

The Jammu & Kashmir
University Library,
Srinagar.

1. Overdue charge of *one anna* per-day will be charged for each volume kept after the due date.
2. Borrowers will be held responsible for any damage done to the book while in their possession.

THE JAMMU & KASHMIR UNIVERSITY
LIBRARY.

DATE LOANED

Class No. _____ Book No. _____

Vol. _____ Copy _____

Accession No. _____

--	--	--	--

ms 6.2.76

CHECKED

Acc. No:- 4829

Pl. 10.51

$f = 82$

P955

این کتاب نامی به نام تراجم احوال کامل بر سه جلد تاریخ
۱۲۴۲ راکتوبر ۱۹۲۴ خریده شد - قیمتش مع محصول ذکر و اجرت
جلد پنجم دو پنج روپیه
سید ذکی الدین شرحی

قیمت تراجم احوال	{	پنجم دو پنج روپیه
محصول ذکر		
اجرت جلد		

جلد دوم

از

مآثر الامرا

تألیف

فرواب مصمصام الدوله شاه نواز خان

بتصحیح

در درج دانشوزی - در ری برج هنر پوزی - سخن سنج معنی
نکته رس والا قیاس - دور بین عالی خیال - بلند بینش
خلاق بدائع معانی - سباق فرسان سخن رانی - زیب افزای
دانش آموزی - چمن پیروی بوستان فاضل افدوزی

مورد رحمت خدای کریم

مولوی عبدالوحید

قدرت بتصحیح

مولوی مرزا اشرف علی

مدرسین مدرسه عالیہ کلکتہ

از طرف ایشیاتک سوسائٹی بنگالہ

در مطبع اردو گائیڈ

واقع

کلکتہ

در سنہ ۱۸۹۰ ع از طبع بجامہ نو بر

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header.

Handwritten text, possibly a date or a small section header.

Handwritten text, possibly a section header or a line of a list.

Handwritten text, possibly a line of a list or a paragraph.

Handwritten text, possibly a line of a list or a paragraph.

Handwritten text, possibly a line of a list or a paragraph.

Handwritten text, possibly a line of a list or a paragraph.

Handwritten text, possibly a line of a list or a paragraph.

Handwritten text, possibly a line of a list or a paragraph.

Handwritten text, possibly a line of a list or a paragraph.

Handwritten text, possibly a paragraph or a list of items.

Handwritten text, possibly a line of a list or a paragraph.

Handwritten text, possibly a line of a list or a paragraph.

Handwritten text, possibly a line of a list or a paragraph.

Handwritten text, possibly a line of a list or a paragraph.

Handwritten text at the bottom of the page, possibly a signature or a footer.

1880

NOTICE OF THE
THE BOARD OF THE
THE BOARD OF THE

THE BOARD OF THE

THE BOARD OF THE

THE BOARD OF THE
THE BOARD OF THE

THE BOARD OF THE
THE BOARD OF THE

THE BOARD OF THE
THE BOARD OF THE

THE BOARD OF THE

THE BOARD OF THE
THE BOARD OF THE

THE BOARD OF THE
THE BOARD OF THE

THE
MAĀSIRU-L-UMARĀ

BY

**NAWAB SAMSAMU-D-DAULAH
SHAH NAWAZ KHAN.**

VOL. II

EDITED FOR

THE ASIATIC SOCIETY OF BENGAL

BY

MAULAVI 'ABDUR RAHIM

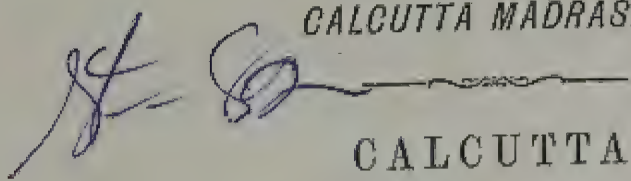
ARABIC PROFESSOR,

AND

MAULAVI MIRZA ASHRAF

FIRST. PERSIAN TEACHER,

Calcutta Madrasah.

CALCUTTA.

PRINTED BY MAULAVI 'ABDUL BARI AT THE URDU
AND PUBLISHED BY THE ASIATIC SOCIETY
NO. 57 PARK STREET, CALCUTTA

1890.

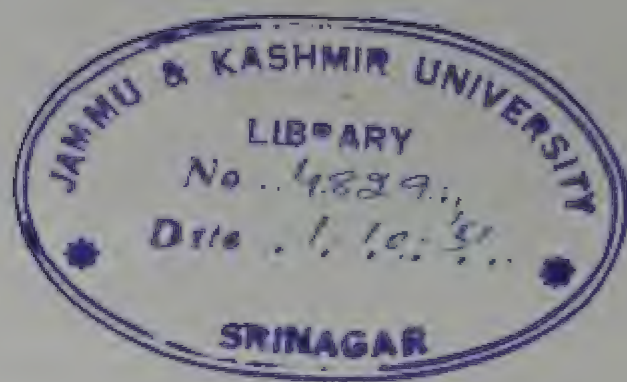
J. & K UNIVERSITY

Acc

647189

Date

60

جلد اول

از

مآثر الامرا

تألیف

نواب مصمم الدوله شاه نواز خان

بتصحیح

در درج دانشوری - دری برج هنر پروری - سخن سفیج معنی شناس
فکته رس والا قیاس - دور بین عالی خیال - بلند بینش بی مثال - خلاق
بدائع معانی - مہاق فرسان سخن رانی - زیب افزای دبستان دانش آموزی
چون پیرای بوسقان فضائل اندوژی - مورد رحمت خدای کریم

مولوی عبد الرحیم

مدرس مدرسه عالیہ کلکتہ

از طرف ایشیا تک سوسائٹی بنگالہ

در مطبع آردو گائیڈ

واقع

کلکتہ

در سنہ ۱۸۸۸ع از طبع بچاہ نو برآمد

۴۵۳

ملا احمد نایتہ تحقیق نوائیت
۲۶۳ - ۳۹۸

۶۱

۷۴۶ - ...
مد شرانی (شف -

۲۶۶ - ۳۷۸ - ۴۶۹ - ۵۴۹ -
۶۴۴

۴۹۸ ... ملا شکیبی

ملا عبد الغفور ملک التجار
۳۳۸ ... بندر سورت

۲۲۷ - ۲۲۹ القوی

۳۵۰ ... د الله سیالکوٹی

۵۴۹ ... د الله مخدوم الملک

۴ ... بید المجدید لاهوری

۵۶۰ ... عرفی شیرازی

۶۱ ... ملا علاء الملک

۲۴۱ ... ملا علی

...
ملا محمد عادل شاہی

۵۱۸ - ۱۴۳ ... ملا محمد لاری

۴۷۲ ... ملا محمد یزدی

۲۸۹ ... ملا میر علی

۲۹ ... ملا نظیری

۶۱ - ۳ ... ملتفت خان

۶ - ۷۸۱ ...

ملتفت خان بخشہ

ملتفت خان میر ابراہیم

.. ..

.. .. ملک بدن

.. .. ملک برید

.. .. ملک ثانی

۱۴۲ - ۱۵۳ - ۱۵۸ - ۱۸۶	۲۵	..	موسی بوسی
۲۰۶ - ۲۰۸ - ۲۵۰ - ۳۹۹	۳۸۰	..	موسی خان فولادی
۴۳۰ - ۴۸۴ - ۴۴۷ - ۴۸۶	۳۷۸	۴۴۹ - ۵۴۹	مولانا پیر محمد شورانی
۴۸۸ - ۷۰۳ - ۷۰۶ - ۷۰۷	۶۶
۷۰۸ - ۷۰۹ - ۷۱۰ - ۷۱۲	۴۲۴
۷۲۱ - ۷۲۲ - ۷۲۳ - ۷۳۷	مولانا جمال الدین شورانی
۷۴۱ - ۷۴۲ - ۷۴۴ - ۷۴۵	۱۰۰
۷۴۷ - ۷۵۲ - ۷۷۵ - ۸۰۱	۵۵۸	..	مولانا عبدالرزاق گیلانی
مہابت خان حیدر آبادی ۶۱	مولانا عبد اللہ مخدوم الملک
مہابت خان خانخانی (شف	۶۲۷
خانخانی مہابت خان) ۶۰	۶۸۵	..	مولانا علی احمد
۱۴۳ - ۱۹۶ - ۲۰۰ - ۷۵۸	مولانا قاسم کاهی مازراء النہری
۱۵۹	۱۰۸
..
مہابت خان زمانہ بیگ ۴۰	مولانا محمد رضای مشہدی
مہابت خان سپہ سالار ۱۶۹	۵۷۰	..	رضائی تخلص
۳	۷۵
..	مولانا میر
مہابت خان لہراسپ ۱۱	مولانا نور الدین محمد خان
۷	۱۰۸۰
..	۴۵۸
مہاراجہ اجیت سنگھ را	مومن خان نجم ثانی
و کیفیت فوت ۳	۱۱۴ - ۱۴۰	..	مہابت خان

۶۸۳	محمد اکبر ۶۲ - ۳۴۰
۲۹۴	میدان شاه نور حمامی	۳۴۲	..
..	میدان غنی خان پسر خانخانان	..	مهراجه جانوجی جسونت
۹۷۱	..	۹۲	بزالکر
۷۱۲	میدان فہیم	..	مهراجه جسونت سنگھہ راتھور
۴	میر آزاد	۶۱	۲۰۳ - ۲۱۵ - ۲۵۲
..	میر ابو قراب گجراتی ۵۹ -	۴۷	۷۷۴ - ۷۷۵ - ۸۰۳
۵۶۲ - ۹۷	..	۴۴۸	مہامائی
..	میر ابو القاسم قندزی (یا)	۶۰	مہتر خان انیس
۲۲۶	قندز سکی (یا) قندزکی	۲۳۵	مہدیہ (طائغہ)
..	..	۵۹ - ۸۱	مہدی قاسم خان
۷۹۸	میر ابوالمعالی خوافی	۵۵۱	..
..	میر ابوالوفا نبیرہ ضیاءالدین	..	مہرالنسا دختر میرزا
۳۱۰	خان	۱۲۹	غیاث بیگ
..	میر ابوالوفا نبیرہ میر ابوالبقا	۵۹	سر علی خان سلدوز
۱۷۳	..	۶۰	ہیس داس راتھور
۴۲	میر احمد خان اول	..	بان چوہہ پسر عبد الرحیم
..	میر احمد خان ثانی و کیفیت	۴۸۴	رایت خان
..	ہنگامہ محبوب خان در	..	ان خان پسر دولت خان
۴۲	کشہیر	..	خلف امین خان غوری

۵۹	میر حسام الدین	میر احمد خان ناظم برہاء پور
۲۸۹	میر حسن	۲۹۰
۱۶	میر حسن علی	۵۸۹
۲۵۸	میر حسین	میر اللہی ہمدانی
میر حسین امانت خان ۱۵ -		میران حسین نظام شاہ پسر
۲۵۹ - ۲۵۸ - ۱۶	..	سلطان حسن مرتضیٰ نظام
میر حسین امانت خان ثانی		۱۲۱
۲۶۷ ۲۵۹ - ۲۵۸	..	شاہ
میر حیدر پسر میر غلام حسین		میران صدر جهان مفتی ۶۵ -
۲۹۱	..	۵۶۴
میر حیدر کاشغری ۳۳۴	..	میران مبارک شاہ والی خاندیس
میر خان ۷۸۱ - ۲۰۰	..	۳۹۰ - ۸۹ - ۸۸
میر خلیل اللہ یزدی و اقوال		۳۶۶
شاہ نعمت اللہ ولی ۶۵ -		میر بہاء الدین
۱۶۷	..	۷۷۱
میر زین الدین علی سیادت		میر جلال صد اصدور
۱۸۴	..	میر جمال الدین انجو ۶۰
میر سلطان حسین مخاطب بہ		میر جملہ خانخانان عباد اللہ
طالع یار خان ۳۰۳		نام ۶۲
میر سید احمد مخاطب بہ		میر جملہ معظم خان و احوال
		سلطان شجاع و کیفیت
		جنگ بہادر و آسام (شف)
		معظم خان میر جملہ (
		۶۱ - ۲۰۱ - ۲۱۸ - ۲۴۸

۱۶۷	مشهدی ..	۲۹۰	امانت خان ..
میر عبد الرحمن وزارت خان ۱۶		۴۰	میر سید جلال صدر
میر عبد الرزاق مخاطب به نواب		۱۰۲	میر سید عالمی همداک
مصمص الدوله شاه نواز خان		۴۷۹	میر سید محمد ..
(که مصدق این کتابست)		میر سید محمد ..	میر سید محمد پور
(شف - مصمص الدوله)		۲۹۱	غلام حسین ..
۱۸ - ۱۴ - ۲	..	میر سید محمد ..	میر سید محمد جونپوری
میر عبد السلام خان ۳۱ -		۱۲۴ - ۱۲۳ - ۱۲۰	..
۳۴ - ۴۰ - ۴۱	..	میر سید محمد قزوینی	و حکایت
میر عبد السلام (۱۲)	میر عبد الله	۴۷۹ - ۶۱	شیخ محمدی
مخاطب به اختصاص خان		۵۹	میر شاه ابوالمعالي
(شف - اسلام خان مشهدی)		میر شریف آملی	و تحقیق
۱۶۲ - ۱۶۳ - ۱۶۴ - ۱۶۵		۵۹	مردم نقطویه ..
۲۷۲ - ۱۶۶	۶۱	میر شمس ..
۳۳	میر عبد الغنی خان	میر شمس الدین	مختار خان
۷۸۳	میر عبد القادر ..	۵۳۵
میر عبد القادر دیانت خان		۴۹۹	میر عبد الجلیل بلگرامی
۲۶۷ - ۱۷ - ۱۵	..	۳۱ -	میر عبد الحی خان
۴۵۸ ۳۰۳	میر عبد الکریم	۴۱ - ۴۰ - ۳۴
میر عبد الکریم ملقب خان ۱۷۴		میر عبد الرحمن	پور اسلام خان

۴۲۰	میر فراغت ..	۳۸۴	میر عبداللطیف قزوینی
۹۰	میر فضل الله بخاری	۱۷۷	میر عبدالله رضوی
۱۳	میر کمال الدین ..	۷۹۳	میر عبدالمنان ..
۲۶۱	میرک جیو ..	۳۱۰	میر عبدالنبی خان
۱۳	میرک حسین ..		میر عبدالهادی مخاطب به
۱۴ -	میرک حسین خوانی		امانت خان (شف امانت
۲۴۰ - ۲۵۹		خان میر عبدالهادی) ۴۳ -
۹۱	میرک شیخ هروی ..	۱۷۰ - ۱۶۹ - ۱۶۸	...
۲۵۹	میرک عطاء الله ..	۷۴۲	میر عسکری عاقل خان
۲۵۹	میرک کمال ..	۵۹	میر علی اکبری موسوی
۱۷	میرک محمد تقی ..	۷۱۰	میر علی شیر ..
۲۴۰	میرک معین الدین احمد	۴۸۴	میر عمان ..
	میرک معین الدین (یا)		میر غلام حسین یسر ارشد خان
	میرک معین خان مخاطب	۲۹۱	میر ابو العلاء ..
	به امانت خان خوانی		میر غلام علی متخلص به آزاد
۱۴ - ۱۷ - ۲۵۸ - ۲۶۰		۳۹۰ - ۱۱۰ - ۱۰ - ۵ - ۳	..
۲۹۰ - ۲۸۹ - ۲۹۷	..	۴۵۲	میر غلام محمد مرده
۵۹	میر کیسوی خراسانی	۱۲۴	میر غیاث الدین ترخان
۲۰۳	میر مبارک الله ..		میر غیاث الدین منصور شیروازی
	میر محمد امین برهان الملک	۱۰۰	..

۱۶۶	مشهدی ..	۴۶۳ - سعادت خان
۳۵۸	میر محمد فاضل	۴۶۴ - ۴۶۵
۲۱۹	میر محمد نعمان	میر محمد امین میر جملہ
۶۳۷	میر محمود منشی	و کیفیت اصفہان ۶۰
۶۹۹	میر مرتضی ..	میر محمد پٹا (نام امیرالامرا
۶۵۹ - ۵۹	میر مرتضی سبزواری	غازی الدین خان بہادر
۶۲۷	میر مرتضی شریفی	فیروز جنگ) (شف -
۷۵	میر مظفر ..	غازی الدین خان بہادر
۷۹۸	میر مظفر حسین	غیروز جنگ) ۴۳ -
۲۸۶	میر معز الملک ..	۵۷ - ۳۶۱ - ۳۶۲ - ۳۶۹
۵۹	میر معز الملک اکبری	میر محمد تقی فدویٹ خان
- ۸۵	میر معز الملک مشہدی	۲۹۰
۳۸۵	میر محمد حسین خان ۱۷
- ۵۹	میر معصوم خان بہکری	میر محمد خان .. ۵۵۶
۶۶۲	میر محمد خان مشہور بہ
۷۹۸	میر ملک حسین ..	خان کلان ۵۵۶ - ۵۹
	میر منو بسر اعتماد الدولہ	میر محمد رضا لاہوری ۸۰۴
۴۶۰	قمر الدین خان بہادر	میر محمد علی برہانپوری ۵ -
۴۷۱	میر مومن ..	۶۱۶
۱۶۷	میر میران یزدی ..	میر محمد غیاث پور اسلام خان

(مؤثر الامرا) (۱۰۵) (فهرست جلد اول)

۱۷۹	میرزا حسن مغوی	۴۰۸	میر نجم کیلائی
۹۰	میرزا احمد بیگ	۵۸۷	میر نظام الدین عای حسام اللہ
۲۸۷	میرزا اسحق امیر خان	۲۲۰	میر نعمان
۴۶۷	میرزا الغ بیگ داد میرزا سلطان	۷۹۳ - ۵۰۴	میر نعمان خان
۵۹۳	میرزا امان ناصر خان	۸۰۵	میر نور اللہ پسر میر اسد اللہ
۷۱۱	میرزا امر اللہ	۶۳	میر دمس غلوی
۱۲۸	میرزا امین (مؤلف ہفت اقلیم)	۲۰۵	میر ہدایت اللہ
۳۹۵	میرزا انور الدین محمد	۲۸۷	میرزا ابراہیم مرحمت خان
۶۹۳	میرزا انور پسر میرزا عزیز کوکہ	۱۸۰ - ۶۱	میرزا ابوسعید
۶۹۷ - ۲۷۱	میرزا ایرج پسر خانخانان میرزا	۱۴۹ - ۱۵۱ - ۱۵۲ - ۱۵۳	میرزا ابو الحسن آصف خان
۴۸۹	میرزا باقر ولد ملا میر علی	۷۳۸ - ۷۳۷	مشہور بہ آصف جاہی
۱۵۵	میرزا بایسنخر پسر سلطان	۷۳۸ - ۷۳۷	۱۵۴ - ۱۵۶ - ۲۰۸ - ۶۶۷
۱۰۷ - ۹۰	میرزا بدیع الزمان	۴۶۸	میرزا ابوالقاسم پسر میرزا کامران
۲۰۴	میرزا بدیع مشہدی	۶۱	میرزا ابو المعالی

۹۴ - ۱۱۱ - ۲۰۴ - ۹۶۲	میرزا یوزخوردار ۷۳۵ - ۷۳۶
۷۳۷ - ۷۰۴	میرزا بهرام ۴۵۴ ..
میرزا جعفر - ر - ر - میرزا	میرزا بهرام در پسر مهتابت
زین العابدین پسر آصف خان	خان .. ۱۵۳
میرزا جعفر (همنام و	میرزا بیگ متخلص به سهروردی
همتخلص جد خود) ۱۱۳	برادر زاده خواجه جهان
میرزا جعفر عقیدت خان ۲۸۶ ۴۳۲
میرزا جهان شاه .. ۳۷۱	میرزا پرویز بیگ .. ۱۹۳
میرزا چین قلیچ .. ۹۰	میرزا جان .. ۳۶۱
میرزا حسن معوی ۹۰	میرزا جان بیگ .. ۱۹۱
میرزا حفیظ الله .. ۵۲۹	میرزا جان بیگ وزیر الملک
میرزا حکیم ۴۸۱ - ۵۱۵ - ۴۵۷ ۱۲۹
میرزا حیدر پسر میرزا سلطان نظر	میرزا جانی بیگ ارغون حاکم
بسالمت خان .. ۴۶۲	قتله و احوال صوبه قندهار
میرزا خان ۱۲۱ - ۴۹۵ - ۴۹۶	.. ۵۹ - ۴۹۷ - ۴۹۸
میرزا خان حاکم برار ۵۸۲	میرزا جعفر .. ۲۲۹
میرزا خان خانزادان ۴۷۷	میرزا جعفر آصف خان ۱۲۶ -
میرزا خان عبد الرحیم ۱۰۰ ۱۷۴
میرزا خان مذکور (یا میرزا جان)	میرزا جعفر بخشی بیگی
.. ۴۱ - ۱۴۳ - ۵۳۱	مخاطب به آصف خان

ميرزا شاه حسين حاکم گتھه	ميرزا خرم پسر ۵۰-۵۱-۵۲
۶۳۶	عزيز کوکھ .. ۹۳ - ۹۴
ميرزا شاه رخ ۶۰ - ۶۱ - ۶۲	ميرزا خورشيد نظر پسر خواجھ
۶۹۹ - ۶۹۸ - ۶۹۹	ابوالحسن تربتي ۷۳۹
ميرزا شاهنواز خان صدرالدين	ميرزاده علي خان ۵۹
۶۲	ميرزا راجھ .. ۲۷۳ - ۴۴۶
ميرزا شرف الدين حسيني	ميرزا راجھ بهار سنگھ ۶۰
يزنگ بادشاھ ۵۹ - ۴۱۳ -	ميرزا راجھ جي سنگھ کچھو اھه
۵۱۴ - ۵۱۰ ۶۱ - ۲۲۲ - ۴۴۵
ميرزا شرف الدين حسيني	ميرزا رحمن داد .. ۷۱۱
احراري .. ۶۴۶	ميرزا رستم صفوي ۶۰ - ۱۷۸ -
ميرزا شکرالله پسر خان زمان ۵۲۵ - ۷۳۶
بھادر ميرزا امان الله ۷۴۸	ميرزا زين العابدين ۱۱۳
ميرزا شمسي جهانگير قلي	ميرزا سافي پسر سيف خان
خان پسر ميرزا عزيز کوکھ ۱۱۳
۴۸۵	ميرزا سلطان صفوي ۶۱
ميرزا صابر پسر ميرزا باقر ۴۱۲	ميرزا سليمان والي بدخشان
ميرزا صادق اردو بادي ۱۲۲	۵۹ - ۳۸۳ - ۵۵۶ - ۶۴۹
ميرزا صفوي خان ۶۲	ميرزا شادمان پسر ميرزا کوکھ
ميرزا عابد خان ... ۶۶۳ ۶۹۳

۴۷۳	میرزا عارف	۶۷۳
- ۳۹۵ - ۴۱۴	...	میرزا عسکری	میرزا عاقبت محمود سزارار
- ۴۱۶ - ۴۱۵ - ۴۱۳ - ۴۹۷	خان	۵۸۶
۴۶۰	میرزا عبدالرحمن درلدي	۷۳۲
۵۹۳	...	میرزا عطاءالله	...	۱۳۳
۱۲۸	...	میرزا علاءالدوله آقا ملا	میرزا عبدالرحیم خانخاں
۲۵۷	...	میرزا علي	(شف - خانخاںان میرزا
...	...	میرزا علي اصغر پسر میرزا جعفر	عبد الرحيم)	۱۴۷ - ۱۹۲
۱۱۴	...	آصف خان	۳۹۹ - ۴۹۱ - ۴۹۳
۶۰	...	میرزا علي بیگ اکبر شاهي	۴۹۴ - ۴۹۷ - ۴۹۸ - ۴۹۹
۳۵۵	...	میرزا علي يوسف خاني	۷۰۸ - ۷۰۷ - ۷۰۱ - ۷۰۰
۶۰	...	میرزا عیسیٰ ترخان	۷۱۰ - ۷۰۹
- ۴۰۱ - ۶۰	...	میرزا غازي بیگ	میرزا عبد الرضا	۲۷۱
۴۸۲	میرزا عبدالحسینان فوجدار
...	...	میرزا غیاث الدین علي آصف	آله ابان	۷۰۶
۵۸۴	...	خان بخشى ۱۰۷	میرزا عبد الله پسر میرزا
...	...	میرزا غیاث الدین محمد	عزیز کوکه مخاطب به سردار
...	...	معروف به غیاث بیگ	خان	۴۹۳
۱۲۸	...	طهراني	میرزا عبد الله مغل	۴۱۹
۶۰	...	میرزا فریدون خان برلاس	میرزا عزیز کوکه	۲۳۵

میرزا فقیر الله	۵۰۵ - ۵۰۴	میرزا محمد پسر افضل خان	۱۴۸
میرزا فولاد بیگ پسر خداداد	
برلاس و احوال ملا محمد		میرزا محمد پسر میر بدیع	۷۷۴
قتوي	۵۹	مشهدی	...
میرزا قلبي	۵۵۶	میرزا محمد تقی نظیری	۱۲۲
میرزا قوام الدین جعفر بیگ		میرزا محمد حکیم	۱۲۶ -
مخاطب به آصف خان		۴۸۲ - ۵۱۱ - ۵۱۲ - ۶۲۷ -	
۴۲ - ۱۰۷ - ۱۰۹ - ۱۱۰		...	۶۳۸ - ۶۵۶ - ۶۶۵
میرزا کاظم	۳۲۰	میرزا محمد سعید	۲۷۲
میرزا کامران	۶۴ - ۶۵ -	میر محمد شریف پسر اسلام	
۶۶ - ۳۷۴ - ۴۷۶ - ۵۵۵ -		خان مشهدی	۱۶۶
۵۵۶ - ۵۵۷ - ۵۶۷ - ۶۱۸ -		میرزا محمد هاشم خلیفه سلطان	
...	۶۳۲	...	۶۲
میرزا کوکه	۶۸۷ - ۶۸۲	میرزا محمد یار	۴۶۱
میرزا گدا	۵۰۵ - ۵۰۴	میر محمدود	۲۲۴
میرزا لشکری پسر مخاص خان		میرزا مظفر حسین صفوی	۵۹
...	۷۲۴	میرزا معالی قلعه دار گلپرگه	
میرزا محمد افضل	۴۸۹	...	۱۹۳
میرزا محمد پدر کی - م		میرزا مقیم نقشبندی	۹۲
مسیم الزمان	۴۹۰	میرزا مکرم خان صفوی	۶۱

* حرف نون *

نادر شاه ۵ - ۳۵۷ - ۳۹۰ -
 ۵۰۸ - ۴۶۵ - ۴۶۶ - ۵۰۳ -
 ۸۲۲ - ۸۲۳ - ۸۲۸ - ۸۲۹ -
 ناصر جنگ ۳۶۱ - ۳۶۲ -
 ۳۶۴ - ۳۶۸ -
 ناصر جنگ شهید ۸۳۲ - ۸۳۴ -
 ناصر خان محمد امان ۶۳ -
 ۳۰۰ -
 نامدار خان ۶۳ - ۵۳۴ -
 نادر (قوم) .. ۴۱۰ -
 نادر .. ۹۶ -
 نادر محمد خان شیر جنگ
 ۴۶۵ -
 نجابت خان ۲۶۹ - ۳۰۵ -
 نجابت خان میرزا شجاع ۶۳ -
 نجم الدین علی خان ۳۴۳ -
 نجیب الدوله شیخ علی خان
 بهادر .. ۶۳ -

میرزا نجف خان بهادر ۵۴۸ -
 میرزا منوچهر ... ۲۷۱ -
 میرزا میرک رضوی خان ۵۹ -
 میرزا نعمت الله ... ۵۸۶ -
 میرزا نوذر (یا بوذر یا نوذر)
 مقوی .. ۷۷۶ - ۲۱ -
 میرزا نورالدهر ... ۵۷۶ -
 میرزا نورالدین ناصر میرزا
 غوث الدین آصف خان
 ۹۲ - ۹۳ -
 میرزا نورالدین محمد ۳۷۵ -
 میرزا والی ... ۶۰ -
 میرزا همدال ۳۹۴ - ۳۹۵ -
 میرزا یار احمد امغھانی ۴۰۸ -
 میرزا یار عالی بیگ ۶۲ -
 میرزا یوسف خان ۱۰۹ -
 ... ۵۱۵ - ۵۵۷ - ۶۲۷ -
 میرزا یوسف خان رضوی ۵۹ -
 ... ۱۲۶ - ۵۰۹ - ۶۴۸ -
 میوان (قوم) ... ۷۱۶ -

۷۵۷	نصیر الدین محمد	نذیر بیگ اوزبک خان
نصیرت خان (یا) نصیر خان	۵۴۷ - ۶۳
۲۶۹ (یا) نصیری خان	۷۶۷	نذر بی (قالیق امام قلی خان)
نصیر الدوله ملاقات جنگ ۶۳	۱۹۶	نذر بیگ اوزبک خان	۷۷۷ - ۷۶۹
نصیرالدین محمد	۴۴۱	نذر بیگ تغا ئی	۸۲۳
پادشاه ملقب به جنت	نذر قلی	۷۷۷ - ۷۶۹
آشیانی (شف - جنت	۷۷۷ - ۷۶۹	نذر محمد خان	نذر محمد خان والی بلخ
آشیانی (۹ - ۶۴ -	مشهور به یلنگدوش ۱۸۹ -	۲۶۰ - ۴۰۴ - ۴۳۱ - ۷۴۰ -	۷۶۷ - ۷۴۱
۴۵ - ۶۶ - ۷۳ - ۷۵ - ۷۸ -	۴۳۸ - ۴۲۳ - ۴۲۱ - ۱۷۱	۴۴۰ - ۴۴۱ - ۴۴۲ - ۴۴۳	نذر محمد سلطان
۸۴ - ۳۴۳ - ۳۷۲ - ۳۷۳ -	۴۳۷ - ۴۳۶	نورین داس رتھور ۹۲	نرمی
۳۷۴ - ۲۷۵ - ۳۸۲ - ۳۹۶ -	۲۲	نصارای فراسیس
۴۶۶ - ۴۶۹ - ۴۶۸ - ۴۶۶ -	۲۴ - ۲۰	نصیرت جنگ خاندوران ۷۵۶ -	
۴۷۹ - ۴۸۱ - ۵۰۷ - ۵۵۰ -			
۵۴۴ - ۵۵۵ - ۵۵۶ - ۵۶۷ -			
۶۱۳ - ۶۱۵ - ۶۱۶ - ۶۱۷ -			
۶۱۸ - ۶۱۹ - ۶۲۲ - ۶۲۴ -			
۶۳۲ - ۶۳۵ - ۶۳۶ - ۶۵۵ -			
۶۶۰ - ۶۶۱ - ۶۶۸ - ۶۹۳ -			
۸۰۱ - ۷۰۹ -			
نصیر خان مخاطب به سچمدار			

۷۲۲ - ۷۲۶ - ۷۲۸ - ۷۴۲	خان .. ۸۰۶
۷۶۰ - ۷۴۹ - ۷۴۷ ..	نصیر علی خان ۷۳۹ - ۷۴۳
نظام قلماق چراغچی بزم میرزا	۷۵۱ - ۷۵۲ - ۷۸۲ - ۷۸۳
۵۱۲ .. حکیم	۸۱۱ - ۷۸۴ ..
نظر بہادر خویشگی .. ۶۳	نظام الدولہ [صفحہ] ۶۳
نعمت خان عالی .. ۴	۳۶۱ - ۳۶۵ - ۳۶۹ - ۳۷۰
نعیم بیگ پور اخلاص خان	نظام الدولہ نامہ جنگ ۶۳
۱۵۱ حسین بیگ	نظام الدین احمد ۶۶۲
نقیب خان قزوینی ۵۳۰	نظام الدین خان .. ۷۹۷
نقیب خان میر غیاث الدین ۶۳	نظام الدین علی .. ۵۸۴
نہرو (یا) نہرو .. ۹۵	نظام الملک آصف جاہ (شف -
نواب آصف جاہ ۳ - ۱۲ -	آصف جاہ) ۲۹ - ۶۳
۱۷ - ۱۸ - ۲۱ - ۲۵ - ۲۶	۲۸۷ - ۳۵۸ - ۳۶۱ - ۳۶۳
۲۷ - ۳۰ - ۳۲ - ۴۱	۵۰۷ - ۵۲۳ - ۵۴۰ - ۵۸۲
۸۳۲ - ۲۵۴	۸۳۴ - ۷۹۳ - ۷۵۰ ..
نواب آصف جاہ ثانی ۲۹ -	نظام الملک دکنی ۱۶۱ -
۴۰ - ۳۱	۱۸۸ - ۳۹۲ - ۳۹۷ - ۵۱۶
نواب امیر الممالک صلابت جنگ	نظام الملک فتح جنگ بہادر
۲۱ - ۲۲ - ۲۳ - ۲۴ -	نظام شاہ ۲۰۹ - ۲۶۳
۲۵ - ۲۶ - ۲۷ - ۲۹ - ۳۰	۵۱۸ - ۵۱۹ - ۵۲۰ - ۷۰۲

۳۹	۳۱ - ۳۴ - ۴۱ ..
۳۳ - ۳۱ نواب یمین الدوله	۴۴۹ .. نواب بائی
۲۴۶ .. نوازش خان	۳۷ نواب سالار جنگ بهادر
- ۹۳ نوازش خان عبدالکافی	نواب شجاع الملک بهالمن جنگ
۴۰۱ - ۴۳	۲۴ - ۲۸ - ۲۷
۲۳۸ - ۴ نور الحق	نواب صلاحیت جنگ امیر الممالک
نور الدین پسر عم آصف خان	(شف - نواب امیر الممالک)
۵۶۲ - ۵۶۱	۲۱ - ۳
۹۳ .. نور الدین قلی	نواب مصصام الدوله شاه نواز
نور الدین محمد جهانگیر پادشاه	خان خوافی (مصنف
ملقب به جنت مکانی	کتاب) ۱۱ - ۱۴ - ۱۶ -
(شف - جنت مکانی)	۱۷ - ۱۹ - ۲۰ - ۲۱ - ۲۲ -
- ۱۱۴ - ۱۱۱ - ۹۳ - ۹ - ۴	- ۲۳ - ۲۴ - ۲۵ - ۲۶ - ۲۷ -
- ۱۳۰ - ۱۲۹ - ۱۱۸ - ۱۱۷	- ۲۹ - ۳۰ - ۳۱ - ۳۲ - ۳۳ -
- ۱۴۶ - ۱۳۴ - ۱۳۲ - ۱۲۱	۳۸ - ۳۷ - ۳۵ ..
- ۱۵۴ - ۱۵۳ - ۱۵۱ - ۱۴۸	۳۵۹ .. نواب فتح جنگ
- ۱۶۷ - ۱۶۲ - ۱۵۸ - ۱۵۵	۲۹ نواب نظام الدوله ثانی
- ۱۸۵ - ۱۸۲ - ۱۷۴ - ۱۷۲	نواب نظام الدوله شہید
- ۲۰۶ - ۱۹۸ - ۱۹۰ - ۱۸۸	نامر جنگ ۳ - ۱۲ -
- ۲۵۹ - ۲۲۰ - ۲۰۸ - ۲۰۷	- ۳۸ - ۲۴ - ۲۰ - ۱۹ - ۱۸

۷۳۷	- ۴۰۲ - ۴۰۳ - ۴۰۴ - ۴۰۵
۴۳ .. نور قليچ	- ۴۰۷ - ۴۰۹ - ۴۱۰ - ۴۱۱
نور محمد (مہر النساء دختر میرزا	- ۴۸۱ - ۴۸۴ - ۴۸۵ - ۴۹۶
غياث بيگ) ۱۳۰	- ۵۱۶ - ۵۲۵ - ۵۲۷ - ۵۵۸
نوروز بيگ قاقشال ۵۱۱	- ۵۳۰ - ۵۴۱ - ۵۴۷ - ۵۷۱
نور محمد سفيد دوني .. ۴۷۹	- ۵۷۳ - ۵۷۵ - ۵۷۷ - ۵۸۳
نور بائي مخاطب براني	- ۵۸۸ - ۶۴۳ - ۶۶۷ - ۶۷۲
۳۲۰	- ۶۸۸ - ۶۹۰ - ۶۹۱ - ۶۹۳
نور راي کايته .. ۳۶۶	- ۷۰۴ - ۷۰۶ - ۷۰۸ - ۷۱۱
نيابت خان (يا) ديانت خان	- ۷۱۳ - ۷۱۷ - ۷۲۱ - ۷۲۲
۵۶۲	- ۷۲۳ - ۷۳۶ - ۷۳۵ - ۷۴۶
نيابت خان عرب ۶۳	- ۷۳۷ - ۷۴۰ - ۷۴۲ - ۷۴۸
نيکو سيلو پسر پادشاه زاده	- ۷۴۹ - ۷۶۹ - ۷۷۴ - ۷۷۵
محمد اکبر .. ۴۳۱	نور العيان ۱۹۳
	نور الله خان پسر اسد الله خان
	۳۳۵

* حروف واو *

۶۰۱	نور جهان بيگم (مہر النساء دختر
۶۰۲ .. (قوم)	- ۴۲ - ۴۳ - ۱۳۰
۶۰۱ (قوم)	- ۱۳۱ - ۱۴۶ - ۱۵۱ - ۴۱۰
	- ۵۷۴ - ۶۹۰ - ۷۰۶ - ۷۹۹

۴۳۵ - ۴۳۶ - ۴۳۷ - ۴۳۸	وحيه (يا) حبيبه (يا) جهتيه
۴۳۹ - ۴۴۰	۱۰۵
ونکت رام زميندار پرگنه پورلاس	۱۰۹ وحدت علي
سرکار ايلکندل (يا) پورلاس	وزارت خان متخلص بگرامي
۲۵۶ سرکار يلكندل	۲۶۷ - ۱۷
۱۴۴ ونکت راد	۶۳ وزير جميل

* حرف ها *

۲۸۷ هادي خان	۶۳ وزير خان حكيم سليم الدين
۶۳ هادي داد خان	۶۳ وزير خان محمد طاهر
۲۰۱ هادي داد خان الصاري	۶۳ وزير خان مقيم نام
۵۸۵	۲۶۹ وزير خان نائب برهانپور
۶۳ هاشم خان پسر قاسم خان	۶۳ وزير خان هروي
۶۷۱	۳۱۱ وزير معظم جعفر خان
۶۴۵ هانسو پسر عماد	رقاص حاجي ايلچي نذر محمد
هدايت الله پسر تربيت خان	۴۸۶ خان والي توران
۴۹۷ - ۴۸۲	۶۳۸ ولي انگه
۴۲۲ هزاره (قوم)	۶۴۵ ولي بيگ ذوالقدر
هزبر خان خلف الله دردي	۴۳۳ - ۴۳۲ ولي محمد خان

همت خان مير بخشى - ۲۲۰	۹۳	خان
۲۷۴		همایون پادشاه ملقب به
همت خان مير عيسى ۹۳		جنت آشياني (شف
هوشدار خان ۴۳ - ۲۱۶		جنت آشياني) ۹ -
هوشنگ پسر سلطان دانيال		۹۴ - ۹۵ - ۹۶ - ۷۳ -
۷۱۴		۷۵ - ۷۸ - ۸۴ - ۳۴۳ -
هيرة کثير دائي دل آرام مريضه		۳۷۲ - ۳۷۳ - ۳۷۴ - ۳۷۵ -
نور جهان بيگم ۱۳۳		۳۸۲ - ۳۹۹ - ۴۶۶ - ۴۶۸ -
هيمو بقال ۶۶ - ۶۷ - ۷۳ -		۴۶۹ - ۴۷۶ - ۴۷۹ - ۴۸۱ -
۸۴ - ۴۶۸ - ۴۶۹ - ۴۷۰ -		۵۰۷ - ۵۵۰ - ۵۵۴ - ۵۵۵ -
۵۴۹ - ۵۵۶ - ۶۱۳ - ۶۱۴ -		۵۵۶ - ۵۶۷ - ۶۱۳ - ۶۱۵ -
۶۲۳		۶۱۶ - ۶۱۷ - ۶۱۸ - ۶۱۹ -
		۶۲۲ - ۶۲۴ - ۶۲۲ - ۶۳۵ -
		۶۲۶ - ۶۵۵ - ۶۶۰ - ۶۶۱ -
		۶۶۸ - ۶۹۳ - ۷۰۹ - ۸۰۱ -
		همت خان ۸۰۷ - ۲۱۷ -
		۸۱۱ - ۸۱۰
يادگار علي سلطان طالش (يا)		همت خان بهادر ۴۵۲ -
طالش .. ۷۲۴		۴۵۳ - ۴۰۷
يادگار عمزاده ميرزا يوسف خان		همت خان سيمدار خان ۴۳

* حرف يا *

۵۸۴	یمن الدوله آصف جاهي	۶۷۰	..	رضوي
خان	یمن الدوله آصف	۳۷۲	..	يار بيگ
-	خانخان سمسالار (شف -	۳۵۰	..	يار علي بيگ
- ۱۵۶	آصف خان)	۸۲۶	..	يار محمد
- ۱۵۷ - ۱۷۴ - ۱۷۵ - ۱۹۵		- ۴۳۳ - ۴۳۲		يار محمد خان
- ۴۵۴ - ۴۲۹ - ۳۱۱ - ۲۷۸		۴۳۶
- ۷۲۴ - ۵۷۷ - ۵۳۱ - ۴۸۶		۲۷۴		يافت بن نوح عم
۷۸۶	..	۷۴۳ - ۶۴		ياقوت خان حبشي
۱۷	یمن الدوله منصور جنگ	۷۵۰		ياقوت خداردن خان
۲۵۷ - ۲۵۵	يوسف خان	۲۴۳ - ۲۴۲		يحيى پاشا
۲۵۶	يوسف خان (وز بهاني			يعقوب خان پسر ابراهيم خان
۶۳	يوسف خان کشميري	۳۰۰
خان	يوسف خان داد حسين	۶۳		يعقوب خان بدخشي
۶۳	تكريه	۶۴		يکه تاز خان عبدالله بيگ
- ۱۰۶	يوسف زئي (قوم)	- ۶۴		يانگتوش خان بهادر
۵۵۹ - ۵۱۱ - ۴۸۱ - ۲۷۸		۴۶۸ - ۴۳۷
۵۲۹ - ۴	يوسف محمد خان	- ۱۷۲ - ۱۶۸		یمن الدوله
	يوسف محمد خان تاشکندي	- ۷۱۳ - ۴۱۸ - ۲۰۸ - ۱۸۰		
۴۱۸ - ۱۷۷ - ۶۴	..	۷۶۱ - ۷۴۵ - ۷۱۴

۱۹۶	..	یوالم بیگ	یوسف محمدخان کوکلتاش ۶۳
۲۲۶	..	یهود	یولیدارس خان (یا) یولیدارش
۲۷۰	..	ییلان کریمبی	یوالم بهادر اوزبک ۱۹۵

تمام شدن اسمای مردمان و قباذل و اقوام

و ینالوه اسماء الموضع

منظر دوم در اسمای مواضع و قلعبات

و آبها و کوهها و غیره

آب لاهور .. ۱۵۴	* حرف الف *
آب مانچرا (یا) مانچرا ۱۱۶	آب آمویه .. ۴۳۶
.. .. ۱۷۷ - ۴۱۷	آب بهت ۱۵۳ - ۷۰۸ - ۷۳۷
آب موس .. ۴۱۴	آب بده .. ۵۶۶ - ۵۸۶
آب مهذری .. ۴۶۶	آب بن بن .. ۱۱۷
آب نربده .. ۷۵۳ - ۷۶۰	آب تبلی ۱۶۰ - ۷۰۷ - ۷۵۷
آب رائیجان (یا) آذربایجان - ان	آب جمذا .. ۵۴۵
.. ۳۷۱ - ۷۳۳ - ۸۲۳	آب جون .. ۱۵۰
آسیر .. ۳۹۷	آب جوی یعنی دریای جوزجور
آشام .. ۱۶۳ - ۲۷۵ ۱۷۹
آک محل .. ۶۵۰	آب جیدون .. ۴۳۷
آگره ۶۸ - ۶۹ - ۷۰ - ۷۵ -	آب چیتل .. ۷۱۴
۸۲ - ۸۳ - ۸۴ - ۸۹ - ۹۰ -	آب سذهه .. ۳۷۳
۱۰۸ - ۱۵۲ - ۱۵۶ - ۱۵۸ -	آب غوربذن .. ۴۷۷
۱۷۵ - ۲۰۴ - ۲۲۵ - ۲۳۷ -	آب گنگ ۱۱۵ - ۱۱۶ -
۲۵۳ - ۲۹۳ - ۳۰۹ - ۳۱۵ - ۳۸۶ - ۳۹۸

۸۲۲ - ۸۰۳ - ۸۰۰ ..	- ۳۹۰ - ۳۷۶ - ۳۳۲ - ۳۳۱
۶۷۵ .. اجردھن	- ۴۶۶ - ۴۶۰ - ۴۲۸ - ۴۰۷
۷۷۲ .. اجیانہ	- ۵۴۹ - ۵۴۶ - ۵۲۸ - ۵۱۶
۷۵۱ - ۳۴۹ - ۲۳۵ اجین	- ۶۲۸ - ۶۱۰ - ۵۶۶ - ۵۶۲
۷۹۸ - ۱۱۶ اجینہ (یا) اجینہ	- ۶۴۱ - ۶۳۷ - ۶۳۲ - ۶۳۰
احمد آباد (یا) احمد آباد	- ۶۷۲ - ۶۶۶ - ۶۶۱ - ۶۴۹
گجرات (شف - صوبہ)	- ۷۱۳ - ۶۹۴ - ۶۷۹ - ۶۷۳
- ۹۱ احمد آباد گجرات	- ۷۲۶ - ۷۲۴ - ۷۱۶ - ۷۱۴
- ۹۸ - ۹۷ - ۹۶ - ۹۵ - ۹۴	۷۳۸
- ۱۷۴ - ۱۵۶ - ۱۳۵ - ۹۹	۲۳۱ آنڈیر
- ۲۳۹ - ۲۳۷ - ۱۹۶ - ۱۷۹	۳۰۰ ابراہیم آباد سونہرہ
- ۶۶۰ - ۵۲۸ - ۲۹۹ - ۲۴۰	۳۸۵ .. آثار
- ۶۷۸ - ۶۷۷ - ۶۷۶ - ۶۶۱	۲۵۳ - ۱۹۱ .. اٹک
- ۶۹۵ - ۶۹۴ - ۶۸۹ - ۶۸۲	اجمیر (شف - صوبہ اجمیر)
۷۴۸ - ۷۱۳ - ۶۹۸ ..	- ۲۶۵ - ۲۵۴ - ۲۱۶ - ۱۵۱
۵۶۲ .. احمد شاہ	- ۴۰۱ - ۳۳۵ - ۳۰۰ - ۲۶۳
- ۱۲۳ - ۱۲۱ احمد نگر	- ۴۹۵ - ۴۵۵ - ۴۴۷ - ۴۰۲
- ۲۶۸ - ۲۶۳ - ۱۹۲ - ۱۴۳	- ۵۹۵ - ۵۴۳ - ۵۱۴ - ۵۰۹
- ۴۵۵ - ۴۵۳ - ۳۱۲ - ۲۶۹	- ۶۷۴ - ۶۶۹ - ۶۴۶ - ۵۹۶
- ۶۰۹ - ۵۲۸ - ۵۱۸ - ۵۰۴	- ۸۹ - ۷۸۸ - ۷۶۵ - ۶۸۸

۲۴۸	اعز آباد	۶۹۹ - ۶۹۸ - ۶۵۹ - ۶۱۰
۱۹۷	اعظم نگر پنکابور	۷۴۶ - ۷۴۵ - ۷۰۴ - ۷۰۲
۵۵۵	افغانستان	۷۸۳ - ۷۸۸ - ۸۱۴
	اکبر آباد (شف صوبہ اکبر آباد)	۱۹۳ - ۶۰۷
	۱۱۳ - ۱۳۵ - ۱۵۰ - ۱۶۰	
	۱۴۳ - ۱۸۲ - ۲۱۹ - ۲۱۹	
	۲۳۲ - ۲۷۴ - ۲۹۶ - ۳۰۹	
	۳۲۳ - ۳۳۳ - ۳۵۱ - ۴۰۷	
	۴۲۹ - ۴۳۰ - ۴۵۹ - ۴۶۰	
	۴۶۳ - ۴۶۴ - ۴۹۲ - ۵۰۶	
	۵۱۱ - ۵۲۶ - ۵۳۸ - ۵۳۹	
	۵۴۰ - ۵۷۶ - ۵۸۸ - ۵۸۹	
	۵۹۵ - ۶۱۰ - ۷۳۶ - ۷۴۲	
	۷۴۵ - ۷۸۰ - ۷۹۹ - ۸۱۰	
	۸۱۵ - ۸۱۸ - ۸۱۹ - ۸۳۱	
	اکبر نگر (یا) اکبر نگر بنگالہ	
	۱۱۸ - ۱۳۷ - ۱۳۸ - ۲۰۰	
	۲۱۳ - ۲۱۴ - ۲۱۸ - ۲۶۴	
۵۸۷	الذد (یا) للذد	
	الذد آباد (شف - صوبہ الہ آباد)	
		۹۰
		۶۹۹ - ۶۹۸ - ۶۵۹ - ۶۱۰
		۷۴۶ - ۷۴۵ - ۷۰۴ - ۷۰۲
		۷۸۳ - ۷۸۸ - ۸۱۴
	ادرنبی	۱۹۳ - ۶۰۷
	ادیلپور	۲۵۹
	اردستان	۵۹۹
	ارکات (یا) ارکات	۲۴ - ۲۰
		۳۰۲ - ۳۸
	ارکٹج	۷۶۷
	استنبول	۲۴۱
	اسلام آباد	۴۲۹ - ۴۲۷ - ۴۲۰
	اسلام آباد متھرا	۲۷۳ - ۱۷۹
	اسلام پوری مہاراجہ	
	برم پوری (یا) اسلام آباد	
	برم پوری	۳۱۴ - ۴۹۸
		۸۱۰ - ۶۰۷
	اسلام گدھہ عرف راہیری	۲۹۲
	اشقی (یا) آشتی برار	۱۸۸
	اصفہان	۱۲۸ - ۴۳۸ - ۸۲۴
	اعثمان پور	۹۰

۳۵۰	۱۲۴ - ۱۷۸ - ۲۲۲ - ۲۳۱
انکر فیروز گدھے (یا) انکر د	۲۷۸ - ۲۹۹ - ۳۶۵ - ۳۶۷
۱۹۳ .. (یا) انکیر	۳۶۸ - ۴۴۷ - ۴۴۵ - ۴۴۷
۶۶۴ انکی تنکی دکن	۴۵۷ - ۴۵۳ - ۵۱۹ - ۵۲۵
۲۹۲ .. انندی	۵۴۷ - ۵۹۵ - ۶۲۸ - ۶۷۰
۸۲۳ .. انیورن	۶۸۱ - ۷۰۸ - ۷۳۶ - ۷۶۱
۵۷۴ - ۲۴۶ - ۲۴۵ ارچین	۷۸۵ - ۸۰۱ - ۸۱۰
۰ ۶۹۸ - ۵۷۵	۸۲۹ امرکوت
۱۱۶ ارچھے (یا) ارچھے	۷۱۱ - ۱۴۶۷
۷۵۴ - ۵۸۷ .. اردگیر	۸۲۹
اردھے (شف - صوبہ اردھے)	۸۲۹ امیتھی پوری (یا) پورب
۷۵ - ۷۷ - ۸۵ - ۸۶	۱۳۹
۱۸۲ - ۲۰۴ - ۲۴۸ - ۲۵۰	۷۲۸ انبہ پاتر
۳۶۷ - ۳۶۵ - ۳۶۳ - ۳۵۰	۴۱۴ انتاپور
۳۶۸ - ۴۱۰ - ۴۶۵ - ۴۹۴	۷۲۸ انتور
۴۹۷ - ۶۲۷ - ۸۱۴ - ۸۲۲	۲۰۹ انجرائی
۵۹۶ - ۴۰۲ - ۱۰۹ اردیلپور	۷۹۲ اندجان
۷۱۳ - ۶۸۸	۴۳۶ - ۴۲۱ اندخود
۷۱۳ - ۶۸۸	۷۷۰ - ۱۷۰ اندراب
۷۱۳ - ۶۸۸	۴۲۷ اندرچھے
۱۸۵ - ۱۳۷ - ۱۳۶ - ۸۶	انددر (شف - پرگنہ انددر)

ایران زمین	۴ - ۹۰	۴۹۴ - ۴۹۷ - ۱۹۴ - ۳۲۳	
	۱۰۷ - ۱۲۵ - ۱۶۷ - ۱۷۸ ۴۱۰ - ۴۱۱	
	۱۸۹ - ۲۱۱ - ۲۱۲ - ۲۲۳	۴۲۴ - ۴۴۰ - ۴۴۲ - ۴۴۳	
	۲۲۷ - ۲۲۸ - ۲۳۵ - ۲۴۳	۶۵۴ - ۶۷۱ - ۶۸۱ - ۷۸۵	
	۲۸۲ - ۴۲۵ - ۴۲۶ - ۴۳۷	اورکنج .. ۳۴۷	
	۴۴۵ - ۴۷۶ - ۴۹۰ - ۴۹۵	اورنگ آباد ۱۵ - ۱۷	
	۴۹۷ - ۵۰۷ - ۵۰۷ - ۵۹۱	۱۸ - ۲۱ - ۲۶ - ۲۹ - ۳۰	
	۶۳۶ - ۷۴۰ - ۷۶۵ - ۸۰۶	۳۱ - ۴۰ - ۱۶۵ - ۱۶۷	
	۸۲۵ - ۸۲۴	۲۰۵ - ۲۰۶ - ۲۱۷ - ۲۴۰	
ایرج	۲۷۹ ..	۲۵۵ - ۲۶۳ - ۲۶۶ - ۳۰۴	
ایکالوج	۷۹۹ - ۶۰۶ ..	۳۴۸ - ۳۵۱ - ۳۶۰ - ۳۶۲	
ایکالوجور	۱۸۶ - ۱۴۰ - ۲۹	۳۶۹ - ۴۹۳ - ۵۲۲ - ۵۲۳	
	۲۱۱ - ۲۴۷ - ۲۷۰ - ۴۸۲	۶۱۰ - ۷۸۹ - ۷۹۱ - ۸۰۶	
	۷۹۲ - ۷۱۹	اورنگ گدهه .. ۴۱۴	
<hr/>		اوسا (یا) اوسه مضاف دکن	
حرف با	 ۱۹۶ - ۲۰۶	
بابا خاتون	۴۷ ..	اورندچه (یا) اورندچه ۸۷	
بار	۷۶۳ ۴۲۸ - ۴۱۶	
بارهمولک کشمیر	۶۹۷ ..	ایدر .. ۹۱ - ۱۰۷	
باریگ آب	۵۶۵ ..	ایوان (یا) ایران دیار (یا)	

باسم .. ۱۴۵ - ۱۴۴	بدن .. ۱۷۳
باغ اعز آباد .. ۵۳۳	بخارا .. ۱۹۰ - ۴۳۵ - ۴۳۷
باغ بیگم .. ۳۱	۴۳۸ - ۴۳۹ - ۴۳۰ - ۷۹۸
باغ زمین آباد .. ۱۶۰	بدن دیس .. ۷۰۲
باغ سعادت آباد ۷۳۴	بدخشان (یا) بدخشانات ۴۴ -
باغ فرمانباری (یا) باغ فرج	۴۵ - ۱۴۲ - ۱۷۰ - ۱۹۸ -
نیازی ۲۱۷ ..	۲۲۱ - ۲۸۰ - ۳۷۲ - ۴۲۰ -
باغ کامران ۵۶۷ ..	۴۳۱ - ۴۳۹ - ۴۳۸ - ۴۴۰ -
باغ هوان ۴۴۲ ..	۴۴۲ - ۵۸۸ - ۵۸۸ - ۶۱۸ -
باغ نور منزل ۵۳۲ - ۲۳۰	۶۴۹ - ۷۶۷ - ۷۶۹ - ۷۷۰ -
باقر آباد ملتان ۴۱۰ ..	۷۷۳ - ۷۷۴ - ۷۷۶ - ۸۱۹ -
بالا دوز (یا) بالا دوز برار ۵۸۶ -	بدن بره دی دیب .. ۳۷۱
.. ۷۲۶ - ۷۰۵ - ۶۹۹	برار (شف صوبه برار) ۱۸ -
بالاکهات (یا) بالاکهات دکن	۱۹ - ۲۲ - ۲۹ - ۴۰ - ۴۱۱ -
(یا) بالاکهات کرناٹک	۲۴۰ - ۲۷۱ - ۲۹۰ - ۳۵۴ -
۱۱۱ - ۱۴۲ - ۳۱۲ - ۵۱۷	۳۵۶ - ۳۷۰ - ۳۷۱ - ۵۲۲ -
۵۱۸ - ۵۱۹ - ۵۲۱ - ۷۰۳ -	۵۸۲ - ۵۸۶ - ۵۹۷ - ۶۸۲ -
۷۰۴ - ۷۰۵ - ۷۰۶ - ۷۵۳ -	۶۹۹ - ۷۰۴ - ۷۲۶ - ۷۴۵ -
بالکنده ۳۵۶ ۳۵۵ - ۳۵۴	۷۵۳ - ۷۵۵ - ۷۶۲ - ۷۶۳ -
باندھو ۷۶۱ ..	۷۸۸ - ۷۹۲ - ۸۲۴ -

۷۸۸ - ۷۸۹ - ۷۹۲ - ۷۹۹ -	۵۸۱ .. برج شیر حاجي
۸۰۴ - ۸۰۵ - ۸۲۴ ..	۳۹۹ - ۱۹۴ - ۴۰۰ بردران
۴۷۴ .. برهم پتور (دريا)	۹۷ برزده
۴۹۸ .. برهم دوری	(شف صوبه برهان پور)
۴۲۶ - ۱۹۹ .. بسمت	۱۴۲ - ۱۴۱ - ۱۴۰ - ۱۴۳
بسمت صوبه بيدر (شف -	۱۴۷ - ۱۴۸ - ۱۵۱ - ۱۴۳
۸۱۷ پرگذه بسمت)	۱۵۷ - ۱۵۹ - ۱۶۵ - ۱۶۷
۵۵۴ .. بسمت دور	۱۷۵ - ۱۸۰ - ۱۸۶ - ۱۹۷
۴۹۹ .. بسمت گدھه	۲۰۵ - ۲۱۵ - ۲۱۷ - ۲۲۳
۲۴۱ - ۲۴۲ - ۲۴۳ -	۲۲۴ - ۲۲۸ - ۲۴۰ - ۲۷۱
۵۷۸ - ۴۹۰	۲۷۲ - ۲۷۶ - ۲۹۰ - ۳۲۶
۲۴۲ - ۹۱ .. بختان	۳۶۲ - ۳۷۲ - ۳۹۰ - ۳۹۹
(مضاف خاندیس)	۴۲۵ - ۴۶۲ - ۵۱۴ - ۵۱۷
۴۳۸ - ۴۱۳ - ۳۹۰ - ۲۱۵	۵۱۹ - ۵۲۰ - ۵۲۸ - ۵۳۹
۴۲۲	۵۸۷ - ۶۴۹ - ۶۷۰ - ۶۸۷
۲۵ - ۱۶۲ - ۱۶۹ -	۷۰۲ - ۷۰۳ - ۷۰۵ - ۷۰۶
۱۷۰ - ۱۷۱ - ۱۹۰ - ۱۹۹ -	۷۰۷ - ۷۱۸ - ۷۲۱ - ۷۲۲
۲۲۱ - ۲۵۲ - ۲۵۹ - ۲۶۰ -	۷۲۶ - ۷۲۹ - ۷۳۶ - ۷۳۸
۲۸۰ - ۳۷۲ - ۴۲۰ - ۴۳۱ -	۷۴۲ - ۷۴۴ - ۷۴۸ - ۷۵۰
۴۳۳ - ۴۳۶ - ۴۳۸ - ۴۴۰ -	۷۵۳ - ۷۵۷ - ۷۵۸ - ۷۸۷

بندر سورت (شف - سورت)	۴۴۱ - ۴۴۲ - ۴۴۳ - ۴۴۴
۱۴۵ - ۱۴۷ - ۱۴۹ - ۱۴۷	۴۹۱ - ۴۷۷ - ۴۸۷ - ۴۸۸
۲۱۱ - ۲۳۸ - ۲۴۰ - ۲۸۹	۴۸۹ - ۴۹۴ - ۵۸۸ - ۵۹۷
۳۲۸ - ۳۷۳ - ۴۱۲ - ۵۰۴	۷۴۰ - ۷۶۷ - ۷۹۸ - ۷۹۹
۸۲۱ - ۵۷۸	۷۷۰ - ۷۷۳ - ۷۷۴ - ۷۷۷
بندر عباسي .. ۲۱۱	۸۲۵
بندر لاهري ۴۹۰ - ۵۷۸	بلدہ برهانپور (شف - برهانپور)
بندر هوگلي .. ۱۸۳	۷۸۷
بندھيا چل .. ۴۱۴	بلدہ گور .. ۷۴
بندیل کھنڈ ۴۲۰ - ۴۲۷	بلدہ لاہور .. ۹۱۴
بنکا پور (یا) بیکا پور و (یا)	بل سالار (یا) بل سالار ۴۳۴
بنکا پور .. ۱۹۳	بلوچستان .. ۱۰۵
بنگالہ یا بنگ (شف - صوبہ)	بنارس ۲۱۳ - ۲۷۷
بنگالہ (۲۴ - ۷۴ - ۷۷)	۳۸۹ - ۳۹۴ - ۴۰۰ - ۷۸۴
۸۶ - ۸۷ - ۸۹ - ۱۰۵ - ۱۰۷	بندر بلازل ۵۲۴ - ۹۸۴
۱۱۸ - ۱۱۹ - ۱۲۰ - ۱۳۹	بندر پھلچھري یا - پھلچھري
۱۳۷ - ۱۴۱ - ۱۴۲ - ۱۴۸	یا - پھولچھري (شف -
۱۵۳ - ۱۶۳ - ۱۷۸ - ۱۸۱	پھلچھري) ۲۰ - ۲۴
۱۸۲ - ۱۸۳ - ۱۸۵ - ۱۹۴	.. ۲۵ - ۳۴ - ۳۵ - ۳۹۸
۲۱۳ - ۲۲۲ - ۲۳۴ - ۲۵۱	بندر دیو .. ۹۸۴

۲۷۵ - ۲۹۰ - ۲۹۳ - ۲۹۹	بني نكر عرف آذور قوال ۳۶۳
۳۰۰ - ۳۲۲ - ۳۲۳ - ۳۶۵	بودن مضاف ناذير (شف
۳۹۱ - ۳۹۲ - ۳۹۴ - ۳۹۵	پرگنه بودن) ۳۵۴
۳۹۶ - ۴۰۴ - ۴۵۳ - ۴۶۰	بوریه (يا) بوریه ۲۴۸
۴۷۲ - ۴۷۳ - ۵۱۱ - ۵۱۳	بهاذوري ۵۱۸ - ۱۴۳ - ۱۴۰
۵۲۵ - ۵۵۱ - ۵۵۸ - ۵۶۱	بهاثي ۵۱۱ - ۴۷۴ - ۴۷۳
۵۶۳ - ۵۹۴ - ۶۳۳ - ۶۳۴	بهادر دور بنارس ۵۹۳
۶۴۵ - ۶۴۶ - ۶۴۷ - ۶۴۸	بهادر دور ۸۰۴ - ۷۸۹
۶۴۹ - ۶۵۰ - ۶۵۱ - ۶۵۲	بهادر گدھے ۷۹۶ - ۶۰۶
۶۵۵ - ۶۵۶ - ۶۶۴ - ۶۶۵	بهار (شف - صوبه بهار) ۸۷
۶۷۰ - ۶۸۰ - ۶۸۶ - ۷۰۷	۱۱۰ - ۱۱۶ - ۱۱۸ - ۱۷۹
۷۱۶ - ۷۲۱ - ۷۴۱ - ۷۵۸	۱۸۱ - ۱۹۱ - ۲۱۳ - ۲۵۱
۸۰۰ - ۸۱۰ - ۸۱۹ - ۸۲۱	۲۷۹ - ۲۹۸ - ۳۹۲ - ۳۹۳
۸۶۹ - ۱۲۷ - ۴۲۵ - ۵۶۶	۳۹۶ - ۴۰۰ - ۴۴۵ - ۴۵۳
۵۹۳	۴۵۴ - ۴۷۲ - ۴۷۳ - ۴۹۷
بگش ۱۲۷ - ۴۲۵ - ۵۶۶	۵۱۳ - ۵۴۷ - ۶۱۵ - ۶۳۳
۵۹۳	۶۳۹ - ۶۴۰ - ۶۴۱ - ۶۴۲
بگشات ۲۵۴	۶۴۴ - ۶۵۱ - ۶۵۵ - ۶۵۶
بگ و بهار (شف - صوبه بگ	۶۶۴ - ۶۸۰ - ۶۸۵ - ۷۰۸
۵۵۸ - ۴۷۸	د بهار) ۵۵۸ - ۴۷۸
۲۹۲	بني شاه درک ۲۹۲
۶۰۸ - ۵۰۲	بني شاه گدھے ۶۰۸ - ۵۰۲

۵۳۱ به پوره	۷۷۵
به پلسه (يا) به سايه (يا) به ساه	۵۹۷ - ۱۸۹ به اگلپور
۴۹۸ - ۲۷۰	۴۵۰ به اگلپور بهار
بياک (شف - پرگانه بياک)	۴۱۷ - ۱۷۷ - ۲۶ به الگي
۸۳	۷۲۹ به اندير
۵۵۵ بيايه	به پرها يا منجهسا مضافات شيراز
۲۸۶ بيت الله	۲۴۲
بيجاپور ۱۶ - ۱۴۳ - ۱۴۵ -	به ته ۵۰۹
۱۴۸ - ۱۶۳ - ۱۶۸ - ۱۹۳ -	به دار ۵۴۷
۲۰۱ - ۲۳۲ - ۲۳۸ - ۲۳۹ -	به رام پوره ۵۲۵
۲۴۷ - ۲۵۴ - ۲۶۳ - ۲۷۴ -	به رايچ ۸۱۴ - ۱۸۲
۲۸۸ - ۳۰۲ - ۳۰۷ - ۳۱۲ -	به رنج (يا) به رنجه ۹۶ -
۴۱۸ - ۴۵۲ - ۴۵۶ - ۵۰۷ -	۴۹۸ - ۴۷۸
۵۱۸ - ۵۲۹ - ۵۳۶ - ۵۴۸ -	به کر ۸۹ - ۱۰۵ - ۳۰۳ -
۵۹۶ - ۵۹۷ - ۵۹۸ - ۵۹۹ -	۳۹۵ - ۵۲۹ - ۶۳۶ - ۸۰۰ -
۷۱۹ - ۷۴۲ - ۷۵۴ - ۷۵۶ -	۸۲۹ - ۸۲۸ - ۸۲۵
۷۶۳ - ۷۹۲ - ۷۹۵ - ۸۰۲ -	۷۶۴ به لوان
۸۰۶ - ۸۱۰ - ۸۳۳	۱۵۴ به نهر
به جاگده ۳۹۰ - ۷۱۲ - ۷۵۳ -	۵۴۶ به وئال مالوه
بيدر - (شف صوبه بيدر) ۲۶ -	۸۲۲ به پور

پتھان (شف پرگنہ پتھان)	۱۷۷ - ۱۷۸ - ۳۵۰ - ۳۶۵
پتھان	۵۳۶ - ۵۶۹ - ۸۰۶ - ۸۱۴
پتھری ۳۵۶ - ۳۸۹ - ۷۰۰	بیر (یا) بیرگانوں (شف پرگنہ
پتن (یا) پتن کجرات ۹۶ -	بیر) ۱۷۵ - ۱۹۷ - ۴۰۶
۹۸ - ۹۹ - ۲۳۵ - ۲۳۶	۴۱۸ - ۸۱۵ - ۷۲۶ - ۷۴۵
۳۸۰ - ۴۷۲ - ۵۱۱ - ۶۶۰	۷۶۲
۶۶۱ - ۶۷۵ - ۶۷۶ - ۶۷۸	۱۹۵ - ۲۰۳ - ۲۱۰
۶۹۴ - ۷۴۵	۸۰۱
پتنہ (شف - صوبہ پتنہ) ۱۱۶ -	بیسول
۱۸۲ - ۲۱۳ - ۲۲۲ - ۲۵۹	پیشاپور
۲۸۷ - ۳۲۳ - ۳۲۶ - ۳۴۰	پیکانیر
۳۹۳ - ۴۴۵ - ۴۵۴ - ۴۷۳	
۵۱۳ - ۵۲۵ - ۵۵۳ - ۶۳۱	
۶۳۴ - ۶۴۱ - ۸۳۱	
پتنہ جالندھر ۲۰۵ - ۲۵۰	
پرسور	
پرگنہ الور	
پرگنہ امیتھی (یا) امیتی	
۱۹۵	
پرگنہ اندور	

* حرف پے *

پتھری ۲۶۸
پانپائی (یا) پانپائی ۳۵۰
پاندیہ بیرگانوں (یا) بیرگانوں
۷۸۳
پانی پت
پایان گھاٹ ۷۳۹ - ۷۵۳
پپلی

پرگنه بسمت صوبه بيدر ۸۱۷	پرگنه وکلور سرکار ناندیور ۵۸۲
پرگنه بودن مضاف ناندیور ۳۵۴	پرگنه هندیه .. ۵۶۳
پرگنه بولاس سرکار ایلاکندل	پرزاله .. ۵۰۱
(یا) بولاس سرکار ایلاکندل	پرینده ۱۱۳۰ - ۱۶۸ - ۱۸۷ -
۲۵۶	۲۰۸ - ۵۰۷ - ۷۴۴ - ۷۵۲ -
پرگنه بهانیر ۲۲۸ ۷۶۱ - ۷۸۲
پرگنه بیاک ۸۳	بشاور ۲۵۰ - ۲۵۴ - ۲۸۱ -
پرگنه بیور ۷۲۶	.. ۳۰۰ - ۴۸۱ - ۸۳۰
پرگنه پتھان ۴۸۳	پنجاب (شف - صوبه پنجاب)
پرگنه جاپس ۱۳۹	۶۶ - ۶۸ - ۷۸ - ۸۲ - ۹۰ -
پرگنه چلکانون صوبه برار ۸۳۵	۱۷۴ - ۲۰۵ - ۲۹۷ - ۳۷۵ -
پرگنه چنددرار ۲۲۱	۳۷۸ - ۴۸۲ - ۵۸۴ - ۵۱۵ -
پرگنه سامانه ۴۷۹	۵۳۲ - ۵۳۳ - ۵۴۹ - ۶۰۳ -
پرگنه سرور ۶۳۷	۶۱۱ - ۶۱۳ - ۶۱۴ - ۶۲۳ -
پرگنه سنگرور ۶۲۸ - ۲۱۱	۶۲۸ - ۶۴۶ - ۶۴۷ - ۶۴۸ -
پرگنه شان آباد ۵۹۵	۶۴۹ - ۶۵۰ - ۶۵۶ - ۶۶۶ -
پرگنه شجاعیت پور ۷۵۵	۶۶۷ - ۷۲۸ - ۷۷۴ - ۷۸۱ -
پرگنه کلپاک ۲۵۶ ۸۱۰
پرگنه کوکاک ۱۲۴	پنه ۵۴۰
پرگنه نگرچند ۱۶۰	پور مازدل .. ۱۲۳

۳۹۶ - ۴۳۹	تبریز ..	۴۱۴	یونار خاندیس ..
۴۱۴	تپلی ..	۵۰۱	یون گده ..
۷۳۷	تربت ..	په وچه ری (یا) به — ولچری	
توچذ — اپای (یا) توچذاپلی		(یا) په وچه ری ۲۰ - ۲۴ -	
۲۰۵	۳۴۸ - ۳۵۰ - ۳۴ - ۲۵	..
۲۸۳ - ۴۴۲	توکستان	* حرف قا *	
۷۳۸	تورمک ..		
تورنک — واری (شف - قلعه		۴۷۳	تاجپور ..
۷۴۷	تورنکلوای (..	۱۶۹	تارا گده ..
۷۷۴ - ۴۹۷ - ۳۹۳	ترهت	۲۵۷	قاریکده ..
۴۹۹	تغلق آباد ..	۷۶۷	تاشکند ..
تکوزئی (یا) نکوزئی مضاف		۴۵۵ - ۴۴۸	قالاب (ناساگر
۳۲۴	ارقیسه ..	۲۹۲	قالاب زپکر ..
۳۴۷	تل کوکن ..	۷۲۹	قالاب مهیدده ..
تلنگانه (یا) تلنگ	۱۱۵ -	۷۱۳	قالاب کانگریه ..
۱۳۶ - ۱۴۸ - ۲۰۱ - ۲۵۵		۷۹۱	قالاب کلان ..
۳۹۸ - ۴۱۰ - ۵۸۵ - ۵۸۷		۷۶۰	قال کانون ..
۷۰۷ - ۷۴۵ - ۷۵۰ - ۷۶۳		۷۷	قاییدان ..
۷۹۴	۱۸۰	قبت ..
۲۷۹	قاوره ..	۷۵۷	تبهتی (آب) ..

* حرف تے *

تاذیہ	۱۸۵ - ۲۱۳ - ۲۱۸
تہہ	۳۹۲ - ۴۷۳ - ۵۱۱ - ۶۴۲
تہہ	۶۴۴ - ۶۵۰
تہہ (یا) تہہ (شف - صوفیہ)	
تہہ (تہہ)	۱۳۹ - ۱۴۰
تہہ	۱۷۲ - ۱۷۳ - ۲۲۶ - ۳۰۳
تہہ	۲۹۵ - ۴۸۳ - ۵۱۲ - ۵۴۲
تہہ	۶۵۴ - ۶۹۷ - ۸۲۸

* حرف جیم *

جالغایور	۵۱۷ - ۷۲۷ - ۷۴۵
جالذہر	۱۰۵ - ۳۷۹ - ۵۴۹
جالذہ	۱۶۱
جالور	۶۷۸ - ۶۹۴
جام	۴۷۸ - ۶۲۲
جامکھیری	۱۶۱
جانبی (یا) جاقپی	۲۳۰
جانڈانڈیر	۹۷ - ۴۶۶

تنگ شیور (یا) تنگ شر ۴۲۲

توران (یا) توران دیار ۱۰۹ -

۱۷۰ - ۱۷۱ - ۱۸۹ - ۴۰۰

۴۰۹ - ۴۳۳ - ۴۳۶ - ۴۳۹

۴۴۴ - ۴۸۶ - ۵۰۳ - ۵۶۵

۵۸۸ - ۵۸۹ - ۶۷۳ - ۷۶۸

۷۶۹ - ۸۲۳ - ۸۳۲ - ۸۳۴

تورکل (یا) نورکل ۲۸۸

تورنا حصار ۲۹۳

تورہ ۴۹۵

تون ۴۳۲

تہارہ (یا) تہارہ (یا) تہارہ

۷۷۴

تہانہ انندی ۳۵۷

تہانہ چانی ۷۷۹

تہانہ کوتھلمیر ۲۴

تہانہ گندمک ۲۵۱

تہانہ میسروری ۴۹۸

تہانہ سر ۷۱۹ - ۸۰۵

تیراہ ۱۰۷ - ۱۰۹

جونیور	۸۲ - ۸۶ - ۱۲۵ -	جایس مضاف لکھنؤ (شف	۱۹۵ - ۱۳۹
۱۷۹ - ۲۱۲ - ۲۵۳ - ۳۸۶ -	برگڈہ جایس)	جگتا	۲۲۰
۳۹۵ - ۴۲۵ - ۴۷۲ - ۴۹۷ -	جگدلیک	جگدیس پور	۲۷۶
۵۲۵ - ۵۹۳ - ۶۲۵ - ۶۲۶ -	جلال آباد	۳۹۶ ..	۳۵۰ - ۲۵۱ - ۶۳۹ -
۶۳۱ - ۶۳۲ - ۶۳۹ - ۶۴۵ -	جلکانون موہہ ہرار	۸۳۵	۱۲۷ - ۲۵۰ - ۲۶۸ -
۶۵۳ - ۶۶۲ - ۶۹۷ -	جمو	۵۳۰	۵۵۷
چونہ گڈہہ (یا) جونا گڈہہ -	جنت آباد عرف گور	جغیر (یا) جغیر دکن (یا)	قلعہ جغیر (شف قلعہ
(یا) چونہ گڈہہ مضاف	جغیر	۱۲۲ - ۲۰۸ -	۵۲۷ - ۷۱۳ - ۷۲۱ - ۷۴۵ -
موہہ گجرات	جغیر	۷۴۶ - ۷۴۸ - ۷۶۹ -	۳۷۸ - ۳۴۰ - ۴۴۷ -
۵۲۵ - ۶۸۲ - ۶۹۳ - ۶۹۵ -	جہانسی	۸۰۳ - ۵۹۵	۴۱۵
۴۲۸	جہانگیرنگر - روف بدھاگہ	چراچر	۲۴۴ - ۶۲۰ - ۷۷۸ -
۱۶۴ - ۱۸۵ - ۲۱۹ -	جیتان	چون	۸۳۱
۴۴۸	جیت پور		
۴۸۷	جیتون		
۴۳۸			

* حرف چے *

چاٹگام	۱۶۴
چاکنہ (یا) چاکٹہ	۲۰۵

چانددا (یا) چاندورا	۴۱۹	چهار درواز	۴۱۰ ..
.. ..	۲۷۲ - ۲۷۰	چهاره	۴۲۷ ..
چاندي	۴۴۶ ..	چيتل درک	۶۱۲ ..
چنگوبه (یا) چنگوبه (یا)		چيتور (یا) چيت پور	۵۵۱ -
چنگوبه	۴۱۷ - ۱۷۷	۸۰۳ - ۶۴۶ ..
چکانه	۷۴۳ ..	چينايتن	۳۵ ..
چکله اڏاوه	۸۳۱ ..	* حرف حا *	
چکوتي (یا) چکوتي	۸۰۱		
چمار کونڌه از مهالات احمدنگر		حاجي پور	۵۵۳ - ۶۳۱ -
.. ..	۷۴۶ ..	۶۳۴ - ۶۴۱ - ۶۸۰ - ۶۸۱	
چناب	۲۴۹ ..	حجاز	۹۷ - ۷۴ - ۹۷ -
چنڌاپور	۴۱۴ ..	۱۰۵ - ۱۲۵ - ۲۳۸ - ۳۷۳ -	
چندن و مندن	۴۵۶	۳۷۷ - ۳۸۰ - ۳۸۴ - ۵۲۴ -	
چنددار (شف پرگنه چنددار)		۵۵۰ - ۵۷۷ - ۶۱۹ - ۶۳۱ -	
.. ..	۲۲۱	۶۸۳ - ۶۴۹ - ۶۳۲ ..
چنگيز هئي	۱۵۴ ..	حرمين شريفين	۲۲۰ - ۲۳۵
چوبره	۸۰۵ ..	حسن ابدال	۲۶۲ - ۴۴۹ -
چورا گدهه مضاف صوبه مالوه		۵۵۹ - ۵۹۰ ..
۸۰ - ۲۰۱ - ۵۲۷ - ۷۶۲		حصار الراج	۴۱۶ ..
چوسا (یا) چوسا	۶۶۱ - ۶۳۹	حصار بيو	۵۱۸ ..

حصار بهرون .. ۶۴۸	خاندیس (۶۹ - ۸۸ -
حصار تورنا — ۳۰۶	۱۰۱ - ۲۱۵ - ۳۲۷ - ۳۶۲ -
حصار چاندور .. ۲۰۹	۳۶۳ - ۳۶۴ - ۳۶۹ - ۳۹۰ -
حصار دهرپ .. ۲۰۹	۴۱۲ - ۴۱۳ - ۴۶۲ - ۵۲۲ -
حصار شادمان .. ۳۷۲	۵۳۱ - ۶۶۹ - ۶۷۰ - ۶۸۵ -
حصار کاجنه (یا) کاجنه ۲۰۹	۶۹۸ - ۷۰۰ - ۷۰۲ - ۷۰۴ -
حصن راجدھر .. ۲۰۹	۷۴۲ - ۷۴۵ - ۷۵۱ - ۷۵۳ -
حصن کلیان .. ۷۹۹ ۷۶۳ - ۷۸۸ -
حلب ۲۴۱	خانزمان نگر .. ۷۹۲
حیدر آباد (شفق - صوفیہ)	ختا ۴۷۴ -
حیدر آباد (۲۳ - ۲۵ -	خجستہ بنیان ۲۸۹ - ۳۱۲ -
۳۶ - ۳۷ - ۳۸ - ۳۹ -	۳۲۷ - ۳۳۰ - ۳۳۳ - ۳۵۷ -
۴۱ - ۱۶۷ - ۲۳۸ - ۲۵۴ -	۲۶۴ - ۳۶۹ - ۴۱۵ - ۵۳۹ -
۲۵۵ - ۲۵۶ - ۲۶۳ - ۳۰۲ - ۴۰۹ - ۸۰۴ -
۳۰۴ - ۳۰۵ - ۳۶۸ - ۳۶۹ -	خدا آباد ۸۲۷ - ۸۲۹ -
۴۵۸ - ۴۶۳ - ۵۰۷ - ۵۳۶ -	خراسان ۱۲۸ - ۱۸۹ - ۲۵۸ -
۶۶۴ - ۷۹۵ - ۷۹۷ - ۸۰۲ -	۴۲۱ - ۴۳۳ - ۴۳۴ - ۴۷۱ -
.. .. ۸۳۲ - ۸۳۴ -	۴۹۶ - ۵۰۸ - ۵۸۸ - ۶۶۷ -
• حرف خا • ۷۳۷ - ۷۴۰ - ۸۲۳ -
خاندیس (شفق - صوفیہ)	خضر آباد ۸۰۵ -

۴۷۴	..	خضر پور	دار السلطنه لاهور	۲۳۳ -
۶۰۹	..	خلد مکان موسوم بخلد آباد	۲۶۳ - ۷۷۲
۱۷۰	..	خذجان	دار الملک دهلي	۱۶۹ ..
۳۱۳	..	خنجي	درهنگه	۴۹۷ ..
۴۷۷	..	خواجه ادش	درازه مالوڑی	۴۲۳ ..
۴۷۷	..	خواجه سیاران	دره کز و شادمان	۱۷۱
۱۴ - ۶۶۷ - ۶۶۸	..	خواف	دریا کنج	۳۶۶ ..
۸۲۵	درغای بہت	۴۸۴ - ۴۸۸ -
..	..	خوافي پورہ - یا خوافي پورہ	۷۴۱
۶۶۷ - ۲۶۳	..	لاهور	دریا بہیمر	۵۰۲ ..
۲۷۶	..	خیبر	دریای تبتی	۷۲۹ ..
۳۶۳ - ۸۵	..	خیر آباد	دریای جمنا	۵۷۵ ..
..	دریای جون	۳۷۶ - ۴۰۰ -
۵۳۳ - ۴۹۷	۵۳۳ - ۴۹۷
۵۶۷	..	دار الخلافه آگرہ	دریای چذاب	۵۶۷ ..
۲۳۶ - ۲۳۷ - ۲۳۸ - ۲۴۰	دریای چنبل (یا) چیتل
۶۳۱ - ۶۳۹ - ۶۴۷ - ۷۷۸	۷۲۴ - ۷۵۹
۷۷۹ - ۷۸۱ - ۷۸۶ - ۷۹۹	دریای سندھ	۴۳۲ - ۴۶۵ -
۸۰۰ - ۸۰۳ - ۸۲۲ - ۸۳۲	۶۹۷ - ۸۰۰ -
۱۳۹	..	دار الخلافه شاہجہان آباد	دریای سون	۴۲۶ ..

• حرف دال •

- ۱۹۸ - ۱۹۹ - ۲۰۱ - ۲۰۲
 - ۲۰۶ - ۲۱۱ - ۲۲۱ - ۲۲۲
 - ۲۲۳ - ۲۲۴ - ۲۲۵ - ۲۲۶
 - ۲۳۲ - ۲۳۳ - ۲۳۷ - ۲۴۵
 - ۲۵۳ - ۲۵۴ - ۲۵۵ - ۲۶۰
 - ۲۶۱ - ۲۶۲ - ۲۶۸ - ۲۶۹
 - ۲۷۰ - ۲۷۲ - ۲۷۶ - ۲۸۷
 - ۲۹۵ - ۳۱۲ - ۳۱۵ - ۳۲۶
 - ۳۳۰ - ۳۳۳ - ۳۴۱ - ۳۴۸
 - ۳۵۱ - ۳۵۶ - ۳۵۸ - ۳۶۱
 - ۳۶۶ - ۳۶۹ - ۳۹۸ - ۴۱۲
 - ۴۳۰ - ۴۶۲ - ۴۶۳ - ۴۷۸
 - ۴۸۷ - ۵۰۲ - ۵۰۳ - ۵۱۲
 - ۴۱۶ - ۵۱۷ - ۵۲۰ - ۵۲۲
 - ۵۲۸ - ۵۴۳ - ۵۶۲ - ۵۶۵
 - ۵۸۱ - ۵۸۴ - ۵۸۵ - ۵۸۶
 - ۵۹۹ - ۶۵۴ - ۶۵۹ - ۶۶۰
 - ۶۶۶ - ۶۸۱ - ۶۹۸ - ۷۰۱
 - ۷۰۲ - ۷۰۳ - ۷۰۴ - ۷۱۰
 - ۷۱۸ - ۷۱۹ - ۷۲۱ - ۷۲۲

دریای کشک ۲۸۸ - ۳۱۲
 ۴۹۹ - ۶۱۲
 دریای گزگ .. ۶۳۴
 دریای گزگ (یا) گزگ ۱۳۸ -
 ۲۹۶ - ۴۰۰ - ۴۴۶ - ۴۵۳
 ۴۷۴ - ۶۲۶ - ۶۳۴
 دریای مانجرا .. ۳۹۸
 دریای فردوسه ۲۰ - ۳۹۰ -
 ۷۵۸ - ۷۶۲
 دشت سواد ۱۰۷ - ۱۰۹ -
 دک پیراهه مضاف صوبه مالوه
 ۲۰۵
 دکن (شف صوبه دکن) ۸ -
 ۱۰ - ۱۶ - ۱۷ - ۱۸ - ۲۰ -
 ۴۷ - ۱۰۱ - ۱۰۲ - ۱۱۱ -
 ۱۱۵ - ۱۲۰ - ۱۲۳ - ۱۴۰ -
 ۱۴۱ - ۱۴۲ - ۱۴۳ - ۱۴۴ -
 ۱۴۵ - ۱۴۶ - ۱۴۷ - ۱۴۸ -
 ۱۷۵ - ۱۸۴ - ۱۸۸ - ۱۸۹ -
 ۱۹۴ - ۱۹۶ - ۱۹۹ - ۷۹۱ -

دھار (مضاف صوبہ مالوہ)	۷۳۷ - ۷۴۲ - ۷۴۷ - ۷۴۹
۵۳۴ - ۳۴۳	۷۵۱ - ۷۵۶ - ۷۵۸ - ۷۶۳
دھار (۱۷۸ - ۱۹۸ - ۴۱۲)	۷۶۹ - ۷۷۲ - ۷۷۵ - ۷۸۳
۷۲۷ - ۷۳۵ - ۷۴۲ - ۷۶۳	۷۸۶ - ۷۸۷ - ۷۸۸ - ۷۸۹
۷۸۷	۷۹۳ - ۷۹۴ - ۷۹۵ - ۷۹۸
دھاکہ ۱۳۷ - ۱۳۹ - ۱۹۵	۸۰۱ - ۸۰۲ - ۸۰۵ - ۸۰۹
دھامونی ۱۱۴ - ۲۴۶ - ۷۵۳	۸۱۱ - ۸۲۰ - ۸۲۲ - ۸۳۲
دھرب (یا) دھرب ۲۰۸	۸۳۴
۲۰۹	دو آب ۵۹۲
دھرنگانوں ۷۲۸	دو آبہ پتنگ جالندھر ۲۰۵
دھنکوت (یا) و نکوت موسوم	دوارکا ۶۸۳
بمعظم نگر ۲۴۹	دوگت آباد ۱۲۱ - ۲۸ - ۲۷
دھلی (شف صوبہ دھلی)	۱۷۶ - ۱۸۶ - ۱۸۷ - ۱۸۸
۱۸ - ۲۳ - ۴۵ - ۷۲ - ۷۳	۲۰۸ - ۲۱۰ - ۲۲۴ - ۳۲۳
۷۴ - ۷۸ - ۸۴ - ۱۵۸	۴۳۰ - ۵۱۷ - ۵۲۱ - ۵۲۳
۱۸۱ - ۲۱۰ - ۲۱۵ - ۲۲۶	۵۳۶ - ۶۰۹ - ۶۲۳ - ۷۱۸
۲۲۸ - ۲۴۱ - ۲۴۸ - ۲۷۸	۷۲۶ - ۷۲۷ - ۷۲۸ - ۷۳۲
۲۲۲ - ۳۲۶ - ۳۲۸ - ۳۴۶	۷۴۵ - ۷۴۷ - ۷۵۲ - ۷۶۲
۳۶۷ - ۳۷۷ - ۳۸۵ - ۴۰۳	دون ۷۷۸ - ۷۷۹
۴۴۶ - ۴۵۷ - ۴۶۸ - ۴۶۹	دو نگر دور ۳۸۸ - ۹۵

۲۴ - ۲۶ -	راجپنڌري	۴۷۱ - ۴۷۹ - ۵۱۱ - ۵۴۰
۸۳۳ - ۸۳۲ - ۳۴	..	۵۴۹ - ۵۵۰ - ۵۵۲ - ۶۱۳
۶۹۶ ..	راج پيداله	۶۲۱ - ۶۲۳ - ۶۴۶ - ۶۷۴
۶۰۷ ..	راج گدغه	۶۹۳ - ۷۰۰ - ۷۰۸ - ۷۰۹
۱۵۴ ..	راجور	۷۲۳ - ۷۴۲ - ۷۵۱ - ۷۸۱
۷۲۷ ..	راجوري	۸۰۰ ..
۵۱۲ - ۱۷۵ ..	رامپوري	دهلي كهنه
۵۳۷ ..	رامدرة	دهمشهري
۴۱۳ (مضاف بگلانه)	رامگير	دهولپور
۶۶۲ ..	راوي (آمب)	۷۲۴ - ۷۱۴ - ۴۲۹
۱۹۴ ..	راه قلنگانه	۷۸۰ - ۷۵۹ ..
۸۰۵ - ۷۹۵ ..	راهپري	دهوندا
۷۴۶ - ۱۵۷ ..	راي باغ	۴۹۰ ..
۷۸۳ - ۶۸۱ ..	راي سين	دييال پور (يا) دييال پور سالو
۴۳۴ ..	رباط بريان	۶۷۵ - ۸۹ ..
۴۵۳ - ۲۱۹ ..	رخنگ	ديتا
۵۹۸ ..	رسول پور	۵۹۰ ..
- ۳۲۲ (يا رنگه پور)	رنگه پور	دينور
۶۴۷	۳۷۱ ..
۸۲۴ - ۷۳۵ - ۲۴۳ ..	روم	ديوا پور
		۳۰۶ ..
		ديوگده
		۵۲۶ - ۲۷۰ - ۲۲۳
		۵۳۱ - ۵۸۲ - ۷۵۵ - ۷۶۲
		ديول گانون
		۷۲۷ - ۵۲۳ - ۱۷۵
		* حرف را *
		راجنڌري (يا) راجنڌري (يا)

روهنکیره (یا) روهنکیره ۱۲۳ -	سالوته ۴۱۵
.. ۱۸۶ - ۷۴۳ - ۷۴۴	سالهیز موسوم - به سلطان گدهه
روهيل كهنگه .. ۴۲۰	(قلعه) .. ۴۱۵
روهناس - ۱۹۸ - ۵۶۶ - ۵۶۷	سام چاريك .. ۷۷۳
زي ۱۳۸	سامانه (پوگنه) ۴۷۹

* حرف زا *

زا بلستان ۱۰۶ - ۱۰۵ -	سافور ۲۵
.. .. ۵۶۵	ساره ۱۷۴
زمين داور .. ۶۴ - ۳۸۴	سبز بنگله .. ۴۶۳
زين آباد ۴۶۷ - ۶۱۸ - ۷۵۷	سبيا (يا) سيبا ۱۳۰
زين آباد باغ عالم آراي برهانپور	ستاره ۲۲۸
معروف به آهو خانه	ستلج ۷۹۹ - ۲۷۳
.. .. ۷۹۰	سجاولند .. ۶۴
	سدهوت .. ۶۱۲
	سرا ۸۲۵
	سرا نهرن .. ۷۶۳
	سرائي كوك كهجوه ۶۵۷

* حرف سين *

سانگانون ۵۳۷ - ۴۵۲	سرچشمه منات كونكان (يا)
سارنگپور (يا) سارنگپور ماله	كوليكان (يا) كواكان ۸۲۳
۶۰ - ۷۰ - ۲۳۵ - ۳۸۹ -	سرخ آب .. ۵۵۵
.. .. ۷۵۱ - ۳۸۹	سرکار بگلانه .. ۴۶۴

۷۵۸ - ۷۲۸ ..	سرونج	۵۸۶	سرکار بیجاگده
- ۷۵	سرهرو پور (یا) فرهر پور		سرکار پیر مضاف صوبہ دکن
۷۶		(یا) صوبہ ادرنگ آباد دکن
- ۳۷۵ - ۳۶۶ - ۳۵۹	سرهند	۱۷۳
۸۳۰ - ۹۲۳ - ۴۰۴	..	۸۳	سرکار چیتور
۹۱۴ ..	سرهند	۳۹۳	سرکار حاجی پور
۹۱۲ - ۳۵۳	سری رنگ پتن	۵۵۱	سرکار سندھیل
۱۹۴ ..	سری گھاٹ	۴۰۳	سرکار سورتھه
- ۷۷۳ - ۴۴۷ - ۴۴۶	سری نگر	۴۱۶	سرکار کالپی
۷۷۹ - ۷۷۸		سرکار کرہ جهان آباد مضاف
۷۹۹ ..	سعد نگر	۵۴۰	الہ آباد
۴۷۹ ..	سفیدون	۷۸	سرکار مانکپور
۳۷۷	سکندر آباد دہلی	۵۵۱	سرکار ماندر
۴۱۴ ..	سلطان پور	۵۸۲	سرکار ناندر
	سلطان پور بلاری (یا) ملہری	۷۵۳	سرکار نذر بار
۲۷۷	۷۵۳	سرکار ہاندیہ
- ۴۳۷ - ۴۳۵ - ۱۹۰	سمرقند	۶۶۱	سرکیچ (یا) سرکیچ
۷۹۷ - ۹۷۹ - ۴۴۱ - ۴۴۰	..	۹۹۵
- ۱۲۰	سموگڈھ (یا) سموگر	۷۷۸	سرمور
- ۲۷۳ - ۲۳۴ - ۲۱۵ - ۱۹۲	..	۳۸۵	سردار

۲۱۱ - ۲۱۲ - ۲۲۸ - ۲۳۸	۷۷۴ - ۵۹۲ - ۲۹۵ ..
۲۴۰ - ۲۸۹ - ۳۲۸	سنار گانوت .. ۴۷۴
۳۸۳ - ۳۱۲ - ۴۱۴ - ۵۰۴	سنبها چل .. ۴۱۴
۵۲۵ - ۵۷۸ - ۸۲۱	سنبهل ۳۵۸ - ۳۷۲ - ۵۶۲
۵۲۴ - ۴۸۳ - ۴۸۴	.. ۶۲۴ - ۶۶۳ - ۷۴۲
۴۵۰ ..	سند کهیز ۲۹ - ۳۰ - ۵۲۱
۴۵۶ ۵۲۳
۴۰۸ ..	سند ده ۳۷۳ - ۴۳۶ - ۴۹۷
مهرزد که نام سابقش سرهزد	۷۱۱ - ۸۲۵ - ۸۲۶ - ۸۲۷
۴۷ ۸۲۸ - ۸۲۹
۷۴۱ - ۷۳۶ ...	سفسنی (یا) سینیننی ۸۱۰
۳۶۰ - ۱۷۴ - ۸۵	سنکر (یا) سنکهر ۳۱۳
۵۵۵ ...	سنکمئیر (یا) ضلع سنکمئیر
۳۹۵ ...	(یا) سنکمئیر ۱۸۷ -
سیکاکل (یا) سیکاکول ۲۴ -	۲۰۸ - ۲۲۱ - ۷۴۵ - ۷۹۵
۲۶ - ۳۴ - ۵۰۷ - ۷۵۸	سوخت .. ۴۴۸
۸۳۲ ...	سورت (یا) سورتهه (شف) -
هیرستان ۱۳۹ - ۱۷۳ - ۱۹۵ -	بندر سورت (۱۵ - ۱۶ -
۲۷۷ - ۵۲۸ - ۵۲۹ - ۴۹۷ -	۴۴ - ۲۸ - ۹۶ - ۹۷ -
۷۲۸ - ۸۲۶ - ۸۲۹	۱۴۵ - ۱۴۷ - ۱۶۴ - ۱۶۷ -

۳۶۳	...	شکوة آباد	سیویں دره (یا) سیوند هاهو
- ۵۹۸ - ۲۴۶	...	شولا پور	۸۲۶ (یا) سیویں دره
۸۱۰ - ۷۶۲	۸۹ ...
۲۷۸	...	شہباز گدھہ	
۲۳	...	شہر سانور	
- ۵۵۱ - ۳۹۲	...	شہر گور	
۶۴۴	
- ۲۴۳ - ۱۴۵ - ۱۰۱	...	شہراز	
۶۶۸ - ۳۷۲	
۷۷۳	...	شیر پور	

* حرف صاد *

۶۵۳	صحت پور حوالی ڈانڈہ
۸۳۳	...
۷۲۰ - ۴۹۵	صفاهان
- ۳۰۰ - ۲۶۰	صوبہ اجمیر
۵۰۹	...
۹۱	صوبہ احمد آباد گجرات
- ۴۶۳ - ۴۰۱	صوبہ اکبر آباد
۸۱۰ - ۴۶۴	...

* حرف شین *

۳۶۳	...	شادی آباد
۶۹۹ - ۲۵۷	...	شاہ پور
- ۲۰۴ - ۲۰	...	شاہچہان آباد
- ۲۷۹ - ۲۴۴ - ۲۳۷ - ۲۱۲
- ۴۰۸ - ۳۵۹
- ۵۳۳ - ۵۳۲
- ۵۹۴ - ۵۴۸ - ۵۴۷
- ۸۲۰ - ۷۷۹ - ۷۷۸ - ۷۷۲
۸۳۰
۸۳۰	...	شاہ دھورہ
۳۰	...	شاہ گدھہ
۲۶۳	...	شاہ گنج
۴۲۱	...	شرغان
۸۲۷	...	شکار پور
۵۲۳	...	شکر کھیرہ

۸۱۴ - ۳۶۵	صوبۂ آلاہ آباد - ۱۱۰ - ۳۶۷
۵۱۳ - ۲۵۹ صوبۂ پٹنہ	۳۶۸ - ۱۴۴ - ۴۵۷ - ۵۹۵
- ۲۰۵ - ۶۶ صوبۂ پنجاب	۷۸۴
- ۶۱۴ - ۶۰۳ - ۵۱۵ - ۴۸۲	صوبۂ اودھ - ۱۸۲ - ۳۰۰
۸۱۰ - ۶۴۹	۴۶۵ - ۳۶۵
۵۳۲ ... صوبۂ تٹہہ	صوبۂ ارتیسہ - ۱۸۵ - ۴۹۴
۲۵۵ صوبۂ حیدر آباد	۴۹۷
- ۳۶۳ - ۳۶۲ صوبۂ خاندیس	صوبۂ بدوڑنبور نگر - ۴۴۵
۵۳۱ - ۳۶۴	صوبۂ برار - ۱۸ - ۲۹ - ۲۱۱
۲۳۶ ... صوبۂ دکن	۳۷۱ - ۳۷۰
۱۸۱ ... صوبۂ دہلی	صوبۂ برہانپور - ۲۷۱ - ۸۳۴
۷۷۶ - ۲۷۶ - ۲۶۱ صوبۂ کابل	صوبۂ بنگالہ (یا - بنگ - ۸۷
- ۱۴۰ - ۱۱ صوبۂ گجرات	- ۸۹ - ۴۷۲ - ۵۱۱ - ۶۶۴
- ۱۴۶ - ۱۴۷ - ۱۷۸ - ۴۰۳	۶۶۵
۴۴۴	صوبۂ بنگ ر بہار - ۴۷۸
- ۲۱۵ - ۲۰۵ صوبۂ مالوہ	صوبۂ بہار - ۸۷ - ۱۱۰ - ۲۵۱
- ۴۷۷ - ۳۶۳ - ۳۶۲ - ۳۴۸	- ۳۹۶ - ۴۷۲ - ۴۷۳ - ۱۰۹۷
- ۷۷۴ - ۷۵۳ - ۵۲۶ - ۴۷۸	- ۶۸۵ - ۶۶۴ - ۶۴۴ - ۶۴۰
- ۸۲۲ - ۸۱۶ - ۷۸۹ - ۷۸۳	۷۷۵ - ۷۷۴ - ۷۳۲ - ۷۱۳
- ۲۶۱ - ۱۷۲ صوبۂ ملتان	صوبۂ بیدر - ۲۶ - ۳۵۰

• حرف غین •

غازی پور .. ۵۰ - ۸
غور بڈ ۱۲۶ - ۱۷۰ - ۴۹۴

• حرف فآ •

فادوت .. ۶۹۴
فارس .. ۳۷۲ - ۶۶۸
فتح آباد .. ۷۸۷
فتح آباد دھارور .. ۱۹۷
فتح پور ۱۰۱ - ۱۲۹ - ۱۴۵ -
۱۵۲ - ۶۵۲ - ۶۵۹ - ۶۷۷ -
۶۸۰
فتح پور سیکری ۱۰۸ - ۱۱۹ -
۱۲۰ - ۳۲۱ - ۳۳۲ - ۵۸۷ -
۷۲۱
فتح دروازہ در حیدر آباد ۴۶۳
فراہ .. ۱۲۵ - ۴۲۵
فرخ آباد .. ۳۶۶ - ۴۹۶
فرنگ .. ۲۰۷
فیروز پور میروٹ .. ۸۲۹

۴۰۱ - ۶۸۵ - ۸۲۴ ..

صوبہ اندیز (یا صوبہ ندیر) ۲۶۴

• حرف ظا •

ظفر آباد بیدر ۱۹۴ - ۶۳۵ -
۷۸۸
ظفر نگر .. ۱۸۶ - ۷۴۳

• حرف سین •

عراق ۶۴ - ۶۵ - ۱۶۷ - ۱۷۴ -
۳۷۲ - ۳۷۴ - ۳۹۵ - ۴۰۵ -
۴۳۹ - ۴۴۱ - ۴۶۷ - ۴۷۹ -
۴۹۰ - ۵۵۴ - ۵۵۵ - ۶۱۳ -
۶۱۶ - ۶۱۸ - ۶۴۲ - ۶۳۱ -
۶۳۶
عراق عرب .. ۳۷۱
سرستان .. ۵۸۲
عظیم آباد پٹنہ ۳۲۲ - ۳۶۵
عمان پور .. ۱۹۲
عذیر کوٹ .. ۱۸۶ - ۷۵۱

* حرف قاف *

قصیدہ جوهنی .. ۶۴

قصیدہ جھجر (یا) جھجر ۵۵۲

قصیدہ چشت .. ۶۰۲

قصیدہ چمیاری .. ۹۱۴

قصیدہ خلیل ساگر ۷۸۶

قصیدہ خواب .. ۲۴۵

قصیدہ دکندار جالندھر ۶۴۵

قصیدہ دھاراسین .. ۷۶۳

قصیدہ (روهنگہ پرو) (یا) (روهنگہ پرو)

.. .. ۶۵۹

قصیدہ دیواری .. ۴۶۸

قصیدہ سرورنج (یا) سرورنج ۷۷۲

قصیدہ سعید آباد .. ۵۴۱

قصیدہ سندیلہ .. ۷۷

قصیدہ سہرند .. ۴۷۰

قصیدہ سیواس .. ۵۵۲

قصیدہ قصور ۶۰۰ - ۶۰۲ -

.. ۶۰۳ - ۶۰۴ - ۶۴۸

قصیدہ کرہ .. ۶۲۵

قصیدہ کلانور .. ۳۷۵

قائیم ۴۳۲

قراٹیت (یا) قراٹیت ۱۸۱

قرشی .. ۷۶۷ - ۴۴۰

قزین .. ۷۳۵ - ۷۳۳

قصیدہ اقارہ .. ۶۳۱

قصیدہ آشتی .. ۷۰۰

قصیدہ ایلاچپور .. ۲۷۱

قصیدہ بارہہ .. ۵۵۴

قصیدہ بالسانہ (یا) بایسانہ

.. .. ۶۷۸

قصیدہ بدری .. ۲۸۸

قصیدہ بریلی .. ۶۲۸

قصیدہ بیدر .. ۷۲۷

قصیدہ پانور .. ۷۳۹

قصیدہ پتھری .. ۵۸۲

قصیدہ پرمنی (یا) پرمنی ۳۵۶

قصیدہ تلنبہ (یا) تلنبہ ۶۴۹

قصیدہ جون ۷۳ ۳

۵۴۷	۴۴۵	...	قصبه کهرک پور
۴۴۴	...	قلعه آله آباد	۹۹ - ۹۶۱	...	قصبه گدھی
۵۷۹ - ۵۸۵	...	قلعه اردگیر	۳۷۲	...	قصبه لکھنور
۷۵۴	۲۹۷	...	قصبه منھرا
۱۶۱ -	...	قلعه اوسه (یا) اوسا	قصبه نکودر درآبہ پنجاب
۷۵۴	۸۱۱
۲۵۹	...	قلعه اھونست	قطب آباد کلکله (یا) کلکله
۷۹	...	قلعه بانڈھو	۲۸۸
۵۶۳	...	قلعه بریلی	۲	...	قطب پورہ اورنگ آباد
۴۳۱	...	قلعه بست	قلعه آسیرو ۸۹ - ۱۲۵ - ۹۸۵
۵۷۳	...	قلعه بہکر	۷۰۶ - ۶۸۷
۵۴۹	...	قلعه بیرانہ	۱۵۲ - ۴۶۱	...	قلعه آگرہ
۲۶۹ - ۲۰۱	...	قلعه بیدر	۷۲۱ - ۴۹۳
۷۹۹ - ۷۸۳	۶۶۷ - ۱۵۳	...	قلعه اتک
۶۴۰	...	قلعه پنڈہ	۱۸۷ - ۱۲۱	...	قلعه احمد نگر
۷۹۵	...	قلعه پوناہ	۷۳۱ - ۷۰۴ - ۷۰۱
۵۲۷ - ۳۰۲ - ۱۷۸	...	قلعه پویندہ	۵۰۸	...	قلعه اختیار الدین
۲۹۸	...	قلعه پونار	قلعه ارک خجستہ بڈیان ۱۴۹ -
۲۵۶	...	قلعه قاریکندہ	۳۴۳ - ۲۸۹ - ۳۴۲
۷۴۷	...	قلعه قریبک	۴۲۸ - ۳۳۱	...	قلعه اکبر آباد

۵۲۷ - ۷۳۳ - ۷۴۶ - ۷۵۱ =	قلعه ترچناپای ... ۸۳۳
۷۵۴	قلعه ترنگلوازی ... ۷۴۷
۱۷۸ - ۱۹۸	قلعه تلنگی ... ۱۹۱
۲۹۳ - ۵۰۲	قلعه تهرن ... ۴۵۵
قلعه (ام سنج) (یا) (ام سنج)	قلعه تانده .. ۱۰۸
۱۸۷	قلعه جلیور ۱۹۳ - ۲۲۱ -
۷۹۳ ..	قلعه جوده دور ... ۷۴۳ - ۷۴۷ - ۷۴۶
۷۸۴ ..	قلعه جوده دور ... ۹۴۹
قلعه رننه دور (یا) رننه دور ۵	قلعه جوده ن ... ۷۴۷
۲۰۹	قلعه جوله (یا) چوله ۲۰۹
۷۱۳ - ۳۴۵	قلعه چارچو ... ۴۳۸
۸۵۵ - ۸۰۴	قلعه چاکنه (یا) چاکنه ۱۹۷
۴۹۹ ..	قلعه چاندوز ۲۰۸ - ۴۹۸
قلعه سکرادل موسوم به سکرادل	قلعه چاقه ۳۴۵ - ۳۸۹ -
۴۲۸ ۵۰۸
۵۰۹ ..	قلعه چنار ... ۷۸
۴۷۶ ..	قلعه چنور ۸۳ - ۱۹۹
قلعه سیهوان (یا) سیهوان	قلعه خندجی ... ۲۹۱
۴۹۷ - ۴۳۶	قلعه دولت آباد ۲۹ - ۳۷ -
۹۲۷ ..	۴۰ - ۴۱ - ۴۳ - ۴۳۰ -

قلعه غور	۱۹۳	قلعه گنده پتالي (يا) پتالي	۳۵۴
قلعه غوري	۷۷۶	قلعه کلکنده	۳۴ - ۳۵
قلعه فيروز آباد	۹۲۵	قلعه گواليار	۷۵۹ - ۹۲۱
قلعه قندهار	۵۱۴ - ۶۴	قلعه لاغور	۴۹۳ - ۶۸۸
۵۲۸ - ۶۱۳ - ۷۰۵ - ۷۱۹	۷۷۶	قلعه لنگ	۴۹۴
قلعه کاکردن (يا) کاکردن	۷۰	قلعه مانکپور	۸۱
۵۵۱	۷۴۳ - ۹۷۰	قلعه مانکوت	۵۵۱ - ۹۱۵
قلعه کالنه	۱۳۰	قلعه ماهور	۱۴۲
قلعه کانگه	۳۴۳	قلعه ماهولي	۷۴۶
قلعه کتک	۶۶۵	قلعه موه	۱۶۹ - ۲۲۱ - ۴۸۲
قلعه کتک بخارس موسوم باقک	۳۱۹	قلعه مولهیر	۴۰۳ - ۴۱۴
بخارس	۵۰۲	قلعه ميروتهه	۸۳ - ۵۱۰
قلعه کندانه (يا) کهندانه	۹۴۷	قلعه ناسک	۴۰۵
قلعه کندانه موسوم به بخشند	۷۷۶	قلعه ناندگنده	۴۵۶
بخش	۷۹۵ - ۵۰۲ - ۴۵۶	قلعه نگر کوت	۶۴۷
قلعه کوتله		قلعه نادرک	۱۹۳ - ۸۰۲
قلعه کهمون			
قلعه کهيلنه (يا) کهيلغا			

۶۳۹ - ۶۲۲ - ۶۱۹ - ۶۰۵	قلعه نذریال عرف قازي پور
۷۵۰ - ۷۴۰ - ۷۲۰ - ۷۱۹	۳۱۲
۷۷۳ - ۷۷۸ - ۷۸۲ - ۸۰۰	قلعه نور پور ۷۹۴
۸۲۳ - ۸۲۹ - ۸۲۷	قلعه واکنگیره ۳۴۸ ۳۱۲
۳۹۷ - ۳۷۲ - ۳۹۵	قلعه هوسل ۷۴۷ ..
۴۱۲ - ۴۱۸ - ۴۲۳ - ۵۵۷	قلعه هوسل ۷۴۷ ..
۶۲۷ - ۷۰۳	قم ۷۳۲
۴۳۲	قمرنگر عرف کونول ۲۵۵
قنوج	قندری یا قندریز ۳۷۲ - ۷۶۷
قنستان	۷۷۰

* حرف کاف تازی *

کابل (شف - م - و بگ کابل)

۱۴ - ۹۴ - ۹۵ - ۹۹ - ۱۱۰	قندهار ۹۴ - ۹۵ - ۱۲۹
۱۳۴ - ۱۳۹ - ۱۷۰ - ۱۷۱	۱۴۰ - ۱۴۹ - ۱۹۹ - ۱۸۹
۱۹۰ - ۱۹۱ - ۲۱۱ - ۲۱۲	۱۹۱ - ۱۹۴ - ۱۹۹ - ۲۰۰
۲۲۱ - ۲۲۷ - ۲۳۳ - ۲۴۷	۲۱۱ - ۲۴۱ - ۲۶۸ - ۲۷۳
۲۵۰ - ۲۵۴ - ۲۵۹ - ۲۶۱	۲۸۰ - ۳۶۹ - ۲۷۴ - ۳۸۱
۲۷۲ - ۲۷۹ - ۲۸۰ - ۲۸۳	۳۸۵ - ۳۹۵ - ۴۰۱ - ۴۰۱
۲۸۴ - ۲۸۹ - ۲۹۰ - ۲۹۷	۴۲۳ - ۴۳۱ - ۴۲۵ - ۴۲۶
۳۰۰ - ۳۷۴ - ۳۸۳ - ۳۹۵	۴۳۳ - ۴۳۴ - ۴۳۹ - ۴۴۴
۴۰۰ - ۴۲۰ - ۴۲۲ - ۴۲۳	۴۶۷ - ۴۸۱ - ۴۸۲ - ۴۸۳
	۵۲۸ - ۵۴۹ - ۵۸۸ - ۵۹۱

کوچ هاجو (یا) کوچ هاجو	۸۰۵ ..	کوهستان بکلانه	۲۷۸ ..
.. ..	۱۸۴ - ۱۶۴	کوهستان جمو	۱۰۶
کور پال (یا) کور پال (یا)	۶۱۴ ..	کوهستان سواد و بچور	کوه سوالک (یا) کوهستان
کوکاک (برگنده)	۱۲۴	سوالک	۷۴ - ۶۸
کوکن	۵۳۵ - ۳۲۹ - ۱۹۷	۳۷۹ - ۵۴۹ - ۵۵۰ - ۶۱۴	۶۱۵
.. ..	۷۴۶	کوه کره مار (یا) کره بار	۲۷۸
گوکزار	۴۳۵	کوه کامبون	۳۶۷ ..
کوکنده	۶۵۲ ..	کوه مداریه	۳۶۷ ..
کول	۳۶۶	کوه مهادیو	۳۹۸ ..
کولاپور	۷۹۵ ..	کهاٹی کک	۶۸۱ ..
کولار	۷۴۶	کهندانون	۴۵۶ ..
کول جلائی	۱۳۹ ..	کھجوه (یا) کھجوه	۵۹۴ -
کوه برقی	۵۴۳	۸۰۰
کوه بندر	۶۶۹ ..	کهرکیور (یا) کهرکیور	۵۱۳
کوه تن	۴۳۷ ..	کهرکون صوبه خاندیش	۸۳۴
کوهستان (یا کوه) سوبی نگر	۷۷۸ - ۴۴۶ - ۴۴۸	کهرکی	۷۴۴ - ۷۴۳ - ۷۲۱
.. ..	۷۷۸ - ۴۴۶ - ۴۴۸	کهرن (یا) کهرن	۸۶۸ - ۱۸۹
کوه سلطان پور	۸۰۵ ..	کهنایم	۶۷۷ - ۴۷۷
کوه سلیمان	۱۰۲ ..		

۷۹۶ - ۷۹۸ - ۷۱۰ - ۷۱۳	۱۶۲ کھیرلہ مضاف برار
۷۱۸ - ۷۲۱ - ۷۲۲ - ۷۲۳	۴۱۰ کھیرہ داتہ ..
۷۳۴ - ۷۴۸ - ۸۰۰ - ۸۰۱	۷۷۹ - ۷۷۸ .. کھیلاکھر
۸۲۰	۳۱۴ کھیلانا ..
گدھ ۷۹ - ۸۰ - ۸۱ - ۳۸۸	۷۵۵ کیلچر (یا) کیاچھر
۴۱۹ - ۵۵۲ - ۶۸۱ ..	
گدھ کتنگہ ۳۹۴ ..	
گدھ مکینسر (یا) مکینسر	
۵۵۴	
گدھی ۶۵۰ ..	
گدھی بنگالہ ۶۹۷ ..	
گدھی دھندیری ۶۰۷	
گدھی سرم ۵۳۷ ..	
گدھی سن سینی ۵۴۲	
گدھی ہرسول ۲۶۳ ..	
گذر اکبرپور ۷۶۰ ..	
گذر چوسا ۵۲۵ ..	
گذر کلیف ۱۷۱ ..	
گرچستان ۶۷۹ ..	
گلبرگہ ۱۹۳ - ۲۰۵ - ۲۰۶	
	۹۱ - ۹۲ - ۹۶ - ۹۷
	۹۸ - ۱۰۰ - ۱۰۲ - ۱۰۶
	۱۱۰ - ۱۲۵ - ۱۴۰ - ۱۴۶
	۱۴۷ - ۱۷۳ - ۱۷۸ - ۲۴۱
	۲۹۵ - ۳۶۰ - ۳۷۲ - ۳۷۳
	۳۷۸ - ۳۹۰ - ۳۹۱ - ۴۰۳
	۴۱۱ - ۴۱۲ - ۴۱۳ - ۴۶۴
	۴۶۶ - ۴۸۵ - ۴۹۵ - ۵۱۰
	۵۲۴ - ۵۲۸ - ۵۵۶ - ۵۵۷
	۶۱۹ - ۶۴۹ - ۶۶۱ - ۶۶۲
	۶۶۳ - ۶۷۷ - ۶۷۹ - ۶۸۲
	۶۸۷ - ۶۸۹ - ۶۹۴ - ۶۹۵

* حرف کاف فارسی *

گجرات (شف - صوبہ گجرات)

۷۲۷ .. گهاٹ راجپوت	۳۰۲
۶۱۲ .. گهاٹ کرناٹک	۸۰۵ - ۳۶۴ - ۱۸۷ گلشن آباد
۳۹۱ - ۴۷۳ - گھوڑا گھاٹ	۳۰۵ - ۵۳۶ - ۵۳۷ گلکنڈہ
۳۹۴ - ۶۴۴	۵۸۲ - ۵۸۵ - ۷۵۴ - ۷۷۴
* حرف لام *	
۲۳۰ .. لات فیروز شاہ	۷۹۴
۷۲۹ - ۴۱۹ .. لانجی	۵۵۵ گندمک (گندمک)
۸۲۸ لادکانہ (یا) لار کانه	۱۷۵ - گنگ (یا - آب گنگ)
۷۰ - ۹۸ - ۱۸ - ۱۴ لاہور	۵۰۸ - ۲۷۵ - ۲۱۸ - ۱۷۷
۱۴۲ - ۱۳۴ - ۱۱۰ - ۸۵	۵۴۷ - ۹۲۵ - ۶۲۷ - ۶۲۸
۱۵۵ - ۱۵۰ - ۱۴۹ - ۱۴۸	۷۷۸ - ۷۲۷ - ۶۹۰ - ۶۴۱
۲۳۳ - ۱۷۵ - ۱۵۸ - ۱۵۶	گنگداس پور (یا) گنگ راس
۲۵۱ - ۲۵۰ - ۲۴۸ - ۲۳۷	۶۴۱ - پور ..
۲۹۲ - ۲۸۶ - ۲۸۰ - ۲۶۵	۱۳۴ گوالیار (یا) گوالیر
۳۲۲ - ۳۰۰ - ۲۹۹ - ۲۹۸	۳۰۹ - ۲۹۳ - ۲۵۲ - ۲۳۰
۳۶۶ - ۳۶۰ - ۳۵۹ - ۳۵۰	۶۱۰ - ۵۳۸ - ۴۷۲ - ۳۱۴
۴۳۰ - ۴۲۹ - ۴۰۳ - ۳۹۷	۷۶۵ - ۷۶۳ - ۷۵۷ - ۶۴۷
۴۸۵ - ۴۵۷ - ۴۴۵ - ۴۳۵	۷۸۴
۵۶۷ - ۵۶۲ - ۵۵۱ - ۵۴۹	۸۶ - ۱۱۶ - ۲۱۱ - کورکھ پور
	۲۵۰ - ۲۴۸
	۷۵۵ - ۷۲۶ - ۷۹ گوندراہ

• حرف میم •

ماچنه (یا) ماچنه (حصار)

۲۰۹

ماچھیوارہ ۷۴ - ۳۷۳ - ۳۸۰

ماژر چاق .. ۴۲۴

مازندران .. ۷۳۴

مالدیو .. ۳۷۳

مالوہ (شف - صوبہ مالوہ)

۱۶ - ۹۲ - ۷۴ - ۷۰ - ۹۹

۹۹ - ۱۳۵ - ۱۴۹ - ۱۴۷

۱۵۲ - ۱۶۹ - ۲۰۱ - ۲۰۲

۲۰۵ - ۲۰۸ - ۲۱۵ - ۲۲۳

۲۳۹ - ۲۴۵ - ۲۵۲ - ۲۷۰

۲۹۳ - ۳۲۶ - ۳۳۰ - ۳۳۹

۳۴۸ - ۳۵۹ - ۳۹۳ - ۳۷۲

۳۸۵ - ۳۸۸ - ۳۸۹ - ۳۹۰

۳۹۵ - ۴۷۷ - ۴۷۸ - ۵۱۵

۵۲۶ - ۵۳۰ - ۵۳۱ - ۵۳۳

۵۵۱ - ۶۰۹ - ۶۴۲ - ۶۶۹

۵۶۸ - ۵۷۳ - ۵۷۸ - ۵۸۸

۶۰۱ - ۶۰۳ - ۶۰۴ - ۶۱۱

۶۲۷ - ۶۶۲ - ۶۶۹ - ۷۰۸

۷۰۹ - ۷۱۳ - ۷۲۲ - ۷۴۲

۷۵۹ - ۷۶۳ - ۷۶۴ - ۷۶۵

۷۷۷ - ۷۸۱ - ۷۹۹ - ۸۰۰

۸۳۰ - ۸۱۰

لحسا ۲۴۲

لکھنؤ ۷۶ - ۸۶ - ۱۹۵

۲۰۰ - ۲۰۳ - ۲۱۰ - ۲۴۸

۴۴۶ - ۶۲۴ - ۶۳۲ ..

لکھنؤتی (سرکار) .. ۳۹۲

لکھی جنگل ۱۴۱ - ۵۲۸

۷۷۴ - ۶۰۳

لکھی دروازہ .. ۶۹۷

لنگرکوت .. ۲۷۸

لوہہ کاٹی .. ۹۸

لودھیانہ (یا) لودھانہ ۶۳۷

وہ گدھہ .. ۵۴۳

۵۹۸ - ۵۹۴ - ۵۷۵ - ۵۷۱	۶۸۲ - ۶۹۵ - ۶۹۶ - ۷۰۳
منجھای گانون (یا) منجھای	۷۲۳ - ۷۲۸ - ۷۴۲ - ۷۴۵
گانون (یا) منجھای گانون	۷۵۱ - ۷۵۳ - ۷۵۴ - ۷۵۶
۱۷۵	۷۶۰ - ۷۶۱ - ۷۷۲ - ۷۷۳
منجھای بندر .. ۲۵ - ۳۱	۷۸۳ - ۷۸۹ - ۸۱۳ - ۸۱۶
۷۶۳	۸۲۲
محلہ سنوارہ بلاد برهان پور	۳۹۷
۳۶۲	۸۴۴
محلہ فاضل پورہ بلاد اورنگ آباد	۸۸ - ۸۹ - ۱۳۷
۳۶۳	۱۶۴ - ۲۲۴ - ۲۴۷ - ۳۶۳
۵۳۶	۳۸۷ - ۷۰۴ - ۷۰۶ - ۷۲۲
۵۰۲	۷۲۳ - ۸۳۴
۳۱۹	۸۴ - ۱۲۴ - ۶۲۸
۵۹۲	۶۷ - ۳۸۵
۲۴۱	۱۹۰ - ۳۰۵
۲۳۱ - ۲۲۴	۳۳۲ - ۳۳۵ - ۴۴۲ - ۵۸۸
۳۴۶ - ۳۴۸ - ۳۴۰ - ۲۴۶	۴۲۴ - ۷۶۷ - ۷۶۹
۱۳۹	۱۴۲ - ۱۴۴
۴۹۸ - ۴۹۴	۱۵۲ - ۲۱۰ - ۲۳۰
۷۹۷	۲۳۲ - ۵۳۰ - ۵۴۱ - ۵۶۶
مرتضیٰ آباد سرچ	
مرتضیٰ نگر	

ملکپور (یا) ملکپور ع - عرف	۷۴۶ - ۱۵۷ ..	مرچ
مظفرنگر ۱۹۳ - ۱۹۴	۴۳۳ ..	مرد
منجھلی گانون ۷۲۷ ..	۴۵۶ ..	مردان گذہہ
منصور گذہہ (شف قلعہ منصور	- ۲۰۴	مستقر الخلافۃ اکبر آباد
گذہہ) ۴۱۰ ..	- ۲۲۴ - ۲۲۱ - ۲۱۸ - ۲۱۶	
منزل ضحاک ۷۷۷ ..	۷۸۷ - ۷۷۹
منزل تورہ ۳۳۴ ..	- ۳۸۱ - ۷۳	مشہد مقدس
مندسور مالوہ ۲۲۴ - ۲۰۵	- ۸۲۳ - ۴۸۴ - ۴۷۸ - ۴۰۰	
۷۷۴ - ۲۴۶ ..	۸۲۴
مرد ۴۲۰ - ۱۶۹ ..	۶۳۹ - ۲۸۶ - ۱۴۷	مکہ معظمہ
مورنگ ۲۳۰ ..	ملتان (شف - صوبہ ملتان)	
موضع شاہ پور عملہ پرگنہ قری	- ۱۷۲ - ۱۳۹ - ۱۶ - ۱۴	
کندہ (یا) قری کندہ سرکار	- ۲۶۱ - ۲۴۸ - ۲۱۶ - ۱۹۵	
بھونگیر (یا) بھونگر ۲۵۶	- ۴۱۰ - ۴۰۱ - ۳۸۵ - ۲۶۳	
موضع سورہ ۵۴۱ ..	- ۷۱۹ - ۶۹۷ - ۶۳۹ - ۴۲۰	
مہابن ۵۴۰ ..	- ۸۱۷ - ۸۰۰ - ۷۸۱ - ۷۲۰	
مہاکورت ۷۵۲ ..	۸۳۲ - ۸۲۸ - ۸۲۶ - ۷۲۵	
مہکر صوبہ ہزار ۵۲۱ - ۱۴۲	۲۴۰ ..	ملکان پور ہزار
۷۱۱ - ۵۲۳ ..	۶۱۲ ..	ملک میسوریہ
مہندری (آب) ۶۷۶ ..	۲۱۸	ملکوسہ (یا) ملکوتہ

۷۷۷	میدوات	۱۱۶ - ۳۵۳ - ۳۵۴	ناندیر
۴۳۵	میانکال	۴۱۵ - ۳۵۶	..
میر پور (یا) راهر پور (یا)	نحاس آگره	۷۱۵	..
رامیر پور سرکار خیر آباد	ندر بار (یا - نذر بار)	۴۱۴	..
ازدهه	..	۳۴۳	۹۸۲
میرتھه	۳۲۴ - ۳۲۵ - ۳۲۶	ندینه	۴۴۶
..	۵۱۰ - ۴۲۳	نربده	۲۵۲ - ۲۶۹ - ۲۷۰
میسور	۲۳	..	۳۹۹ - ۷۰۶
میسوری	۴۹۹	نرمل	۲۲ - ۳۵۵
میوات	۳۷۷ - ۴۲۵ - ۴۶۸	نصیر آباد دھاردر (یا) دھاردر	۵۳۱ - ۱۹۳
۴۴۶ - ۶۹۳ - ۷۱۶ - ۷۴۰	..	نگر چند (برگنه)	۱۴۰
میوار	۵۱۰	نوا نگر	۱۷۹
* حرف نون *		نور پور	۱۶۹
نار نرل	۴۶۸ - ۴۷۴ - ۷۸۶	نور محل متعلق صوبه پنجاب	۲۰۵
ناسک	۱۸۷ - ۴۱۴ - ۴۷۰
..	۷۳۸	نوشه	۱۵۴ - ۲۱۹
ناگپور	۳۷۰ - ۷۵۵	نهرواله	۲۳۶ - ۳۸۰
ناگور	۳۷۸ - ۴۷۲ - ۵۱۶	نیلاب	۲۴۸
..	۵۵۰ - ۶۴۶	نیلنکه (یا) نیلنکه	۷۹۹

• حرف ها •

هاندیه	۷۴۴	..
هتگانه متهمگانه	۹۸	..
هتگانه	۴۱۵	..
هرات	۷۷ - ۲۵۸ - ۳۰۳	..
..	۴۳۳ - ۴۳۴ - ۴۷۱ - ۴۷۹	..
..	۴۸۱ - ۵۰۵ - ۵۰۷ - ۵۰۸	..
..	۴۹۸ - ۴۷۹ - ۷۳۳	..
هرودار	۲۴۸ - ۳۷۳ - ۴۴۶	..
..	۷۷۹	..
همدان	۳۷۱	..
هندوستان (یا - هند)	۱۴	..
..	۱۵ - ۱۸ - ۶۵ - ۷۸ - ۹۱	..
..	۱۰۴ - ۱۲۷ - ۱۲۸ - ۱۳۳	..
..	۱۴۶ - ۱۴۷ - ۱۴۹	..
..	۱۷۰ - ۱۷۴ - ۱۹۵ - ۱۹۶	..
..	۲۰۷ - ۲۲۲ - ۲۲۳ - ۲۳۶	..
..	۲۴۲ - ۲۴۳ - ۲۴۴ - ۲۴۵	..
..	۲۵۳ - ۲۵۹ - ۲۶۹ - ۲۸۶	..

• حرف واو •

واکنکبره	۲۹۵ - ۳۰۲ - ۳۰۶	..
..	۴۲۴ - ۵۰۲	..
ورنکل	۲۵۶	..
وکلور (برگنه) سورکار ناندیر
..	۵۸۳	..
ولایت	۲۲۵	..
ولایت بزار	۴۵۹	..
ولایت بنگاله	۲۳۲	..
ولایت بهائی	۴۵۲	..
ولایت بیمار	۴۴۶	..
ولایت بکهای	۵۶۶ - ۵۶۵	..
ولایت نچه	۷۸	..
ولایت شرقیه	۴۵۶	..
ولایت عادلشاهیه	۷۸۳	..
ولایت کچه	۸۰۰	..
ولایت کوچ	۴۵۲	..
ولایت کمز	۷۷۶	..

- ۷۳۰ - ۷۲۴ - ۷۹۳ - ۷۷۹	۳۴۴ - ۳۳۴ - ۳۲۹ - ۲۹۵
- ۷۵۶ - ۷۴۲ - ۷۳۶ - ۷۳۵	- ۳۵۸ - ۳۵۷ - ۳۴۸ - ۳۴۷
- ۸۱۸ - ۷۹۲ - ۷۷۳ - ۷۷۱	- ۴۰۹ - ۴۰۸ - ۴۰۰ - ۳۸۵
- ۸۲۸ - ۸۲۴ - ۸۲۲ - ۸۱۹	- ۴۵۹ - ۴۴۴ - ۴۳۳ - ۴۲۲
۸۳۴ - ۸۳۲ - ۸۲۹ ...	- ۴۷۷ - ۴۶۷ - ۴۶۵ - ۴۶۱
۴۶۳ - ۳۲۲ هذرون بیانه	- ۴۸۷ - ۴۸۶ - ۴۸۳ - ۴۸۳
۵۶۳ .. هندیه (پُرگنه)	- ۵۰۳ - ۴۹۵ - ۴۹۲ - ۴۸۹
۵۳۱ .. هوشنگ آباد	- ۵۶۸ - ۵۶۷ - ۵۴۹ - ۵۱۳
	- ۶۰۵ - ۵۸۸ - ۵۷۷ - ۵۷۵
	- ۶۱۹ - ۶۱۷ - ۶۱۴ - ۶۱۰
	- ۶۳۸ - ۶۳۶ - ۶۳۱ - ۶۲۳
۱۲۸ .. لذن	- ۶۵۴ - ۶۴۶ - ۶۴۵ - ۶۳۹
۳۶۵ .. یلغرب صوبه بیدر	- ۶۷۴ - ۶۶۳ - ۶۶۰ - ۶۵۶

• حرف یا •

فهرست اغلاط چند که در حین انطباع مرزده			
صفحه	سطر	غلط	صحیح
۹۶	۱۷	هشاد	هشتاد
۹۷	۱۹	دیر باز	دیر باز
۱۰۰	۵	ینن	پنن
۱۰۱	۸	زمانے	زمانے
۱۰۵	۱۱	سال سیم	سال سی ام
۱۰۶	۱	لا به گذاری	لا به گذاری
ایضا	۴	بجور	بحو
ایضا	۶	تنگ	تنک
۱۰۹	۱	اود یوز	اود یوز
۱۱۱	۳	بالاکوات	بالاکوات
۱۱۴	۶۱	یسپار	یسپار
ایضا	۱۷	رنده	رفته
۱۱۵	۴	ببالای	ببالای
۱۱۷	۱۰	وخیم العاقبت	وخیم العاقبة
۱۲۱	۱۶	انفاق	اتفاق
۱۲۶	۵	گذارانیده	گذرانیده
۱۲۹	۱۴	هزار	هزار

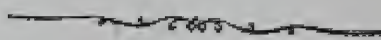
(غلطنامه جلد اول)

(۴)

(مآثر الامرا)

مفرد	سطر	غلط	مصحح
۱۳۵	۱۳	صوبه دار	صوبه دار
۱۳۷	۸	جولانگاه نگاهی	جولانگاهی
۱۴۱	۱۴	بعد از ظن	بعد از ظن
۱۴۲	۱۶	خوشدل	خوشدل
۱۴۳	۱۲	برای	به راجی
۱۵۲	۳	ملا محمد دلازی	ملا محمد دلازی
۱۶۴	۴	آیام	آیام
۱۷۱	۶	سال نه روزم	سال نوزدهم
۱۸۸	۱۱	دوران	المانان
۳۲۴	۲۰	دور	و در
۳۳۱	۱	دور داز	دو سردار
۳۹۱	۱۰	مقابل	مقابل
۴۳۲	۱۴	سایر	سایر
۴۴۱	۹	جانی خن	جانی خان
۴۴۸	۱	ناچار	ناچار
۴۸۳	۱۳	راچه و تیه	راچه و تیه
۵۱۴	۱۰	بد گوهو	بد گوهو
۵۵۴	۱۸	متواتره	متواتره
	۹	بد گوهو	بد گوهو

(غلطنامه جلد اول)	(۳)	(مؤثر الامرا)	صفحه	سطر
سکیم	غلط			
شرف و لازمت	شرف و ملات		۵۶۶	۱
ذی الحجه	ذی الحجه		ایضا	۱۲
معتقدانه در خوردی	معتقدانه در خوردی		۵۷۶	۹
حاجی پور	حاجی پور		۶۸۱	۱۷
انگاشتم	انگاشتم		۶۹۰	۲
در خورد	در خورد		۷۱۸	۱۳
هزیمت	هزیمت		ایضا	۱۹
و باید گذاشت	و باید گذاشت		۷۱۹	۴
ایران	ایران		۷۳۵	۱۳
۶۱۲	۱۱۲	نمبر صفحه	۶۱۲	
۶۱۳	۱۱۳	ایضا	۶۱۳	

فهرست

نامهای مردمان و قبائل و اقوام و مواضع و قلعه‌جات و
آنها (که در اولین جلد - مآثر الامرا از دراج یافته اند)
بترتیب حروف هجا

از طرف

ایشیاتک سوسائتمتی بنگاله

خسب قالیف و تصحیم

مولوی مرزا اشرف علی صاحب

پروفیسر عربی و فارسی

پریسیدنہی کالج

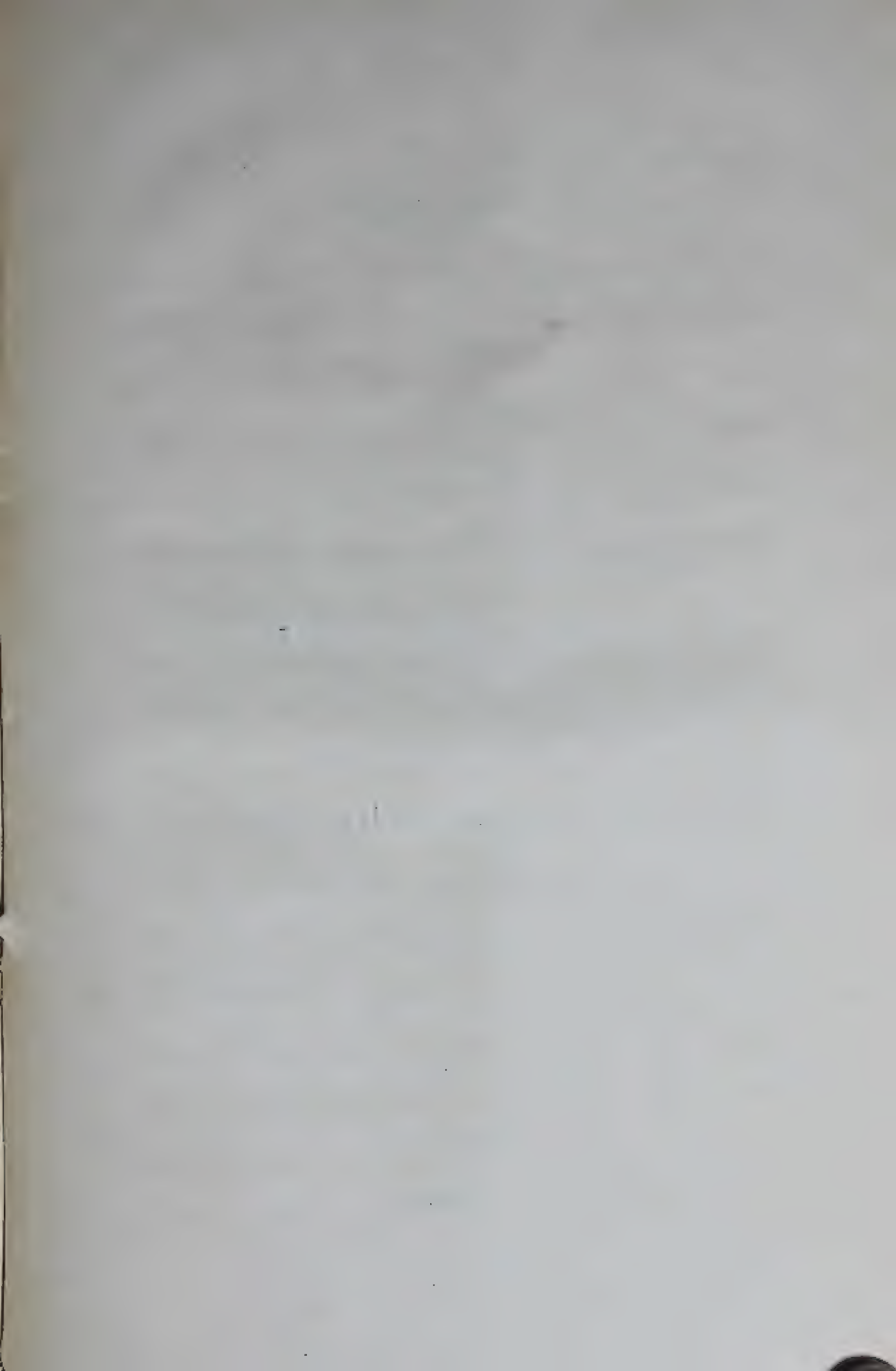
در مطبع آردو کائیڈ پریس

واقع نمبر ۱۴ غلام سبکان لین

زبور طبع پوشید

کلیکتہ

سنہ ۱۸۹۴ ع

فهرست مضامین کتاب مآثر الامیر جلد اول

مفحات	انکاز	
۱	حمد و نعت
۵	تمهید که مولف مغفور این نسخه یعنی میر عبد الرزاق الحسینی الخورزمی ادرنگ آبادی هنگام شروع بقید قلم آورده
۱۰	خطبه و تمهید که میر غلام علی آزاد بر سر اجزای فراهم آمده ابتداء نوشته
۱۳	احوال نواب مصمصام الدوله شاه نواز خان خوافی شهید ادرنگ آبادی رحمه الله
۱۴۱	دیباچه میر عبد الرزاق بحواله مفهده (۵)
۱۴۲	مقدمه در فهرست کتاب
۱۴۲	حرف الالف هشتاد و پنج (۸۵) ترجمه
۱۴۳	حرف الباء بیست و نه (۲۹) ترجمه
۱۴۵	حرف التاء شانزده (۱۶) ترجمه
۱۴۶	حرف الثاء در (۲) ترجمه
۱۴۶	حرف الجیم هفده (۱۷) ترجمه

صفحات	اذکار
۴۷	حرف الخاء چهل و چهار (۴۴) ترجمه ..
۴۸	حرف الدال بیصمت و یک (۲۱) ترجمه ..
۴۹	حرف الذال شش (۶) ترجمه
۴۹	حرف الزاء هشتاد (۸۰) ترجمه
۵۲	حرف الزاء چهل (۴۰) ترجمه
۵۲	حرف السين پنجاه و پنج (۵۵) ترجمه ..
۵۳	حرف الشین پنجاه و چهار (۵۴) ترجمه ..
۵۵	حرف الصاد نه (۹) ترجمه
۵۵	حرف الضاد یک (۱) ترجمه
۵۵	حرف الطاء دو (۲) ترجمه
۵۵	حرف الظاء دو (۲) ترجمه
۵۶	حرف العین سی (۳۰) ترجمه
۵۷	حرف الغین هفت (۷) ترجمه
۵۷	حرف الفاء پانزده (۱۵) ترجمه
۵۷	حرف القاف بیصمت و نه (۲۹) ترجمه ...
۵۸	حرف الکاف نه (۹) ترجمه
۵۸	حرف اللام پنج (۵) ترجمه
۵۹	حرف المیم یکصد و پنجاه و دو (۱۵۲) ترجمه ..
۶۳	حرف النون پانزده (۱۵) ترجمه

اذکار	مفحات		
حرف الوار پنج (۵) ترجمہ	۶۳
حرف الہاء شش (۶) ترجمہ	۶۳
حرف الیاء ہشت (۸) ترجمہ	۶۳

• باب الالف •

اسمعیل بیگ دولدی	۶۴
اعتبار خان ناظر	۶۵
افضل خان	۶۵
ادھم خان گورکھ	۶۷
اشرف خان میر منشی	۷۳
ابواہیم خان اوزبک	۷۵
آصف خان خواجہ عبدالمجید ہروی	۷۷
اسکندر خان اوزبک	۸۴
الغ خان حبشی	۸۷
اعتماد خان خواجہ سرا	۸۸
آصف خان خواجہ غیاث الدین علی قزوینی	۹۰
اعتماد خان گجراتی	۹۳
امیر فتح اللہ شیرازی	۱۰۰
اسمعیل قلی خان ذوالقدر	۱۰۵
آصف خان میرزا قوام الدین جعفر بیگ	۱۰۷

صفحہ	انکار		
۱۱۵	افضل خان شیخ عبدالرحمن
۱۱۸	اسلام خان چشتی فاروقی
۱۲۰	ابوالفتح خان دکنی
۱۲۶	احمد بیگ خان کابلی
۱۲۷	..		اعتماد الدولہ میرزا غیاث بیگ طہرانی
۱۳۴	اعتبار خان خواجہ سرا
۱۳۵	ابراہیم خان فتح جنگ
۱۴۰	اسد خان معموری
۱۴۲	ادداجی رام
۱۴۵	..		افضل خان علامہ ملا شکر اللہ شیرازی
۱۵۱	اخلاص خان حسین بیگ
۱۵۱	...		آصف خان مشہور بہ آصف جاہی
۱۶۰	اہتمام خان
۱۶۲	اسلام خان مشہدی
۱۶۷	اصالت خان میر عبدالہادی
۱۷۲	امیر خان میر ابوالبقا
۱۷۴	...		اعظم خان میر محمد باقر عرف ارادت خان
۱۸۰	اعتقاد خان میرزا شاہپور
۱۸۲	آلہ یار خان

صفحات	اذکار
۱۸۵	احمد خان نیازی
۱۸۸	آتش خان حبشی
۱۸۹	آلہ قلی خان اوزبک
۱۹۱	الف خان امان بیگ
۱۹۴	احمد بیگ خان
۱۹۵	اوزبک خان نذر بہادر
۱۹۸	اخلاص خان شیخ آلودیہ
۲۰۰	افتخار خان خواجہ ابوالہیقا
۲۰۳	ارادت خان میر اسحق
۲۰۶	اشرف خان خواجہ برخوردار
۲۰۷	آلہ وردی خان
۲۱۵	اکرام خان سید حسین
۲۱۶	اللہ یار خان میر توزک
۲۱۷	اسلام خان میر ضیاء الدین حسینی بدخشی
۲۲۰	احشام خان اخلاص خان شیخ فرید فتح پوری
۲۲۲	امانت خان میرزا محمد
۲۲۵	اعتماد خان شیخ عبد القوی
۲۲۹	آلہ وردی خان عالمگیر شاہی
۲۳۲	اعتقان خان میرزا بہمن یار

مذکرات	اذکار			
۲۴۱	اسلام خان (زمی)
۲۴۷	اعظم خان کوکہ
۲۵۲	افتخار خان سلطان حسین
۲۵۵	آتش خان جان بیگ
۲۵۸	امانت خان میرک معین الدین احمد
۲۶۸	ایرج خان
۲۷۲	اشرف خان میر محمد اشرف
۲۷۴	آغر خان پیر محمد نام
۲۷۷	ارسلان خان
۲۷۷	امیر خان میر میران
۲۸۷	امانت خان ثانی
۲۹۰	ارشد خان میر ابوالعلا
۲۹۱	اسمعیل خان مکھا
۲۹۲	ابونصر خان پسر شایسته خان
۲۹۳	امان اللہ خان
۲۹۵	ابراہیم خان
۳۰۱	احسن خان سلطان حسن
۳۰۳	امیر خان سندھی
۳۱۰	آصف الدولہ جملۃ الملک اسد خان

صفحات

اذکار

۳۲۱	امیر الامرا حید حسین علی خان
۳۳۹	اعتقاد خان فرخ شاہی
۳۴۶	اعتماد الدولہ محمد امین خان چین بہادر
۳۵۰	اخلاص خان اخلاص کیش
۳۵۲	مین خان دکنی
۳۵۷	امین الدولہ امین الدین خان بہادر سنبھالی
۳۵۸	اعتماد الدولہ قمر الدین خان بہادر
۳۶۱	امیر الامرا غازی الدین خان بہادر فیروز جنگ
۳۶۳	ابوالخیر خان بہادر امام جنگ
۳۶۵	ابوالمنصور خان بہادر صفدر جنگ
۳۶۸	آصف الدولہ امیر الممالک
۳۷۰	اسمعیل خان بہادر پٹی
* باب الجاء *			
۳۷۱	پیرام خان خانخانان
۳۸۴	بہادر خان شیپانی
۳۷۷	باز بہادر
۳۹۱	بابا خان قاقشاں
۳۹۳	بہادر
۳۹۴	باقی محمد خان

اذکار	۵۰ صفحات			
بابندہ خان مغل	۳۹۴
پیشرو خان	۳۹۶
بہادر الملک	۳۹۸
بیرم بیگ ترکمان	۳۹۹
بہادر خان اوزبک	۴۰۰
بیدل خان	۴۰۱
بالجو قلیچ شمشیر خان	۴۰۴
بے بدل خان سعیدی گیلانی	۴۰۵
بائر خان نجم قانی	۴۰۸
بہرجی زمیندار بکلانہ	۴۱۲
بہادر خان ررہلہ	۴۱۵
پردل خان	۴۲۴
باقی خان چیلہ قلماق	۴۲۷
پرتھویراج رائے	۴۲۹
بہرام سلطان	۴۳۱
بہادر خان باقی بیگ	۴۴۴
بادشاہ قلی خان	۴۴۷
بزرگ امید خان	۴۵۳
بہرہ مند خان	۴۵۴

صفحات

۱۵۸	اذکار
۱۶۱	باقی خان حیات بیگ
۱۶۲	بسالت خان میرزا سلطان نظر
۱۶۳	بیان خان
	برهان الملک سعادت خان

• باب التاء •

۱۶۶	تردی بیگ خان ترکستانی
۱۷۱	تاتار خان خراسانی
۱۷۱	ترسون محمد خان
۱۷۵	تولک خان قوچین
۱۷۸	تردی خان
۱۷۸	ترخان مولانا نورالدین
۱۸۱	تخته بیگ سردار خان
۱۸۲	قاش بیگ تاج خان
۱۸۳	تربیت خان عبد الرحیم
۱۸۴	تہور خان میرزا محمود
۱۸۶	تربیت خان فخرالدین احمد بخشی
۱۹۰	تقرب خان حکیم داد
۱۹۳	تربیت خان برلاس
۱۹۸	تربیت خان میر آتش

اذکار

صفحات

۵۰۳	ترکناز خان
۵۰۴	قیغ بیگ خان میرزا گل

* باب الثاء *

۵۰۵	ثانی خان هروی
۵۰۶	ثناء الله خان و امان الله خان

* باب الجیم *

۵۰۷	جعفر خان تکار
۵۰۹	جلال خان قوزچی
۵۱۰	جگمال
۵۱۱	جانش بهادر
۵۱۲	جهانگیر قلی خان لاله بیگ
۵۱۴	جگنازه
۵۱۶	جان سپار خان ترکمان
۵۲۰	جادو زاو کانتیه
۵۲۴	جهانگیر قلی خان شمس الدین
۵۲۶	جگراج عرف بکرماجیت
۵۲۷	جان نزار خان کمال الدین حمین
۵۳۰	جان سپار خان خواجه بابا

صفحہ				
۵۳۰	انکار
۵۳۱	جلال کاکر
۵۳۵	جعفر خان عمدۃ الملک
۵۳۷	جان سپار خان سپر بہادر دل
۵۳۸	جان نثار خان خواجہ ابوالمکارم
				چوڑامن جات
* باب الحاء *				
۵۴۸	حاجی محمد خان سیستانی
۵۵۱	حسین خان تکریم
۵۵۴	حیدر محمد خان آختہ بیگی
۵۵۷	حاجی یوسف خان
۵۵۸	حکیم مسیح الدین ابوالفتح
۵۶۲	حکیم عین الملک شیرازی
۵۶۳	حکیم ہمام
۵۶۵	حسن بیگ خان بدخشی شیخ عمری
۵۶۸	حکیم عالی کیلانی
۵۷۳	حاکم بیگ
۵۷۷	حکیم صدرا
۵۷۹	حبش خان
۵۸۳	حیات خان

صفحات	اذکار
۵۸۴	حسام الدین خان
۵۸۷	حکیم حاذق ...
۵۹۰	حقیقت خان
۵۹۱	حسین بیگ خان زیگ
۵۹۳	حسن علی خان بهادر ...
۵۹۹	حکیم الملک میر محمد مهدی
۶۰۰	حسین خان خوشگي
۶۰۵	حمید الدین خان بهادر عالمگیر شاہی
۶۱۱	حیدر علی خان بهادر ...
* باب الخاء *	
۶۱۳	خضر خواجہ خان
۶۱۵	خواجہ جلال الدین محمود خراسانی بقرق
۶۱۸	خواجہ معظم
۶۲۲	خان زمان علی قلی
۶۳۰	خواجہ جهان مرادی
۶۳۲	خان عالم چلمہ بیگ
۶۳۵	خانخانان منعم بیگ
۶۴۵	خان جهان حسین قلی بیگ
۶۵۳	خواجہ شاہ منصور شیرازی

صفحہ	انکار			
۶۵۹	خداوند خان دکنی
۶۶۰	خواجہ نظام الدین احمد
۶۶۴	خواجہ شمس الدین خوافی
۶۶۹	خواجگی فتح اللہ
۶۷۱	خواجگی محمد حسین
۶۷۲	خواجہ جہان کابلی
۶۷۳	خسرو بے
۶۷۵	خان اعظم میرزا عزیز کوکھ
۶۹۳	خانخانان میرزا عبد الرحیم
۷۱۳	خدمت پرست خان رضا بہادر
۷۱۶	خانچہان لودی
۷۳۲	خان اعظم میرزا برخوردار
۷۳۷				خواجہ ابو الحسن ترمذی ملقب بہ رکن السلطنت
۷۴۰	خان زمان بہادر میرزا امان اللہ
۷۴۸	..			خواجہ جہان خوافی خواجہ جان نام
۷۴۹	..			خان دوران نصرت جنگ خواجہ مابر نام
۷۵۸	خان جہان بارہہ
۷۷۲	خواجہ عبد الہادی
۷۷۳	خوشحال بیگ کاشغری

اذکار	صفحات		
خواص خان بختیار خان دکنی	۷۷۴
خلیل اللہ خان	۷۷۵
خان دروان سید محمود	۷۸۲
خان زمان میر خلیل	۷۸۵
خواجہ عبد الرحیم خان	۷۹۲
خان زمان شیخ نظام حیدر آبادی	۷۹۴
خان جہان بہادر ظفر جنگ کوکلتاش میر ملک حسین	۷۹۸		
خدا بندہ خان	۸۱۴
خان عالم اخلاص خان	۸۱۶
خان جہان بہادر کوکلتاش ظفر جنگ علی مراد	۸۱۷		
خاندوران امیر الامراء خواجہ عامر	۸۱۹
خدا یار خان	۸۲۵
خان زمان میواتی	۸۲۹
خواجہ عبد اللہ خان	۸۳۲
خواجہ قاسم خان بہادر	۸۳۴

بسم الله الرحمن الرحيم

فهرست نامهای مردمان و قبائل و اقوام و مواضع و قلعه‌جات
و آبها و غیره (که در اولین جلد آثار الامرا اند) (چ یافته‌اند)
بترتیب حروف هجاء - مرتب بدو منظر - اولین برای مردمان -
و دومین برای مواضع و غیره *
حسبی الله العالمین فانه * مولی حبیب قادر و نصیر

* منظر اول در اسامی مردمان و قبائل و اقوام و غیره *

آصف الدوله .. ۲۸۶	* حرف الف *
آصف الدوله امیر الممالک	آتش خان جان بیگ ۴۳
پور نظام الملک آصف جاه	۲۵۴
۳۶۸ - ۴۴	آتش خان حبشی ۴۳
آصف الدوله جملة الملک	۱۸۸
اسد خان محمد ابراهیم	آدینه بیگ خان .. ۳۶۰
(شف محمد ابراهیم)	آزاد رای شیخ عبدالرحمن درویش
۴۴ - ۲۶۲ - ۲۹۱ - ۲۹۲ -	(شف شیخ عبدالرحمن)
۳۱۰ - ۳۱۳ - ۳۱۴ - ۳۱۵ -	۶۰۰

۹۱	۸۱۵ - ۱۴۵۹ - ۳۲۰	..
آصف خان مېروزا قوام الدين			آصف الدوله صوبه دار لاهور	
جعفر بيگ (شف مېروزا			۳۰۰	..
قوام الدين ۴۲ ۹۳ - ۱۰۷ -			آصف جاه ۱۹۸ - ۲۰۵ - ۳۵۷ -	
۱۰۹ - ۱۱۰ - ۱۱۱ - ۲۰۴ -			۷۹۸ - ۸۱۶ - ۸۳۳ - ۸۳۵	
۷۳۷ - ۷۰۲ - ۶۶۲	..		آصف جاهي (يا) آصف خان	
آصف خان يمين الدوله (شف			مېروزا ابوالحسن مشهور به	
يمين الدوله) ۴۸۶ -			آصف جاهي (شف مېروزا	
۷۷۵ - ۷۴۲	..		ابوالحسن ۴۳ - ۱۴۹ -	
آغر خان پير محمد ۴۴ - ۴۵۰ -			۱۵۱ - ۱۵۳ - ۱۵۴ - ۱۵۶ -	
۲۵۱ - ۲۷۴ - ۳۷۶ - ۲۸۱ -			۱۸۰ - ۲۰۸ - ۶۲۷ - ۶۲۸ -	
۶۰۴	۶۶۷ - ۷۱۴ - ۷۳۷ - ۷۳۸ -	
آغر خان ثاني پسر آغر خان			۷۸۲ - ۷۴۲	..
پير محمد ۲۷۷	..		آصف خان خواجه عبد المجيد	
آقا بيگ پسر قلندر سلطان چوله			هرزي (شف خواجه	
۴۹۵	عبد المجيد) ۴۴ - ۷۷ -	
آقا رشيدا	..		۸۳ - ۸۲ - ۸۰ -	
آقا محمد طاهر صلي (شف			آصف خان خواجه غياث الدين	
محمد طاهر) ۱۲۸			علي قزويني (شف خواجه	
آقا ملاي درات دار قزويني			غياث الدين) ۴۲ - ۹۰ -	

ابراهيم عادل شاه ۱۲۳ - ۱۲۴ - ۱۲۴	(يا) آقا ولا ۹۰ - ۱۰۷
.. ۱۲۳ - ۲۰۱ - ۵۸۰	آی خانم دختر عبداللہ سلطان
ابراهيم قلی ۱۰۷ ..	زوجه عبدالؤمن خان - ر
ابره (قوم) .. ۸۲۵	ايشم خان قزاق و پسر محمد
ابشر پاشای حلب ۲۴۱ - ۲۴۲	خان و باقي محمد خان و
ابوالبركات خان امام جنگ	والي محمد خان و امام قلی
.. ۳۹۵ ..	خان ۴۳۸ - ۴۴۰ - ۴۴۱
ابوالبقا پسر احمد بیگ خان	ابراهيم حسین میرزا ۵۱۱ -
کابلی .. ۱۲۷	۵۵۲ - ۵۵۷ - ۶۴۸ - ۶۴۹
ابوالحسن ۴۵۸ - ۸۰۸	ابراهيم خان ۱۰۵ - ۱۹۵
ابوالحسن حیدرآبادی ۳۲۰ -	۲۱۹ - ۲۹۹ - ۵۵۵ - ۶۲۷
.. ۸۰۷ ..	ابراهيم خان آق سقال ۷۶
ابوالحسن قطب شاه ۵۲۲	ابراهيم خان ارنیک ۴۲ - ۷۵
ابوالحسن دالی قلنگ یا قلنگ	.. ۲۹۵ - ۳۹۸ - ۳۸۶
۳۰۴ - ۳۰۵ - ۵۳۶ - ۷۸۹	ابراهيم خان پسر علی مردان
ابوالخیر خان بهادر امام جنگ	خان .. ۴۴
.. ۴۴ - ۴۶۳ ..	ابراهيم خان فتح جنگ خلف
ابوالخیر خان پسر امیر خان	اعتماد الدوله میرزا غیاث
سندهی .. ۳۶۰	۴۳ - ۱۳۵ - ۱۳۶ - ۱۳۷
ابوالفتح .. ۳۲۸	۱۸۳ - ۱۹۴ - ۶۶۴ - ۷۵۸

۹۴۷	اتکه خیل (طائفه)	ابوالفتح برادرزاده خانخانان
۳۳۴	اجیت سنگهه راتپور	۹۷۱
	اچلا و راگهو بهران چادو راد	۴۷۷ ابوالفتح پسر منعم خان
۵۲۱	۴۲ ابوالفتح خان دکنی
۲۹۱	اچم نایر	۸۱۱ - ۱۲۰
۵۷۴	اچهدروپ اسرم سناسی	۹۸۴ ابوالفضل
	احتشام خان (شف - اخلاص	ابوالقاسم حاکم گوالیار ۲۷۲ -
	خان) ۴۳ - ۲۲۰ - ۲۲۲ -	۳۷۳
۸۱۷	۱۹۷ ابوالمعالي
۸۱۷	احتشام خان ثانی	ابوالمنصور خان بهادر مقدر
	احسن الدوله بهادر شرزه جنگ	جنگ میرزا مقیم ۴۴ -
۷۸۳	۳۶۵ - ۴۶۶
	احسن خان سلطان حسن عرف	ابو طالب پسر آصف خان
	میر ملنگ ۴۴ - ۳۰۱	۱۵۳
۱۷۰	احشام عالی	ابونصر خان پسر شایسته خان
	احمد بیگ خان برادرزاده	۲۹۲ - ۴۴
	ابراهیم خان فتح جنگ	۹۹۹ ابونگ خان حبشی
	۴۳ - ۱۰۹ - ۱۳۶ - ۱۳۸ -	ادروپ یا آدروپ (نام فیل
	۲۰۳ - ۱۲۹ - ۱۹۴ - ۱۹۵ -	سلطان خسرو) ۵۷۱ - ۵۷۲
	احمد بیگ خان کابل ۴۲ -	۳۷۹ - ۴۳۷ اتکه خان یا اتکه خان

(شف احتشام خان) ۴۳ -	۱۲۶ - ۱۸۶ - ۴۸۳ ..
۸۱۷ - ۲۲۲ - ۲۲۰ ...	۱۸۰ .. احمد چک
۷۱ - ۷۰ - ۶۹ - ۶۸ ادهم خان	۵۸۲ - ۱۸۷ - ۱۸۶ احمد خان
۶۳۷ - ۳۹۵ - ۳۷۷ - ۷۳	۳۶۷ - ۳۶۶ احمد خان بنگش
۰۳۸۹ - ۶۷ - ۴۲ ادهم خان کوکه	۱۸۵ - ۴۳ احمد خان نيازي
۳۹۴ ۳۹۰	۲۲۲ احمد خوبشگي
۷۳۷ - ۲۰۳ ارادت خان	احمد شاه پادشاه (يا) احمد
۱۴۹ ارادت خان ساروجي	۰ ۳۶۲ - ۳۶۱ - ۱۹ شاه
ارادت خان صوبه دار اردھه	۳۶۹ - ۳۶۸ - ۳۶۶ ..
۲۴۸	۳۶۰ - ۳۵۹ احمد شاه دراني
۰ ۴۳ ارادت خان مير اسحق	۶۷۹ اختيار الملك گجراتي
۲۰۳	ادلاص خان ادلاص کيش (يا)
ارادت خان مير محمد تباور	ادلاص خان ۴۳ - ۴۴ -
مخاطب به اعظم خان (شف	۶۰۷ ۳۵۰ - ۲۲۲ - ۱۹۸
اعظم خان) ۴۳ ۱۷۴ -	۴۳ ادلاص خان حسين بيگ
۷۴۲ - ۱۷۷ - ۱۷۶ ..	۱۵۱
ارجمند بانو بيگم موسوم به ممتاز	۴۳ ادلاص خان شيخ آبديه
محل دختر زاده ميرزا	۱۹۸
غياث الدين آصف خان	ادلاص خان شيخ فتکپوري
۱۵۱ - ۱۰	مخاطب به احتشام خان

۲۶۲ - ۲۹۱ - ۲۹۲ - ۳۱۰	ازدس (طائفه) .. ۴۳۲
۳۱۳ - ۳۱۴ - ۳۱۵ - ۳۲۰	ارزاني هندو .. ۶۴۹
۸۱۵ - ۴۵۹ ..	ارسطو .. ۳۶
اسد خان معمولي ۴۳ - ۱۴۰	ارسلان خان ارسلان قلبي ۴۴
اسد علي خان جولاق ۳۵۴ ۲۷۷
اسفنديار .. ۱۱۵ - ۱۱۹	ارشاد خان پسر امين الدوله
اسفنديار پسر آليار خان ۱۸۴	امين الدين خان بهادر ۳۵۸
اسفنديار پسر تولک خان ۴۷۷	ارشاد خان مير ابو العلا ۴۴ -
اسفنديار خان .. ۵۶۸	.. ۲۸۴ - ۲۹۰
اسفنديار خان حاکم ارکناج ۷۶۷	ارغونيه (طائفه) .. ۱۴۰
اسکندر خان ارزبک .. ۸۴	ارکات (قوم) .. ۲۰
اسلام خان ۱۱۶ - ۱۸۴ - ۲۱۱	ارلات (قوم) .. ۵۰۶
۲۱۶ - ۲۱۸ - ۲۱۹ - ۲۲۰	اسدالدين احمد پسر پادشاه
۲۲۳ - ۲۴۴ - ۴۸۹ - ۷۲۴	قلبي خان ۴۵۲
اسلام خان (زمي) ۴۳ - ۲۴۱	اسدالله حيدر چنگ ۲۵
اسلام خان شيخ علاءالدين	اسدالله خان .. ۴۸۷
چشتي فاردقي يا اسلام خان	اسد خان .. ۲۰۳
چشتي (شف علاءالدين)	اسد خان مخاطبي به
.. ۱۱۸ - ۱۸۲	آصف الدوله جمله الملک
اسلام خان مشهدي ۴۳ - ۱۶۲ -	(شف آصف الدوله) ۴۴ -

(مآثر الامراء) (۷) (فهرست جلد اول)

۸۲۰ - ۷۴۴	..	۲۷۲ - ۱۹۴ - ۱۹۳	..
اشرف خان پسر اسلام خان		اسلام خان ميرزا قلي الدين حسين	
۱۶۶	مشهدي	۲۱۷ - ۱۴۳	بن خشي
اشرف خان خواجه بوخوردار		۲۷۹	.. اسماعيل
۲۰۹ - ۱۴۳	..	۱۷۰	.. اسماعيل اتابي
اشرف خان ميرزا محمد اشرف		اسماعيل برادر زاده محمد عادل	
۲۷۲ - ۱۴۴	..	شاه بيچاپوري ۵۸۰ - ۵۷۹	
اشرف خان ميرزا منشي ۱۴۲ -		۵۸۱	..
۶۳۷ - ۶۶۹ - ۸۵ - ۷۳ - ۶۶		اسماعيل بيگ دولدي ۶۴ - ۱۴۲	
امالت خان ۲۲۱ - ۱۷۱ - ۲۲۴		اسماعيل پسر پوهان شاه ۱۲۱	
۲۵۴ - ۳۰۵ - ۱۴۲۰ - ۱۴۲۱		اسماعيل خان ۷۷	..
۷۸۲ - ۷۷۷ - ۱۴۴۲ - ۱۴۲۲		اسماعيل خان بهادر پاني ۳۷۰ - ۱۴۴	
امالت خان پسر خانجهان		اسماعيل خان مکه ۲۹۱ - ۱۴۴	
۷۳۲	.. لودي	اسماعيل خرس ۶۵	..
امالت خان ميرزا بخشي ۱۴۴۱ -		اسماعيل قاي خان ۶۴۸	
۷۷۵ - ۲۵۲	..	اسماعيل قاي خان ترکمان ۱۰۹	
امالت خان ميرزا محمد ۱۴۳ -		اسماعيل قاي خان ذوالقدر ۱۴۲	
۲۲۲	..	۱۰۹ - ۱۰۵	..
امالت خان ميرزا عبادالهادي		اسماعيل نظام شاه ۱۲۳ - ۱۲۲	
۱۹۷ - ۱۴۳	..	اشرف خان ۲۷۴ - ۲۰۷ - ۷۴	

اعتماد الدوله محمد امين خان	۴۳	اعتبار خان خواجه سرا
چين بهادر (يا) اعتماد	۹۳ ۱۳۴	..
الدوله محمد امين خان	۴۲	اعتبار خان خواجه عنبر
بهادر ۴۴ - ۳۳۴ - ۳۴۶	۶۵	اعتبار خان ناظر ..
۳۵۸ ..	۱۷۷	اعتبار زاد ..
اعتماد الدوله ميرزا غياث بيگ	۲۳۳ - ۳۳۰	اعتقاد خان
طهراني پدر نور جهان بيگم	۳۴۶ - ۳۴۲	..
۱۲۷ - ۱۲۹ - ۱۳۰ - ۱۳۱		اعتقاد خان محمد مراد
۱۵۱ ..	۳۳۹ ۴۴	فرخ شاهي
اعتماد الملك .. ۹۵		اعتقاد خان ميرزا بهمن يار
اعتماد خان ۲۲۸ - ۲۲۹ - ۲۲۹	۲۳۲ - ۴۳
اعتماد خان خواجه ادراک ۱۳۷		اعتقاد خان ميرزا شاپور (يا)
اعتماد خان خواجه سرا بهول	۱۸۰ - ۴۳	شاه پور
ملك نام (شف پ) ۴۲		اعتماد الدوله ۱۳۶ - ۱۸۰ - ۶۹۰
۸۸ ..	۷۳۷
اعتماد خان شيخ عبدالقوي		اعتماد الدوله جهانگيري ۵۷۳
۲۲۵ - ۱۳	۵۷۴
اعتماد خان گجراتي ۴۲ - ۹۳		اعتماد الدوله قمر الدين خان
۹۴ - ۹۵ - ۹۷ - ۹۸ - ۹۹		بهادر ۴۴ - ۳۵۰ - ۳۵۸
۹۶۵ - ۹۶۱ - ۵۶۲ - ۱۵۰		۳۶۱ - ۳۶۶ - ۵۶۰ - ۸۲۲

افتخار خان ۲۰۱ - ۲۰۲	اعظم خان ۱۶۱ - ۱۷۸ - ۷۵۹
۲۰۳ - ۲۵۳ - ۴۴۷ - ۷۸۱	۷۸۹
افتخار خان ترکمان ۱۸۲	اعظم خان جهانگیری ۲۰۳
افتخار خان خواجه ابوالبقا	اعظم خان هارجي موبه دار دکن
۲۰۰ - ۴۳	(يا) اعظم خان ناظم دکن
افتخار خان سلطان حميد	۷۵۰ - ۷۲۴ - ۵۱۹ - ۱۶۱۶
۲۵۲ - ۴۳	اعظم خان کوکه معروف به
افراسياب خان ۲۴۴ - ۲۴۶	فدائي خان مظفر حسين
افريدي (افغانان) ۱۰۹ - ۷۳۶	(يا) خان کوکه (يا) اعظم
افضل بيگ .. ۶۳۶	خان کوکه (شف فدايي
افضل خان .. ۱۱۷ - ۶۵	خان (۱۰۳ - ۱۰۱ - ۴۳
افضل خان خواجه سلطان (يا)	۲۸۱ - ۲۵۱ - ۲۴۷ ..
خواجه سلطان علي (شف	اعظم خان مير بخشى ۱۵۴
خواجه سلطان علي) ۴۲ -	اعظم خان مير محمد باقر عرف
۴۶۹ - ۶۵	ارادت خان (شف ارادت
افضل خان ديوان اعلى ۷۱۶	خان (۴۳ - ۱۷۴ - ۱۷۶
افضل خان شيخ عبدالرحمن	۷۴۲ - ۱۷۷
۱۱۶ - ۱۱۵ - ۴۲	اعظم شاه ۳۵۱ - ۳۴۷ - ۳۱۵
افضل خان صدر الصدر ۳۱۰	افغانه .. ۲۳ - ۶۰۴ - ۸۲۴
افضل خان علامي ملا شکرالله	افغانه ابدالي .. ۹۲۳

اللہ قلی خان اوزبک (یا)	شیرازی (یا) افضل خان
۱۴۳ - اللہ قلی خان اوزبک	شکر اللہ ۴۳ - ۱۴۵ - ۱۴۶
۱۸۹ - ۱۹۰	۱۴۸ - ۱۵۰
اللہ وردی خان ۴۳	افضل علی خان .. ۶۰۶
اللہ وردی خان پسر اللہ وردی	افغانان (طائفہ) ۸۸ - ۸۹
خان .. ۴۳	افغان بلغاک .. ۲۷۹
اللہ یار خان پسر افتخار خان ۴۳	افغان پنی .. ۱۲۵
اللہ یار خان تورک ۴۳ - ۲۱۶	افضی القضاة قاضی عبدالوہاب
المان (یا) المانان (قوم) ۴۳ - ۲۳۵
۱۸۰ - ۱۹۹ - ۴۲۱ - ۴۴۲	اکبر (یا) اکبر ابتر (یا)
۷۶۰ - ۷۷۰ - ۷۷۱	اکبر باغی ۴۵۰ - ۶۴۱
النگ قوش .. ۱۸۹ - ۱۹۰ ۷۸۸ - ۸۰۶
الوس بلوچ .. ۱۰۵	اکبر آبادی محل .. ۴۹۲
آلہ وردی خان ۱۵۵ - ۱۸۲ -	اکبر بادشاہ (شف جلال الدین
۱۸۳ - ۲۰۷ - ۲۰۸ - ۲۱۰ -	محمد اکبر بادشاہ) ۹۵ - ۶۶۹
۲۱۱ - ۲۱۲ - ۲۱۳ - ۲۱۴	اکرام خان سید حسن ۴۳ - ۲۱۵
۲۱۵ - ۲۲۹ - ۲۹۳ - ۵۹۳ -	اکرام خان ہوشنگ .. ۱۲۰
۷۶۵	الغ خان حبشی .. ۴۲ - ۸۷
آلہ وردی خان عالمگیر شاہی	الف خان امان بیگ ۴۳ - ۹۵
۲۳۰ - ۲۷۸ ۱۹۱ - ۱۹۲

۸۱۱ - ۴۳۰	احمد	۴۳۲ - ۴۳۰	الیم سلطان
۲۰۰ - ۲۰۰	امیر سقکه	۴۳۲ - ۴۳۰	امام ثامن ضامن علی (یا) ثامن
۲۲۰ - ۲۲۰	امیر ابراهیم خان	۲۲۲ - ۲۲۲	امام ثامن موسی رضا
۳۰۳ - ۳۰۳	امیر ابوالقاسم نمکین	۴۳۲ - ۱۹۰	امام قلی خان
۴۳۸ - ۴۳۸	امیر الامرا سید حسین علی	۵۱۹ - ۴۴۳	۴۳۸ - ۴۴۳
۷۴۸ - ۷۴۷	خان (یا) حسین علی	۷۴۸ - ۷۴۷
۵۸۸ - ۵۸۸	خان (شف حسین علی	۵۸۸ - ۵۸۸	امام قلی خان والی تورک
۴۳۷ - ۴۳۷	خان امیر الامرا (۱۲ - ۴۳۷	۴۳۷ - ۴۳۷	امام قلی سلطان
۳۱۸ - ۳۲۱ - ۳۲۴ - ۳۲۵	۳۱۸ - ۳۲۱ - ۳۲۴ - ۳۲۵	۷۴۴ - ۲۳۱	امان الله ..
۳۲۶ - ۳۲۷ - ۳۳۰ - ۳۳۳	۳۲۶ - ۳۲۷ - ۳۳۰ - ۳۳۳	۷۴۴ - ۲۳۱	امان الله خان نیدر الله وردی
۳۳۴ - ۳۳۶ - ۳۴۸ - ۳۴۹	۳۳۴ - ۳۳۶ - ۳۴۸ - ۳۴۹	۲۹۳ - ۴۴۰	خان ..
۳۵۲ - ۳۵۴ - ۳۵۸ - ۴۴۲	۳۵۲ - ۳۵۴ - ۳۵۸ - ۴۴۲	۵۰۶ - ۲۹۴
۸۲۱ - ۸۲۰ - ۴۴۰ - ۴۴۳	۸۲۱ - ۸۲۰ - ۴۴۰ - ۴۴۳	۲۶۱ - ۱۵۰ - ۱۴۰	امانت خان
۳۱۱ - ۲۴۴ - ۲۴۴	امیر الامرا شایسته خان (شف	۳۱۱ - ۲۴۴ - ۲۴۴
۲۸۷ - ۲۸۷	شایسته خان امیر الامرا (۲۸۷ - ۲۸۷	امانت خان خوافی
۲۹۰ - ۲۹۰	۵۵ - ۱۹۷ - ۲۴۸ - ۵۳۶	۲۹۰ - ۲۹۰
۲۸۷ - ۲۸۷	امیر الامرا شریف خان (شف	۲۸۷ - ۲۸۷	امانت خان میر حسن (یا)
۲۸۷ - ۲۸۷	شریف خان امیر الامرا (۲۸۷ - ۲۸۷	امانت خان ثانی
۷۱۸ - ۷۰۲ - ۱۳۴ - ۵۴	۷۱۸ - ۷۰۲ - ۱۳۴ - ۵۴	۲۸۷ - ۲۸۷
۲۸۷ - ۲۸۷	امیر الامرا علی مردان خان	۲۸۷ - ۲۸۷	امانت خان میرک معین الدین

۲۸۵ - ۲۸۶ - ۳۰۳ - ۴۴۵	(شف علی مردان خان)
۴۰۸ - ۴۹۷	امیر الامرا (۵۶ - ۱۸۲)
۳۷۲ .. امیر خسرو شاہ	۲۸۴ - ۲۹۵ - ۴۳۱ - ۴۴۱
- ۴۲ امیر فتح اللہ شیرازی	۷۷۷ - ۷۷۰ ..
۱۰۳ - ۱۰۰	امیر الامرا غازی الدین خان
امین احمد رازی (یا) امین	بہادر فیروز جنگ (شف -
۴۹۷ - ۴ رازی	غازی الدین خان بہادر
امین اے - زالدین استرآبادی	فیروز جنگ (۴۴ - ۵۷ -
۱۲۲	۳۶۹ - ۳۶۱
امین الدولہ امین الدین خان	امیر تیمور (شف صاحبقران)
بہادر سندھلی - ۴۴ - ۳۵۷	۷۷ - ۹ - ۴۰۷ ..
امین الدین خان پسر امین	۷۳۲ - ۷۰۴ - ۷۰۳ ..
الدولہ امین الدین خان	امیر حبیب اللہ خان ۴۷۲
بہادر .. ۳۵۸	امیر خان سندھی میر
۷۹۷ .. امین خان	عبد الکرم ۳ - ۴۴ - ۳۰۳
امین خان دکنی ۴۴ - ۳۵۲	امیر خان میر ابوالہقا ۴۳ -
۶۸۳ .. امین خان غوری	۱۷۲
انتظام الدولہ خان خانان پسر	امیر خان میر میران (یا)
قمر الدین خان ۳۶۱ - ۳۶۷	امیر خان ۴۴ - ۲۷۷ -
۳۶۸	۲۷۹ - ۲۸۱ - ۲۸۳ - ۲۸۴

انور الدين خان تعلقہ دار	(يا) ایرج خان ۴۳ - ۲۶۸ -
کرناٹک .. ۳۶۴	۲۶۹ - ۲۷۰ - ۵۹۷ - ۷۸۳ -
انور الدين خان شہامت جنگ	۷۸۸
گودا موٹی .. ۲۰	ایسٹونٹ رار (یا) ایسٹونٹ
انور خان پسر وزیر خان ۳۰۶	رای .. ۵۲۱ - ۵۲۲
انوری .. ۵۹۰	ایشم خان قزاق .. ۴۳۸
انوشہ خان رالی اورکنج ۳۴۷	ایل قرقانو (قوم) .. ۸۲۳
انیرای سنگدان .. ۵۸۳	ایمانچی (یا) ایمانچی ۷۴۱
ارداجی رام ۴۳ - ۱۴۲ -	ایمل خان .. ۲۸۱ - ۴۸۳
.. .. ۱۴۳ - ۱۴۴	ایمل خان قرین ۷۲۸ - ۷۲۹
اردا چوہان .. ۵۰۷	
ادرک زئی (افغانان) ۱۰۹	بابا خان قاقشال ۴۴ - ۲۲۸
ارزبک (یا) ارزبک (قوم)	۲۲۹ - ۳۸۶ - ۳۹۱ - ۳۹۲
۴۲۱ - ۴۳۳ - ۴۳۴ - ۴۳۹ -	بابا درست بخششی .. ۶۱۵
۴۴۰ - ۴۴۱ - ۴۴۲ - ۶۲۶ -	بابا زنبور .. ۶۹۴
۷۷۰ - ۷۷۱ - ۷۷۶ - ۷۸۰	بابا عفايتم الله یزدي ۴۲۹
ارزبک خان نذر بهادر ۴۳ - ۱۹۵	بابا فیروز .. ۵۸۲
اهتمام خان کوتوال ۴۳ - ۱۶۰	بابا قشقه برادر کوکی ۳۹۴
.. .. ۴۵۸	بابا قوچین .. ۴۷۷
ایرج خان پسر قزلباش خان	بابا پادشاه - (شف - قودوس

باقی خان حیات بیگ ۴۵ -	مکانی (۶۴ - ۶۵ - ۳۷۲ -
۴۵۸	۴۰۹ - ۴۷۹ - ۶۶۰ - ۶۶۸ -
باقی محمد خان کوکه (۱۲)	۶۷۹
باقی خان ۴۵ - ۳۹۴ -	بابو نایک سردار مرهتہ ۳۲۴
۴۰۰ - ۴۲۸ - ۴۳۰ - ۴۳۲ -	یاجی راز ۵۴۶ - ۸۲۲ ..
۴۳۵ - ۴۳۶ - ۴۳۸ - ۴۶۰ -	بادشاہزادہ بہادر شاہ ۳۱۰
باقی یوز اقلیق بہرام خان ۷۶۷	بادشاہزادہ سلطان خرم ۶۹۳
باگہہ پسر رانا .. ۵۱۶	بادشاہزادہ محمد اکبر ۳۱۲
بالاجی راز مرهتہ ۲۹ - ۳۰۹	بادشاہزادہ محمد کام بخش
بالجو قلیچ شمشیر خان (۱۲)	۴۵۷
بالجو قلیچ ۴۵ - ۴۰۴	بادشاہزادہ محمد معظم ۳۱۱
بال سندور میوزا کوکہ ۶۲۸	۸۳۰
بایزید .. ۳۸۸ - ۳۸۹ -	باز بہادر ۳۸۷ - ۳۹۰ - ۳۹۱ -
۶۴۰ - ۳۹۰	باز بہادر بایزید ۷۰ - ۶۹ - ۴۴ -
بایزید خان .. ۶۰۰	باقر خان نجم ثانی ۱۶۹ - ۴۵ -
بتک زئی (یا) بتک (یا)	۱۸۰ - ۴۰۸ - ۴۰۹ - ۴۱۱ -
بتک (قوم) ۶۰۱ - ۶۰۲ -	باقی خان پسر باقی خان ۴۲۸
بختان بیگ روز بہانی ۲۵۵	باقی خان چیلہ قلماق
بختار خان خواجه سرا ۴	شاہجہانی ۴۵ - ۴۲۷ -
بختیار خان زمیندار شکار پور	۴۰۵ - ۵۹۰

بسالمت خان میرزا سلطان نظر	۸۲۷
۴۵ - ۳۵۱ - ۴۹۱	۲۴۴	بخشی الملک اسد خان	..
بسنم رای (هیو و بقال خود را	۴۵۵	بخشی الملک اشرف خان	..
باین نام خوانده بود) ۴۹۹	۵۴۶ - ۵۴۷	بدن سنگه	..
بھواس راز .. ۲۹	۴۴۷	بدیچند پسر راجه جیچند	..
بشوتن .. ۱۱۵	۷۷۰ - ۷۷۱ - ۷۷۲	بدیع سلطان	..
بکرماجیمت پسر چهار سنگه	۴۴۸	براهمه (قوم)	..
بذریله ۷۲۶ - ۷۲۸ - ۷۵۳	۶۲۵	برج علی	..
بکرماجیمت جگراج .. ۵۲۶	۵۹۲	برق انداز خان میر آتش	..
بلوچ (قوم) .. ۴۱۰	۱۹۴	برهان الدین قلندر	..
بلوکات (قوم) .. ۴۲۰	..	برهان الملک سعادت خان	..
بندرابین دیوان .. ۴۵۸	۴۵ - ۴۴۳ -	سویهدار اردھه	..
بندریله (قوم) .. ۵۲۶	۸۲۲
بہادر ۲۳۰ - ۳۹۳ - ۴۲۶	..	برهان خادم سلطان محمد - ود	..
بہادر الملک .. ۳۹۸ - ۴۵	۹۴	گجراتی	..
بہادر برادر زاده خانجہان ۱۶۱	۱۲۳	برهان نظام شاہ	..
بہادر پسر سعید بدخشی ۴۵	۴۵۲ - ۴۵۰ -	بزرگ امید خان	..
بہادر پور ابراہیم .. ۷۰۲	۴۵۳
بہادر پور زاده برهان نظام شاہ	..	بسالمت خان میرزا حقیظ اللہ	..
۴۹۹	۵۲۹

بہادر خان کوکھ ۲۱۷ - ۲۳۱ -	بہادر جی .. ۵۲۲
۷۸۵ - ۷۸۱	بہادر خان ۸۲ - ۸۳ - ۳۸۶ -
۷۲۷	۳۹۷ - ۴۱۸ - ۴۱۹ - ۴۲۱ -
بہادر خان مرزبان خاندیس ۹۸۵	۴۲۲ - ۴۲۳ - ۴۴۷ - ۴۲۵ -
بہادر شاہ ملقب بہ خلد منزل	۴۲۷ - ۴۲۸ - ۴۲۹ - ۴۳۹ -
(شف خلد منزل) ۹ -	۸۰۰
۲۰۵ - ۲۵۴ - ۲۵۵ - ۲۵۶ -	بہادر خان اوزبک ابوالنبی
۲۸۵ - ۲۸۶ - ۲۹۵ - ۲۹۹ -	۴۰۰ - ۴۵
۳۰۰ - ۳۰۹ - ۳۱۴ - ۳۱۵ -	بہادر خان باقی بیگ مخاطب
۳۳۹ - ۳۴۸ - ۳۵۱ - ۳۵۲ -	بہ غیرت خان ۴۵ - ۴۴۴ -
۳۵۳ - ۳۵۷ - ۳۶۰ - ۳۶۱ -	۴۴۵
۵۰۳ - ۵۲۴ - ۵۴۸ - ۵۴۲ -	بہادر خان بدخشی ۴۷۳
۵۴۳ - ۵۸۷ - ۶۰۳ - ۶۱۰ -	بہادر خان پسر سلیمان کررانی
۸۱۵ - ۸۱۶ - ۸۱۷ - ۸۱۹ -	۴۳۹
بہار سنگھ بندیلہ (یا) بہار	بہادر خان رملہ ۴۵ - ۱۷۱ -
۱۸۶	۱۷۶ - ۱۷۷ - ۲۲۱ - ۴۱۵ -
۷۸۱	۴۱۶ - ۴۴۲ - ۷۲۷ - ۷۴۶ -
بہاء الدین	بہادر خان شیبانی ۴۴ - ۸۵ -
۶۸ (قوم)	۸۶ - ۳۸۴
بہرام پسر جہانگیر قلی خان	بہادر خان موجودار کرنول ۳۶۴
۵۲۵	

۷۲۵	... قزیشی	بهرام سلطان (ولد نذر محمد
۸۰۵	... بهیل (قوم)	خان (۴۵ - ۴۳۱ - ۴۴۱)
	بهیم نراین زمیندار چوراکده	.. ۴۴۳ - ۴۴۴ - ۷۹۷
۵۲۷	بهره مند خان عزیزالدین
	بدان خان شیخ فاروقی ۴۵ -	میربخشی ۴۵ - ۲۸۹
۴۹۲	۳۰۸ - ۴۵۵ - ۴۵۷ - ۴۵۹
	ببدل خان سعیدای گیلانی	بهرجی زمیندار بکلانه ۴۵ -
	۴۵ - ۴۰۵ - ۴۰۴ - ۴۰۷	۳۹۰ - ۴۱۱ - ۴۱۲ - ۴۱۳
	بی بی فاطمه اردوبیگی	۴۱۴
۹۲۰	... جنت آشیانی	بهرگرمت سنگه ۵۴۰ ...
۵۲۲	... بیتوجی	بهرول ... ۱۹۱
	بیچه جیورالدگ میرزا عزیز	بهرول بیچادری ... ۲۴۵
۹۸۵	... کوه	بهراول خان ۳۷۱ - ۷۲۷ - ۷۲۸
۵۸۷	... بیدر (قوم)	.. ۷۴۳
۷۹۵	... بیدراگی (قوم)	بهراول خان میانه ۷۲۴ - ۷۵۴
	بهرام خان خانخانان (شف	بهر بیگم (یا بیگم)
	خانخانان بهرام خان (۴۴ -	مامای صالحه ... ۲۷۱
	۹۷ - ۹۸ - ۷۴ - ۷۸ - ۱۰۱	بهوجیل نایکواردی ۲۰۸ - ۲۱۰
	۱۰۵ - ۳۷۱ - ۳۷۲ - ۳۷۳	بهوجراج عارس قلعه ارسه ۷۵۴
	۳۷۴ - ۳۷۵ - ۳۷۹ - ۳۸۰	بهیگن خان (یا) بهیگن خان

بیگلر خان ولد سعید خان ۵۲۵	۳۸۱ - ۳۸۲ - ۳۸۵ - ۴۷۰
بیگ محمد خان قلعه دار	۴۷۱ - ۴۷۲ - ۴۸۰ - ۵۴۸
ادرنی ... ۱۹۳	۵۴۹ - ۵۵۰ - ۵۵۱ - ۵۵۲
• حرف پے •	۹۱۷ - ۹۱۸ - ۹۱۹ - ۹۲۴
پایرا ... ۲۵۵ - ۲۵۶ - ۲۵۷	۹۲۵ - ۹۳۲ - ۹۳۷ - ۹۴۵
پادشاه (نام اسپ شاهجهان	... ۹۴۶ - ۹۹۳ - ۷۱۲
پادشاه (... ۵۷۸	بیر بر ... ۱۰۶
پادشاه زاده دارا شکوه ۱۹۹ -	بیر ساه ... ۸۰ - ۸۱
۲۰۰ - ۲۲۱ - ۲۶۸ - ۷۷۲	بیرم بیگ ترکمان (یا) میرم
پادشاه زاده عظیم الشان ۲۸۷	بیگ ۴۵ - ۳۹۹ - ۴۰۰
پادشاه زاده محمد اعظم شاه	... ۴۳۵ - ۷۰۶
۲۵۱ - ۳۱۴ - ۵۲۹ - ۷۹۷	بیرم ساه پسر بهرجی مخاطب
پادشاه زاده محمد ادرنگ زیب	به دولت محمد خان ۴۱۴
بهرادر ۱۹۷ - ۱۹۸ -	بیگ ارغای اقبالیق عبدالعزیز
۱۹۹ - ۲۰۲ - ۲۲۰ - ۲۵۹	خان ... ۷۶۷
... ۷۴۷	بیگلر بیگی خان ... ۸۳۴
پادشاه زاده محمد شجاع ۲۲۱	بیگلر خان ... ۴۵ - ۱۹۳
پادشاه زاده مراد بخش ۲۲۱ -	بیگلر خان قبیح بیگ ۵۰۵
... ۵۹۷	بیگلر خان سعد الله ... ۴۰۱
پادشاه زاده ولیعهد شاهجهان	بیگلر خان میرزا احمد ۵۰۴

۵۹۴	... (خان)	۵۸۳ - ۱۴۲ - ۱۳۵	...
...	ده-ول ملک اعتمه-ان خان	...	پادشاه قايي خان تهور خان ۴۰
۸۸ - ۴۲	خواجه سرا	۴۵۷ - ۴۴۹ - ۴۵۱ - ۴۵۲	...
۹۰۰	... پير خان	۳۹۴ - ۴۵	پاينده خان مغل
۳۷۱	... پير علي	۳۹۵ -	پاينده محمد سلطان
...	پيرما نايک زميندار (يا)	۴۳۲ - ۴۳۴	...
۳۰۲	هرما نايک	۵۲۲	پتنگ راور
۴۳۹ - ۴۳۵	پير محمد خان	...	پرب خان (يا) بتري خان
۶۲۵ - ۴۳۸	(يا) پري خان ملقب
۶۹ -	پير محمد خان شيراني	۸۰۷	به هات پتھر
۶۱۵ - ۳۹۰ - ۷۱	پوتاب زميندار پلادون (يا)
۴۳۶	پير محمد سلطان	۱۸۹ - ۱۸۱	پلامون
۶۲۰	... پيشرو خان	۴۲۸ - ۴۵	پرتھويراج راتھور
۴۵ -	پيشرو خان مھتر سعادت	۴۲۹	...
۳۹۶	پرتھي سنگھه مرزبان سري نگر
...	...	۲۴۸	...
...	پردل خان پيرا (يا) پيرام (يا)
...	...	۴۴۴ - ۲۵۶ - ۴۵	پيرا
...	...	۴۲۶ - ۴۲۵	...
...	پکھلي-دال (سلطان حسين)

• حرف تا •

۱۹۷	... تاتار بيگ
۴۷۱ - ۴۵	تاتار خان خراساني
...	تاتار سلطان راد محمد خان

تربیت خان فخر الدین احمد	شرق الدین ارغلی تکلو
بخشی ۴۵ - ۴۸۶ - ۴۸۷	۱۲۸
۴۸۸	قاج خان ۴۵ - ۴۰۱ - ۴۸۳
تربیت خان میر آتش میر	قاج خان پسر دولت خان خان
محمد خلیل ۴۶ - ۴۹۸	امین خان غوری ۹۸۳
۴۰۸ - ۵۰۰	قاج خان کررانی ۹۴۰
ترخان مولانا نور الدین ۴۵ -	قاریکیان (قوم) ۴۸۱ - ۴۸۲
۴۷۸	۵۱۲
ترخانیاں (قوم) ۸۲۸	قاس بیگ ۴۵
تردی بیگ خان (یا) تردی	قال شاه قلی خان محرم ۷۸۶
خان ترکستانی ۴۵ - ۶۶ -	قان سین کلانوت ... ۵۰۹
۴۷ - ۷۳ - ۸۴ - ۴۶۶ -	تخته بیگ سردار خان ۴۵ -
۴۶۷ - ۴۶۸ - ۴۶۹ - ۴۷۰ -	۴۸۱ - ۴۸۲
۴۷۸ - ۵۴۹ - ۵۵۶ -	تربیت خان ۲۰۳ - ۲۲۷ -
۷۶۸ - ۶۲۳	۲۴۷ - ۲۹۴
ترسون محمد خان (یا) ترسون	تربیت خان شفیع الله درلاس
سلطان ۴۵ - ۴۳۶ - ۴۷۱ -	۴۶ - ۴۹۳ - ۴۹۵ - ۴۹۶ -
۴۷۲ - ۴۷۳ - ۴۷۴ - ۵۵۰ -	۴۹۷
۴۵۶	تربیت خان عبد الرحیم ۴۵ -
۴۲۷	۴۸۳

تورکناز خان ... ۴۶ - ۵۰۳

تغیر خان ... ۲۵۴

تغیر خان ... ۷۸۱

تغیر خان حکیم دارود - ۴۵

... ۴۹

تغیر خان شیرازی ۳۱۷

تمام عیار (نام اسمپ شاهجهان

بادشاه ... ۵۷۸

تعمیم انصاری ... ۳۵۷

توزین (قوم) ... ۶۰۱

توکل خان قزاق ... ۴۳۵

تولک خان قوچین ۴۷۵ - ۴۷۶

... ۴۷۷

توش ... ۷۴۹

تهور خان یسرو سلاطین خان ۸۱۲

تهور جنگ بهادر ۸۳۳

تهور خان مخاطب به بادشاه

قایی خان ۴۴

تهور خان میرزا محمود - ۴۵

... ۴۸۵ - ۴۸۶

تیغ بیگ خان میرزا گل ۴۶ -

... ۵۰۴

• حرف ثاء •

ثانی خان هردي ۴۶ - ۵۰۵

ثناء الله خان امان الله خان

... ۴۶ - ۵۰۶

• حرف جیم •

جنت (قوم) ۲۷۶ - ۵۴۰

... ۵۹۸ - ۸۰۹

چاندان (قوم) ... ۵۲۰

جادو رای (یا) راو ۱۴۳ -

... ۵۲۰ - ۵۲۲ - ۵۲۳

جادو رای کایتهه (یا) کاندیه

(یا) جادو راو کاندیه ۴۶ -

... ۱۴۳ - ۵۲۰

جالیئوس الزماني حکیم علی

گیلانی ... ۵۷۲

جام زمیندار نوانگر ۱۷۸ -

... ۱۷۹ - ۴۸۲ - ۴۸۳

جانا بیگم دختر خانخادان میرزا	۴۳۲ - ۴۳۶ - ۴۰۴
عبدالرحیم	۷۰۲
جان نثار خان	۴۶ - ۱۳۷ - ۵۲۸
...	۷۲۲ - ۵۳۹
جان نثار خان خواجه ابوالمکارم	...
...	۴۶ - ۵۳۷ - ۸۱۲
جان نثار خان کمال الدین	...
حسین	۵۲۷
جان سپدار خان	۵۱۸
جان سپدار خان پسر مختار خان	...
...	۴۶
جان سپدار خان قزقمان جهانگیر	...
بیگ	۴۶ - ۵۱۶ - ۵۱۸
جان سپدار خان خواجه بابا	۴۶
...	۵۳۰
جانشپدار خان میر بهادر دل	...
...	۵۳۵
جانش بهادر	۴۶ - ۵۱۱
جانوجی بهونسله پسر رگه‌ور	...
بهونسله	۴۰ - ۳۷۰
جانی خان	۴۳۲ - ۴۳۶ - ۴۰۴
جارید خان بهادر خواجه سرا	...
...	۳۶۷ - ۳۶۲
جباری بیگ	۱۸۱
جایی (یا) جیتی ارزنگ	...
...	۱۸۹ - ۷۴۰
چهار سنگه بندیه (یا)	...
بوندیه (یا) چهار	...
بذیل (یا) چهار سنگه	...
...	۱۱۴ - ۱۹۸ - ۲۲۱ - ۴۱۶
...	۴۱۹ - ۴۲۷ - ۵۲۷ - ۵۹۰
...	۷۲۳ - ۷۲۶ - ۷۳۸ - ۷۴۵
...	۷۵۴ - ۷۵۹ - ۷۶۲
چهار خان	۹۵
چسوند	۲۱۷ - ۷۸۸
...	۷۹۹
جعفر بیگ (یا) جعفر (یا)	...
جعفری	۲۳۱ - ۵۰۸
...	۸۲۴
جعفر خان	۲۶۲ - ۷۷۷

جگ مال برادر خردن راجه	جعفر خان تکلو ۳۶ - ۵۰۷
بهارهمل ۳۶ - ۵۱	جعفر خان عمدة الملک ۳۶ -
جگذاهه بهر راجه بهارهمل	۵۳۱ - ۵۳۲ - ۵۳۳ ...
۳۶ - ۵۱۳ ...	جعفر خان ناظم بنگاله ۱۹۱ -
جلال الدین .. ۶۳۰	۲۹۰ - ۸۲۱ ...
جلال الدین (رشانی یا) جلاله	جعفر میرزا مخاطب به آصف
رشانی (یا) رستاقی	خان ۹۳ - ۱۱۱ - ۲۰۴ -
۱۰۶ - ۱۰۹ ...	۷۰۲ - ۷۳۷ ...
جلال الدین محمد اکبر بادشاه	چکنا (یا) چکنا زمیندار سوء
ملقب به عرش آشیانی	۱۶۹ ...
(شف عرش آشیانی ۷ -	جگت رله ۳۵۵ ...
۸ - ۹ - ۵۶ - ۶۷ - ۶۸ -	جگ جیون بهر ارداجی رام
۶۹ - ۷۰ - ۷۱ - ۷۲ - ۷۳ -	مخاطب به ارداجی رام
۸۴ - ۸۷ - ۸۸ - ۸۹ - ۹۰ -	۱۴۴ ...
۹۱ - ۹۲ - ۹۵ - ۹۶ -	جگ جیون جراح ۱۴۴ -
۱۰۱ - ۱۰۴ - ۱۱۱ - ۱۱۵ -	۷۶۰ ...
۱۱۸ - ۱۲۱ - ۱۲۳ - ۱۲۹ -	جگدیو رامی ۵۲۲ - ۵۲۳
۲۳۵ - ۲۵۹ - ۲۷۹ - ۲۹۲ -	جگراج بهر جگهار سنگهه ۷۳۸
۳۳۵ - ۳۷۵ - ۳۷۶ - ۳۷۹ -	جگراج عرف بکر مایمت ۳۶ -
۳۸۵ - ۳۸۶ - ۳۹۱ - ۳۹۳ -	۵۲۶ ...

۶۹۴ - ۶۹۵ - ۷۰۱ - ۷۰۲ -	۳۹۶ - ۳۹۸ - ۴۰۱ - ۴۰۷ -
۷۰۵ - ۷۱۰ - ۷۳۳ - ۷۴۷ -	۴۰۹ - ۴۱۲ - ۴۲۵ - ۴۳۳ -
جلال الدین محمد ۶۷۳	۴۵۵ - ۴۶۸ - ۴۷۱ - ۴۷۷ -
جلال خان قورچی ۴۶ - ۵۰۹ -	۴۷۸ - ۴۸۲ - ۴۸۴ - ۵۰۸ -
۵۱۰ ...	۵۰۹ - ۵۱۰ - ۵۱۱ - ۵۱۲ -
جلال کاکر ... ۴۶ - ۵۳۰ -	۵۱۴ - ۵۲۴ - ۵۳۷ - ۵۴۹ -
جمال الدین خان مخاطب	۵۵۰ - ۵۵۱ - ۵۵۲ - ۵۵۶ -
بصغدر خان ... ۸۰۶	۵۵۷ - ۵۵۸ - ۵۵۹ - ۵۶۲ -
جمال الدین مسعود ۶۱۷	۵۶۴ - ۵۶۵ - ۵۶۸ - ۵۷۰ -
جمال خان حبشی غلام بگرام	۵۸۷ - ۵۸۸ - ۶۱۳ - ۶۱۴ -
خان ۱۲۱ - ۱۲۲ - ۱۲۳ -	۶۱۶ - ۶۱۸ - ۶۱۹ - ۶۲۰ -
۳۷۹ - ۱۲۴ ...	۶۲۱ - ۶۲۲ - ۶۲۳ - ۶۲۵ -
جمال خان عمزادہ حسین خان	۶۲۶ - ۶۲۷ - ۶۲۸ - ۶۲۹ -
مہراتی .. ۶۹۳	۶۳۱ - ۶۳۳ - ۶۳۷ - ۶۳۸ -
جمشید خواجہ ۶۵۲	۶۳۹ - ۶۴۱ - ۶۴۵ - ۶۴۶ -
جملة الملک اسد خان امیر الامورا	۶۵۱ - ۶۵۴ - ۶۵۶ - ۶۵۷ -
۳۰۸ - ۳۱۶ - ۳۱۸ - ۳۱۹ -	۶۵۹ - ۶۶۰ - ۶۶۱ - ۶۶۲ -
۸۱۴ - ۴۵۶ - ۴۵۵ ...	۶۶۴ - ۶۶۹ - ۶۷۱ - ۶۷۵ -
جملة الملک سعد اللہ خان ۱۹۹ -	۶۷۷ - ۶۷۸ - ۶۸۰ - ۶۸۳ -
۷۷۳ - ۴۲۳ ...	۶۸۴ - ۶۸۵ - ۶۸۷ - ۶۹۱ -

١١٧ - ١١٨ - ١٢٩ - ١٣٠	١٤٨٣ ... جميل بيگ
١٣١ - ١٣٢ - ١٣٤ - ١٣٥	جنت اشيداني (يعني
١٣٨ - ١٥١ - ١٥٣ - ١٥٤	نصير الدين محمد همايون
١٥٥ - ١٥٨ - ١٦٢ - ١٦٧	بادشاه (شف همايون
١٧٢ - ١٧٤ - ١٨٢ - ١٨٥	بادشاه) .. ٩ -
١٨٨ - ١٩٠ - ١٩٨ - ٢٠٩	٩٤ - ٩٥ - ٩٩ - ٧٣ - ٧٥
٢٠٧ - ٢٠٨ - ٢٢٠ - ٢٥٩	٧٨ - ٨٤ - ٣٤٣ - ٣٧٢
٢٠٢ - ٢٠٣ - ٢٠٤ - ٢٥٠	٣٧٣ - ٣٧٤ - ٣٧٥ - ٣٨٢
٢٠٧ - ٢٠٩ - ٢١٠ - ٢١١	٣٩٤ - ٣٩٥ - ٣٩٨ - ٣٩٩
٢٨١ - ٢٨٢ - ٢٨٥ - ٢٩٤	٢٧٩ - ٢٧٩ - ٢٨١ - ٥٠٧
٥١٩ - ٥٢٥ - ٥٢٧ - ٥٢٨	٥٥٠ - ٥٥٤ - ٥٥٥ - ٥٥٦
٥٣٠ - ٥٤١ - ٥٤٧ - ٥٧١	٥٩٧ - ٥٩٨ - ٦١٥ - ٦١٦
٥٧٣ - ٥٧٥ - ٥٧٧ - ٥٨٣	٦١٧ - ٦١٨ - ٦١٩ - ٦٢٢
٥٨٨ - ٥٩٣ - ٦٩٧ - ٦٧٢	٦٢٤ - ٦٣٢ - ٦٣٥ - ٦٣٦
٦٨٨ - ٦٩٠ - ٦٩١ - ٦٩٣	٦٥٥ - ٦٦٠ - ٦٦١ - ٦٦٨
٧٠٤ - ٧٠٨ - ٧١١ - ٧٠٤	.. ٦٩٣ - ٧٠٩ - ٨٠١
٧١٣ - ٧١٧ - ٧٢١ - ٧٢٢	جنت مكاني (يعني نور الدين
٧٢٣ - ٧٣٤ - ٧٣٥ - ٧٣٦	محمد جهانگیر بادشاه)
٧٣٧ - ٧٤٠ - ٧٤٢ - ٧٤٨	(شف - جهانگیر بادشاه)
٧٤٩ - ٧٧٤ - ٧٧٥	٩ - ٩٣ - ١١١ - ١١٦

۲۰۶ - ۲۰۷ - ۲۰۸ - ۲۲۰ -	۶۱۷ .. جنو یا خبو
۲۵۹ - ۲۶۰ - ۲۶۱ - ۲۶۲ -	۶۱۸ جنید کرانی عم داؤد
۳۰۵ - ۳۰۶ - ۳۰۷ - ۳۱۰ -	۶۵۱
۳۸۱ - ۳۸۲ - ۳۸۳ - ۳۸۵ -	۵۶۱ جواہر خان ناظر
۳۹۶ - ۴۰۱ - ۴۰۲ - ۴۰۷ -	۵۹۵
۵۲۸ - ۵۲۹ - ۵۳۰ - ۵۴۱ -	۵۶۸ جواہر سنگھ
۵۷۱ - ۵۷۲ - ۵۷۳ - ۵۷۷ -	۱۰ .. جهان آرا بیگم
۵۸۳ - ۵۸۴ - ۵۸۵ - ۵۹۷ -	۳۱۶ .. جہاندار شاہ
۶۷۲ - ۶۷۳ - ۶۷۴ - ۶۹۱ -	۳۲۵ - ۳۲۶ - ۳۲۷ - ۳۶۲ -
۶۹۳ - ۶۹۴ - ۶۹۵ - ۷۰۸ -	۳۵۴ - ۳۵۵ - ۳۵۶ - ۴۱۱ -
۷۱۱ - ۷۱۲ - ۷۱۳ - ۷۲۱ -	۸۱۸ .. ۸۱۹ - ۸۲۰ - ۸۳۱ -
۷۲۲ - ۷۲۳ - ۷۲۴ - ۷۳۵ -	جہانگیر بادشاہ (ملقب بہ جنت
۷۳۶ - ۷۳۷ - ۷۳۸ - ۷۴۲ -	مکانی) (شف جنت
۷۴۸ - ۷۴۹ - ۷۵۰ - ۷۷۴ -	مکانی) ۴ - ۹۳۹ - ۱۱۱ -
۷۷۵	۱۱۶ - ۱۱۷ - ۱۱۸ - ۱۲۹ -
۵۱۷ .. جہانگیر بیگ	۱۳۰ - ۱۳۱ - ۱۳۲ - ۱۳۴ -
۵۱۳ جہانگیر قلی خان	۱۴۶ - ۱۴۷ - ۱۴۸ - ۱۵۱ -
۵۱۹ - ۵۲۰ - ۵۲۱ - ۵۸۸ -	۱۵۴ - ۱۵۵ - ۱۵۶ - ۱۶۲ -
جہانگیر قلی خان پسر کلان	۱۶۷ - ۱۶۸ - ۱۶۹ - ۱۸۲ -
خان اعظم میرزا عزیز کوکھ	۱۸۵ - ۱۸۶ - ۱۸۷ - ۱۹۸ -

۱۶۶ - ۱۶۵	۶۹۳ - ۶۸۷
چغتہ (یا) چغتائی (قوم)	جہانگیر قلی خان شمس الدین
۱۷۰ - ۱۵۰	مشہور بہ میرزا شمس-ی
چغتای برلاس .. ۱۹۱	۵۲۴ - ۴۶
چنپٹ بنڈیلہ ۴۲۰ - ۴۲۸	جہانگیر قلی خان لالہ بیگ
چنپٹ سنگھ .. ۴۲۸	کابلہ .. ۴۶ -
چندر سین پسر خرد زای	۵۱۲ - ۱۱۸
مالدیو .. ۶۴۶	جہیلہ رام ناگر یا چہیلہ رام
چندر سین (اجہ ماوار) ۵۰۹ -	۸۳۱ - ۳۳۲
۵۱۰	جی ایا سندھیدہ .. ۳۶۷
چنگیز خان .. ۹۵ -	جیجی انگہ مادر خان اعظم
۵۶۲ - ۳۹۰	میرزا عزیز کوکہ ۶۷۵
چورامن جات ۵۴۰ - ۴۶ -	جی سنگھ .. ۳۲۴
۵۴۲ - ۴۶۴	
چیتہ (یا) چینہ .. ۸۷	* حرف چے *
چیتہ خان خواجه سرا ۷۰۱	چاند بی بی سلطان ہمشیرہ
چین قلی خان .. ۸۱۴	برہان نظام شاہ و زوجہ
	علی عادل شاہ بیجاپوری
	۷۰۱ - ۶۹۹
	چتر بھوج چوہان .. ۷۷۹
	چتر بھوج کاتب موکار اسلام خان

*** حرف حا ***

ہاجم خان والی اردکنہ-ج

حبشي .. ۴۷ - ۵۷۹	دار الملک خوارزم ۴۳۲
حبیب چک .. ۱۸۰	حاجی حور پسر خانم زوجة
حورالله خان .. ۱۹۰	ابراهیم خان فتح جنگ
حسام الدین خان میرزا	و خاله نور جهان بیگم ۱۳۹
حسام الدین حسن ۴۷ -	حاجی خان غلام شیر شاه ۴۶۸
.. ۵۸۶ - ۵۸۷	حاجی شفیع خان .. ۲۸۸
حسن پادشاه آقا قوئیلو ۲۷۱	حاجی عبد الشکور ۳۸ - ۳۹
حسن بیگ ۵۶۶ - ۵۶۷ - ۵۶۸	حاجی محمد .. ۳۹۵
حسن بیگ پسر بیگ ۴۰۰	حاجی محمد خان سیستانی
حسن بیگ خان بدخشی	۱۴۶ - ۸۳ - ۴۷۲ - ۵۴۸
شیخ عمري .. ۴۶ -	۵۴۹ - ۵۵۰ - ۶۱۴ - ۶۱۴
.. ۴۸۳ - ۴۲۴ - ۵۶۵	حاجی محمد خان قدسی ۴۰۷
حسن بیگ صف شکن خان	حاجی محمد خان کوکی ۳۹۴
.. ۳۲۳	حاجی یوسف خان ۴۶ - ۵۵۷
حسن خان پتانی (پ) پتانی	حارث بن کلازه .. ۵۷۷
.. ۶۲۶	حافظ خان .. ۴۰۶
حسن خان پسر خانجهان اودی	حافظ نصرالله .. ۷۱۲
.. ۷۲۹	حاکم بیگ داماد الدوله
حسن خان خزانچی ۳۹۱	.. ۴۷ - ۵۷۳ - ۵۷۴
حسن خان کهتوبه .. ۴۶	حبش خان سیدی مفتاح

حسن مباح (یا) (یا)	۲۴۱ حسین پاشا ولد علی پاشا
۶۶۸ صالح	۲۴۲
حسن عرب (یا) حسن علی	حسین پسر خانچران لودی ۷۲
عرب .. ۱۰۹۰ - ۶۹۷	حسین خان تکریمه ۵۵۱ - ۵۵۲
حسن علی خان ۲۳۱ - ۴۷۸	حسین خان خوشگهی پسر کلان
.. ۵۹۴ - ۵۹۸	سلطان احمد اعظم شاهي
حسن علی خان بهادر عالمگیر	۴۷ - ۶۰۰ - ۶۰۱ - ۶۰۲
شاهي ملقب بمیرزا باگهه	۶۰۳ - ۶۰۴ - ۶۰۵
دومین خلف آله وردی	حسین خان میواتی ۶۹۳
خان .. ۴۷	حسین شاملو حاکم هرات ۴۸۱
۲۷۱ - ۵۴۱ - ۵۹۳ - ۵۹۶	حسین علی خان امیرالامرا
.. ۵۹۷ - ۵۹۹	(شف امیرالامرا ۵-۵)
حسین .. ۶۰۱	حسین علی خان (۱۲ -
حسین بیگ خان ادرنگ ۴۷	۴۴ - ۳۱۸ - ۳۲۱ - ۳۲۴
حسین بیگ خان زیگ	۳۲۵ - ۳۲۶ - ۳۲۷ - ۳۳۰
خواهرزاده و خویش علی	۳۳۳ - ۳۳۴ - ۳۳۶ - ۳۴۸
مردان خان .. ۵۹۱	۳۴۹ - ۳۵۲ - ۳۵۸ - ۴۶۲
حسینی بیگ علی مردان خان	۴۶۳ - ۴۶۴ - ۸۲۰ - ۸۲۱
(یا) حسینی بیگ	حسین علی خان ناظم دکن
خانسانان .. ۸۰۷	۵۳۹

گیلانی ۴۷ - ۵۴۵ - ۵۸۷	حسین قلی ۲۷۴ ..
حکیم خوشحال .. ۵۴۵	حسین قلی بیگ - ۳۷۸
حکیم دارن تقرب خان ۴۹۱ -	۴۴۶
۴۹۳ - ۴۹۲	حسین قلی خان مخاطب به
حکیم رکذای کاشی ۴۱۲	خانجهان ۳۸۱ - ۱۰۵ -
حکیم صدرا ملقب به مسیح الزمان	۴۴۹ - ۴۴۸ - ۴۴۷ ..
۵۸۹ - ۵۷۷ - ۴۷ ..	حسین منور خان ۷۹۷ ..
حکیم عبدالوهاب .. ۵۷۳	حسین نظام شاه ۱۲۲ ..
حکیم حاجی گیلانی ۴۷ - ۱۰۲ -	حمیدی و برهانی نباد -
۵۷۰ - ۵۴۹ - ۵۴۸ ..	اشرف خان ۷۵ ..
حکیم عنایت الله .. ۴۹۰	حقیقت خان ۴۷ ..
حکیم عین الملک شیرازی ۴۶ -	اسحق بیگ یزدی ۵۹۰ -
۵۴۹ - ۵۴۲	۵۹۱
حکیم فتح الله .. ۵۴۲	حفظ الله خان ۹۰۵ ..
حکیم فخرالدین شیرازی ۵۷۷	حفیظ الدین خان ۳۴۳ ..
حکیم معین خان مخاطب به	حکیم الملک میر محمد مهدی
تقرب خان .. ۳۰۲	۵۹۹ - ۴۷
حکیم مهدی الدین ابوالفتح	حکیم ابوالفتح گیلانی ۱۰۱ -
۵۴۵ - ۵۵۷ - ۴۶ ..	۵۴۳ - ۵۴۱ - ۵۵۸ ..
حکیم نورالدین قراری تخلص	حکیم حائق پسر حکیم هماد

۴۳۸ .. حیدر قاسم کوہ پور ..	۵۶۰ - ۵۵۸
- ۳۳۲ .. حیدر قلی خان ..	حکیم حمام (اصل نامش حکیم
۸۲۰ - ۳۵۴ - ۳۳۴ ..	همایون بوده) ۴۶ - ۵۵۸ -
حیدر محمد خان آخته بیگی	۵۶۴ - ۵۶۳ - ۵۶۱ ..
۶۷۱ - ۵۵۴ - ۴۶ ..	حمیدالدین خان - ۵۰۰ -
- ۵۵۵ حیدر محمد خان	۶۱۰ - ۶۰۶
۵۵۶	حمیدالدین خان بهادر عالمگیر

* حروف خا *

۲۲۸ .. خانی خان	۳۱۹ - ۳۱۴
۸۳۲ .. خاقان زمان	۷۲۱ - ۳۹۸ حمید خان حبشی
۳۹۲ .. خالیدی خان	دهیده بانو بیگم صبیحہ سیف
۵۵۸ خان احمد والی ایران	خان ۱۰ - ۲۷۷ - ۲۷۸ -
- ۱۱۱ خان اعظم صوبہ دار مالوہ	۷۷۵
۶۶۲	حیات خان داروغہ آبادار خانہ
خان اعظم میرزا عزیز کوکلتاش	۵۸۳ - ۴۷
(یا) خان اعظم میرزا عزیز	حیات خان .. ۴۵۸ - ۴۸۲
کوکہ (یا) خان اعظم کوکہ	حیدر جنگ ۲۵ - ۲۶ -
- ۵۷۶ - ۵۲۴ - ۱۴۰ - ۴۷	۳۰ - ۳۱ - ۳۲ - ۳۴ - ۴۰
- ۶۸۷ - ۶۸۶ - ۶۷۵ - ۶۷۰	حیدر سلطان .. ۶۲۳
- ۷۰۵ - ۶۹۳ - ۶۸۹ - ۶۸۸	حیدر علی خان بهادر ۶۱۱

خانجهان لودي ۴ - ۴۸ - ۹۳ -	۷۱۹ - ۷۲۱
۱۱۱ - ۱۶۱ - ۱۴۳ - ۱۶۱ -	خانجهان بارهه سيد مظفر خان
۱۴۳ - ۱۷۵ - ۱۸۸ -	ابوالمظفر ۴۸ - ۷۳ -
۴۰۹ - ۴۱۶ - ۴۲۹ - ۵۱۸ -	۷۵۸
۵۱۹ - ۵۲۱ - ۵۲۶ - ۵۲۸ -	خانجهان بهادر کوکلتاش مير
۶۸۶ - ۷۰۲ - ۷۰۳ - ۷۱۴ -	ملك حسين علي مراد
۷۱۵ - ۷۱۶ - ۷۱۷ - ۷۱۸ -	مخاطب به ظفر جنگ
۷۱۹ - ۷۲۰ - ۷۲۱ - ۷۲۲ -	۱۵ - ۴۸ - ۸۷ - ۲۴۷ -
۷۲۳ - ۷۲۶ - ۷۲۹ - ۷۳۰ -	۳۰۴ - ۳۰۵ - ۳۱۲ - ۴۵۳ -
۷۳۶ - ۷۳۸ - ۷۴۲ - ۷۵۰ -	۵۴۰ - ۵۴۲ - ۵۹۵ - ۷۹۸ -
۷۵۹ - ۷۶۰ - ۷۷۲ -	۸۰۱ - ۸۰۲ - ۸۱۱ - ۸۱۸ -
خانخانان بگرام خان (شف	خانجهان ترکمان ۸۹ -
بگرام خان خانخانان)	۱۰۸ - ۴۳۱ - ۴۵۰ - ۴۵۱ -
۴۴ - ۷۶ - ۶۷ - ۶۸ - ۷۸ -	۴۵۲ - ۴۵۳ - ۷۶۱ - ۸۰۳ -
۱۰۱ - ۱۰۵ - ۳۷۱ - ۳۷۲ -	۸۰۴ - ۸۰۵ - ۸۰۶ - ۸۰۷ -
۳۷۳ - ۳۷۴ - ۳۷۵ - ۳۷۹ -	۸۰۸ - ۸۰۹ - ۸۱۰ - ۸۱۲ -
۳۸۰ - ۳۸۱ - ۳۸۲ - ۳۸۵ -	۸۱۳
۴۷۰ - ۴۷۱ - ۴۷۲ - ۴۸۰ -	خان جهان حسين قاي بيگ
۵۴۸ - ۵۴۹ - ۵۵۰ - ۵۵۱ -	خواهر زاده بيدرام خان
۵۵۲ - ۶۱۷ - ۶۱۸ - ۶۱۹ -	خانخانان ۴۷ - ۶۴۵ -

۴۰ - ۱۴۳ - ۱۹۹ - ۲۰۰	۴۳۷ - ۴۳۳ - ۴۲۵ - ۴۲۴
۷۵۹ - ۷۵۸	۷۱۲ - ۴۹۳ - ۴۴۹ - ۴۴۵
خانخانان میرزا عبدالرحیم	خانخانان سید سالار ۱۰۲ - ۱
(شف - میرزا عبدالرحیم	۲۷۵ - ۱۴۵ - ۱۲۴ - ۱۱۱
خانخانان) ۱۹۲ - ۴۷	۴۳۹ - ۴۳۴ - ۴۳۲ - ۳۷۹
۳۹۹ - ۳۹۹ - ۳۹۱ - ۴۹۳	۴۴۳ - ۴۴۲ - ۴۴۱ - ۴۴۰
۴۹۹ - ۴۹۸ - ۴۹۷ - ۴۹۴	۴۵۱ - ۴۴۹ - ۴۴۵ - ۴۴۴
۷۰۸ - ۷۰۷ - ۷۰۱ - ۷۰۰	۸۳۰ - ۴۹۲ - ۴۹۱ - ۴۵۴
۷۱۰ - ۷۰۹	خانخانان منعم بیگ ۴۷
خاندوران ۲۰۸ - ۱۶۱	۴۳۵
۷۵۳ ۵۸۰ - ۲۲۲ - ۲۱۱	خانخانان منعم خان (شف
۷۷۱ - ۷۶۲ - ۷۵۵ - ۷۵۴	منعم خان خانخانان) ۶۲
۸۱۸ - ۸۰۱ - ۷۸۵ - ۷۸۴	۷۹ - ۷۴ - ۷۱ - ۶۷ - ۶۵
۸۲۲	۳۰۹ - ۲۰۵ - ۸۹ - ۸۶
خاندوران امیرالامرا خواجه عاصم	۵۵۴ - ۵۵۱ - ۳۹۵ - ۳۱۵
۸۱۹ - ۳۱۰ - ۴۸ ...	۴۲۹ - ۹۱۷ - ۵۵۷ - ۵۵۹
خاندوران سید محمود پسر میانه	۴۴۹ - ۴۳۷ - ۴۳۶ - ۴۲۷
خاندوران نصرت جنگ	۸۳۰ - ۴۹۵ - ۴۷۱ - ۴۵۳
۷۸۲ ۴۸	خانخانان مهابت خان (شف
خاندوران نصرت جنگ ۴۸ -	مهابت خان خانخانان)

۷۸۲ - ۷۴۹ - ۲۹۰ - ۱۹۴	۸۲ - ۸۳ - ۲۰۴ - ۲۷۰
خان زمان بهادر میرزا امان الله	۴۲۵ - ۴۲۶ - ۴۲۷ - ۴۲۸
۴۸ - ۷۴۰ - ۷۴۳ - ۸۳۲	۴۲۹ - ۴۳۹ - ۴۵۳ - ۷۴۲
خان زمان شیبانی ۸۱ - ۵۰۸	۷۴۳ - ۷۴۴ - ۷۴۵ - ۷۴۶
۴۳۱ - ۵۵۳	۷۴۷ - ۷۵۳ - ۷۸۸ - ۷۸۹
خان زمان شیخ نظام	۷۹۰ - ۷۹۲ - ۸۰۳ - ۸۲۹
حیدر آبادی ۴۸ - ۳۵۲	۸۳۰
۷۸۳ - ۴۰۴	خان عالم ۱۹۷ - ۳۵۲
خان زمان صوبه دار بالاگهات	۳۵۳ - ۴۹۴ - ۴۳۴ - ۷۱۹
۴۳۰	۷۳۴ - ۷۹۷ - ۸۱۷
خان زمان علی قلی خان پسر	خان عالم اخلاص خان پسر ارشد
حیدر سلطان اوزبک شیبانی	خان زمان شیخ نظام ۴۸ -
(یا) خان زمان علی قلی	۸۱۶
متخلص به سلطان ۴۷ -	خان عالم ثانی ... ۸۱۷
۴۳۰ - ۴۲۲ - ۳۸۴ ...	خان عالم چله بیگ کوکه پسر
خان زمان فتح جنگ ۷۹۷	همدم کوکه کوکلتاش
خان زمان میر خلیل پسر دوم	میرزا کامران - متخلص به
اعظم خان جهانگیری	همدمی ۴۷ - ۴۳۲
۷۸۵ - ۴۸	۴۳۵ - ۴۳۳
خان زمان میواتی ۴۸ -	خان عالم میرزا فرخورداد ۴۸ -

۷۳۶ - ۷۳۲	۴۸ - ۱۵۶ - ۷۱۳ - ۷۱۴
۷۹۴ خان فیروز جنگ	۷۱۵
خان قلی اوزبک برادر کلان	خدیدچہ بیگم زن حاکم بیگ
قلچہ - چ خان شاہجہانی	وہمشیرہ نورجہان بیگم
۱۴۸	۲۸۷ - ۴۱۰ - ۵۷۴
خانہ زاد خان خان زمان پسر	خسر و بے اوزبک قوقچی ۴۷ -
مہابت خان ۱۹۰ -	۴۷۳ - ۴۷۴
۲۳۳ - ۶۰۷ - ۷۴۰ - ۷۴۱	خسر و سلطان پسر نذر محمد
خدا بندہ خان پسر شایستہ خان	خان والی بلخ ۴۸ -
امیر الامرا ۸۱۴ - ۸۱۵	۴۳۱ - ۴۴۱ - ۷۶۷ - ۷۶۸
۸۱۵	۷۷۰ - ۷۷۱
خداوند خان دکنی از امرای	خضر خواجه خان ۴۷ -
نظام شاہیہ احمد نگر ۴۷	۴۴ - ۸۵ - ۵۴۹ - ۶۱۳ -
۶۴۰ - ۶۵۹	۶۱۴
خدا یار خان تٹھی موزبان	خاد مکان (یعنی مکی الدین
سندھہ مشہور بلیدی	اوزنگ زیب بہادر عالمگیر
۸۲۷ - ۸۲۶ - ۸۲۵ - ۸۲۴	بادشاہ غازی - شف -
۸۲۹ - ۸۲۸	مکی الدین محمد
۷۲۴ خدمت پرست خان	اوزنگ زیب (۸ - ۹ - ۱۷۳ -
خدمت پرست خان رضا بہادر	۲۰۴ - ۲۱۵ - ۲۱۶ - ۲۱۷ -

۲۰۵ - ۲۵۴ - ۲۵۵ - ۲۵۶	۲۲۲ - ۲۳۲ - ۲۳۴ - ۲۳۷
۲۸۵ - ۲۸۶ - ۲۹۵ - ۲۹۹	۲۳۸ - ۲۴۰ - ۲۴۵ - ۲۵۵
۳۰۰ - ۳۰۹ - ۳۱۴ - ۳۱۵	۲۶۶ - ۲۷۴ - ۲۷۷ - ۲۷۸
۳۳۹ - ۳۴۸ - ۳۵۱ - ۳۵۳	۲۸۰ - ۲۸۴ - ۲۸۷ - ۲۹۰
۳۵۲ - ۳۵۷ - ۳۶۰ - ۳۶۱	۲۹۱ - ۲۹۲ - ۲۹۵ - ۲۹۷
۵۰۳ - ۵۲۸ - ۵۳۹ - ۵۴۳	۳۰۶ - ۳۱۴ - ۳۲۲ - ۳۴۵
۵۸۷ - ۶۰۳ - ۶۱۰ - ۸۱۵	۳۵۰ - ۳۵۴ - ۳۵۱ - ۳۵۸
۸۱۷ - ۸۱۹	۳۶۳ - ۴۰۸ - ۴۱۴ - ۴۴۵
خلیل اللہ خان برادر خرد	۴۵۷ - ۴۵۹ - ۴۹۳ - ۴۹۵
اصالت خان ۴۸	۴۹۶ - ۴۹۸ - ۵۰۲ - ۵۰۳
۲۱۶ - ۲۴۸ - ۲۷۸ - ۲۹۸	۵۲۹ - ۵۳۱ - ۵۳۸ - ۵۴۱
۵۳۲ - ۵۷۳ - ۷۷۵ - ۷۷۶	۵۸۵ - ۵۹۱ - ۵۹۵ - ۵۹۸
۷۷۷ - ۷۷۸ - ۷۷۹ - ۷۸۰	۶۰۵ - ۷۷۵ - ۷۸۱ - ۷۹۰
۷۸۱ - ۷۸۲ - ۷۰۰ - ۸۰۷	۷۹۲ - ۷۹۶ - ۷۹۷ - ۸۱۰
خلیل قلی ۱۰۷	۸۱۳ - ۸۱۴ - ۸۱۵ - ۸۱۶
خندرج خان ۲۴۹ - ۵۱۸	۸۱۹ - ۸۲۴ - ۸۲۵
خواجگی خواجه ۱۲۸	خالد منزل (یعنی) قطب الدین
خواجگی فتح اللہ پسر حاجی	محمد معظّم شاہ عالم
حبیب اللہ کاشی ۴۷	مخاطب بہ بہادر شاہ
۴۶۹	شف - بہادر شاہ (۹ -

خان نام	۴۸ - ۷۴۸
.. ..	۷۷۳
خواجه جهان کابلي جهانگيري	۴۷ - ۷۷۱
.. ..	۴۷
خواجه جهان هروي خواجه
امين الدين محمود مشهور	۴۸ - ۳۶۳
به امينا مخاطب بخاندان جهان
۴۷ - ۶۲۷ - ۶۳۰ - ۶۳۱
خواجه حسن عطار	۳۷۵
خواجه حسين ..	۳۷۵
خواجه حسين خان	۸۱۸
خواجه حصاربي نقشبنددي
.. ..	۷۴۹
خواجه حميد خان	۵۰۴
خواجه حیات خان	۳۰۵
خواجه خان ..	۵۰۳
خواجه خضر خان	۵۴۹
خواجه درست محمد مخاطب
به خواجه جهان کابلي	۴۷ - ۱۰۰
.. ..	۶۷۲
خواجگي محمد حسين كهين
برادر قاسم خان مير بدر
.. ..	۴۷ - ۶۷۱
خواجم قلي خان بهادر قلعه دار
دهار و فوجدار مانند
.. ..	۴۸ - ۳۶۳
خواجه ابوالحسن تربتي ملقب
به ركن السلطنة	۴۸ -
۴۲۹ - ۶۸۷ - ۷۰۳ - ۷۱۴
۷۲۴ - ۷۳۷ - ۷۵۱ - ۷۵۹
خواجه ابوالقاسم ..	۷۹۲
خواجه ابوهاشم خواجه	۷۵۸
خواجه پادشاه قلي	۶۱۴
خواجه جلال الدين محمد - و
خ - اساني بجوق (يا)
شمس الدين محمد خان
.. ..	۴۷ - ۶۱۴
خواجه جمال الدين محمود
.. ..	۱۰۰
خواجه جهان خواني خواجه

خواجه رحمت الله خان ۸۳۲	خواجه صادق بدخشي ۴۷۷
خواجه سعد الله خان ۸۳۳	خواجه طاهر محمد مخاطب به
خواجه سلطان علي (شف -	قاتار خان خراساني ۴۷۱
افضل خان خواجه سلطان)	خواجه عاشوري (يا) خواجه
... ۴۶۹ - ۶۵ - ۴۶۲	عاشور ... ۸۲۳
خواجه سلطان محمد رشیدی	خواجه عید الله خان ۸۳۳
... ۶۱۸	خواجه عبد الخالق ۶۶۷
خواجه سلیمان ... ۴۸۳	خواجه عبد الرحمن ۲۴۰
خواجه شاپور ... ۱۲۸	خواجه عبد الرحیم خان ۴۸ -
خواجه منصور شیرازی ۴۷ -	... ۲۸۹ - ۵۰۵ - ۷۹۲
... ۶۵۳ - ۶۵۶ - ۶۹۵	خواجه عبد الله خان ۴۸ -
خواجه شریف خان ۵۰۴	... ۳۶۱ - ۸۳۲
خواجه شمس الدین خوافی	خواجه عبد الله نقشبندی ۶۵۰
(يا) خافي (يا) خواجه	خواجه عبد المجید هردي
شمس الدین محمد خوافی	مخاطب به آصف خان
پسر خواجه علاء الدین ۴۷ -	(شف - آصف خان) ۴۲
۲۵۹ - ۵۵۹ - ۶۶۴ - ۶۶۵	۷۷ - ۷۸ - ۷۹ - ۸۰ - ۸۲ -
خواجه صابر مخاطب به	... ۸۳ - ۶۶۴
خان درزان نصرت جنگ	خواجه عبد الهادی ۴۸ - ۷۷۲
... ۷۶۹	خواجه علاء الدین محمد ۴۵۸

۶۲۲ - ۶۲۰ - ۶۱۸ ..	خواجه عنبر .. ۱۶۵ - ۶۵
خواجه معين الدين سنجری	خواجه غياث الدين ۶۶۸
۶۰۲	خواجه غياث الدين على قزويني
خواجه مكارم جان نثار خان ۴۵۱	مخاطب به آصف خان
خواجه مودرن چشتي ۶۰۲	(شف - آصف خان)
۶۶۸	۹۲ - ۹۱ - ۹۰ - ۴۲ ..
خواجه مومن .. ۶۶۷	خواجه قدرت الله خان ۸۳۵
خواجه ميرزا احمد ۱۲۸	خواجه قائد بلخي ۲۵
خواجه ميرک .. ۴۴۱	خواجه قاي خان بهادر پسر
خواجه ميرک اصفهاني مخاطب	نذري .. ۸۳۴
به چنگيز خان .. ۶۵۹	خواجه محمد الدين ۶۶۸
خواجه نصيب .. ۴۴۱	خواجه محسن خاندوران ۸۳۱
خواجه نظام الدين احمد پسر	خواجه محمد باسط پسر خواجه
خواجه مقیم هروي ۴۷ -	محمد جعفر .. ۸۱۹
۶۶۱ - ۶۶۰	خواجه محمد پارسا ۲۳۹
خواجه نعمت الله خان ۸۳۳	خواجه محمد جعفر ۸۱۹
خواجه ريسي ديوان سلطان	خواجه محمد شريف هجري
پرويز .. ۹۳ - ۱۸۲	۱۲۷
خواص خان بختيار خان دکنی	خواجه معظم برادر اعيانی
۴۸ - ۷۷۴ - ۷۷۵ ..	مریم مکاني ۴۷ -

دارا شکوه ۱۵ - ۱۴۰ -	خواص خان مدار علیه سلطنت
۱۵۸ - ۱۹۲ - ۲۰۴ - ۲۱۵ -	بیجا پور .. ۱۵۷
۲۱۶ - ۲۱۷ - ۲۱۸ - ۲۲۲ -	خوافی خان صاحب تازی-خ
۲۲۶ - ۲۲۷ - ۲۳۰ - ۲۳۴ -	لب لباب ۴ - ۲۶۴ - ۴۵۱
۲۴۸ - ۲۵۲ - ۲۶۹ - ۲۷۰ -	خوشحال بیگ کاشغری ۴۸ -
۲۹۵ - ۲۹۶ - ۳۴۵ - ۳۵۳ -	۷۷۳
۳۹۴ - ۴۹۵ - ۵۳۲ - ۵۳۳ -	خویشگیان (قوم) ۴۰۱ -
۵۳۵ - ۵۸۶ - ۵۹۲ - ۵۹۴ -	۴۰۲
۷۷۹ - ۷۸۰ - ۷۸۱ - ۷۸۳ -	خیرالله .. ۵۹۹
۷۸۵ - ۷۹۱ - ۷۹۹ - ۸۰۰ -	خیریت خان حبشی ۷۵۴
دانشمند خان میسر بخشی	خیریت خان عم زندرله خان
۳۴۴ - ۳۵۸	۱۵۷
دارون ۴۳۴ - ۴۴۱ - ۴۴۲ -	
۴۵۲ - ۴۵۱ - ۴۴۳ ..	
دارون افغان .. ۴۴۹	
دارون خان .. ۳۲۷ - ۳۲۲ -	
۳۵۴ - ۳۲۸	
دارون خان پتني (یا) پني	
۸۰۲ - ۴۶۲ - ۳۰۲ ..	
دارون پوترة (قوم) ۸۲۷ -	
	داراب خان ۴۵۷ - ۵۳۹ -
	۷۰۶ - ۷۰۸ - ۷۱۱ - ۷۱۲
	داراب خان پني مختار (یا)
	داراب خان بن مختار خان
	۴۹۸ - ۴۹
	داراب خان میرزا داراب ۴۸

* حرف دال *

۵۳۰ - ۲۵۷	۷۲۹
۴۲۴ دلار پسر بهادر خان	۷۸۸ - ۴۸ داؤد خان قريشي
۲۵۶ دلار خان جماعه دار	۵۸۰ داؤد خان گزراني (يا) داؤد
۴۸ .. دلار خان کاکر	گزراني ۵۵۱ - ۶۳۳ -
۷۳۳ - ۷۳۲ دليپت اچينييه	۶۵۰
۵۱۶ .. دليپت بيگانديري	داؤد خان و بهادر خان
۹۰۴ .. دليز جنگ	و سليمان خان .. ۴۹
دليور خان داوزي (يا) داؤد زئي	دار بخش پسر خسرو ۱۵۴
۴۹	دتاجي ۵۲۲
دليور خان عبدالرؤف ميانه	دريش محمد .. ۵۸۰
۴۹ - ۲۷۰ - ۲۹۸ - ۳۱۲ -	دريا خان .. ۱۳۸ - ۱۴۶ -
۵۲۲ - ۴۴۶	۷۲۸ - ۴۱۷
۲۷۵ .. دليور خان هراول	دريا خان داؤد زئي ۴۱۵
۵۲۱ .. دنمت جي	دريا خان زرهله ۴۸ - ۵۲۶ -
۴۱۰ دورانيان (قوم)	۷۷۲ - ۷۲۷ - ۷۲۲
۸۳۳ دوست علي خان	دريا خان مغايت .. ۴۸
دولت خان خواص خان ۴۸ -	دستم خان .. ۴۸
۷۱۵ - ۴۲۷	دلار خان برنج (يا) بريچ
دولت خان لودي شاهو خين	۴۲۴
۷۰۱ - ۷۰۰ - ۶۹۵ - ۴۸	دلار خان بهادر - ۴۹

۷۵۶ دیسپا ندیه (قوم)

دیسمنگه (یا) دیسمنگهی (قوم)

۷۵۶ - ۱۴۵ - ۱۴۴ ..

۴۸ دیندار خان بخاری

۸۲۶ .. دین محمد

دین محمد خان مشهور به یتیم

سلطان بن جانی سلطان

بن یار محمد خان ۴۳۲

۴۳۳ - ۴۳۴ - ۴۳۵ - ۴۳۶

۷۷۹ .. دیو

۵۱۰ .. دیویداس

۷۱۵ ..

۴۹۸ .. درندی زار

۴۳۷ .. ده بیدی

دهیراج راجه چیمنگه سوائی

(شف - راجه دهیراج)

چیمنگه سوائی (یا) راجه

چیمنگه سوائی (۴۹ -

۳۲۶ - ۳۲۷ - ۳۲۸ - ۳۲۹

۵۴۵ - ۵۴۶ ..

۱۲۹۰ - ۱۲۹۱ .. دیانمت خان

۴۰۵ ..

۴۸ دیانمت خان حکیم جمالا

دیانمت خان دشت بیاضی (یا)

۵۲۸ - ۴۸ دشت بیاضی

۴۸ دیانمت خان قاسم بیگ

۳۱۱۰ دیانمت خان منجم

۴۹ دیانمت خان میر عبدالقادر

دیانمت خان میر علی نقی

۴۹۰ ..

۳۵۰ .. دیبیداس

* حرف ذال *

ذوالفقارالدوله قایم جنگ ۳۴ -

۸۳۴ ..

ذوالفقارالدوله میرزا نجف

خان بهادر ملقب به

نصرت جنگ (یا) ذوالفقار

خان بهادر ۴۹ - ۲۹۱ - ۳۱۳

۳۱۵ - ۳۱۶ - ۳۱۸ - ۳۲۰

۴۱۷	اچھند راجہ گوالیار	۳۲۶ - ۴۶۱ - ۶۱۰ - ۶۱۱
۵۰	راجہ انوب سنگھ بد گوجر	۸۱۸
۷۶۴ - ۵۰	راجہ پاسو ..	۱۸۴ ذوالفقار پسر آلہ یار خان
۶۴۸	راجہ بدیچند ..	۴۹ - ذوالفقار خان قرامانلو
۵۰	راجہ بر سنگھ دیو بندیلہ	۳۱۰
	راجہ بکرماجیت (کہ ہیمو بقال	ذوالفقار خان محمد بیگ (یا)
۴۶۹	خون را خواندہ ہون)	۴۹ - ذوالفقار بیگ بخشی
۴۹	راجہ بکرماجیت پترداس	۳۲۷
۷۱۲ - ۱۴۵	۴۹ - ذوالقدر خان ترکمان
۵۰	راجہ بکرماجیت رای رایان	۴۲۳
۷۱۲ - ۱۴۵	
۵۰	راجہ بہارتھہ بذیلہ ..	* حرف را *
۵۰	راجہ بہار سنگھہ بذیلہ ..	راجپوتیہ (یا) راجپوتان (قوم)
۷۲۷	۴۶۸ - ۴۶۷ - ۴۶۸ - ۷۸۸
	راجہ بہار ہمل (یا) بہارامل	۸۰۳
۵۱۴ - ۵۱۱ - ۵۱۰ - ۴۹	۴۶۸ - ۴۶۷ .. راج سنگھہ
۴۹	راجہ بہگونیت داس	۷۰۲ راجومنا
۳۹۵ - ۱۰۵	۵۱ راجہ اندرمن دھدھیرا
۷۰۷	راجہ بہیم	۵۱ راجہ اندرودہ کور
	راجہ بیتھل داس (یا)	راجہ اچھند (یا) اچھند (یا)

راجہ جيسنگھہ ۳۱۴ - ۵۹۴	بتہل داس و (يا)
۸۰۰ - ۷۵۴ ...	بتہل داس ۵۰ - ۲۲۱
راجہ جي رام بدگور ۵۰	... ۴۳۱ - ۷۱۴ - ۷۲۴
راجہ چندرسين ۵۱ ...	راجہ بيربر ۹۴ - ۴۸۲
راجہ دھيراج جي سنگھہ سوائي	راجہ بير بہادر ۵۱ ...
(يا) راجہ جيسنگھہ سوائي	راجہ تودرمل ۸۷ - ۱۰۱ -
(شف - دھير - راج راجہ)	۹۴۲ - ۹۴۳ - ۹۵۰ - ۹۵۲
جيسنگھہ سوائي (۴۹	۹۵۳ - ۹۵۵ - ۹۵۶ - ۹۵۷
۳۲۶ - ۳۲۷ - ۳۳۱ - ۳۴۳	راجہ تودرمل شاہ جہاني ۵۱
۵۴۵ - ۵۴۴ ..	راجہ تودرمل کھتري لاهوري
راجہ ديپي سنگھہ بذيلہ ۵۱	... ۱۴۹ - ۵۱ - ۵۱۳
راجہ راج روپ ۵۱ ...	راجہ ججھار سنگھہ بذيلہ
راجہ راج سنگھہ کچھواہہ ۵۰	... ۵۰ - ۱۴۹ - ۵۲۹
راجہ رام ۵۴۲ ...	راجہ جسونت ۲۱۸ -
راجہ رام چند بکھيلہ ۴۹	... ۵۹۵ - ۷۸۴
راجہ رامچند جديچند ۴۴۷	راجہ جگمت سنگھہ ولد
راجہ رام چندر ۷۹ - ۲۹	راجہ باسو ۵۰ - ۴۲۵ - ۷۶۴
راجہ رام داس کچھواہہ ۵۰ -	راجہ جھيلا رام ناگر ۵۱
۴۸۹ ..	راجہ جي چند راتھور ۴۱۲ -
راجہ رام داس نرنوري ۵۰	... ۴۴۷ - ۴۴۸

راجہ سورجمل پسر راجہ باسو	۵۱	راجہ رام سنگھ کچھواہہ
۵۰	۵۰	راجہ رایسال درباری
۵۰ .. راجہ سیورام کور	۵۱	راجہ رای سنگھ سیوریہ
راجہ علی خان فاروقی (یا)	۳۳۱ -	راجہ رتن چند
راجہ علی خان ۱۰۱ -	۳۳۲
۱۰۲ - ۱۲۳ - ۳۹۷ - ۶۹۹	۳۶۴ -	راجہ رگھوناتھ داس
راجہ علی خان مرزیان خاندیش	۳۶۹
۶۹۸ - ۶۸۷	۵۱ ..	راجہ رگھوناتھ
راجہ کشن سنگھ بہنوریہ ۵۰	۵۰ ..	راجہ روز افزون
راجہ گچ سنگھ پسر راجہ	۵۱ -	راجہ ساهو بہونسلہ
سورج سنگھ ۵۰ - ۵۱۶ -	۳۲۷ - ۳۲۸ - ۳۲۹ - ۳۳۰ -	۳۲۷ - ۳۲۸ - ۳۲۹ - ۳۳۰ -
۷۵۰	۷۹۷ - ۷۹۶ - ۵۲۳ - ۴۹۹	۷۹۷ - ۷۹۶ - ۵۲۳ - ۴۹۹
راجہ گوپال سنگھ کور ۵۱	راجہ سحجان سنگھ ہندیہ (یا)	راجہ سحجان سنگھ ہندیہ (یا)
راجہ مالگوسائی—ن زمیندار	۵۱ ...	سبحان سنگھ ...
ولایت کوچ ۶۵۲ ..	راجہ سلیمانجی بنالگر (یا)	راجہ سلیمانجی بنالگر (یا)
راجہ مان سنگھ پسر راجہ	۵۱	نبالگر (...)
بھگونت داس کچھواہہ	راجہ سنگرام مرزیان کور کپور	راجہ سنگرام مرزیان کور کپور
۵۰ - ۱۱۱ - ۱۱۸ - ۴۷۸ -	(یا) کھور کپور ۵۱۳ -	(یا) کھور کپور ۵۱۳ -
۷۰۲ - ۶۸۶ - ۶۸۵ - ۶۵۲ -	۶۶۵	۶۶۵
۷۱۸ - ۷۱۶	۵۰	راجہ سورج سنگھ راٹھور

۳۹۱ - ۸۳ - رانا اردی سنگهه	۳۷۲ .. راجه متر سین
۶۴۶	راجه محکم سنگهه کتهري ۵۱ -
۱۰۹ - رانا بهونسله (یا) رانا	۳۲۸
۵۹۸ - ۵۹۶ - ۱۲۴ - ۱۱ -	راجه مدهکر بنذیله ۸۷ - ۴۹
۸۱۶ - ۸۰۳ - ۶۵۲ ...	راجه منورپ ۵۱۶ ..
رانا پرتاب زمیخدار میوار	راجه مها سنگهه و جگت سنگهه
۵۱۵ - ۵۱۱ - ۳۹۵ ...	۵۰
رانا سکرا پهر رانا اردی سنگهه	راجی حامد شاه مانکپور - وری
۵۰	۱۲۴
۵۰ رانا کرن پسر رانا امرا	۵۲۳ .. رانگرو
۳۸۸ - ۷۹ رانی درگادتی	۸۱۰ : رام جات
راد ام - ر سنگهه پسر - کلان	رام چند بکپله راجه بهته ۵۰۹
۵۰ راجه گج سنگهه ...	رام چند چوهان ۴۹ ..
۲۳ راد بالاجی (یا) بالاجی راد	۵۱۶ - ۲۶ رام چند مرهته
۵۱ راد بهار سنگهه هادا	۵۱۵ رام داس پهر جیمیل
۵۰ راد لپت بوندیله (یا) بنذیله	۷۹۶ .. رام راجه
۳۱۳ - ۵۱ (یا) راد لپت	۴۳۱ .. رام سنگهه
۵۰ راد رتن هادا پسر (راد بهوج	۵۱ رام سنگهه ولد کرنسی رانهور
۷۵۰ - ۳۹۹ - ۱۴۱ - ۵۰	۵۱
۵۰ راد متر سال هادا نبیره راد رتن	۵۱ ... رام سنگهه هادا

رای مکند کاپتهه ... ۵۰	... ۵۰ - ۷۴۹
رای ناگر گچ - رائي بيش - کار	... ۵۰
افضل خان علامي شکر الله	... ۵۱
... ۱۵۰	... ۴۶۷
رحمت خان .. ۲۵۲	رای باگهني زن اوداجي رام
رحمت خان حکيم صياء الدين	... ۱۴۴
... ۵۱	رای بهوج پسر رای سرجن
رحمت خان مير فيض الله ۵۰	هادا ... ۴۹
رحمن يار ميرالدو آله يار خان	رای پتر داس ... ۱۱۰
... ۱۸۴	رای پرشاد حاکم امرکوت ۴۶۷
رحيم بيگ .. ۱۴۱	رای درک داس ... ۶۹۰
رحيم خان افغان .. ۳۰۰	رای درگا سيمسوديه ۴۹
رحيم خان دکني .. ۱۸۵	رای رای سنگهه بهورتیه ۴۹
رستم ... ۱۱۹	رای سرجن هادا ... ۴۹
رستم و اسفنديار .. ۷۱۵	رای کلپان مل ... ۳۷۸
رستم خان ۱۹۱ - ۱۹۹ -	رای گور دهن سورج دهج ديوان
... ۷۷۳ - ۷۰۶ - ۴۳۱	اعتماد الدوله ۵۰ - ۴۹۱
رستم خان دکني ۲۰۰ -	رای لوتکرن کچهوايه ۴۹
... ۲۱۷ - ۲۴۴ - ۷۹۹	رای مالديو راجه جودهه - ور
رستم خان شغالي ۵۰ - ۳۹۹	... ۳۷۸ - ۶۴۶

۶۴	رضي الملك	۴۴۵	رستم خان فيروز جنگ
۵۱	رعایت خان ظهير الدوله	۵۱	رستم خان مقرب خان
۲۱۶	رعد انداز خان	رستم خان ولد خسرو سلطان	
۳۴۲	رفيع الدرجات	۴۴۳	...
۳۷۰	رکن الدوله	رستم دل خان بني مختار	
رکن الدوله اعتقاد خان بهادر		صوبه دار حيدر آباد - ۵۱	
فرخ شاهي ۳۴۰ - ۳۴۱		۲۵۵ - ۲۵۶ - ۳۰۲ - ۳۰۳	
رکن الدوله سيد لشکر خان		۵۳۷	...
۳۶۹	...	رستم هند معين الملك مخاطب	
رکن الدين	...	به مير منو ۳۶۰	
رکن الدين سيد لشکر خان بهادر		رشيدا پسر عقيدت خان بخشى	
نصير جنگ ۵۱	...	دکن ۱۴۳	...
رگهر بهوسله	...	رشيد خان ۱۸۵	...
رگهر جي بهوسله ۳۷۰	...	رشيد خان الهام الله ۵۱	
زندوله خان ۷۴۳ - ۷۴۶		رشيد خان انصاري ۵۰	
زندوله خان بيدچاپوري ۱۷۷ -		رضا قلي ۴۵۳	...
۷۶۳	...	رضوي خان سيد علي بخاري	
زندوله خان حبشي ۱۵۷		۲۷۳ - ۵۱	...
زندوله خان عادلخاني ۴۱۸		رضي الدين خان شيخ	
زندوله خان عادلشاهي ۷۵۰		رضي الدين ۵۹۷	...

• حرف زا •

زاهد خان کوکه ۵۲ - ۵۷ -
 ... ۱۱۳ - ۴۱۳ ...
 زاهد خان به - صادق خان
 ... ۵۲ - ۲۰۴ ...
 زبردست خان ۵۲ - ۱۸۱
 زبردست خان پسر ابوالهیم خان
 ... ۳۰۰ ...
 زکریا خان بهادر هزار جنگ ۴۹
 زهره آقا دختر فاطمه بی بی
 ... ۶۲۰ ...
 زیب النساء بیگم ... ۵۹۹
 زین آبادی ... ۷۹۰
 زینت النساء بیگم ۱ - ۳ -
 ... ۳۱۴ - ۳۱۵ ...
 زین خان ... ۱۰۶
 زین خان کوکه ۵۲ - ۱۰۹ -
 ۴۸۱ - ۴۸۲ - ۵۱۱ - ۵۵۹ -
 ... ۹۹۳ ...

زندوله خان غازی ... ۵۱
 زن هتن (غیل عرش آشیانی)
 ... ۵۷۱ - ۵۷۲ ...
 زوپ سنگهه راتهور ... ۵۱
 زریهی برادر زاده راجه بهارهمل
 ... ۴۹ ...
 (زوپ متی) (یا) (زوپ منی)
 ... ۳۸۹ - ۳۹۰ - ۳۹۱ ...
 روح الله خان ۳۰۸ - ۳۱۳ -
 ... ۴۵۶ - ۵۰۰ - ۷۸۱ ...
 روح الله خان اول پسر دوم
 خلیل الله خان ۵۱ - ۲۲۵
 روح الله خان ثانی ۲۸۷ - ۸۱۴
 روح الله خان خانصا مان ۳۵۰ -
 ... ۳۵۱ ...
 روح الله خان خانه زان خان
 ... ۵۱ ...
 روشن الدوله رستم جنگ ۵۱
 (روهله) (قوم) ... ۵۴۷
 ریحان شولا پوری ۷۶۳

• حرف سین •

سادات خان ذوالفقار جنگ

۵۳ - ۶۴ ...

شاهو بهونسله (یا) ساهوجي

بهونسله ۱۹۱ - ۱۸۷ -

۲۰۸ - ۳۲۸ - ۴۳۵ - ۵۲۳ -

۷۳۹ - ۷۴۲ - ۷۴۳ - ۷۴۶ -

سجنان سنگه و پرسديو پهران

سورجمل سيوديہ ۵۲

سبحان قلي (يا) سبحان قلي

سلطان پسر نذر محمد

خان ۴۴۱ - ۷۹۸

سبحان قاي ۱۹۰ - ۴۴۲ -

۹۷۸ ...

سبل سنگه سيوديہ ۵۳

سپهدار خان ۲۹۹ - ۷۲۱ -

۸۱۱ ...

سپهدار خان محمد صالح ۵۲

سپهدار خان مخاطب به

اعزال الدوله خانجهان بهادر

۲۹۹ - ۳۲۳ ...

سپهر شکوه ۸۰۰ ...

ستر سال بنديله ۵۳ ...

سقي خانم صدرالذساء ۲۶۰

سجاول خان ۳۸۷ ...

سراج الدوله انورالدين خان

بهادر ظفر جنگ ۵۳ - ۴۱۴

سراج الدين علي خان آرزو ۵

سرافراز خان ياولي (يا) بلولي

۵۳ ..

سرافراز خان پسر لشکر خان

۵۴ - ۸۲۹ ...

سر بلند خان خواجه رحمت الله

۵۳ - ۳۴۰ ...

سردار خان چيله ۵۳ ...

سردار خان خواجه يادگار ۵۲ -

۳۲۸ - ۵۹۰ ...

سردار خان شاهجهاني ۵۲ -

۷۷۴ ...

سردار خان کوتوال نپیر	خان (۱۳ - ۵۲ -
باتي خان چيله قلم-اق	۵۳ - ۱۴۵ - ۳۴۲ - ۷۷۱ -
شاهجهاني ۴۵۸ - ۴۰۵ ۷۷۶ - ۷۸۲
سرفراز خان چغتآ ... ۵۲	سعد الله خان پسر علي محمد
سرفراز خان سيد لطيف ۵۳	خان دوهله ۱۹ - ۳۹۹
سرمه ۲۲۷	سعد الله خان هدايت الله
سرمه خان ... ۳۷۰ ۵۳ - ۴۹۴
سربا راد (يا) سربا راد زميندار	سعيدايي سرمه ۲۲۶ - ۲۲۷
نرمل ۲۲	سعید بدخشي ... ۳۹۳
سعادت الله خان تعلق دار	سعید خان بهادر ظفر جنگ
کرناٹک حيدرآباد ۵۳ -	پسر احمد بيگ خان کابلي
.. ۹۷۰ - ۸۳۲ - ۸۳۳	ناظم کابل ... ۵۲ - ۱۲۶ -
سعادت خان برهان الملک	۱۲۷ - ۱۹۱ - ۲۸۰ - ۵۳۰ -
ناظم اکبر آباد ... ۵۴۵ ۵۳۲ - ۵۹۱
سعادت خان پور ظفر خان ۵۳	سعید خان چغتائي ۴۰۱
سعادت خان نيشاپوري ۳۳۴ ۴۰۴ - ۴۲۳
سعادت يارکوکه ... ۱۱۵	سکندر بيگ منشي راقم تاريخ
سعد الله خان بهادر مظفر جنگ	عالم آراي عباسي ۷۳۵
وزير اعظم فردوس آشتياني	سکندر بيگ منشي ... ۴
(شف - علامي سعد الله	سکندر خان ۵۴۴ - ۶۱۵ - ۶۲۷

۷۰۶ - ۴۰۰ - ۳۹۹ - ۲۰۷	سکندر خان اوزبک ۷۶ - ۷۷
۷۲۱ - ۷۰۷	۳۸۹ - ۳۸۵
سلطان جلال الدین منگیزی ۴۷۹	سکندر خان پسر عبد الله خان
سلطان جهاندار شاه ۸۱۷	۴۳۲
سلطان حسن خان جلایر (یا)	سکندر دوتائی ۷۲۲ - ۷۲۹
سلطان حسین خان جلایر	۷۲۸
۳۷۹ - ۲۵۳ - ۷۷ ...	سکندر شاه سور (یا) سکندر
سلطان حسین افتخار خان پور	خان سور (یا) سکندر سور
امالت خان ... ۱۷۲	۴۸ - ۷۵ - ۸۵ - ۳۷۵
سلطان حسین خان پکھلی دال	۵۴۹ - ۶۱۴ - ۶۱۹ ...
۵۴۵	سکندر والی بیجاپور ۵۴۶
سلطان حسین صفوی ۸۲۳	صلاح خان ۲۵۵
سلطان حسین مشهور به میر	سلاطین آل مظفر ... ۴۹۷
ملنگ (یا) سلطان حسن	سلطان ابراهیم پسر سلطان
۳۰۲ - ۲۹۴	ذبیح الشان ... ۴۶۴
سلطان حسین میرزا ۷۱۰ - ۴۹۸	سلطان ابراهیم لودی ۴۲۳
سلطان خان ... ۳۷۰	سلطان احمد شاه بانی احمد آباد
سلطان خرم ۵۷۲ - ۴۹۹ - ۷۰۳	.. ۹۴ - ۲۴۱ - ۳۹۹
سلطان خسرو پسر کلان شاهزاده سلیم	سلطان بایسنغر ... ۱۴۹
۹۳ - ۱۱۰ - ۱۱۶ - ۱۲۹	سلطان پوریز ۱۱۱ - ۱۴۱

سلطان سلیمان شکوه (یا)	۵۶۱ - ۵۶۹ - ۵۷۲ - ۵۷۹
سلیمان شکوه پسر کلان	۷۱۴ - ۶۸۵
دارا شکوه ۲۴۸ - ۲۷۳ -	سلطان خواجه نقشبندی ۵۲
۴۴۷ - ۴۵۲ - ۴۴۵ -	سلطان دارا شکوه ۷۹۲
۴۵۳ - ۴۵۴ - ۵۹۳ - ۵۹۴	سلطان دانیال ۷۰۱
سلطان سنجر سلجوقی ۲۰۷	سلطان داور بخش مشهور به
سلطان شجاع ۷۷۵ ..	سلطان بلاقی پسر سلطان خسرو
سلطان شهباز پسر سلطان خسرو	۱۴۵ - ۴۸۹ - ۷۲۲ - ۷۲۳ -
۱۴۶ - ۱۴۸ - ۱۵۴ - ۱۵۵ -	.. ۷۱۴ - ۷۷۴ - ۷۹۲
.. ۱۵۶ - ۷۱۴ - ۷۲۲	سلطان رفیع الدرجات ۳۴۹
سلطان عبدالله قطب شاه ۲۰۱	سلطان زین العابدین ۱۷۸
سلطان عظیم الشان ۸۱۶ -	سلطان سکندر سوز (یا) سکندر
.. ۸۱۹ - ۸۲۰ ..	شاه سوز (یا) سکندر خان
سلطان علی ۴۷۹ ..	سوز (شف - سکندر شاه)
سلطان عای افضل خان ۷۴	۶۸ - ۷۵ - ۸۵ - ۳۷۵ -
سلطان فیروز شاه پادشاه دهلی	.. ۵۴۹ - ۶۱۴ - ۶۱۹
.. ۲۴۱ ..	سلطان سلیم (یا) سلیم شاه
سلطان کام بخش ۳۴۸	(شف - سلیم شاه) ۶۸ -
سلطان گرشاسب ۷۱۴	۸۸ - ۳۸۰ - ۳۸۷ - ۳۸۸ -
سلطان محمد ۲۱۷ - ۲۴۸ -	.. ۴۶۹ - ۵۱۲ - ۵۳۹

- ۵۹۴ - ۵۹۲ - ۵۵۹ (۵۵۸	۷۸۵ - ۵۰۸
- ۵۸۷ - ۵۷۰ - ۵۶۸ - ۵۶۵	سلطان محمد اکبر - ملقب
- ۶۱۹ - ۶۱۴ - ۶۱۳ - ۵۸۸	به عرش آشیانی (شف -
- ۶۲۱ - ۶۲۰ - ۶۱۹ - ۶۱۸	عرش آشیانی) ۷ - ۸ -
- ۶۲۹ - ۶۲۵ - ۶۲۳ - ۶۲۲	- ۶۹ - ۶۸ - ۶۷ - ۵۶ - ۹
- ۶۳۱ - ۶۲۹ - ۶۲۸ - ۶۲۷	- ۸۴ - ۷۳ - ۷۲ - ۷۱ - ۷۰
- ۶۳۹ - ۶۳۸ - ۶۳۷ - ۶۳۳	- ۹۱ - ۹۰ - ۸۹ - ۸۸ - ۸۷
- ۶۵۱ - ۶۴۹ - ۶۴۵ - ۶۴۱	- ۹۲ - ۹۱ - ۹۰ - ۸۹ - ۸۸
- ۶۵۹ - ۶۵۷ - ۶۵۶ - ۶۵۴	- ۱۰۱ - ۹۹ - ۹۵ - ۹۲
- ۶۶۴ - ۶۶۲ - ۶۶۱ - ۶۶۰	- ۱۱۸ - ۱۱۵ - ۱۱۱ - ۱۰۴
- ۶۷۷ - ۶۷۵ - ۶۷۱ - ۶۶۹	- ۱۳۵ - ۱۲۹ - ۱۲۳ - ۱۲۱
- ۶۸۴ - ۶۸۳ - ۶۸۰ - ۶۷۸	- ۳۴۵ - ۲۹۲ - ۲۷۹ - ۲۵۹
- ۶۹۴ - ۶۹۱ - ۶۸۷ - ۶۸۵	- ۳۸۵ - ۳۷۹ - ۳۷۶ - ۳۷۵
- ۷۰۵ - ۷۰۲ - ۷۰۱ - ۶۹۵	- ۳۹۹ - ۳۹۳ - ۳۹۱ - ۳۸۶
۷۳۷ - ۷۳۳ - ۷۱۰ ..	- ۴۰۹ - ۴۰۷ - ۴۰۱ - ۳۹۸
سلطان محمد اورنگ زیب بهادر	- ۴۵۵ - ۴۳۳ - ۴۲۵ - ۴۱۲
(شف - خلك مكان) ۸ -	- ۴۷۸ - ۴۷۷ - ۴۷۱ - ۴۶۸
- ۲۱۵ - ۲۰۹ - ۱۷۳ - ۹	- ۵۰۹ - ۵۰۸ - ۴۸۴ - ۴۸۲
- ۲۳۲ - ۲۲۲ - ۲۱۷ - ۲۱۶	- ۵۱۴ - ۵۱۲ - ۵۱۱ - ۵۱۰
- ۲۴۰ - ۲۳۸ - ۲۳۷ - ۲۳۴	- ۵۵۰ - ۵۴۹ - ۵۳۷ - ۵۲۴
	- ۵۵۷ - ۵۵۶ - ۵۵۲ - ۵۵۱

۳۷۵ .. ابوسعید	- ۲۷۴ - ۲۶۶ - ۲۵۵ - ۲۴۵
۱۲۵ سلطان محمود کلان	- ۲۸۴ - ۲۸۰ - ۲۷۸ - ۲۷۷
- ۸۷ سلطان محمود گجراتی	- ۲۹۲ - ۲۹۱ - ۲۹۰ - ۲۸۷
۳۷۳ - ۹۶ - ۹۳ ..	- ۳۱۴ - ۳۰۶ - ۲۹۷ - ۲۹۵
- ۳۷۲ سلطان محمود میرزا	- ۳۵۱ - ۳۵۰ - ۳۴۵ - ۳۲۲
۳۷۳	- ۳۰۸ - ۳۶۳ - ۳۵۸ - ۳۵۴
- ۴۶۶ سلطان مراد بخش	- ۴۵۹ - ۴۵۷ - ۴۴۵ - ۴۶۴
۷۷۳ - ۷۱۳ - ۵۳۰ ..	- ۴۹۸ - ۴۹۶ - ۴۹۵ - ۴۹۴
- ۴۷ سلطان مظفر گجراتی	- ۵۳۱ - ۵۲۹ - ۵۰۳ - ۵۰۲
- ۱۰۰ - ۹۹ - ۹۸ - ۹۶ - ۹۵	- ۵۹۱ - ۵۸۵ - ۵۴۱ - ۵۳۸
- ۶۸۳ - ۶۸۲ - ۶۹۱ - ۴۷۸	- ۷۷۵ - ۶۰۵ - ۵۹۸ - ۵۹۵
۶۹۴	- ۷۹۶ - ۷۹۲ - ۷۹۰ - ۷۸۱
۵۶۶ .. سلطان نصیر الدین	- ۸۱۴ - ۸۱۳ - ۸۱۰ - ۷۹۷
۶۴۰ .. سلیمان خان	- ۸۲۴ - ۸۱۹ - ۸۱۶ - ۸۱۵
سلیمان داد د پسر لودی خان	۸۲۵
۶۴۰	۲۰۲ سلطان محمد عظم
سلیمان شکوه پسر کلان داراشکوه	سلطان محمد میرزا پسر کلان
- ۴۴۵ - ۴۴۴ - ۲۷۳ - ۲۴۸	- شاه طهماسب مغوی - ۵۰۷
- ۴۵۴ - ۴۵۳ - ۴۵۲ - ۴۴۷	۵۵۱
۵۹۴ - ۵۹۳	سلطان محمود بن سلطان

۵۴۱	سنکی جات	سایمان کورانی هاکم بنگاله
۷۱۱ - ۵۲۹	سوده (قوم)	د بهار ۸۶ - ۴۳۹
۵۴۷ - ۳۶۷	سورجمل جات	سلیم شاه ۸۸ - ۴۸
۴۱۳	سوم دیوداماد بهرجی	۳۸۰ - ۳۸۷ - ۳۸۸ - ۴۴۹
۶۲۹	سومذاته (فیلبان)	۴۳۹
	سهراب خان پسر آصف خان	سلیم قلی ۱۰۷
۱۱۴	مرزا جعفر	سلیمه سلطان بیگم ۳۷۵ -
۷۰۰	سهیل خان بیجاپوری	۴۸۹
۷۱۱		سمان عی خان قرغوجی ۵۲
۹۹۹	سهیل خان خواجه سرا	سنیل (قبیله از قبائل افغان
۵۳	سیادت خان سید ارغلان	نیازی) ۲۴۹
	سیادت خان میر زین الدین	سنه ای بهونسله ۳۱۲ -
۵۳	علی	۴۰۴ - ۷۹۵ - ۷۹۶ - ۸۰۵
۲۳۸	سید ابو سعید	۸۰۶ - ۸۱۶
۱۲۴ - ۱۲۴	سید ابو القتم	سنه ای سوائی ۷۸۹ - ۸۰۴
۷۷۵	سید ابو محمد	سنقا کهور پوره ۲۹۱ - ۵۳۸
۵۲	سید احمد خان باره	۸۱۲
۷۲۹	سید احمد قلعه دار کالنجور	سنجر بیگ ۲۶۶
	سید اختصاص خان باره عرف	سنکراجی ماهر ۳۲۹
۵۲	سید صلابت خان	سنکرام هوسناک ۷۲

۵۴۴	قطب الملک	سید اختصاص خان سید فیروز
۵۲	سید خان چغتآ ..	۵۳ خان ..
۳۷۰	سید دلور علی خان	۱۲۳ سید آله داد ..
۵۲	سید دلیر خان بارهه	۵۳ - سید امیر خان خوافی
۷۷	سید دولت ..	۲۲۷
۵۲	سید راجو بارهه ..	۴۴۳ سید جلال صدر الصدر
۵۳	سید رستم خان دکنی	سید جعفر بارهه مخد - اطب
۲۱۹	سید سالار خان ..	۱۴۸ به شجاعیت خان ..
سید شجاعیت خان بهادر		۵۲ سید حامد خان بخاری
۵۳	بهکری ..	۸۷
سید شیر زمان پسر خانجهان		سید حسن خان بارهه صوبه دار
۷۶۵	سید مظفر بارهه	لاهور (یا) سید حسین خان
سید ملائیت خان مخاطب به		۴۰۴ . ۵۳ .. بارهه
۵۸۶	اختصاص خان	سید حسن علی خان ناظم
۵۲	سید عالم بارهه ..	۳۲۳ آله آباد ..
۳۵۶	سید عالم علی خان بهادر	سید حسین علی خان ناظم
۳۲۵ -	سید عبد الله خان	۳۲۳ - ۳۲۲ .. پتله
۴۵۲ - ۴۵۱ - ۵۴۴ -		۷۶۲ - سید خانجهان بارهه
۵۳	سید عبد الله خان بارهه	۷۶۴ . ۷۶۳
سید عبد الله خان پسر		سید خان جهان خالوی

سید محمد جونپوری مہدی	۵۲ ..	میر خواندہ
۸۲۵ - ۲۳۵		سید عبداللہ خان قطب الملک
سید محمد گیسو راز	۴۶۲	
(قدرة الوامان) ۱۹۳		سید عبدالوہاب خاندیسی ۴۱۳
سید محمد میر عدل ۸۹		سید عزت خان عبد الرزاق
سید محمود پسر نصرت جنگ	۵۳ ..	گیلانی
خانہ رزان ۷۵۸		سید علی اکبر قاضی لاہور ۲۳۷
سید محمود خان بارہہ ۵۲ -		سید غیرت خان ۳۳۵ - ۸۲۱
۶۳۷		سید غیرت خان بارہہ ۴۶۴
سید مرتضیٰ خان ۷۵۲		سید قاسم بارہہ قلعه دار آله آباد
سید مظفر خان بارہہ ۵۳ -		۷۸۵ - ۷۸۴
۷۲۸ - ۷۲۴ - ۷۱۴ - ۷۰۶ -		سید قاسم و سید ہاشم ۵۲
۷۶۱ - ۷۴۹		سید اشکر خان بارہہ ۵۳ -
سید منصور خان بارہہ پسر خان	۷۶۵	
جہان سید مظفر بارہہ		سید ماکھن پسر سید عبداللہ
۷۶۵ - ۵۲		۷۶۱
سید منظور پسر خان جہان سید		سید مبارک خان بخاری ۹۴ -
مظفر بارہہ ۷۶۵		۳۲۳
سید میرک اصفہانی جفری		سید محمد پسر خاندوزان
۶۴۱		نصرت جنگ ۷۸۲ - ۷۵۸

سیف نجم الدین علی خان بارهه	۵۳
..
سیف نیاز خان قلعه دار	۳۰۲
سیف وجیه الدین گجراتی	۲۳۶
سیف هدایت الله صدر	۵۲
سیف وزیر خان بارهه	۵۲
سیدی حسن	۵۸۲
سیدی سالم	۱۷۷
سیدی مرجان قلعه دار بیدر	۲۰۱
سیدی مفتاح حبش خان	۷۵۴ - ۵۸۰ - ۵۷۹
..
سیدی یاقوت خان حبشی	۵۳
سیف الدوله سید شریف خان	۵۳
بهادر
سیف الدوله عبدالصمد خان	۶۱۱ - ۵۳
بهادر دلیر جنگ	۲۵
سیف الدین علی خان	۳۲۸
.. ..	۵۳۹
سیف الله خان میربکر	۵۳
سیف الله صفوی	۷۸۱ - ۲۱۴
سیف خان سید علی اصغر	۵۲ - ۲۱۶ - ۲۵۳ - ۲۵۴
.. ..	۲۷۸ - ۲۸۷
سیف خان فقیر الله	۵۳
سیف خان کوکه	۵۲
سیف خان مرزا صفی	۵۲
.. ..	۲۱۶ - ۲۵۳ - ۲۵۴ - ۲۷۸
.. ..	۲۸۷
سیف علی بیگ پدر بیرام	۳۷۲
خان
سیمجه (یا) سمجهه (قوم)	۵۲۹
سیوا (یا) سیوا بهونسله (یا)	۲۷۶
سیوای بهونسله	۲۹۳ - ۳۱۴ - ۳۹۸ - ۵۲۳
.. ..	۷۸۳ - ۸۰۱ - ۸۰۲

* حرف شین *

شادمان پسر میرزا عزیز کوکه

۴۸۴

آشيانى) - (شف - فردوس	شاه ملك خانم بنت سلطان
- ۹ - ۸ - (آشيانى)	محمّد - ميرزا زين
- ۱۱۳ - ۱۲۶ - ۱۳۳ - ۱۴۱	جهانگير ميرزا بهر امير
- ۱۴۸ - ۱۴۹ - ۱۵۱ - ۱۵۴	صاحب قزان ۴۸۷
- ۱۵۶ - ۱۵۹ - ۱۶۷ - ۱۷۵	شاهي خان اوزبك ۵۴
- ۱۸۸ - ۱۹۱ - ۱۹۲ - ۱۹۵	شاه ابوالمعالي ۷۵ - ۶۵
- ۱۹۶ - ۲۰۶ - ۲۳۶ - ۲۴۷	۴۷۶
- ۲۹۵ - ۳۹۹ - ۴۰۴ - ۴۰۵	شاه اسماعيل مغوي ۳۷۲
- ۴۲۲ - ۴۲۴ - ۴۴۳ - ۴۴۵	۸۲۳ - ۴۰۸
- ۴۶۱ - ۴۷۹ - ۴۹۰ - ۴۹۳	شاه بداع خان ۵۴ - ۳۸۶
- ۵۱۹ - ۵۲۰ - ۵۲۵ - ۵۲۶	۴۷۱
- ۵۲۸ - ۵۳۰ - ۵۷۴ - ۵۷۹	شاه بيگ خان ارغون ۵۴
- ۵۸۸ - ۵۸۹ - ۵۹۰ - ۵۹۲	شاه بيگ خان اوزبك ۵۴
- ۶۴۹ - ۶۸۸ - ۷۲۱ - ۷۲۳	شاه بيگ خان حاكم قندهار
- ۷۳۰ - ۷۳۶ - ۷۴۲ - ۷۴۸	۴۸۲
- ۷۵۰ - ۷۶۲ - ۷۶۳ - ۷۶۵	شاه بيگ خان خاندوران ۴۸۳
۷۹۸ - ۷۹۲ - ۷۹۹ ..	شاه بيگ خان صوبه دار قندهار
شاه دراني .. ۳۶۷ - ۳۶۹	۷۷۷ - ۴۳۴
شاهرخ ميرزا .. ۶۶۸	شاهجهان بادشاه (ملقب به
شاهزاده اعزالدين .. ۸۳۱	صاحب قران ثاني و فردوس

شاهزاده سلطان محمد معظم	شاهزاده بيدار بخت ناظم مالوه
۵۳۷	۲۹۹ - ۵۴۲ - ۷۹۷ - ۸۱۰
شاهزاده سلطان مراد ۵۱۵ -	شاهزاده پرديز ۷۰۲ - ۵۱۷ -
۶۹۸ - ۶۸۲	۷۱۸
شاهزاده سليمان شكوه ۲۲۱	شاهزاده خسرو .. ۱۳۴
شاهزاده شاهجهان ۱۳۶ -	شاهزاده دازا شكوه ۱۵۶ -
۱۴۵ - ۱۵۳ - ۳۹۹ - ۴۱۰ -	۲۱۱ - ۲۶۱ - ۲۷۳ - ۴۳۱ -
۴۱۹ - ۵۲۵ - ۵۲۷ - ۶۶۳ -	۷۷۸ - ۷۶۵ - ۴۴۴ ..
۶۸۸ - ۷۰۵ - ۷۰۷ - ۷۱۳ -	شاهزاده دانيال ۷۰۲ - ۴۷۸ -
۷۲۰ - ۷۴۰ - ۷۴۹ ..	۷۳۷ - ۷۱۷
شاهزاده شاه عالم بهادر ۲۸۴ -	شاهزاده سلطان پرديز ۱۱۰ -
۳۰۴	۷۵۸ - ۵۱۶
شاهزاده شجاع ۴۴۵ ..	شاهزاده سلطان خرم مخاطب
شاهزاده شاه - ريار دور خرد	بشاهجهان ۱۲۴ - ۱۵۲ -
جنت مكاني .. ۱۳۳	۷۵۸ - ۵۱۷ - ۲۵۹ ..
شاهزاده عظيم الشان ۳۱۲ -	شاهزاده سلطان دانيال ۴۷۸ -
۳۲۳ - ۳۲۲	۷۳۷ - ۷۱۷ - ۷۰۲ ..
شاهزاده محمد اعظم (يا) اعظم	شاهزاده سلطان سليم ۱۱۰ -
شاه ۴۹۷ - ۲۹۹ - ۲۶۳	۴۸۱ - ۵۷۲ - ۶۷۰ - ۶۸۵ -
۸۰۶ - ۵۹۶ - ۵۳۴ ..	۷۳۳ - ۶۹۴

شاهزاده محمد معظم مخاطب	شاهزاده محمد اکبر ۴۵ - ۲۲۴
به شاه عالم ۲۵۳ - ۲۸۰	۲۵۴ - ۳۷۵ - ۴۴۸ - ۴۴۹
۴۵۸ - ۴۹۶ - ۸۰۱ - ۸۰۷	۴۵۴ - ۵۳۴ - ۶۴۶ - ۶۴۱
شاهزاده مراد بخش ۱۷۴	۸۰۵ - ۶۳۶
۲۲۳ - ۲۹۵ - ۳۱۲ - ۴۲۰	شاهزاده محمد اردنگ زیب
۴۴۱ - ۷۰۱ - ۷۶۵ - ۷۷۰	بهادر ۱۵۶ - ۱۶۲
شاه سبکان ... ۶۶۸	۱۹۶ - ۲۰۱ - ۲۲۴ - ۲۲۵
شاه شجاع ۱۱۴ - ۱۶۸	۲۵۴ - ۲۶۳ - ۲۶۹ - ۲۷۵
.. .. ۷۸۲	۴۱۳ - ۴۲۳ - ۴۳۰ - ۴۳۱
شاه مغی .. ۲۱۱ - ۷۶۵	۴۹۴ - ۵۳۵ - ۵۸۲ - ۷۵۲
شاه طهماسب مغوی ۹۰	۷۵۵ - ۷۶۳ - ۷۷۶ - ۷۷۷
۱۰۷ - ۱۲۸ - ۳۹۶ - ۴۷۱	۷۸۲ - ۷۸۳ - ۷۸۷ - ۷۹۸
۵۷۷ - ۵۵۷ - ۵۰۷ ...	شاهزاده محمد حکیم ۶۳۶
شاه عالم بهادر ۲۷۹ - ۲۸۰	شاهزاده محمد سلطان ۲۲۲
۲۹۹ - ۳۰۰ - ۳۱۲ - ۳۲۲	شاهزاده محمد شجاع ۱۶۰
۳۲۳ - ۳۵۱ - ۴۴۸ - ۴۵۰	۱۷۸ - ۱۸۴ - ۱۸۵ - ۵۹۳
۷۸۸ - ۵۸۲ - ۵۴۳ ..	۷۶۱ - ۷۴۴
شاه عباس ثانی ۴ - ۲۱۱	شاهزاده محمد معزالدين
۲۲۷ - ۴۲۵ - ۴۴۱ - ۴۹۰	۲۶۶ - ۷۸۹ - ۸۱۳ - ۸۲۵
۷۰۲ - ۴۹۵	۸۲۷

۶۲۵ - ۶۲۴	شاه عباس ماضی صفوی (یا)
۳۹۳ - ۵۴ - شاهم خان جلاير	شاه عباس صفوی (یا)
۶۴۳	شاه عباس ماضی ۱۶۷ -
۶۶۲ شاهم علي	۷۰۷ - ۴۳۳ - ۴۳۹ - ۴۹۰ -
۶۵۷ شاه منصور	۵۸۸ - ۶۶۸ - ۷۰۵ - ۷۱۹ -
شاه نواز خان بهادر ميرزا ايرج	۷۳۳
۵۴ - ۴۹۰ - ۷۰۳ - ۷۰۴ -	۷۱۱ شاه عيسى سندهي
۷۷۴ - ۷۱۱	۵۴ شاه فخرالدين
۵۴ - شاه نواز خان صفوی	۸۳۰ شاه فيض قادري
۴۵۴ - ۲۲۳ - ۱۷۴	۵۹۵ - ۵۴۱ شاه قلي چيله
۳۳ شاه نور	۵۳۰ - ۴۸۸ شاه قلي خان
۶۳۸ شاه ولي	۶۵۶ - ۵۴ شاه قلي خان محرم
۶۲۳ شاهي خان	۵۳ شاه قلي خان فارتجي
۱۸۷ - ۱۸۱ - شايسته خان	شاه قلي خان رفاض حاجي
۱۸۸ - ۱۸۹ - ۲۰۱ - ۲۰۸ -	۵۴
۲۲۱ - ۲۳۲ - ۲۳۳ - ۳۳۱ -	۳۹۵ شاه محمد
۷۸۶ - ۴۵۲	۵۴ شاه محمد خان قلاتي
شايسته خان اميرالامرا (شف -	۳۸۵
اميرالامرا شايسته خان)	۴۷۱ شاه محمد سيف الملوك
۵۳۶ - ۲۴۸ - ۱۹۷ - ۵۵	شاهم بيگ (ساربان پسر)

شجاع	۲۱۳ - ۲۱۴ - ۲۱۵	عرب .. ۵۴
شجاع	۲۱۸ - ۲۲۲ - ۲۳۸ - ۲۴۹	شجاعت خان محمد بیگ
شجاع	۲۵۳ - ۲۷۳ - ۵۹۴ - ۷۷۴	توکمان .. ۵۵
.. ..	۷۸۵ - ۸۰۰	شرف بیگ عامل خواجه شاه
شجاع الدوله	۵۵ - ۳۶۸	منصور .. ۶۵۷
.. ..	۸۲۱	شرف الدین .. ۳۵۰
شجاع الملک امیر الامرا	۵۵ -	شرف الدین پسر بهره مند خان
.. ..	۸۳۳ ۴۵۵
شجاعت خان	۱۹۸ - ۴۸۳	شریف الملک حیدر آبادی
شجاعت خان بهادر محمد شاه ۵۵ - ۱۴۶۰
نام	۵۵ - ۱۹۸	شریف خان انگه .. ۵۴
شجاعت خان (عدافداز بیگ	شریف خان امیر الامرا (شف -
.. ..	۵۴	امیر الامرا شریف خان)
شجاعت خان سلام الله عرب	۵۴ -	۵۴ - ۱۱۰ - ۱۳۶ - ۷۰۲
شجاعت خان سور	۳۸۷ ۷۱۸
شجاعت خان شادی بیگ	شریف خان بخشی ۶۶۴
.. ..	۵۴ - ۵۱۲	شریف خان کردره گنج ۳۰۵
شجاعت خان شیخ کبیر	۵۴ -	شگون پسر قراچه ۴۷۷
.. ..	۱۸۳	شمال خان قورچی ۵۱۰
شجاعت خان عرف مقیم خان	شمس الدوله - ابوالخیر

(یعزنی - شاه جهان بادشاه)	۳۶۵ خان بہادر تیغ جنگ
(شف - فردوس آشیانی)	۱۴ شمس الدولہ دلاور جنگ
۸ - ۹ - ۱۱۳ - ۱۲۶ - ۱۳۳	شمس الدین خان پسر کلان
۱۴۱ - ۱۴۸ - ۱۴۹ - ۱۵۱	نظر بہادر .. ۵۴
۱۵۴ - ۱۵۶ - ۱۵۹ - ۱۶۷	شمس الدین محمد خان انگہ
۱۷۵ - ۱۸۸ - ۱۹۱ - ۱۹۲	۵۳ - ۷۱ - ۸۸ - ۶۱۵
۱۹۵ - ۱۹۶ - ۲۰۶ - ۲۳۶	۶۷۵ - ۶۱۵
۲۴۷ - ۲۹۵ - ۳۹۹ - ۴۰۴	شمسی پسر ہیرزا عزیز کوکہ
۴۰۵ - ۴۲۲ - ۴۲۴ - ۴۴۳	۶۸۴
۴۴۵ - ۴۶۱ - ۴۷۹ - ۴۹۰	شمشیر خان ارسلان بی ارزیگ
۴۹۳ - ۴۹۶ - ۵۱۹ - ۵۲۵	۵۴
۵۲۸ - ۵۳۰ - ۵۷۴ - ۵۷۹	شمشیر خان قربتی ۵۵
۵۸۸ - ۵۸۹ - ۵۹۰ - ۵۹۲	شمشیر خان حیات تولتی ۵۴
۶۴۹ - ۶۸۸ - ۷۲۱ - ۷۲۳	شکر راو .. ۱۴۴
۷۳۰ - ۷۳۶ - ۷۴۲ - ۷۴۸	شہاب الدین احمد خان ۵۴
۷۵۵ - ۷۶۲ - ۷۶۳ - ۷۶۵	۹۲ - ۹۸ - ۹۹ - ۱۰۰
۷۹۸ - ۷۹۹ - ۷۹۲	۱۰۱ - ۱۰۲ - ۳۷۷ - ۴۷۸
شہامت خان سید قاسم بارہہ	۵۵۱ - ۶۶۱ - ۶۸۲ - ۶۹۵
۵۴	شہاب الدین محمد صاحبقران
شہباز خان خواجہ سرا ۲۹۸ -	ثانی (یا) فردوس آشیانی

شیخ ابوالفیض فیضی ۵۴ -	۵۱۱
۴۹۷ - ۱۰۳	شهباز خان کنبو ۵۴ - ۴۷۳ -
شیخ احمد فتح پوری ۵۴	۴۷۴ - ۶۸۱
شیخ الاسلام خان ۲۴۰ - ۲۲۷	شهباز خان معروف به شیخ - رو
شیخ الشیوخ شیخ شهاب الدین	رومله .. ۵۴
سهروردی ... ۹۰	شهباز خان میر تورک ۹۷ -
شیخ بنگ پسر خویشگی نبیره	۳۸۷ - ۳۹۱ - ۴۱۸ - ۴۷۳
شیخ - غ الاسلام شیخ - غ	شه بیگم دختر علی شکر بیگ
مودرد چشتی ۶۰۱ - ۶۰۲	۳۷۵
شیخ بهاء الدین ... ۳۶۳	شهادان خان خویشگی ۵۵
شیخ بهلول ... ۵۴	شهریار ۱۷۵
شیخ جمال بختیار ۵۴	شیخ ابراهیم پور شیخ موسی ۵۴
شیخ حسام بخارسی ۱۱۶ -	شیخ ابوبکر قایمادی ۷۷
۳۸۱ - ۱۱۷	شیخ ابوالفضل مبارک علامی
شیخ دانیال ... ۱۲۴	(شف - علامی شیخ - غ
شیخ داود ... ۸۲۶	ابوالفضل صاحب اکبرنامه)
شیخ دین محمد ... ۸۲۵	۴ - ۱۳ - ۵۴ - ۷۳ - ۱۰۰ -
شیخ زین الملة و الدین خوافی	۱۱۵ - ۱۱۸ - ۵۶۹ - ۶۶۰ -
۶۶۸	۶۶۳ - ۶۶۶ - ۶۶۹ - ۶۹۲ -
شیخ زین صدر نبیره - رة شیخ	۷۱۰

قدس سره (یا) شیخ فرید	۶۶۸	زین الدین خوافی
شکر گنج ... ۳۶۳ - ۶۷۵	۲۴۰	شیخ سراج الدین ...
شیخ فرید بخشی ۶۷۰ -	۱۲۰	شیخ سلیم چشتی ...
۶۸۹ - ۶۸۵	۱۱۸	شیخ سلیم فتح پوری
شیخ فرید بهکری ... ۴	۷۳۵	شیخ عبدالحمید لاهوری
شیخ فرید مرتضی خان بخاری	۵۴	شیخ عبدالرحیم لکهنوی
۵۴ - ۱۳۵ - ۱۳۶ - ۴۰۱	۷۱۰	شیخ عبدالسلام لکهنوی
شیخ فضل الله برهان پوری	۵۵	شیخ عبدالعزیز خان
۷۳۲	۴	شیخ عبدالقادر بدادنی
شیخ فیضی (شف - شیخ	۶۹۱ - ۶۸۴ - ۳۹۴	...
ابوالفیض فیضی) ۵۴ -	۵۴	شیخ عبدالله خان ...
۶۹۷ - ۱۰۳		شیخ عبداللہ واعظ ملتانی
شیخ کبیر شجاعت خان ۱۱۸	۸۱۹	...
شیخ گدائی کذبو .. ۵۴	۵۴	شیخ عبد الذبی صدر
شیخ الاسلام شیخ مودود چشتی	۲۳۵	شیخ عالی متقی ..
۶۰۱		شیخ غلام مصطفی کار طلب خان
شیخ محمد بخاری ۵۴		والاشاهی بهادر شاهي
شیخ محمد برادر زاد دارود	۸۲۹	...
۶۴۳		شیخ فاضل متبکر ...
شیخ محمد طاهر بوهرة ۲۳۵		شیخ فرید الدین شک - ر گنج

شیر خان سور ۳۹۴ - ۶۶۱ -	۶۷۶ شیخ محمد غزنوي
۷۲۰	۵۴ شیخ محمد غوث ..
شیر خان سيد شهاب بارهه ۵۴	۲۶۰ شیخ معروف بهکري
شیر خان فولادي ۹۶ - ۱۰۰	۱۲۰ شیخ معظم ..
شیر خان گجراتي ۳۹۰	۲۹۸ - ۵۴ شیخ مير خواني
شیر خواجه ۵۰ - ۵۴ - ۱۱۵ -	شیخ نجيب الدين شهر دردي
۱۱۶	۹۱
شیرزاد خان بهادر پورل ۷۳۶	۸۲۵ شیخ نصير ..
شیر شاه ۱۱۸ - ۳۸۷ - ۶۳۹	شیخ نظام حيدر آبادي ۲۲۲ -
شیر علي نوکر ميرزا کامران ۶۴	۳۵۸ - ۳۰۴
شیر محمد ديوانه خدمتگار	۱۱۲ شیخ نظامي گنجه
خواجه معظم ۴۷۹	۸۲۷ - ۸۲۶ شیخ نور محمد
شیرزيه خان .. ۵۴	۱۳۳ - ۱۲۹ شیر افکن خان
	۵۱۳ شیر افکن خان استجلو
	شیر افکن خان علي قلي بيگ
	۵۴
	شیر خان .. ۴۳۲ - ۳۷۲
	۵۴ شیر خان تربتي ..
	شیر خان تونور ناظم گجرات
	۱۶۳ - ۱۲۰ - ۵۴ ..

* حرف صاد *

صاحبجي ۲۸۴ - ۲۸۵ -
۲۸۶
صاحب قران (يعني امير -
تيمور) - (شف - امير
تيمور) ۹ - ۷۷ - ۴۰۷ -

۷۹۸	۷۳۲ ۷۰۴ ۷۰۳	..
- ۱۰۶ - ۸۷ - ۶۹	صادق خان		(یا)	صاحب قـران ثانی
۵۵۴ - ۵۱۲ - ۴۵۴	۳۹۳			فردوس اشـیانی (یعنی
- ۵۵	صادق خان میربخشی			شهاب الدین محمد شاهجهان
۵۳۱ - ۳۱۱ - ۲۷۱	..			بادشاه (- شف - شاهجهان
۵۵	صادق محمد خان هرودي		۱۱۳ - ۹ - ۸	بادشاه)
صالح بیگ برادر زاده آصف			۱۴۸ - ۱۴۱ - ۱۳۳	۱۲۶
۳۹۹	خان جعفر	..	- ۱۵۶ - ۱۵۴ - ۱۵۱	۱۴۹
۱۹۴	صالح بیگ فواجدار بودوان		- ۱۸۸ - ۱۷۵ - ۱۶۷	۱۵۹
۳۲۰	صالح خان	..	- ۱۹۶ - ۱۹۵ - ۱۹۲	۱۹۱
۲۵۱	صالح خان فدائی خان		- ۲۹۵ - ۲۴۷ - ۲۳۶	۲۰۶
صالحه بانو مخاطب به پادشاه			- ۳۲۲ - ۴۰۵ - ۴۰۴	۳۹۹
۴۸۴	محل صبیح قائم خان		- ۴۶۱ - ۴۴۵ - ۴۴۳	۴۲۴
۲۴۴	مدر الصدور عابد خان		- ۴۹۶ - ۴۹۳ - ۴۹۰	۴۷۹
۳۳۴ - ۲۳۴	مدر النساء محل		- ۵۳۰ - ۵۲۸ - ۵۲۵	۵۱۹
۷۲۹ - ۷۲۸	مدر خان		- ۵۸۹ - ۵۸۸ - ۵۷۹	۵۷۴
- ۳۶۱ - ۳۵۹	مدر جنگ		- ۶۸۸ - ۶۴۹ - ۵۹۲	۵۹۰
۳۶۷ - ۳۶۶	- ۷۳۶ - ۷۳۰ - ۷۲۳	۷۲۱
۲۵۲	مدر خان	..	- ۷۶۲ - ۷۵۰ - ۷۴۸	۷۴۲
۴۹۶	مدر خان آقاسی		- ۷۹۲ - ۷۶۹ - ۷۶۵	۷۶۳

مقام الدوله (يعزى مير	مقدر خان خواجه قاسم
عبدالرزاق (۱۸ - ۴	۷۷۲
مقام الدوله خاندوران بهادر	مقدر علي خان .. ۸۳۳
منصور جنگ ۸۲۰	صف شکن خان ۵۹۴ ۲۴۹
مقام جنگ .. ۴۱	صف شکن خان محمد طاهر
	۵۵
	صف شکن خان ميرزا لشكري
	۵۵
	صف شکن خان مير صدر الدين
	۵۵
	مفـي خان پسر اسلام خان
	مشهدى ۱۶۶ - ۵۵
	ملايت جنگ ۷۸۳ - ۴۷۰
	۸۳۴ - ۸۳۳
	ملايت خان ۲۰۰ - ۱۶۶
	۴۵۵ - ۳۷۱
	ملايت خان چركس ۶۵۹
	ملايت خان (روشن ضمير ۵۵
	ملايت خان خواجه مير خوافي
	۵۵

*** حرف ضاد ***

ضدک باميان .. ۴۰۴	ضياء الدوله پسر خواجه
۵۵	سعد الدين خان
۲۷۷ ..	ضياء الدين خان
۱۷۳ ..	ضياء الدين يوسف پور امير خان
۵۰۶ ..	مير ابو البقا
	ضياء الله خان

*** حرف ط ***

طالب کلیم ۷۳۰ - ۲۱۰	طاهر خان طاهر شيخ ۵۵
۷۳۹	طائفه مهدييه ۱۲۴ - ۱۲۳

۷۶۳

عادل شاه بیجاپوری ۱۰۱ -

۱۴۰ - ۲۰۱ - ۴۱۸ - ۴۳۰ -

۶۴۵ - ۷۴۶ - ۷۵۴ - ۷۶۱ -

۷۶۲

عارف خان چيله ۹۰۴ ..

عادل خان ۷۹۲ - ۵۶ ..

عادل خان عنایت الله ۵۹۱

عادل خان خروانی ناظم

شاهجهان آباد ۵۳۶ - ۸۳۰

عادل میر عسکری ۵۶ ..

عالم علی خان ۵۳۹ - ۵۰۳

عالم علی خان برادر زاده و

متنبائی حسین علی خان ۳۳۲

عالمگیر پادشاه (ملقب به

خلد مکان) (شف - خلد مکان) ۴ -

۸ - ۹ - ۱۵ - ۲۹ - ۱۷۳ -

۲۰۶ - ۲۱۵ - ۲۱۶ - ۲۱۷ -

۲۲۰ - ۲۲۲ - ۲۳۲ - ۲۳۴ -

۲۳۷ - ۲۳۸ - ۲۴۰ - ۲۴۵ -

۴۶۶ طهماسب خان جلایر

طهمورث (یا طهم - ورس)

و هو شنگ پسران سلطان

دانیاں ۷۱۴ - ۱۵۶

طیب خان جویداری ۵۵ ..

• حرف ظا •

ظفر خان پسر خواجه ابو الحسن

ترهتی ۷۳۸ - ۷۳۹ ..

ظفر خان پسر زین خان کوکه ۵۵

ظفر خان خواجه احسن الله ۵۵

ظہیر الدین محمد بابر پادشاه

(ملقب به فردوس مکانی)

(شف - فردوس مکانی)

۹ - ۶۴ - ۶۵ - ۳۷۲ - ۴۰۹ -

۴۷۹ - ۶۶۸ - ۶۶۹ -

• حرف سین •

عابد خان دیوان ۶۶۴ ..

عادل خان بیجاپوری ۵۶۲ -

عبد الحكيم خان ميانہ ۹۱۲	۲۵۵ - ۲۶۶ - ۲۷۳ - ۲۷۷
عبد الرحمن سلطان ولد	۲۷۸ - ۲۸۰ - ۲۸۴ - ۲۸۷
نذر محمد خان ۵۶ - ۴۳۱	۲۹۰ - ۲۹۱ - ۲۹۲ - ۲۹۵
۴۴۳	۲۹۶ - ۲۹۷ - ۳۰۶ - ۳۱۳
عبد الرحمن حیدر جنگ ۲۵	۳۲۲ - ۳۴۵ - ۳۵۰ - ۳۵۱
۹۱۵	۳۵۴ - ۳۵۸ - ۳۹۵ - ۳۹۶
عبد الرحيم بيگ ارزبک ۵۶	۴۹۸ - ۵۰۲ - ۵۰۳ - ۵۲۹
عبد الرحيم خان پسر اسلام خان	۵۳۱ - ۵۳۸ - ۵۴۱ - ۵۸۵
مشهدی ۱۶۶ - ۵۶	۵۹۱ - ۵۹۵ - ۵۹۸ - ۶۰۰
عبد الرحيم خواجه جويدياري	۶۰۵ - ۶۰۹ - ۷۷۵ - ۷۸۱
۵۸۸	۷۹۰ - ۷۹۲ - ۷۹۶ - ۷۹۷
عبد الرحيم ديوان لاہور ۵۶۷ -	۸۱۰ - ۸۱۳ - ۸۱۴ - ۸۱۵
۵۶۸	۸۱۶ - ۸۱۹ - ۸۲۴ - ۸۲۵
عبد الرحيم مخاطب بہ	۸۳۴
تربيت خان ۴۸۴	۸۲۳ - ۲۳ عالمگیر ثاني
عبد الرزاق ۴۱ ..	۴۳۸ .. عباد اللہ سلطان
عبد الرزاق پسر امير خان مير	۴۳۶ .. عباس سلطان
ابوالبقا ۱۷۳ ..	۲۵۴ .. عبد الباقي
عبد الرزاق خان لاري ۵۶ -	۲۴۰ .. عبد الحق
۲۹۲	۲۶۲ .. عبد الحكيم

۵۶ - ۱۳۸ - ۱۹۵ - ۲۰۰	عبدالصمد خان ۳۶۱ - ۴۰۴
۴۱۶ - ۴۱۹ - ۴۲۸ - ۵۲۵	عبدالصمد خان دلیر جنگ
۶۶۳ - ۷۲۸ - ۷۶۰ - ۷۶۱	۳۵۸ - ۴۰۳ ...
۷۶۲	عبدالعزيز خان ۷۶۸ - ۷۶۹
عبدالله خان خويشگي ۲۵۴	عبدالعزيز خان بهادر شيخ
۲۸۳ - ۲۸۴	مقبول عالم ۵۶ ..
عبدالله خان زخمي ۷۱۸ -	عبدالعزيز خان پسر خسرو سلطان
۷۲۹	۷۶۷
عبدالله خان سعيد خان ۵۶	عبدالعزيز خان والي بخارا
عبدالله خان سيد ميان ۵۳۹	۱۷۱ - ۳۶۷
عبدالله صاحب مدني قريشي	عبدالقادر خان ۲۶۳ - ۲۷۲
۶۱۱	عبدالله خان ۱۱۱ - ۴۰۰ -
عبدالله قطب شاه ۷۸۳	۴۳۵ - ۴۳۲ - ۴۳۰ -
عبدالمطاب خان ۵۶ -	۷۰۳ - ۷۶۹ - ۷۵۴ - ۸۲۸
۴۸۲	عبدالله خان اوزبك والي توران
عبدالمؤمن خان ۴۰۰ -	۵۶ - ۱۰۹ - ۳۹۰ - ۴۰۹ -
۴۳۲ - ۴۳۳ - ۴۳۵ ...	۵۶۴ - ۵۸۸ - ۶۹۱ ..
عبدالذبي خان ۵۴۱ ...	عبدالله خان بردهي (يا)
عبدالذبي پسر خانددران	بردهي مرزبان کلات ۸۲۷
نصرت جنگ ۷۵۸ ...	عبدالله خان بهادر فيروز جنگ

- ٧١ - ٧٢ - ٧٣ - ٧٨ - ٨٢	عبد الغني خان فرجدار كويه
- ٨٣ - ٨٤ - ٨٧ - ٨٨ - ٨٩ ٣٩٤ - ٥٩٥
- ٩٠ - ٩١ - ٩٢ - ٩٥ - ٩٦	عبد البني خان ميانه ٢٧٢
- ١٠١ - ١٠٢ - ١١١ - ١١٥	عبد الوهاب خان عذائتي (يا)
- ١١٨ - ١٢١ - ١٢٣ - ١٢٩	عذائي تخلص .. ١٤٠
- ٢٣٥ - ٢٥٩ - ٢٧٩ - ٢٩٢	عبد الهادي .. ٢٥٤
- ٣٣٥ - ٣٧٥ - ٣٧٦ - ٣٧٩	عزرت (يا) عزرت .. ٧٩٣
- ٣٨٥ - ٣٨٦ - ٣٩١ - ٣٩٣	عثمان افغان .. ١٩٨
- ٣٩٦ - ٣٩٨ - ٤٠١ - ٤٠٧	عثمان خان .. ١١٨ - ١١٩
- ٤٠٩ - ٤١٢ - ٤٢٥ - ٤٣٣	عثمان خان لوهاني (يا)
- ٤٥٥ - ٤٦٨ - ٤٧١ - ٤٧٧	لوهاني .. ١٨٣
- ٤٧٨ - ٤٨٢ - ٤٨٤ - ٥٠٨	عدلي مخاطب به شير شاه
- ٥٠٩ - ٥١٠ - ٥١١ - ٥١٢ ٦٢٥ - ٦٣٩
- ٥١٤ - ٥٢٤ - ٥٣٧ - ٥٣٩	عرب بهادر ٥٦ - ٥٦٢ - ٦٦٥
- ٥٥٠ - ٥٥١ - ٥٥٢ - ٥٥٦	عرب خان .. ٤٧٣ - ٧٨٧
- ٥٥٧ - ٥٥٨ - ٥٥٩ - ٥٦٢	عرب خان نور محمد ٥٦
- ٥٦٤ - ٥٦٥ - ٥٦٨ - ٥٧٠	عرش آشيداني (شف
- ٥٨٧ - ٥٨٨ - ٦١٣ - ٦١٤	جلال الدين محمد اكبر
- ٦١٦ - ٦١٨ - ٦١٩ - ٦٢٠	بادشاه (٧ - ٨ - ٩
- ٦٢١ - ٦٢٢ - ٦٢٣ - ٦٢٥	٥٦ - ٦٧ - ٦٨ - ٦٩ - ٧٠

۵۶	عسکر خان نجم ثاني	۶۲۶ - ۶۲۷ - ۶۲۸ - ۶۲۹
	عضد الدوله عوض خان بهادر	۶۳۱ - ۶۳۳ - ۶۳۷ - ۶۳۸
۳۷۰ - ۵۶	قصور جنگ	۶۳۹ - ۶۴۱ - ۶۴۵ - ۶۴۶
۲۹۴	عطاء اللہ خان ..	۶۵۱ - ۶۵۴ - ۶۵۶ - ۶۵۷
	عظمت پسر خانجہان لودي	۶۵۹ - ۶۶۰ - ۶۶۱ - ۶۶۲
۷۲۵	۶۶۴ - ۶۶۹ - ۶۷۱ - ۶۷۵
۳۷۰	عظمت خان ..	۶۷۷ - ۶۷۸ - ۶۸۰ - ۶۸۳
۲۲۵ - ۱۴۳	عقیدت خان	۶۸۴ - ۶۸۵ - ۶۸۷ - ۶۹۱
	علاء الدین چشتی فاروقی	۶۹۴ - ۶۹۵ - ۷۰۱ - ۷۰۲
	مخاطب بہ اسلام خان	۷۰۵ - ۷۱۰ - ۷۳۳ - ۷۳۷
	(شف اسلام خان چشتی)	۵۶
۱۸۲ - ۱۱۸ - ۴۲	۷۸۱
۳۷۵	علاء الدین محمد ..	عزیز اللہ خان پسر ..
	علامہ امیر عضد الدولہ شیرازی	۵۶
۵۵۹	عزیز اللہ خان پسر یوسف خان
	علامہ سعد اللہ خان (شف)	۵۶
- ۵۲ - ۱۳	سعد اللہ خان (شف)	عزیز خان بہادر ..
- ۷۷۱ - ۳۴۲ - ۱۶۵ - ۵۳	عزیز خان پسر خانجہان لودي
۷۸۲ - ۷۷۶	۷۲۹ - ۷۲۶
	علامہ شیخ ابو الفضل (شف)	۸۱۴
		عسکر خان حیدر آبادی

۳۵۹ - ۳۴۴	شیخ ابوالفضل ممدارک
۱۱۵ - ۵۶	علامی (۴ - ۱۳ - ۵۴)
۳۰۰ -	۷۳ - ۱۰۰ - ۱۱۵ - ۱۱۸ -
۵۹۲ - ۵۹۱ - ۴۲۵	۵۶۹ - ۶۶۳ - ۶۶۴ -
علی مردان خان امیرالامرا	۷۱۰ - ۶۹۲ - ۶۶۹
(شف - امیرالامرا	علی آقا ترکمان .. ۱۲۴
علی مردان خان (۵۶ -	علی بیگ خان ۲۴۵ - ۲۴۴
۱۸۲ - ۲۸۳ - ۲۹۵ - ۴۳۱ -	علی شکر بیگ بهارلو ۳۷۱
۷۷۷ ۷۷۰ - ۴۴۱	علی شیر خان .. ۱۹۱
علی مردان خان حیدر آبادی	علی عادل شاه (یا) عادل شاه
۵۶	والی بیجاپور ۲۶۹ -
علی مردان خان کوکلتاش	۵۶۹
۸۱۵	علی مسکو خان .. ۸۳۱
علی نقی خان ... ۱۷	علی قلی خان ۳۸۶ - ۵۵۷
علی وردی خان میرزا بزدی	علی قلی خان اندرابی ۵۶ -
ناظم صوبہ بنگالہ ۵۶ -	۶۲۹
۳۶۵	علی قلی خان خانومان ۷۵ -
۳۶۱	۵۰۹ - ۸۶ - ۸۵ - ۸۴ - ۷۹
عماد الملک غازی الدین خان	۵۰۸ - ۵۵۶ - ۴۲۳ - ۴۲۴
پسر امیرالامرا فیروز جنگ	علی محمد خان زوهاہ ۵۶ -

۴۵۱ - ۲۶۲	عزایت خان	۵۶
۵۶ -	عزایت خان خوانی	۵۰۷ -	عماد الملک مبارز خان	...
۴۴۷	..	۸۳۲
عوض خان بهادر قهسوره جنگ		عمدة الملک امیر خان میر		
۵۸۲ - ۳۵۷ - ۳۵۶ - ۳۵۴		۳۶۵ - ۵۶	اسحق ..	
۵۶	عوض خان قاقشال	۲۷۰ -	عمدة الملک جعفر خان	
۵۶	عیسی خان مئین ..	۴۵۴
۴۸۲	عیسی خیل ..	عمدة الملک خان جهان بهادر		
۴۷۴	عیسی موزبان بهائی	۳۵۹ - ۲۴۵ - ۲۶	ناظم دکن	
۶۵۳ - ۶۵۲	..	۵۴۳	عمدة الملک خانخانان	
		عمدة الملک خلیل الله خان		
		۷۸
		۳۰ -	عمدة الملک موسی موسی	
		۳۴ - ۳۲
		عزایت الله پسر قاسم خان ناظم		
		۱۸۳ - ۵۶	بذکانه ..	
		۳۰۹ - ۵۶ -	عزایت الله خان	
		۶۰۹ - ۵۰۶ - ۳۱۹	...	
		عزایت الله خان مخاطب به		
		۱۵۱

* حرف غین *

غازی الدین خان بهادر غالب	
۵۷	جنگ ..
غازی الدین خان بهادر فیروز جنگ	
(شف - امیر الامرا	
غازی الدین خان بهادر	
فیروز جنگ) ۴۴ - ۵۷ -	
۳۶۹ - ۳۶۱	..
غازی الدین خان ثالث مخاطب	

غیرت خان خواجہ کامگار ۵۷	۳۶۲ بد عماد الملک
غیرت خان محمد ابراہیم ۵۷	غازی خان ۱۰۵ - ۱۱۵
	غازی خان بدخشی ۵۷
	غازی خان لٹوری ۷۸
	غازی خان سرور ۵۵۵
	غالب خان بیجاپوری ۵۷
	غضنفر خان پسر اللہ وردی خان
	۵۹۲ - ۵۷
فاخر خان پسر باقر خان ۴۱۲	غلام رضا ۲۱۲ - ۲۱۱
فاخر خان نجم ثانی ۵۷ -	غلام شاہ ۸۲۹
۲۳۴	غازہ ۸۲۳
فاضل بیگ برادر پادشاہ قلی	غنی خان ۵۵۶ - ۴۳۷ -
خان ۴۵۲	۴۳۸
فاضل خان ۵۹۵ - ۲۵۳	غنی خان پسر منعم بیگ
فاضل خان آقا افضل امہانی	خانخانان ۴۷۷ - ۴۷۷ -
۱۴۱ - ۵۷	۶۴۵
فاضل خان برہان الدین ۵۷	غنی کشمیری ۲۱۹
فاضل خان خانصاحبان ۷۸ -	غیاث الدین ۷۷
فاضل خان دیوان اعلیٰ ۵۳۳	غیاث بیگ ۱۱۷ - ۱۱۶
فاضل خان دیوان دکن ۷۲۲	غیرت خان ۲۵۸ - ۲۱۰
فاضل خان شیخ مخدوم صدر	
۵۷	
فاطمہ بیگم ۲۳۴	
فتح اللہ خان بہادر	

٥٧	فدوي خان محمد صالح	٣١٤ - ٥٧	عالمگیر شاہي
٣٩٩	فرانسيس ..	٣٥٩ - ٣٩٩
٧٢	فرحت خان (خامہ خیل)	٥٧	فتح جنگ خان زہلہ
٥٧	فرحت خان مہتر سکائی	٥٧	فتح جنگ خان میانہ
٣٣٠ - ٣٥٢ - ٣٥٢	فرخ سیر	٥٧	فتح خان پتھی (یا) پتھی پسر
٥٣٩ - ٥٤٣ - ٥٤٣ - ٥٤٣	فردوس آرامگاہ (یعنی محمد)	٦٢٧	سلیم شاہ ..
٢٧٧ - ١٠	شاہ بادشاہ (..)	٥٨	فتح خان حبشی ..
٣٤٩ - ٣٥٢ - ٣٥٧ - ٣٥٨	٧٤٢	فتح خان ولد ملک عذیر
٣٩١ - ٣٩٥ - ٣٩٩ - ٣٩٩	٣٥٥	فتح سنگھ متینای (اجہ ساہو)
٥٤٥ - ٥٤٥ - ٥٤٥ - ٥٤٥
٥٤٥ - ٥٤٧ - ٥٤٧ - ٨٢٤	٧٨	فتو غلام عدلی ..
٨٣٤	فتحر الدولہ پسر انتظام الدولہ
.. ..	فردوس آشیانی (یعنی)	٣٦١
.. ..	شہاب الدین محمد	فدائی خان مظفر حسین ملقب
.. ..	شاہجہان بادشاہ - صاحب	بہ اعظم خان کوکہ (شف)
.. ..	قران ثانی - شف - شاہجہان	اعظم خان (١٠١ - ١٠١)
.. ..	بادشاہ (٨ - ٩ - ١١٣)	٢٥١ - ٢٤٧ - ١٠٢
.. ..	١٢٩ - ١٣٣ - ١٤١ - ١٤٨	فدائی خان میرزا ہدایت اللہ
.. ..	١٤٩ - ١٥١ - ١٥٤ - ١٥٩	٥٧ - ٢٤٩ - ٢٥٠ - ٢٥١
..	٣٩٧

عددۃ الملك ۵۳۱ - ۵۳۲	۱۵۹ - ۱۶۷ - ۱۷۵ - ۱۸۸ -
فرید بزرادر امین خان دکنی	۱۹۱ - ۱۹۲ - ۱۹۵ - ۱۹۶ -
۳۵۲	۲۰۶ - ۲۳۶ - ۲۴۷ - ۲۹۵ -
فرید صاحب ۷۹۷	۳۹۹ - ۴۰۴ - ۴۰۵ - ۴۲۲ -
فریدون خان ۶۵۷	۴۲۴ - ۴۴۳ - ۴۴۵ - ۴۶۱ -
فضائل خان میوهادی ۵۷	۴۷۹ - ۴۹۰ - ۴۹۳ - ۴۹۶ -
فضیل بیگ برادر منعم خان	۵۱۹ - ۵۲۰ - ۵۲۵ - ۵۲۸ -
۴۷۷	۵۳۰ - ۵۷۶ - ۵۷۹ - ۵۸۸ -
فضیل بیگ کور ۶۳۸	۵۸۹ - ۵۹۰ - ۵۹۲ - ۶۱۹ -
فقیر الله سیف خان ۴۹۰	۶۸۸ - ۷۲۱ - ۷۲۳ - ۷۳۰ -
فیروز خان جواجه سرا ۵۷	۷۳۶ - ۷۴۲ - ۷۴۸ - ۷۵۰ -
فیض الله خان ۲۴۶	۷۶۲ - ۷۶۳ - ۷۶۵ - ۷۶۹ -
فیضی (شف ابو الفیض فیضی)	۷۹۲ - ۷۹۸
۵۶۰ - ۶۸۴ - ۶۹۲ ..	فردوس مکانی (یعنی ظہیر الدین
	محمد بابر بادشاہ) (شف -
	بابر بادشاہ) ۹ - ۶۴ -
	۴۵ - ۳۷۲ - ۴۰۹ - ۴۷۹ -
	۶۷۹ - ۶۹۰ - ۶۹۸ - ۶۷۹ -
	فرزانه بیگم مشہور بہ
	بی بی جیو زوجہ جعفر خان
قادر داد خان بہادر انصاری ۵۸	
قارلوق (قوم) ۵۶۵	
قاسم ارسلان مشہدی ۳۸۱	
قاسم بارہہ ۷۰۰	

• حرف قاف •

قاسم بیگ میر هزاره	۱۷۰	قاضي عبد الوهاب	۲۳۶
قاسم خان	۶۶۶ - ۶۰۷	۲۳۸ - ۲۴۰
قاسم خان جماعه دار	۲۲۴	قاضي علي بخشى بيگى	۱۰۹ - ۱۰۸
.. ..	۲۵۶	۵۸
قاسم خان جويني و كيفيت	۱۷۸ - ۵۸	قاضي محمد اسام	۵۸
هوگايى بذور	۵۸	قاضي محمد حسين جوناپوري	۵۹۸
قاسم خان كرماني	۵۸	۳۹۱ - ۱۰۸
قاسم خان مير آتش	۵۸	قائمان (طائفه)	۳۹۱
قاسم خان مير بهر	۵۸	قايم خان	۴۸۳
قاسم خان ناظم بنگاه	۱۸۳	قايم خان بنگش	۳۶۶
قاسم خان نمكين (يا) نمكين	۱۷۲ - ۵۸	قيدان خان مير اخور	۷۷۶ - ۵۸
.. ..	۵۸	قيداق خان امان بيگ	۵۸
قاسم علي خان	۵۷	قتلعي سلطان	۴۴۲
قاسم محمد خان نيشاپوري	۵۷	قتلعي قدم خان	۵۷
.. ..	۴۷۹	قتلعي لوهاني	۶۸۱ - ۱۱۸
قاضي برهان خوافي	۴۵۲	قرا بهادر خان	۵۷
قاضي خوب الله	۳۲۲	قراچه خان	۶۴
قاضي شهاب الدين ملك العماء	۳۴۷	قرا سگذر	۳۷۱
(قدس سره)	۳۲۲	قرا قوئيلا قوم تركمان	۳۷۱ -
قاضي عبدالله صدر	۳۴۷	۳۷۲

۵۸	پسر دوم نظر بہادر	۳۷۱	قرا یوسف ..
	قطب الدین خان خورشیدی عرف	۵۸	قریش سلطان کاشغری
۵۸	بایزید ..	- ۲۲۸ - ۱۷۳	قزق خان
	قطب الدین خان کوکلتاش (یا)	۵۰۸ - ۵۰۷
۵۱۳ - ۱۳۰	کوکہ ..	۱۲۸	قزاق خان ولد تاتار سلطان
	قطب الدین علی خان بنگوری		قزاق خان باقی بیگ اوزبک
۳۶۳	(یا) بنگوری	۵۸
	قطب الدین محمد معظم شاہ عالم	- ۲۴۲ - ۱۲۷	قزلباش (قوم)
	مخاطب بہ بہادر شاہ	- ۴۲۶ - ۴۰۹ - ۳۸۵ - ۲۴۳	
	(شف - خلد منزل)	- ۴۸۲ - ۴۳۹	۴۳۱
	قطب الدین خان شیخ خورن	۶۵۰ - ۵۹۱
۲۲۰ - ۱۹۸ - ۵۸	..	۲۶۸ - ۵۸	قزلباش خان افشار
۶۰۳	قطب الدین رومہ		قطام الملک بہادر فتح جنگ
	قطب الملک سید عبداللہ خان	۳۴۰
	وزیر اعظم	- ۵۸ - ۱۲	قطب الدولہ محمد انور خان
- ۳۲۲ - ۳۲۱ - ۳۱۰ - ۱۱۶		۵۸	بہادر ..
۶۰۴ - ۴۱۱ - ۳۴۸	۳۴۱	۷۳۷	قطب الدین حیدر
۷۱۵	قلعہ دار خان چیلہ	- ۵۷	قطب الدین خان آگہ
۵۸	قلعہ دار خان میرزا علی	۶۶۹
۲۲۸ - ۱۹۲	قلندر بیگ		قطب الدین خان خورشیدی

قوام الدین خان امفہانی ۵۸ -

۲۹۸

.. ..

قوام الدین میرزا جعفر بیگ

مخاطب بہ آصف خان

۱۱۰ - ۱۰۹ - ۱۰۷ - ۱۰۶

۵۵۷

.. قیا خان

۴۷۸ - ۵۷

قیما خان کنگ

۲۴۳ - ۲۴۲

.. فیض

• حرف کاف تازی •

۲۲۵

.. کابلی بیگم

۴۹۵

کاتھی (یا) کاتھی

۵۸ - ۲۴۹

کار طلب خان

۷۸۳ - ۸۳۰

.. ..

۲۶۷ - ۱۶

.. کاظم خان

۷۸۹

.. کاکر خان افغان

کاکر خان عرف جهان خان

۵۸ - ۸۰۴

.. ..

۵۸

.. کاکر علی خان

۳۱۳

.. کام بخش

قلندر خان ایلچی شاه درانی

۳۶۷

.. ..

قلندر سلطان چراہ تفنگچی

۴۹۵

.. آقاسی

۹۲ - ۱۹۱

قلیچ خان

۴۲۶ - ۴۷۷ - ۴۶۶ - ۴۹۵

۷۷۶ - ۷۷۳ - ۷۵۷

..

۵۸

قلیچ خان اندجانی

۵۸

.. قلیچ خان تورانی

قلیچ خان جانی قربانی ۴۰۴ - ۴۰۳

قلیچ خان خواجہ عابد پور

۵۸ - ۳۴۶

عالم شیخ

قلیچ خان صوبہ دار پنجاب

۴۳۵

.. ..

قلیچ خان صوبہ دار قندهار

۵۲۹

.. ..

قلیچ خان ناظم ظفر آباد

۳۰۵

قمر الدین خان وزیر

۵۷

.. قمر خان

۴۲۳

.. قنبر دیوانہ

کمال الدین خان پسر دلیر خان	کامگار خان پسر دوم جعفر خان
۴۵۰	۵۲۴ - ۴۵۹ - ۵۸ ..
کمال الدین علی خان ۲۸۹	کامل خان (خطاب میرزا خرم)
کمال خان کنهر .. ۵۸	پسر میرزا عزیز کوکه ۶۹۳
کنور الہی سنگھ .. ۳۲۴	کامیاب خان .. ۵۳۹
کنور جگت سنگھ .. ۵۸	کانہوجی سرکیا .. ۳۵۴
کنور مان سنگھ ۴۸۱ - ۵۱۱ -	کب کاس ۷۹۶ - ۷۹۵
.. .. ۵۱۲ - ۵۱۵	کچھواہہ (قوم) .. ۵۴۷
کنہر راد (یا) کنہر راد ۲۰۹	کرجائی زن جادر راد ۵۲۱
کوٹوال خان غلام گرجی دولت	کرم اللہ برادر شہباز خان کنہر
خان ۷۱۵ ۶۵۷
کورامل .. ۳۶۰	کریم قلی خان بخش فوج
کورندور (کپتان) .. ۲۵	دلیر جنگ .. ۶۰۴
گولا جات .. ۵۴۱ - ۵۹۵	کشن سنگھ (اتھور) .. ۵۸
گوکلتاش خان خانچہان ۸۱۸ -	کشور خان شیخ ابراہیم ۱۹۸
.. .. ۸۳۱	کفایت خان ۴۹۰ - ۳۱۱
گوکنا زمیندار دیوگڈھہ ۵۳۱	کلا پسر (ام راجی) .. ۵۱۰
گوکیا راجہ دیوگڈھہ ۷۵۵	کلہورہ (قوم) ۸۲۵ - ۸۲۹
کولی ۸۰۵	کمال الدین بن (کن الدین) زہلہ
کھندو دیہارید .. ۳۲۷ ۴۰۴ - ۵۳۰

گويال سنگهه	۵۱۶	کهنکار	۵۱۱
گوجر خان کوراني ۶۳۴ - ۶۴۰	..	کيرت سنگهه (يا) کيرت سنگهه	..
۶۴۲	..	(يا) کيرل سنگهه (يا)	..
گوندان (قوم) ۷۹ - ۷۵۵	..	کيري سنگهه	۵۹۴
گوهر آرا دختر فردوس اشياني	..	کيرري سنگهه (يا) کيري سنگهه	..
۱۵۹	..	۴۳۱	..
گيري سنگهه	۵۸		

• حرف لام •

لچهمندان	۳۳ - ۳۴
لشکر خان ۲۷۳ - ۲۹۸ - ۳۱۱	..
لشکر خان ابو الحسن	۱۴۳
لشکر خان اکبري	۵۸
لشکر خان جان نثار خان	۵۸
لشکر خان مشهدي	۵۸
لشکر خان ناظم	۴۰۴
لطف الله خان	۵۸ - ۲۹۲
لطف الله خان صادق	۵۸
..	۴۵۵ - ۴۵۵
لعل کنور	۸۱۸

• حرف کاف فارسي •

کچيتي زميندار موبه بهار ۲۹۶	..
کچموني (نام فيل قطب الملک)	..
موسوم به يادشاه بسند	..
۷۵۵ - ۷۵۴	..
کرانبار (نام فيل جذت مکاني)	..
۵۷۲ - ۵۷۱	..
کردهر بهادر	۳۳۲
گرشاسپ برادر دادر بخش ۱۵۶	..
کهران (قوم)	۶۸
کلبدن بيگم	۶۱۳
کلبرگ بيگم	۳۷۵
کنج عاي خان عبدالله بيگ	۵۸

۶۳۸

ماهه انگه (يا) انگه مادر ادهم

خان کوکه ۶۷ - ۷۰ -

۷۳ - ۳۷۷ - ۳۸۵ - ۳۹۴

ماه يار پسر اليار خان ۱۸۴

مبارز الملک سر بلند خان ۶۲

مبارز خان دوهله .. ۶۰

مبارز خان عدالي .. ۴۶۹

مبارز خان عماد الملک ۶۲

مبارز خان مير کل ۶۱ -

۲۰۵ - ۳۵۷ - ۵۲۳ - ۸۳۴

مبارز خان نيازي ۷۵۴

مبارک خان لوهاني ۳۸۰

مبارک خان نيازي ۶۱ - ۱۹۶

متهور خان بهادر خوشگي

۶۲ - ۳۵۶

مجاهد خان برادر فيروز جنگ

۴۵۰

مجد الدوله عبد الاحد خان

۶۲

لودي خان .. ۶۴۰

* حرف مييم *

مادهورار .. ۱۴۴

مادهور سنگه .. ۷۲۹

مادهور سنگه مادا ۶۰

مادهور سنگه کچه واهه ۵۹

مالوجي دکني .. ۳۱۳

ماندهاا (يا) ماندها پسر

کانهوجي سرکيا قوم مرهته

۳۵۴

مان سنگه ۵۲۳ - ۵۲۲

مانک (اي برادر مرزبان مگه

۱۶۳

مانوجي و پرسوجي ۶۱

مارليه (قوم) .. ۲۹۴

ماه بانو همشيره ميرزا عزيز کوکه

۷۰۱ - ۶۹۴

ماه جوجک بيگم (يا) چوچک

والده ميرزا محمد - حکيم

محمد اسحق پسر توبیت خان	۵۹ -	مجنون خان قاقشال	۵۹ -
میر آتش ۵۰۳ - ۵۰۲		۸۱ - ۸۲ - ۳۹۱ - ۴۲۷	
محمد اسلم خان .. ۴۴	۴۲۸	
محمد اصغر - ملقب به		محب علی خان پسر نظام الدین	
اشرف خان میر منشی	۵۹ - ۴۷۴	علی ..	
۷۳	۵۹	محب علی خان رهناسی	
محمد اعز الدین پسر جهاندار	۴۴۹	محتشم خان ..	
شاه ۸۱۸	۶۰	محتشم خان شیخ قاسم	
محمد اعظم شاه ۱۹۷ - ۲۹۵	۶۲	محتشم خان میر ابراهیم	
۳۰۰ - ۳۰۱ - ۳۰۹ - ۳۲۲	۶۲	محتشم خان میر خان	
۳۳۲ - ۳۵۲ - ۴۶۰ - ۴۶۱	۴۲۶ - ۴۲۵	محراب خان	
۵۰۲ - ۵۳۸ - ۵۴۳ - ۵۹۷	۷۹۳	محسن خان ..	
۵۹۹ - ۶۰۹ - ۶۱۰ - ۸۱۰	۵۴۵ - ۳۳۸	محکم سنگهه	
۸۱۲ - ۸۱۴ - ۸۱۵ - ۸۱۶	۵۴۶	
محمد اکبر - ربادشاه (شف -	۶۰	مکدار خان ..	
جلال الدین محمد - اکبر		محمد ابراهیم آصف الدواد	
بادشاه (۴۹۱ - ۸۱۲		جماعه الملک اسد خان - ۴۰	
محمد اکرم .. ۲۴۰	۳۱۰	
محمد امین خان ۲۷۶ - ۳۳۴		محمد ابراهیم ملتفت خان	
۷۸۰ - ۳۳۹	۱۷۲	پور اصالت خان	

- ۱۷۳ - ۲۳۷ - ۲۴۰ - ۲۹۰ -

- ۲۹۱ - ۲۹۲ - ۲۹۵ - ۲۹۷ -

- ۳۰۶ - ۳۱۴ - ۳۲۲ - ۳۴۵ -

- ۳۵۰ - ۳۵۱ - ۳۵۴ - ۳۵۸ -

- ۳۶۳ - ۴۰۸ - ۴۱۴ - ۴۴۵ -

- ۴۵۷ - ۴۵۹ - ۴۹۳ - ۴۹۵ -

- ۴۹۶ - ۴۹۸ - ۵۰۲ - ۵۰۳ -

- ۵۲۹ - ۵۳۱ - ۵۳۸ - ۵۴۱ -

- ۵۸۵ - ۵۹۱ - ۵۹۵ - ۵۹۸ -

- ۵۹۹ - ۶۰۵ - ۷۸۱ - ۷۹۰ -

- ۷۹۲ - ۷۹۶ - ۷۹۷ - ۸۱۰ -

- ۸۱۳ - ۸۱۴ - ۸۱۵ - ۸۱۶ -

- ۸۱۹ ۸۲۵ -

محمد باقی قلماق ۴۳۷

محمد بدیع سلطان ۶۱

محمد بقا مخاطب بهظفر خان

.. .. ۸۰۶

محمد بن ابی بکر الصدیق

رضی الله عنهما .. ۹۱

محمد بیدار بخت ۸۱۶

محمد امین خان بهادر ۲۹۴ -

.. .. ۴۶۴ - ۸۲۰

محمد امین خان چین بهادر

.. .. ۳۳۰ - ۵۴۳

محمد امین خان خلاف محمد

معظم خان .. ۷۸۸

محمد امین خان صوبه دار کابل

.. .. ۲۵۰

محمد امین خان میر محمد

امین .. ۶۱

محمد امین خان میر بخشی

.. .. ۲۷۸ - ۷۷۹

محمد امین دیوانه ۶۹۴

محمد امین مصطفی خان داماد

ملا محمد لاری ۱۵۷

محمد انور خان برهانپوری

.. .. ۳۲۹

محمد اورنگ زیب بهادر

ملقب به خلد مکان (شف

خلد مکان) ۸ - ۹

محمد خان ۷۱۷ - ۷۱۶ - ۷۳۹	محمد بیرام خان خانخاندان
محمد خان (خطاب بهول	(شف - خانخاندان بیرام
ملک اعتماد خان خواجه	(خان ۶۸ - ۶۷ - ۴۴ -
سرا (شف - اعتمادخان	۷۸ - ۷۴ - ۱۰۱ - ۱۰۵ -
خواجه سرا بهول ملک	۳۷۴ - ۳۷۳ - ۳۷۲ - ۳۷۱
۸۹ - ۸۸ - ۴۲ (قام	۳۷۵ - ۳۷۹ - ۳۸۰ - ۳۸۱ -
محمد خان بنگش ۳۶۶ - ۳۳۲	۳۸۲ - ۳۸۵ - ۴۷۰ - ۴۷۱ -
محمد خان شرف الدین آغلی	۴۷۲ - ۴۸۰ - ۵۴۸ - ۵۴۹ -
۵۰۷ تکلر	۵۵۰ - ۵۵۱ - ۵۵۴ - ۶۱۷ -
محمد خان مشهور ببتک ۶۰۱	۶۱۸ - ۶۱۹ - ۶۲۴ - ۶۲۵ -
محمد خان نیازی ۱۸۵ - ۶۰	۶۳۲ - ۶۳۷ - ۶۴۵ - ۶۴۶ -
محمد زمان بخشعی سلطان پرریز	۶۹۳ - ۷۱۲
۴۰۰	محمد تقی خان بنی مختار
۶۰ محمد زمان طهرانی	۴۵۷
۵۹ - محمد سلطان میرزا	محمد تقی سیم ساز ۶۰
۷۸۴ - ۲۱۸	محمد جعفر ۲۰۴
۳۸۵ محمد سعید	محمد جعفر تقرب خان ۴۶۳
محمد سمیع مخاطب بنصیری	۳۵ - ۴۲ محمد حسین
۸۰۶ خان	محمد حسین میرزا ۶۷۶ -
محمد شاه بادشاه ملقب به	۶۷۷ - ۶۷۸ - ۶۷۹

محمّد صالح خان ترخان ۶۱	فردرس آرامگاه (شف -
محمّد صالح کذبو ... ۴	فردرس آرامگاه) ۱۰ -
محمّد طاهر ... ۴۱۳	۱۸ - ۲۷۷ - ۳۲۲ - ۳۴۹ -
محمّد عادل شاه والی بیدجایور	۳۵۲ - ۳۵۷ - ۳۵۸ - ۳۶۱ -
... ۱۵۷ - ۵۷۹ - ۷۴۲	۳۶۴ - ۳۶۵ - ۳۶۶ - ۵۰۴ -
محمّد عاقل ... ۴۵۲	۵۰۵ - ۵۰۷ - ۵۴۰ - ۵۴۷ -
محمّد عظیم الشان (شف -	۸۲۱ - ۸۲۳ - ۸۲۴ - ۸۳۴ -
شاهزاده عظیم الشان)	محمّد شجاع (شف - شاهزاده
۳۰۰ - ۳۱۲ - ۳۲۲ - ۳۲۳ -	محمّد شجاع) ۱۵۶ -
... ۵۰۳	۱۹۰ - ۱۷۸ - ۱۸۴ - ۱۸۵ -
محمّد عظیم شاه ۴۵۹ - ۴۶۰	۲۵۵ - ۲۷۵ - ۵۹۳ - ۷۴۴ -
... ۵۳۸ - ۶۱۰	۷۶۱ -
محمّد عالی خان ... ۴۰	محمّد شریف پسر اعتماد الدوله
محمّد علی خان پسر حکیم	... ۹۳
دارد تقرب خان ۴۹۳	محمّد شریف پسر میرزا غیاث
محمّد عالی خان خانسامان	بیگ ... ۱۴۹
... ۶۱ - ۴۶۶	محمّد شفیع نبی - رة خواجه
محمّد عالی خان محمد علی	ابوالحسن تربتی ۷۵۹
بیگ ... ۶۰	محمّد شفیع وارد قنصا
محمّد غیاث خان به - اندر	محمّد شه لونی ۷۱۴ - ۷۱۵

۶۲ ... محمد کاظم خان	۶۲ ... غیاث بیگ
۴ ... محمد کاظم منشی	محمد فرخ سیر یادشاه (شف -
محمد کام بخش (شف -	فرخ سیر ... ۱۴
سلطان کام بخش (۳۵۶ -	۲۰۵ - ۲۵۴ - ۳۰۹ - ۳۱۷ -
۳۶۸ - ۳۰۱ - ۳۹۱ ...	۳۲۱ - ۳۲۳ - ۳۴۰ - ۳۴۲ -
۸۱۸ ... محمد ماس	۳۴۳ - ۳۴۵ - ۳۴۸ - ۳۴۹ -
۸۰۲ ... محمد مکسن	۳۵۲ - ۳۵۴ - ۳۵۷ - ۳۵۸ -
محمد مراد بخش (شف -	۳۵۴ - ۳۶۳ - ۳۶۹ - ۳۷۹ -
شاهزادہ مراد بخش (۵۴۳ - ۵۴۳ - ۵۴۳ - ۵۴۳ -
۱۷۴ - ۱۹۸ - ۲۲۳ - ۲۹۵ -	۸۱۸ - ۸۱۱ - ۹۰۳ - ۸۱۸ -
۳۱۲ - ۴۲۰ - ۴۴۱ - ۷۰۱ -	۸۱۹ - ۸۲۰ - ۸۲۱ - ۸۳۱ -
۷۷۰ - ۷۹۵ ...	محمد قاسم ... ۴
محمد مراد خان ۳۰۱ - ۳۳۹ -	محمد قاسم خان بدخشی ۵۹
۵۰۲ ...	محمد قلی افشار ۱۰۹
محمد مراد خان اوزبک ۲۸۹	محمد قلی ترکمان ۶۰
محمد مراد خان پسر امیر بیگ	محمد قلی توقباتی ۵۹
۵۹ ...	محمد قلی خان برلاس ۵۹ -
محمد مراد خان پسر	۸۶ - ۳۸۵ - ۶۴۲ ...
مرشد قلی خان ۶۲	محمد قلی خان بهرسله ۶۱
محمد مراد خان حاجب ۳۰۵	محمد قلی قطب الملک ۵۸۰
	محمد کاظم ... ۳۵۰

محمد و محمود نياير عالم خان	۴۹۳	محمد مرتضى خان
لودي ... ۷۲۵		محمد مسعود پسر احمد بيگ
محمد يار خان پسر ميرزا	۱۲۷	خان کابلي ...
بهمن يار ... ۶۲ - ۲۳۴		محمد معالي خان ... ۲۴۰
محمود خان پسر خانجهان		محمد معزالدين (شف -
لودي ... ۷۲۹		شاهزاده محمد معزالدين)
محمود خان حارس قلعه کانه		۲۹۶ - ۴۵۹ - ۷۸۹ - ۸۱۳ -
... ۷۴۲		... ۸۲۵ - ۸۲۷
محي الدين محمد اورنگ زيب		محمد معصوم ... ۷۱۰
بهادر عالمگير غازي ملقب		محمد معظم (يعني شاه عالم
به خلد مکان (شف -		مخاطب به بهادر شاه)
خلد مکان) ۸ - ۹ -		(شف - خلد منزل) ۸۱۲
۱۷۳ - ۲۰۶ - ۲۱۵ - ۲۱۶ -		محمد معظم (يا) محمد عظيم
۲۱۷ - ۲۲۲ - ۲۳۲ - ۲۳۴ -		... ۸۱۳
۲۳۷ - ۲۳۸ - ۲۴۰ - ۲۴۵ -		محمد مقيم ... ۵۹۹
۲۵۵ - ۲۶۶ - ۲۷۴ - ۲۷۷ -		محمد مومن خویش ايرج
۲۷۸ - ۲۸۰ - ۲۸۴ - ۲۸۷ -		خان ... ۵۹۸
۲۹۰ - ۲۹۱ - ۲۹۲ - ۲۹۵ -		محمد نياز خان ... ۳۰۹
۲۹۷ - ۳۰۶ - ۳۱۴ - ۳۲۲ -		محمد وارث ... ۴
۳۴۵ - ۳۵۰ - ۳۵۱ - ۳۵۴ -		محمد والي ... ۱۹۷

مخلص الله خان افتخار خان پسر	۳۵۸ - ۳۶۳ - ۴۰۸ - ۴۱۴ -
احمد بیگ خان کابلی ۱۲۷	۴۴۵ - ۴۵۷ - ۴۵۹ - ۴۹۳ -
مخلص خان ۲۰۷ - ۳۰۸ -	۴۹۵ - ۴۹۴ - ۴۹۸ - ۵۰۲ -
۷۲۴ - ۵۰۰	۵۰۳ - ۵۲۹ - ۵۳۱ - ۵۳۸ -
مخلص خان بخشي ۲۶۶	۵۴۱ - ۵۸۵ - ۵۹۱ - ۵۹۵ -
مخلص خان برادر کلان الله وردی	۵۹۸ - ۵۹۹ - ۶۰۵ - ۷۸۱ -
خان ... ۶۰	۷۹۰ - ۷۹۲ - ۷۹۶ - ۷۹۷ -
مخلص خان عالمگیری ۶۱	۸۱۰ - ۸۱۳ - ۸۱۴ - ۸۱۵ -
مخلص خان قاضي نظاما ۶۱	۸۱۶ - ۸۱۹ - ۸۲۵ ...
مراد بخش ۵۱ - ۱۶۲ - ۲۰۳	۲۴۴ - ۲۴۵ مختار بیگ
مرار زار کهور پوره ... ۸۳۳	۲۵۴ - ۲۹۳ مختار خان
مرتضی پاشا ۲۴۲ - ۲۴۳	۷۸۹
مرتضی خان انجو ۶۰ - ۱۷۲	۶۰ - مختار خان سبزراری
مرتضی خان سید شاه محمد	۵۳۵
۶۱	۶۱ مختار خان شمس الدین
مرتضی خان سید مبارک خان	۶۲ مختار خان قمر الدین
۶۲	مخدوم الملک عبد الله و احوال
مرتضی خان سید نظام ۶۰	۵۹ شیخ حسن علائی
مرتضی قلی ... ۵۱۹	مخلص و خان برادر خرد
مرتضی نظام شاه سلطان حسن	۵۹ سعید خان چغتای

مریم مکانی (یعنی والدہ)	بن سلطان حسین سبزواری
ماجدہ عرش اشیدانی ۱۰ -	۴۵۹ - ۱۲۱
۶۵ - ۱۱۰ - ۳۷۷ - ۹۲۱ -	مرحمت خان ۳۸۷ - ۳۶۳ -
۸۱۴ - ۶۶۶	۸۳۴
مستعد خان محمد شافی (یا)	مرحمت خان بہادر غصنفر جنگ
محمد شافی ۴ - ۳۵۱ -	۶۲
مسعود حسین ... ۶۴۹	مرحمت خان ولد صادق خان
مسعود میرزا ... ۶۴۸	مرحوم ... ۷۷۱
مصاحب بیگ ... ۵۹	مرشد قلی خان ... ۲۱۰
مصطفی بیگ ترکمان ۶۰	مرشد قلی خان ترکمان و احوال
مصطفی خان پسر علی خان	مرشد قلی خان لکھ استبحار
خویش یایزید خان ۶۰۴ ۵۴۰ - ۶۰
مصطفی خان خوافی ۶۱	مرشد قلی خان خراسانی
مصطفی خان کاشی و حکایت	و کیفیت دہار و دکن ۶۱
آمدن محمد اعظم شاہ نزد	مرہٹہ (قوم) ۱۹۸ - ۲۷۶ -
خلد مکان ... ۶۱	۲۹۶ - ۳۲۹ - ۳۳۰ - ۳۵۵ -
مطلب خان سبزواری ۶۲ -	۳۶۲ - ۳۶۴ - ۳۶۵ - ۳۶۹ -
۸۱۵	۴۹۸ - ۵۰۳ - ۵۲۲ - ۵۵۷ -
مظفر ... ۶۶۲	۴۱۲ - ۷۸۳ - ۸۰۶ - ۳۶۹ -
مظفر جنگ ۲۰ - ۲۴ - ۲۵ -	۸۳۴

۵۵۸	۳۶۴ - ۳۸۰
۲۹۶	مظفر شاه گجراتي		۶۷۰	۶۶۹	مظفر حسين ميرزا
۷۵۱ - ۲۶۹	معتقد خان		- ۵۴۶	- ۳۹۲	مظفر خان
۶۰	معتقد خان ميرزا بيگي		۸۲۲	- ۶۶۵	- ۶۶۴ - ۶۳۱
معتقد الدوله بهادر سوار جنگ			۷۱۳	...	مظفر خان بارهه
۷۸۳	- ۵۹		مظفر خان تربتي
۷۹۳ - ۴۸۷	معتقد خان		۱۰۸ - ۱۰۱	- ۸۲	...
۱۱۵ - ۴	معتقد خان بخشي		۶۵۳		مظفر خان ديوان
۶۰	معتقد خان محمد شريف		۶۵۵		مظفر خان سپه سالار
معتقد خان محمد صالح خوافي					مظفر خان صاحب موبه بنگاله
۶۱	۳۹۲
معزالدوله حامد خان بهادر			۶۵۱		مظفر خان موبه دار بهار
۶۳	ملابيت جنگ	...	- ۶۹۵		مظفر خان گجراتي
معزالدوله حيدر قلي خان			۶۹۶
۶۲	امقاني	...			مظفر خان مخاطب به همت
۶۰۶ - ۳۱۶	معزالدين		۸۰۶	...	خان
۵۰۸	معصوم بيگ صفوي		- ۱۴۰		مظفر خان معصومي
۶۸۲	معصوم خان	...	۷۲۳
- ۵۹	معصوم خان فرنخودي		۶۰		مظفر خان مير عبد الرزاق
۶۵۶ - ۴۷۳			مظفر خان ناظم بنگ و بهار

٥٩	معصوم خان کابلي	٥٩ -
مغل (يا) مغوليہ (قوم)	٧٩٥ -			١٠٨ - ٢٩٢ - ٣٩٣ - ٤٧٣ -
٨٢٣		٤٧٤ - ٤٩٥ - ٤٨١ -
٩١		مغل خان بلخي	معصوم عامي (يا) معصوم	
مغل خان پسر زين خان کوکھ			خان عصي ...	٤٥٦ -
٩٠	معظم خان	١٩٩ - ٢٤٩ -
مفتخر خان	٢٣٤ -	٧٨٧ -		٢٧٥ - ٥٣٢ -
مفوض الملہ خان بہادر	٧٨٣		معظم خان خانخازان	١٨٥ -
مقرب خان	١٧٧ -	١٩١ -	معظم خان شيخ بايزيد	٩٠ -
	٧٢٧ -	٥٥٦ - ٣٥٦ - ١٧٨ -	معظم خان صفوي ...	٧٠٩ -
٧٩٥	معظم خان مير جملہ (شف -	
مقرب خان پسر امين خان	٩٢		مير جملہ معظم خان	٩١ -
مقرب خان شيخ حسو	٩٠			٢٠١ - ٢١٨ - ٢٤٨ -
مقصود علي	٩٠	...	معمر خان مير ابو الفضل	
مقيم خان	٤٨٣	...		٢٥٤ - ٢٨٨ - ٤٤٩ -
مکرمات خان	٥٣٢ -	٥٩٠ -	معين الدين	٣٣٠ -
٧٧٧	معين الدين خان بہادر عرف	
مکرمات خان ملا مرشد رکيفيت			ميدان اچھن پور شاه مکھن	
بلدہ شاھجہان آباد	٩٠			٥٠٥ -
مکرم خان	٢١٢	...	معين الدين خان فرزند خودي	

چشم پوشی بکار برد - و یکدست مراسم حزم و کار آگهی از دست
 واهشته هرکه از روی هواخواهی حرفه از بد اندیشان مخفی باد
 میگفت از تذک ظرفی بافشای آن او را شرمسار و بے اعتبار
 میکردانید - تا آنکه دفعه تمام توران و همه تورانیان بر شوریدند
 و یکبارگی طبل مخالفت فرودگرفته خطبه مادرء النهر بنام عبدالعزیز
 خان خواندند - و المازان فرصت جو دست بنهب و تاراج بر آورده
 اکثر کارخانجات را یغمائی ساختند - آخر الامر نذر محمد خان با پسر
 بمصالحه پرداخت - که فرمان روائی مادرء النهر بخود متعلق ساخته
 بلخ و بدخشان بار بگذارد - و خود بعد آشتی از پیکار و تروند
 بر آسود - اما از درونگی اوزبکان و خود سری المازان بیم جان و مال
 هر روز می افزود - ترک مید و شکار نموده چنده درون حصار
 بلخ خانه نشین گشت - و چون بعد وقوع حادثه ناگزیر جنت مکانی
 و بودن وارث تخت و تاج یعنی صاحبقران ثانی بر بعد مسافت
 در جنیر (که اقصای دکن است) عرصه خالی پدداشت از شورش طلبی
 و غرور جوانی لشکر گران بتسخیر کابل کشید - هر چند کار
 پیش نبوده از صولت لشکر فیروزی رجعت قهقری نمود اما دست
 تعدی و تطاول دراز ساخته از سکنه شهر و رعایای نواحی و اطراف
 هرچه اوزبکان قهقری دست یافتند بنهب و غارت بردند - و ابواب
 بیداد و ستم بر روی اهل آندیار فراز نمود - ازان وقت مرکوز

(۲) در [اکثر نسخه] اکثر کارها را (۳) در [بعضه نسخه] شناخته *

خاطر اعلی حضرت بود - که بمقتضای *

* مصرع *

* کاوخ انداز را پاداش سنگ است *

(۲)

فوجی جرار بر سر بلخ و بدخشان فرستاده آن ملک سرورثی را
انتزاع نمایند - بهسبب اشتغال مهمات مایهی اراده مذکور از مکه
بطون بر منصف ظهور نرسید - درین وقت (که خود بخود دران
ولایت هرج و مرج افتاد - و امانان بی دین آتش ظلم افروخته
در قتل و اسرا اهل اسلام و هتک استار ناموس اشراف و اختیار خود را
مستحق انواع سیاست ساختند) شاهزاده مراد بخش را با پنجاه
هزار سوار بتسخیر آندیار و مالش آن گروه ناهنجار در نوزدهم سال
باستعجال رخصت فرمود - و چون شاهزاده از کتل طول گذشته
بمیدان سرا منزل نمود اوزبک و امان (که قری و مواضع بدخشانان را
بجارب غارت پاک رفته کار بر خسرو سلطان تنگ ساخته بودند)
از آرازه موکب منصور بپای سرعت راه فرار پیمودند - خسرو
سلطان بر وفق مصلحت دید خرد با پسر خود بدیع سلطان
و دو هزار خانه دار از احشام و اهل قندوز (که بیشتر رعایای
جور کشیده تالان دیده بودند) احرام ملازمت شاهزاده بهست
و چون نزدیک باندراپ رسید امیرالامرا علی مردان خان پذیره شده
بر پشت اسب دریافت - و پس از آنکه داخل خیمه شاهزاده شد
آن قاعده دان بر طبق حکم پادشاهی تا منتهای بساط رفته معانقه

نموده همراه آورد - و نزدیک بمسند نشانده گوناگون عاطفت
و دلجوئی بکار برد - و انواع عطایا و پنجاه هزار روپیه نقد توافع
نموده روانه حضور ساخت - از پیشگاه خلافت مرحمت خان ولد صادق
خان مرحوم با چهار اسب عربی و عراقی با زین طلا و بیش قیمت پارچه
از نوادر اقمشه هندوستان و یک پالکی و چهار درای با چوبهای
نقره و غلافهای مخماری برای سواری عورت و در دست بیش خانه
مکمل تعیین گردید - که اشیای مذکور را بمسلطان مزبور رسانیده
همه جا بمرافعت او بوده بدرگاه رساند - بیست و پنجم (بیع الآخر
سنه ۱۰۵۶) یک هزار و پنجاه و شش هنگامیکه بظاهر کابل رسید
مدار المهام سعد الله خان و میر جلال صدر الصدر استقبال نموده
بملازمت رسانیدند - او التماس قدمیوس نمود - باجاست آن امتیاز
بخشیدند - پس ازان سرش را اعلی حضرت از راه قدر شناسی
بدر دست برداشته باغوش عاطفت در آوردند - و بحکم نشستن
مباهات اندوخت - و باقسام غذایات و نوازش و انعام پنجاه هزار
روپیه نقد کامیاب گشته بمقصوب شش هزاری دو هزار سوار اختصاص
یافت - و منزل خاندوران بهادر را با فروش و اسباب تجمل
برای او آراسته قرار یافت - و بدیع سلطان پسرش (که همراه
پدر بود) بمالیانه دوازده هزار روپیه نوازش یافت - و چون خسرو
سلطان مرد ضعیف بنیه افیونی (که مدتها بتعدي و اشتام
اوزبکيه روی بهبود ندیده بود - و از بیم و هراس دست انداز المانان

ده نه آسوده) يك دفعه بے رنج و تعب بدولت خدا داد رسيد
 بفراغبال و ترفه حال بهره ياب لذت زندگاني گشت - تكاپوي نوکري
 درميان نبود - گاه در دارالسلطنت لاهور و گاه در شاهجهان آباد
 و احياناً در دكاب بهر ميبرد - و در سال بيست و ششم ادرا از منصب
 باز داشته بلک روييه مشاهره موظف گرديد - و درين سال پسرش
 بديع سلطان بمنصب هزاري دو صد سوار سرافرازي يافت - و تا آخر
 سلطنت اعلیٰ حضرت بمنصب دو هزار و پانصدي (سيده بود) *

* خواجه عبدالهادي *

بهر کلان مفدر خان خواجه قاسم است - ادراؤل سلطنت
 فردوس آشياني در قصبة سرونج^(۲) قبول پدر خود مي بود - سال
 چهارم (که خانجهان لودي با اتفاق دريا خان زوهله از دکن بمالوه
 شتافته بقصبة مذکور (سيد) از بهر است آنجا از قرار واقع پرداخت
 تا سال بيستم بمنصب نهصدي شش صد سوار فايژ شده سال
 بيست و يك از اصل و اضافه پيايه هزار و پانصدي هشت صد سوار
 مرتقي گشته سال بيست و سيوم باضافه دريست سوار چهره عزت
 برافروخته سال بيست و ششم همراه پادشاهزاده دارا شکوه (که بتسخير
 قلعه قندهار نامزد شده) دستوري پذيرفته وقت رخصت از اصل
 و اضافه بمنصب دو هزاري هزار سوار و عطای خلعت و اسب با زين
 نقره و سال بيست و هفتم بعنايت علم لواي بلند رتبي برافروخت

سال سیم مطابق سنه (۱۰۶۶) یک هزار و شصت و شش هجری
با در عدم خانه گذاشت - پسرش خواجه جان تا سال سیم هزاری
چهار صد سوار منصب داشت *

* خوشحال بیگ کاشغری *

سال نوزدهم جالوس فردرس آشیانی بمنصب هزاری چهار صد
سوار چهارم عزت برافروخته با سلطان مراد بخش بدهخیر بلخ
و بدخشان رخصت پذیرفت - و پس از فتح بلخ و مراجعت شاهزاده
مذکور به بدوستان چون جملة الملك سعد الله خان به بدوستان
آنجا تعیین شد او را با دیگر کاشغریان بتهانه داری شیرپور و سام چاریک
مقرر نمود - سال بیستم حسب تجویز جملة الملکی از اصل و اضافه
بمنصب هزار و پانصدی پانصد سوار عزامتیار اندوخت - و سال
بیست و دوم همراه سلطان محمد اورنگ زیب بهادر بصوب
قندهار مرخص گشته از آنجا همراه رستم خان و قلیچ خان در محاربة
قزلباشان پای قیام مستحکم داشته مصدر تردد گردیده سال بیست
و سیوم از اصل و اضافه بمنصب در هزاری هزار و در بیست سوار
سورشته اعتبار بدست آورده سال بیست و پنجم باز همراه شاهزاده
مذکور بهمهم مصطور شتافت - و سال بیست و هشتم همراه جملة الملك
بر سر چیتور کسپیل شده گام جلالت برداشت - پستر همراه خلیل خان
بتادیب زمیندار سری نگر شتافته اواخر سال سی و یکم با مهاراجه

جسونت سنگه جهت سد راه بودن بر فوج دکن (که عزیمت سلطان محمد اوزنگ زیب بهادر بحضور بتقریب عیادت پدر والا قدر زبان زد شده بود) بصوبه مالوه دستوری یافته دامن همت بر کمر عقیدت زد - پس ازان در جنگ سموگذهه برکاب سلطان داراشکوه بود بانی احوالش بظفر نرسید *

* خواص خان بختیار خان دکنی *

در عهد جنت مکانی در سالک ملازمان انتظام یافته سال هشتم جلوس فردوس آشیانی بخدمت فوجداری لکهی جنگل و تهاڑه (۲) از تغیر سردار خان چهره اعتبار برافروخته سال دوازدهم (که پادشاه بسرحد پنجاب ورن فرمود) از احراز سعادت ملازمت نمود و سال چهاردهم از انجا معزل شده در کومکیان صوبه بهار قرار یافته سال شانزدهم بفوجداری تهرمت مضاف صوبه بهار عزامتیاز اندوخته سال بیستم بعنایت خلعت و اسب سرفراز گشته بیدخشان دستوری پذیرفته سال بیست و یکم بحضور رسیده دولت بار یافت و بفوجداری و قبولداری مهندسور مضاف مالوه لوائی کمرانی برافراشت سال بیست و سیوم چون صوبه داری مالوه بشاهنواز خان و مهندسور بمیرزا محمد پسر میر بدیع مشهدی (که خویش خان مزبور میشد) قرار گرفته او از انجا تغیر شده بمسقر داخل کومکیان دکن گردیده در محاصره گانگنده همراه سلطان محمد اوزنگ زیب بهادر

مصدر تردد است بود - و پس ازان (که زمام سلطنت با اختیار شاهزاده
مزبور در آمد) از اصل و اضافه بمنصب دوهزاری هزار و پانصد
سوار و خطاب خواص خان بر نواخته شد - و در حرب متواتر (که
خلد مکان را با مهاراجه جسونت سنگه و شرکای سلطنت (رو داد)
در رکاب پادشاهی بوده بتعیضاتی صوبه بهار بدان حدود شتافت
و چون قبل از جالوس ثانی قاعه چنار از دست سید ابو محمد
نام نوکر سلطان شجاع مستخلص گردید او بهکراست آنجا اعتبار
اندوخت - و سال دوم از آنجا عزل پذیرفت - بر مال حالش
اطلاع نیست *

* خلیل الله خان *

برادر خرد اصالت خان میر بخشی ست - حمیده بانو بیگم
صبیه سیف خان و صبیه زاده آصف خان یمن الدوله در عقد
ازدواج داشت - در عهد جناب مکانی هنگام استیلای مهابت خان
همراه آن آصف مرتبت در قید مهابت خان افتاد - و در سال سیوم
جالوس اعلی حضرت ب خطاب خانی سر برافراخت - پستتر بخدمت
میر ترکی اختصاص گرفت - و در سال ششم سنه (۱۰۴۲) هزار
و چهل و دو هجری بخدمت میر آتشی مباحات اندوخت - و در
سال نهم بمنصب دوهزاری رسید مراد بدام آورد - و قراول بیگی
گردید - و در سال هیزدهم بمنصب سه هزار و دوهزار سوار سرفرازی
یافت - و بخدمت قوربیگی کمر خدمت بر بست - و در سال نوزدهم

بمهرای شاهزاده مراد بخش بتسخیر بلخ و بدخشان رخصت یافته بمرداری فوج طرح دست چپ متعین گردید - شاهزاده خلیل الله خان را باتفاق چین قایم خان و میرزا نودر^(۲) مغوی از چاریکاران براه آبدرة بانتزاع قلعه کهمرد و غوری روانه نمود خان مزبور از چستی و کارطابی با میرزا نودر یک منزل پیش افتاده چون از کتل گندک (که سرحد صوبه کابل و ولایت کهمرد است) گذشت جمعی را بمهرمت هرچه تمامتر بر سر کهمرد تعین کرد - اوزبکان بمجرد وصول بهادران منصور مضطر گشته از حصار برآمده هر یک بطرف بدرزد - بعضی از آنها ادلا ثبات قدم ورزیده آخر کار زینهار پرتوه شده قلعه را سپردند *

خلیل الله خان خاطر از استحکام آن را پرداخته باز باتفاق میرزا نودر یک منزل از قایم خان پیش راهی گشته بدستور کهمرد جوق را بمغوی غوری کسبل نمود - آنها با قباد میر آخور محافظ غوری (که فوج منصوره را مردم هزارجات پنداشته از قلعه برآمده بود) در آریختند - از بکمتر آویزه ده سپر فرار گردید - دلبران چالاک پاشنه کوب با از جنگ کنان بحصار درآمدند - قباد بارک پناه چسته بعهد و پیمان خلیل الله خان را دید - خان مضطرب قلعه را باعتمام خان سپرده خود با قباد بشاهزاده پیوست - و پس از درآمدن آن مملکت بتصرف ازلیای دولت قاهره و وصول علامی سعد الله خان

(۲) نسخه [ب] نودر - یا نودر باشد *

ببلده باغ جهت بند و بیست آندیار خلیل الله خان متعلقان
 نذر محمد خان را همراه گرفته بحضور پادشاهی آورد - و در سال
 بیستم در رکاب شاهزاده فتح نصاب ظفر نصیب محمد اورنگ زیب
 باز رخصت یساق باغ یافت - بمنزل ضحاک رسیده بود که از واقعه
 باغ در گذشتن اصالت خان بوضوح پیوست - او از فرط محبت
 و افزونی وداد دل از اسباب تعاقب برگرفته زایه گزینی اختیار نمود
 با آنکه پادشاهزاده بتعزیت شتافته مواظب شکیمپ افزا فرموده گفت
 که در چنین مهمه خود را از کارهای پادشاهی باز داشتن منافی
 طریقه عقیدت و ارادت است (بخان مذکور درنگرفت - لهذا از پیشگاه
 فرمانروائی بعزل منصب و جاگیر معائب گشت - و در سال بیست
 و یکم نقوش ندامت و پشیمانی از هیمای حالش بر خوانده بدستور
 سابق بمنصب چهار هزاره ذات سه هزار سوار و تیدول میوات
 و فوجداری آن از تغییر شاه بیگ خان سرپا زد گردانیده امر شد - که
 دولت ملازمت نا یافته از لاهور روانه تعلقه گردن - و در سال بیست
 و دوم بهایه بخشیدگری دوم مرتقی گردید - و در سال بیست و هیوم
 از تغیر جعفر خان بتفویض خدمت والای میر بخشیدگری پایه
 دولت برتر افراخت - و در سال بیست و چهارم باضافه هزار سوار
 کامیاب گشته از انتقال مکرمت خان بصوبه داری شاهجهان آباد
 موعض شد - و در سال بیست و ششم بمنصب عمده پنج هزاره
 چهار هزار سوار تحصیل بلند نامی نمود - و بهمراهی عالی مردان

خان امير الامرا بحراسه كابل (كه نظم آن بشاهزاده دارا شكوه

و پسرش متعلق بود - و شاهزاده درين سال بمحاصره قندهار عازم شد)

با فوج بسيار تعين گشت - و پس ازان [كه مرزبان سري نگر] كه در

كوهستان شمالي دارالخلافه است) باستظهار مصاعب مكان و مضائق

كوهستان از زمان سربر آرائي اعلى حضرت دولت تقبيل عتبه خلافت

در نيافته سر نخوت مي افراشت [خايل الله خان بهالش آن خود سر

مقرر گشته حكم شد - كه به قبول خود رفته و خاطر از نظم و نسق آن

را برداشته و بمقصد نهد - او در سال بيست و نهم از انطاع خود
(۲)

بدار الخلافه آمده در ماه مهر سنه (۱۰۶۵) هزار و شصت و پنجم

با هشت هزار سوار نبردگار برة نوردي در آمد - زميندار سرمرور

(كه سر كوه است شمالي دارالخلافه - و يخ ازانجا بشاهجهان آباد

آزاد) بخايل الله خان پيوسته كمر ارادت بخدمتگاري بر بست

و چون بدون [كه چاكائے ست بيرون كوه سري نگر بدر ازي بيست
(۳)

كرده و پهنائي پنج كروه (كه بطول يكسر آن بچون پيوسته - و ديگر

بگنگ) و در اطراف مواضع و محال آباد دارد] (سيد از نزديك

كهيلاكهر شروع بتهانه بندي نمود - تا ساحل گنگ هر جا مناسب

دانست گلبن قلعه احداث نموده جمع را باستحكام آن برگماشت

و چون بساحل گنگ (كه ازان عبور نموده بکوه در مي آيد)

(۲) در [اكثر نسخه] سال (۳) نسخه [ب] جنگل است (۴) در [بعضه

نسخه] هشت كروه *

رسیده جمع عباره نموده تهانة چاندني را (که از توابع سوري نگو
است - و خارج دون و کهيلا گهر) بتصرف در آورده - بهادر چند
مرزبان کماري بازاده خدمتگذاري بلشکر ملحق گشت *

ازان رو [که برسات نزديک رسيد - و موسم يساق آن سرزمين
و هنگام در آمد کوهستان درگذشت - مع هذا گرفتن آن هيچ مصلحت
نبود - و آب و هوای آن مکان جز سکنه آنجا را (که از قبيل ديو
و دن اند) سازگار نيست] خليل الله خان بر طبق يوليغ والا مهم
کوه را موقوف داشته دون را (که حاصل آن هنگام معموري یک لک
و پنجاه هزار روپيه است بشصت لک دام موافق دوازده ماه)
بطريق وطن در قبول چتره و ج چوهان (که هزار و پانصدي هزار
سوار منصب داشت) مقرر نموده و تهانة چاندني را بکردري
هر دراز سواره بحضور موفور السورر معاودت نمود - و مکرر باضافه
سواران در اسپه سه اسپه سرافرازي يافت - و در سال سي و یکم (که
بعد طريان عارضه باعلی حضرت و حصول تخفيف در عوارض
کوفت بنابر تغيير مکان حرکت لازم گردید - و در محرم سنه (۱۰۶۸)
هزار و شصت و هشت هجري از دار الخلافه متوجه مستقر الخلافه
اکبر آباد شدند) خان مزبور بحراسمت شاهجهان آباد مامور گشت
و چون اواخر دولت اعلی حضرت دارا شکوه محمد امين خان
ميرمکشي را باتهام نظربند نمود آن خدمت والا بخان مشاراليه
باز گردید - و پس ازان (که دارا شکوه تصميم مقابله عالمگيري

بخود قرار داد) از فرط اعتماد و رفور و درینک (که بآن عمده بارگاه
 خلافت گمان داشت) او را با فوج جرار برسم ^(۲) منقلا از اکبر آباد
 بدھولپور رخصت نمود - در روز جنگ با سایر توارانیه و امرای
 پادشاهی بمرداری میمده قیام داشت - و چون پنهانی عهد و پیمان
 بندگی و درست اخلاصی استوار ساخته بود در وقت گرمی کلزار
 با پانزده هزار سوار تیغ زن نیزه گذار از جای خود حرکت نمود
 مگر بقدر مدافعه جنود اوزبکیه (که با او بودند) دست جرأت
 برکشوند - و پس از هزیمت دارا شکوه چون ظاهر اکبر آباد
 مضروب خیام عالم گیری گردید فاضل خان خانانها مان مکرر از جانب
 اعلیٰ حضرت سلسله جنباں شوق گشته دواعی ادراک ملازمت
 برانگیخت - جناب عالمگیری سخن او بشمع رضا اصفا نموده ثانیاً
 بتحریک مصلحت کیشان خود کام از قدمپوس پدر والا قدر
 ابا آورد - اعلیٰ حضرت خلیل الله خان را باتفاق فاضل خان
 بگذارش پیغام فرستاد - خان مذکور بذابر سابقه یکتائی پیش از
 فاضل خان باریاب خلوت گشته چندان براه عکس مدعا شتافت که
 وحشت و کلفت شاهی از یکے بصد رسیده خلیل الله خان را نزد
 خود نگاهداشته فاضل خان را بے نیل مقصود بر گردانیدند - اگرچه
 میر بخشی گری بدستور سابق بمحمد امین خان بحال فرمودند
 اما عمدة الملک خلیل الله خان را بمنصب والای شش هزار

(۲) شش هزار سوار در اسبه سه اسبه مشمول التفات خسروانه ساخته
از اعز آباد دهایی پیشاپیشی جیوش منصور بتعانب دارا شکوه
مرخص کردند - و خان مذکور باتفاق بهادر خان کوه تا ملتان
عذان مسارعت باز پس نکشید - و در همان ایام مبادی سنه (۱۰۶۹)
هزار و شصت و نهم هجری خلیل الله خان بصوبه داری پنجاب
مبادی شد - و در سال چهارم در لاهور عارضه بر مزاج او طاری گشت
چون گرفت او بامداد کشید بدار الخلافه آمده از شدت ضعف
ملازمت ناکرده بسر منزل خویش فرود آمد - تقرب خان و دیگر
حکمای دایه سریر خلافت بحکم والا بمعالجه او پرداختند - بسبب
ازمان مرض فتور قوی بمرتبه کمال رسیده بود - باندک نقصه (۴)
چه تدبیری غذا در داد کارش از مدارا در گذشت - دوم رجب سنه
(۱۰۷۲) یک هزار و هفتاد و دو هجری روزگار حیاتش بسر آمد
خلده کان بمقتضای قدرشذاسی سایه عاطفت پایه بر سر بازماندهای
آن مرحوم افکنده بانواع تسلیه و دلجوئی نوازش فرموده میرخان
و روح الله خان و عزیز الله پسران او را و افتخار خان و ملتفت خان
و بهاء الدین بوادر زاده ها و سیف الله صفوی دامادش را بعطای
خلع فاخره بر نواخته از کدورت ماتم رسیدگی بر آوردند - و زوجه
و صبیبه اش را بسالیانه پنجاه هزار روپیه کامیاب گردانیدند - و پسران

(۲) در [بعضی نسخه] شش هزار سوار چهار هزار سوار در اسبه سه اسبه

(۳) در [بعضی نسخه] نقصه (۴) [ج ۱ هفتاد هجری *]

د دامادش باضافه مناصب مطرح ^(۲) انظار خسروانه گشتند *

خلیل الله خان با علو حسب و بزرگی نژاد درین سلطنت
عالیه عالیه دیرین خدمت و قدم بذدگی داشت - و آخر عمر را
در خیر اندیشی و هوا خواهی خلیفه زمان شهری ساخت - ازین رو
اخلافش هر یک بدولت و کامرانی کوس بلذذنامی بر نواختند - گویند
خلیل الله خان نسبت برادر کلان امالت خان درشت خوی نندگو
بود - چون هر دو برادر بهمراهی شاه شجاع بهمم پرورده تعیین گشتند
مهابت خان سده سالار آنقدر که از امالت خان راضی و خوشند گشت
همانقدر از خلیل الله خان آزاده و گله مند گردید - و آصف خان
نیز از ناسازی مزاجش همیشه از دخیره خاطر داشت *

* خان دوران *

سید محمود پسر میانه خاندوران نصرت جنگ است - بعد
فوت پدر بمنصب هزاری هزار سوار سرافرازی یافت - و بدستیاری
اقبال و پایمردی نیکو خدمتی در تلاش جاه و دولت از برادر کلان
سید محمد سبقت گرفت - در سال بیست و دوم بمنصب دو هزار
سر برافراخت - و در یساق تندهار متلزم رکاب شاهزاده محمد
اورنگ زیب بهادر بود - سال بیست و سیوم بهنگام عادت بهمراهی
سعد الله خان (که در استلام سده سلطنت و جهانپانی پیش آهنگی
کرد) شرف بار یافت - و بارلین خطاب پدر نصیری خان چهره

نامردی بر افروخت - و پس ازان بتمیذاتی صوبه مالوه و تیولداري
و قلعه دارى را یسین دستوری یافت - و در سال سیم بمراقبت
صوبه دار مالوه (که با جمیع کمکیان آن ناحیه تعین شاهزاده محمد
اورنگ زیب ناظم دکن بغا بر تعریک عبدالله قطب شاه شده)
بدانجا شتافت - و پس ازان ۴۰۰ (که بآئین شایسته انجام گرفت)
بمکان خود معرودت نمود - و در همین سال باز بر طبق حکم حضور
بدکن رفته بهمراهی شاهزاده مذکور در تاخت و تاراج ولایت
عادلشاهیة جوهر مردی نمایان ساخت *

و چون سیوا و مناجی بهرنسله باشا بیجاپوریه در حوالی
احمدنگر سر بشورش برداشته برخه محال را تاختند نصیری خان
با سه هزار سوار بانفاق جمعی از امرا مثل کار طلب خان و ایرج خان
بدان سو رو آورده دست و بازوی جرأت برکشاد - و بسیاری را
از مردم سیوا علف قبیغ بیدریغ گردانید - و خود پانذیه پیرگانوں را
اقامت جا بر ساخت - تا آسیب آن مفتان بمحالات پادشاهی
نرسد - و پس از کشایش قلعه بیدر و کلیان مساعی هریک از امرای
کمکی از نوشته پادشاهزاده بعرض اعلیٰ حضرت (سیده هر کدام
از پیشگاه نوازش باضافه درخور کامیاب گردید - خان مذکور نیز
از اصل و اضافه بمنصب سه هزار و پانصد سوار بلندپایگی

(۲) در [بعضی نسخه] پیرگانوں (۳) در [اکثر نسخه] بدر - اما در

[اکثر جا] بیدر آمده *

یافت - و چون در یساقهای متوالیه بصدور نیکو خدمتی و فدویت
شایان گوناگون عاطفت شاهزاده گردید رشته عقیدتش با اخلاص
تایید یافته و مشام ارادتش از شمامه یکجبهتی معطر بوده بعد
مکاربه راجه جسونست چون نواهی گوالیار مضرب خیام آن شاهزاده
ظفر نصیب گشت نصیری خان از قلعه رایسین بر طبق یولیع طالب
جبهه سای عذبه عالمگیری شده بخطاب والای خانددرانی کله گوشه
مباهات باوج اعزاز رسانید - و در جنگ دارا شکوه بسرداری فوج
طرح میسر اختصاص گرفته بعد از فتح بمنصب پنج هزار
پنجهزار سوار دو هزار سوار دو اسبه سه اسبه کلاه نشاط بر افلاک
انداخت - و او با برخه از عساکر پادشاهی بنظم صوبه آله آباد
و تسخیر قلعه مذکور (که در زمانت و حصانت شهره ایام است
و سید قاسم باره از جانب دارا شکوه بحکومت آن جانب قیام
داشت - و با رجوع آگهی بر فرار دارا شکوه تصمیم دولتخواهیش
بخود داده سر بر خط انقیاد نهاده بر استحکام آن قلعه افزود)
دستوری یافت - خان مذکور از کار طلبی چست و چالاک شتافته
بمحامره آن پرداخت - پس ازان (که شجاع بقصد کارزار و پیکار
از بنارس گذشته نزدیک آله آباد رسید) خان دوران دست از
محامره قلعه باز کشیده بشاهزاده سلطان محمد (که بطریق منقلا
بحوالی قلعه رسیده بود) پیوست - و چون شجاع اسباب تحمل
و جاه بباد نهمپ و غارت داد و فوج بهاشلیقی محمد سلطان

بنکامشی آن آوارگ دشت ناکامی تعیین گشت خاندوران نیز کمکی
شاهزاده گردید *

درین وقت سید قاسم بارمه قلعه دار آله آباد (که بنوشته
ادرا شکوه ضمیمه لشکر شجاع گردیده بود) بعد هزیمت یافتن او
از پخته کاری برسم ایلغار پیش از شجاع بقاعه رسیده داخل شد
و از مال اندیشی ابواب تصرف بر روی آن یاس زده^(۲) روزگار بر بست
و از صواب بینی بزدگی پادشاهی برگزید - و پس از وصول سلطان
محمد بقرب آله آباد بخاندوران (بمذاسبت آنکه قبل ازین حکومت
آنجا یافته بمحاصره قیام داشت) ملتجی گشت - و او را وسیله
صفح جرائم خود ساخت - خان مذکور بامر پادشاهی او را مستمال
عواطف پادشاهانه نموده قلعه را بتصرف درآورد - و بحکومت
و ایالت آنصوبه همت برگماشت - و در سال دوم چون صاحب صوبگی
آنولایت بپادار خان کوکه تفویض یافت خاندوران بارسال فرمان
صوبه داری اودنجه پذیرای سعادت گردیده بدان سمت شتافت
و مدتی دران آلتای دور دست گذرانید - و در سال دهم سنه
(۱۰۷۷) هزار و هفتاد و هفت هجری باجل طبعی همانجا بساط
هستی در نوردید *

* خان زمان *

میر خلیل - پسر دوم اعظم خان جهانگیری ست - و دامن

(۲) در [بعضی نسخه] یاس زده *

یمین الدوله آصف خان خانخانان سپهسالار - به همراهی پدر بزرگوار
 کارهای نمایان و تروندهای شایان بمذمت ظهور آورد - و میر شمشیر
 و صاحب مدار پدر او بود - در ایام حکومت جونپور (که باعظم
 خان متعلق بود) بمرتبه در مسموم افکنی و سرکش براندازی کوشید
 که نام مفسد دران ناحیه نماید - و هر جا گدھے مستحکم شنید
 یا به نیروی تدبیر یا بدستکاری دلیری و دلاری مضموم ساخت - اکثر
 قلعهها (که مملو به بندوق و تفنگ بود - و حکام سابق ایام ممتد
 صرف کشایش آن نمودند) او باندک روز از بن برانداخته نشان
 نگذاشت - و چون پدر فوت کرد از پیشگاه خلافت و جهانپانی
 بمذمت هزاره هتکصد سوار سرعزت برافراخت *

گویند در فوجداری نازنول (که مفسد زارے ست مقرر قریب
 دارالخلافت) کارهای رستمانه کرده نامے بشجاعت و مردانگی سرآورد
 و در ظاهر آن قصبه خلیل ساگر تالاب بر ساخت - که تال شاه قلی خان
 محرم را (که چهل ساله جاگیر دار آنجا بود) پیدش او آرد نماند
 و در سال سیم باضافه پانصدی سرافرازی یافته یا برادر کلان خون^(۲)
 ملتفت خان تعین دکن گشت - و در همین سال خدمت داروغگی
 توپخانه دکن حسب التماس شایسته خان ناظم آنجا بدو
 مفوض گردید - آنچه او بدو بست درین کارخانه نمود از صوبه داران
 نشده بود - خون را بهمه قلاع رسانید - و بمقیر و قطمیر هر نلعه

را رسیده در خور هر مکان از غله و سبزی و بازت ذخیره نمود - و گفته
 عمل و قعله احشام را (که سالیها بحمايت و رعایت بکار ساري
 و (۲) پاشي بعوض و بلاعوض گذرانیده بودند) همه را موجودي
 ساخت - و دیوار سه گز دراز و پهنا را نشانه قرار داده از هر تفنگچي
 سه مرتبه از فصل چهل قدم امتحان گرفت - تیر هر که یکبار هم
 بدشانه نرسید او را برطرف کرد - و برخه ضعیف و زبون را علاوه
 کم کرده نگاهداشت - و بدین صیغه در یک و نیم ماه مبلغ پنجاه
 هزار روپیه کفایت پادشاهی نمود - و دیانت و جزای و کاردانی
 و معامله فهمی خود را بعالمیان ظاهر ساخت - و در سال بیست
 و هفتم از اصل و اضافه بمنصب دو هزار سوار و خطاب مقتدر
 خان چهره افتخار برافروخت - و از انتقال عرب خان مرحوم
 بقلعه دارمی فتح آباد و هزاره مامور شد - و چون درین مدت اتاعت
 دکن باظهار بزدگی و قدورت نقش حرف یکجہتی و اخلاص خود
 دلنشین پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر صاحب اختیار دکن
 ساخته بود در ایام برهم خوردگی و آشوب سلطنت (که شاهزاده را
 عزیمت مستقر الخلافه اکبر آباد بانتضای رمت واجب گردید)
 او نیز کمر مرافقت بذطاق همت چمت بست - پس از وصول
 بلده برهانپور باضافه هزاري هزار سوار بمنصب سه هزاري ده هزار

(۲) نسخه [ب] بی عرضی و بلاعوضی و نسخه [ج] بی عوض و بلاعوض

(۳) نسخه [ب] فتح آباد هزاره *

سوار و خدمت مادر بخشیشگری و خطاب سپه‌دار خانی اعتبار یافت - و بعد جنگ جسونت خطاب خانزمانی و رعایت طوغ و نقاره بلند آوازه گردید - و پس از نگرین سارمی اعلام داراشکوهی و وزیدن نسائم از مهیب عنایت ایزدی بر شقۀ رایک عالمگیر می میر بخشیشگری بمحمد امین خان خاف محمد معظم خان باز گردید و خانزمان را از مصالح دکن دانسته باضافه هزاره بمذمب چهار هزاره دو هزار سوار مورد نوازش فرموده بقلمنداری ظفرآباد بیدر (که بصرف توجه آن شاه جهان ستان عالمگیر قریب العهد ضمیمه ممالک محروسه شده بود) مرخص گشت - و پستر بنظم مهم احمد نگر مامور گردید - و در سال نهم از تغیر دارُ خان قریشی بصوبه‌داری خاندیس رایک اعتبار برافراشت - و در سال هیزدهم بمذمب پنجهزاری سه هزار سوار بصوبه‌داری برار مورد مراحم گردید و در سال بیستم بانظام صوبه ظفرآباد بیدر و حراست قلعه مذکور اعزاز اندوخت - و بهمراهی شاه عالم سال بیست و چهارم از دکن باجمیر رسیده استلام سده خلافت نمود - و روزی چند برکاب شاهزاده بتماقپ اکبر باغی و بمالش راجپوتیه ضلالت کیش پرداخته در همین سال مجدداً بخدمت صوبه داری برهانپور از تغیر ایرج خان مقرر گشت - و بافزایش یک هزار سوار مذمب مراقب ازمی یافت *

اتقانا در همین سال [که سنین هجریه (۱۰۹۱) یک هزار و نود

و یک بود آپیش از ورود خان مزبور سنبهای سوائی از سی و پنج
 کرده شبگیر نموده دفعه در بهادر پوره دو گروهی برهانپور ریخته
 دست تصرف بناموس و مال اهل اسلام و کفوه بر کشان - برخی از
 شرفا را فرصت جوهر کردن اهل و عیال بدست آمد - و بسیاری
 به سر و پا دست آنها گرفته آوازه گشتند - کاکرخان افغان (که
 بنیابت خانزمان حراست شهر می نمود) بصد دشواری شهر را
 از آسیب آن ستمگر محفوظ نگاهداشت - و چون فضلا و مشائخ
 آن بلده ترک نماز جمعه داد محض استیلائی کفار (که عرض
 و مال مسلمین دستخوش تاراج آنها گشته) بحضور ارسال نمودند
 از اجمیر عزیمت دکن تصمیم یافت - و دوازدهم ذیقعد سال
 بیست و پنج بلده برهانپور ورود موکب پادشاهی رونق
 پذیرفت - خانزمان ناظم آنجا نامه بزدکی را باستانبوس خلافت
 نورانی ساخت *

و چون درین سال غره ربیع الاول سنه (۱۰۹۳) هزار و نود و سیوم
 هجری جانب اوزنگ آباد نهضت پادشاهی اتفاق افتاد شاهزاده
 محمد معزالدین باقامت برهانپور مامور شده از بهادر پوره
 رخصت یافت - خانزمان در خدمت شاهزاده مذکور متعین
 گردید - و در همین ایام از تغیر مختار خان بیایالت صوبه مالوه^(۲)
 رخصت یافت - و در آخر سال بیست و هفتم سنه (۱۰۹۵)

چهارم در فن و پنج هجری همانجا رخت اقامت بعالم بالا کشید
 از هر عام بسره و در حسن خط شهره داشت - انشا پر داز درست سلیقه
 دانشور - عامه فهم بود - در تمشیت مقام برهنمونین غیره محتاج نه
 و خوش اوضاع پسنذیده اطوار جوهر شناس بود - مردم خوب فراهم
 آوردن - خصوص افنگچیان قدر انداز او (که دیدم مار در شب تار
 به تبر آتشبار میزد و خاند) مشهور آفاق است - و در فن موسیقی
 مهارت تمام داشت - و با دوام انهماک در کارهای دنیوی مبالغ
 و شیفته راگ و رنگ بود - پری چهرگان خوش آواز و مغذیات
 آشوب ساز در خانه داشت - زین آبادی شهر (که محبوبه
 و مرغونه ایام پادشاهزادگی خلد مکان بود) ازان زمزه است - گویند
 مدخوله اوست *

روزه شاهزاده بیاف عالم آرای زین آباد برهانپور معروف
 بآهوخانه با اهل محل تشریف فرمود - و با مخصوصان بزم الفت
 گشت و واگشت می نمود - زین آبادی در نغمه سانجی هوش ربا
 و در شیوه دلبری یکتا بود - همراه اهلیه محتومه خانزمان (که
 خاله شاهزاده میشد) آمده در عین سیر درخت انبه بار دیده
 بے آنکه پاس ادب شاهزاده نماید از شوخی و شنگی پیش رفته
 بر جهمت - و دانه ازان بدست آورد - این انداز (که سراسر انداز
 دایری و دایره ای بود) شاهزاده را از خود برده هوش را

* نود *

و یارسانی را در باخت *

* غنیمت گیرنده دامی بود در عاشق ربائیها *

* نگاه آشنای یار بیش از آشنائیها *

بهرام و سماجت او را از خاله سکرمه گرفته بآن همه زهد و ورع خشک
و تفقه بدست شیفته و دل داده او شد - و پیدائ^(۲) شراب بدست خود
در کرده بار میداد *

گویند روزی او هم قدح داده بدست شاهزاده داد - و تکلیف
نمود - هر چند مجزو نیاز بکار بود بر سر رحم نیامد - شاهزاده ناچار
خواست در نوشد - آن عیاره جادو طراز خون پیاله در کشید - و گفت
غرض استخوان محبت بود - نه تلخ کامی شما باین آب پر شر و شور
و این عشق بازی بمرتبه سر کشید که باعلی حضرت رسید - دارا شکوه
(که عذاب دای داشت) این حکایت را دستمایه سعادت
و غمازی ساخته باعلی حضرت میگفت - که آن مزور ربائی چه صلاح
و تقوی ساخته - خود را برای یک کنیز خاله بر باد داد - قضا را
در عین بهار گل زندگیش پژمرد - و شاهزاده را بداغ هجران ابدی
مبتلا ساخت - مقبره اش در اورنگ آباد است متصل قلاب کلان
آز آنجا (که فقدان محبوب طاقت ربای مردان است) روز فوتش
طرفه تغیر خان شاهزاده شد - از فرط فاق بسواری شکار توجه
فرمود - میر عسکری عاقل خان در جلو بود - خلوت یافته بعرض

(۲) نسخه [ب ج] که پیاله شراب *

وسانید - که باین حالت اختیار شکار مصلحت خواهد بود
در جواب خواند *
* بیت *

* ناله‌های خانگی دل را تسلی بخش نیست *

* در بیابان میتوان فریاد خاطر خواه کرد *

عادل خان مناسب مقام دیده این بیت خواند *
* بیت *

* عشق چه آسان نمود آه چه دشوار بود *

* هجر چه دشوار بود یار چه آسان گرفت *

شاهزاده بے اختیار رفته نمود به بیت را یاد گرفت - خانزمان در
صوبه‌داری برار موضع هرم را (که سه کوره‌ی ایلچپور حاکم نشین
آنصوبه است) اقامتجا بر ساخته خانزمان نگر نامید - و عمارات
عالیه طرح انداخت - هنوز آثار آن نمودار است - در بهرانپور هم
حویلی دارد - از پسرانش هیچکدام ترقی نکرده در گذشتند *

* خواجه عبدالرحیم خان *

وطن نیالانش اندجان متعلقه ولایت فرغانه است - پدرش
خواجه ابوالقاسم از مشائخ آنجا بود - در عهد فردوس آشیانی دارد
هندوستان گردید - خان مذکور در ایام شباب برفاقت سلطان
داراشکوه امتیاز داشت - پس از سریر آرائی خدمتگاه حصول ملازمت
نموده چون مزاجش بتشرع آشنا بود در خدمت پادشاه مذکور
اختصاص پذیرفته بمذنب در خور و خطاب خانی لوای کامیاب
بر افراشته سال بیست و ششم بحجابت بیجاپور تعین گردید - و بعد

مغاورت از آنجا بعطای فیل مباحات اندوخت - و سال سی و دوم از تغیر محسن خان بتقدیر خدمت بیوتانی چهارم عزت بوافروخت و چون سال سی و سیوم قلعه راهبري مفتوح گشت برای ضبط اموال آنجا متعین شد - پستر از انتقال معتمد خان داروغگی داغ و تصحیحه نیز بنام او قرار یافت - سال سی و ششم مطابق سنه (۱۱۰۳) هزار و یکصد و سه هجری شریعت وایسین در کشید چندقا پسر داشت - دوم آنها میر نعمان خان است - که پسرش میر عبدالمنان بدکن رسیده چندی بخدمات خانگی نظام الملک آصف جاه میپرداخت - آخر خانه نشین گردید - شعر میگفت
(۲) و عثرت تخلص میکرد - از دست *

* آهوی وحشی چشم تو چسان رام کنم *

* پیچ و تاب دل خود را مگرش دام کنم *

از پسرانش کلانی معتمد الدوله بهادر سردار جنگ - که در عمل صلاحیت جنگ دیوان سرکارش گشته مطابق سنه (۱۱۸۸) هزار و یکصد و هشتاد و هشت هجری رحلت نمود - دومین میر نعمان خان که در عمل صلاحیت جنگ در جنگ مرهته بکار آمد - سیومین میر عبدالقادر که در جوانی بمرض درگذشت - چهارمین احسن الدوله بهادر شوره جنگ و پنجمین مفوض الله خان بهادر یکه تاز جنگ هردو بقید حیات اند - و با مختار سطور دوستی دارند *

(۲) یا عبرت باشد *

* خان زمان شیخ نظام *

حیدرآبادی - از شیخزاده های سپاهی پیشه دکن است - از پردای
و جگر داری نصیب^(۲) وافر داشت - و در دولت ابوالحسن والی تلنگانه
رتبه افزای امارت گشت - و بمرداری و سرکردگی و صف آرائی
و سپه کشی نام برآورد - در ایام محاصره گانگنده بمصر بمهاجر
قطب شاهیه سر برافراخته بیرون قاعه با افواج پادشاهی زد و خورد
می نمود - روزی بر سر مورچال با خان فیروز جنگ در چار شده
شور قیامت ریخت - کوشش و کشش سترگ از طرفین بکار رفت
هرچند پردلان فوج پادشاهی از روی جلالت خواستند (لاش یکم از
مردهای خون بدست آرند) میسر نیامد - و آنها لاشهای مردم خود
با لاش چندی ازین طرف برداشته بردند *

و چون اقبال و نیک اختیاری از ابوالحسن رو تافته آثار تباهی
و بیدولتی هر روز در تزايد بود ازین رو دل از همراهی و دولتخواهی او
برکنده بذریعه رسوخ عقیدت باستان عالمگیری ملتجی گردید
چون نوکران عمده ابوالحسن از آزوری و حرص اندوزی بامید
منصب و حکومت خاک بے حقیقتی بفرق روزگار خون بیخته
بملازمت پادشاهی پیوستند و تا آن وقت دیگرے غیر از صاحب فوج
نماند افتراق او موجب کار شکنی ابوالحسن پنداشته بیشتر^(۳)
باستمالت خان مذکور پرداختند - و پس از ادراک ملازمت بتفویض

مَنْصِب شش هزاردي پنجهزار سوار و خطاب مقرب خان و عطای
 علم و نقاره و انعام لک روپيه نقد با اسپان عربي و عراقي و فيلان
 قانومند و ديگر مواهب شایان مورد التفات خسرواني گردید - و پسران
 و اقربای او بمناصب نمایان (که چندے از آنها از چهارهزاردي کم نیست)
 همگي بمنصب بیست و پنجهزاردي بیست و یک هزار سوار ممتاز گشت
 و پس از تسخیر حیدرآباد چون مرتبه ثاني سواد بیجاپور مضرب
 خیام پادشاهي شد اورا (که در فتن سپاهگري و سرداري یکتائي
 داشت) بکشایش قلعه پرناله (که در تصرف غنیم بود) مامور فرمود
 خان مذکور باقتضای دواعی هوشیاري و خبرداري جواسیس خود را
 بآوردن اخبار سنبها (که بعد فوت پدر سر راجگي و سرداري دکن
 مي افراشت) مقرر داشت - ناگهان خبر رسید که او بظاہر نزاع
 با قوم بیدراگي (که نسبت خویشي بآنها دارند) از راهيري بقلعه کهیلند
 رسیده بعد دار و مدارے بآن طایفه و او پرداختن خاطر از ذخیره
 قلعه در سنگمذیر نام جائے (که پیشکار او کب کلس آنجا عمارات و باغات
 عالیہ بجا گذاشته) آمده ببسط بساط لہو و نشاط اشتغال دارد
 خان شجاعیت نشان از کولاپور (که تا آنجا چهل و پنج کوره بود
 و عقبات صعب و هولناک هایل) در راه نمک خوارگي راي نعمت
 دست از جان برداشته با معدودے از فدائیان ناموس پرست
 ایلغار کرد - هرچند جاسوسان بسنبها خبر کردند کہ فوج مغل رسید

آن محنت باده شفاقت و غرور بایمای ابرو سر از تن آنها برداشت
و بر زبان بطالمت بیان گذراند - بیخبران دیوانه شدند - فوج مغل
در اینجا می تواند رسید - تا آنکه خان شهابت آثار پس از تحمل
فروادان محن و مشاق (که اکثر جا خون پیاده شده راه میرفت)
بصرمت برق با سه صد سوار به رو قمت او رسید - آن سرشار در بالای
نشه (عونت و باده نوشی باعثضاد چهار پنجم هزار سوار دکنی
نیزه گذار حمله آور شد - قضا را تیرے از شست تقدیر بکب کلس
رسید - و باندک زد و خورد آن حزب ادبار طریق فرار گزید - و او
در حویلی کب کلس در خزید - و خودش با کب کلس و بیست
و پنج کس از عمدهای او با زنان و دختران سوای رام راجه برادر
خودش (که در یک از قلاع بود) دستگیر گردید - ازان میان راجه ساهو
پسر کلانش هفت هشت ساله بود - و چون این نوید در مقام ایکاوچ
پیداشاه رسید آن مکان بسعدنگر موسوم شد - و پس ازان (که خان
فیروزمزد بتداییر صائبه ازان دیولاخ برآمد) هیچکس از اعوان
و انصارش دست و پا نتوانست زد - در بهادر گدده بحضور
رسید - او را زندانی مکافات کردند - همان زمان خلد مکان از تخت
فروز آمد - و گوشه قالین شکسته بادای سجادات شکر سر نیاز
بر زمین ایتهاال آورد * * مصرع *

۱۱۰۰

* با زن و فرزند شد سنبها اسیر *

تاریخ است - خان منصور در جلدی این شگرف خدمتی بخطاب
 خانزمان فتح جنگ و از اصل و اضافه بمنصب هفت هزار هفت هزار
 سوار و انعام پنجاه هزار روپیه نقد و دیگر انواع عطایا و مواهب
 سر مباحات بچرخ برین سود - و پسران و رفقای او با فروشی مناصب
 و عطیه خلایع سرافرازی یافتند - پس ازان خانزمان مدتی متعینه
 فوج پادشاهزاده محمد اعظم شاه بود - در سال سی و هفتم شاهزاده
 بسبب عارضه استسقا بحضور رسید - خانزمان شرف افزود ملازمت
 گشته با پسران و اقربا گرانبار عنایت و انعام پادشاهی شده بهمراهی
 شاهزاده بیدار بخت به تنبیه غنیم لثیم رخصت یافت - و گویا در
 سال چهارم باجل طبعی و دیعت حیات مستعار سپرد - کثیرالازلان
 بود - پسرانش خانعالم و منور خان از ناموران دهر بودند - از احوال
 آنها معلوم توان کرد - و دیگرے فرید صاحب - که همراه برادران
 در جنگ اعظم شاه مردانه کشتند شد - و احوال او بن خان نیز جدا
 بتحریر آمده - دیگرے حسین منور خان بود - که سکونت حیدرآباد
 اختیار نمود - و از سرکار آصف جاه عاملی مرتضی نگر گرفت - و در
 سنه (۱۱۵۸) هزار و یکصد و پنجاه و هشت درگذشت - پسرانش
 زیر محاسبه سرکار اند - و دیگر نظام الدین خان - که حضرت خلد مکان
 بومیت پدرش از راه خانه زاد نوازی در حضور تربیت فرمود
 و همشیره راجه ساهورا (که پسند افتاده بود) بنکاح او در آورد - ارضاع
 مغای داشت - هیچ پسر و برادران مانا نبود - در خجسته بنیان

طرح اقامت ریخت - خالی از نام و نشان نبود - بخست میگذرانید
 و در سنه (۱۱۵۵) هزار و صد و پنجاه و پنج هجری بمزل خاموشان
 شتافت - پسران (که باهم علانی بودند) در دعوی ترکۀ پدر مدعی
 با یکدیگر منازعت داشتند *

• خانجهان بهادر ظفرچنگ کوکلتاش •

میر ملک حسین نام - پدرش میر ابوالعالی خوافی ست
 سید بود موصوف بصلاح و تقوی - بعنوان درویشانه میگذرانید
 چون حلیله جلیله او بشرف رضاعت فیض اشاعت شاهزاده محمد
 اورنگ زیب بهادر رسید پسرانش میر مظفر حسین و میر ملک حسین
 بمناسب مناسبت سرافرازی یافته اوج پیمای دولت و امارت گشتند
 نشو و نما می ارابن در حضور فردوس آشیانی بود - چنانچه از احوال
 او پرتو وضوح میدهد - دومین از مغرین در خدمت شاهزاده
 تربیت یافته بقرب و اعتبار اختصاص گرفت - در سال بیست
 و هفتم از خدمت شاهزاده گران خاطر گشته جدائی گزید - و بقصد
 بندگی پادشاهی از دکن بحضور شتافت - اعلیٰ حضرت بمنصب
 هفت صدی صد سوار کامیاب عزتش فرمود - و چون ترک
 وفات او پسندیده شاهزاده نبود در سال سیم از جناب پدر
 والا قدر فوجداری هوشنگ آباد هندیه بزام او التماس نمود
 بدین قریب ادا بجانۀ عاطفت بدکن کشیدند - و در سال سی

و یکم چون شاهزاده بعد تسخیر قلعه بیدر همت بکشایش حصن
 کاپان برگماشت ورا بگرفتن حصار نیلانکه ^(۲) مامور گردانیدند - پس از
 وصول بمقصد باوجود آنکه متخصصان در مدافعت و ممانعت کوشیدند
 سرسواری قلعه را بقهر و غلبه بدست آورد - و محافظان را
 با تمامی اسب و اسلحه مقید ساخته نزد شاهزاده فرستاد - دران
 هنگام (که شاهزاده لوی جهان کشائی از برهانپور بصوب اکبرآباد
 برداخت) ورا بخطاب بهادر خانی مامور ساخت - از انجا (که جرأت
 و جلالت او دلنشین شاهي بود) در محاربه جسونت از پیش آهنگان
 مقدمه الجیش گردید - و در صف آرائی داراشکوه بسرداری طرح
 دست راست معین گشت - و از غایت کار طلبی پیش رفته قریب
 بهراول پیوست - ناگاه رستم خان دکنی با همگی فوج جرانتار
 مخالف بار برخورده بجنگ و پیکار پرداخت - خان مذکور
 آنچه نهایت مرتبه تلاش و سپاهگری بود بتقدیم رسانیده زخمی
 برداشت - و بعد ازین فتح چون مرکب عالمگیری از اکبرآباد بسمت
 دارالخلافه بامتزاز آمد ورا باضافه هزاری پانصد سوار برنواختند
 و بتعاقب داراشکوه (که بقصد سرانجام اسباب تدارک بلاهور
 شتافته بود) دستوری یافت - خان مذکور بچستی و چالاکي از آب
 ستلج (که مردم مخالف باستحکام آن پرداخته بودند - و عبور
 ازان بآسانی صورت نداشت) گذشته بسطوت و صولت حمله بران

بیخبران ادبار گرفته آورد - آنها عذر تماسک از دست داده
 راه فرار سپردند - داراشکوه در لاهور هم پای ممکن فیفسرده روی
 آدرگی بجانب بهکر گذاشت - بهادر خان با اتفاق خلیل الله خان
 قاتلان دنبال از دست فداد - و در جنگ کهجوه (که با شجاع اتفاق
 افتاد) بهادر خان بهسرکردگی التمش پادشاهی انتظام داشت
 به نیروی همت داد پردلی داد - چون داراشکوه بار دیگر در اجمیر
 طرح کارزار انداخته فرار بجانب گجرات نمود بهادر خان با اتفاق
 راجه جیسنگه بتکامشی آن رمیده همت گام سرعت برداشت - و چون
 آن آدره دشت سرگشتگی بولایت کچه رفته راه بهکر پیش گرفت
 و از دریای سنده گذشته بذابر سابقه معرفتی (که با ملک جیون
 دهادر داشت) نزد او شتافت و روزی چند از تعب راه برآسوده
 بعزم فندهار برآمد آن زمیندار حق ناشناس صلاح کار خویش در
 دستگیر ساختن او دیده سر راهش گرفته دستگیر ساخت - و حقیقت
 حال ببهادر خان بر نوشت - خان مذکور بهمعنائی تعجیل خود را
 بدان حدود رسانید - و ادرا بدست آورده با راجه جیسنگه از راه
 بهکو برخیزد استعجال روانه حضور گردید - و شازدهم ذی الحجه
 سال دوم جلوس بدارالخلافه رسیده زمین یوس دریافت - و آنروز
 داراشکوه را با بهرش سپهر شکوه در حوضه سرکشاده بر ماده فیل
 نشانده از راه میان شهر و بازار پدهلی کهنه برده بخضر آباد

در جای محفوظ نگاهداشته اند - (روز دوم بیست و یکم شهر ذی الحجه
سنه (۱۰۶۹) هزار و شصت و نه هجری چراغ زندگانش خاموش
گردانیده در مقبره جنّت آشیانی مدفون گشت - خان مزبور بعطای
یکصد راس اسب (که بکثرت ایغار اسب بسیار ازو تلف شده بود)
توازش یافت - و پس از آن بقلع فساد بهادر^(۲) بیگوتی (که بسمت
بیسواره سر بفساد برداشته بود) مامور شد - و بعد انصرام آن مهم
بادرسال فرمان صوبه دارمی آله آبان از تغیر خاندوران و منصب پنجهازاری
پنجهازار سوار چهره عزت افروخت - و مدتها بصاحب صوبگی ولایت
مذکور گذرانید - و در سال دهم صوبه دارمی گجرات از تغیر مهابت
خان باو تفویض یافت - از آله آبان عازم آندیار گردید - و مدتی
به بندوبست آنصوبه قیام نمود - و در سال شانزدهم از اصل و اضافه
بمنصب شش هزار و شش هزار سوار در اسبه سه اسبه مرتقی
مدارج دولت و اقبال گشت - و بعطای خطاب خانجهان بهادر
و تفویض صوبه دارمی دکن از تغیر وکلای شاهزاده محمد معظم لوی
بلند نامی افراخت - و خلعت خاصه و جواهر موصع مصحوب
گرز برداران بخان مذکور مرسل شد - و حکم شد که ماهی مراقب
مردمت غرمودیم - خود بسازد - از کار طالبیها در همین سال بایلغار
شصت گروهی سیوای بهونسله را (که در آن ایام قلاخت و تاراج
از حد گذرانیده آرامگاه و جمعیت ربای سکنه دکن بود) بشکست

(۲) در [بعضی نسخه] بیگوتی *

(باب الخاء) [۸۰۲] (مآثر الامراء)

(۲)
فاحش مغلوب و منکوب ساخت - و غنیمت فواید بدست آورد
وس ازان (که بتاختهای متواتر و قطره و ریوه زیاد سرپرشور و شر
سبوا را پست و نگون ساخت) در سرزنش و مالش دیگر سرکشان
ممالک دکن سعی نمایان بظهور آورد - و پیشکش از والیان بیجاپور
و حیدرآباد بتحصیل در آورده مراداً بحضور ارسال داشت - پادشاه
(۳)
قدر شناس در جایزه کارهای دست بسته آن پیش قدم معرکه رزم

و پیکار را در سال هیزدهم سنه (۱۰۸۶) هزار و هشتاد و شش هجری
بخطاب خانجهان بهادر ظفرچنگ کوکلتاش و از اصل و اضافه
هفت هزار و هفت هزار سوار و انعام کور دام بر امثال و اقوان سری
و برتری بخشید - و در سال بیستم سنه (۱۰۸۸) هزار و هشتاد
و هشت هجری قلعه نلدرک را (که از معظم قلاع ولایت بیجاپور
است) بصرف اسباب قلعه گیری و جنگ و پیکار مورچال از دست
دارد خان پنی (که طفل چهار ساله بود) انتزاع نموده بتصرف
ادلیای دولت در آورد - و در جنگ مورچال این قاعه محمد محسن
نام پسرش بکار آمد - از انجا (که عمدگی و عالیجاهی بخود رانی
و خود آرائی میکشد - و کار سرکردگی و کامیابی باستغنا و رعونت
می انجامد - بل از کارطلبی بکهنه عملی می برد) در پیشگاه خلافت
درخه تقصیرات بوی اثبات یافته طامب حضور شده بعزل خدمت

(۲) نسخه [ب] مغلوب ساخت (۳) در [بعضی نسخه] که بتحصیل (۴)

در [انثر نسخه] میرود

و منصب و سائب خطاب و ضبط اموال از صامت و ناطق معائب
 گردید و چون نقش سرداریش در جانب و اجانب درست نشسته
 و نام عمدگی از بدور و نزدیک رسیده و دیرین بزدگی و نیکو خدمتیها
 علاوه داشت پس از چندی سال بیست و یکم بدستور سابق
 ببحالی منصب و خطاب و تفویض رتبه علیا و اعاده در امت عظمی
 آب رفته بجهتیش درآمد و چون سال بیست و دوم مهراجا حسونت
 به نیستی سرا در شد و خاف^(۲) و جا نشینند نداشت جهت ضبط ملکش
 خانجهان تعیین یافت و رایات پادشاهی بسیر جانب اجمیر
 باهتر از در آمد و خان مذکور تکنگ پای نموده در جودهپور^(۳)
 (که حاکم نشین آندیار است) بانهدام بتخانها پرداخت و چندین
 ارابه بار اصنام (که اکثر مرصع بطلا و نقره بود) بعد معارفت اعلام
 خسروانی بدار الخلافه آورد و بحکم پادشاهی در جاوخانه در بار
 زیر زینهای جام جهان نما انداختند و مدتها پامال مترددین^(۴)
 شد تا نام و نشانی ازان نماند اما بگذشت آن ضاع چنانچه
 باید صورت نبست و شورش راجپوتیه و سرکشی رانا سرکشین
 و منجر بنهضت پادشاهی گردید - خانجهان در سال بیست و سوم^(۵)
 سنه (۱۰۹۱) هزار و نود و یک هجری از حوالی چیتور رانا از تغیر
 شاهزاده محمد معظم بنظام صوبه دکن رخصت یافت - از در عین
 (۲) در [بعضی نسخه] خلفه جا نشین (۳) یا تکنگ یائی باشد (۴) در
 [اکثر نسخه] جامع جهان نما (۵) نسخه [ج] جهت پوره

برشکال همت بمحاصره قلعه سالهیر (که رفیع ترین قلاع بکلانده است - و بتصرف غنیم در آمده بود) همت گماشت - و انواع تمب و معویات کشیده بے نیل مقصود برخاسته بخجسته بنیان شتافت - میر محمد رضا لاهوری شارح مثنوی معنوی بعنوان منصف داری همراه^(۲) او بود - این یساق را مظلوم ساخته در کثرت گل ولا گفته *

* مصرع *

* شده گار بیچاره گار زمین *

القصه در همین سال ماه محرم سنه (۱۰۹۱) هزار و نود و یک هجری سندهای سوائی از سی و پنج کوزهی شبگیر کوده بیخبر بر بهادر پوره (که در کوزهی برهانپور معموره عظیم بود) ریخته غارت کرد - کاکر خان نایب خانزمان صوبه دار برهانپور با معدودے در شهر متحصن گردید - آن شقی بخاطر جمع پورههای معتبر اطراف شهر را آتش زده بخاک سیاه برابر کرد - و دران حادثه بر اکثر شرفا بے ناموسیها رو داد - برخی از غیرت قبيله را ته تیغ آورده کشته شدند - خانجهان ازین آگهی از خجسته بخیان ایلغار نموده در یک شبانه روز خود را بکتل فرداپور (که سی و دو کوره مسافت دارد) رسانید - و درانجا بتقریب عبور کتل چهار پاس توقف گزید - بر زبانها افتاد که بر جوع وکیل سندها و تعهد مبلغ خطیر این درنگ بیوقت واقع شد - و درین فرصت سندها با هرچه

توانست بوداشته با جمعی از اسیران راه چوپره برگرفته بقلعۀ سالهپور
 شتافت - خانجهان (که می بایست از عرض راه بجانب در عذان تاب
 میشد) راه راست گرفته بپرهانپور رسید - و این اغماض یاور
 سوء الظن مردم گشت - و باعث تغیر مزاج پادشاهی بتازگی شد
 و فرمان عذاب آمیز سرزد - و دران سال آنچه تجویز او از منصب
 و اضافه بحضور رفته بود یکقلم نامنظور گودید - اتفاقاً در همان ایام
 شاهزاده محمد اکبر سال بیست و چهارم روی فوار بجانب دکن
 گذاشت - احکام بجمع حکام رسید - که اکبر ابتر هر طرف سر بر آر
 سد راه او گشته تا ممکن زنده دستگیر نمایند - و الا بقتل رسانند
 چون از متصل کوه سلطان دور میگذاشت خانجهان (که باراده
 گرفتنش گرم روی نموده نزدیک (سیده بود) عذان بازکشید - تا آنکه
 اکبر از کوهستان بکلانه گذاشته باعث بهیل و کولی براهیری
 رسید - و روزه چند در پناه سنبها بیاسود - هر چند اخبار نویسان
 از تحریر این مراتب خود را باز داشتند اما میر نور الله بمسر هیر
 اسد الله فوجدار تھانپسر (که مرد بیپاک بود) باعتبار خانه زانی
 و اعتمادی که داشت مفصل بر نوشته برنخیره خاطر پادشاهی افزود
 و کهنه عملگی و عیاری خانجهان بر همگان ظاهر شد *
 و چون مالش سنبها و گوشمال اکبر هریک بانفراده داعی توجه
 پادشاهی بود سال بیست و پنجم سرزده دکن مطرح رایات
 مالمگیری گشت - خانجهان بتسخیر قلعۀ رام سیج متعلقۀ گاشن آباد

(که در تصرف سنبها بود) مأمور گردید - و هرچند در کشایش آن سعی زیاد بکار برد از خبرداری و دیدبانی قلعه دار (که از مرهت‌های آزموده کار بود) پیش نرفت - ناچار از پای قلعه برخاست و روز کوچ بمصالح مورچال از چوب و غیره (که بمبلغ خطیر فراهم آمده بود) آتش زد - مردم قلعه بشوخی تمام برکنگرهای اطراف برآمده طبل و نقاره زده ناگفتنیها میگفتند - چون بسه کوهی اورنگ‌باد رسید از پیشگاه خلافت بازسال خلعت خرسند ساخته حکم شد که ملازمت در نیافته سمت بیدر رفته اقامت نمایند - و هر طرف خبر آوارگی اکبر برسد بتعاقب پردازد - و چون دران ایام اکبر از حدود سنبها برآمده بهسواری جهاز عازم ایران دیار گردید خانجهان تذبیه اشقیا وجهه همت ساخته در سال بیست و هفتم از سی کوه تاخته باورزش سخت سلسله جمعیت مقهوران را (که باراده فاسد برکنار آب کشنا فراهم آمده بودند) گسیخت - و بسیاری از کفار اشرار را عرضه تیغ بیدریغ نمود - و مال و ناموس را دست خوش تاراج ساخت - و بهجایزه آن فرمان تحسین و آفرین از حضور امداد یافته پسرانش مظفر خان بخطاب همت خان و نصیری خان بخطاب سپهدار خان و محمد سمیع بخطاب نصیری خان و محمد بقا بخطاب مظفر خان و برادر زاده و داماد او جمال الدین خان بخطاب مفدر خان مورد مراحم و الا شدند *

و چون شاهزاده محمد اعظم شاه بمحاصره بیجاپور قیام داشت

اورا بافاست تهانه^(۲) ایزدی بجهت رسانیدن رسد بلشکر شاهزاده
 محکوم گردانیدند - و از همانجا آخر سال بیست و هشتم بهمراهی
 شاهزاده محمد معظم (که بنادیمپ ابوالحسن حیدر آبادی رخصت
 یافته بود) متعین شده با ده هزار سوار پیش آهنگ شاهزاده گشت
 و با خلیل الله خان سر لشکر و حسین^(۳) بیگ علی مردان خان
 (که با سی هزار سوار جرار^(۴) در مقابل عساکر پادشاهی سر نخوت
 می افراشتند) کارزارهای سترگ نمود - روزی از هنگام دمیدن
 سپیده صبح کوس و کرنای رزم بلند آوازه گشته تا سه پهر بازار پیکار
 گرمی داشت - بهادران از تیر و تفنگ گذشته دست و گریبان
 بجمدهر گشتند - و هر طرف از کشتهها پشتهها نمودار گردید - دران
 هنگام بر پسرش همت خان که هراول بود عرصه جنگ تنگتر گردید
 هر چند از پدر طایب کمک نمود اعادی آنچنان هجوم نموده اورا
 هاله وار در میان گرفتند که نمی توانست یک قدم برداشت - و دران
 اثنا پرب خان^(۵) ملقب بهات پتھر (که از مبارزان جانباز قطب شاهیه
 بود - و سنگ دستش از دور کار تیر و تفنگ میکرد) اسپ تازان
 نیزه در دست بمقابله فیل خانجهان رسیده فریاد کرد که سردار کدام
 است - و خواست نیزه حواله نماید - خانجهان بنهیمپ تمام بانگ

(۲) نسخه [ب] تهانه بزدی - و نسخه [ج] تهانه ایزدی (۳) نسخه

[ج] حسین بیگ خانسامان که (۴) نسخه [ب] سوار در مقابل (۵) نسخه

[ج] بقری خان یا پری خان باشد *

بر زن - که سردار مذم - و اورا فرصت نیزه اندازی نداده به تیر
 ترکش از زمین بر زمین انداخت - و آخر کار موکنت افزائیهایی مخالف
 بجائے رسید که نزدیک بود که آثار هزیمت پدیدار گردن - ناگاه اقبال
 عالمگیری بصورتی دیگر جلوه نمود - که فیل مستی از لشکر پادشاهی
 به میان آنها در آمد - و اسبان را به چراغ پائی در آورد - و دران ته و بالا
 اسپ و آدم دو سه سردار نامی بزمین سرنگون افتاده فوج
 حیدرآبادی رو برگیز آورد - و با وصف چنین صف آرائیها (که کره
 بعد اولی و مره بعد آخری افواج گران را از پیش رو زده برداشت)
 و بدست آوردن حیدرآباد *

(۲)

۱۰۹۷

* شد فتح بهنگ حیدرآباد *

تاریخ این واقعه است - و متخصصین شدن والی آنجا در قلعه گلکند
 چون در اصل مزاج پادشاهزاده و خانجهان بر استیصال ابوالحسن
 نبود و اول وهله میخواستند واسطه صلح شده عفو جرائم او از جناب
 خلافت نمایند هرچند که امرای جهالت کیش او بهنگ و برخاش
 رسانیدند در مراسم تعاتب و مراتب تاخمت و تاراج همه جا اغماض
 و خود داری بکار می رفت - و این معنی در پیشگاه سلطنت علامه
 بی دماغیهایی سابق گشت - خانجهان را بحضور طلبیدند - چون
 او با پادشاه همبازی بود و سرباری آن نسبت رضاعت (که
 نسبتی است رعونت افزا) و باز پندار تفود بخود در کار دانی

و سرکردگی خصوص مهمات دکن (که میدانست بی ار متمشی
 نخواهد شد) و با این همه زبان و دستش اختیار او نبود (و بر
 گستاخانه عرض می نمود - و در غیبت سردیوان ناگفتنی می گفت
 و در کارهای ملکی هر چه می خواست بی محابا می کرد - اگر حکم
 حضور هم می رسید موثر نمیشد - چنانچه مذوعات و منهیات^(۲)
 (که مزاج پادشاهی مصروف رفع آن بود) در لشکر او قریب
 تمام یافته - مکرر ارشاد اعتراض آمیز رفت - اصلا در منع آن
 تمیکوشید - روزی در جلو خانه بر سر بالکی گذاشتن میدان مردم او
 و معظم خان صفوی خانه جنگی عظیم برپا گردید - خانجهان را
 رخصت کردند که رفته مردم خود را از شورش و پرخاش بازدارد
 او بعد برآمدن از خود سری بمردم خود گفت - که بازار معظم خان
 قاراج نمایند - و این معنی سر باری^(۳) سرگرندهای پادشاه گردیده
 ملائت بر ملائت افزود - ناچار بعد ازین در نخوت شکنی او
 تدبیر اندیشیده بصوبه داری هر جا که تعیین میگردید هنوز
 قمتی از فصل سالم بر نمیداشت که تغیر میشد - و زیر بار خسارت
 سبذی می آمد *^(۴)

بالحماه آخر سال بیست و نهم به تنبیه جات و مفسدان صوبه^(۵)

(۲) در [اکثر نسخه] رفع مذوعات و منهیات که مزاج پادشاهی مصروف
 آن بود (۳) نسخه [۱] سر باری و سرگرندهای پادشاه (۴) نسخه
 [ب ج] سبذی (۵) نسخه [ب] جات مفسدان *

اکبرآباد دستوري يافت - و بانعام دو کروز دام مباحات اندوخت
و سواي همت خان (که تعيين مهم بيدجاپور شده بود) ديگر پسران
بمرافقت پدر مرخص گرديدند - و چون آن مهم دشوار انجام بے لشکر
فراوان و کوشش بے پايان سر نميشد شاهزاده بيدار بخت نخستين
خلف محمد اعظم شاه را نيز در پي آن کار تعيين نمودند - و پس
از آن بمساعي جمیاء شاهزاده و اهتمام خانجهان سنه (۱۰۹۹)
يک هزار و نود و نه هجري راجا رام جات سرکرده مفسدان آن نواحی
بزخم فذگ در گذشت - شاهزاده بانتزاع سانسني^(۲) و ديگر مکانهای
احداث کرده آن شقي رعب افزای آن مرز و بوم گشت - خانجهان
بصوبه دارمی بنگاله متعین گرديد - و در سال سي و سيوم بنظم
صوبه آله آباد مامور شد - و در سال سي و چهارم بايالت صوبه پنجاب
رخش عزيمت دراند - و در سال سي و هفتم حسب الطاب از لاهور
بسجود قدسي استان خلافت ناميه بزدگي آراست - و باز از حضور
بجای ديگر نشدافت - تا در سال چهل و یکم در چهارمي اسلام آباد
برم پوري نوزدهم جمادي الاولی سنه (۱۱۰۹) هزار و یکصد و نه
هجري جهان گذاشتني^(۴) را وا گذاشت - چون موض او اشتداد داشت
خلد مکان وقت معارفت از شولاپور بنگاله ادرا بشرف عبادت نوازش
فرمود - چون صاحب فراش بود از بستر نتوانست برخاست

(۲) نسخه [ب] سیديني و نسخه [ج] سانسني (۳) نسخه [ج] یکصد

هجري (۴) نسخه [ج] گذاشتني را *

زار زار گریه است - که نمیتوانم دولت قدمبوس دریافت - و آرزوی
خود ظاهر کرد - میخواستم که در معرکه بکار بیایم - بر زبان پادشاه
گذشت - تمام عمر در بندگی و اخلاص جان نثار بوده اید - مگر
درین عمر آرزو باقی ست - ثابت اورا بقصبة نکودر دوآبۀ پنجاب^(۲)
(که گور خانه اش آنجا بود) نقل نمودند - از پسرانش احوال
همت خان و سپهدار خان بجای خود مرقوم گشته - دیگر پسرانش
چندان رشادتی نداشتند - نصیری خان مرد دیوانۀ پرتبه بود
و ابوالفتح خان کهین پسرش تا میادعی جلوس محمد شاهي در قید
حیات بود - و پیریشانی میگذرانید *

خاندان بهادر سیده سالار سردار ممالک مدار بود - بعلو
شان و سمو مکان و کثرت اسباب جاه و دولت و افزونی مواد
ثروت و صوامت در نوئیان والا قدر عدیل و نظیر خود نداشت
و خلیق و مهربان و مستجمع مراتب بر و احسان بود - و محفل او
شایع عالی داشت - جز او کم کسی حرف میزد - آنچه او میخواست
خود میگفت - دیگران را جز نعم جواب نبود - زیاده گوئی
خوش نداشت - بیشتر ذکر مجلس او نظم و نثر و شمشیر و جواهر
و اسب و فیل و ادویه مبہی بود - قرستے غریب داشت - روزی
در ایام صوبداری دکن با جد کلان مکرر این سطور امانت خان
میرک معین الدین مغفور (که در انوقت دیوان مستقل دکن بود)

نقل میکرد - که پادشاه بوقت رخصت بمن فرمود - که اگر بشنوی
 (که محمد معظم علم بغی و طغیان برافراشته) قبول خواهی کرد - اگرچه
 ازو متمشی نخواهد شد - و اگر بنام محمد اعظم شهرت دهند زینهار
 بادر نخواهی کرد - هر چند که می تواند پیش برد - و محمد اکبر
 طفل است - اما آنچه من متفرس شده ام این راه ناهنجار را
 غیر از اکبر دیگری نخواهد پیمود - و دران وقت اصلا از سرداری
 اکبر و اراده های او اثری و خبری نبود - بعد از شش ماه این
 کچه گل کرد - و دریافت درست خانجهان مطابق واقع گردید
 و پندار سوری و سرداری هم طرفه دوسر داشت - بلند پروازها
 و کله برزنیهای او مثل عالم گیر پادشاهی را (که با عزم و همت خود
 دیگری را نمی ستجد) به پیچ و تاب می آورد - ازین جهت بود
 که آخرها او را بے جاگیر و بے کار در حضور نگاهداشتند - و برغم او
 تعریف سپاهگری و سپه کشی برخه از خانه زانان تازه بعمره آمده
 می نمودند - چنانچه تهور خان پسر ملابت خان و جان نثار خان
 خواجه ابوالمکارم قضا را در همان ایام ایضا با سختای شقی
 اتفاق جنگ افتاد - تمام قوچ و توپخانه بغارت داده جان نثار خان
 نیم جان بکنک پا بدر برد - و تهور خان زخمی خود را میان
 مردها انداخته عمر در باز یافت - چون این سرگذشت بعرض
 پادشاه رسید فرمود اینها همه از مقدرات است ^(۲) - باختیار کسی

نیست . خان جهان این کلام را شنیده گفت . خیر در عالم بالا
عرض مکرر نمی باشد . که بدهند و باز ستانند . چرا در سرداری
مدتها بمن چشم زخمی نرسید . حرفهای دروغ و حکایات مبالغه (که
مقل از قبول آن آبی ست . و از قبیل خرافات است) مشهور و زبانزد
مردم است . اگرچه در خوبیها و بزرگیهای خان جهان حرفی نیست
که قریب بدو اثر رسیده اما نظر بانصاف سبکی مزاج هم قطری
داشت . و چرا نباشد . که از هفتصدی یک دفعه بمرتبه پنجهزاری
رسید . و بر مراتب شتی (که درین میان عبور واقع می شود)
نگذشته بود . اما چنین پادشاهی را (که از غضب و غیرت سرزنده
نمیخواست) این قسم نوکر بے محابای گستاخ از حکمتها یون *
در آخرها (۲) روزی در عدالتگاه آفتابه خرد چینی مدرر
از نظر پادشاهی گذرانید . و گفت آفتابه حضرت موسی است
علی نبینا و علیه الصلوة والسلام . خلد مکان بران نگاه انداخته
بشاهزاده محمد معزالدین و محمد معظم داد . در سطر نقشه مانا (۳)
بخط در گردن آن مرقوم بود . شاشزادها گفتند . این خط عبرانی
خواهد بود . بهادر طور حرف دریافته گفت . عبرانی مبرانی
نمیدانم . کسیکه فروخت همچو نشان داد . پادشاه فرمود این که
حرفی سم چنیک بد نیست *

(۲) نسخه [۱] در آخر روزی (۳) در [اکثر نسخه] محمد عظیم

(۴) در [بعضی نسخه] خشک *

* خدا بنده خان *

پسر شایسته خان امیرالامراء است - در حیات پدر والا قدر
از پیشگاه خلافت در سال سی و ششم عالمگیری بمنصب هزار
و فوجداری بهر ایچ مضاف صوبه اوده سرافروزی یافته بود - بعد
از فوت پدر در سال سی و نهم عالمگیری از محال فوجداری
بمضور رسیده حسب الارشاد خسروانی رعایت خان مذکور با صبیحه
جملة الملک اسد خان قرار یافت *

۱۱۰۱

* سعدین کرده اند بدرج اسد قران *

تاریخ است - در سال چهل از تغیر رسید خان بمیر بخشیدگری
احدیان اختصاص گرفت - و در سال چهل و یکم بمخدمت بیوتانی
رکاب پادشاهی امتیاز یافت - و در سال چهل و چهارم از تغیر
عسکر خان حیدرآبادی بمظم صوبه بیدر مامور شد - و در سال
چهل و ششم از تغیر چین قلیچ خان بفوجداری کرناٹک بیجاپور
دستوری یافت - و در سال چهل و هشتم از انتقال روح الله خان
ثانی بمخدمت خانسامانی پایه افزای اعتبار گردید - و هزار
و پانصدی هزار سوار منصب داشت - آخرها در احمدنگر پانصدی
دو صد سوار اضافه یافت - در همان ایام واقعه ناگزیر خلد مکان اتفاق
افتاد - از اخلاق خلافت محمد اعظم شاه (که بصوبه داری مالوه
رخصت یافته بیست گروهی لشکر رفته بود) فوراً از سنوح این

سانحه باردوی معای برگشته سربر آرای سلطنت گردید - اعدیان و ارکان عالمگیری کام و ناکام بل از طوع و رغبت (که بظاهر طرف غالب می نمود) مرافقت او برگزیدند - و خان مذکور نیز همراهی نمود - در جنگ بهادر شاه (که بعد از سه ماه و بیست روز از واقعه خلد مکان رد داد - و دران معرکه مرد آزما محمد اعظم شاه با دو پسر و بسیاری از امرای پادشاهی و مردم شاهی دلیوانه شربت واپسین نوشیدند) مشارالیه نیز زخمهای کاری برداشت - و با کبرآباد رسیده با آنکه زخم در پهلوی آورده بود و ملازمت خلد منزل هم نمود اما بد پوزییزها بکار برده زخمها عود نموده در گذشت *

گویند از میدان جنگ او را با مطاب خان چون برداشته بردند هلی مردان خان کوکلتاش بسر وقت آنها حاضر شده سرزنش (که لازمه چنین اوقات است - و مردم طرف غالب بمصیبت زدهای طرف ثانی میکنند - و نمک بر جراحتها می پاشند) میکرد - مطلب خان از ضعف نالیها میگفت که ما مجبور بودیم - و باکواه آمدیم خدا بنده خان (که بسبب زخمها پاره غشی داشت) می شنید یک دفعه دران حالت اند شد - و گفت خیر ما بشوق تمام آمده بودیم که زن و بچه شما را اسیر کنیم - و شما را قتل نمائیم - خدا نخواست این سر حاضر است - بهر کید که خواسته باشد بدترین جای خود باندازد - پسران داشت - اما از بطن صبیحه اسد خان نبودند

یکی از آنها خطاب پدر یافته بخلاف امیرزاده‌ها (که باهور و لعب مشغول می‌باشند) در کمال صلاح و تقوی ست - و بوظائف و ادرات اشتغال دارد - در حالت تحریر بدیوانی سرکار آصف جاه اختصاص یافت - و جوهر دیانت خود را (که همیشه در عالم کمیاب بوده است) بر همگان ظاهر ساخت - از ناقدردانیها بخارسانی منضوب شده معزول گردید *

* خانعالم اخلاص خان *

یسر ارشد خانزمان شیخ نظام است - سال بیست و فهم جاوس خلد مکان همراه پدر بدرات ملازمت پیوسته بمنصب شایسته قاصت لیانت آراست - و سال سی و دوم چون پدرش در گرفتار ساختن سنجها جهد بلیغ نموده خدمت نمایان بظهور آورد او نیز درین تردد با پدر شریک بود - از اصل و اضافه بمنصب پنج هزاره چهار هزار سوار و خطاب خانعالم سرمایۀ ناموری اندوخت - و سال سی و نهم باضافۀ هزاره سوار بلذرتبگی یافت - سال چهل و سیوم در جنگی (که محمد بیدار بخت را با رانا بهونسله رو داد) مصدر کشش و کوشش بسیار گردید - سال پنجاهم بحراست صوبۀ مالوه نامزد شده با محمد اعظم شاه (که چند روز پیش از ارتحال پادشاه رخصت مالوه یافت) تعیین گردید - پس از وقوع آن قضیۀ ناگزیر برفاقت محمد اعظم شاه قن در داده روز جنگ با بهادر شاه بمقابله سلطان عظیم الشان

شناخته دلیرانه حمله آوردن - و جرأت‌های سترگ نمود - بزخم تیر
از پا در افتادن - پسرانش یکی خان‌عالم ثانی - که بعد از پدر به سرداری
رسید - درگنّه بسمت صوبه بیدر ارتا در جاگیر داشت - و بطور
وطن قرار داده بود - با منکوحه خود محبت بسیار داشت - کار و بار
جاگیر بار گذاشته بود - از نیرنگی تقدیر مصمات مذکوره فوت کرد
الم بسیار برو طاری گردیده بقاعله چهار ماه خود هم منتقل گشت
(۲) بجمع جواهر و سلاح حریص بود - با آنکه استعمال نمی‌کرد - نقد
هم معتدبه فراهم آورده بود - پس از زیاده بر نصف بضبط سرکار
در آمد - پسر نداشت - دومین احتشام خان - که در اوائل حال
بعالم بقا خرامید - پسرش احتشام خان ثانی با عم خود خان‌عالم
میگذرانید - و صبیغه او در خانه داشت - ازو یک پسر ماند - که بعد
سعی بسیار بخطاب خان‌عالم و نیولداری محال ارتا مذکور (۳) کامیاب
شد - اما به نیرنگ سازی فاک کج رفتار در اوائل ایام شباب
کوس سفر بپاک آخرت نواخت *

* خانبهان بهادر کوکلتاش خان طغرچنگ *

علی مراد نام کوکه سلطان جهاندار شاه است - و بدعایت
خاندان موصوف - در اوان شاهزادگی بمزاج آقا جا کرده در صوبه داری
ملتان رائق و فائق مهمات سرکار او گشت - و در عهد بهادر شاهي
بخطاب کوکلتاش خان مخاطب گردید - پس از ارتحال خلد منزل

(۲) نسخه [ا ب] بجمع جواهر (۳) نسخه [ب] از محال

و بقتل رسیدن هوسه پادشاهزاده (که شاهن سلطنت هندوستان در آغوش جهاندار شاه در آمد) از اواصل و اضافه بمنصب نه هزاره نه هزار سوار و خطاب خان جهان بهادر ظفر جنگ و خدمت بهر بخشیکری پایه عزت برافراخت - و محمد صاه برادر کوچک او (که به ظفر خانی مخاطب بود) و خواجه حسین خان یزنه او هر یک بمنصب هشت هزاره و اولین باعظم خانی و نظامت اکبر آباد و دومین بخاندورانی و بخشیکری دوم لوائی اعتبار برافراختند و این همان خاندوران است که اتالیق محمد اعزالدین پسر جهاندار شاه مقرر شده بمقابله محمد فرخ سیر شتافته - و از غردلی (۲) و بیجگری بدون آنکه شمشیر از نیام بر آید و خونی از بینی احدی بریزد باتفاق شاهزاده مذکور وقت شب از لشکر برآمده راه اکبر آباد گرفت *

بالجمله کوکلتاش خان در مصاعی فدویست کوتاهی نمی درزید اما چون فیما بین او و ذوالفقار خان هم چشمی واقع شده موافقت در جوش بود و در مشورت خلاف یکدیگر گفتن و باندیشه مآل کار نپرداختن شیوه لازم و طریقه واجب گردیده علاوه پادشاه وقت (که بعشق لعل کنور مبتلا بود) (سوم خبرداری) و هوشیاری را خیر باد گفته بلوازم سلطنت و مراسم جهانداره نمی پرداخت گل مراد نشگفت - و چمن آرزو رنگ خزان گرفت - در جنگی (که

با محمد فرخ سیر در سنه (۱۱۲۳) هزار و یکصد و بیست
و سه هجری متصل اکبر آباد (رو داده) او ثبات قدم ورزیده بکار
وای نعمت در آمدن *

* خاندوران امیر الامرا *

خواجه عامم نام - از خاندان نجابت بود - نیاگانش از رستاق
بدخشان بهمدروستان وارد شده در اکبر آباد سکونت گزیدند - بعضی
از آنها بزی سپاهگری و برخی بلباس درویشی میگذرانیدند - برادر
کلانش خواجه محمد جعفر از مغزیان با اعتبار بود - قضیه شیخ
عبدالله واعظ ملتانی با او بتقریب مناقب خوانی ایام دین (که
سال سیوم سلطنت محمد فرخ سیر پادشاه (رو داده) بر زبانها
ست - خواجه محمد یاسط پسر خواجه محمد جعفر است - نام برده
ابتدا بمنصب قایل در والا شاهیان سلطان عظیم الشان انسلک
یافته - در وقتی (که بعد فوت خلد مکان حسب الطلب پدر خود
از بنگاله عزیمت اکبر آباد نمود - و پسر خود محمد فرخ سیر را
در صوبه مذکور گذاشت) او را فیز تعینات پسر ساخت - از آنجا (که
سلیقه درست داشت - و بارقه لیانت از نامیه حالش می یافت)
در چند روز ساز موافقت با مزاج محمد فرخ سیر کوک کرده
دخیل مهمات جزوی و کای گردید - تعلقه داران دیگر شکایت او
آنقدر نوشتند که سلطان عظیم الشان او را بحضور خود طلبداشت
درین ضمن (که خلد منزل طبل رحل بعالم بقا کوفت - و سلطان

عظیم الشان با برادران جنگ نموده کشته شد . و محمد فرخ سیر
 بر تخت جهانداري پا گذاشته با اتفاق سادات بارهه کمر عزیمت
 بجنگ عم خود جهاندار شاه بر بستم (مشار الیه خود را نزد محمد
 فرخ سیر رسانیده نظر بر قدم ارتباط و افزونی اعتماد بداروغگی
 دیوان خاص و اضافه شایسته و خطاب اشرف خان اختصاص گرفت
 و چندی میر آتشی هم ضمیمه داروغگی دیوان خاص سر برآه میکرد
 و پس از آنکه محمد فرخ سیر بر عم خود ظفر یاب گشت بعد رسیدن
 شاهجهان آباد سال اول جلوس نامبرده از اصل و اضافه بمنصب
 هفت هزاره هفت هزار سوار و علم و نقاره و خطاب مصمم الدوله
 خاندوران بهادر منصور جنگ لوای ترفع بر افراشت . پستر (که
 مابین پادشاه و سادات بارهه بذایر در اندازی مردم سبک مزاج
 و ناتجربگی والی وقت و خود زائی سادات بارهه صحبت یکرنگی
 مبدل بدر دئی شد) مشار الیه (که سیر فکری ضمیمه سنجیدگی
 داشت) هر چند با پادشاه شریک مصلحت بود اما با سادات
 شکست . سال دوم (که امیر الامرا حسین علی خان بنظم صوبه دکن
 از تغیر نظام الملک فتح جنگ بهادر دستوری پذیرفت) او به نیابت
 میر بخشگیری چهره اعتبار بر افراخت . و در همان ایام ببخشگیری
 دوم از تغیر محمد امین خان بهادر سرافرازی یافت . پستر
 بصوبه داری گجرات سربلند گشته حیدر قلی خان (که بمتصدیگیری

بذکر سورت از حضور مقرر بود) به نیابت او تعلقه مذکور را
سرانجام میداد *

چون سلطنت بفردوس آرامگاه رسید و سال اول جلوس حسین
علی خان کشته گردید و فوج همراهی او جوق جوق رسید غیرت
خان همشیره زاده او با فوج خود در بسرا پرده پادشاهی آوردند
پادشاه بتجویز دولت خواهان بر فیل سوار شده پیش دولتخانه
ایستان - نامبرده در عین گرمی هنگامه با جمعیت خود رسیده
به مثل هراولی تعیین یافت - و پس از کشته شدن غیرت خان و فرونشستن
هنگامه بختاب امیرالامرا و تفویض میربخشپگوری درجه اعتلا
پیمود - مدتها باستقلال بتعلقه مذکور پرداخت - خوش وضع
و خوش محاوره بود - بصحبت علما و فضلا رغبت بسیار داشت
و همواره در مجلس او فصوص الحکم مذکور میشد - با غربا
بخلاق پیش می آمد - و با همچشمان بر خود می پیچید - هرچه
از جاگیرش می آمد صرف سپاه (که همه پیش قرار بودند) می نمود
و در معاملات پادشاهی رسم کارسازی مطلق نداشت *

گویند چون جعفر خان صوبه دار بنگاله فوت کرد و شجاع الدوله
خویش خان مذکور بجای او مقرر گردید مبلغی (که تعبیر بالکوک
توان کرد) برای او سوای پیشکش پادشاهی فرستاد - او مبلغ
مذکور را همراه پیشکش مزبور داخل خزانه پادشاهی ساخت

راجها اکثر با او توسل داشتند - چون شورش مرهتهای دکن در صوبه مالوه در داد سال (۱۱۴۷) هزار و یک صد و چهل و هفت هجری باتفاق راجها جهت گوشمال آن فرقه ضاله حسبالحکم روانه شد - و فرجه دیگر بسرداری اعتماد الدوله قمرالدین خان بود و مقابل خاندوران ملهار راجها - اما کاری که باید صورت نیست صالح گونه نموده بحضور برگشت - سال (۱۱۴۹) هزار و یک صد و چهل و نه هجری (که باجی راج بدور دار الخلافه هنگامه آراست) از از بلده برآمد - باجی راج عطف عذر نمود - و سال (۱۱۵۱) هزار و یک صد و پنجاه و یک هجری (که نادر شاه بهندوستان رسید) و پادشاه وقت بعزیمت مقابل^(۲)ه تا کرنال نهضت فرمود (برهان الماک سعادت خان صوبه دار اوده) که عقب مانده بود (منزل طولانی کرده بملازمت پیوست - و باستماع خبر تاراجی بهیر خود بمقابله فوج ایران شتافت - خاندوران نیز با جمعیت خود بنابر کومک از عقب رسید - فوج مقابل بطریق قزاقی بمیدان کشیدند - نامبرده پا قایم داشته تا مقدور در زد و خورد کوشید - همراهانش اکثری بکار آمدند - خود هم بزخم تفنگ مجروح گشته بخیمه آوردند (در فردای آن بدیار باقی خرامید - سه پسر او (که همراه بودند) و مظفر خان برادر او (که بعمدگی نام برآورده بود - و چند صوبه داری اجمیر داشت) درین جنگ ره سپردادی عدم گردیدند

(۲)
 خواجه عاشوری نام پسر او (که اسیر مخالف گردیده بود) در عهد
 محمد شاه پادشاه بختاب پدر امتیاز انداخته شده (۱۱۶۷)
 هزار و یکصد و شصت و هفت هجری بمیر آتشی و در عصر
 عالمگیر ثانی بامیرالامرائی عام بلند رتبه‌ای افزوده پس از چند
 در گذشت *

چون مذکور نادر شاه بزمان تلم گذشته تحریر باره احوال او نیز
 ناگزیر خامه اخبار طراز است - او از ایل قرقلو (که صنفی از افشار
 ترکمان است) بود - در قدیم الایام مسکن این قوم ترکستان - و در ایام
 استیلای مغلیه توران از آنجا برآمده در آنر بایجان نوطن گزیده
 در عهد شاه اسمعیل صفوی بتقاریب کوچ کرده در سرچشمه منات
 کونکان محال انیور (۳) متعلقه خراسان (که در سمت شمالی مشهور
 مقدس بفاصله بیست فرسخی قرب جوار مرز واقع شده) اختیار
 سکونت نمود - تولد او در سال (۱۱۰۰) هزار و صد هجری
 بوقوع آمده بنام جد خود نذر قلی موسوم گردید - از آنجا [که
 اواخر سلطنت سلطان حسین صفوی بخاطر وفور حلم و عدم
 سیاست (که لازمه ریاست است) نسق عملداری درهم خورده
 در هوسری سودای حکمرانی و در هر خاطری تمنای فرمانروائی
 جا کرد - چنانچه در خراسان و نندهار افغانه ابدالی و غلزه

(۲) نسخه [ب] عاشور نام (۳) نسخه [ب] کولکان - یا کولکان باشد

(۴) در [بعضی نسخه] اهیورد *

دست تصرف یافتند - و اهل روم بر اماکن سرحد مستول شدند [از در وطن خود سکه خروج زده اول با هم فرمان خود (که با او طریق معاندت می پیمودند) جنگ کرده غالب شد - پستر بصف آرائیهای متواتره افاغذه را بقتل رسانیده دست تصرف آنها را کوتاه ساخت و پس ازان بتمسخر مشهور مقدس برداخته در سال (۱۱۴۱) هزار و یکصد و چهل و یک هجری اصفهان را گرفت - و سال (۱۱۴۵) هزار و یک صد و چهل و پنج هجری افواج روم را شکست داده مصاحبت را بقبول پنج شرط مقرر نمود - اول اینکه علماء روم طریقه امامیه را مذهب خامس شمارند - دوم اینکه ارکان اربعه مسجدالحرام (که بایمه اربعه متعلق است) مردم این مذهب هم در یک رکن با ایشان شریک بوده بآئین جعفری نماز گذارند - سیوم هر سال از جانب ایران میر حاج تعیین شود - و باعزاز و احترام او پردازند چهارم اینکه اسارای مملکت ایران و روم نزد هر کس که باشد مطلق العنان شود - و بیع و شرای آنها روا نباشد - پنجم اینکه رکیل همدیگر در پای تخت هر یک حاضر باشد - که امور هر مملکت بآئین بهین فیصل میداده باشد - و سال (۱۱۴۷) هزار و یکصد و چهل و هفت هجری بر تخت سلطنت نشست - و سنه (۱۱۵۱) هزار و یکصد و پنجاه و یک هجری بهندوستان آمد - و فردوس آرامگاه آخر بدر صلح زده مبلغ خطیر و جنس بیکران و تخت طاووسی (که ساخته اعلی حضرت بود) سپرد - و سال (۱۱۵۲) هزار و یکصد

و پنجاه و در هجری معارفت نمود - و تمام ممالک ایران و بلخ و خوارزم بتصرف درآورد - و سال (۱۱۶۰) هزار و یکصد و شصت هجری مردمی کشک باش وقت شب در سرایرده درآمده کار او را با تمام رسانیدند - پس از چند بصرانش بهری برخاستند آخر از آنها هم جزنامه باقی نماند *

* خدا یار خان *

مرزبان سنده مشهور بایقی در نسب عباسی است - و لقب شیراز بر زبان سنده کلهوڑه است - و اتباع او را سرانیان گویند زیرا که اکثر این قوم از سرا اند - که ضلعه مابین بهکر و ملتان را سرا گویند - اجدادش در لباس دریشی بسر میبردند - و سلسله طریقت از سید محمد جونپوری مهدوی نیز داشته اند - یکی از اسلاف او بر رئیس قوم ابره (که از قدیم الایام مرزبانان ولایت سنده بودند) پیوست - و پاره اراضی بطریق مدد معاش حاصل کرد - اولادش بدان مستظهر شده قوت گرفتند - و مریدان و معتقدان بسیار بهم رسانیدند - و آخر بصیغه زمینداری برآمده محصول بحکام ادا میکردند - و رفته رفته بر قوم ابره غالب آمده اکثر مواضع ایشان را در تحت تصرف آوردند - تا آنکه نوبت بشیخ نصیر رسید - و او استقلال کلی در امر زمینداری بهم رسانید - و بعد فوت او پسر کلانش شیخ دین محمد برباست نشست - و در عهد خلد مکان چون شاهزاده معزالدین بحکومت

صوبه ملتان قامت مہارات برافراخت و زایات شاہزادہ بسیوستان
 رسید دین محمد سر از اطاعت پیچیده بملازمت نیامد - و آخر
 قرآن در میان دادہ دین محمد را با دو کس دیگر از اقربای او
 طلب داشتند - و بعد از آنکہ ہر سہ تن بدرگاہ رسیدند شاہزادہ فوج را
 تعیین کرد - تا باقی ماندگان را با عیال و اطفال بستہ پیارند
 یار محمد برادر خرد دین محمد بمسرعت تمام قبائل را در شعب
 جبال گذاشتہ مستعد بجنگ شد - و بعد از مبارزہ فوج شاہزادہ
 شکست یافت - و یار محمد قوی دل شدہ بدرہای کویہ متمرک
 جنگ نشست - و شاہزادہ بقید آن سہ تن اکتفا کردہ رایت معارفت
 بصوب ملتان برافراخت - و در ملتان حکم فرمود تا آن ہر سہ
 کس را بقتل رسانیدند - و پس ازین یار محمد بتدریج استقلال تمام
 گرفت - و سیوستان را بقبض آورد - و سیوی درہ (کہ مملکت
 وسیع از سندھ و ہندھار پیوستہ است) و دیگر محالات را
 از تصرف زمینداران قدیم برآوردہ بتصرف خود در آورد
 و روز بروز اختر طالعش عروج داشت - و ظاہرا در عہد محمد
 فرخ سیر بخطاب خدا یار خان و منصب سرافرازی یافت
 و در اواخر عہد فرخ سیر رخت سفر بآن عالم کشید - از جملہ اولادش
 دو فرزند رشید بودند - شیخ نور محمد و شیخ دارن - روزی چند

(۲) نسخہ [ب] ہر سہ تن را (۳) در [بعضی نسخہ] سیوودھار - و در

[بعضی] سیوی و دھا (۴) نسخہ [ب] رخت سفر عالم بقا کشید .

در میان هر دو برادر غبار محاربه مرتفع بود - آخر شیخ نور محمد
 غالب آمده بجای پدر نشست - و برادر را بصلح طلبیده یار
 اقطاعه مقور کرد - شیخ نور محمد از پیشگاه خلافت بخطاب پدر
 یعنی خدا یار خان و منصبه سر بارج عزت برافراخت - و قوت
 و شوکتش از جمیع اسلافش در گذشت - و بدبده امارت و کوبه
 دیالت باقصی الغایه مهیا شد - اکثر زمینداران اطراف را متقاعد خود
 ساخت - و در ادائل حکومت خود با جماعه دارؤن پوتره زمینداران
 شکار پور و غیره جنگهای معین نموده غالب آمد - و آن جماعه را
 از موطن اصلی خودها با عیال و اطفال قریب شش هفت هزار
 مرد و زن را اخراج نمود - جماعه دارؤن پوتره در عهد شاهزاده
 معزالدین بزمیندارانی شکار پور قایم شده بودند - سببش آنکه
 چون شاهزاده بر بختیار خان زمیندار شکار پور فوج فرستاد جماعه
 دارؤن پوتره در رکاب فوج والائوردات نمایان بظهور رسانیدند - و سر
 بختیار خان را بریده آوردند - شاهزاده بجلدوی این خدمت
 آن ضلع را بآن جماعه مرحمت فرمود - و عبدالله خان بروهي مرزبان
 کلات (که حصن حصین است مابین سنده و قذدهار) همیشه
 در ملک خدا یار خان تاخت می آرد - و هر سال پیشکش میگرفت
 خدا یار خان در سنه (۱۱۴۳) هزار و یکصد و چهل و سه هجری
 قصد عبد الله خان نمود - و از نشیمن خود (که خدا آباد است)

(۲)

حرکت نموده بلاد کانه آمده نشست - و فوج جرار پیش فرستاد
 عبد الله خان (که در شجاعت و مردانگی یگانه بود) با فوج تایل
 از کلات بر آمده و سرحد ملک خود گذاشته استقبال این فوج نمود
 و جنگی معیب انداخته بقضای الهی در معرکه کشته گردید - و خدا یار
 خان هر چند بعضی مضافات کلات را متصرف شد اما بسبب
 معیبت شعاب جهال کلات را نتوانست بدست آورد - و بعد ازین
 فتح از پیشگاه خلافت بخطاب خدا یار خان بهادر ثابت جنگ
 و منصب پنجزاری با امل و اضافه و عطیه نوبت و خلعت فاخره
 پیرایه امتیاز پوشید - و در سنه (۱۱۴۹) هزار و یک صد و چهل و نه
 هجری حکومت صوبه تته و هرکار بهکر نیز بوی مقرر شد - و جمیع
 مملکت ترخانیان مع شئی زاید در قبضه ائتدار او درآمد *
 و چون نادر شاه قصد هندوستان کرد بخدا یار خان نوشت - که
 از جانب ملک خود راه دهد - خدا یار خان سراپا باز زد - و درهای
 کوه را مضبوط ساخت - ناچار نادر شاه از راه کابل به هندوستان رفت
 و بعد معارفت کابل چون غبار خاطرت از خدا یار خان داشت
 قوس عزیمت را جانب سنده معطوف العنان ساخت - و هرگاه
 خبر وصول نادر شاه بدایره غازی خان (که از ملتان سی کوه
 مفاصله دارد) بخدا یار خان رسید خراسان که از ممالک خود
 کناره کزد - و بطرف دشمن و ریگستان (که عبور لشکر جرار درانجا

محال باشد) انتقال نمایند - بارادۀ آنکه هرگاه نادر شاه از ملک سندهه
بگذرد باز بر ملک خود تایم شود - باین کنکاش با جمیع اهل
و عیال و قبائل کلهره و سرداران معتبر خود از خدا آباد و سیوستان
کوچ کرده بامرکوت (که قاعۀ مستحکم است) رسید - و نادر شاه
از استماع این خبر ایلغار کرده خود را بامرکوت رسانید - خدا یار
خان جز اطاعت چاره ندیده آمده ملازمت نمود - نادر شاه
بعد از عتاب و خطاب گفت - چرا از ما گریختی - خدا یار خان
جواب داد - که ما از آبا و اجداد نوکر پادشاه هندوستان بودیم
اگر با شما موافقت میکردیم شما را هم بر ما اعتماد نمی ماند
این حرف معقول و مقبول افتاد - و در همان مجلس مؤده بشارت
تغویض ملک بدستور سابق داد - و بعد از اخذ اموال و امتعه
نادر شاه سیوم حصه آن ملک بار باز گذاشت - و یک حصه بقوم
دارد پوتره و یک حصه بزمینداران بهکر سپرد - و قبیل از حالت
تحریر غلام شاه نامی و سرافراز خان پسرش (که نسبت قزاقان
با خدا یار خان داشتند) بحکومت این صوبه می برداختند
درین اوان هم بهمان مردم متعلق است *

* خانزمان میواتی *

پدرش شیخ غلام مصطفی کار طالب خان والا شاهمی بهادر شاهي
که از قاضی زادهای فیروز پور میوات است - بقدری طالب علمی
داشت - برخی نسخه متداوله گذرانیده بود - آغاز کار در سرکار

مافل خان خواني ناظم شاهجهان آباد ملازم شده بتعليم پسران خان
مربور مامور گردید - پس ازان با منعم خان (که دیوان پادشاهزاده
محمد معظم بود) مربوط گشته بوسیله آن خان فیض رسان بمنصب
شاهی امتیاز یافت - دران هنگام (که منعم خان از جانب شاهزاده
بصوبه داری لاهور قیام داشت) کارگذاری و تمشیت اکثر مهم
خان مذکور بمشار الیه مفوض بود - چون پادشاهزاده بعد واقعه
والد بزرگوار از پشاور بسوان دارالسلطنت لاهور رسید و بر تخت
سلطنت متمکن گشته بضرب سکه و خواندن خطبه بمط خرمی
چند ملازمان قدیم و جدید را باضافه و افزونی مناصب و عطای
خطابهایی مناسب بر فراخت - مشار الیه از فرط کار طلبی و کاربوهی
بافزایش منصب و خطاب کار طالب خانی فرق اعتبار برافراخت
و بعد از جلوه گری شاهد ظفر در آغاز فرمانروائی از پیشگاه
سلطنت بخدمت کرد و گری گنج اردوی معالی درجه اعزاز پیمود
اما چون منعم خان بخطاب خانخانانی باذنامی یافته مربع نشین
چار بالاش وزارت گردید از بقدم صاحبیت و دیرین ربط در سایر
شیون ملکی و مالی دخل تمام نموده بمنصب عمده قایز گشت
دران هنگام (که شاه دهورا ^(۲) که پرگنه ایست مضاف سرهند و بمیان
نصبت مزار شاه فیض قادری مشهور) معسکر بهادر شاهی بود ^(۳)
پیش از فوت خانخانان بساط هستی برچید - خانزمان (که درانوقت

مخاطب بعلي عسکر خان بود (بفوجداري چکله اقراره) که
 از محاللات خالصه شريفه اکبر آباد است - برسي کردهي کنار آب
 جون) فرق اعتبار بهري و سرداري مي افراشت - پس از آنکه نوبت
 فرمان فرمائي بجهاندار شاه رسيد شاهزاده اعزادين نخستين
 خلف ار پاتاليقي خواجه حسن خاندوران در مقابل محکم
 فرخ سير (که از پتنه راهي شده بود) تعيين گرديد - اکثر فوجداران
 سر راه و اطراف آنجا بکومک مامور شدند - خان مزبور (که فوج
 خوب با خود داشت) رفته ملحق گشت - و (وزر چند همراهي
 گزيده بر رويه سردار و اسلوب دربار آگهي يافت - شاهزاده (که
 جزنامه پيش نيست) محکوم خاندوران است - و مدار کار آن سردار
 نا تجربه کار بر حيله و غدر است - و از غرولي و نامردي دل که
 نداشت بای داده هوش و عقل باخته نقوش تباهي و ادبار
 از سيمای احوال فوج نکبت موج پيدا و هويدا است - در انتهاض
 قابو و کمين شده چون آمد آمد فرخ سير قریب گردين با فوج
 و خزانه تعلقه خویش (که همراہ داشت) برخاسته بایوار و شبگیر
 بار پیوست - و مورد هزاران آفرين و تحسین شد - در جنگ جهاندار
 شاه باتفاق جهيله رام ناگر بجانب کولکناش خان خانجهان عزان ريز
 گشته بآريز و ستيز در آمد - و مکرر دليرانه تاخته معرکه سرتابي
 و هرقشاني گرم نمود - بعد فتح چون چهره عقيدت او بگلگونه

تلاشهای نمایان آراستگی یافته بود بخطاب خانزمان بهادر و منصب عالی مشمول نوازش پادشاهی گردید - و پستور بصوبه دارمی ملتان رخصت یافته رایت بلند نامی برافراخت - در عهد خاقان زمان چندان عزت و اعتبارش نماند - چنانچه بعد از سانحه نادرشاهی (که نواب آصف جاه عزیمت دکن فرمود) محاللات قبول خویش (که در هندوستان تن شده بود) سپرد او نمود - آخر سائیمی کاه فروشي سمت - در همین کار پیمانه حیانتش لبریز گردید *

* خواجه عبدالله خان *

اصلش از مملکت توران است - ابتدا نام برده باتفاق برادر خود خواجه رحمت الله خان در رفاعت عمادالملک مبارز خان بود هر دو عامی سیکاکول و راجندری^(۲) داشتند - چون پس از کشته شدن مبارز خان نظام الملک آصف جاه بهیدر آباد آمد هر دو پیش نواین مذکور رسیده او بخدمت خانسامانی بانضمام تعلقه محال راجندری و برادرش بخدمت دیوانی سرکارش امتیاز یافتند خواجه رحمت الله خان زود در گذشت - و پس از فوتش او بدیوانی سرکار آن امیر چهره بخت افروخته در ایامی (که نوبت دوم آصف جاه عزیمت دار الخلافه نمود) او را اتالیق فامر جنگ شهید نموده در دکن گذاشت - و پس از آنکه آصف جاه مراجعت بدکن نمود او همیشه جایس راز دار بود - چون سعادت الله خان

(۲) نسخه [ب] راجندری - یا راجندری باشد *

تعلق دار کرناٹک حیدر آباد فوت نمود و دوست علی خان
 برادرزاده اش با مفدر علی خان بتفصیل (که در احوال
 سعادت الله خان مرقوم شده) بکار آمدند و قلعهٔ ترچناپای (که
 از مشاهیر قلاع آن الکا ست) بتصرف مراد (از کهوزیر) وقت
 آصف جاه تعلقدار می کرناٹک مذکور بنام برده مقرر نموده خود
 بمحاصرهٔ قلعهٔ مزبور عمت گماشت - و پس از تسخیر هنگام
 مراجعت جانب معین بنیاد او بعطای نقاره بلند آذانه گشته
 دستوری تعلقه یافت - و همان شب سنه (۱۱۵۷) هزار و یکصد
 و پنجاه و هفت هجری بمرگ مفاجات از مکاره دنیا باز رست
 ۱۱۵۷
 نقاره آخر تاریخ است - مرد دلایت زای آرمیده مزاج بود - بجز
 و نان دهی متصف - اما مغلوب الغضب - هرگاه بر یک غصه میشد
 و دیگرے حسب الاتفاق وارد میگردید با او هم بعذف و درشتی
 پیش می آمد - ارشد اولادش خواجه نعمت الله خان - بعد فوت
 پدر چنده بعاملی راجندری مامور شد - و در عمل ملایت جنگ
 به نیابت صوبه داری بیجاپور و خطاب تهور جنگ بهادر افتخار
 اندوخت - و بعد چنده ماده سودا بر دماغش ریخته بساط
 زندگی را در پیچید - دیگر اخلافتش خواجه عباد الله خان و خواجه
 سعد الله خان بنوکوری شجاع الملک امیر الامراء بسر می برزند
 در می با عام مناسبتے دارد *

* خواجه قلی خان بهادر *

بصر نذر بی سمت - که از عمده های توران دیار بود - و بسفارت
 از انجا پیش عالمگیر پادشاه آمد - و بعد معاودت یولبارس خان^(۲)
 پسر کلان خود را برای نوکری به هندوستان فرستاد - بعد فوتش
 بصر دوم از بیگلر بیگی خان با توابع و لواحق پیش برادر کلان
 خود آمد - خان مذکور در آنوقت سن رضاعت داشت - بیگلر بیگی
 خان در ایام استقلال سادات بارهه بفوجداری و قلعه داری ماند و
 از تغیر مرحمت خان سر بر افراخته بود - او نیز با برادر
 همراهی داشت - سنه (۱۱۳۶) هزار و یکصد و سی و شش هجری
 (که نظام الملک آصف جاه پس از تقرر وزارت از فردوس آرامگاه
 درخواست رخصت نموده بدکن روانه گردید) او را از اثنای راه
 همراه گرفت - و پس از جنگ مبارز خان قیول از صوبه برهانپور
 یافته بفوجداری سرکار کهرکون صوبه خاندیس اوقات را بسر می برد
 در عمل اول ناصر جنگ شهید نیابت نظامت برار بظام او تقرر
 پذیرفت - و بعد چند ماه معزل گردید - و پس از آن گاهی
 بفوجداری بکلان و کره بعد اولی به نیابت صوبه داری برهانپور
 مامور گشت - و در عمل صلاحیت جنگ بخطاب ذوالفقار الدوله
 قائم جنگ سرمایه ناموری اندوخت - چون اُکای خاندیس بتصرف
 مرهته رفت او بعسرت و پریشانی پیش صلاحیت جنگ بخیدر آباد

آمد - و برگشته جالغانو صوبه هزار در اقطاع يافته (اهي آنصوب

(۲)

گردید - و بعد چند روز در سغه (۱۱۷۹) هزار و یکصد و هفتاد

ونه هجری رخت سفر بدار عدم بر بهست - آصف جاه پای

سلوک بامتياز مي نمود - و وقت صجرا دست بمر میگذاشت

(۳)

اما او بسیار بر خود مي چید - شعر ساده میگفت - و موزون تخصص

* بیت *

مي نمود - از دست *

* بیتو هر گه که بگلشن گذری بود مرا *

* نگهت غنچه و گل درد سره بود مرا *

از پسرانش هیچ یک ترقی نکرده - و بعد پدر بفارصه کم و زیاد پای

بدیار عدم گذاشتند - مگر خواجه قدرت الله خان بقید حیات است *

* تمام شد *

* جلد اول از مآثر الامرا *

ازان استفسار رفت گفت واقعی ست - که او مسلوب الباه بود - اما من
 بگفته حکیمه چهل روز سر ماهی زده و بخوردش دادم - رجولیت
 پیدا کرد - خواجه گفت آن طفل را در جلودار با خود بدوانند
 و عرفی (که بر رو و بدنش آید) برو پاک بگیرند - پس از آنکه (رو پاک
 تر شد گرفته بو کرد - فی الواقع بوی ماهی بود - حضار همه استشمام
 کرده تصدیق نمودند - دیگر گویند شخصه همیان از راه بوداشته
 بے تصرف بمالک سپرد - آن خام طمع آزمند بمنازعت برخاست
 که نصف زر من گرفته است - چون این مراقبه بخواجه بردند خواجه
 همیان بیابنده حواله نمود - که فتوح غیبی ست ببر - و بمالک
 گفت از تو دیگر خواهد بود - فوراً او به عجز گرائیده اقرار کرد که
 زر من اینقدر است - چون شمردند درست برآمد - خواجه باجلی
 طبعی در گذشت - در آگره عمارت رفیع الشان طرح انداخته - از
 پسرانش جلال الدین محمود تا آخر عهد اعلیٰ حضرت منصب
 و جاگیر داشت - ^(۲) رشد نکرد - و میرزا عارف خوشش و خوش وضع
 بود - و در چوگان بازی نظیر نداشت - در خدمت جنت مکانی قرب
 و منزلت بهمرسانیده - ^(۳) در بهار جوانی گل حیاتش پژمرده *

* خسرو بے *

اوزبک قرقچی - فیاکانش در توران دیار ابا عن جد صاحب
 ثروت و دولت بودند - و همه بامارت و حشمت سر می افراشتند

(۲) نسخه [ب] جاگیر نداشت (۳) نسخه [ب] منزلت *

و نامی بشجاعت و مردانگی داشتند - مشارالیه نیز باین صفات متصف بود - چون وارد هند گردید جنت مکانی بتعلق اکرام معزز گردانیده بمنصب عالی برنواخت - و چون آثار رشادت و کاردانی از وجنات احوالش ظاهر و لایح بود از پیشگاه خلافت و جهانبنایی بتفویض فوجداری نواحی دهلی و نازنول (که دیو لاهه فتنه زا و مسکن و مادی فساد پیشگان تبه داری است) دستوری یافت - گویند مشارالیه چهار صد سوار اوزبک قرقره دار ترکی سوار فوج داشت و همه مردانه و با قرد - درین فوجداری در قلع و قمع آن گرده لازم الاستیصال دقیقه نامرعی نگذاشت - و آن سرزمین را از خار و خس وجود مفسدان پیرایش داد - و در بارگاه خلافت مورد تحسین و آفرین گشت - چون سال هشتم جهانگیری بلاد اجمیر معسکر پادشاهی گردید شاهزاده ولی عهد (که با لشکر آراسته بر سر رانا تعین گشت) خسرو بے نیز در کمپیان انتظام داشت - مشارالیه دران مهم کارهای دست بسته و تلاشهای بجا نمود - شاهزاده بذل التفات بحال او فرموده بر منصب و اعتبارش افزود - و سفارش او پدرگاه والا بر نوشت - و چون به نیروی اقبال شاهی در کوهستان رانا تھانه بذمی پادشاهی قرار یافت او هم بتھانه داری مکانی مامور گشت - و درانجا باجل طبیعی در گذشت - همت عالی داشت هر روز طعام بسپاه میخورانید - و هر کس که بر سفره حاضر نمیشد غیر حاضری او وضع میکرد - در بخشش و انعام افرات میکرد - اسب

پیش از حکم بزداشت - راه و درش را (که در توران داشته) اصلا
تبدیل ننمود *

• خان اعظم میرزا عزیز کوک •

یسر خرد شمس الدین محمد خان آنکه است - با عرش آشیانی
هم سن و همبازی بود - و همواره بقرب و منزلات و فرط مزاحم و اشفاق
اختصاص داشت - مادرش جیجی آنکه نیز نسبت قوی بیادشاه
داشت - مراعات خاطر او از والدۀ حقیقی بیشتر میفرمود - ازین
جهتها بود که پیوسته پادشاه گستاخیهای خان اعظم را در میگذرانید
و میگفت که میان من و عزیز جوی شیر واسطه است - از آن نمی توان
گذشت - و چون پنجاب از آنکه خیل بذا بر آنکه از مدتها تمکن
گرفته بودند تغیر شد دیپالپور و غیره محال تیول میرزا (که بدوام
حضور تحصیل سعادت می نمود) بکال داشتند - چون در سال شانزدهم
آخر سنه (۹۷۸) نهمصد و هفتاد و هشت پس از زیارت مزار شیخ
فرید شکر گنج قدس الله سوه (۴) که در پتن پنجاب مشهور با جود هن
آسوده اند) قصبۀ دیپالپور معسکر والا گردید عرش آشیانی بالتماس
میرزا کوک منزل ادرا بقدم زینت افزود - میرزا جشنی بزرگ ترتیب
داده پیشکش فرادان از اسبهای عربی و عراقی با زینهای طلا و فقره
و ویلان تنومند با ساز و زنجیر و دیگر طلا آلات ازادانی و ظروف
و تخت و کرسی و جواهر ثمین و اقمشۀ نفیسه هر دیار از نظر

گذرانیده مورد الطاف بی پایان گشمت - و بشاهزاده‌ها و مخدرات تنق
عصمت تحفه‌های گرانمایه تکلیف نمود - و سایر ارکان دولت و اعیان
سلطنت را از ارباب مناصب و اهل فضل و کمال بلکه مجموع عساکر
مختصه را از مایده صورت و انعامات خود بهره‌ور گردانید - شیخ
محمد غزنوی تاریخ این بزم یافته *

۹۷۸

* مصرع *

* میهمانان عزیزند شه و شهزاده *

صاحب طبقات گفته چنین ضیافتی بتکلف کمتر شده باشد - و در
سال هفدهم چون احمد آباد گجرات بهوزگ تصرف اکبری درآمد
ایالت آن ولایت تا کنار مهندی میوزا مکرمت فرموده خون
بتسخیر قلعه صورت متوجه شد - فیه باغیه یعنی محمد حسین میوزا
و شاه میوزا باتفاق شیر خان فولادی میدان خالی یافته پتن را
گرد گرفتند - میوزا کوکه با قطب الدین خان و غیره امرا (که بتازگی
او مانده رسیده بودند) بدان سمت شتافته عرصه نبرد آراست
اگرچه اول صورت شکست نمودار گشت اما آخر نسیم فتح از مهت
ایزدی عنایت وزید - گویند چون فوج برانغار و هراول و التمش
تاب نیارنده بی همتی نمودند میوزا با فوج قول رسیده خواست
خود حمله نماید - برخه کهخه عمده سپاهگری عیان گیر شده
نگه داشتند - که حمله بردن سردار باعث تفرقه فوج است - خصوص
در چنین هنگام - میوزا ثبات درزید - تا سلک جمعیت اعادی (که
اکثر بتعاقب و تاراج گویخته‌ها پراکنده شده بودند) از هم گسیخت

و میرزا بقیروز ممدی باحمد آباد مراجعت نمود *

و چون پادشاه از یورش گجرات معاودت نمود در صفر سده
(۹۸۱) نهم و هشتاد و یک داخل فتح پور شد اختیار الملک (که
پناه باید در برده بود) بنواح احمد آباد آمده شورش افزون - و محمد
حسین میرزا از دکن برگشته بطرف کهناییت گرد غارت و تالان
برانگیخت - و پس ازان باهم اتفاق کرده خواستند بلده احمد آباد را
متصرف شوند - خان اعظم اگرچه مردم بگمیت بیشتر داشت اما
کیفیت اخلاص و یکرهئی دزانشا نمیدید - صبارت بمبارزت نکرده
شبیگیر بشهر نمود - و باستحکام برج و باره پرداخت - مخالفان
بهیئت مجموعی آمده گرد گرفتند - و جنگ مورچال آغاز کردند
میرزا کوکه بتواتر و توالی بیادشاه نوشت *

* ع *

* سر فتنه دارد دگر روزگار *

* بیت *

و التماس قدم گرامی نمود *

* بجز مرمر باد پایان شاه *

* کس این گرد را بر ندارد ز راه *

عمرش آشیانی بعضی امرا را پیش روانه کرده خود چهارم (بیع الاول
سده مذکور) با برخی از ملتزمان قرب خاص جهازه سوار برسم ایلغار
راهی شد *

* بیت *

* یلان بو شتر ترکش اندر کمر *

* شتر چون شتر مرغ در زیر پر *

در جالور امرای پیش و در قصبه بالسانه پنج کردهای پتن میر محمد خان با لشکر آنجا ملحق گردید - عرش آشیانی تقسیم فوج (که همگی سه هزار سوار بود) نموده خود با صد سوار در کمین گاه قرار یافت - و بے تکاشا بتعجیل رانده بسه کردهای احمد آباد (سیده نقاره و کرنا بفوازش در آرد - محمد حسین میرزا بتحقیق خبر خود بکنار آب آمده بسبکхан قلی تورک (که پیش آهنگ بود) پرسید که چه لشکر است - گفت کوکبه دولت پادشاهی ست - میرزا گفت امروز چه کرده رز است - که جاسوسان معتمد در دارالخلافة گذاشته اند و اگر خون می بودند فیلان جنگی کو - سبکхан قلی گفت آنها راست گفته اند - نهم رز است که پادشاه برآمده - پیدا ست که فیلان باین سرعت کی توانند رسید *

محمد حسین میرزا اندیشناک گشته اختیار الملک را با پنج هزار سوار بحفاظت دروازه گذاشت - که تا مانع خروج محصوران باشد و خود با پانزده هزار سوار بتسویه صفوف پرداخت - درین اثنا فوج پادشاهی از دریا گذشته باهم درآویختند - نزدیک بود که بنابر کثرت غنیم چشم زخم بهرادرل پادشاهی رسد که خود عرش آشیانی با صد سوار حمله آور گشته شکست بومخالفان افتاد - محمد حسین میرزا و پس ازو اختیار الملک علف تیغ گشتند - چنانچه در احوال میرزایان بقلم آمده *

از سلاطین سابق هم مثل این ایلاخاها در کتب نوشته اند
چنانچه ایلاخا سلطان جلال الدین منگیونی^(۲) از همدوستان بکرمان
و از اینجا بگرجستان - و فتح قرشی^(۳) امیر تیمور کورگان - و تسخیر هرات
سلطان حسین میرزا - و کشایش سمرقند بابر پادشاه - لیکن در اهل
تذبح مخفی نیست - که مجموع از روی اضطرار بوده - و غفلت
یا کمی مخالف دیده تاخته اند - نه اینکه پادشاهی (که بر جمع
در لک سوار قادر باشد) از روی اختیار با وصف عام کثرت دشمن
و سردار می شجاع بهادر مثل محمد حسین میرزا (که پیشتر در
معارک بر امور خارج از قدرت انضای زمان اقدام می نمود) و بعد
مسافت از آگره تا گجرات (که زیاده بر چهار صد کرده رسمی است)
از ابتدای آفرینش مروری نگشته *

بالجمله پس ازین فتح میرزا جان قازه یافته از شهر برآمد - و گرد
موکب پادشاهی را در دیده انتظار دیده بجای سرمه کشید
و سال دیگر (که نهضت پادشاهی باجمیر واقع شد) میرزا بقایید
شوق ملازمت بحضور رسید - عرض آشنایی قدم چزد استقبال کرده
در بغل گرفتند - و چون پسران اختیار الماک گجراتی سرمه بشورش
برداشته بودند از آگره دستوری یافت - سال بیستام (که رواج داغ
اسپ سپاه تصمیم خاطر پادشاهی شد) اکثر امرا ابا نمودند - میرزا

(۲) در [بعضی نسخه] منگیونی - یا منگیوری باشد (۳) نسخه [ج] قراشی

امیر تیمور کورگان *

حضور طلب گشت - تا رونق افزای معاملات داغ گردن - از زیاده بر همه
 سر باز زد - پادشاه (که پیش از فرزندان میرزا را میخواست) ازین
 حرکت ناخوش شد - چندی از امارت فرود آمد - و در باغ خودش
 (که موسوم بجهان آرا در آگره ترتیب داده بود) یغد پذیر ساخت
 و در سال بیست و سیوم میرزا مجدداً مشمول عواطف پادشاهی
 گشته برتبه سابق امتیاز گرفت - اما در همان ایام بخابر جهتی از افزونی
 واهمه گمان بجا افتاد پادشاه نموده مغزوی گشت - چون سال
 بیست و پنجم سنه (۹۸۸) نهمصد و هشتاد و هشت شورش ناسپاسان
 شرقی دیار و کشته شدن مظفر خان صوبه دار بنگاله بمیان آمدن میرزا را
 (که پایه اعتبار افزوده بمنصب پندجرازی اختصاص بخشیده بودند)
 ب خطاب خان اعظم بر نواخته با فوجی گران کسایل نمود - اگرچه میرزا
 بخابر شورش صوبه بهار رو به بنگاله نیارد اما در انتظام این دیار
 و استیصال آن گرده شقارت آثار تکاپوی شایسته بکار برده در حاجی پور
 رحل اقامت افکند - و چون آخر سال بیست و ششم عرش آشیانی
 از یورش کابل معارفت بفتح پور نمود میرزا کوکه بملازمت رسیده
 بگونگون نوازش سرافرازی یافت - و چون در سال بیست و هفتم
 جباری و خبیطه و ترخان دیوانه از بنگاله بهار آمده حاجی پور را
 از مردم میرزا گرفته برعیت آزاری شورش برانگیختند میرزا در سال
 بیست و هفتم رخصت یافت - که فتاه اندوزان بهار را سزای شایسته
 داده همت بتسخیر بنگاله گمارد - اگرچه پیش از رسیدن میرزا

این ناسپاسان از جنود فیروزی بادافراه یافته بودند اما موسم بارش
 سر راه گرفت - میرزا عزیمت پیش نمود - چون برشکال منقضي
 گشت در آغاز سال بیست و هشتم با تیولداران آله آباد و اردبیل
 و بهار عازم بنگاله گردیده گذهی (که دروازه آن ملک است) بآسانی
 برگرفت - معصوم کابلی (که بسوی کافر نعمتان علم می افراخت)
 بر ساحل کھائی گنگ مقابل آمده نشست - اگرچه هر روز آویز شها
 بظهور آمده لیکن غنیم را رزق گران نهاده دلها بصف جنگ
 قرار نگرفته - درین اثنا میان معصوم و قاقشالان در درونی تیرگی افزون
 خان اعظم باستمال قاقشالان پرداخته پیمان نیکو بندگی برگرفت
 و تراز یافت که دسک از کارزار برداشته رو به بنگاله خویش آرند
 و از آنجا بمعسکر فیروزی پیوندند - معصوم خان بسراسیمگی افتاده
 راه گریز سپرد - خان اعظم فوج نصرت پیوند را بدفع قتلوی لوهانی
 (که درین هرج و مرج بر ولایت اردبیل و برخ از بنگاله چیره دستی
 یافته بود) تعین نمود - و خود ناسازی هوای آندیار بحضور نوشت
 حکم شد که آذولایت را بشهباز خان کذبو (که عفریپ می رسد)
 باز گذاشته باقطاع خود بهار برگردد - در همین سال (که عرش آشیانی
 بآله آباد نهضت نمود) میرزا از حاجی پور بملازمت رسیده بجا گیری
 گدده و رایسین کامیاب گشت - و در سال سی و یکم سنه (۹۹۴)
 قصد نمود و چهار بتسخیر دکن مامور گردید - چون فوجها جمع

شد (و بواه آورد) - اما در دروئی و ده زبانی (فقا شورش افزود
 شهاب الدین احمد خان (که کمکی بود) بکینه دیرینه نفاق بروی (در
 آورد - میرزا بیدگمانی افتاد - و از قوتفهای بیجا و غرضهای پراکنده
 سپاه کمی پذیرفت - و غنیم که برخود میارزید چیره گشته باهنگ
 کارزار روانه شد - میرزا نیروی آویزش ندیده یکسو شده بصوب بار
 کام فراخ برزد - (در نورد و ایلچهور را خالی یافته یغماقی ساخت
 و با فراوان غنیمت گجرات رویه روان شد - مخالف از برگردیدن
 بصیرت در شده جریده تعاقب نمود - میرزا از وهم ناکمی گرم رفتار
 گشته تا نذر بار عذاب باز نکشید - اگرچه غنیم دست نیافت اما
 ملک برگرفته از دست داد - و از نذر بار جریده بگجرات شتافت
 قله سپاه آنجا فراهم آورد - خانخانان حاکم آنجا گرم جوئیها نموده
 در کمتر زمانه گزین لشکره سرانجام داد - اما از هزّه سنگالی مردم
 عزیزمت دگرگونی گرفت - و در سال سی و دوم دختر میرزا کوکه را
 با شاهزاده سلطان مراد عقد ازدواج بسته جشن عالی ترتیب یافت
 و در آخر سال سی و چهارم ایالت گجرات از تغیر خانخانان بدو
 نامزد شد - میرزا مالوه را بهتر دانسته در رفتنها درنگ نمود
 آخر در سال سی و پنجم با احمد آباد شتافت - چون سلطان مظفر
 باعانت جام و زمیندار کچه و حاکم جوناگده شورش می افزود
میرزا در سال سی و ششم بدان ملک در آمده بجنگ معب

هزیمت افکن مخالفان گشت - و سال سی و هفتم جام و دیگر
زمینداران ایل گشته سومنات و غیره شازده بذور بتصرف در آورده
بمخامره چونانگده (که حاکم نشین ولایت سوزانه است) پرداخت
میان خان و تاج خان پسران دولت خان خلف امین خان غوری
بزیهار در آمده قاعه حواله نمودند - میرزا بهریک جاگیر آباد
تقاضا کرده همگی همت گرفتاری سلطان مظفر (که خازین فتنه
بود) گماشت - و فوج بدوارکا (که به پناه بومی آنجا خزیده بود)
تعیین کرد - آن زمیندار بآرایش برخاسته فرود شد - و آن تیره بخت
بچه گریخت - میرزا خود بدان مملکت رفته خواست که بنگاه اوزا
بجام دهد - بایلی گرائیده مظفر را حواله کرد - نون میرزا می آردند
ببهاره خلا جا بگوشه در شده استر (که با خون داشت) برگاوراند
و جان بسپرد *

و چون عمرش آشیانی سال سی و نهم سنه (۱۰۰۱) هزار و یک
میرزا را طلب حضور کردند او سوء المزاجی استشمام کرده عزیمت
حجاز نمود - گویند چون سجده پادشاه و خلق لویه و دیگر مراقب
مستحده (که معمول پیشگاه خلافت شده بود) املا بجا نمی آرد
و بخلاف آن ریشه دراز میگذاشت لهذا رفتن حضور ناگوار دانسته
عذرهای نوشت - آخر پادشاه در جواب نوشتند - این همه تعال
در آمدن دارند - ظاهرا پشم ریش شما سنگینی میکند - گویند میرزا
هم در مقدمه مذهب حرفهای پوشش کفده و تند نوشت - تا اینجا

که بجای عثمان و علمی فیضی و ابوالفضل را قرار داده باشند - آیا
بجای شیخین کرا مقرر کرده اند *

و بالجمله میرزا کشایش بذدر دیو را آوازه انداخته راهی گشت
و با فرنگی آشتی نموده در بذدر بلاول (که نزدیک سومنات است)
بجهاز الهی خود با شش پسر خرم و انور و عبدالله و عبداللطیف
و مرتضی و عبدالغفور و شش دختر و مامکان ایقان و صد کس
از ملازمان نشسته لنگر برداشت - عرش آشیانی افسوس بسیار کرده
شمسی و شادمان پسران کلان ادرا بمنصب و جاگیر آباد نوازش فرمود
شیخ عبدالقادر بداونی تاریخ یافته *

* بجای راستان شد خان اعظم *

* ولی در زعم شاهنشاه کج رفت *

* چو پرسیدم بدل تاریخ این سال
۱۰۰۲

* بگفتا میرزا کوکه بهج رفت *

گویند در حرمین زرهای بسیار صرف کرد - و پپاس آورد بشرفا
و اعیان تواضعها نمود - و خرج روضه مبارک جناب رسالت (صلی الله
علیه و آله) برآورد پنجاه ساله کرده حواله شریف نمود - و حجرها
خریده وقف آن مکان مقدس ساخت *

و چون بر مهربانیهای عرش آشیانی بتازگی آگهی یافت
بدریا نوردی در آمده در همان بذدر فرود آمده در آغاز سنه
(۱۰۰۳) هزار و سیوم ملازمت دریافت - و ببهالقی منصب و قبول

صوبه بهار مورد نوازش شده سال چهارم بخدمت والای وکالت
و تفویض مهر پادشاهی (که مولانا علی احمد قاسم صاحبقران نام آبادی
قدسیه کفده کارنامه ساخته بود) سر بر آسمان سود - و در سال چهل
و یکم صوبه ملتان بجاگیر میرزا مقور گشت - و سال چهل و پنجم
سنه (۱۰۰۸) هزار و هشت (که در رکاب پادشاهی بمکاسبه قلعه
آسیر اقدام داشت) والده اش بیچہ جیو و دیعت حیات سپرد
عرش آشیانی تابوتش بدوش گرفته در سوگواری موی سر و بروت
ستردند - هر چند کوشش رفت که جز فرزندان او دیگر نتواند
ممنوع نگشتند - عالمی این رسم بجا آورد - و آخر همین سال بهادر
خان مرزبان خاندیس بوساطت میرزا ملازمت نموده قلعه بسپور
و چون با سلطان خسرو پسر کلان شاهزاده سلیم (که همشیره زاده راجه
مانسنگه میشد) نیز صبیحه میرزا منسوب شده این هر دو (کن (کین
سلطنت در ارتفاع دولت خسروی کوشش فراوان داشتند - خصوص
میرزا (که طرفه صحبت بدو داشت) میگفت (اضیم که در گوش راست
من مژده سلطنت او رسانند - و از راه گوش چپ روح مرا قبض کنند
در بیماری ارتحال عرش آشیانی برای ولایت عهد سلسله جذبان
شدند - پذیرائی نیافت - و هنوز رمقی از عرش آشیانی باقی بود که
شیخ فرید بخشی و دیگران بشاهزاده سلیم (که باشا پادشاه و از
اندیشه غدر این دولت ناخواهان بیرون قلعه خانه نشین بود) (۳)
(۲) در [اکثر نسخه] سنه چهارم (۳) در [بعضی نسخه] این نا دولتخواهان*

(مآثر الامرا)

پیوستند - و راجه مانسنگه نیز بقوار آنکه خسرو را همراه گرفته
بصوبه داری بنگاله شتاب از قلعه با خسرو برآمد - خان اعظم
مضطرب شده قبائل خود بخانه راجه فرستاد - که من هم همراه
اما تحصیل خزانه ناکزیر - و باز برادر موجود نیست - راجه نیز
همین عذر را پیش آورد - ناچار میرزا تنها در قلعه مانده بتکفین
و تجهیز پرداخت - و پس از آنکه در سال اول جهانگیری خسرو گریخته
با پدر عالی قدر بغی ورزید باغوا و رهنمونی او محمول داشته
در معرض عتاب و خطاب آمد *

گویند خان اعظم کفن پوشیده بدربار میرفت - و دیدنست که
او را خواهند کشت - اما زبانش باختیار نبود - بیصرفه حرف میزد
شبه با امیرالامرا گفتگوی تند کرد - پادشاه برخاسته در خاوت استشاره
کردند - امیرالامرا گفت - کشتن او توقف نمیکند - مهابت خان
عرض کرد - که مرا در کنگاش دخی نیست - سپاهیم - شمشیر نیروئی
دارم - بگو او میزنم - اگر دو حصه نکند دست مرا ببرند - چون نوبت
بخانچهان لودی رسید گفت - من حیران طالع اریم - که هر جا نام
حضرت رفته نام او هم شهرت دارد - بظاهر از حرکت سر نزده
که واجب القتل شده باشد - اگر بکشند مظلوم زبان زد عالمیان
خواهد شد - ازین حرف اندک سورت غضب پادشاهی اظفا یافته
که درین اثنا سلیمه بیگم والدۀ سیدی پادشاه از پس پرده فریاد کرد

که حضرت همه بیگمان بجهت شفاعت میرزا کوکه در محل جمع شده اند - اگر تشریف آرند بهتر - والا بر می آید - ناچار بمحل رفته بمبالغه آنها عفو تقصیرش فرموده افیون معذبان (که نخورده بود) از حبای خاصه عذایت کرده رخصت خانه نمودند - اما روزی در همان ایام خواجه ابوالحسن تربتی خط میرزا کوکه را (که در وقت براجه عالی خان مرزبان خاندیس بافاظیکه بهیچ احدی سزادار نیست در حق عرش آشیانی نوشته - و بعد فتح آسیر از اموالش بدست خواجه افتاده سالها با خود داشت - آخر ضبط نتواند کرد) از نظر گذرانید - چمت مکانی بدست خان اعظم دادند او بے محابا شروع بخواندن کرد - باریابان حضور از هر جانب بلعن و طعن زبان کشوند - پادشاه فرمودند - که تا حال همان نسبت محبت (که عرش آشیانی با تو داشتند) مانع است - و الا دوش تو از بار سر سبک میگردم - و از منصب و جاگیر معزول شده نظر بند گردید - در ساں سیوم صوبه دار می گجرات بقام او قرار یافته پسر کلاش جهانگیر قلی خان نیابة بحراست آن ملک تعیین گشت *

و چون مهم دکن از ^(۳) بے التفاتی امرا متمشی نگردید سال پنجم خان اعظم با ده هزار سوار بکمک رخصت یافت - و پس ازان ار از برهان پور مهم رانا بقام خود درخواست کرد - میگفت اگر درین جنگ کشته شوم شهید میشوم - حسب خواهش او آنچه سادات

و سرانجام آن مهم بود تمشیت یافت - و چون بر سوکار آمد
عرض داشت - که بدین توجه رایات پادشاهی افتتاح این عهده
دشوار می نماید - لهذا در سال هشتم سنه (۱۰۲۲) هزار و بیست و دو
هجری الیه جهانگیری بدارالخیر اجمیر نزل نمود - و بالتماس او
شاهزاده شاه جهان تعیین گشته مدار کارها بعهده و صوابدید او ماند
لیکن پادشاهزاده بنابر طرف داری خسرو سلوکهایی ناپسند پیش گرفت
لهذا مهابت خان دستوری یافت - که او را از اودیپور بدرگاه آورد
و در سال نهم حواله آصف خان شد - که در قاعه گوالیار محبوس
دارند - زبانی میرزا نقل کرده اند - که اصلا مرا از دعوت خبری نبود
آصف خان بعرض رسانید - که فلانی بافنا و اعدام من دعوت
می خواند - و چون خلوت و ترک حیوانات و جماع شرط آنست
و آن همه در حبس موجود حکم شد - که در وقت اطعمه لذیذه
از گوشت مرغ و دراج از بهر میرزا بپزند *

* عددو شود سبب خیر چون خدا خواهد *

و بعد از سال (که از زندان برآوردند) اول نوشته گرفتند - که در حضور
ناپرسیده حرف نزنند - چه زبان باختیار نداشت - شیخ جنت مکانی
بجهانگیر قای خان گفتند - ضامن پدر میشوی - عرض کرد که کفیل
همه چیز او هستم - اما ضامن زبان او نمی توانم شد - و چون
خواستند منصب پنجهازاری بحال نمایند جهانگیر پادشاه بشاه جهان
نقل کردند - که چون عرش آشیانی خواستند (که خان اعظم را

اضافه در هزاره (بدهند) شيخ فرید بخشي و راجه رام داس (۱)
 بخانه اش فرستادند - که مبارکباد بگردید - او در حمام بود - تا یک
 پاس سردرازه نشستند - پس ازان (که در دیوان خانه بر آمد)
 آنها را طلبیده مبارکباد شنید - نشسته دست بر سر گذاشت - و گفت
 که ضرور شد برای کار ایشان جمعیت دیگر نگه داشت - و بآنها
 هیچ مدارائی نکرده رخصت نمود - این حرف مرا یاد است - شرم
 می آید که برای بحالی منصب میرزا کوکه ایستاده تسلیم نماید
 بابا شما بزیارت او آداب بجا آرید - و در سال هیزدهم میرزا کوکه
 باثالیقی و همراهی سلطان داور بخش پسر خسرو (که بصوبه داره
 گجرات نامزد شده بود) رخصت یافت - و در احمدآباد سال
 نوزدهم سنه (۱۰۳۳) هزار و سی و سه هجری باجل طبعی
 در گذشت - بحدت ذهن و سلاست بیان یکتا بود - و در تاریخ دانی
 مستثنی - گاه شعر هم میگفت - ازوست *

* چون نشد حاصل مرا کام دل از ناموس و ننگ *

* بعد ازین خواهم زدن بر شیشه ناموس سنگ *

و خط نستعلیق بسیار خوش مینوشت - شاگرد میرزا باقر دسر
 ملا میرعلی ست - که باتفاق ارباب استعداد نمک قلم او از خط
 استادان مشهور هیچ کم نیست - در مدعا نویسی ید طولی داشت
 هرچند عربیت نورزیده میگفت که من در عربی داه عربم - گویند

(۲) نسخه [ب] شانزدهم (۳) نسخه [ب ج] عربیم *

در مصاحبت بے نظیر بود - سخذهای رنگین داشت - از دست *
 شخصه حرفه گفت - راست انگاشتم - چون مبالغه کرد بشبهه افتادم
 همین که سوگند خورد دانستم دروغ است - و از مطایبهای او که
 مردم دولتمند را چهار زن لازم است - یک عراقی بجهت مصاحبت
 و همزیانی - دوم خراسانی برای سامان خانه - سیوم هندی بواسطه
 زناشوئی - چهارم هاراءالنهری بجهت شلاق - تا دیگران عبرت گیرند
 اما در خبث و نفاق و درشت گوئی هم سرآمد ابنای زمان بود
 و بسیار مغلوب غضب میشد - هرگاه عامل معزول بکضورش میآمد
 مستوفی زرے (که بر ذمه اش برآدرده) اگر فوراً ادا کردے زهیدے
 و الا چندان میزد که تار و پود زندگی میگیسیخت - و اگر بعد ازین
 زنده ماندے دیگر مزاحمت نبود - گوهنگی لک درپیه بر ذمه اش
 میشد - و سالے نبود که یک دو مرتبه هنوز اهل قلم را سر نمی تراشید
 گویند هنگامے اکثر اینها رخصت غسل گنگ گرفتند - بدیوان خود
 رای درک داس گفت - چرا تو نمیروی - عرض کرد که غسل گنگ
 بنده زیر قدم نواب است - فهمیده آن طریقه را بر طرف کرد - اگرچه
 یخماز مفید نبود اما در مذهب تعصب تمام داشت - ازین جهت
 در مراسم ارتداد و زندقه (که پادشاه وقت اختیار کرده بود) اصلاً
 تبعیت نمود - بے محابا بزشتی و شذاعت منسوب ساختے - اصلاً
 زمانه ساز نبود - در عهد جنم مکانی با آفهمه پیش آمد سلسله
 اعتماد الدوله بخانه هیچکس نرفت - حتی بر دروازه نور جهان

بیگم هم - بخلاف خانخانان میرزا عبدالرحیم - که بخانه رای

گوردهن دیوان اعتماد الدوله شتافت *

چون ذکر ارتداد اکبر پادشاه تقریبا بزبان قلم گذشت محمل
شرح آن ناگزیر سیاق کلام افتاد - اگرچه این مقدمه از کفر ابلیس
مشهورتر است - و هرچند (که مورخین و اخبار نویسان عهد بتوس
ضرر و توهم اذیت زبان خاصه بدان آشنا نکرده اند) مگر برخی بکنایه
و شیخ عبدالقادر بدایونی و امثال او بصراحت هم نوشته اند - لهذا
جهانگیر پادشاه قدغن نمود که تاریخ شیخ صحافان ممالک محروسه
بیع و شرای آن ننمایند - ازین جهت آن نسخه کمیاب است
و اخراج علما و احداث سجده و ترویج دیگر رسوم خلاف اسلام
همه از ارضح براهین این مطلوب است ^(۲) - و زیاده برین چه میباشد
که عبدالله خان اوزبک والی توران درین باب (که بیک از آحاد الناس
نمیتوان گفت - تا پادشاه عظیم الشان چه رسد) بعرض آشیانی
نوشت - در جواب تبریه ^(۳) و تزکیه بسیار بتکریر آورده باین قطعه
معذرت خواست *

* قیل ان الاله ذو ولد *

* قیل ان الرسول قد کهن *

* ما نجا الله و الرسول معا *

* من لسان الوری فکیف انا *

(۲) در [بعضی نسخه] مطلب (۳) نسخه [ب] تذریه *

چنانچه در اکبرنامه و منشآت شیخ ابو الفضل مندرج است - اما
 آنچه از تتبع آثار و اخبار ^(۲) محرر اوراق متفرس شده و بذهن متبادر
 میگردد حاشا که دعوی الوهیت و نبوت باشد - پادشاه زمان
 املا مقدمات علمی نوزیده - و مساس کتاب مطلقا نداشت - اما
 فطانت رسا و شعور تند بدرجه اعلی بود - هرچه بعقل پسندیده ^(۳)
 می نمود میخواست روائی یابد - اکثر علما مراتب دنیوی مطمح
 نظر داشته مزاج گری و خداوند ستائی اختیار کردند - پیش آمد
 فیضی و ابو الفضل هم ازین جهت بود - که آنها برگزیده و مختار
 خاطر پادشاهی را بدلیل عقلی سفسطی مدلل می نمودند - و خلع
 ربه تقلید سلف را تحقیق نامیده پادشاه را محقق زمانه و مجتهد
 وقت قرار دادند - و چون فضل و کمال این دو برادر دران مرتبه
 بود (که هیچ کس از هم عصران قوت سر پنجگی آنها نداشتند)
 و در اصل درویش زاده و مفلوک پیش نبودند و یک دفعه
 بقرب و اعتبار سلطانی اختصاص یافتند حسد پیشها (که همیشه
 عالم ازین قسم مردم پر است) خصوص همچشمان از ملاهای سقیفه بزد
 (که شک اندوزی و ناخوان بینی را همیت دین نام نهند) چه
 اراجیف و اکاذیب که شهرت ندادند - و چه هنگامها که برپا نکردند
 و از عصبیت و نفسانیت جان و مال خود درین کار باختند
 عفا الله عنهم .

خان اعظم اولاد بسیار داشت - آرشد آنها جهانگیری خان است که احوال او بقید قلم در آمده - دیگر میرزا شادمان - که در عهد جهانگیری به شاد خان مخاطب گردیده - دیگر میرزا خرم است - که وقت عمرش آشیانی حکومت چونه گدھے مضاف صوبه گجرات (که در جاگیر پدرش مقرر بود) داشت - و در عصر جنم مکانی بکامل خان نامور شده در مهم رانا همراه پادشاهزاده سلطان خرم تعیین یافته دیگر میرزا عبدالله است - که در زمان سلطنت جهانگیری سردار خان خطاب یافته - و پادشاه اودرا همراه خان اعظم بقلعه گوالیار محبوس نموده بود - پس از رهائی پدر او هم مورد ترحم گشته دیگر میرزا انور است - که صبیغه زین خان کوکه را بقید ازدواج آورده هر یک ازینها بمنصب سه هزاری و دو هزاری رسیده *

* خانخانان میرزا عبدالرحیم *

خلف الصدق بیرام خان است - والدہ اش از نژاد خانان میوات بود - چون جنم آشیانی در سنه (۹۶۱) نهمصد و شصت و یک بدارالملک دهلی نزول اقبال نموده مرتبه ثانی سرپر آرای هندوستان شد برای استمالت و تالیف زمینداران اطراف و جوانب اولیای دولت را با فرزندان آن طبقه نسبت میکرد - جمال خان عم زاده حسین خان میواتی (که از زمینداران معتبر هندوستان بود) چون بملازمت رسید دو صبیغه داشت - کلان را پادشاه در حباله عقد خود آورده درم را به بیرام خان تزویج فرمود - چهاردهم صفر سنه

(۹۶۴) نهصد و شصت و چهار هجری آخر سال جالوس اکبری در بلده لاهور میرزا عبدالرحیم متولد شد - در وقت (که پدرش در بطن گجرات بر دست افغانی شهادت یافت) چهار ساله بود بے اعتدالان دست تاراج باردوی خان دراز کردند - محمد امین دیوانه و بابا زنبور میرزا را با والدۀ او از ان آشوبگاه برآوردند احمد آباد رویه روانه شدند - و با افغانان دنبال گرفته جنگ کنان بشهر رسیدند - پس از چهار ماه محمد امین دیوانه و برخی پرستاران میرزا را برداشته عازم حضور گشتند - در جالور فرمان طلب از پیشگاه خلافت نیز رسید - سر آغاز سال ششم سنه (۹۶۹) نهصد و شصت و نه هجری در آگره بزمین بوس عرش آشیانی استمعان یافت پادشاه با هجوم بدگویان و بد اندیشان آثار نجابت و حقیقت از ناصیه او دریافته مشمول تربیت و پرورش خاص گردانید *

و چون بسن رشد و تمیز رسید بخطاب میرزا خانی سرفرازی یافته ماه بانو همشیره خان اعظم کوکۀ را بازواج او درآوردند - سال بیست و یکم سرداری گجرات بنام میرزا نامزد گشته جل و عقد مهمات بوزیر خان قرار گرفت - در سال بیست و پنجم بمیر عریضی حضور افتخار اندوخت - و سال بیست و هشتم با تالیقی شاهزاده سلطان سلیم بلند مرتبه گردید - و در همین سال بر سلطان مظفر گجراتی ظفر یافت *

تفصیلش اینکہ سلطان مظفر در نخستین یوزش گجرات بدست

ملازمان پادشاهي افتاده زنداني گشت - او را نزد منعم خان
 خانخانان فرستادند - چون روزگارش بسر آمد بحضور باز گردید
 و بخواجه شاه منصور دیوان حواله شد - سال بیست و سیوم از حبس
 گریخته بگجرات شتافت - و در حواشی چونه گدهه در حمایت
 کانهي آرامش گرفت - امرا سهل انگاري نموده بدور نپرداختند
 درین هنگام (که اعتماد خان از تغیر شهاب الدین احمد خان
 ایالت گجرات یافت) بعضی نوکران حاکم معزول در بے حقیقتي زده
 سرشورش برداشتند - مظفر نیز بآنها پیوسته بسوی هنگامه آرا گشته
 احمد آباد را متصرف شد - عرش آشیانی میرزا خان را با فوج
 شایسته تعیین نمود - چون با مظفر چهل هزار سوار فراهم آمده
 و همگی مردم پادشاهي ده هزار بودند امرا مصلحت جنگ نمیدادند
 و پادشاه نیز نوشت - که تا قلیچ خان و غیره امرای کمک از مالوه
 نرسند جنگ را آماده نگرد - دولت خان لودي (که صاحب
 و میر شمشیر میرزا بود) گفت - درانوقت فتح بشرکت است - اگر
 میخواهي خانخانان شوي تنها فتح باید کرد - والا کشته شدن به از
 بگمنامي زیستن است - میرزا خان بهمت افزایی همراهان درآمده
 همه را دل نهاد محاربه ساخت - و بسرکیچ سه کورهي احمد آباد
 سخت چپقلش رو داد - هر طرف بهادران با یکدیگر آویخته

(۲) در [بعضی نسخه] چونا گدهه - و در [بعضی] چونه گدهه (۳) نسخه

داد - ردی میدادند - میرزا خان با سه صد جوان و صد فیل مست
 ایستاده بود که مظفر با شش هفت هزار سوار در برابر آمد - بعضی
 هوا خواهان جلو گرفته آهنگ برگردانیدن نمودند - میرزا خان
 پای جلالت افشوده برخی را خون بخاک آمیخت - و بسیاری راه
 گویز سپردند - مظفر (که ایستاده نخوت میفروخت) سراسیمه
 گشته (و بهزیمت نهان - و بکهنبايیت رفته) از تاجران برگرفت
 و باز سرشورش برداشت - میرزا خان امرای مالوه را (که بتازگی
 پیوسته بودند) همراه گرفته روانه شد - و مکرر مالشے بسزا داد
 و سر بطرف نادوت بر آورد - و دران ناحیه از سرنو هنگامه پیکار
 گرمی گرفت - تپو: منشان هر دوسو پیاده شده کارنامها ظاهر کردند
 آخر مظفر (و از جنگ گاه بر تافته سمت راج پیدله ره سپر ناکامي
 (۲)
 گشت - میرزا خان از پیشگاه خلافت و جهانباني بمنصب عمده
 پنجهازاري و خطاب والای خانخاناني مباحی گشته سر افتخار
 با آسمان برین رسانید *

گویند روز فتح گجرات آنچه با او بود همه را بمردم بخشید
 آخر وقت شخصی آمده گفت که بمن چیزی نرسیده - یک قلمدان
 باقی مانده بود - بار داد - و پس از نظم و نسق ملک برهم خورد
 گجرات قلیچ خان را درانجا گذاشته خود شرف حضور دریافت
 در سال سی و چهارم وقائع بابری را (که از زبان ترکی بفارسی
 (۳)

برده بود) بنظر پادشاه در آورده فرادان آفرین اندوخت - و در همین سال (که سنه (۹۹۸) نهصد و نود و هشت هجری بود) بوالا پایة وکالت بلند مرتبه شده چونپور باقطاع او مقرر گردید - و در سال سی و ششم سنه (۹۹۹) نهصد و نود و نه ملتان در تپولش قرار یافته تصخیر قته و ولایت سندهه پیش نهاد همت ساخته ۹۹۹
عازم گشت - شیخ فیضی تاریخ این عزیمت * قصد قته * یافته *
و چون خانخانان بچالاکي و تیزدستی از پایان قاعه سیهوان (۲) که سیوستان گویند گذشته لکهي را (که دروازه آن ملک است) - مثل گدهی بنگاله و بارهموله کشمیر) بدست آوردن میرزا جانی حاکم قته (که بیازش ستیز آمده بود) پس از جنگهای سخت هزیمت یافته در سال سی و هفتم باشتی گرائید - بشرط آنکه قلعه سیهوان را (که بر ساحل دریای سندهه است) بسپارد - و میرزا ایچ یسار خانخانان را بیدامادی برگیرد - و بعد از برشکال بملازمت شتابد چون از کم آذوقی بسپاه پادشاهی هم خستگی راه یافته بود خانخانان پذیرش نموده قلعه بخمن علی عرب سپرده بیست گروهی سیهوان متوقف شد - چون هنگام بارش برآمد میرزا جانی عذرها در نیامدن پیش آوردن - ناچار خانخانان روانه قته شد - میرزا سه گروهی شهر برآمده فکرها داشت که یکدفعه فوج پادشاهی چیره دست گردین - ناگزیر ببلایه گری در آمده تمام مملکت بمردم

(۲) نسخه [ا ب] موسلمان (۳) در [بعضی نسخه] لکي را *

پادشاهي باز گذاشته بازه و زاد همراه خانخانان بملازميت رسیده کامياب عافيت گرديد - ملا شکیبی (که نوکر خانخانان بود) مثنویته درین فتح گفته - این بیت از انجا ست *

* همای که بر چرخ کرده خرام *

* گرفتني و آزاد کردني ز دام *

خانخانان هزار اشرفي صلہ داد - میرزا جاني نیز هزار اشرفي بملا داده گفت - رحمت خدا مرا هما گفتني - اگر شغال میگفتني زبانت که میگرفت *

چون شاهزاده سلطان مراد حسب الامر پادشاهي بتسخیر دکن از احمد آباد گجرات برآمده بانظار لشکر کمي در بهرنج نشست خانخانان (که بهمراهی شاهزاده از حضور تعیین شده بود) در بهیلسه محال جاگیر خود لخته بسر برده باوجین (۳) در آردن شاهزاده ازین آگهی برآشفته خشم آلود پیغامی بر گذارد - او نوشت که راجه علي خان مرزبان خاندیس یگانگی داستان بر میمیراید - او را همراه گرفته میرسد - شاهزاده بغضب در شده بهمان سپاه گجرات روانه دکن شد - خانخانان لشکر و توپخانه را بمیرزا شاهرخ سپرده خود با راجه علي خان تیزردي فرا پیش گرفت - و در قلعه چاندور سی کردهی احمدنگر بشاهزاده پیوست - بعد چندی باز دادند اما هیچ التفاتی بحالش نرفت - خانخانان باز درگی در شده دست

از کار باز کشید - اگرچه آخر ربیع الآخر سنه (۱۰۰۴) هزار و چهار
هجری احمد نگر را گرد گرفتند و بمورچال روانی و نقب زنی
پوداختند لیکن بهوشیاری و دلاوری چاند بی بی سلطان همشیره
برهان نظام شاه زوجة علی عادل شاه بیجاپوری (که باتفاق ابهنگ
خان حبشی تحصن گرفته بود) و هم بعلمت نفاق امرا و کار شکنی
یکدیگر فتح قلعه یاسانی صورت نگرفت *

چون درونیان از دوروی سران لشکر آگهی یافتند آشتی داستان
بر سرانیدند - که بهادر پور زاده برهان نظام شاه را از زندان برآورده
آن خرد سال را خطاب نظام الملک داده فوکر والا درگاه برسانند
و آبان ملک احمد نگر باقطاع او قرار گیرند - و ولایت برار بتصرف
پادشاهی باز گردند - هرچند کار آگاهان کم آذوقی و سراسیمگی
و دستان سرانی در نشینان برگذارند از بے اتفاقی کسه گوش نکرد
و درین ضمن آمد آمد سهیل خان خواجه سرا معتمد الدوله بیجاپوری
بکمک نظام شاهیه یادر پیشین عزم گشته بوساطت میر مرتضی صلح
نموده ببالا پور برار برگشتند - و چون سهیل خان با فوج بیجاپور
در میمنه و قطب الملکیه دست چپ و نظام الملکیه در قول نخوت
افزوده عرصه مبارزت آراست شاهزاده را بسیج آویزش در سر گرفت
امرا از پایه شناسی بدان نگوانیدند - ^(۲) خانخانان با میرزا شاهرخ
و راجه علی خان از شاه پور بسوی غنیم چالش نمود - آخر

جمادی الاخری سنه (۱۰۰۵) هزار و پنچ هجری نزد قصبه اشقی
 دوازده گروهی پتھری نبرد پیرا گردید - آویزش سخت روداد
 مرزبان خاندیس با پنج سردار و پانصد کس (که در مقابلۀ عادلخانیه
 بود) مردانه فرود شد - آنها ادرا قول فهمیده بسر آمدن حیات میرزا
 شاهرخ یا خانخانان دانسته دست بتاراج کشادند - خانخانان نیز
 فوج (دبروی خود را برداشته دران تیره شب از یکدیگر جدا شده
 ایستادند - و هر دو گروه گمان فیروزی بخود برده شب بر پشت
 اسب گذرانیدند - بامدادان فوج پادشاهی (که هفت هزار کس بود)
 چون همه شب بتشنگی گذشت دریا سو گام برداشت - مخالف
 با بیست و پنج هزار سوار آهنگ پیکار در سر گرفته و آویزش نهاد
 سرداران بسیار از هر سه فوج غنیم دست فرسود نیستی گشتند *
 گویند در امت خان لودی (که هراول خانخانان بود) هنگام
 (که سهیل خان توپخانه و فیلان بر در داده قدم فرائر گذاشت)
 با خانخانان گفت - که همگی ششصد سواریم - پیش رو رفتن
 خود را بای دادن است - در کمر غنیم در می آیم - خانخانان گفت
 که نام دهلی بباد میدهی - جواب داد که حریف را اگر برداشتم
 صد دهلی ایجاد کرده باشم - و اگر مردیم کار با خداست - و چون
 خواست (که اسپان بردارد) قاسم بارهه با سادات همراه بود - گفت
 که ما و شما هندوستانی ایم - غیر از کشته شدن چاره نیست - ازاد

خان باید دریافت که چیست - دولت خان برگشته بخانخانان گفت
 که چنین انبوه در پیش است - و فتح آسمانی - اگر شکست رو دهد
 جائی نشان دهید - که ما شما را دریابیم - گفت زیر لاشها - دولت خان
 با سادات بارهه از کمرگاه در آمده غنیم را بر شورانید - و در کمتر
 زمانی سهیل راه فرار سپرد - گویند خانخانان درین روز از نقد
 و جنس هفتاد و پنج لک در بیه با خود داشت - همه را یغمانی
 ساخت - زیاده بر دوشتر بار همراه نماند - و با وصف چنین فتح
 سترگ مهمات انجام شایسته نگرفت - خانخانان حضور طلب
 گردید - سال چهل و سیوم بملازمیت سربلندی یافت - کوچ او
 ماه بانو هم درین سال در گذشت *

چون عرش آشیانی کنکاش مهم دکن از دستفسار کردند طلب
 شاهزاده بحضور و تفویض رتی و فتق دکن بنام خود عرض نمود
 پادشاه را بد آمد - از نظر انداختند - و چون شاهزاده مراد فوت
 کرد و سال چهل و چهارم سلطان دافیل بکشایش دکن مامور شد
 و عرش آشیانی خود نیز عزیمت آندیار فرمود خانخانان را مجددا
 برنواخته نزد شاهزاده فرستادند - آخر شوال سال چهل و پنجم
 سنه (۱۰۰۸) هزار و هشت هجری شاهزاده باتفاق خانخانان قلعه
 احمدنگر را گرد گرفت - از هر جانب فرادان کوشش بکار رفت
 چاند بی بی عهد و پیمان در میان آورد - چیته خان خواجه سرا
 ازین معنی سر باز زده باتفاق برخی بدگوهران آن گزین بانورا

جان بشکود - و توپ اندازی فرا پیش گرفته مکرر از قلعه بیرون شده در آویختند - پس از آنکه بنقب سی گز دیوار بر هوا شد از برج بلبل^(۲) گنداداران درون شده بدم تیغ بسیاری را گذرانیدند - و بهادر پور ابراهیم را (که بنظام شاهي برگرفته بودند) بدست آوردند - و پس از محاصره چهار ماه و چهار روز قلعه کشایش یافت - خانخانان نظام شاه را گرفته در برهانپور بملازمت عرش آشیانی شرف اندوز گشت - و بهنگام معاودت پادشاهی بهدار الخلافه خاندیس را بدان دیس موسوم ساخته بشاهزاده دانیال مرحمت فرمودند و جانا بیگم دختر خانخانان را بشاهزاده پیوند بیوگانی دادند و آن سیه سالار را بمالش راجو منا (که پور شاه علی عم مرتضی نظام شاه را بسری برداشته گرد فتنه برانگیخته بود) بسمت احمد نگر دستوری دادند - و پس از فوت عرش آشیانی فتور^۱ عظیم بولایت دکن راه یافت - خانخانان سال سیوم جهانگیری سنه (۱۰۱۷) هزار و هفده بحضور رسیده متعهد گردید - که سوای متعینه سابق اگر درازده هزار سوار تازه کمکی شود در مدت دو سال مهم دکن بانصرام می‌رسد - لهذا فوراً رخصت دکن یافته شاهزاده پرویز باتالیقی آصف خان جعفر و امیرالامرا شریف خان و راجه مانسنگه کچهواکه و خانجهان لودی مرة بعد اولی بکمک تعیین گشتند - و چون ظاهر شد [که خانخانان از برهانپور در عین برشکال

(که موسم سکون و قرار است) شاهزاده را بهالاکهات برآوردند و از بے اتفاقی سران سپاه سر رشته تدبیر از دست داده بغلای غله و سقطی دراب خستگی تمام بچندون پادشاهی راه یافت - و ناچار آشتی نازیدا (که شایان این درکست نبود) بامخالفان کرده مراجعت نمود [مهمات دکن بخانجهان مفوض گشته مهابت خان بآوردن آن کهنه عملة روزگار تعیین شد •

چون بحضور رسید در سال پنجم بتیولداري کالپی و تنوچ دستوري یافت - که سایر متمردان آن نواح را از بیخ و ریشه براندازند و در سال هفتم چون در دکن بعبدالله خان چشم زخم عظیم رسد و از خانجهان کارے متمشی نشد انتظام آن مهم منحصر در فرستادن خانخانان دانسته با خواجه ابو الحسن رخصت یافت - و چون درین مرتبه نیز باوصف بودن شاهزاده پیویز و امرای عمده کارے صورت نگرفت جنت مکانی سال یازدهم سنه (۱۰۲۵) هزار و بیست و پنج هجری سلطان خرم را بخطاب شاهی (که از زمان صاحبقران تا آنوقت بهیچ شاهزاده تجویز نشده) رخصت دکن فرموده خود هم در محرم سنه (۱۰۲۶) هزار و بیست و شش بمالوه رسیدند طرح اقامت بماندر انداختند - و شاهزاده در برهانپور رنگ توقف ریخته مردم سخندان نزد دنیا داران دکن روانه ساخت - و در همین ایام دختر شاه نواز خان پسر خانخانان را حسب الحکم بعقد ازدواج خویش درآورد - بعد وصول مردم شاهی عادل شاه پندجاه زنجیر

فیل و نقد و جواهر (که مجموع پانزده لک درپیه قیمت میشد)
 پیشکش فرستاده بعدوان شایسته اظهار بندگی و فرمان پذیری نمود
 چنانچه بالتماس شاهزاده بخطاب فرزندى امتیاز یافته در عنوان
 فرمان بقلم خاص بدیهه این بیت مرقوم گشت * * فرد *
 * شدى از التماس شاه خرم *
 * بفرزندى ما مشهور عالم *

و قطب الملک هم با ارسال همین قدر پیشکش محفوف عنایت گردید
 ملک عنبر نیز سر خدمت بر بقیه اطاعت در آورده کلید قلعه احمدنگر
 و دیگر قلاع با سایر پرگانات بالاگهات (که متصرف شده بود)
 تسلیم نمود *

شاهزاده چون از نسق دکن خاطر جمع کرد صاحب صوبگی
 خاندیس و برار و احمدنگر بسپه سالار تفویض فرموده شاهنواز
 خان پسر کلانش را بضبط ولایت مفتوحه بالاگهات مقرر ساخت
 و هر محاله را بجاگیر یکم از امرای صاحب جمعیت کمکی
 تذخراه کرده سی هزار سوار موجود و هفت هزار توپچی گذاشته
 سال درازدهم در ماندو بملازمت پدر والا قدر پیوست - جنت مکانی
 وقت ملاقات بے اختیار برخاسته در سه قدم باستقبال شتافت
 و منصب سی هزارى بیست هزار سوار از اصل و اضافه و خطاب
 شاهجهانی و بجهت نشستن صدای متصل تخت (که عنایتی ست
 مخصوص و از زمان امیر تیمور درین سلسله رسم نبود) عنایت فرموده

خود از جه روکف پایان آمده خزانچه از جواهر و خوان از زر در سر
 (۲)
 فرزند اقبال پیوند نثار فرمود - و چون در سال پانزدهم از عهد شکوفی
 ملک مغیر و تسلط و استیلا بر گیان او نهاده داران پادشاهی عذاب
 تماسک از دست داد (حتی داراب خان از بالا گهاک برگشته
 ببالاپور آمد و در اینجا نیز پای استقامت نتوانست افشرد و بپرهانپور
 آمده باتفاق پدر نامور شهر بند گردید) شاهزاده شاهجهان با یک کرور
 در پیه جهت اخراجات یساق و انعام ده کرور دام از ولایت مفتوحه
 دکن مرتبه ثانی بطریق استعمال دستوری یافت *

گویند چون پدیرم عرائض او از نظر پادشاهی گذشت [که کار
 بر من تنگ شده - و قرار جوهر (که رسم ست مقرر) بخود داده ام]
 جفت مکانی بشاهزاده ولیعهد فرمود - که چنانچه عرش آشیانی
 خان اعظم را بایلغار خاص از محاسره گجراتیان رهائی بخشید شما
 خانخانان را ازین مهلکه نجات دهید - دکنیان بصیحت آمد آمد
 شاهي از هم پاشیدند - شاهزاده پیرمانپور رسیده از سرنو
 به بندر بمب دکن پرداخت - و چون سال هفدهم شاه عباس صفوی
 بمحاسره قلعه فندهار انتهای نمود و شاهزاده بمعجلت هر چه تمام تر
 طلب حضور گشت خانخانان را نیز همراه گرفت - درین میان
 زمانه طرح دیگر انداخت - و باغواي کوه خردان قساد خانه بجائے
 رسید که بفتنه بیگانه نموداختند - ناچار شاهزاده با خانخانان

عود نموده بماند و اقامت ورزید - جنت مگانی بتحریرک نور جهان
 بیگم سلطان پرریز را بسپه سالاری مهابت خان تعیین فرمود - شاهزاده
 بعد نمک حرامی رستم خان (که پیش روی عساکر پادشاهی
 فرستاده بود) با خانخانان از نبرده گذشته بیوم بیگ بخشی را بکنار
 آب نگاهداشته روانه برهانپور گردید - (بن رقت خط خانخانان ^(۲)) که
 پنهان بمهابت خان نوشته بود - و این بیت عنوان ساخته) * بیت *

^(۳)
 * صد کس بنظر نگاه میدارندم *

* دزنه بپیریدم ز بے آرامی *

بنظر شاهزاده در آمد - خانخانان را طلبیده اظهار کردند - عذر
 مسموع نداشت - لهذا با داراب خان پسرش نظر بند گشت - چون
 بحوالی قلعه آسیر گذر افتاد پدر و پسر را حواله سید مظفر خان
 باره نموده بقلعه فرستادند - از اینجا (که حبس داراب خان بمسبب
 بے تقصیری بعید از انصاف بود - و گذاشتن او و نگاهداشتن پدر
 پسندیده نهمود) هر دو را طلبیده بقول و عهد او گذاشتند - و چون
 مهابت خان با سلطان پرریز بمکار نبرده رسیده دید (که کشتیها را
 بیوم بیگ آن طرف آب برده گذرها را بتفنگ و توپ استحکام
 داده است) بفریب کاری در آمد - و مخفی بخانخانان نوشتها
 فرستاده آن دیوین سال تجربه کار را از راه برد - خانخانان بشاهزاده

(۲) نسخه [ب] فرد خانخانان (۳) نسخه [ج] صد کس بنگاه قید

عرفي نمود که فلک بر سر ناسازي است - اگر روزه چند طرح آشتي
 اندازند هر آئينه سبب امنيت بندها خواهد بود - شاهزاده (که
 همواره همت برفع فساد مصروف داشت) سزوح اين سانکه فوز عظيم
 دانسته خانخانان را بخلوت سرا برد - و مجدداً بسوگند مصحف
 شريف خاطر از مطمئن ساخته روانه نمود - که اين طرف آب بوده
 در آنچه صلاح طرفين باشد صلح قرار دهد - چون از رسيدن خانخانان
 و آرازه آشتي در پاسبنی گذرها رهنه راه يافت مهابت خان
 (که منتظر فرصت بود) هنگام شب جمع از جوانان کار طلب را
 از آب در گذرانيد - و خانخانان بمراسلات و زردانه سلطان پرور
 و مهابت خان فريخته گشته از دنيا دوستي حق ناشناسي بکار برد
 و عهد و سوگند تازه نسبا منسيا نموده بمهابت خان پيوست - ناچار
 شاهزاده شاهجهان توقف در برهانپور مناسب ندیده از راه تلنگانه
 عازم بنگاله گرديد - مهابت خان ببرهانپور آمده باتفاق خانخانان
 از آب تبتي گذشته بتعاقب قدری راه نورديد - خانخانان براج
 بهيم (که از ارکان دولت شاهي بود) بر نوشت - که اگر شاهزاده
 فرزندان مرا را گذارند لشکر پادشاهي را بِلطائف الحيل بر ميگردانم
 و الا کار بدشوازي خواهد انجاميد - راجه بهيم جواب فرستاد - که
 هنوز پنج شش هزار جانفشان در رکاب - هرگاه نزديک رسيد ارادت را
 بمقتل آورده بر تو خواهيم تاخت *

شاهزاده پس از ضبط ولایت بنگاله چون عزیمت بهار نمود
 داراب خان را از قید برآورد و حاکم آنجا ساخت - مه‌اب خان
 درین هنگام (که بمقابله شاهزاده رهگرای آله آباد بود) خانخانان را
 (که از نیرنگ ساری و افسون طرازی او نگرانی داشت) نظر بند
 ساخت - در سال بیستم جنم مکانی ادرا از پیش مه‌اب خان
 بحضور طالب داشته صفح جرائم فرموده معذرت خواستند - که
 این همه از قضا و قدر سر زده - باختیار ما و شما نبود - من خود را
 شرمندۀ تو از تو می بینم - و بانعام یک لک روپیۀ و بحالی منصب
 و خطاب و جاگیر ملکوسه سرفرازی یافت - آن پیر ننگ و ناموس
 بدان داد دنیا پرست این بیت در نگین نقش کرد * * بیت *
 * مرا لطف جهانگیری ز تائیدات ربانی *
 * دوباره زندگی داد دوباره خانخانانی *

مه‌اب خان در حین طلب حضور از معذرتها خواست - و در سامان
 و سرانجام کوتاهی نموده بزم خود در رفع غبار خاطرش گوشید
 بحسب اتفاق خانخانان رخصت جاگیر گرفته در لاهور متوقف بود
 که مه‌اب خان معاتب گشته بعزم حضور بلاهور رسید - خانخانان اصلاً
 احوال پرستی هم نکرد - مه‌اب خان سوخته بیمار و تنی او شد - چون
 بگذار آب بهت استیلا یافت مردم تعیین کرد - که او را از راه برگردانند
 خانخانان در دهلی لنگر اقامت انداخت - در همان ایام شعبده باز
 فلک لعبت دیگر برانگیخت - وقت مراجعت زیات پادشاهی

از کابل مهابخت خان اداره ادبار گشت - نور جهان بیگم خانخانان را
 طلب داشته با فوجی بتهاتب او تعیین کرد - و درازده لک (روپیه)
 یا فیل و اسب و شتر از طرف خود رعایت نمود - و قبول مهابخت
 خان نیز بدر تذخراه کرد - اما زندگی فرصت نداد - در لاهور
 بیمار شد - و بدلهلی رسیده در سن هفتاد و دو سالگی سنه (۱۰۳۶)
 هزار و سی و شش هجری آخر سال بیست و یکم جهانگیری
 و دیعت حیات سپرد * خان سپه سالار کو * تاریخ است
 و متصل مقبره همایون پادشاه مدفون گردید *

خانخانان در قابلیت و استعداد یکتای روزگار بود - و او عربی
 و فارسی و ترکی و هندی روان داشت - شعر خوب می فهمید
 و میگفت - رحیم تخلص میکرد - گویند که با کثر زبانها (که در عالم
 رایج است) حرف میزد - و سخا و همت او ضرب المثل هند است
 بلکه برخی حکایات مستبعد شمارند - گویند روزی بر براتها دستخط
 میکرد - هر برات پیداده بجای هزار تنگه هزار روپیه دستخط کرد
 و همان بحال داشت - مکرر شعرا را در صله بزر سرخ سنجید - (روزه)
 ملا نظیری گفت - که لک روپیه چه قدر توده میشوند - ندیده ام
 فرمودن از خزانه بیارند - و چون جمع کردند ملا گفت - شکر الله که
 بحسب نواب من اینقدر زر دیدم - فرمود همه بملا دهند - که حالا
 شکر الهی کند - همواره مبلغهای خطیر بدریشان و علما باعلان و اخفا

میداد - و بدور دستها سالیانه میفرستاد - اجتماع اهل کمال از هرفرن
در وقت او مثل عهد سلطان حسین میرزا و میرعلی شیر بود *
بالجملة در شجاعت و سخاوت و دانش و تدبیر ملکی سرآمد
درازگار بود - اما کینه روی و دنیا دوستی و زمانه سازی بیشتر داشت
بارگیر کلامش بود - که با دشمن در لباس دوستی دشمنی نموده آید
از برای او گفته اند * بیت *

* یک وجب قد و صد گره در دل *

* مشتکی استخوان و صد اشک *

تقریباً سی سال بدفعات در دکن ماند - هرکه از شاهزادها و امراء
بکمک آمد اخلاص و اطاعت سلاطین دکن بار دیده نفاق و غدور
نسبت بار میکردند - حتی شیخ ابوالفضل فتوای بغی در حق او
میداد - در عهد جهانگیری بدوستی ملک عنبر متهم شده تغیر
گشت - محمد معصوم نوکر معتبرش کور نمکی کرده بعرض پادشاه
رسانید - که مکاتیب ملک عنبر نزد شیخ عبدالسلام لکهنوی است
که ملازم خانخانان بود - مهابت خان پسردهش آن مامور شد
چندانکه بتعذیب آن بیچاره پرداخت - جان در باختن بافشا
لب نکشود *

خانخانان از اعظام امرای این سلطنت بود - نام نامی او بر صفحه
ایام نقش درام گرفته - در عهد عرش آشیانی مصدر خدمات
شایسته گردید - از انجملة سه کار نمایان کرد - فتح گجرات - و تسخیر

سندهه - و شکست مهیل خان بیجاپوری - چنانچه بتفصیل بجای
 خود ثبت افتاد - اما در زمان جهانبانی جنت مکانی کارے از
 درائی نگرفت - با همه دانائی درست و فهمید پسندیده ذلتها
 کشید - و از حب جاه دست باز نداشت - گویند سخت ولعی باخبر
 دربار داشت - با آنکه در سه کس روزنامهچه را هر روز بآک چوکی
 میفرستادند جواسیس بر عدالت خانه و کچهریها و چبوتره حتی در
 چوک و کوچه و بازارها تعیین بود - که هرچه بانواه عوام می شنیدند
 بتحریر در می آوردند - شام همه را خوانده در آتش میسوخت
 گویند اکثر چیزها در آن وقت مخصوص خاندان اینها بود - چنانچه
 پرهما که بر سر کس نمیزد - مگر شاهزادهها - با آنکه پدرش امامیه
 مذهبی بود خانخانان اظهار تسنن میکرد - مردم معمول بر تقیه
 میکردند - لیکن پسرانش سنی متعصب بودند - سوای شاهنواز خان
 و داراب خان پسران دیگر هم داشت - یکی میرزا رحمن داد - که
 والده اش از قوم سوده امرکوت بوده - در جوانی بحیثیات شگرف
 آراسته - پدر بسیار دوست داشت - در مهر قریب العهد بغوث
 شاهنواز خان درگذشت - که را یارا نبود که باظهار آن پردازد
 بدر خواست مردم محل حضرت شاه عیسی سندهی (قدس سره)
 بخانه خانخانان آمده تعزیه و تسلیه فرمود - در میرزا امرااله
 از بطن جاریه بود - بے تربیت مانده در جوانی زندگی بسیار

و عمده دولت خانخانانی میان فهم بود - اگرچه شهرت بعلامی دارد اما در اصل راجهوت پسرے سمت مثل فرزندان پرورش یافته کمال صلاح و تقوی داشت - قادم دایسین نماز تهجد و چاشت و اشراق ازو قضا نشد - درویش دوست بود - با سپاه برادرانه بر خوردے - لیکن تندی مزاج - صدای تازیانه همیشه بلند بود *

گویند درزے دید که راجه بکرماجیت شاهجهانی با داراب خان فکیه زده بر یک مسدن نشسته - زبان بفحش کشوده گفت - مثل تو برهنے با نبیره بیرام خان برابر نشیند - ای کاش عوض میرزا ایرج این می مرد - هر دو بعدر خواهی درآمدند - چون آخر طبیعت خانخانان انحراف یافته بود اورا بر فوجداری سرکار بیجاگدھے پای حساب آرد - از درشتی بسیار بنواب کرده طپانچه بر روی حافظ نصر الله (که دیوان صاحب اختیار بود) زده از شهر برآمد - گویند خانخانان نیم شب خود رفته برگردانید - و در شجاعت و قهرور آیتے بود - چون مهابت خان بفکر قید خانخانان شد اول فهم را خواست که بتطبیع منصب عمده پادشاهی و انواع مواعید بفریبد راضی نشد - مهابت خان گفت - تا چند بر سپاهگری خود مینازی فهم هر چند بخانخانان گفت (که اینجا غدر و مکر معلوم میشود مبدا بذلت و خواری کشد - مسلح و مستعد گشته عزم حضور باید نمود) قبول نکرد - چون نظر بندش نمودند بیشتر مردم پادشاهی را مهابت خان بر سر فهم فرستاد - از پیسر خود فیروز

خان گفت - چندی مردم را نگهدار - که تجدید وضع کرده درگاه
بسلامت ایمان ادا نمایم - پس از فراغ با پسر و چهل کس از ملازمان
خود جان را فدای آبرو ساخت *

* خدمت پرست خان *

رضا بهادر نام - از اوان صبی بخلامی و پرستاری شاهزاده
شاهجهان افتخار داشته بدوام خدمت و سعادت محرمیت
و مزاج دانی ممتاز گردید - گویند هنگامی (که شاهزاده بهم رانا تعیین
شده بود) (روزی در اردیپور بتقریب پانصد گره خورد - و بر زمین
نه افتاد - و آه نکشید - این سخت جانی و هیلۀ اعتبارش گشت
بر منصب و عزتش افزودند - بتدریج بپایۀ امارت تصاعد نموده
بخطاب خدمت پرست خان سر برافراخت - در وقت مراجعت
از صوبۀ بهار در خدمت سلطان مراد بخش او را از افزونی اعتمادش
باتفاق سید مظفر خان بارهه در قلعه دوهتاس گذاشتند - چون بعد
واقعۀ ناگزیر جنّت مکانی اعلیٰ حضرت از جنیر دکن بگجرات رسیده
از کنار تالاب کانگریه ظاهر شهر احمدآباد (که هفت روز مخیم
سراقات اقبال بود) بجانب مستقر الخلافه آگره کوچ فرمود
از اژدای راه او را با فرمان از خط خاص نزد یمین الدوله بلاهور روانه
نمود - مشتمل بر آنکه زمانه آشوب طالب است - و زمین فتنه خیز
جهان را از لوٹ وجود شاهزاده چن (که ماده فساد اند) پاک هازد
خدمت پرست خان در عرض نه روز بداک چوکی بلاهور پیوست

گویند سلطان داور بخش مشهور بمسلطان بلاقی (که آصف خان
 باقتضای مصلحت چند روز ادرا بر تخت نشانده بود) با برادر
 خود سلطان گرشاسپ شطرنج می باخت . غلغلۀ رضا بهادر شنید
 بتفرس دریافته با برادر گفت - رضا نیامد - قضای ما و شما آمد
 یمین الدوله حسب فرمان سلطان شهریار مأمول را با سلطان بلاقی
 و برادرش پسران سلطان خسرو و طهمورس و هوشنگ پسران سلطان
 دانیال حوالۀ خدمت پرست خان نمود - و از بیعت و پیغم
 جمادی الاولی سنه (۳۷-۱) هزار و سی و هفت همه را در یک روز
 بعدم آباد فرستاد *

در سرآغاز جلوس باضافۀ منصب و خدمت میرتوزکی و عنایت
 عصای مرصع تحصیل مباحثات نمود - و پس ازان بتفویض میرآتشی
 بلند مرتبه گردید - در سال دوم چون خانجهان لودی از آگره فرار نمود
 از پیش از امرای متعین (که بسرداری خواجه ابوالحسن بتعاقب
 مامور شده بودند) باتفاق سید مظفر خان باره و راجه بیتهل داس
 کور در حوالی دهولپور بمخالف پیوسته دستبرد مردانه نمود
 و بارها یکبار خود را بر صف غنیم زده دران دار و گیر زخم تیر (که
 بر شقیقه اش رسید) از پا درآمد *

گویند چون خدمت پرست خان در تعاقب مسارعت بکار
 برده شبگیر نمود راه را غلط کرده بر قبیلۀ خانجهان (که همراه
 محمد شه لودی دامادش پیشتر بطرف آب چیتل روانه بود)

رسیده جنگی عظیم در پیوست - و از طرفین بهادری و مردانگی بتقدیم
رسید - که ناسخ کارنامه رستم و اسفندیار گشت - محمد شه لودی
با دو ارادر خود و درازده نفر از خویشان و نوکران معتبر خانجهان
نقد جان در باخت - و رضا بهادر با شصت نوکر حمده خود بکار
یادشاهی آمد - نعلش ادرار متصل بخاس آگره نقل نموده گنبدی
یفا یافت - دختر کوتوال خان غلام گرچی دولت خان (که خانخانان
هار بخشیده بود) در حباله نکاح داشت - و با هم محبت مفرط بود
چنانچه حرف عاشقی اینها در آنوقت بر زبانها افتاده - هرگاه
خدمت پرست خان بار میگفت (که من ندیدی جان نثار درگاهم
امروز فردا بکار دلی نعمت می آیم - حال تو چیست) از انبوی و زهر
که در کنار یارچه خود بسته داشت مینمود - پس از فوتش اگرچه توفیق
مردن نیافت اما بعد حالتی بر سر قبر او نشست - اعلیٰ حضرت
ازین جهت اموال خدمت پرست خان را بدو بخشیده یومیه نیز
مقرر فرمود - ساله نکشت که بزر محنتی و سلسله جذباتی بدو منشیان
شیفته سرود و رقص گشته بمی گساری افتاده چون بیادشاه خبر رسید
از او در عقد ازدواج قلعه دار خان چیده در آردند - و پس از فوتش
سر مصارق ساخته باز بر سر قبر رضا بهادر نشست - اعلیٰ حضرت
باز آن یومیه بحال فرمود *

گویند رضا بهادر در بیست کس بیش قرار نوکر داشت - که
هر روز با یارچاه کس طعام میخورند - و چوکی و سواربی بآنها

معاف بود - پس از جلوس اعلیٰ حضرت با فرچه سنگین به تنبیه
میران میوات تعیین گشت - درانجا خون بسیار ریخت - و همه را
که تیغ کشید - و بقیه السیف از پیر و جوان همه را محبوب ساخت
تا قطع تذاصل شود - و جم غفیر را از نسا و اطفال باسر با گره آورد
هر روز چو ازان از مجامعت و گرسنگی راه فنا می پیمودند *

گویند جوهری بود - دران وقت بزرگداری مشهور - بحضور افضل
خان دیوان اعلیٰ آمده بتحصیل ثواب در لک درپیه بالمقطع
بچهار قسط بجهت استخلاص آنها ذمه خود قبول کرده اسارا را
سرداد - و قسط اول را بخزانة عاید ساخت - و در قسط دوم طومار
سی هزار درپیه بابت هوبلی و اسباب خانه - و عوض تتمه با پسران
و دختران خود آمده در کچه ری نشست - چون این کیفیت بعرض
پادشاهی رسید و استفسار از وقت ظاهر کرد که زنان و اطفال
بیگناه هر روز از گرسنگی تلف میشدند - عوض خون بهای آنها
جان خود را با زن و اولاد خود باختم - اعلیٰ حضرت ازین حسن ادا
طومار را واپس داده باقی را هم بخشیدند - لیکن تقید شد که
متصدیان دیوانی ب تحقیق احوال کس را ضمان نگیرند *

* خانجهان لودی *

پسر دولت خان لودی شاهوخیل است - پیر خان نام داشته
در ربیعان شباب با برادر کلان خود محمّد خان از پدر رنجیده
به بنگاله پیش راجه مانسنگه رفتند - روزی (که میخواهند از دریا

گذشته داخل شهر شوند) بر سر کشتیها گفتگو واقع شد - و بزد و خورد
انجامید - اتفاقاً دو برادر زاده راجه کشته شدند - پس از آنکه راجه
از احوال اینها مطلع شد بذات سابقه معرفت سی هزار روپیه تراضع کرده
رخصت نمود - که مبادا از راجپوتیه اذیت کشند - ^(۲) محمد خان
در عین جوانی در گذشت - و پیرا بیداری اقبال نزد شاهزاده سلطان
دانیال منظور نظر گردید - گویند ^(۳) بمصاحبت و قرب بجائے رسید که
دوئی نماید - در مخاطبات بفرزندی مخاطب میگشت - پس
از فوت شاهزاده در بیست سالگی در خدمت جنت مکانی پیوسته
بقرب و منزلت خاص اختصاص گرفت - اولا بمنصب سه هزار
و خطاب ملاکت خانی سرفرازی یافته در ایام معدود بخطاب
والای خانجهانی و از اصل و اضافه بمنصب پنجهزاری بلند نامی
افدوخست - و در مکر میست و اعتبار سخن شریک و سهیم نگذاشت
حکم نشستن غسل خانه فرمودند - و مکرر اندرون محل بردند
و خواستند بیک از خویشان پادشاه محل نسبت کرده مخاطب
بسلطان جهان فرمایند - او عرض کرد که سلطانی مخصوص
بشاهزاده است - و نشستن حضور و رفتن محل هم مختص بایشان
امیدوارم که این تکالیف معاف شود - و نسبت محل بمیان نیاید
گویند جهانگیر پادشاه آقائی و نوکری با او منظور نداشته یارانه
سلوک میکرد - اما او دست از نوکری برنداشته یا از حد خود

(۲) نسخه [ج] شاهزاده دانیال (۳) در [بعضی نسخه] مصاحبت و قرب

فراتر نمیگذاشت - چون شاهزاده پروریز با راجه مانسنگه و شریف
 خان امیرالامرا بکمک خانخانان تعیین دکن شده کارے متمشی
 نگشت در سده (۱۰۱۸) هزار و هیزده هجری خانجهان را با دوازده
 هزار سوار جرار ضمیمه عساکر منصوره ساختند - و وقت رخصت
 پادشاه خود از جهروکه خاص و عام فرود آمده دستار خود را
 بر سرش گذاشته دست او گرفته بر اسب سوار کردند - و حکم شد
 که از حضور نقاره نواخته روان شود - ازین طرف پادشاه و ازان سو
 خانجهان بے اختیار گریه مفارقت میکردند - و بهر منزل سوغات
 و ارمغانی از حضور میرسید - خانجهان در برهانپور توقف نکرده
 عزیمت بالاگهات (که معسکر فوج پادشاهی بود) نمود - در ملاپور
 جنگه عظیم با ملک عنبر واقع شد - سپاه هندوستان (که از برگری گری
 دکن واقف نبودند) تیز جلوی کرده بهیازے ضایع شدند - پس ازان
 خانخانان آمده بتواضع تمام در خورند - و ببالاگهات پرند - چون
 از حضور قرار یافته بود (که از طرف خانجهان با لشکر دکن و از
 جانب دیگر عبدالله خان زخمی با فوج گجرات بدولتآباد رفته عنبر را
 در میان گیرند - و مالش بسزا دهند) گویند ملک عنبر ازین خبر
 مضطرب شده با خانخانان ساخت - و او خانجهان را بلطائف الحیل
 چندان در ظفر نگر نگاه داشت که عبد الله خان بدولتآباد رسید
 و عزیمت یافته رجع القهقری نمود - و ملک عنبر از او پرداخته
 بقزاقی کهی و رسد اردوی خانجهان همت گماشت - گرانی غله

بجائے رسیدن کہ سیرے بیک رویہ میسر نمیشد . و سقطی دراب
 علاوه گردید . بکمال آسیمه سري صلح گونه کرده بپرهانیپور برگشت
 و این بدنفی بنام خانخانان نشست . ^(۲) خانجهان بحضور نوشت
 که این همه از نفاق این کهنه عمله بوقوع آمد . بعهده او را باین
 گذاشت . و الا طلب حضور شود . که من با سی هزار سوار در عرض
 در سال باقبال پادشاهی از استخلاص قلاع این ملک را پرداخته
 بیچاپور را ضمیمه ممالک محروسه میکنم . و الا روی خود به بندهای
 درگاه ننمایم . بنابراین مهمانت دکن بخانجهان من حیث الاستقلال مفوض
 گشته خان اعظم کوکه و خانعالم با امرای دیگر بر کمک سابق افزوده
 خانخانان بحضور شتافت . اما نفاق امرا از میان نرفت . و هیچ
 بندوبست صورت نگرفت . خانجهان را به تیولدارمی تھانیسر و اقامت
 ایلاچپور معاتب نموده سرداری بخان اعظم قرار یافت . و بعد
 سال (که خانجهان بحضور رسید) همان قرب و منزلت داشت
 سرموئے نفاق و راه نیافت . تا در سال پانزدهم جلوس (که داعیه
 قزلباش بتسخیر قندهار ظاهر شد) خانجهان را بصاحب موگی
 ملتان رخصت نمودند . در مبادی سال هفدهم (که شاه عباس صفوی
 در محاصره چهل روز قلعه قندهار بتصرف در آورد) خانجهان
 حسبالحکم جهت مشورت این کار بصرمت تمام درانگ حضور شد
 اما مراجعت این وقت در مردم (که از حکم پادشاهی خبر نداشتند)

محمول بر خفت و نا سرداری خانجهان گردید - و یقین مردم شد
 که درین مرتبه از پایه می افتد - بلکه جانبوری نیست - حال آنکه^(۲)
 مکرر فرامین بار رسید - که زنده ازاد قلعہ نغمائی - که مقابله
 با سلاطین غیر سلاطین را تجویز نکرده اند - و پس از رسیدن
 حضور قرار بران یافت که تا رسیدن شاهزاده خود را بملتان رسانیده
 در سرانجام آن یساق کوشد *

گویند اکثر طوائف افغان حوالی قندهار بملتان آمده
 بخانجهان گفتند - که بنابر حمیت همقومی اگر از سرکار پنج تنکه
 یومیه بسوار و در تنکه به پیاده مقرر شود (که از قوت ناگزیر است)
 با انبوهی تمام در هر ادبی شما تا صفاهان ملک گرفته می دهیم - و تعهد
 میکنیم که بیک در پیله پنج آثار غاه بلشکر شما تا آنوقت رسانیم
 خانجهان گفت که هرگاه این قسم اتفاق پادشاه معاینه کند مرا زنده
 چرا خواهد گذاشت - درین ضمن فلک انقلابی دیگر زد - که میان
 پادشاه و شاهزاده ولیعهد شاهجهان برهمزدگی واقع گشته بقتال
 و جدال منجر گردید - تعیین افواج بر سر قندهار موقوف شده متواتر
 بطلب خانجهان احکام صادر شد - و آخر پادشاه نوشتند - که درین
 وقت شیرخان شور با آن همه عداوت اگر میبود خون را میسوزانید
 شما هنوز نیامدید - اتفاقا بخانجهان عارضه رو داد - که سپرده
 شبانه روز هوش نداشته - و بعد از آنکه بحضور رسید جهت حفاظت

قلعه آگره و خزائن آنجا باقامت فذحپور سیکری مامور شد
و در سال نوزدهم از انتقال خان اعظم کوکه بصوبه داری گجرات
تعیین یافت - و چون مهابت خان را بتقریب صوبه داری بنگاله
از اتالیقی سلطان پردیز جدا کردند خانجهان بجای او مقرر شد
و در برهانپور بسطان پیوست - و در سال بیست و یکم سنه (۱۰۳۵)
هزار و سی و پنجم (که سلطان پردیز ودیعت حیات سپرد) تمام کارهای
دکن بعهد شاه خانجهان تفویض یافت - او به تنبیه فتح خان پسر
ملک عنبر (که بملک پادشاهی گرد شورش می انگیزخت) متوجه
بالاگهات گشته تا که رکی عزان باز نکشید - در آنوقت حمید خان
حبشی (که زنش فوج کشی میکرد) مدارالمهام نظام شاه بود - لابه گری
و چاپلوسی پیش گرفته خانجهان را فریفت - که به پیشکش سه لک
هون مالک شاهی بعهد او وا گذاشت - چنانچه فوجداران و تهانده داران
بالاگهات بموجب نوشته خانجهان مکانهای خود را بوکلائی نظام شاه
سپردند ببرانپور فراهم آمدند - مگر سپه دار خان که بعد از حکم حضور
قلعه احمد نگر نداد - گویند خانجهان باقتضای عقل در اندیش
باین احسان نظام شاه را از خود ساخته پناه روز ناکامی اندیشید
بالجماعه داغ این بدنامی بر چهره حال او ماند - و در همین ایام
(که مهابت خان باندیشه کردار ناهنجار خود از دربار بدر زده
بشاهجهان در جنیر پیوست) جنم مکانی خطاب سپه سالاری او را

بخانجهان عنایت فرمودند. و چند روزی نگذشته بود که جنیت مکانی
 بملک بقا شتافت. شاهجهان جان نثار خان را (که از معتمدان
 مزاج دان بود) با فرمان عنایت و بحالی مرده داری دکن نزد
 خانجهان فرستاده بدریافت مافی الضمیر او و استمزاج آمدن خود
 از راه برهانپور نیز مامور ساختند. خانجهان با وصف اینکه
 در مراسم خدمتگاری شاهزاده در حین اقامت جذیر کوتاهی نمیکرد
 درینوقت باغواوی دریا خان رهله و مشورت فاضل خان دیوان
 دکن [که گفت سلطان دادر بخش در اردر بر تخت نشسته و شهریار
 در لاهور دعوی سلطنت میکند. با ایشان (که شما این همه خدمتگاری
 کردید) دربروز مهابت خان ملحق شد. و خطاب سپه سالاری
 (که از حضور بشما عنایت شده) بار دادند. نواب بفضل الهی
 صاحب جمعیت و الوس اند. هرکه پادشاه شود نوکر او هستند]
 چون زمان نکبت و زوال دولتش قریب رسیده بود با آنهمه دانش
 و فراست (که یگانه وقت بود) غلط کرده جان نثار خان را بی آنکه
 عرصه داشت هم در جواب فرمان کند برگردانید *

و چون شهرت یافت [که شاهجهان از گجرات مهابت خان را
 بر سر مانتد (که قبایلی خانجهان در آنجا اقامت داشت) تعیین
 کرده اند] او با نظام شاه بتازگی عهد و موثیق بر وفق مطلب خود
 موکد نموده سکندر دوتانی را بحراسمت برهانپور گذاشت. و خود
 (۲)

با امرای کمکی بماندو آمده صوبه مالوه را از مظفر خان معموری
صوبه دار آنجا برگرفت - مردم پادشاهی همه گزیدگی داشتند
اکثره گفتند اگر اراده جنگ باشد ما همه رفیقیم - چون دیدند
(که خانجهان یکرؤی نمیکند و بدنامی مفت عاید حال ما ست)
برخاسته راه حضور گرفتند - و خانجهان را خبردار شوی (که شاهجهان
از راه گجرات گذشت) امرا و راجها از اطراف و جوانب پیش
ایشان فراهم آمدند - و ظاهر شد که جلوس دار بخش هم توطیه
و تمهید سلطنت ایشان است - که آصف خان کرده - دانست
که آنچه کردند جواب بود - اما رفتش گذشت - فدایت چه سود
و کیلے بحضور فرستاد - و بعد سریر آرای پیشکش با سهره مرادین ارسال
داشت - اعلیٰ حضرت (که جهان کرم و مروت بودند) از بد سلوکی او
اغماض کرده صوبه دار می مالوه بار معام داشتند - و در سال دوم (که
از تنبیه جبهار بندیده را پرداخته بحضور رسید) اگرچه بدستور
عهد جنم مکانی جمیع امرا پذیره نشدند اما پادشاه بر رعایت
خاطر او (که همیشه بالا دست همه استاده میشد) مهابت خان را
(که خانخانان شده سر بکسے فرود نمی آورد) رخصت دهایی فرمودند
لیکن * مصرع *
* آن قدح بشکست و آن ساقی نماند *
آن اعزاز و سلوک آقا کجا - و آن رجوع خاص و عام کو - و مع هذا
از طرفین صفای خاطر هم نبود - حکم شد که این همه فوج در حضور
با خود داشتن چرا - بر طرف باید کرد - و بعضی محالات سیر حامل

بتقریب از تغییر کردند - و همیشه تا هشت ماه (که در حضور بود)
 توهم کردار خود بذخوشی و تذبذب گذرانید - شب در دربار
 میرزا لشکری پسر مخلص خان از شویده سری پسران خانجهان
 گفت - که امروز فردا پدر شما را مقید خواهند کرد - چون این
 حرف داهی (که فرغی از راستی نداشت) بخانجهان رسید بسکه
 بے عزایتها میدید بهراس و رسواس افتاده خانه نشین گشت
 اعلیٰ حضرت اسلام خان را نزد او فرستاده استفسار و استکشاف
 فرمودند - او استیلائی توهم انحراف مزاج پادشاهی ظاهر کرده
 مسائل نمود - که امان نامه بخط مقدس مرحمت شود - چنانچه
 بر وفق مدعای او نوشته فرستادند - و یمین الدوله آصف خان نیز
 بظاهر رتتها کرده گفت - اگر شما منزوی میشوید اوصاف این است
 که امروز ما همه رفیق شویم - چون مواد نکال و خسران آماده
 گشته بود اصلا تشفی و طمانینت نشد - و بحکم الخائن خایف
 توهم بر توهم می افزود *

گویند شب (که میخواهد از آگه راه آوارگی پیش گیرد) آصف
 خان مطلع شده باعلیٰ حضرت رسانید - فرمودند چون عهدنامه
 مرقوم شده و پاداش پیش از صدر جریمه عقلا و شرعا جایز نه
 تعرض مناسب نیست - و هنوز حرف در میان بود که آوارگی او
 بعرض رسید - همان وقت خواجه ابوالحسن تربتی با امرای
 دیگر بتماذیب تعیین شدند *

گویند نصف شب دیوایی بیست و هفتم سفر سنه (۱۰۳۹)
 هزار و سی و نه بود - که از حویلی آگه برآمد - چون بدر از (۲)
 هتاپول رسید جلو در گردن انداخته سر تواضع بر قاش زین انداخت (۳)
 و گفت - خدایا تو میدانی که برای حفظ آبروی خود میروم - بخی
 در خاطر نیست - و چون بدو وارد رسید پیش از همه سپید مظفر
 خان باره و راجه بیتل داس و خدمت پرست خان از فوج
 پادشاهی بهر وقتش رسیدند - و جنگی عظیم در پیوست - و آویزش
 سخت زدند - حسین و عظمت دو پسر رشید و شمس داماد او
 با دو برادر خود محمد و محمود از نیاثر عالم خان لودی (که
 از کهنه سپاهیان افغانه بود) و شخصیت کس از نوکران عمده مثل
 بهمن خان قریشی و غیره بقتل رسیدند - خان جهان بذات خود (۴)
 چپقلشهای مردانه کرده زخمی عنان عزیمت بدریای چنیل گردانید (۵)
 و پناهر طغیان آب نتوانست مردم محل گذرانید - زوجه و دختران
 خود را با بعضی اسامی معتبر در حوض فیلان نشانده بآسوده سری
 و اضطراب تمام گذشت *

* نیم جانیه بدر آورده ام از دادی مرگ *

* این قدر زین سفر دور ره آورد پس است *

(۲) در [بعضی نسخه] هزار و چهل و نه (۳) در [بعضی نسخه] هتاپول

و در [بعضی] هتاپول (۴) نسخه [ب] بهنگی خان - و در [بعضی نسخه]

بهنگی خان (۵) در [بعضی جا] چنیل آمده ه

و بغاير توقف فوج پادشاهي يك شبانه رز بعفور دريا خانجهان خود را
 بچنگلهای ملک چهار بنديله انداخت . و راههای نامسلوک
 پيش گرفته سرے بگوندوانه برآردن - بکرمآچيت پسر چهار
 عمدا اغماض کرد - و الا ميتوانست دستگير ساخت - خانجهان
 چنده در لانجي دم آسایش گرفته از راه بوار بولایت نظام شاهيه
 در آمد - بهاول خان میانه جاگيردار بالاپور و سکندر دوقاني نیز
 ملحق گشتند - نظام شاه آمدنش فوز عظيم^(۲) دانسته گرمجوشيه کرده
 از دولتآباد بیرون خيمه زد *

چون خانجهان متصل سراپرده او رسيد هنوز از اسپ فرود
 نیامده بود که نظام الملک باستقبال بیرون برآمد - و برده بالای
 مسند نشاند - و خود بگوشه آن جا گرفت - و زرے برای اخراجات
 داده برگنه بیر با آنکه تهاذه پادشاهي بود تنخواه کرد - و برفقا
 نیز جاگير داده رخصت نمود - و خود بجمع فوج پرداخت - و در
 سر آغاز سال سیوم اعلی حضرت باراده استیصال او بلده برهانپور را
 بورون مسعود دار السور ساختند - و سه فوج پنجاه هزار سوار
 بسرکردگی اعظم خان سارجي صوبه دار دکن کسپیل کردند - و خانجهان
 با چهل هزار سوار نظام شاهيه و غیره مقابله نمود *

گویند رز جنگ در هالکي نشسته تفباکو میکشید - عزیز خان
 پسرش گفت - اگر ازاده جنگ است سوار شده باید تاخت

والا چرا عالم را بخوابی میدهید - گفت اعتقاد شما این است
 که بر لشکر پادشاهی غالب شویم - حاشا و کلا - اقبال خداداد است
 . میخواهم باین حرکت مذبح اصلاحه واقع شود - و برای شما روزگار
 بهم رسد - و من روانه مکه شوم - دازین تبدیل حرفهای خانجهان
 باعث تفرقه افغانان شد - که از هندوستان بکمال دعوی سلطنت
 هجوم آورده بودند - چون برشکال در رسیدن خانجهان در موضع
 راجوری چهار کرهیی قصبه پیر (که در دامن کوه واقع شده)
 اقامت گزید - و بعد انقضای برسات مقرب خان سرفوج نظام شاهی
 باتفاق بهلول خان بآمد آمد فوج اعظم خان از جالاپور خود را
 بدهار در کشید - و هنوز دریا خان روهله در نه پیوسته بود که اعظم
 خان قابو دیده از دیول گانون روانه شده از گنگ گذشت - و از
 منجهای گانون بر خانجهان (که زیاده بر چهار صد سوار داشت)
 تاخت - خانجهان آماده پیکار گشته قبائل را بکوهستان روانه کرد
 و خون جنگ کزان برآمد - و چون بالای ^(۲) گهات راجوری رسید
 با بهادر خان لودی برادر زاده خانجهان و بهادر خان روهله
 مقابله شد - از طرفین دین مردانگی داده هرچند بهادر خان روهله
 در میدان افتاد اما فوج پادشاهی متواتر بمک رسید - بهادر خان
 لودی دل دای داده میخواست بدرزد - زاده بهار سنگه بزدیله
 بآن خون گرفته رسیده از هم گذرانید - خانجهان با زنان اسپ سوار

از سیوگانون گذشته به بیضا پور رسید - و دریا خان نیز در راه ملحق گردید - و از آنجا بدولتآباد شتافته چندی طرح اقامت انداخت - هرچند مبالغه میکردند که بر تخت نشیند در جواب میگفت - پنجاه سال از عمر گذشته - معلوم نیست که بعد از من پسران من قابل سلطنت باشند - هر مغلی یک یک افغان را از بلاد و دیهات بخفت اخراج کند - آنوقت داه و کنیز افغانان نام مرا گرفته کفش بر زمین میزنند - که بشومی از باین حال رسیدیم - مرا تاب این همه پاپوش خوردن نیست - بهلول و سکندر ناخوش شده جدا گشتند - و از نظام شاه هم چندان التفات معاینه نکرد بلکه منتظر غدر دید - از دوستی غرض آلود او دل بر گرفت و بمشورت دریا خان رهله و ایمل خان ترین و صدر خان عزیمت پنجاب نمود - که باعانت افغانان آنجا شورش برانگیزد - از دولتآباد^(۲) بانتور آمد - و از راه دهرنگان و انبه پاتر گذشته (دری عزیمت بمالوه گذاشت - عبدالله خان فیروز جنگ و سید مظفر خان بارهه بتعاقب تعیین شدند - جائی نتوانست توقف نمود - قاراج کزان میرفت - از نواح سرونج پنجاه فیل پادشاهی گرفته بملک بندیه در آمد - تا بکالپی سر برآرد - بکرماجیت پسر چهار بندیه بتدارک تقصیر سابق خود را رسانیده بدریا خان (که چندارل او بود) در آریخت - و دران زد و خورد دریا خان راه فنا پیمود

خانجهان از کشته شدن چنین رفیق قرین اندوه و تاسف گشته
 روانه پیش شد - چون بولایت بهاندیر رسید سید مظفر خان باره
 هراول فوج پادشاهی قریب گردید - خانجهان بنه و بار را روانه
 کرده با هزار سوار گرم پیکار گشت - محمود خان پسرش با جمعه
 کشته شد - خانجهان ناچار جاو گردانیده براه افتاد - و چون در حوالی
 کالنجر رسید سید احمد قلعه دار آنجا سر راه گرفت - و دران آریزش
 حسن خان پسر او دستگیر گردید - خانجهان بقائد اجل بیست کوه
 دیگر رفته کنار تالاب سپینده ^(۲) فرود آمد - و بمردم گفت که فوج
 پادشاهی دست از تعاقب برنمیدارد - پاشنده کوب رسید - تاگی
 بگریزم - این همه خویش و قوم کشته شدند - من هم از زندگی
 سیر آمده ام - غیر از کشته شدن علاجی نیست - هر که خواسته باشد
 بدرود - و آنچه مانده بود بجمع قسمت کرد - بسیار جدا شده
 رفتند - غره رجب با جمعه پای ثبات افشوده با سید مظفر خان
 باره در آریخت - و آخر پیاده گشته با عزیز خان پسر خود و ایمل
 خان تبین و صدر خان تا جان در بدن بود آویزشهای نمایان نموده
 مشت بشمشیر و پهلوی بزرگ خانچره میزدند - بزخم تیر مدهو سنگه
 بر زمین افتاد - و عبدالله خان زخمی سر او را بحضور ارسال داشت
 وقتی (که اعلی حضرت در برهانپور بکشتی سیر دریای تبتی
 میکردند) از نظر گذشت - بموجب حکم در مقبره پدرش مدفون

(۲) در [بعضی نسخه] سپینده - و در [بعضی] سپینده .

گردید - طالب کلیم این رباعی گفته گذرانید * رباعی *

* این مؤده لطف از پی هم زیبا بود *

* این کیف دو بالا چه نشاط افزا بود *

* از رفتن دریا سر پیرا هم رفت *

* گویا سر این حباب آن دریا بود *

و بطریق تعمیه تاریخ این واقعه یافته اند * مصراع *

۱۰۴۰

* که آه و ناله از افغان برآمد *

مردم آن وقت در احوال خانجهان افراط و تفریط کرده اند - بعضی
برآنند که اصلا بغی و خردج در سرش نبود - آنچه بوقوع آمد
محض برای خود داری بود - و برخی گویند همیشه مزاجش مجبول
خودسری و طغیان بود - و بے تحاشا زبان طعن و سرزنش بر دراز
کنده - قطع نظر از اقوال مخالف و موافق از احوال او که بتفرس
میرسد این است - که مرد راست و درست بود - زمانه سازی
و در دینی نداشت - سیلی روزگار نخورده بود - حرف کاشی
بگوش نرسیده محسود همه بود - و همه دست نگرش - پادشاه
همدردستان با آن همه عظمت و شان شیفته و فریفته او - از نخوت
و بے نیازی سربلک و ملک فرو نمی آرد *

روزی شاهجهان تقریبا بسید خانجهان بازه گفتند - که این

خطاب شخصی است که ما و جمیع شاهزادها آرزومند نگاه او بودیم

و او باستغنا با کسی حرف نمیزن - یکباره نیرنگی چرخ بوقلمون عالم
تازه بر روی کار آورد - و صف دیگر بر بساط روزگار چید - آن خصوصیت
و محرمیت نماند - مردمی (که بار مجرای او نمی یافتند) سر
همسری برداشتند - بل یکسر و گردن بلند تر افراشتند - و صدور
بعضی حرکات بخلاصی (که در پیشگاه خلافت محمول بر بغی و فساد
شد) باعث آن گردید که هر بیدرے بچشم حقارت می نگریست
و هر هرزه گوئی صدای خارج آهنگی بگوش می کشید - بسکه غیور
بود و شریف النفس متحمل نشد - طبع کپیذ - و دل بر کفد
آوارگی و بیابان مرگی مرجع پذیر داشت - و اذا ابتلیت بیابان
فاخر ایسرهما - بمزاج ننگ پرستان غیرت آئین هیچ تعب و جان کنیزی
ناگوار تر از ذات بعد از عزت نیست - لهذا خود را رسانید
بجائی که رسانید - پس در بدو حال علت اینهمه ارتکاب متاعب
و مهالک غیر از پاس آبرو و حفظ مرتبه نبود - بعد از آن اغراض
دیگر هم ضم شد - بلکه ضرورت لازم وقت افتاد - مثل جمع فوج
و اتفاق با نظام الماکیه - اگر نقشش درست می نشست و زمانه
بر سربازی می بود حب جاه دنیا کی می گذاشت که بذوکری
سرفروز آورد *

بالجملة خانجهان بوقار و حلم متصف بود - و مجوز ضرر احدی
نمیشد - بیشتر رغبت بصحبت اهل ایران داشت - با آنکه
سنی مذهب بود - اگرچه پدرش بتشیع شهرت دارد - و مقوله درست

که شجاعت بی غلامی مرتضیٰ عالی نمی باشد - آخرها از محبت
 شیخ فضل الله برهانپوری شوق بتصوف بهم رسانید - شبها
 با دریشان و علما بسر میبرد - و اظهار تنفر از دنیا میکرد - در
 سرکارش فروغ بدعت نبود - اخراجات او گاهی سه لک روپیه در ماه
 و گاهی کمتر - و قلیله پس انداز هم میشد - خود بکارها نمی رسید
 و با هژون التفات نمیکرد - محاسبهٔ عمال و دیگر اکثر امور ملتوی
 بود - پسرانش بسیار بودند - چندی در معارک جان سپردند
 و اصالت خان (که سه هزاری منصب داشت) در ایام آراگي
 در دولتآباد درگذشت - و مظفر از پدر جدا شده بحضور رفت
 و فرید و جهان دستگیر گشتند - و عالم و احمد گریخته بعد مدتی
 بحضور آمدند - کسی تا حال از اولاد او ترقی نکرد *

• خان عالم میرزا برخوردار •

پسر میرزا عبدالرحمن دولدی ست - که ابا عن جد درین دودمان
 تیموریه دیرین خدمت و ثابت حقوق است - و از زمان صاحبقران
 نیاگان او پشت پشت امرا شده اند - جد کلانش میر شاه ملک
 از اعظم امرای صاحبقران بود - و بخیر اندیشی و دولتخواهی همواره
 در شناس - میرزا برخوردار تا سال چهارم اکبری در صد و پنجاهی
 متصب داشت - در سال چهل و چهارم [که دایمت اجینیه (که

(۲) نسخه [ب] فضل برهانپوری (۳) نسخه [ج] که احوالش جداگانه

بتکریر آمده ابا عن جد •

از سرتابان صوبه بهار بود) از زندان (هائی یافته دستوری بنگاه گرفت [میرزا بکین آنکه پدرش عبدالرحمن بآریزه آن بومی زندگانی سپرده بود با برخی در مکره بر ریخت - دلیت بدر رفت عرش آشیانی فرمودند که میرزا را بر بسته نزد آن زمیندار برند باستشفاع بعضی باریابان حضور موقوف شده زندانی گردید اتفاقا در خدمت شاهزاده سلطان سلیم بسیار مربوط بود - پس از جلوس چون در فن میرشکاری کمال مهارت داشت بخدومت قوش بیگی امتیاز یافت - و در سال چهارم جهانگیری بخطاب خان عالم لوائ ناموری بر افراخت - و چون در سال ششم سنه (۱۰۲۰) هزار (۲) و بیست هجری شاه عباس صفوی پادشاه ایران یادگار علی سلطان طالش را بتعزیت عرش آشیانی و تهذیب جلوس فرستاد در سال هشتم بهمراهی او خان عالم بمفارت دستوری یافت - چون شاه بدفع رومیه در سمت آذربایجان متوجه بود حسب الموضی چندگاه در هرات رقم متوقف گشت - گویند مردم بسیاری همراه داشت - در بیست نفر قوشچی و میرشکار بودند - و هزار کس از ملازمان معتبر پادشاهی بود - بنابر امتداد وقفه پیشتره را از هرات برگردانید - در سال (۱۰۲۷) هزار و بیست و هفتم (که شاه بدارالسلطنه قزوین معاودت نمود) خان عالم (که همگی قریب (۴)

(۲) نسخه [ب] هشت هجری (۳) در [بعضی نسخه] طالش (۴) نسخه

[ج] قریب هشتصد نفر

هفتصد و هشتصد نفر همراه داشت) با ده زنجیر فیل قوی همکل
 با حوضهای سیمین و (زیر و زینهای گوناگون آراسته و اقسام
 جانوران از سباع و ستور جنگی و طیور و مرغان سخن گو و گدان
 گجرات و گورونهای مکلف و پالکیهای مقطع بحوالی شهر رسیده
 جمعی از اعظم^۲ امرا استقبال کرده بباغ سعادت آباد فرود آوردند
 روز دوم شاه در میدان سعادت^(۲) آباد سرگرم چوگان بازی و قبیق اندازی
 بود - خانعالم ملازمت نمود - شاه اعزاز و احترام بسیار بجا آورد
 و فرمود که چون میانه ما و پادشاه عالی جاه جهانگیر پادشاه طریقه
 اخوت مسلوک است و ایشان قرا برادر نامیده اند برادر برادر
 هم برادر است - برادرانه باغوش کشید - خانعالم میخواست که
 از تحف و هدایا هر روز یک چیزی بنظر گذراند - شاه بشکار
 زنگول (که مخصوص ولایت مازندران است و موسم آن میگذشت) عازم
 آندیار بود - لهذا آنچه تحفگی داشت در یک روز گذرانیده
 سایر امتعه را به بیوتات سپرد - که بتدریج ملاحظه فرمایند - و شاه
 بمرتبه شیفته صحبت او شد که اگر بشرح و بسط رقمزد کلام
 گردد محمول بر اغراق میشود - از فرط التفات در محاورات
 خانعالم میگفت - و تا در اینجا بود دمی بے او بسر نمیبود - اگر
 روزی یا شبی بحسب اتفاق نمیرفت شاه بے تکلفانه بمنزل او
 تشریف آورده عواطف و مهربانی را پایه برتر می نهاد - (روز

(که از شاه رخصت شده بیرون شهر منزل گزید) بمشایعت آمده

عذرها خواست *

الحق که خانعالم این خدمت را بشایستگی حسن انجام بخشید
و زوهای بسیار درین کار صرف کرده نامه پیوزگی برآورد - سکندر
بیگ منشی راقم تاریخ عالم آرای عباسی مینویسد - (وزیکه خانعالم
داخل قزوین شد مشاهده تجملات ظاهری او کردم - و از ثقات
استماع افتاد - که از آغاز دولت صفویه الی الآن از ولایت هند
باکه دم هم ایلاچیئی باین شوکت و اسباب رجاه و حشمت بولایت
ایران نیامده - معلوم نیست که در زمان سلاطین سابقه از اکسره
و کیدان نیز آمده باشد - در سر آغاز سده (۱۰۲۹) هزار و بیست
و نهم هجری (که اواخر سال چهاردهم جهانگیری بود) هنگامی
(که مرتبه اول بعزیمت سیر کشمیر نهضت جذت مکانی واقع شد)
در تصبه کلانور خانعالم از یوان مراجعت نموده بملازمت استسعاد
یافت - پادشاه از غایت الطاف و مراحم در شبانه روز در خوابگاه
نگهداشته لحاف خاص بذایت فرمود - و در جادوی تقدیم سفارت
بمنصب پنجهازری سه هزار سوار سر برافراخت - عجب از شیخ
عبد الحمید لاهوری که در پادشاهنامه شاهجهانی در حق خانعالم
نوشته - که چون از چوب زبانی و مزاجدانی (که ناگزیر سفیر است)
بهره نداشت ادای این شان جسیم چنانچه باید ازو بتقدیم نرسید
معلوم نمیشود که چرا میگوید - و از کجا میگوید - و چون سریر

سلطنت همدوستان بجلوس صاحبقران ثانی شاهجهان مزین گشت
 خانعالم بمنصب شش هزاری پنجهزار سوار و عالم و نقاره سرافرازی
 یافته بصوبه داری بهار از تغیر میرزا رستم صفوی رخصت یافت
 و بذابر آنکه از افزونی کوکنار بمهمات ملکی نمی توانست پرداخت
 در همین سال معزول گردید - و در سال پنجم آخر سنه (۱۰۴۱)
 هزار و چهل و یک (که اعلی حضرت از برهانپور بکبر آباد عالم
 معارفت افراخت) خانعالم بتقبیل سده سنیه مداهی گشت
 پادشاه بسبب کبر سن و التزام کوکنار او را از خدمت معاف
 داشته مبلغ یک لک روپیه برسم سالیانه مقرر شد - در دارالخلافت
 آگره رحل اقامت افکنده بجمعیت خاطر روزگار بسر برد - باجل
 طبعی در گذشت - لا ولد بود - برادرش میرزا عبدالسبحان فوجدار
 آله آباد بوده ضبط درست داشت - تغیر شده تعیین کابل گشت
 و در هنگام افریدی کشته گردید - پسرش شیر زان خان بهادر
 پرنال بود - در جنگ سپینده با خانجهان لودی بکار پادشاهی آمد
 صاحب عالم آرا نوشته - که خان عالم از جانب جهانگیر پادشاه
 بخطاب بهائی یعنی برادر سرافرازی داشت - اما در احوال نامهای
 همدوستان هیچ جا مذکور نیست - و برزبانها سایر و دایر نه
 و چون شاه هم در وقت ملاقات اظهار می باین معنی فرمود چنانچه
 در صدر گذشت دلیل واضح بر صدق مدعاست - چه بدون تحقیق
 شاه برزبان نمی آورد - واللہ اعلم *

• خواجه ابوالحسن قربتي ملقب بوکن الملقنه •

تربت الکنه ست از خراسان - قطب الدین حیدر (که مظهر آثار
 غریبه و امور عجیبه بود - و حیدریان بوی منسوب اند) از انجا ست
 خواجه در عهد عرش آشیانی بخدمت وزارت شاهزاده دانیال
 و دیوانی دکن اختصاص داشت - چون جنت مکانی سریر آرای
 سلطنت شد خواجه از دکن حضور طلب گردید - سال دوم (که
 آصف خان میرزا جعفر بمنصب وکالت بلندرتبگی یافت) ادرا
 بهمرامی خود جهت سر رشته داری در خواست - پس ازان (که
 آصف خان بههم دکن شتافت - و دیوانی باعتماد الدوله باز گردید)
 خواجه در رکاب پادشاهی بقرب و اعتبار امتیاز یافته در سال هشتم
 سنه (۱۰۲۱) هزار و بیست و یک هجری بمنصب والای
 میربخشگیری افتخار اندوخت - و چون اعتماد الدوله سفرگزین
 ملک بقا گشت خواجه را بتفویض دیوانی کل و منصب پنجهزاری
 پنج هزار سوار امتیاز و اعتبار افزودند - در هنگامه مهابت خان
 در آب بهمت پیش روی عمارمی نورجهان بیگم خواجه باتفاق
 آصف جاهی و ارادت خان باجمعی قلیل اسپان شنا کرده و یراقها
 تر گشته در بروی فوج مهابت خان آمد - ناگاه بباد شیده تیر مخالف^(۲)
 جلو مردم بیگم بے اختیار برگشت - و هر یک از امرا بطرف افتاد
 خواجه دران آشوب گاه و رازری ناهنجار از اسب جدا گشته

(۲) نسخه [۱] ببازشیده تیر *

بمردن ملاح کشمیری جان سلامت برد - و چون وکالت بآصف جاهی
 قرار یافت در سال نوزدهم صاحب صوبگی دارالملک کابل بعهدہ
 خواجہ مقرر گردید - و بنیابت او پسرش ظفر خان از حضور
 دستوری یافت - و در عهد اعلیٰ حضرت بمنصب شش هزار
 شش هزار سوار پایه افزای دولت خود گشت - چون شب یکشنبه
 بیست و ششم صفر سنہ (۱۰۳۹) هزار و سی و نهم خان جهان
 لودی از آگرہ فرار نمود همان شب اعلیٰ حضرت خواجہ را با امرای
 نامدار بتعاقب تعیین فرمود - اگر چه بعضی امرای جلالت کیش
 سبقت آهنگ پیش شتافته بجنگ پرداختن و خانجہان فرار
 گزیدہ خود را بدریای چنبل زدہ درگذشت اما خواجہ آخر روز
 بکڈر آب رسید - و چون بدون کشتی نتوانست عبور نمود تا در
 پاس در دیگر متوقف گشت - خانجہان بعلمت این فاصلہ هفت
 پاس فرصت یافته خود را بملک بڈیلہ انداخت - جگراج پور
 ججہار سنگھ پناہ دادہ اورا از ملک خود گذرانید - و براهبران
 لشکر پادشاهی مواضع نمود - کہ ہی غلط کردہ براہ دیگر دلالت
 نمایند - بذابریں خواجہ با سرداران دیگر در جنگلہای انبوه
 بہر سمت تردد نا مفید داشتہ غیر از سرگردانی طرفہ نبست - چون
 اعلیٰ حضرت بعزم استیصال خانجہان بخطہ برہانپور ورون فرمود
 خواجہ با سایر کمکیان آمدہ ملازمت کرد - و باستخلاص ولایت
 ناسک و ترمک رخصت یافت - و پس از ضبط آن الکا و تغذراہ

بجایگزین ساهو بهرمنسله حسب الحکم پادشاهی بکمک نصیری خان
 (که محاصره قلعه تندهار داشت) رو آوردن - و از میانه راه خبر فتح
 شنیده برگشت - و بقصبة پانور شیخ بابو (که برگشته ایست از
 پایان گهات برار) بگذار (در آبه تنک آب فرود آمد - میخواست
 ایام برشکال را در آنجا گذرانند - که ناگاه سیلابی عظیم از سر کوه
 رو بلشکر نهاد - مردم از تاریکی شب و شدت آب سراسیمه
 گشته از بیم جان بهر سو گریزان گشتند - خواجه با امرای دیگر
 بر اسبان بے زین سوار شده خود را از آن مهلکه بر آوردن - و قریب
 دو هزار کس و مجموع اسباب خواجه را با یک رویه نقد آب برد
 در سال پنجم بصوبه داری کشمیر سرفراز گشته از آنجا (که آنسفال
 در است بود) اعلیٰ حضرت بے ضرورت دوری او را روا نداشته
 ظفر خان پسرش را بذغم مهم آن ملک بنیابت رخصت فرمود
 خواجه سال ششم سنه (۱۰۴۲) هزار و چهل و دو هجری
 در سن هفتاد سانگی مرحله پیمای عقبی گردید - طالب کلیم تاریخ
 فوتش یافته *

۱۰۴۲

* با امیر المومنین محشور باد *

خواجه مرد راست درست کارگذار بود - لیکن بدرشدنی
 و درشتدنی اتصاف داشت - خلف رشیدش ظفر خان است
 که ذکر او نقش پذیر خامه وقائع طراز میگردد - و پسر دیگر میرزا
 خورشید نظر است *

• خان زمان بهادر میرزا امان الله •

خلف رشید مهابت خان زمانه بیگ است - و والده اش از خانزادهای میوات بود - بخلاف پدر بمالکات رضیه متحصی و بخوبیها در امثال و اقربان سر برتری می افراخت - از چنان پدری چنین پسر می رود را بشگفت می انداخت - چون در سال هفدهم جهانگیری قرعه برهمزنی دولت شاهزاده شاهجهان بنام مهابت خان افتاد جنم مکانی ادرا از صوبه داری کابل حضور طلب فرموده نظم آن مملکت بمیرزا امان الله بذیابت پدر تفویض یافت و بمنصب سه هزار^(۲) و خطاب خانزاد خانی سرافراز گردید^(۳) چون چندی نام اوزبک از الوس المان نوکر نذر محمد خان والی بلخ (که از در السنه عوام بیلنگتوش اشتها^(۴) داشته - بجهت آنکه در جنگ سینه را تاخته بود - چه توکان یلک برهنه و توش سینه را گویند) پیوسته در سرحد خراسان و مابین قندهار و غزنین می گذرانیده بهزاقی نام برآورد و مکرر بر خراسان تاخته شاه ایران از حساب برمی داشت و قلعه بجهت ضبط هزارجات (که یورت آنها در حدود غزنین واقع است - و از قدیم بحاکم آنجا مالگذاری می نمودند) دران نولهی اهداث کرده همشیره زاده خود را با فوج بازداشت سران الوس هزاره بخانزاد خان استغاثه نمودند - او با فوج آراسته بر سر آنها شتافت - سردار با جمعی از اوزبکان در جنگ بقتل رسید

(۲) در [بعضی نسخه] خانه زاد خانی (۳) نسخه [ج] جهتی •

و آن حصار را منهدم ساخت - یانگتوش از نذر محمدخان (که تجویز
 قوچ کشی بسوحد پادشاهی نمیکرد) بمبالغه رخصت گونه حاصل
 کرده در سال نوزدهم با حشری از اوزبک و ایمانچی^(۲) بدو گروهی
 غزنین رسیده آماده پیکار گردید - خانزاد خان با کمکیان آنصوبه
 دران عرصه شهادت در کشتن و بستن و تاختن کارنامه جلالت
 و جانشداری بتقدیم رسانید - گویند درین جنگ از فیلان کاره غریب
 شد - هرگاه اوزبکان حمله می آوردند فیلان را بر سر آنها میدرانیفتند
 بے اختیار اسپان دم میکردند - اصلا سعی اوزبکان پیشرفت نمیشد
 ناچار یانگتوش رو بفرار آورد - گویند درین جنگ سواره مسلح
 اسیر شد - خواستند بکشند - فریاد کرد که من عورتم - چون برهنه
 کردند زن بود - از او معلوم شد که قریب هزار زن اینچنین درین
 لشکر است - که مردانه شمشیرها میزنند - خانزاد خان تا شش کرده
 دنبال کرده بهمعنائی قتل و نصرت معارفت نمود *

چون صاحب صوبگی بنگاله بمهابت خان اختصاص گرفت
 بالتماس او از کابل طلب شده نزد پدر رخصت یافت - و در سال
 بیستم (که مهابت خان بعقاب حضور طلب گردید) صوبه دارچی بنگاله
 بخانزاد خان نامزد شد - پس ازان (که مهابت خان ببادافراه کردار
 ناپسندیده خود از کذار دریای بهت راه آوارگی سپرد) او از حکومت
 بنگاله معزول گشته بحضور رسید - و بحسن سلوک و تدبیر دست

یاس عزت خود داشته در رضا طلبی آصف خان سر مورے تاجور نمود
 پس از واقعه ناگزیر جنّت مکانی در معاملاتی که ردّ داد شریک
 آصف خان بود - در آغاز جلوس فردوس آشیانی از لاهور بملازمت
 رسیده بمنصب پنجهزاری پنجهزار سوار و خطاب خانزمان
 و صوبه داری مالوه از تغیر مظفر خان معموری سر برافراخت
 و در همان سال ^(۲) چون صوبه داری دکن بدام پدرش مقرر شد بزیاب
 پدر از مالوه بدکن رد آورد - و پس ازان در سال دوم (که نظم
 دکن بازادت خان مخاطب باعظم خان تفویض یافت) خان زمان
 بتقبیل سده خلافت کامیاب گردیده بجاگیر خود سبّهل شدافت
 و چون اعلیٰ حضرت باستیصال خانجهان لودی متوجه دکن شد
 خان زمان متعاقب رسیده بهمراهی آصف خان یمین الدوله (که
 بمالش محمد عادل شاه والی بیجاپور تعیین شده بود) نامزد گشت
 و سال پنجم هنگام مراجعت پادشاهی از برهانپور بهزدوستان
 صوبه داری دکن و خاندیس از تغیر اعظم خان بمهابت خان (که بنظم
 دهلی می پرداخت) مقرر گردید - و یمین الدوله فرمان صادر شد
 که خانزمان را با تعیناتیان آنصوبه در برهانپور گذاشته با اعظم خان
 و دیگر امرا احراز شرف ملازمت نماید - خانزمان در همان ایام
 محمود خان حارس قلعه کالنه را (که سر از اطاعت فتح خان ولد
 ملک عنبر پیچیده بود) بنابر آنکه نظام شاه را رهگرایی عدم ساخت

و ميخواست قلعه را بساهو بهونسله بهيارد مستمال نموده آن
 حصن حصين را بدست آورد - چون پدرش در سال ششم بكشایش
 قلعه فلک شکوه دولتاباد همت گماشت خانزمان با پنج هزار سوار
 آماده کارزار گشته بهر مورچال (که احتياج کمک ميشد) بے توقف
 خود را مي رسانيد - در آن ايام بيست هزار گار و غله و جمع از تابين
 امرای کمکي در ظفر نگر جمع شده بسبب انتشار اشقيا نتوانستند
 ملحق شد - خانزمان بدان طرف زد آورد - ساهوجي بهونسله
 و بهاول خان در چکلتخانه سه گروهی کهرکي او را دایره وار احاطه
 نمودند - خانزمان در جای خود ثبات ورزیده بیان اندازي و سردادن
 گچنال و تفنگ پرداخت - هر طرفه (که معاير قدم جسارت پيش
 ميگذاشتند) سرچنگ آسا مي يافتند - چون شب افتاد طرفين دست
 از جنگ باز داشتند - خانزمان در ناورگاه فرود آمده بهوشيار
 صبح نمود - غنيم سعبي پيشرفت ندیده مايوس برگشت - و او
 رسد را گرفته بپدر پيوست - و همواره در مورچال و برکهي نبردهای
 مردانه نموده لوائی چيرگي مي افراشت - دفعه ديگر برای آوردن
 رسد غله و خزانه و باروت پادشاهي (که برهنکهيره رسیده پيش
 نمي توانست آمد) راهي گشت - زنده لاله خان و ساهو و ياقوت حبشي
 دنبال گرفتند - که قابو يافته دست بخزانة و رسد توانند رسانيد
 خانخانان ازین خبر نصيري خان را بکمک تعيين کرد - خان زمان

بنام روی همت و پردایی همه را همراه گرفته برگشت - چون
 هنگام (هگرائی) فوج هراول و چندادل یک کرده از قول دروژتر
 می بود روزیکه داخل کهرکی میشد ناگاه آنها ریختند - از طرفین
 آویز شے سترگ (ر داد - اکثرے مالش بسزا یافته راه فرار پیمودند
 و پس از فتح آن قلعه متین بدرخواست سپه سالار شاهزاده محمد
 شجاع بتسخیر در دشوار کشای پریزده تعیین شد - خانزمان برسم
 منقلا روانه گشته در مراتب محاصره از دراندن ثقب و نشانیدن
 مورچال دقیقه فرو نگذاشت - اما بنابر در (روئی امرا و بر سر رسیدن
 برشکال انفتاح آن حصن در عقده تعویق افتاد - شاهزاده با مهابت
 خان و دیگر نوئیضان عظام بے ذیل مقصود مراجعت نمود *

با آنکه مهابت خان از همه پسران ادرا درست تر میداشت
 و هرگاه سر امان الله میگفت اگر معامله لکها بودے از سر آن
 در گذشته لیکن از سبعیت و بد مزاجی سر دیوان دشنامهای
 فحش بار میداد - هر چند او کزایه و تصریحا پیغام کرد (که شره
 از سن و سال کرده پاس مرتبه مرا نگاهدارند - و خفت ندهند)
 وی بیشتر بملکت پسر میکوشید - مکرر خانزمان میگفت
 که مرگ باختیار من نیست - و کشتن چه قدر کار است - اما
 زیان زده دین و دنیا میشوم - چون بسیار بجان آمد از گهات
 دهنگیره بے (خصت بعزم حضور روانه شد - روز اول ببرهانپور
 رسید - در شب در میان از گذر هاندیه در گذشت - مهابت خان

باندوره و آشفتگی در شده میگفت - اعیان حضور (که همه با من
صدعی اند) اگر حرفه نگویند از من بهادشاه میسرسانیدند معمول
بر عداوت و حسد میشد - الحال [که چنین پسرک (که
به حسن اخلاق و نیکوئی شیم مشهور آفاق است) این قسم ببرد]
بد نقشی من یقین خواهد شد - درین پیرانه سالی مرا رسوا کرد
آه سرد میکشید - و دست بر زانو میزد - و میگفت آه
ایمان الله جوان مرگ شوی - گویند چون آمدنش بعضی رسید
اعلی حضرت خواندند *
* ع •

* آشنا را حال این است رای بر بیگانه •

اتفاقا روزی (که ساعت ملازمت خانزمان بود) خبر فوت صیانت
خان رسید - اعلی حضرت یمین الدوله را با دیگر امرا بتعزیت
فرستاده باعزاز طلب داشت - و بانواع عواطف نواخت - چون
تا آن زمان یک صوبه دار بنظم خاندیس و برار^(۳) می پرداخت
درینولا در حصه ساخته بالاگهات را (که عبارت از دولتآباد و احمدنگر
و سنگمذیر و جانیور و پتن و جالغاپور و بیر و دهاور و تختی محال
برار و تمامی تلنگانه که جمع آن یک ارب و بیست کردار دام بود)
بدرفتاری نمود مرخص ساخت - و چون بنابر مالش چهار سنگه
بقدیده صوبه داری مالوه بخاندوران بازگردید خاندیس بآله وردی

(۲) یا بدنفسی باشد (۳) نسخه [ب] برار دکن - و نسخه [ج] برار و

دکن می پرداخت •

خان مقرر شده برار نیز ضمیمه بالاگهات بخانزمان متعلق گشت *

و در سال نهم (که اعلیٰ حضرت بسیر قاعه دولتآباد نهضت
 دکن فرمود) خانزمان را بهر ادلی راو سترسال و سایر راجپوت
 و چند ادلی بهادر خان رهله و طایفه افغانان جهت تسخیر محال
 چمارکونده وطن ساهو و ولایت کوکن (که در تصرف او بود) و نهیب
 و غارت مملکت بیجاپوریه (که درین سمت واقع است) کسبیل نمود
 او مکرر بساهوی ادبار پوره مالشهای مستوفی داده چمارکونده
 و غیره محالات احمدنگر را تهاذه نشین پادشاهی ساخت - و تا کولار
 و از انجا بمرچ و رایباغ بتاخت و تاراج پرداخت - چون عادل شاه
 سر بر بقلعه اطاعت گذاشت عطف عذران نموده بخطاب بهادری
 سر برافراخت - و پس ازان بکشایش قلعه جنیر (که از اعظم قلاع
 نظام شاهیه است) دستوری یافت - خانزمان تذبیه ساهو و تعاقب آن
 بدخو مقدم و اهم داشته بهنبالش بکوکن شتافت - و هر جا
 میرفت دست ازو برنمیداشت - ساهو بنه و بار بغارت داده بقلعه
 ماهوایی متحصن گشت - چون رندوله خان از جانب عادل شاه
 مامور شد (که باتفاق خانزمان بهادر قلاع منصرفه ساهورا مستخلص
 ساخته ضمیمه ملک پادشاهی سازد) از یک طرف خانزمان و از
 جانب دیگر رندوله خان ماهوایی را گرد گرفتند - ساهو ترسان

(۲) نسخه [ب] چمارکونده (۳) نسخه [ج] بساهو مالشهای (۴) نسخه

[ج] ساهو مقدم و اهم *

و هراسان گشته قلعه جنير و قونكلواري و تربنگ و هريس و جودهن
و هرسل را با خویش نظام شاه (که پیش او بود) سال دهم سنه
(۱۰۴۶) يک هزار و چهل و شش بخانزمان سپرد - و چون صوبه دارى
هر چهار صوبه دکن پيادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر قرار
يافته بود خانزمان بدولتآباد معاودت نموده بخدمت آن پادشاهزاده
اقبال مند قيام داشت - بسمپ امراض متباينه (که از دير باز
طاري شده بود) گاهى ازان بهي مي يافت - و باز نکس ميگرد
تا در آخر سنه مذکور رخت حيات بريست * رستم زمانه مرد *
تاريخ يافته اند - گويزد دم واپسين بافاقه آمده اين بيت
مشهور بر سخت *

* جان بلب دارد امانی چون چراغ مبخدم *

* جنبش زان آستين خواهم که کار آخر شود *

در شجاعت و سپاهگري يگانه وقت و بسيار غضوب و غيور بود
و با وصف آن حلم و تواضع را بهرتبه و زنده که آنهائى (که
با پدرش مدعى جان بودند) براى او بساط محبت و يکدائي
مي گسترند - اگرچه مهابت خان ميگفت - که دوستى اينها برغم
من است - بعد از من اگر اين اتفاق و وفات بماند نفوين بر من
خواهي کرد - در فهم و دانش هم بى نظير وقت بود - تاريخه
متضمن حالات جميع سلاطين زوى زمين برشته تاليف کشيده

مجموعه گنج باد آورد نیز جمع او سم - امانی تخصص میکرد
 صاحب دیوان است - ازوست *

* قطعه *

* در دور جام ما بنویسید نام ما *

* تا نام ما بدور بماند ز جام ما *

* دوران اگر بکام نگردید گو میکرد *

* این بس که دور جام بگردد بکام ما *

یک پسر داشت - میرزا شکر الله نام - قابل و در شناس پادشاهی بود
 در هنگامی (که خانزمان باستخلاص جنیر مامور شد) او بذیابنت پدر
 بحر است برهانپور رخصت یافت *

* خواجه جهان خوافی *

خواجه جان نام - از قدیمان فردوس آشیانی است - پس از رسول
 خیر فوت جنت مکانی چون پادشاه از جنیر مضاف دکن فضا
 نموده متصل احمد آباد رسید ادرا (که بمنصب در هزاره ششصد
 سوار سرفراز بود) بدیوانی گجرات سر بلند نمود - اواخر سال چهارم
 درخواست رخصت حرمین شریفین نموده بدین امنیت کامیاب
 گشت - چون پادشاه پنج لک روپیه نذر کرده بود (که باهل استحقاق
 آن در بقعه مبارکه ارسال نماید) بکار پرن ازان موبه گجرات فرمود
 که دو لک و چهل هزار روپیه را متاعی (که باب خرید و فروش
 آن در مکان باشد) بدام برده (که بدیانت و امانت موصوف بود)

بسیارند - که بعد فروخت اصل و سود آنرا بمحتاجان آن در بقعه
برسانند - و سال نهم از آنجا برگزیده بحصول ملازمت و گذرانیدن
نه اسب عربی بطریق پیشکش سر عزت بآسمان رسانید - سال
دوازدهم از دیوانهی گجرات معزول گردیده سال هفدهم مطابق سنه
(۱۰۵۳) هزار و پنجاه و سه هجری بدار بقا خرامید *

* خان دوران نصرت جنگ *

خواجه مابر نام پسر خواجه حصاری نقشبندی ست - در زمان
جنت مکانی منصب یافته تعین دکن گشت - خانخانان آثار پردلی
و کاردانی از نامیه حالش دریافته در مقام تربیت شد - او بقای
جهت دست از نوکری برداشته بنظام شاه پیوست - چون در آنجا
دواج خرد سالان بیشتر دید خود را داخل آن گروه کرده چندان
سعی نمود که بقرب مصاحبت امتیاز یافت - و بخطاب شاه نواز
خان مخاطب گشت - باز از آنجا دل بر گرفته در ملازمان شاهزاده
شاهجهان منتظم شد - و بخطاب نصیری خان اعتبار اندوخت
و در گردش فلکی همه جا ملتزم رکاب بود - از نیکو پرستاری دقیقه
فرو گذاشت نمی نمود - حتی بمقتضای وقت گاهی بترتیب زمین
و لجام اسب خامه قیام می رزید - در جنگ تونس^(۲) سردار فوج
شاهی بود - چون دران روز عالمی خاک بے حقیقتی بوفرق روزگار
خود بیخمت او نیز نتوانست پا افشرد - پس ازان (که عبدالله خان

بیوفائی گزیده از شاهزاده جدا شد (و نیز نسبت دامادی خان
 مذکور منظور داشته حرمان گرا گشت - و بملک عنبر پیوست
 و پس از فوتش با نظام الملک (که استقلال بهم رسانیده بود)
 می گذرانید - در سال دوم فردوس آشیانی روی نیاز بآستان خلافت
 آورده بمنصب سه هزار پی دو هزار سوار و خطاب قدیم نصیری خان
 سر برافراخت - چون در سال سیوم اعلی حضرت از خطه برهانپور
 افواج متعدده به تنبیه خانچهران و تسخیر ملک نظام شاهیه و هدود
 و اطراف آن تعیین فرمود از بهمراهی (اجه گجسنگه نامزد شد
 از کارطلبی عرضه داشت که اگر خدمت تسخیر ملک تلنگانه و قندهار
) (که راو تن بدان سمت دستوری یافته) بمن باز گردد در کمتر
 مدتی بانجام میرسانم - از پیشگاه سلطنت بمنصب چهار هزار پی
 سه هزار سوار تحصیل ناموری نموده بدان مهم دستوری یافت
 و کشایش قلعه قندهار را (که بمقتضات و دشوار کشائی اشتهار دارن)
 پیش نهاد همت ساخته اول سرافراز خان سر لشکر آن ملک را (که
 در میان قصبه و قلعه آماده پیکار بود) مالش بهسزا داده اداره نمود
 پس ازان تقسیم مورچالها نموده گرد گرفت - مقرب خان و بهاول خان
 و زندوله خان عادلشاهی (که بکمک قلعلگیان رسیده هجوم آوردند)
 بتلاشهای مردانه او عذاب تاب گشتند - درین اثنا اعظم خان صوبه دار
 دکن بیاروی در رسید - متحصنان گرفتاری خود قریب دیده زینهار پی
 شدند - و بعد چهار ماه و نوزده روز سال چهارم سنه (۱۰۴۰)

هزار و چهارم هجری صادق داماد یاقوت خداروند خان کلید قلعه
حواله نمود - توپ ملک ضبط و بجای و عذیری مشهور از خرد و کلان
یک مد و شانزده (که هر یک برای برهم زدن لشکر و شهر
کفایت کند) با سایر اسباب قلعه داری ضبط درآمد - نصیری خان
باضافه هزار داری هزار سوار بلغد پایه گردید - و در همین سال هنگام
رخصت بالاگهات دکن با آژماس او ماهی و مراتب [که به پیشین ایام
در سلاطین دهایی شیوع داشت - و ایذان بحکام دکن داده بودند
و ازان باز درین ملک اعتباری تمام گرفته سلاطین آنجا بکسی (که
شایان عنایات عظیمه باشد) میدهند] مرحمت شد - و در سال
پنجم از تغیر معتقد خان بصوبه داری مالوه اختصاص یافت *

گریزند که چون اچین و سارنگپور از انتقال خواجه ابوالحسن
(که از مدت ممتد آنرا آباد ساخته بود) بجاگیر او تن شد دران ایام
در خاندیس و دکن قحط و غلا بمرتبه بهم رسید که نان^(۲) بجان
می ارزید - مدار قوت سکنه آنجا بر غله مالوه شد - نصیری خان
خرمذهای غله را بزرر ساخت - در هیچ وقت اینقدر زر از مکالات
مالوه وصول نشده *

چون در سال ششم مهابمت خان قلعه دولتآباد را محاصره نمود
نصیری خان بکمک تعیین گشته مصدر کارهای نمایان گردید - (روزی
(که در مورچال خانزمان فقیرا بهفتاد من باروت انداخته آتش زدند

و بیست و هشت گزاز دیوار عذیر کوت و دوازده گزاز برج آن پریده
 راه وسیع پیدا شد - اما از ریزش تفنگ و بان قلعیان هیچکس
 اقدام بیورش نمیکرد (مهابت خان خواست که خود پیاده شده
 در آید - نصیری خان گفت - از سران و سرداران چنین سگالش
 خلاف قانون کاردانی است - من در می آیم - سپر حفظ ایزدی
 بر روی کشیده بقلعه درید - و از تیر و تفنگ گذشته بجنگ شمشیر
 و خنجر رسید - متحصنان از مشاهده چنین جانسپاری و سرافشانی
 لخته آریزش نموده بمهاکرت در آمدند - و چون آنرا نیز نقب زده
 برکشوند در نشینان بزیخها گرائیده کلید قلعه سپردند - مهابت
 خان هرگز با حراست قلعه تعیین میکرد بنابر آنکه آذوقه در قلعه
 نموده بود و درین چهار ماه محاصره انواع تعب گذشت از تکفل
 سر باز میزد - نصیری خان (که در هزار سوار نوکر داشت) از غایت
 کار طلبی پذیرای خدمت شده باتفاق سید مرتضی خان بحفاظت قلعه
 پرداخت - بیجاپوریه چند منزل بدنبال سپه سالار رفته بدولت آباد
 برگشتند - و بمورچالها (که هنوز بر جا بود) در آمده قلعه را گرد گرفتند
 چون نصیری خان آریز و ستیز بکرات نمود ناچار خائب و خاسر
 برخاسته اداره گشتند - خان مذکور بخطاب خاندوران و منصب
 پنج هزاره ی سوار سرافرازی یافته قلعه را بموجب حکم
 بمرتضی خان حواله نموده بمالوه معارفت نمود *

و چون شاهزاده محمد شجاع در سال هفتم بتسخیر پرینده

(۲) نامزد شد او نیز بهمراهی مامور گردید - (رز) که در نوبت گه
مقامیر عرصه بر خانخانان تنگ ساخته نزدیک بود که چشم زخمی
عظیم برسد) خاندوران آگهی یافته به سرعت خود را رسانیده فوج
عقب خانخانان را بر فوج (که دست راست او حلقه داشت)
زده هردو قشون را بجوق مقابل رسانید - و زخمیان را برداشته
بخانخانان پیوست - غنیمت ازین دستبرد رو بفرار آرد - و این کار
دست بسته در پیشگاه خلافت باعث مجرای سترگ گردید - چون
مهابت خان ازین سپنجی سرا در گذشت بالاگهات بخانزمان
تفویض یافت - و پایان گهات (که تمام خاندیس و اکثر ولایت برار
باشد) بجمع نود و در کردار دام بعهده او قرار گرفت - و حکم شد
که سرکار بیجاگده و سرکار نذر بار و لخته محال سرکار هاندیه (که
آنروی آب نریده است) از توابع خاندیس اعتبار نمایند - و چون
بکرماجیت پسر جچار سنگه بدیده (که با جمعیت پدر بهمراهی
خانزمان در بالاگهات میبود) بشاره پدر (که در خراب آباد موطن
خود اراده سرنمایی نمود) فرار اختیار کرده راه ممکن گرفت خاندوران
ازان آگهی یافته از برهانپور بتکامشی در آمد - و در مقام ایستاده
مضاف صوبه مالوه بار رسید - نزدیک بود که گرفتار شود - زخمی
بجنگلهای دشوار گذار زده در دهامونی پدر ملحق شد - خاندوران

(۲) نسخه [ج] که نوبت - یا نوبت که باشد (۳) نسخه [ب] عرصه

خانخانان تنگ ساخته .

بانتظار حکم در مالوه توقف نمود - لهذا از حضور موبنداری مالوه بار
متعلق گشته بپوکندن بیخ فساد آن متمدن کوه اندیش تعین گردید
و باتفاق عبد الله خان در تعاتب مصاعفی شگرف بر روی کار آورد
و در سال نهم سر چهار و پسرش بریده بحضور فرستاد - و در
جمادی این حسن تردد بخطاب بهادری ناموری اندوخت
و در همین سال (که اعلیٰ حضرت بهیر قلعه دولتآباد ظلال افکن
وز و بوم دکن گردید) خاندوران را بهادرلی (راجه جیهنگه و سایر
راجپوتیه و چنداولی مبارزخان نیازی با دیگر افغانه بکشایش قلعه
اردگیر و اوسه و تاخت و تاراج سرحد بیجاپور و گلکنده تعین
فرمود - و تا درازده کوهی بیجاپور هرجا معموری و آبادی یافت
بخاک سیاه برزبر کرد - و مکرر بهاول خان ^(۲) میانه و خیریت خان
حبشی را مالشے بسزا داد - چون عادل شاه بقدم عجز و انکسار
راه اطاعت و انقیاد پیمود خاندوران دست از خرابی ملک او کشیده
بسمت اردگیر عذر عزیمت انعطاف داد - و بمحاصره سه ماه
و کسر آن حصن استوار را هشتم جمادی الاولی سنه (۱۰۴۶)
یکهزار و چهل و شش از سیدی مفتاح برگرفته بتمسخر اوسه همت
گذاشت - بهرجراج حارس آنجا دست و پای زده قلعه سپرد - و پس
از آن فرمان شد که فیل گجپوتی نام (که سرآمد افیال قطب الملک
است) بدست آرد - او بکوت گیر (که سرحد ملک اوسه) رفته

بتقریب و تهریم آن فیل را با یک لک روپیه تعلیق گردانیده
 بتغور دیوگده در آمد - و کیاچر و آشته را (۲) که از توابع کرماندگان
 برار است) از تصرف گوندان متغلب بر آردن - و ناگپور را بمحاصره
 چند روز برکشود - کوکیا راجه دیوگده یک لک و پنجاه هزار روپیه
 نقد و یکصد و هفتاد فیل پیشکش نموده ناگپور را باز پس گرفت *
 خاندان بهادر در سال دهم بحضور رسیده در بیست فیل بقیامت
 ده لک روپیه با هشت لک روپیه نقد (که مرزبانان گوندوانه و دیگر
 زمینداران لخته برسم پیشکش پادشاهی و برخی باو داده بودند)
 با فیل گچموتی (که یک لک روپیه قیمت شده پادشاه پسند
 موسوم گردید) با یراق طلا (که از جانب خود بیگ لک روپیه ترتیب
 داده بود) با نظر اعلیٰ حضرت در آردن - چون جوهر اخلاص و مردانگی او
 درین تردد ملت مرد آزما فرزند دیگر داد و پیشکشی (که بدین کیفیت
 و کمیت در اندک وقت هیچ یکی از نوئیضان والا مکان یک مرتبه
 از گردن کشان گاهی نگرفته بود) او برگرفت بانواع عواطف
 و تحسین نواخته بخطاب نصرت جنگ و منصب شش هزار
 شش هزار سوار در اسبه سه اسبه (که تنخواه آن ده کروڑ و هشتاد
 لک دام که بقرار دوازده ماهه بیست و هفت لک روپیه باشد)
 و تنخواه برگذشت شجاعت پور از خالصه در طلب اضافه بلند مرتبه
 گردید - و چون در سال هفدهم شاهزاده محمد اورنگ زیب بتقریب

عیادت بیگم صاحب از دکن (سیده) نظر ببعضی حرکات خود (که دران دیار منافی مزاج اعلیٰ حضرت سرزده بود) پیش ازان (که آثار بیلطفی از طرف پدر والا گوهر ظاهر شود) دست از امور دنیوی کشیده انرا گزید اعلیٰ حضرت را ازین داعیه بی سبب ملالت افزوده نظم دکن را بنصرت جنگ (که بایالت مالوه می پرداخت) تفویض فرمود - و بمنصب هفت هزار و هفت هزار سوار و انعام یک کرور دام (که منتهای مدارج نوکری هندوستان است) اختصاص گرفت *

گویند خاندوران در صوبه داری دکن بضوابط مختصره خود عالم کهنه را دیگر ساخت - بسیار دیسمکه و دیسماندیه را بمیخ کوب زده رهگرای بادیه فنا ساخت . و از سرنو همت بآبادی ملک گماشته منصب داران را (که متفرق جاگیر داشتند) یکجا تاختواه نمود و تمام قلاع را دیده تجویز احشام و سرانجام آذوقه بر وجه اتم کرد و آنچه خزانه پادشاهی در قلاع و برگذات خالصه بود قریب کرور روپیه بحضور ارسال داشت - تا بعالمیان ظاهر شود که همیشه از حضور زر میرسد - من در صوبه داری خود از دکن زر فرستادم - چون از بذر بهشت آن مملکت خاطر او طمانینت پذیرفت تسخیر بیجاپور پیش نهاد همت ساخت - سال هیزدهم جهمت برخه مصالح ملکی از دکن طلب حضور گشت - تا کشمیر ملتزم رکاب پادشاهی بود - ازانجا دستور

تعلقه یافته بلاهور رسید - و در گروهی شهر فرود آمد - آخر شب
 در جامه خواب بود - از نیرنگی تقدیر برهمین پسر کشمیری
 (که او را باسلام آورده در سلک خدمتگاران خود منتظم ساخته بود)
 جمدهر کاری در شکم او زن - گویند هفده تانکه دوخته بودند - ابرو
 خم نکرد - با قلیچ خان حرف میزد - یک روز بهوشیاری گذرانیده
 از نقد و جنس بهر یک از فرزندان حصه متعین ساخته تخته جهت
 خالصه قوار داد - و موافق آن بخط خود عرضی نوشته روانه حضور
 کرد - شب هفتم جمادی الاولی سنه (۱۰۵۵) هزار و پنجاه و پنج
 بساط حیات در نور دید - ^(۲) اعلی حضرت بهر کدام از فرزندانش زیاده
 از وصیت او عنایت فرموده شصت لک روپیه بهر کار والا باز گردید
 چون مدفن آبای او گوالیر است ^(۳) آنجا برده مدفون ساختند *
 خان دوران در کار پادشاهی اصلا مداهنه و مساهله نمیکرد
 و آزمندی و طمع درین کار نداشت - سه پاس روز و یک پاس شب
 در معاملات سرکار والا میگذرانید - و بدیگری نگذاشته بجز و کل
 مهمات خود میبرد - اما با رعایا سخت گیر بود - و با خلق خدا
 بددشتی و تعدی زندگی میکرد - تیر آه مظلومان بود که کارگر
 افتاد - ^(۴) (که خبر فوتش ببهرائپور رسید) شیرینی و قند و شکر
 در دوکانها نمازد که مردم بشکرانه بخش نکردند - بیشتر عمارات
 عمده بهرائپور در وقت او شده - مدوی زین آباد کنار تپتی

(۲) در [بعضی نسخه] گوالیری ست (۳) نسخه [ب] مداهنه نمیکرد *

از ست - و از سرودنچ تا برهانپور بده کوهی سراها ساخته
 او ست - پسرانش سید محمد و سید محمود بعد فوت پدر هر دو
 منصب هزاره سوار و عبدالذبی (که خرد سال بود) پانصدی
 منصب یافتند *

* خان جهان بارده *

سید مظفر خان از سادات تهنپوری ست - ابوالمظفر نام داشت
 سال چهاردهم جهانگیری (که شاهزاده سلطان خرم بهم دکن رخصت
 یافت) او در جنگ با دکنیان پای همت قائم کرده زخمی برداشته
 در میدان افتاد - و نقش سپاهگری او دلنشین شاهزاده شد - در حین
 (که شاهزاده مزبور از پدر والا قدر خود جدائی گزیده بدکن فرستاد
 درون افکند - و پس از عبور نمودن مهابت خان با شاهزاده سلطان
 پرویز از دریای فربه مجال توقف در بلده برهانپور متعسر دیده
 از راه سیکاکول تعلقه قطب الملک متوجه صوبه بنگاله گردید
 و در آنجا با ابراهیم خان قلع جنگ محاربه دست داد) موصی الیه
 در جنگ مذکور مصدر ترددات نمایان شد - و در تمام مدت فترات
 ملتزم رکاب شاهزاده بود - مراسم خدمت گذاری و جانپاری بظهور
 آورده در خاطر شاهزاده جا بهم رسانید - و پس ازان (که شاهزاده
 بدخت سلطنت برنشست) در سال اول جلوس او را بعطای منصب
 چهار هزاره ذات و سه هزار سوار و علم و نقاره و اسب از طوبه

خاصه با زين مطلا و انعام يك يك (ربيعه بين الاقتران ممتاز ساخت
و بحراست قلعه گواليار مامور گردانیده توابع آن در قبول او
مقرر شد - و در همین سال باتفاق مهابت خان جهت تنبيه چهار
سنگه بنديله (که هنگام بغی و فساد برپا کرده بود) دستوري یافت
و چون باستشفاع مهابت خان خانخانان صفح جرائم او شد دیوانیان
پادشاهی منجملة ملک (که در تصرف او بود) بقدر طایب
منصبش بار گذاشته تنه بجاگیر خان مذکور و غیره امرا تذخواه
نمودند - و در سال دوم چون خانجهان لودی بنابر توهمه (که در خاطر او
جا کرده بود) از مستقر الخلافه راه فرار اختیار نمود خان مزبور
بهمراهی خواجه ابوالحسن قربتی بتعاقب او مامور گشت - و بچستی
و چالاکی همان شب بے انتظار سر کرده روانه شد - شش گهري
روز بر آمده بر کنار دریای چنبل متصل دهواپور بدو رسیده
چپقلش مردانه نمود - و محمد شفیع نبیر او با نوزده تن از
سادات بدرجه شهادت پیوست - و پنجاه کس از رفقای او زخمی
گردید - چون این معنی بعرض پادشاه رسید خان مذکور را از انجا
طایب داشته باضافه یک هزار سوار و اسب از طویله خاصه با زين
مطلا و قیل از حلقه خامه سرخراز فرمود - و در سال سیوم بعدایت
خاعت و جمدهر مرصع و اسب از طویله خاصه با زين مطلا و قیل
از حلقه خامه کام اندوز گردیده بهر ادای لشکر پادشاهی (که همراه
اعظم خان بنابر تنبيه خانجهان لودی مقرر شده بود) شرف

رخصت اندوخت - و پس ازان چون مسموع شد (که خان مزبور را
بسبب درم بالای ناف طاقت سواری نیست) جگجیون جراح را
بجهت علاج از درانه نموده حکم شد - که بعد تخفیف بحضور
بیاید - ازانجا (که جراح بنابر قوت ماده موضع درم را شکافته خلط
بسیار دفع شده بود) خان مزبور چندی بنابر التیام جراحت
توقف نموده خود را بحضور رسانید - پادشاه از رفور قدردانی
بعنایت خلعت و جمدهر مرصع با پهل کتاره و اضافه هزاره ذات
بمنصب پنجهازری چهار هزار سوار و مرخصت اسب از طویل^۱ خامه
با زین مطلا بلند مرتبه گردانید *

و چون ملک نظام شاه پی سپر افواج پادشاهی گردیده خانجهان
لودی مجال اقامت تنگ دیده دل از بودن آنجا برگرفته راه
مالوه پیش گرفت خان مذکور (که بقدم خدمت و شیوه شجاعت
و قبیله داری موصوف بود) بعنایت خلعت خامه و شمشیر خامه
و اسب قبیچاق^(۲) از طویله^۳ خاصه نوازش یافته بتعاقب ار نامزد
گردید - و ازانجا (که عبد الله خان بهادر نیز با فوج عاید^۴ شده
بتعاقب ار تعیین شده بود) حکم شد - که اگر بهادر مزبور بآن حدود
رسیده باشد هر دو فوج فراهم شده خار بن نسان بر کذند - سین
مظفر خان بهای استعجال از گذر اکبر پور عبور آب فریده نموده
خبر گیران عرصه مسافت می پیمود - تا آنکه در منزل موضع قال گانون

تعلقه مالوه عبد الله خان بهادر نیز ملحق بوی گردید - پس
از وصول موکب ظفر کوکب بموضع نیمی از ولایت باندھو (۲) که
دائره کورهی سپینده و سی کورهی آله آباد است (بدریافت خبر
قرب از عازم آن سمت گردید - نخست سید مظفر خان (که
هرادل فرج پادشاهی بود) بار رسیده تلاشهای مردانه نمود - خانجهان
بعد بکار آمدن جمعی از براه گردیز نهاد - بهادران لشکر دست
از تعاتب برنداشته بعد دو روز باز بوی رسیده هنگامه زد و خورد
برپا ساختند - او بهادران سید مظفر خان مقابل شده کشته گردید
و سید ماکهن پسر سید عبدالله و نبیره سید مظفر خان با بیست
و هفت کس بدرجه شهادت قایم گردید - و پس از آنکه خان مذکور
بعضور رسیده شرف ملازمت دریافت باضافه هزار سوار بمنصب
پنج هزاری ذات و سوار و عذایت خطاب خانجهان چهره ناموری
بر افروخت - و در سال چهارم جلوس یک هزار سوار تابین او دو اسبه
سه اسبه قرار یافته با همین الدوله بتذبییه عادل شاه بیجاپوری
تعیین شد - و در سال پنجم کامیاب ملازمت پادشاهی شده یک هزار
سوار دیگر تابین او دو اسبه سه اسبه مقرر گردید - و سال ششم نیز
به همین عذایت سر باذنی اندوخت - پستور بهمراهی شاهزاده محمد
شجاع بمهم پرینده رخصت پذیرفت - درین مهم مصدر ترددات
شایان و دلایرهای نمایان گردید - و چون تسخیر پرینده ملتوی مانده

شاهزاده حسپ الحكم فردوس آشياني عازم عتبة خلافت گشت سيد
 خانجهان بسرعت سريعه خود را رسانيده متصل اكبرآباد جبهه ساي
 آستان خلافت گويد - و در سال هشتم تيم سواران نابين او در اسبه
 ساسيه تقرر پذيرفت - و در همين سال به تذيبه ججهار سنگهه بذييله
 (كه شيوه بني ورزيده بود) با جمع از ديگر امرا تعيين شده نطاق
 عزيمت بر كمر همت بست - و پس ازان [كه ججهار سنگهه دست
 و پاى زده راه ديوگدهه (كه متصل صوبه برار واقع است) پيش
 گرفت - و عبدالله خان بهادر فيروز جنگ و خاندوران بتماقيب او
 مامور گرديدند] سيد خانجهان بر طبق حكم محكم جهت تنسيق
 ولايت مفتوحه و تفتيش دوائن آنجا متصل چورا گدهه توقف
 گزيده - و پس ازان بحضور رسيده در ايام (كه فردوس آشياني
 عزيمت سمر دواتابان پيش نهاد خاطر ساخته از درياى نريده
 گذشته گزار آن مخيم سراق اقبال بود) سعادت ملازمت دريافت
 و بعنايت خلعت خاصه با چارقب طلا دوز و جمدهر مرمع با بهول
 كتاره و شمشير مرمع و يك لك روپيه نقد رايت ناموزي بر افراشت
 در سال نهم يعطاي خلعت خاصه و شمشير خاصه و اسب از طويلا
 خاصه فرق مباحات بر افراخته با چوتنه از امرا بتاديب عادل شاه
 بيچاپوزي دستوري يافت - و از سمت پير بدهارور رسيده بنده و بار
 درانجا گذاشته راه طرف شولاپور گرفت - و در ائذاي قطع مصافحت

مردم تعین نموده سرادھون را مستحضر ساخت - و بر محالات جاگیر
 ریحان شولاپوری تاخته قصبہ دھاراسین را تھانہ نشین گردانید
 و بکرات با بیجاپوریان زن و خورد بمیان آمد - خان مزبور خود مصدر
 مراسم شجاعت گردیده مخالفان را ہر بار شکست فاحش داد *
 گریغ روزے زندرلہ بیجاپوری زخمی شدہ از اسپ بر افتاد
 یکے از رفقا اسپ باو رسانیدہ از میدان بر آورد - پس ازان (کہ بعضے
 از ولایت بیجاپور ویران گردید - و موسم ہرسات برسو رسید) خان
 مزبور بارادہ چھاوڑی برگشتہ بدھاوڑ آمد - پستہ چون عادل خان
 زیہاری شدہ اطاعت فردرس آشیانی اختیار نمود خان مزبور
 حسب الطلب ہزمین بوس عتبہ سلطنت قایز گشت - و چون
 اواخر همین سال پادشاہ عزیمت مستقر الخلافہ نمودہ ایالت
 ہرچہار صوبہ دکن (کہ عبارت از خاندیس و ہرار و بارہ از ملک
 تلنگانہ و قلیلے از ملک نظام الماکیہ باشد) بحدہ شہزادہ محمّد
 اورنگ زیب بہادر مفوض فرمود سید خانچہان بعدایت خلعت
 خاصہ مطرح التفات گردیدہ مقرر شد - کہ تا فواف خانزمان بہادر
 از تسخیر حصار جفر و غیرہ بخدمت پادشاہزادہ قیام نماید
 در سال دہم بحضور شتافتہ دستوری گوالیار (کہ متعلق بوی بود)
 یافت - و در سال یازدہم باز بعتبہ خسروانی رسیدہ چون عزیمت
 دار السلطنت لاہور پیش نہاد خاطر پادشاہی شد مشار الیہ
 باجارت قبول کام دل اندوخت - و سال چہارہم در دار السلطنت

لاهور شرف ملازمت دریافت نموده بعطای اضافه هزارى ذات
هزار سوار بمنصب شش هزارى شش هزار سوار پنجاه هزار سوار
در اسپه سه اسپه سر رشته اعتبار بدست آورد *

درین ایام (که راجه جگت سنگه ولد راجه باسو سر طغیان
برداشته بود) مشارالیه به تذبذب او و تسخیر قلاع مقصوفه اش
با فوج نامزد گردید - وقت رخصت بعزایت خلعت خاصه و دو
اسپ از طریقه خاصه با زین طلا و مطلا و فیل از حلقه خاصه با ماده
فیل و یک لک درپیه بطریق مساعدۀ سر بلذدی یافت - مشارالیه
بموجب حکم پادشاهی موسم بارش را در لاهور گذرانیده پس ازان (که
از کتل بهاولان و مچھی بهون گذشته ندیم گروهی قاعه نور پور معسکر
ساختم) مساعی جمیلۀ از تعین مورچالها و کندن نقب بتقدیم رسانید
اگرچه برج از قلعه پرید اما چون محصوران پس هر برج دیوارے
کشیده بودند راه درآمد پیدا نشد - پستتر بر طبق فرمان پادشاهی
تسخیر قاعه مؤرجه همت ساخته جوهر شجاعت را بروی کار آورد
و به نبردهای متواتره کار بر محصوران چنان تنگ ساخت که افواج
پادشاهی از جوانب دیگر بقاعه درآمدند - و جگت سنگه راه قرار
پیمود - در جلدی آن یک هزار سوار دیگر از تابین او دو اسپه سه اسپه
قرار یافت - پستتر (که راجه جگت سنگه باظهار ندامت پرداخته
صفح جرائم او از پیشگاه عنایت منظور شد) خان مشارالیه همراه

شاهزاده مراد بخش بحضور آمد - چون درین سال خبر آمدن شاه
 صفی (۲) دارای ایران جهت تسخیر قلعه قندهار بر زبانها افتاده بود
 شاهزاده دارا شکوه برای دفعه او دستوری یافت - خان مزبور
 هم بعطای خلعت خاصه و شمشیر مربع و دو اسب از طوایف خاصه
 با زین طلا و مطلا و قیل از حلقه خاصه مورد عنایات گردیده در همراهیان
 شاهزاده مزبور تعیین گشت *

درین اثنا خبر فوت شاه صفی شیوع گرفت - در سال شانزدهم
 خان مزبور برخصمت گوالیار محال جاگیر خود مورد التفات شد - و در
 سال هفدهم باز بملازمت پیوسته در ایامی (که فردوس آشیانی سمت
 اجمیر متوجه گردید) ارزا بکراست اکبر آباد گذاشت - پس از معارفت
 موکب خسروانی چندی در حضور بوده در سال هیزدهم رخصت
 محال جاگیر یافت - و در سال نوزدهم جلوس حسب فرمان طالب
 مازم گشته در دارالسلطنت لاهور دولت آستانهوس حامل نمود
 در اواسط همین سال مطابق سنه (۱۰۵۵) هزار و پنجاه و پنج
 هجری مغالوج گشته در ماه صاحب فراش بوده سفر آخرت گزین
 پادشاه قدر شناس تاسف نموده در باره پسرانش سید منصور
 خان و سید شیر زمان و سید منور (که آخرها بخطاب سید مظفر
 خان و سید لشکر خان مخاطب شدند - و احوال هریک درین صحیفه
 قلمزده کلام و قانع نگار گردیده) توجه مری داشت *

خان مزبور نامه بدزرگي و کثرت جمعيت و سخاوت بر آورده
 تا زیست بآبرو برسد - نوکران بیش قرار داشت - و هر که از
 ملازمان پادشاهي بوی متوسل میشد ساوک خوب نموده دیهات
 در جاگیر او میداد - هالیم و متواضع بسیار بود - گویند روزی
 فردوس آشیانی بر دستار خوان نشانیده شریک طعام ساخت
 پس از آنکه پادشاه برخاست سید خانجهان دویده جفت پاپوش را
 زیر پا گذاشت - پادشاه بر آشفته فرمود - که شما را شرم این خطاب
 عالی باید کرد - شخصی (که بدین خطاب مخاطب بود) امرأ چه
 که ما و جمیع شاهزادگان محتاج نگاه او بوده اند - و باستغنا با کسی
 حرف نمیزد - او عرض کرد که بنده فدوی درگاه است - پادشاه
 فرمود - که من بعد در جمیع امور رعایت توره و ضابطه باید کرد
 اما گریند که بمعاملت دنیوی نمی رسید - و بر کارپردازان خود
 اعتماد نمی کرد - خدمت گاران هموطنی خود را بسیار دوست
 میداشت - گفته آنها پیش او معتبر بود - (روزی عاملی) که پنجهزار
 روپیه عین المال جاگیرش بتصرف خود آورده بود (معرفت
 خدمتگاری سه هزار روپیه را اشرفی بیش خان مزبور آورد - که این
 حق دیوان و مستوفي ست - اما میترسم که فردا فتوای قتل من
 خواهند داد - خان مزبور خوش شده اشرفیها برگرفت - بعد ازین
 هر چند متصدیان ظاهر نمودند (که پنجهزار روپیه عین المال ذمه او
 باقی ست) قبول نکرد *

* خسرو سلطان *

دومى پسر نذر محمد خان والى باغ و بدخشان است - چون در سده (۱۰۵۱) يک هزار و پنجاه و يک خطبه ماراء النهر بنام نذر محمد خان خواندند خان مزبور با اتفاق پسر کلان خود عبدالعزیز خان در بخارا بکمال استقلال مسند نشين خانى گشته مهمات فرمانروايى را بذهج استقامت جاري گردانيد - و در سده (۱۰۵۵) هزار و پنجاه و پنجم بقرشى رفته ارکنج را (که حاکمى اسفنديار خان در گذشته بود) بتصرف درآورد - و با اوزبکيه (که برادر کلانش امام قاي خان ساوک تمام مرعى داشته و ضبط محصول و بندوبست ماراء النهر بران قوم را گذاشته خود محض باسم خانى خرسند بود) باز خواست آن ايام درمیان آورد - آن قوم خايغ العذار مطلق العنان رنجيده خاطر و رميده دل گشته بوان شدند که او را با پسرش از میان بردارند - خان مذکور استشمام را يک يکائى آن بداندیشان نموده باقتضای مصلحت سنگ تفرقه در جمعيت آنها انداخت - هر يک را بجائى تعيين کرد - سمرقند را با توابع بعبدالعزیز خان داده بيگ ارغلي را اتاليق و خسرو بيگ را ديوان بيگى او ساخت - و قاشقند را با مضافات بهرام پسر سيوم خود داد و باتي يوز را اتاليق او نمود - و نذر بي اتاليق امام قاي خان را (که در اوزبکيه اعتبار تمام داشت - و او را سرخیل فاتحه انگيزان ميدانست) بحکومت باغ نامزد گردانيد - و قندوز را (که حاکم نشين بدخشان

(است) بخسرو سلطان مذکور داد - و که در ده را با الواحق و ذوابع
 و هزارجات (که از دیر باز تعلق به یلمکتوش داشت) بے سابقه
 تقصیر تغیر نموده بمسجدان قلی پسر چهارم سپرده تردی عای
 قطان را اتالیق او نمود - و تیول اکثریت در خالصه ضبط نموده آنها را
 نقدی ساخت - و اثر مدد معاش و سیورغال قدیمه را بلباس اسناد
 متهم ساخته خود متصرف شد *

از آنجا (که ایام دولتش بسر آمده بود - و اقبال او در بادبار
 گذاشته) همگی خواجگان توران را (که رضیع و شریف آنجا حلقه
 ارباب شان در گوش دارند) بسبب وقوع برخی امور آزاده ساخت
 و ازین رو (که هر جا چراگاه بود برای دراب خود قرق نموده دیگرے را
 رخصت نمیداد) تمام احشام بهم برآمده دل دگرگون کردند
 عبد العزیز خان (که خلف ارشد و دایه عهدش بود) هر چند
 وسائل انگیخت (که خود بدستور امام قلی خان بخارا را دارالخلافه
 ساخته بلخ را بمن عطا کند) از چون چهل سال در بلخ گذرانیده
 آب و هوای آنجا با طبعش سازگار بود و دل کندن ازان مکان
 دشوار می نمود و نقل و تحویل اندوخته چندین ساله دشوار تر
 پسر را نیز بعدم انجام مرام رنجانیده - و با سران و سرداران بلخ
 (که مدتی مانند در تقدیم مراتب عبودیت سر موئے فرو گذاشت
 نموده توقع احسان و چشم نوازش داشتند) از حقیقت نشناسی

* حکیم صدرا *

ملقب بمسیح الزمان خلف حکیم فخرالدین شیرازی سمت
 که در عهد شاه ظهراسپ فرمان فرمای ایران بمیرزا محمد نامی
 گشته - اکثر خویش و قومش طبیب پیشه بوده اند - نسبش بکارت
 ابن کلاذه (که شرف ملازمت جناب ختمی مآب صلی الله علیه و سلم
 دریافته - و بدعای فیض انتمای آنحضرت فن طبابت و پزشکی
 در دودمان او تا روز جزا خواهد بود) میرسد - حکیم فاضل دانشمند
 نیکو اخلاق بود - در معالجه مرضی^(۲) ید بیضا می نمود - علمای عصر
 قولش را معتبر و تصرفات او را در معالجات معتمد علیه و موثق به
 میدانستند - طبای وقت بشاگردی او افتخار کرده مباحثه کتب طب
 در خدمتش می نمودند - اما چون بتوسعه مشرب مشهور بود شاه
 توجه کمتر بحالش میفرمود - حکیم صدرا نیز پس از تحصیل سائر
 علوم و فنون در طب مثل پدر بدانشوری و حذاقت علم اشتغال برافراخته
 در دینان شباب سال چهل و ششم اکبری وارد هندوستان گشت
 و در عهد جهانگیر پادشاه سرآمد حکما گردیده بخطاب مسیح الزمان
 و منصب سه هزار پانصد سوار سرفرازی یافت - بعد از جلوس
 اعلی حضرت بیش از پیش مورد نوازش خسروانه شده بخدمت
 عرض مکرر (که جز بمعتمد مزاج دان نسزد) اختصاص گرفت - و در سال
 چهارم برخصمت حجاز مجاز گردیده برهنه منی هدایت و بدرقه

(۲) نسخه [ج] مرضی

توفیق بزیارت حرمین مکرمین چهره سعادت نور آگین ساخت
و براه بصره مراجعت نموده به بندر لاهری رسید - و در سال
هشتم باستلام پیشگاه خلافت و جهانباپی نامیه بخت برافروخت
و چهل اسپ عربی (که در بصره و نواحی آن برای پیشکش خریدده بود)
بنظر در آورد - و بدرجه قبول رسید - ازان جمله دو اسپ یکم بوز
و دیگر طرف (که حسن منظر و نیکوئی لون و تناسب اعضا با تیروکامی
و باد خرامی فراهم داشتند) سرآمد طوائف پادشاهی گشته نخستین
پیداشاه پسند و دومین بتمام عیار موسوم گردید - و حکیم بتفویض
منصب پیشین و عطای فیل و بیست هزار روپیه نقد سر برافراخته
به حکومت بندر مبارک سورت و پرگانات آن دستوری یافت *

و چون حکیم در مذهب امامیه معتقدا بود و کمال ثقاوت و طهارت
داشت انجام کار از ملازم پیشگی استعفا جسته در دارالسلطنه لاهور
با دایه آسوده و خاطر شاد گوشه انزوا برگزیده داد عیش میداد
اکثری در لاهور و تابستان در خطه کشمیر بسر میبرد - و گاهی
حسب الطالب بحضور نیز می رسید - چون در ازاله امراض بیگم صاحب
(۲)
(که بجهت آتش زدگی بهم رسیده بود) کوشیده در سال هیزدهم
باضافه ده هزار روپیه بمالیه پنجاه هزار روپیه کامیابی اندرخته
خصت انصراف یافت - و در سال بیست و چهارم سنه (۱۰۶۱)
هزار و شصت و یک در کشمیر رخت هستی ازین جهان بربست

طبع موزون داشت - مسیح اللّٰهی تخلص می نمود - این شعر

* بیت *

از سبب *

* کم لذتم و قیمتم افزون ز شمار است *

* گوئی ثمر پیشتر از باغ^(۲) وجودم *

گویند حکیم سه صد کنیز داشت - و هر یک را بخدمت مقرر نموده

از صبح تا شام و از شام تا دو پاس شب مستغرق کار بود - و لمحه

فرست نمی داد - چون وجه این همه تقید و تعذیب پرسیدند گفت

زنان را تا شغل پیش نباشد خیال باطل در سر میروسانند - گویند

در وجه معیشت هم تنگ گرفته بود *

* حبش خان *

سیدی مفتاح حبشی از دیوبندها و قدیم پرستاران نظام شاهیه

است - و دران خانواده صاحب عزت و اعتبار بود - و از دیوبند باز

بقلعه دارمی قلعه اردگیر (که حصار است در کمال متانت و استواری

از سنگ و صاردج اساس یافته) می پرداخت - چون از آغاز سلطنت

صاحب قران ثانی ولایات نظام شاه پی سپهر افواج پادشاهی گشته

رفته رفته همگی حصون و محالات مستخر اولیای دولت اعلی حضرت

گردید و آن سلسله یکباره انقطاع پذیرفت محمد عادل شاه بیجا پوری

برای گرفتن اسمعیل برادر زاده خود (که دران قلعه محبوس بود)

هرچند تدابیر بکار برد و سیدی مفتاح را با طائف الحیل مستمال

میگردانید سودمند نیفتاد *

این اسمعیل پسر درویش محمد است نخستین پسر ابراهیم عادل شاه و همشیره زاده محمد قلی قطب الملک - چون ابراهیم عادل شاه بدولت نام غلام کلانوالی (که در نوکری او اعتبار تمام یافته قلعه دار بیجاپور شده بود) در مرض موت وصیت نمود (که بعد از پسر دوم محمد را بسوی بردارند) محمد پس از مسند نشینی درویش محمد را نابینا گردانید - زنانش اسمعیل را (که در آن ایام شش ساله بود) پنهان نزد نظام شاه فرستادند - باشد که از چنگ دشمنان رهائی یابد - او از بیم آنکه رسیدن اسمعیل شهرت یابد و خاطر عادل شاه ازان انحراف گیرد نادیده پیش سیدی مفتاح فرستاد - او ده سال در زندان نگهداشت - و مشار الیه بے آنکه اظهار ایلی بعادل شاه نماید بے سر و سردار بیستگرمی قلعه استوار سر نخوت و بزرگی می افراشت *

سال نهم در ماه محرم سنه (۱۰۴۶) هزار و چهل و ششم هجری خاندوران بهادر بمحاصره آن قلعه پرداخت - و از طرفین دست و بازوی جلالت و حماسه برکشادند - و چون نقبها بقلعه نزدیک رسید حصار نشینان را های ثبات از دست رفت - سیدی مفتاح مضطرب گشته بخاندوران پیغام داد - که اگر مرا در ساک بندهای درگاه منحرط سازند من قلعه را می سپارم - خان مذکور چون ملاتمسات ادرا قبول نمود از آرزوهای دیگر (که شایستگی

پذیرائی نداشت) در میان آورد - و زد و خورد آغاز کرد *
 گویند در ایام محاصره اکثر ما محتاج قلعیان بصرف آمده بود
 لهذا سیدی مفتاح تدبیر و انگیخته بخاندوران اظهار اطاعت
 و نوکری نمود - و برای ملازمت روزی معین ساخت - و در اثنای
 آن دروازه‌ای قلعه را برکشان - تا مردم بلشکر پادشاهی آمد و شد
 نموده آنچه می‌بایست گرفته بقلعه آوردند - روز موعود ملاقات باز
 دروازه‌ها بسته بر سر جنگ و جدال شتافت - بهر تقدیر خاندوران
 نقی را (که سرپای برج شیر حاجی کشیده بود) آتش زد - اگرچه
 چندان خلل بقواعد حصن ارک راه نیافت اما سیدی مفتاح
 از عاقبت بینی جز اطاعت چاره ندیده نزد سردار آمد - و بعد
 محاصره سه ماه و کسری قلعه تسلیم نمود - و اسمعیل نبیره ابراهیم
 عادل شاه را که زندانی بود حواله کرد *

سیدی مفتاح از پیشگاه خلافت و جهانبانی بمنصب سه هزار
 هزار و پانصد سوار در اسبه سه اسبه و خطاب حبش خان مورد التفات
 خسروانی گشت - و به تغذوه تیول جید سومایک دولت اندوخته
 همواره در کمکیان دکن انتظام داشت - و هیچگاه صوبه داران دکن
 پاس عزت و احترام او را فرو نگذاشتند - و او هم اگرچه بشکل دشمنان
 عجیب و غریب بود و بسیار مرطوبی داشت اما خالی از اهل بیت نبود
 علما و صلحا را بسیار دوست داشت - و خدمت کرده - و بایصال
 زر باریاب کمال و اهل استحقاق کوشیده - و در نوکری پادشاهی

بسیار چست و چالاک بود - در سال بیست و نهم شاهزاده محمد
 اورنگ زیب بهادر ناظم دکن او را با جمیع امرای دکنی به همراهی
 میرزا خان حاکم برار بر سر زمیندار دیوگنده تعیین نمود - و چون
 شاهزاده در سال سیم متوجه گنکنده گردید دران مهم نیز خود را
 رسانیده مصدر خدمات گشت - مشار الیه به بابا فیروز (که درویشی
 بود در قصبه پتھری) اعتقاد و اخلاص بسیار داشت - و اخراجات
 خانقاه شیخ هر سال و هر ماه سر برآه می نمود - و چون بابای مذکور
 ازین جهان گذران بدار الجنان نقل نمود خان مذکور مقبره او
 دران قصبه بنا نهاده - که امروز زیارتگاه مردم است - پرگنه و کاور
 سرکار ناندیر دکن در جاگیر داشت - وطن قرار داده اکثر سادات
 عربستان را درانجا ساکن گردانیده بانواع خدمتگاری پیش می آمد
 و کتب بسیار قیمتی از دیار عرب طلبید - و دست بذل و کرم دراز
 داشت - پسرش احمد خان هم منصب عمده یافته - جوان وجیه
 نمایان بود - شاه عالم بهادر در هنگام صوبه داری دکن التقات بسیار
 بحالش میکرد - از زمینداری پرگنه مذکور خریده با جاگیر داری
 جمع ساخت - در عهد عالمگیری در گذشت - پسرانش منصب قلیل
 یافتند - دیهات پرگنه بمردم دیگر تفخواه شد - مدتی بدر ثمر زده
 بخود سری بسر بردند - در عهد خسرو زمان عوض خان بهادر
 قسوره جزی بمحاصره مسکن آنها پرداخته سیدی حسین را (که
 کلان تر آنها بود) گرفته مقید نمود - پستر بحکم نظام الملک آصفچاه

مخلصي یافته بر سر کار خود شتافت - و پس از زمينداري مذکور
تعلق باولادش دارد *

• حیات خان •

داروغه آبدار خانه و سر کرده^(۲) خدمتگاران اعلیٰ حضرت بود
بفروزي اعظمان و رفوز محرميت و دوام حضور اختصاص داشت
مدتها بداروغگی دولتخانه (که جز بمعتمدان نسیپارند) و داروغگی
چیلها و داروغگی خواصان مي پرداخت - غالبا این همان حیات
خان است که در عهد جنم مکاني نیز بداروغگی آبدار خانه مامور
بود - و روز شکار شیر (که از انیرای سنگدلن کردن بسیار بظهور رسید^(۳)
و پادشاهزاده شاهجهان بکومک او متوجه شده شمشیر شیر
حواله نمود) او نیز بهمرکابی پادشاه اختصاص داشت - سال ششم
جلوس فردوس آشیانی بمنصب هشتصدی دو صد سوار (سیده
و سال پانزدهم هزاری دو صد سوار گردیده سال هیزدهم باضافه
پانصدی دو صد سوار و سال نوزدهم بافروزی پانصدی دو صد سوار
بمنصب دو هزار و شش صد سوار چهار کامرانی آفروخت - پستر
بداروغگی گوز برداران و منصب داران احدی مامور شده سال بیستم
باضافه دو صد سوار و پستر بداروغگی مردم جلو و افروزی دو صد سوار
بمنصب دو هزار و سوار فائز گشت - پس از آن باضافه پانصدی
ذات و سال بیست و یکم بافروزی پانصدی دیگر بمنصب سه هزار و

هزار سوار هرفرازي يافتند - سال بيست و سيوم بافزايش در صد سوار
 و سال بيست و چهارم بعطای علم و پستر باضافه سه صد سوار
 بمنصب سه هزار و پانصد سوار سربلندي اندوخت - و سال
 (۲) بيست و نهم بعنايت نقاره طبل شادمانی برنواخت - و سال سيم
 (که سنين عمرش بهفتاد (سيده بود) بنابر عروض مرض فالج
 از دولت باريابي محروم گرديد - پادشاه بآئين بنده پرزي ديهايت
 بيست لک دام از حویای مستقر الخلافه بطريق سيورغال باو عطا
 فرموده بر منصب پسر و نبیره اش افزون - و خدمات حضور (که
 بار متعلق بود) بدیگران تفويض پذيرفت - سال سي و يكم بيست
 و هفتم شعبان سنه (۱۰۹۷) هزار و شصت و هفت هجري در باده
 مذکور بديار خاموشان منزل گزيد *

* حسام الدين خان *

ميرزا حسام الدين حسن نبیره ميرزا غياث الدين علي آصف
 خان است - پدرش نظام الدين علي نام داشته - مومي اليه مرد
 عياش بے پروا بود - و در عذقوان جواني بکمال استغنا ميگذرانيد
 بنابر قرايتي (که اين سلسله را با يمين الدوله آصفشاهي ست)
 بعد جلوس اعلی حضرت سرگرم تقديم خدمات پادشاهي گشته مدتی
 در دکن بکارهای متفرق بسر برده در سال پانزدهم بمنصب هزار و

(۲) نسخه [۱] سه هزار و پانصد سوار (۳) در [بعضی نسخه]

بيست و ششم *

پانصد سوار سرفرازي يافته ببخشيشگري دکن قامت اعتبار خویش
بر آراست - با آنکه از ديانت و بيغري از آميزش مردم آزادانه
ميزيست اما از روی دانش و فهميدگي نوعی حسن سلوک سر کرد که
زبانها بتعسين گویا گشت - صوبه داران دکن باعزاز و احترام با او
پيش آمدند - خاندوران نصرت جنگ واسطه ترقی او شده کارداني
و ديانت مشار اليه را با خدمت طلبيه دل نشين اعلى حضرت
ساخت - در سال هيزدهم از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدي
ششصد سوار و خطاب خاني سرمايه اندوز عزت و افتخار گردید
و در سال بيست و یکم بمنصب دو هزارى ذات هزار سوار سرفرازي
يافته بعزل بخشيشگري دکن و تفويض حراست قلعه اردگیر محکوم
و مامور گشت - چون ميخواست (چنانکه در دانش و کارشناسي
شهرت گرفته بشجاعت و مردانگي هم نام بر آید) دران ناحيه دسمن
جرات و جسارت از آستين همت بر آورده تا سرحد گلکنده^(۲)
بسروکش افکني و متمرّد گدازي قيام درزید - و در پيشگاه سلطنت از
متصدیگري برآمده نقش سري و سرداري نشانند - و باضافه پانصدي
پانصد سوار سر برافراخت - و در سال سيم از قلعه دارى اردگیر
تغیر شده بفوجدارى تلنگانه از انتقال هادي داد خان انصاري^(۳)
سرعزت برافراخت *

(۲) نسخه [ج] بر کشاده (۳) در [بعضی نسخه] دیدار خان - و در

[بعضی] دیدار خان - یا دیدار خان باشد •

معلوم نیست که صوبه داری برار چه وقت بخان مزبور قرار یافته
چون آن شاه اقبالمند در تعاقب دارا شکوه از آب بیاه گذشت
صوبه داری برار از تغیر حسام الدین خان بسید صلابت خان
مخاطب باختصاص خان مقرر گشته فوجداری سرکار بیجاگده
بخان مذکور مفوض گردید - سال فوتش بنظر نیامده *

مشارالیه با اشتغال دنیوی همواره اوقات را بعیش و طرب
میگذرانید - و اصلاً بکوچه فکر و اندوه گذر نداشت - در فن موسیقی
بسیار ماهر خوش محاوره بدیهه گوی سخندان بود - اگرچه بتحصیل
علوم نپرداخته اما از کثرت مصاحبت با علما آشنائی بهر علم داشته
که بوقت تقریر عاری نبود - حسن خط را بخط استاد رسانیده
قطعه نویس بظایر بود - و نهایت شیفته صید و شکار - و کثیرالارلان
بود - پسران رشید داشت - نخستین پورش میرزا نعمت الله - که
از سائر برادران بیشتر صاحب نام و نشان گردید - هنگام عزیمت
مالگیری بقصد انتزاع سلطنت رفاقت گزیده بعد نخستین جاوس
بخطاب سهرابخانی و از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی
چهارصد سوار و فوجداری بالاپور برار کامیاب عزت گشته رخصت
دکن یافت - و پیوسته بتقدیم خدمات حضور و بیرون مورد نوازش
خوردانی بود - پسرش میرزا عاقبت محمود سزاوار خان است

که از فوج داری الهند و قلعه بکراست قلعه بیدر امتیاز یافته در عهد
 خاند منزل ضعیف بصر طاری گشته تغیر شد - و در برهانپور درگذشت
 پسرش میر نظام الدین علی حسام الله خان مدتها در قلعه داری اودگیر
 گذرانیده در ایام بے ضبطیهای صوبه داران با سرکشان آن ناحیه
 (که قوم اند موسوم به بیدر بدال هندی) زد و خورد داشته پسران
 جوان او دران آریزشها فرور شدند - پس ازو پسر خردش خطاب
 پدر یافته تا حالت تحریر بقلعه داری آنجا می پردازد - و چون
 شجاعت و جرأت آرثی دارد با آنکه فرقه ضالّه مرهته بهر جانب
 و هر طرف تسلط افزاست اما متمدن آن ناحیه ازو سر حساب اند
 و فی الجملة درین زمانه احیای نام نیاگان خود می نمایند - این هم
 از حسن نیت حسام الدین خان مرحوم است - که از صد سال افزوده
 و هنوز سلسله او یا برجاست *

* حکیم حافق *

پسر حکیم همام گیلانی است - ولادت او در فتهپور سیکری بعهد
 عرش آشیانی واقع شده - و هنوز حدیث السن بود - که پدر درگذشت
 چون نیاگانش همه صاحب فضل و دانش بودند او نیز اوقات خود را
 بتحصیل لغت کمال متعارفه صرف نموده بشعرو انشا شهرت گرفت
 و با آنکه در طب آنقدر ماهر نبود بهذاقت نام برآورد - و در زمان
 جهانگیری برشادت و اعتبار چهره بختوری برافروخت *

(مآثرالاهورا)

چون سرپرست سلطنت بجلاوس فردرس آشیانی زید دیگر یافت
 بمنصب هزار و پانصدی ششصد سوار سر برافراخت - و در همین سال
 برسم سفارت توران رخصت یافت - که امام قلی خان والی آنجا
 سلسله جفیان صداقت و وداد شده عبدالرحیم خواجه جویداری را
 بعنوان هجایت نزد جنت مکانی فرستاده بتحریر آورده بود - که شاه
 عباس صفوی روابط قدیمه را مفظور نداشته قندهار را از تصرف
 اولیای دولت برآورد - لائق آنکه شاهزاده ولیعهد با لشکر گران
 و سامانی در خور بتسخیر آن معین گردد - مانیز با لشکر مادر اوالنهر
 و بلخ و بدخشان بدان سمت شتافته آنچه دولتخواهی ست بتقدیم
 میرسانیم - و بعد از فتح بتسخیر خراسان پرداخته هرچه خواهند
 ازان ولایت ضمیمه ممالک محروسه گردانیده تتمه را بما مرحمت
 فرمایند - ناگاه در اثنای این گفت و شنود قضیه ناگزیر جنت مکانی
 رو نمود - خواجه در مبادی جاوس شاهجهانی از دارالسلطنه لاهور
 بدارالخلافه اکبر آباد آمده سعادت بار اندوخت - و در همان نزدیکی
 بدیرین حرفه که داشت درگذشت - ارسال نامه دوستی و تعیین و خشور
 ازینطرف هم لازم آمد - حکیم را (که پدرش در فرمانفرمائی عرش آشیانی
 برسم رسالت نزد عبدالله خان اوزبک فتنه بود) با ارمغان یک لک
 و پنجاه هزار دریده و نفائس هندوستان رخصت فرمودند - و پس
 از معادرت در سال چهارم خدمت عرض مکرر (که بحسن تقریر

و مزاج داني محتاج است) از تغیر حکیم مسیم الزمان بدر تفویض یافت . و پستار بتوالیه اضافی بمنصب سه هزارى پایه برترى و فراشت و بعد ازان بذاير وجه از منصب افتاده در اکبرآباد گوشه انزوا برگزیده بسالیانه بیست هزار ردیه موظف گردید . و در سال هیزدهم بافرایش سالیانه از اصل و اضافه چهل هزار ردیه آسودگی اندر خدمت در سال سی و یکم سنه (۱۰۶۸) هزار و شصت و هشت بساط هستی در پیچید . صاحب مرآت العالم فوتش را در سنه (۱۰۸۰) هزار و هشتاد نوشته *

حکیم بسیار تند مزاج با رعزمت و تبختر بود - از خویششن بیغی و هر خود غلطی طرفه یندار داشت - رباعی میراللی همدانی (که از سخن سنجان خوش فکر است - و هنگام مراجعت حکیم از سفارت توران در کابل بدیدنش رفته نقش صحبت در دست نشست) مشهور است *

* رباعی *

* دایم ز ادب سنگ و سبوتوان شد *

* در دیده اختلاط مو نتوان شد *

* صحبت بحکیم هانق از حکمت نیست *

* با لشکر خط در بر نتوان شد *

هرچند طبابت را درست نوزیده بود اما نظر بر اعتبار و نامش امرا استعلاج می نمودند - چندی در نگارش مآثر صاحبقران ثانی

قلم معاني رقم را جواني نموده - چون ديگر منشيان سخندان
بدان كار پرداختند او دست كشيد - شعرش صاف و درست است
سخن سازي پيشين را طرز تازه گويان آميخته - خالي از حلاوت
نيست - ليكن از خود را به از انوري ميدانست - ديوانه در كمال
ترنين مرتب ساخته در قاب مزمار گذاشته هرگاه بمجلس مي آورد
هر كه بتعظيم آن بر نمي خواست اگر عمده هم مي بود ناخوشي
مي كرد - و آنرا بر رحل طلا گذاشته ميخواندند - اين بيت او
مشهور است *

* دلم بهيچ تسلي نميشود حاذق *

* بهار ديدم و گل ديدم و خزان ديدم *

* حقيقت خان *

اسحق بيگ يزدي - ابتدا خانساماني سركار ممتاز الزماني
داشت - سال چهارم جاجوس فردوس آشياني چون آن عفيفه از دار
فاني بدار باقي نقل نمود پادشاه او را (كه مرد كتخدا منش
بود) بخدمت ديواني بيگم صاحب بر نواخت - سال نهم جهت
تفتيش دفائن چهار سنگه باغي (كه بقتل درآمده بود) با مكرمت
خان و باقي خان چيله جانب ديذا تعيين يافت - و بحسن تفحص
ايضا بيست و هشت لك (رويه از چاههاي آن نواحي برآمده
داخل سركار پادشاهي گشت - سال دهم بمنصب هزاري صد سوار

چهره اعتبار برافروخت - و سال دوازدهم بخطاب حقیقت خان مخاطب گردیده بخدمت عرض مکرر از تغیر عاقل خان عنایت الله نامزد شد - سال سیزدهم باضافه صد و پنجاه سوار و سال شانزدهم بافرونی پانصدی و سال هیزدهم بافزایش پنجاه سوار از اصل و اضافه پانصدی هزار و پانصدی سه صد سوار ترقی پذیرفت - پس از آن بمنصب اضافه یافته از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و سه صد سوار عزامتیار اندوخت - که از فهرس آخر پادشاه نامه بمنصب او بشرح مرقوم مستغاد میشود - سال بیست و هشتم چون بکبر سن رسیده بود پادشاه او را از کارها بازداشته بگوشه گزینی آرامش بخشید - و سال هفتم جلوس خلد مکان مطابق سنه (۱۰۷۴) هزار و هفتاد و چهار هجری در حالت انزوا کذب نیستی گزید *

* حسین بیگ خان زیگ *

خواهرزاده و خویش علی مردان خان مشهور است - چون سعید خان ناظم کابل حسب الاشارة علی مردان خان بقندهار پیوست رعایا و سکنه آنجا را در موافقت متروک یافت - دانست که با افواج قزلباش در حوالی بست بند و بست واقعی صورت نخواهد گرفت علی مردان خان را با جمعی در ارک قندهار گذاشته سه هزار سوار او را بسرداری مشارالیه همراه گرفته با قزلباشیه عرصه نبرد آراست فوج ایران بر مردم علی مردان خان غالب آمده در مردم او تزلزل راه یافت - اما سعیدخان بروقت خود را رسانیده مخالفان را آواره

بادیه عزیمت ساخت - مومنی الیه بهمراهی علی مردان خان سعادت
 ملازمت صاحبقران ثانی دریافته بنوازش خسروانی اختصاص گرفت
 چون آثار گردانی از وجنات احوالش ظاهر بود ادرا از همراهی
 خان مذکور برآورده شرف اندوز حضور ساخته بخدمت آخته بیگی
 (که جز بمخصوصان معتمد تفویض نیابد) برنواختند - و در سال
 هیزدم بانضمام آن خدمت توزک مقرر گشته بعنایت عصای مرصع
 و اضافه منصب تارک عزت برافراخت - و در سال بیست و یکم
 از کارهای حضور باز داشته بعنایت صوبه داری کشمیر و خطاب
 خانی و باضافه پانصدی ذات و پانصد سوار بمنصب هزار و پانصدی
 هزار سوار و عطای علم و فیل مبهایی فرموده بدانصوب دستوری
 دادند - و در سال بیست و هشتم بخدمت فوجداری میان درآب
 از تغیر غضنفر خان و اهتمام عمارت مخلص پور (که ساعت تاسیس
 آن هفدهم محرم سال مذکور سنه (۱۰۶۵) هزار و شصت و پنجم
 هجری مقرر شده بود) (خصت یافت - و در سال سی و یکم بار دیگر
 بمرحمت خدمت میرتوزکی کامیاب گردید - و در جنگ سموگده
 خان مذکور میراهتمام توپخانه پادشاهی بود - داراشکوه توپخانه
 خود را بسرداری برقداز خان میرآتش خویش از دست راست
 و توپخانه پادشاهی را از طرف چپ درپیش صف لشکر جا داده
 هر دو در افرختن نیران جنگ و گرم ساختن هنگامه نبرد پایه کمی
 از یکدیگر نیاروندند - ادبار سردار را چه علاج - پس از فرار دارا شکوه

چون مهمات سلطنت بخدام عالمگیری مبارک‌گودین مشارالیه نیز
بتقبیل عتبه خلافت سربلندی یافت - در سال جلوس بفوجداری
بنگش مرخص گردیده در آخر سال دوم معزول گشت - و در سال
هیزدهم بفوجداری جوهرپور سرقراری یافت - و در سال نوزدهم آخر
سنه (۱۰۸۹) هزار و هشتاد و ششم هجری ودیعت حیات سپرد
پسرانش میرزا عطاءالله و میرزا امان مدتها در رکاب پادشاهی بوده
فخستین هفتصدی شده در گذشت - و دومین بتعیذاتی کابل تعیین
شده درانجا ترقی نموده بخطاب ناصر خان نادرپور اندوخت
چنانچه احوالش جدا برشته تدریر درآمده *

* حسن علی خان بهادر *

عالمگیر شاهي دومین خلف آله وردی خان مشهور است - چون
چهره اش در مهابت و صلابت مانا بشیر بپر بود در طفلی ازرا میرزا
باگه میگذشتند - بقوت دست و زور بازو و در قد و قامت جوان
نمایان - و از سائر برادران با امتیاز شایان بود - و همواره برضامندی
و همراهی پدر گذرانیده در اواخر زمان اعلی حضرت (که شاهزاده
شجاع پای بے اعتدالی پیشتر گذاشت - و آله وردی خان با دسران
طوعاً و کرها رفانتش اختیار نمود) در جنگ بهادرپور بنارس [که
فیما بین شجاع و سلیمان شکوه پسر کلان دارا شکوه (که از پیشگاه
خلافت با بسیاری از بندهای پادشاهی بمقابله او رفته بود) اتفاق

(۲) در [بعضی نسخه] بشیر و بپر بود (۳) نسخه [ب] باء چهار *

افتاد - و شجاع شده یافتند راه بنگاله گرفت [حسن علي از پدر
جدا شده بلشکر پادشاهي ملحق گشت - و پس از هزیمت داراشکوه
(که طوفان تفرقه بر جمعیت سلیمان شکوه ریختند - و هر یک از
منصبداران پادشاهي و نوکرانش ترک همراهي گزیده راه مقصود
سر کردند) مشارالیه بواسطه (اجه جیمسنگه احرار سعادت آستان
عالمگیری نموده باضافه پانصدی و افزایش سواران بمنصب هزار
و پانصدی هزار سوار و خطاب خانی مورد انظار عاطفت شد - و در
همین سال هنگام توجه عالمگیری بجنگ کهجوه بافروزی پانصدی
و خدمت قوش بیگی عزت اندوخت - و بعد از جنگ دوم داراشکوه چون
دارالخلافه بنزول موکب پادشاهي (دنق یافت ضمیمه قوش بیگی گری
فوجداری نواحی شاهجهان آباد از تغیر کیرتسنگه بار نامزد گشت
(۲) و چون دوام التزام رکاب پادشاهي ناگزیر عهده قوش بیگی گری ست
خان مذکور پیوسته در سفر و حضر بحسن خدمت مطرح انظار
اعطاف خسروانی می بود - و در سال نهم بداروغگی ملازمان جلو نیز
اختصاص گرفت - چون آخر سال دوازدهم انتهای الویه از مستقر الخلافه
(۳) اتفاق افتاد خان مشارالیه از تغیر صف شکن خان بفوجداری متعرا
و از اصل و اضافه سه هزار و پانصدی در هزار و پانصد سوار سر بلند
گشته با فوج حضور بمالش سرتابان آن ناحیه رخصت یافت

(۲) نسخه [ب] کهجوه (۳) نسخه [ب] کیرتسنگ - و نسخه [ج]

کیرتسنگ - یاگوری سنگه باشد (۴) نسخه [ا] بمستقر الخلافه

خان مزبور در قتل و اسیر آن شور انگیزان و تلخمت و تاراج موطن آنها
 غایت جهد و دلاوری بکار برده در انقطاع نسل و تبار و انهدام قاعهای
 استوار دنیفه از دقائق فرو نگذاشته دیگران را از همراهان خود و غیره
 بر محال زمینداری مستقل گردانید - و کوکلا جات شقی را (که
 علت کشته شدن عبدالنبی خان فوجدار و سبب نهیب و غارت پرگنه
 شاد آباد او شده بود) با سنگی مفسد همراهی او گرفتار ساخته بحضور
 فرستاد - و بقهرمان پادشاهی در بادافراه اعمال زشت بپند بزد آن
 دو واجب القتل جدا کردند - پسر و دختر کوکلا جهت تربیت خواله
 جواهر خان ناظر شد - و آخر دختر در خداله نکاح شاه تلی چیله
 پیش منصب روشناس درآمد - و پسرش فاضل نام حافظ شد
 که نزد خاندان مکان حفظ دیگر آن چنان قابل اعتماد نبود
 و باستماع قراءت آن پادشاه (که بعد جلوس بحفظ قرآن موفق شده)
 سعادت اندوز بود - خان مذکور در جایزه این حسن تردد بعطای
 نقاره کوس شادمانی نواخت - و پس ازان بنظم صوبه آله آباد تعیین
 گشته در سال بیستم بصوبه داری اکبر آباد امتیاز یافت - و در سال
 بیست و یکم ازان جا معزل شده بحضور رسید - و در سال بیست
 و دوم (که مرتبه اول رایات پادشاهی بجانب آجمیر افرشته شد)
 خان مذکور به همراهی خانجهان بهادر جهت ضبط جوده هپور و غیره
 ملک راجه جسونت متوفی معین شد - و چون سال بیست و سیوم

موکب پادشاهی بعزم گوشمال از احمدیارد پور توجه نمود فوج
 گران بسرکردگی حسن علی خان به قنیه و تعاقب رانا با سامان
 شاهان و مصالح فراوان تعیین یافت - درین مهم از مشارالیه کارهای
 عمده دست بسته شده و صدر خدمات شایسته گردید - تا آنکه روز
 از دره گذشته برسر رانا قیامت آورد - و او نتوانست خود را جمع کرد
 خیمه و اسباب گذاشته بدرزد - خان شهابت نشان بتخانه پیش
 هوایی رانا را با یکصد و هفتاد و دو بتخانه دیگر واقع فواحی اودی پور
 مسمار ساخته بحضور رسید - و بخطاب بهادر عالمگیر شاهی ناموری
 اندوخت - و پس از آنکه رایات پادشاهی ظلال افکن ساخت دکن گشت
 حسن علی خان بهمراهی شاهزاده محمد اعظم^(۲) بمحاصره بیجاپور
 مامور گشت - با آنکه هر روز در مورچال هنگامه دار و گیر و معرکه
 زد و خورد گرم و آریزشها با فوج نواحی بی دربی بود قحط و غلای
 عظیم بر لشکر زد آورد - ازین جهت در سال بیست و نهم حکم بزام
 پادشاهزاده رفت - که هرگاه حال بدین منوال است دست از محاصره
 باز کشند - و با افواج بحضور (که در آنوقت سواد شولاپور مضرب خیم
 پادشاهی بود) بپیایند - پادشاهزاده مجلس کنگاش با عمدهای
 آزمون کار آراست - اول حسن علی خان بهادر عالمگیر شاهی مورد
 التفات گردید - که سرانجام مهم یساق موقوف بر اتفاق بندهای
 پادشاهی است - بدین مضمون حکم محکم از جناب خلافت صادر

شده - رای شما در مقدمات صالح و جنگ و شتاب و درنگ (صین
و متین است - که بدین گونه متاعب و مصائب بسیار دیده و شنیده
و کشیده اند - درین مقدمه چه اندیشیدند - خان مومنی الیه
پاسخ گذار شد - که نظر بر صلاح لشکر و رفاه عموم خلق مصلحت
در بر خاستن است - هرگاه در مهم بلاخ پادشاهزاده مواد بخش را
بنابر بواعث شکی تاب و توان^(۲) استقامت نماند کام و ناکام بے حکم
اعلی حضرت دست از مبارزه برداشته راهگرای حضور شده بود
آنچه بر خلق میگذرد ظاهر است - و بحضرت خود حکم رسیده - بعد
از آن دیگر عمدها مخاطب شده همگان موافق رای خان مشار الیه
تأیید جواب نمودند - پادشاهزاده فرمود از خود گفتید - از من
بشنوید - محمد اعظم با در پسر و بیگم تا جان دارن ازین مهلکه نخواهد
بر خاست - بعد ازین پادشاه تشریف آرند - و تجهیز لاش فرمایند
رفقا را در بودن و رفتن اختیار است - عزم خداوندان ناموس ملک
و ملت قضای آسمان است - دیگرگون نمیگردند - و بمیان استقامت
پادشاهزاده خان فیروز جنگ با لشکرگراں و رسد غله از شمار فوآوان
رسیده عمر بیسر تبدیل یافت - و در همین سال صوبه دارم برابر
از انتقال ایرج خان نامزد حسن عای خان بهادر شد - چون از گوم
محاصره بیجاپور بود و تردهای پسندیده می نمود رضی الدین خان
شیخ رضی الدین (که از اشراف بهاگاپور بهار است - و مهمات خانه

خان مذکور و افواج پادشاهی متعلقه از سرانجام میداد (به نیابت
متغین گردید *)

شیخ فاضل متبحر و در مولفین فتاوی عالمگیری منخراط بود
سه رزیده یومیه می یافت - چون در اکثر فزون هم دست داشت
سپاهگری و عملداری و ندیمی و از هر جا خبرداری علاوه آن بواسطت
قاضی محمد حسین جونپوری محتسب حضور کمالاتش بعرض
خالد مکان رسیده یکصدی منصب یافت - و رفته رفته بیماری طالع
و حسن سلیقه باعانت و امداد حسن علی خان برتبه امارت و خانگی
فائز گردید - و پیشکار همه کار سرکار خان مذکور گشته در استیصال
جانت متعرا و مهم رانا کارهای نمایان بتقدیم رسانید - و در آغاز سال
سیم در اثنای گفتگو با سپاه گشته گردید - نظم صوبه مسطور بنیابت
خان مذکور بمحمد مومن خویش ایرج خان قرار گرفت *

و چون محاصره بیجاپور بامتداد کشید همت پادشاهانه برجوشید
بر زبان گذشت - که ما زمره سلاطین از مراتب دنیوی فائده که داریم
تخصیل نام است - خواستیم از فرزندان یکی حاصل کند - میسر نیامد
به بیغم این دیوار چه طور از پیش بر نمی خیزد - از شولاپور رایات
عزیمت بدان طرف درجه پیمای تسخیر گشت - چون کارها در گرد
اقبال است بیست و یکم شعبان سنه (۱۰۹۷) هزار و نود و هفت
هجری رسولپور سه گروهی بیجاپور مطرح خیام ظفر ارتسام گردید
(۳) نسخه [ج] همه کاره سرکار *

و چهارم ذی القعدة سنه مزبور بیجاپور کشایش یافت - حسن عای
خان بهادر (که بیماری شدید داشت) بعد یکرور بعالم بقا شتافت
گوی شجاعت و سپه داری از اقران می بود - در خیر خواهی خلایق
و گفتار و کردار درست ضرب المثل بود - پسرانش محمد مقیم
و خیر الله ترقی نکردند *

* حکیم الملک *

نامش میر محمد مهدی - وطنش اردستان است - ساله (که
محمد اورنگ زیب بهادر از دکن عزیمت مستقر الخلاء فرمود)
او همراهی گزیده بمنصب هزاری سربلند گردید - و رفته رفته بمخاطب
حکیم الملک مخاطب گشته سال یازدهم از اصل و اضافه بمنصب
دو هزاری پانصد سوار چهره بختوری افروخت - و سال سی و هفتم
(که محمد اعظم شاه را بنابر عرض بیماری استسقا نوبت بآن رسید
که دوره آستین نزدیک بچهارده گره تنگی میکرد - و دوره پایچه
پاجامه یک گز و شش گره رسیده بود) حکیم الملک برای معالجه
شاهزاده مذکور دستوری یافت - بعد رسیدن پادشاهزاده بحضور
پادشاه از بس محبت پدری خیمه برای شاهزاده در کلال دار نصب
ساخته هر روز یک مرتبه بدیدن پسر میرفت - و خود زیب النساء
بیگم همشیره حقیقی شاهزاده مذکور همراه شاهزاده طعام پرهیزانه
میکشوردند - و اکتفا بران داشتند - حکیم الملک که برای معالجه شاهزاده
تعیین شده بود چه در راه و چه بعد رسیدن بحضور در علاج ید بیضا

نمود - پس از آنکه شاهزاده را شفا داد باضافه هزارى ذات پدايه
چهار هزارى تصاعد پذيرفت *

صاحب مآثر عالمگيري زباني پادشاهزاده (که پيش پدر گفت)
مي نويسد - روزي (که شدت مرض بذهاب رسيد - و مردم مايوس
گرديده و اهمه ترکيدن بدن داشتند) ناگاه بين النوم رايقظه شخصه
نوراني نمودار شده گفت - توبه نصوح بکن - شفا خواهد شد - چنانچه
توبه بعمل آمد - و بعد رفع غفلت احتياج بول شد - و در طشت کلان
دفع گرديد - و هفت حصه از دم بر طرف گشت - روز دوم آزاد ولي
شيخ عبدالرحمن درویش نوشت - که جذاب مرتضوي فرموده اند
امشب توبه دادم - شفای عاجل روزي ميشود *

* حسين خان خوشگي *

پسر کلان سلطان احمد اعظم شاهي ست - چون پدرش حسب الطالب
عالمگير پادشاه از قصبه قصور (که موطن خوشگيان است) عازم
حضور گردیده زخم هستي بر بست - دو برادرش بايزيد خان
و پيرخان خود را بموکب پادشاهي رسانيده بمنصب سرفرازي يافتند
و او با برادر چارمين بمسکن مالوف معاودت نموده اصلا بفکر نوکوي
نيفتاد - اگرچه منصير بنام يافته بود اما هيچگاه از وطن برنيامد - آنچه
ديگران را بغرق ريزي سعي و تلاش بدست آمده او را باضعاف
مضاعف آن در خانه نشيني ميسر بود - پيوسته بروساده رياست
آن ناحيه اتکا داشت - و بوفور سپاه و جمعيت علم انا و لا غيري

می افراشت - بصوبه داران لاهور سر حساب فرود نیارنده چیره
 دست برداشته از قبول آنها (که دران حوالی بود) میداد - و هر چند
 خود را دیوانه وضع و سودائی مزاج را می نمود اما بکارها هشیار بود
 ادب خاندان قدسیه سیادت را کماینبغی بجا می آورد - و از احترام
 و اکرام سادات دقیقه فرو گذاشت نمیکرد - بمجذوبه مشهور ببتک
 گرویده بود - هر چه میگفت میکرد - ابا نمی آورد - و تا نشسته
 می بود ساعت بساعت خبر میدادند - که میان صاحب بخیریت
 اند - او الحمد لله میگفت - و آن مجذوب محمد خان نام داشت
 از بتک زنی ست - ^(۲) ناگاه جنون برده ماعش ریخت - و طبعش را
 بشورش آورد - مدتی زنجیر پیدا داشتند - آخرها صحبت حسین
 خان باری که *

* دیوانه چو دیوانه به بید خوشش آید *

در گرفت - و دران ربودگی و سلب احوال لخته گفتهای او بر تو

صدق برداد - و بر اعتقاد حسین خان افزود *

بتک زنی از اولاد شیخ بتک اند - که بقول جمهور پسر

خویشگی ست - و برخه نذیر شیخ الاسلام شیخ مودود چشتی دانند

اما باتفاق مرید و توشوریانی بتک و توزنی ست - و به پیر کبار

زبانزد قوم است - و شوریان نام پدر او ست - که پسر خویشگی ست

ادرا سه پسر بود - و تو و حسین و خلعت - نخستین را جاذبه شوق

(۲) در [بعضی نسخه] بتک - و در [بعضی] بتک *

الهي دامنگیر وقت گردید - بطلب مرشد برآمد - و چون بهای
 سعی نشیب و فراز بسیار نور دیده بقصبه چشت رسید بخدمت
 خواجه مورد چشتی [که خواجه معین الدین سنجری (قدس سره)
 بدو واسطه بار میبرد] پیوست - چهره مقصود نقاب برکشود
 مدتها بدستاری آن بزرگوار سعادت اندرخت - و پس از تکمیل
 بمعادرت وطن مالوف مجاز گردید - اما او بعد رحلت شیخ بمولد
 خویش (د آورد - و بسیاری از مردم کوه و جمله خویشگیان و جمعه
 حلقه مریدی او بگوش کشیدند - از کمال مریدانش شیخ بتک
 است - که عم اوست - و از ابدالان وقت بود - در حقش دعا کرده
 که تا قیام قیامت از ارباب معرفت و ولایت اولاد تو خالی نباشد
 لهذا اکثری درین قوم صاحب کمال بودند - و این شعبه هم
 به پیرزادگی مشهور *

نقل کنند که لباس پیرو تو سیاه بود - چون شیخ بتک بدرجه
 کمال مرتقی گردید آنرا بدر بخشیده خون بلباس سفید متلبس
 (۲)
 گشت - ازین است که بتک زبان هر چیز سیاه را بر خود مبارک
 دارند - بخلاف رتوزبان که آنها مشوم انگارند - و لوائی خویشگیها
 که سیاه و سفید می باشد اشعار دارند بتبرک هر دو بزرگوار *

بالجمله حسین خان در قصبه تصور و اطراف و جوانب آن
 کوس خون سری و خود را ئی می نواخت - و بجاگیر داران عمده

و غیر عمد آن ناحیه جز بسرتابی و گردن کشی جواب نمیگفت
 تا آنکه بهادر شاه بلاهور آمده طرح اقامت افکند - و پستو پرخاش
 و مغازعت شاهزادهها بمیان آمد - اصلا بتلاش و تودن (که ناگزیر چنین
 اوقات است) پا بیرون نگذاشت - و بهمان شیوه نکوهید و خویش
 سرگرمی داشت - چون اوائل عهد فروخ سیر نظم صوبه پنجاب
 بعد الصمد خان دلیر جنگ تفویض یافت او با خان مذکور وسائل
 اخلاص و یکجہتی برانگیخته برای ملانانش بلاهور آمد - خان ناظم
 فوجداری لکھی جنگل را نیز بدو مغرض فرمود - آن نا انصاف
 زیاده بر خود تنیده مواد تمرد و فساد را پیش از پیش آماده
 گردانید - و چون ناظم دید (که زر لکھی جنگل را هم مثل زر تصور
 بلغیده تن بحرف حسابی در نمیدهد - و حامله غیر از نداشت
 و پشیمانی نیست) قطب الدین (و هله را بر تعلقه اش تعیین نمود
 با او نیز کجگرایی پیش گرفته کارشکنیها میکرد - و بدان بسند ننموده
 آخرها بر سرش فوج کشید و جان و مالش را دست خوش غارت
 ساخت - مع هذا بعد الصمد خان چندی بتغافل گذرانید *

(۲) چون بے اعتدالیهای او از حد در گذشت بند و بست آن ضلع را
 فصب العین همت نمود - و با هفت هزار سوار از لاهور برآمد
 و بحسین خان نوشت - که تصور و حوالی آن بتو ارزانیست - دست
 تصرف از دیگر محالات کوتاه کن - ممنوع نگشته با سه هزار سوار

(مآثر الامور)

استقبال نمود - برخی برافند که سادات صاحب مدار سلطنت او را
 بتطمینع صوبه دارمی لاهور تحریض بر نبرد دلیور جنگ نمودند - و چون
 گویند که قطب الملک بنوشته سین حسن خان باره صوبه دار لاهور
 (که از راه قصور رفته بر سر شیخی و خیره سری از آگهی یافته)
 بعد الصمد خان نوشت - که دست ازو بردارند - و زر هم برای
 نگه داشت سپاه بر خزانه لاهور نذخواه کرد - بهر صورت نزدیک
 قصبه جوهی (که سی کردهی لاهور و هیزده کردهی قصور است)
 ششم جمادی الاخری سال دوم محمد شاهی ثلاثی فریقین (زداد
 جنگ معرب دزد و خوردن ساحت واقع شد - اوائله مستانه خود را
 بر آویخانه زده از آن آتش شرو بار در گذشتند - پس از چپقلش
 نمایان هراول طرفین (که ازین طرف برادر زاده اش مصطفی خان
 پسر عای خان خویش پایزید خان بود - و از آن طرف کریم قلی خان
 بخشی فوج دلیور جنگ) مردانه جان برافشانند - آغرخان دیده مغول
 (که باتفاق عارف خان چیله در میسره بود) دو چار خمین خان
 گشت - و با شصت و پنجاه سوار تیر انداز قدر انداز پای ثبات
 افشوده بخانه کمان درآمده دست و بازو بتیر دوزی برکشاد - حسین
 خان ازو دست برداشته بر دلیور جنگ حمله برد - آریزشه قیامت را
 بدید آمد - آخر مردم ناظم تاب مقاومت نیارزده بر ماندند
 نزدیک بود که چشم (خمی) بدلیور جنگ رسد - عمدها مثل جانی
 خان و حفظ الله خان مصدر تردد شدند - و آغرخان بار دیگر

خود را رسانیده صدای داروگیر بلند ساخت - در همان اثناء فیلبان
حسین خان کشته گردید - و در پیش مزبور (که با او در سواری فیل
شریک بود) بزخم تیر مقابل دامن از گرد هستی بر افشانده
چنان را در چشم حسین خان تیوة ساخت - چون حسین خان زخمی
بود مغلاف فیل او را نشانه تیر و گلوله نموده از پا در افکندند *
و کان ذلک فی سدة الف ومائة و ثلثین من الهجرة النبوية *

* حمیدالدین خان بهادر *

عالمگیر شاهي پسر سردار خان کوتوال است - و نبیره باقی
خان چپاه قماق شاهبانی است - از امداد روزگار و یارمی طالع
در آخر عهد خلد مگان مدار سلطنت هندوستان گردیده (ثقی و فقی
دولتخانه پادشاهی و ضبط و ربط کارخانجات عمده بدو مفوض بود
با این همه تیر روی ترکش خایفه زمان بوده چه در مورچال قلاع و چه
در حوالی اردو و در دستها بمالش و قنایه (شقی) تعیین میگشت
و هر جا میرفت به تکلیک پا و ضرب دست مخالف را زده و برداشته
سالم و غنیمت مراجعت می نمود - و بانواع تحسین اعزاز می اندوخت
ازین بود که به نیمچه عالمگیری زبان زد عوام شده - در بدو حال
چون پدرش مورد عنایت خسروانی بود او نیز بدرامت روشناسی
و دوام خدمت و حاضر باشی اکتساب سعادت می نمود - و باقتضای
خانہ زاد نوازی در سال بیست و هشتم از تغیر پدر بخدومت داروغگی
خاتم بندخانه سرفراز شد - و در آنوقت (که پدرش از اهتمام خانی

(مآثر الامرا)

بسرदार خاني ناموري يافت) او باضافه دومي بمُنصب چهار مدي
 پنججاه سوار ممتاز گرديد - و در سال سي و دوم از تغير پدر بخدمت
 داروغگي فيلخانه برخود باييد - و چون در پيشگاه خلافت منظور
 نظر پيش آمد او شده بود متواتر اضافه منصب مي يافت - چون
 در مقامات ايكلوج او باوردن سنبه‌هاي تبه‌كار (كه بحسن سعي خانزمان
 حيدر آبادي با زن و فرزند اسير شده بود) مامور گرديد مشراليه
 آن محبوس زندان ناکامي را حسب يرليغ پادشاهي از در كروهي
 بهادر گذه (كه لشكرگاه بود) تخته كلاه نموده و (فقاى ادر) لباس
 مضحكه پوشانیده شترسوار دهل كوبان و نفير زنان در تمام اورد تشهير
 نموده بحضور پادشاهي آرد - و در سال سي و سيوم بخطاب خاني
 كامراني اندرخت - چون پدرش در گذشت از انتقال او بخدمت
 کوتوالی و دیگر خدمات كمر فرمانبري بربست - و درين ضمن بعطای
 جينه مرصع و انعام فيل سر برافراخت - و مكرر به تنبيه غنيم مرخص
 گشت - و در سال سي و هفتم اتفاقا چند كمر از ملازمان معزالدين
 با فضل علي خان ديوان سرکار ايشان ناملائم پيش آمدند - و از
 اوباش وضعي كار پيرخاش رسانيدند - حكم شد كه حميدالدين خان رفته
 آن جماعت را پاداش اعمال در كنار نهد - چون خان مذکور بر سر آنها
 رفت از هجوم و غوغا فيل سوارى خان مومى اليه رمخورده از معركه
 بدرآمد - و تا يك كره طرف گنج پادشاهي برد - اتفاقا جواله‌هاي گلان
 (كه در گنج انبار مي كنند) بنظرش آمد - همين كه فيل از برابر آن

گذشت خود را جمع نموده از حوضه برآمد - و بران نشست - و بر
 سوارچی دیگر خود را بمعرکه حاضر کرد - و آنها را بسزا رسانید - و در
 سال سی و نهم در اسلام پوری از اصل و اضافه بمنزلات در هزار
 ارتقا گرفت - و در همین سال سنتای تبه کار قاسم خان و خانه زاد خان
 و دیگر امرای حضور را غارت نموده در گداهی دهندیری محصور نمود
 خان مسطور با فوج گران برسم کمک دستوری یافت - متصل ادربی
 بامرای تاراج زده و ر خورده بلوازم ضروری امداد نمود - درین ضمن
 آن شقی هست خان بهادر را بر شکسته راه خرابه^(۲) خود گرفته بود - خان
 مذکور تعاقب نموده او را از ملک پادشاهی برآورد - چون بحضور
 رسید مورد تحسین و آفرین گشته بخطاب بهادر فرق بلند نامی
 برافراخت - و در سال چهل و دوم بخدمت تقرب مرتبت داروغگی
 غسالخانه اختصاص گرفت - و پستر بداروغگی جواهرخانه نیز اعتبار
 یافت - و در سال چهل و سیوم از انتقال اخلاص خان (که در آویزه غنیم
 درجه شهادت یافت) بخدمت آخته بیگی و عطای کمرو متکای مرصع
 مطرح الطاف خسروائی گشت - و درین میان مرارا بآوردن رسد و تعریک
 مفسدان رخصت یافته خاطر خواه پادشاهی بامر ماموره پرداخته
 درجه استعسان یافت - اگرچه او در جمیع قلعه گیرها نیکو خدمتی
 و جانفشانی بتقدیم رسانیده نقش بهادری و پردلی خود کرسی نشین
 ساخت اما در تسخیر راجگده (که سیوا بعد انتزاع از تصرف

عادل شاهیه در ایام استیلای خویش سه طرفش سه قلعه حصار ساخته

تورود نمایان و کار دست بسته بجا آورد - و با اتفاق تربیت خان میرا تش

بر پشت رشته محاذی زاریه مثلث آن قلعه (که زبان داذان این کار

افرا سونده نامزد) برآمده اسباب جنگ آوری مهیا کردند - و دهمه

بر کوه قرازی بر بسته بسنگ چین رسانیدند - و با آنکه محصوران

در انداختن تفنگ و بان و سنگ کوتاهی نمیکردند بهادران بر فواز

برج (که بر نوک سونده مذکور بسته بودند) برآمده دزدن دیوار

آمدند - آنها از مشاعده این جرأت و جسارت همت باختد امان طلب

گشتند - بیست و یکم شوال آغاز چهل و هشتم سال جلوس سنه (۱۱۱۵)

هزار و یک صد و پانزده هجری چذین چهار قلعه سر بغاک کشایش

یافته به بنی شاه گدده موسوم گردید - و خان بهادر (که بمنصب

سه هزار و پانصدی در هزار سوار (سیده بود) در جلدی این

حسن آوردن بعطای نقاره کوس شادمانی نواخت - و در تسخیر پورنا

هم بقدم سعی و تلاش منهج جانفشانی پیموده خود ریسمان در کمر

بسته داخل قلعه گردید - و بفوازش غیر متروک پادشاهانه سر افراختار

بغلک سود *

بالجمله اواخر زمان عالمگیری در عرصه دربار (ایت اناولا غیری

می افراشت - و در جنب قرب و اعتبار خود دیگره (۱) و قی

نمی گذاشت - اگرچه امیر خان هم در قرب و منزلت پای کمر

نداشت (اما بعد از بود - و عفايت الله خان هر چند در دوام حضور
 باینها نمیرسید (اما باعتبار تصدی امور ملکی و مالی در اعتبار
 در شادوش بود - و چون خلافت مرتبت حضرت عالمگیر در فزای
 احمد نگر اول پاس از روز جمعه بیست و هشتم ذی القعدة سنه
 (۱۱۱۸) هزار و یکصد و هیزده هجری (که پنجاه سال و دو ماه
 و بیست و هشت يوم از فرمان روائی و نود و یک سال و سیزده روز
 از زندگانی سپری شده بود) بعالم بقا شتافت بعد تجهیز و نماز
 نعش را در خوابگاه نگاهداشتند - روز دوم محمد اعظم شاه (که
 بجانب مالوه رخصت یافته) از اصغای این سانه از بیست و پنج
 گروهی اردو برگشته مراسم عزای بجا آورده روز دیگر نعش را بردوش
 گرفته تا بیرون دیوان عدالت مشایعت کرده بمزارات متبرکه معروف
 بردوشه (که معموره ایست بمسافت هشت گروه از خجسته بنیان
 و سه گروه از دلآباد) روانه نمود - خان مذکور (که دقیقه از جزع
 و فزع فرونگذاشته بود) صوبه کذان پا پیاده با نعش راهی گشت
 و بر طبق وصیت آن مسافر ملک بقا در صحن مقبره اسوه از باب
 یقین شیخ زین الدین (رحمه الله) مدفون گشت - از آیه کریمه *
 ۱۱۱۸
 * روح و ریحان و جنة نعیم *

تاریخ ارتحال مستفاد میشود - و خلد مکان لقب یافته آن موضع
 بخلد آباد موسوم گردید - خان مذکور لباس درویشی در بر کرده

جاریب کشی مرقه دلی نعمت و پیر و مرشد خود اختیار نمود
و در آن مکان برای سکونت خود طرح حویلی انداخت - که هنوز
بقام او زبان زد است *

(۲)
و چون محمد اعظم شاه از احمد نگر باورنگ آباد رسید بر قبر
پدر گرامی قدر رفته بادی مراتب فاتحه پرداخت - و دست
حمید الدین خان گرفته همراه آورد - و دلجوئیها بکار برده بر تبه
سابق اختصاص بخشید - و در سفر هندوستان (که بازاده جنگ
بهادر شاه ناگزیر وقت افتاده بود) همراه گرفت - گویند چون در عرض
راه خبر رسید (که محمد عظیم از جانب شرقی باکبر آباد آمد)
بر زبان محمد اعظم شاه گذشت - که بلای عظیم باگرا نازل شد
خان بهادر عرض کرد - که ببرکت اسم اعظم دفع خواهد شد - روز
جنگ پس از دار و گیر بسیار آثار هزیمت معاینه نمود - بعد از آنکه
ذوالفقار خان از معرکه بدر زد او هم خود را بکنار کشید - و زخم
تیره هم در آن وقت رسید - بستر از گوالیار آمده بآبشاری مرحمت
ببهادر شاه زنگ رفته بر آورد - و بعطای عصای مرصع و خدمت
میر توزکی اول و داروغگی گرز برداران بانضمام آن چهاره مباحات
برافروخت - و بخطاب بهادر عالمگیری ممتاز گشت - و تا انجام
عهد خلد منزل باعزاز و اکرام گذرانید *

چون فلک نیرونگ ساز لوحه روزگار را برونک آمیزی حکمرانی

جهاندار شاه بیاراست و کمبختین مراد ذوالفقار خان نیز بر تخت
وزارت و اقتدار درشش آردن بکین توزی دیرین (که بظاهر نبود)
بر نشسته او را بشکنتجه انواع خفت و ذلت کشیده مقید و مسلسل
ساخت - تا آنکه عنقریب ذوالفقار خان پیدایش عمل رسید - اگرچه
بفرو رفتن آن جفا کیش از عقوبات قید و حبس و زشت اما
در دربار فرخ سیر رو نیافت - و بمراعات پیشین اعتبار یا بداس
ربطهای قدیم سیف الدوله عبدالصمد خان (که بنظم صوبه پنجاب
اختصاص یافت) همراه خود گرفته - هنگامی (که بعد استیصال کروی
مشهور ناظم مذکور با شوکت و عظمت مافوق داخل لاهور میشد)
راقم این سطور تماشائی بود - منتهای سواری خان مذکور با یک
پالکی و چند کس معدود راه می پیمود - و پرمردگی و فلک زدگی
از حالش پیدا بود - پس ازان بحضور رسید به خسروانی نوازش
پرو بال تازگی برکشود - و در عهد خسرو زمان بوسیله همان قرب
عالمگیری بعرضه پیش آمد خواهیده بمنصب عمده و داروغگی
گوز برداران آب رفته بجوی آرزو آرد - و مدتی بود - تا بوقت
موعود در گذشت - پسر هم داشت که صاحب منصب و دستگاه
بود - احوالش معلوم نیست *

• حیدر علی خان بهادر •

گویند نیاکانش بعد از اله صاحب مدنی (رحمة الله علیه) که یکی
از بزرگان قویشتی نسب مشیخت حسب بودند (میروند - در آغاز

سنه (۱۱۹۵) يك هزاره و يكصد و شصت و پنج هجري استقلال

تمام بهم رسانیده مقصدی امور ریاست ملک میسوریه گشت

و بعده اکثر بلاد و قلاع اطراف مسخر فرموده لوای دولت و حکومت

برافراخت . قلمرو که حاصلش شش کدور (دیده بود از کریمه تا کوریا)

و از کلیکوت تا دهاردار که فاصله بعید دارد بوزر بازوی خود متصرف

شده بزرنگین تحکم داشت - چون کلاه پوشان انگریز بملک او

درآمدند شواران را از پایان گهات کرنائک فرستاده لکدکوب تالان

گردانید - و بصلح خاطر خواه رفع نزاع نمود - پستر (که در خانه

مرهته صورت نفاق پیدائی گرفت) او ابتدا باسترداد تهانجات خود

پرداخته رفته رفته تمام اماکن متعلقه آنها تا کنار دریای کشنا برگرفت

پستر بمحاصره چیتل درک (که مکان زمیندارے ست) با افشوده

بدست آورد - و در حال تحریر (که سنه (۱۱۹۳) هزار و یک صد

و نود و سه هجري ست) بر سر کریمه ایلغار نموده قلعه سدهوت

و گنجی کوت و غیره محالات را متصرف گشته عبدالحکیم خان میانه

حاکم آنجا را قید نموده همراه خود بسری (نگ پنن برد - خزانه

بسیار و آمدنی فرادان دارد - جواهر دافر فراهم آورده - و جمع کثیر نوکر

بهمرسانیده - هنوز هم بمردم زرها فرستاده میطلبند - توپخانه زودزد

صهیا کرده ضابطه دارد - که بعد فرود آمدن لشکر بگرداگرد پهرهای

(۲) در [بعضی نسخه] کورپال - و نسخه [ب] کوریا (۳) در [اکثر

نسخه] کلاه پوشان بدون هاء .

بذوقچیان می نشانند - که اجنبی بے پروا نگینی نتواند در شد *

* حرف الخاء *

* خضر خواجه خان *

از نسل فرمانروایان مغلستان است - صاحب طبقات اکبری گوید که از سلاطین کاشغر بوده - چون بخدمت جنت آشیانی پیوست بطلبی اکرام معزز گردید - و هنگامی (که از بے مهری سپهر روز ناکامی پیش آمد) پهلوی همت از مرافقت نهی ساخت - و در وقت مراجعت آن پادشاه از عراق برفاقت میرزا عسکری در قلعه قندهار محصور و متحصن شد - چون کار بامتداد کشید خضر خواجه خان نزدیک بمورچال (که مخیم پادشاهی بود) خود را از قلعه انداخته و گریبان عجز بدست انکسار گرفته در پای جنت آشیانی افتاد و مجدداً مشمول الطاف پادشاهی گشت - چون بمو نسب و شرف حسب متحلی بود بعبادت مصاهرت این دودمان عالی نیز اختصاص یافته گلبدن بیگم همشیره آن پادشاه عالیجاه را باز دواج او در آوردند بمیامن این نسبت منیف بمدارج امیرالامرائی متصاعد گردید *

چون سر آغاز جلوس اکبری باطفای نائره استیلای هیمو عرش آشیانی از پنجاب رایت عزیمت دهلی برافراشت خضر خواجه

(ماثر الامراء)

خان را با فوجى شايسته و بى نظم اشتات صوبه پنجاب گذاشته مدافعه سلطان سکندر سور (که مدعى سلطنت هندوستان بود - و در جنگ سرهند از جنگ بهادران همایونی پدر جسته بکوهستان سوالک پناه برده بود) بشهر است و شجاعت آن خان بزرگ اراد مفوظ فرمود - سلطان سکندر که جویای فرصت بود هنگامه هیمو را غنیمت پنداشته جمعی با خود فراهم آورده از کوهستان برآمد - و در مملکت پنجاب (و آورده) بتحصیل پرداخت - خضر خواجه خان حاجی محمد خان سیستانی را بحراست بلده لاهور گذاشته خود بدفع او برآمد - چون نزدیک بقصبه چمپاری رسید و فاصله بین الغریبقین ده کرده ماند خان مشارالیه دو هزار کس گزیده خود را از لشکر جدا ساخته بطریق منقلا پیش فرستاد - سلطان سکندر فرصت از دست نداده (و بروز شد - و جنگ عظیم درگرفت - و آن مردم را از پیش برداشت - خضر خواجه خان ایستادن را صلاح وقت ندیده بے ستیز و آریز بلاهور معاودت نمود - و باستحکام برج و باره پرداخت سکندر اندک تعاقب کرده زمانه را بکام خود دید - و بے منازعت غیره زرها وصول نموده بجمع افواج همت گماشت - عرش آشیانی پس از استیصال هیمو قلع و قمع فساد سکندر را اهم مهمات دانسته لوای معاودت به پنجاب برافراخت - گویند چون ابن یورش تصمیم یافت عرش آشیانی از دیوان لسان الغیب تفادّل نمودند ابن بیت برآمد *

* سکندر را نمی بخشید آری *

* یزور و زر میسر نیست این کار *

باستماع نهضت الویله پادشاهی سکندر را طاقت مقاومت طاق گشته
خود را بطرف کوهستان سواک (که مقر معبودش بود) کشیده
در قلعه مانکوت متحصن گردید - چون مدت محاصره قریب بششماه
انجامید و مورچالها بقلعه نزدیک شده سرکوبها ترتیب یافت سکندر
مضطر گشته استدعای قدم یک از عمدها نمود - که بتسلیمی خاطر او
پزدازد - بوسیله شمس الدین خان ^(۲) آنکه و پیر محمد خان شروانی
(که آنها را بمبلغی گرانمند ارضی ساخته بود) ملتمس او بدرجه قبول
رسید - و آنکه خان باستمالک او مامور شد - سکندر کثرت جراثیم را
عذر خواه ملازمت ساخته عبدالرحمن پسر خود را با غازی خان و چند
زنچیرفیل برسم پیشکش بخدمت فرستاد - و برطبق خواهش او
بهار و آن حدود به قبولش مقرر گشته بیست و هفتم رمضان سنه
(۹۶۴) نهصد و شصت و چهار سال درم جلوس قلعه تسلیم نموده
بسمت بهار شتافت - و بعد دو سال درافجا بعدم خانه فرود شد *

(۳)

• خواجه جلال الدین محمود خراسانی بجوق *

ابتدا نوکر میرزا عسکری بود - از قندهار حسب الامر میرزا بتحصیل
اموال ولایت گرم سیر شتافته - در همان ایام همایون پادشاه بعزیمت
عراق ازان راه میگذاشت - از آمدن خواجه آگهی یافته بابا دوست

(۲) نسخه [ب] شمس الدین محمد خان (۳) در نسخه [ب] این لفظ نیست *

بخشي را نزد او فرستاد - تا رهنمای سعادت گشته بملازمت آورد
 خواجه اين دوامت را مغتفدانسته بملازمت افتخار افزود و هر چه
 از نقد و جنس در بساط خود داشت پيشکش نمود - جنت آشياني
 مير ساماني سرکار خود بار موقوف فرمود - چون بعد معاودت عراق
 و فتح قندهار خواجه از مردم ميرزا عسكري طمع کرده بود بهير
 محمد علي گيراندند - در سغه (۹۵۹) نه صد و پنجاه و نه [که
 جنت آشياني شاهزاده محمد اکبر را بجانب غزنین (که در تيول
 شاهزاده قرار یافته بود) رخصت کرد - تا در آداب رياست و حکمراني
 در زش بهمرساند] خواجه را همراه داده جميع مهمات را برای رزين او
 حواله کرد - و ازان باز پيوسته مورد عذابت و نوازش بوده مصدر
 امور شايسته مي گرديد - چون خواجه پادشاه قلبي بود و تواضع
 بے تقريب مردم نمیکرد و بزرگان دنيا نظر بر رواج کار خود داشته
 همه را چاپلوس درگاه خود ميخواهند بذابران اکثر برکشيدهای دولت
 همایوني او را دوست نميداشتند - و با اين حالت عيب هزل و مزاح
 (که بد توپن عيب بزرگان تواند بود) داشت - و باميران زمانه
 مطایبه ميکرد - و بحرفهای دور از کار در لباس طرفگي و ظرافت
 (که نادانان آنرا خوش طبعي نام نهند) بسر مي برد - و هيچ کس
 نبود که خلش از خاستان ظرافت او در پهاو نداشت *

در مبادی سرير آرائی عرش آشياني خواجه بمنصب در هزار
 و پانصدي امتياز یافته بحکومت غزنین رخصت گرفت - (باب غرض

فرصت دانسته هم خاطر منعم خان خانخازان را (که راتق و فاتق دارالملک کابل بود) شوراندند - و اندیشه انلقام دیرینه او را تازه ساختند و هم در هندوستان باعث مزید پرمزدگویی خاطر پیرام خان شده او را در کشتن خواجه بجد گردانیدند - خواجه در شدن منعم خان بمقام کینه کشی شنوده باندیشه دراز فرورفت - نه روی آمدن هندوستان که پادشاه بظاہر حدائق سن اختیارے ندارد - و پیرام خان در نهایت استیلا - چه هرگاه در زمان جغتو آشیانی بجهت حرف نا ملائم (که از او رسانده بودند) فرصت یافته در حمام تنها بدست آورده انواع اهانت رسانید الحال معلوم است که چگونه پیش آید - و همچو شمان ستم پیشه چه شمانتها که نغمایند - و نه مجال اقامت غزنین - که شدت منعم خان برای العین ملاحظه میکرد - و بیوفائی پیش او نكوهیده ترین عارها بود - لهذا بخاطرش راه نیافت که از بندگی این سلطنت رو تافته بجای دیگر شتابد - تا آنکه منعم خان جمعه را پیش او فرستاد - و بعهده و پیمان نزد خود طلبیده مقید ساخت و بعد ازان که نشترے چند بچشم او زن چون تقدیر نرفته بود روشنائی چشمش تباہ نشد - پس از چندگاه او را کور دانسته دست او باز داشت - خواجه هرچه با او بآید گوید باز او هندوستان بنگش رویه درانه شد - منعم خان آگهی یافته چندے از نیز (زان عوصه تفحص را فرستاد - و خواجه را با برادر خرد او جلال الدین مسعود بدست آورده

(۲) نسخه [ج] منعم خان را (۳) در [بعض نسخه] راه نیافته

گرفتار بند و زندان ساخت - و در سال سیوم شمس جمع را تعیین کرد - تا خون آن هر دو بیگناه را ریختند - بپرام خان نیز فرمانی فرستاده بکشتن او فرستاده بود - عرش آشیانی از استماع این قضیه خروش باطنی نمود - چون هنوز پیرده بختیاری بر نداشته بود مکافات آنرا بمقتضی حقیقی حواله فرمود *

* خواجه معظم *

برادر اعیانی مریم مکانی ست - از عنقوان حال خالی از شورش و مانع و گرمی مزاج نبود - اکثری مصدر حرکات ناملائم میشد جنت آشیانی بداس خاطر مریم مکانی بمدارا می گذرانید - چون در سفر عراق ملتزم رکاب بوده بقرب و اعتبار اختصاص یافت و بعد فتح کابل از نابخردی میخواست بمیورا کامران پیوندد - پادشاه آگهی یافته از نظر انداخت - و در یورش بدخشان با خواجه سلطان محمد (شیدی) که منصب وزارت داشت (سخنان تعصب نشان در میان آورده وقت افطار (روزه) رمضان با جمع بیباک بخانه اش (۲) درآمده آن بیچاره را بآب شمشیرستم بشربت وایسین افطار داد و از قهرمان پادشاهی اندیشیده راه کابل گرفت - و حسب الحکم درانجا مقید گردید - باز بشفاعت مقربان بار یافته به تیولدارای زمین دار امتیاز گرفت - و چون از نسبت معنوی رایحه نداشت این نسبت صوری داری بیهوشی آن بدست بے اعتدال شده بارها

خود را مصدر امور ناشایسته می ساخت - تا آنکه در سنه (۹۶۲)
 نهصد و شصت و دو در جنگ سکندر شاه سور کارنامهها پرداخت - اما
 بعد فتح بسکندر سخنان نالائق نوشته اظهار دولتخواهی او کرد - و چون
 از خواجه استکشاف رفت گفت من هواخواهی پادشاه اندیشیده بودم
 و چنان کردم که این نوشتها بنظر حضرت درآید - تا بیشتر بمن ملتفت
 شده سر براه خدمت عمده گردانند - جنت آشیانی مقید نموده پس
 ازان اخراج کردند - بسفر حجاز شتافته شرارت بر شرارت افزوده باز
 بهندوستان آمد - و همان ذمائم اخلاق بر روی کار آورد - (و در)
 در دربار عرش آشیانی (که اعیان مملکت جمع بودند) با میرزا
 عبدالله مثل (که در سلک امرای عظام انتظام داشت) بی جهت
 جنگ کرد - و بتقریب حکایت بر سر او دریده ادرا زیر مشیت و لکه
 گرفت - و مرتبه دیگر به بیرام خان بدرشتی پیش آمده دست
 بکار برد - باز ادرا اخراج کردند - بگجرات رفته چندی به تباہ حالی
 بسر برد - و بکمال پریشانی بدولت ملازم پادشاهی سر بلندی
 یافته رعایت ممتاز گشت *

ازانجا (که نهاد او بجهت اعتدالی سرشته بودند) بتازگی آئینه دار
 زشتی اعمال گردید - بیرام خان در فکر اخراجش بود - که دران اثنا
 تفرقه بدو رو نمود - و پس از بهره‌مزدگی دولت او خواجه بوسیله آن
 انتصاب شگرف رعایت‌های عظیم یافت - اما بدست خوی خود گرفتار
 بوده بعد بجهت اعتدالی پیش زیست و بیکرد - تا آنکه در سال نهم

سنه (۹۷۱) نه صد و هفتاد و يك (روز) بي بي فاطمه (كه اردر بيگى جنت آشياني بود - و در محل عرش آشياني نيز پايه اعتبار داشت) چون زهره آقا دخترش در خانه خواجه بود و پيوسته از نا جنسي و بد خوئي او در زندان بلا بوده آزار ميكشيد بهزاران اضطراب آمده استغاثه نمود - كه خواجه ميخواهد بپرگنه تيرول خون برود - و زوجه را نيز همراه ميبرد - از بد خوئي و بد گماني كه در طينمت او ست يقيني ست كه قصد آن عفيفه بيگناه كند - و مكرر اين حرف بر زبان آورد - و در اینجا از ترس پادشاهي مرتكب اين امر نميشود - اکنون كه او را بجاگيرد حال چه خواهد بود - عرش آشياني در ضعيف نالي آن قديم الخدمت ترحم نموده فرمود - كه ما بعزم شكار سوار ميشويم - بخاطر تو از راه خانه خواجه خواهيم گذشت و چون او بر سر راه ملازمت كند نصيحت كرده عاجزه تو را از بردن مانع خواهيم آمد *

چون عرش آشياني كشتي سواره از چون عبور فرمود بجانب خانه خواجه معظم با مخصوصه چند (كه از بيست كس زياده نبود) روان شد - و چون ناهمواري خواجه معلوم بود مير فراغت و پيشرو خان را پيشتر فرستاد - كه خواجه را از مقدم پادشاهي آگاه سازد چون او معلوم كرد (كه پادشاه باين دري آب گذشته اينها را فرستاده) بشورش درآمد - و گفت من پيش حضرت نمي آيم - خشم آلود خنجر در دست متوجه حرم سراي خود شد - و كار زهره آقا (كه

از حمام برآمده درجامه‌خانه لباس تازه می‌پوشید) بدان خنجر تمام کرد
و سر از روزه‌خانه برآورد. خنجر خون‌آلوده انداخت - و ببانگ
بلند گفت - که من خون او ریختم - رفته بگوئید - چون برین ستیزه
پادشاه آگاه شد بصورت غضب جوشیده بخانه او درآمد - آن دیوانه
شمشیر حمل‌کرده و دست بقبضه شمشیر زده رو برو پیدا شد
عرش آشیانی بعتاب فرمود که این چه روش است - دست بر قبضه
شمشیر داری - اگر حرکت دهی دانسته باش که چنان بر سرتو
خواهیم زد که رحمت پیراز آید - آن دیوانه دست و پا گم کرد - حضار
بگرفتن او پرداختند - و چون از پرسیدند (که خون آن بیچاره را
بچه گناه ریختی) آن سفاک زبان بسفاهت و هذیان برکشان - تا آنکه
بلکد و مشتت چند او را خاموش گردانیدند - و موکشان و لکدزان
دریا رویه روان کردند - و هرچند بآب غوطه میدادند سخت جانی
نموده از هرزه گوئی باز نمی‌آمد - اگرچه یقین بود (که درین
ورطات قهر بلطافات موج فنا هلاک خواهد شد) اما از سنگدلی
و سخت جانی زنده ماند - پادشاه او را بقلعه گوالیار فرستاده
محبوس ساخت - و بهریم‌مکانی ظاهر نمود که در قصاص خون زن
بیگناه خون بقتل رسید - آن عفت سرشت نیز تحسین فرمود - پس
ازان دران مجلس مالیکولیا برو زور آورد - و بفساد دماغ از عالم
رفت - و در ظاهر قلعه بر پشت که واقع شده مدفون گردید - بعد ازان
بدهلی آوردند *

انتضای منصب والایی سلطنت در باز پرس معاملات همین است
 که دوست و دشمن و خویش و بیگانه را منظور نداشته داد مظلوم
 دهند - و پاداش مظالم در گریبان ظالم نهند - تا مخصوصان دولت
 عظمی و منسوبان بارگاه عظمت خصوصیت نسبت خود را سرمایه
 ستم و ستیزه نگردانند - و مشهور آنست که عرش آشیانی نسبت
 تخیل منظور نداشته همان روز بقصاص رسانید - چنانچه یکی در
 تاریخ او گوید *

* خواجه اعظم معظم نام *

* که ازو بود دهر را زیور *

* زن خود را بکشت و کشت ادرا *

* از غضب شه جلال دین اکبر *

* سال فوتش ازو چو پرسیدم *

* در زمان گفت آن خجسته سیر *

* بے رخ آن بیت جهان افروز *

۹۷۱

* گشت آخر شهادتم اکبر *

* خان زمان علیقلی *

پدرش حیدر سلطان اوزبک شیبانی ست - در جنگ جام
 با قزلباش پیوسته رتبه امارت یافت - در حین معارفت جغت آشیانی
 از عراق با دو پسر خود علیقلی و بهادر بملازمت رسیده در تسخیر
 قندهار مصدر ترددات گردید - و چون پادشاه بعزم کابل متوجه شد

در عرض راه بخایر مخالفت هوا و دانه در اثر طاری گشته بسیار
 مسافر شهرستان عدم شدند - حیدر سلطان از انجمله بود - علیقلی
 همواره در معارک تروندهای شایسته می نمود - خصوص در فتح
 هندوستان مصاعبی جمیله بتقدیم رسانیده بپایه امارت برآمده رایت
 بلند نامی برافراخت - چون قنبر نام دیوانه در میان دو آب و سنجهل
 جمع را با خود متفق ساخته دست بتاراج و غارت گشوده بود علیقلی
 خان حکومت آنجا یافته بدفعش نامزد شد - و یکمتر فرصتی
 بدست آورده سرش بحضور فرستاد - و هنگام (که سر بر سلطنت
 بچلوس اکبری زینت تازه گرفت) علیقلی خان با شاهي خان (که
 یکی از سرداران عمده افغانان بود) مغازعت داشته - چون از توجه
 هیمو بجانب دهایی آگهی یافت آنرا اهم دانسته روانه دهلی گشت
 هنوز نرسیده بود که تودی بیگ خان شکست خورد - در میرقه شنیده
 بطرف پادشاه راهی شد - عرش آشیانی هم بخبر نخوت آرائی هیمو
 از پنجاب مراجعت نموده بود - علیقلی خان ملازمت دریافت
 و از سرهند با ده هزار سوار بطریق منقلا روانه گشت - اتفاقاً
 در پانی پت جائی (که محاربه گیتی ستانی با سلطان ابراهیم بودی
 شده بود) تلاقی فریقین رو داد - محاربه عظیم بمیان آمد - ناگاه
 تیر به چشم هیمو رسید - فوجش دل دای داده رو بهزیمت گذاشت

(۲) نسخه [ج] سنجهل و دو آب (۳) در [اکثرونسخه] هم که بخبر
 نخوت آرائی هیمو

(مآثر الامرا)

وصول موکب اکبري بها ببرام خان قویب بنادرگاه شده بود که
 مرده فتح (سید) - امرای پیش آهنگ بخطابه‌های مناسب سرفرازی
 یافتند - علیقلی خان بخطاب خانزمانی و اضافه منصب و جاگیر
 بلند مرتبه گردید - پس ازان در حدود سنبله اوزا فتوحات عظیمه
 داد - و اکثر متمردان آن نواحی را تا لکهذوایل گردانید - و صاحب
 ثروت و مال و اسباب و اقبال^(۲) گشت - و سال سیوم شاهم بیگ
 ساریان پسر (که حسن صورت و تناسب اعضا داشت - و بهمین
 جهت در قورچیان جنت آشیانی منساک بود - و از مدت‌ها خان زمان
 عشقه که از طغیان طبیعت بود با وی می درزید) از حضور گریخته
 نزد مشار الیه رفت - و از شکوه دولت را منظور نداشته بطور خبثاء
 مادرء النهر پادشاهم گفته کورنش و تسلیم بجای آورد - و امثال
 این حرکات شهرت یافته موجب آن شد که حکم طلب او صادر گردید
 و هرچند از حضور بمواعظ و نصائح در باب انفکاک آن ساریان پسر
 مناشیر صدور یافت اصلا اعتنا نکرد - و این ابتداست که بر حاشیه
 خاطر پادشاهی از جانب علیقلی خان غبار نشست - برخی
 قبول اوزا بمردم تفخووه کردند - او از خود سرب و بے آزومی بر سر
 استبداد آمد - ببرام خان از بزرگ مغشی اغماض کرده بفکورش نیفتاد^(۳)
 اما ملا پیر محمد خان شرزانی (که وکیل خانخانان و صاحب اختیار
 سلطنت بود) با خان زمان ناخوشی داشت - سال چهارم^(۴) تقمه
 (۲) نسخه [۱] اقبال (۳) نسخه [ب] استبداد آمده

محالات او نیز گرفته با امرای جلایر تن نمود - و او را بچونپور
(که در آن حدود افغانه باد مخالفت در دماغ فاسد داشتند)
نامزد ساخت *

خان زمان برج علی نام نوکر معتبر خود را بعد از خواهی و اصلاح
دربار فرستاد - روز اول پیر محمد خان (که در قلعه فیروز آباد
محبوب بود) با برج علی خوشونت سرکرده آخر گفت که از برج قلعه بزر
اندازند - تا سرش خورد شکست - خانزمان دانست که بداندیشان
ببهاغه شاهم بیگ میخواهند او را مستأصل سازند - لاجرم او را
از خود جدا کرده بچونپور شتافت - و آن ملک وسیع را بمکاربات
عظیمه نظم شایسته داد - چون بیرام خان از میان رفت افغانان
آنحدود فرصتی خیال کرده پسر عدلی را بشیر شاه مخاطب ساخته
بسربرداشتند - و با لشکر گران و پانصد فیل بچونپور هجوم
آوردند - خانزمان امرای اطراف را جمع کرده عرصه مبارزت آراست
غذیم چیره گشته تا کوچهای شهر درآمد - خانزمان از عقب در آمده
کار از دست رفته را پیش برد - و هنگام آنها را پراگنده ساخته غنائم
فراوان و فیلان نامی بدست آورد - لیکن ازین فتوح آسمانی (که هدیه
غیبی بود) بحضور نفرستاده بدر ترفع و استکبار زد - عرش آشیانی
در ذی القعدة سال ششم انتهای سمت شرقی فرمود - خانزمان
در قصبة کره (که برکنار گنگ است) با برادر خود بهادر خان باستلام

(۲) نسخه [۱ ج] خورد و شکست *

عقبه سلطاني رسیده نفائس آن حدود با فیلان نامي پیشکش
گذرانید - و رخصت یافت *

(۲)

و درین سال فتح خان پتني و غیره پسر سلیم شاه را دستمایه
فساد گردانیده در ولایت بهار لشکر عظیم فراهم کرده محاللات
خانزمان را بتصرف در آوردند - خانزمان با سائر امرا رفته چون
جنگ صف صلاح وقت ندید کنار دریای سون قلعه اساس نهاد
و استحکام داده نشست - افغانان بر سرش رسیده در آریختند
ناچار فوجها ترتیب داده برآمد - بمجرد تقابل آنها فوج پادشاهی را
برداشته درهم نوردیدند - خان زمان (که در پناه دیوار قابو داشت)
دل بمرگ نهاده بیک از بروج قلعه رفته توپ سرداد - بسرنوشت
آسمانی بغیل حسن خان پتني رسید - و شورش عظیم در لشکر افتاده
مردم در بگریز نهادند - و فتحی (که در خیال نمی گنجید) نصیب
خانزمان گردید - چون دنیا حکم داده دارد *

* مصرع *

* آنچنان را آنچنان تر میکند *

خان زمان از نخوت جاه و دولت قدر نعمت و حق ولي نعمت
نشناخته سال دهم با اتفاق امرای اوزبک علم طغیان برافراشته
با تیولداران آندیار در آریخت - چون صیبت وصول موکب پادشاهی
قریب شنید از دریای گنگ گذشته نزدیک غازی پور برنشست
عرش آشیانی بچونپور رسیده منعم خان خانخانان را بر سراد تعیین

فرمود - آن ترک مناف دل از ساده لوحی ضعیف نالی مزدوانه او پذیرفته استدعای صفح جراثمش نمود - و باتفاق خواجه جهان (که حسب التماس وی از حضور بطمانیغت و استمالمت شتافته بود) کشتی سواره باهم دریافتند - خان زمان از حیل و تلبیس ملازمت بخود قرار نداده ابراهیم خان را (که آتصال اوزبکیه بود) با مادر خود و فیلان ناهی روانه ساخت - و مقرر شد که تا معارفت پادشاهی ازین دیار او از آب گنگ نگذرد - اما آن خود رای خیره زری انتظار مراجعت نکشیده از گنگ گذشت - و شروع بتصرف محالات خود نمود - عرش آشیانی بمقدم خان عتاب کرده خود ایلغار فرمود خان زمان ازین آگهی خیمه و اسباب گذاشته بدر رفت - و پس از آن از هرنو بخانخانان توسل جسته بامتشغاع او مجددا تقصیراتش بخشش یافت - و سیر مرتضی شریفی و مولانا عبدالله مخدوم الملک نزد خان زمان رفته فداهت او را بتوبه استحکام دادند *

و پس از آن (که عرش آشیانی بذابر دفع شورش میرزا محمد حکیم متوجه لاهور شدند) خان زمان (که ناوش یغتنه بریده بودند) باز سر بفهاد برداشته خطبه بذام میرزا محمد حکیم خواند - و سرکار او دهه بسکندر خان و ابراهیم خان داده بهادر خان برادر خود را در کره مانکهور در مقابل آصف خان و مجنون خان نگاهداشت - و خود تا ساحل گنگ متصرف شده بقزوج آمد - و میرزا یوسف خان را (که جاگیردار آنجا بود) در قلعه شیرگنده چهار گروهی قنوج محاصره

نمود - ازین اخبار وحشت افزا عرش آشیانی از پنجاب باستعجال
 باگروه رسیده شرق رویه روان شد - خان زمان آگهی یافته چون گمان
 مراجعت پادشاهی بدین سرعت نداشت این بیت خواند * بیت *
 * سمند تند زرین نعل او خورشید را ماند *
 * که از مشرق بمغرب رفت و یک شب در میان آمد *
 و ناچار از پای قلعه برخاست - و نزد بهادر خان بمانکپور رفته
 از آنجا در حدود پرگنه سنکورو بدریای گنگ پل بسته عبور نمود
 پادشاه از قصبه بریای ایلغار فرموده از گذر مانکپور از آب گنگ
 قیل سواره بانه یازده کس گذشت - و با معدودے (که همگی
 صد سوار بود) نیم کردهی دایره مخالفان رسیده شب توقف نمود
 مجنون خان و آصف خان با جمعیت خود (که متغلا بودند) متواتر
 خبر می فرستادند - اتفاقا دران شب خان زمان و بهادر خان در کمال
 غفلت پیاده پیمائی اشتغال داشتند - هر که ایلغار پادشاهی و قرب
 وصول را میگفت واهی می انگاشتند - صبح دوشنبه غره ذی الحجه
سال (۹۷۴) نهمد و هفتاد و چهار مجنون خان بر میمنه و آصف
 خان بر میسره جای یافته در عرصه قریه سکر اول از مضافات آله آباد (که
 یفتکپور موسوم شده) بخان زمان رسیدند - پادشاه بر قیل بال سذر
 میرزا کوکه را در عمارت نشانده خود بجای فیلبان سوار بود - بابا
 خان قانشال در حمله اول مخالف را از جا برداشته تا صف خان زمان
 بود - یکی از گریختگان بآسیمه سری بر خان زمان خورد - و دستار از

سرش افتاد - بهادر خان بر بابا خان تاخته بهزیست آورد - پادشاه
 درین وقت بر اسب سوار شدند - چون کار ناحق شناسان بنا کامیست
 بهادر خان ^(۲) دستگیر گشته فوجش رو بگیریز آورد - خانزمان در جای
 خود ایستاده استفسار احوال برادر می کرد - که ناگاه تیروی بار
 رسید - و تیر دیگر باسپش رسیده بزمین آمد - در پیادگی تیر
 از بدن خود میکشید - که فیلان قول پادشاهی در رسید - سومخاته
 فیلبان ^(۳) خیل نرسنگه را بقصد او راند - خان زمان گفت من از اعیان
 سپاهم - مرا زنده پیش پادشاه ببر - که قرا رعایت خواهند کرد - او
 گفت مثل تو هزار کس بے نام و نشان میگردند - بدخواه پادشاه
 کشته بهتر - پامال خیل ساخت - چون خان زمان را کس ندانست
 که چه شد پادشاه در معرکه ایستاده گفت - که هرکه سر مغل از
 مخالف بیارد یک اشرفی بگیرد - و هرکه سر هندوستانی بیارد
 یکروپیة - یکم از قاراجیان سرش جدا کرده بود - دیگری در راه بامید
 اشرفی ازو گرفته آورد - گویند ارزانی نام هندوئی (که صاحب اختیار
 خان زمان بود - و در خیل اسیران ایستاده ملاحظه سرها میکرد) چون
 چشمش بر سر خان زمان افتاد آن سر را برداشته بر سر خود زد
 و در پای سمند دولت پادشاهی انداخت - که سر علی قلی
 همین است - سرش آشیانی از اسب فرود آمده سجده شکر کردند

(۴) نسخه [ب] بهادر خان درین وقت دستگیر گشته (۳) نسخه [ب]

خیل نرسنگه را •

و سر هر دو برادر با گره و دیگر ممالک فرستادند *
* قطعه *

* سر دشمنان تو استغفر الله *

* که خود دشمنان ترا سر نباشد *

* سخن بر سر دشمنان قطع کردم *

* که مقطع ازین جای بهتر نباشد *

فتح اکبر و بارک * تاریخ یافته اند - و دیگر گفته *
* قطعه *

* قتل علی قلی و بهادر ز جور چرخ *

* جانان پیرس از من بیدل که چون شده *

* جستم ز پیر عقل چو سال وفات شان *

* آه ز دل کشید و بگفتا در خون شده *
(۲)
۹۷۵

خان زمان از امرای پنج هزاری و صاحب نام و شکوه بود - در همت
و جود و سپاهگری و سرداری یکتایی داشت - با آنکه اوزبک بود
اما چون در ایران نشو و نما یافته و مادرش نیز ازان جا بوده
مذهب امامیه داشت - اصلاً تقیه نمیکرد - و موزن طبع بود - سلطان
تخلص می نمود *

* خواجه جهان هروی *

خواجه امین الدین محمود مشهور بامینا - در فن سیاق

(۲) این تاریخ یک سال زیاده است اما چون حادثه قتل ایشان در ماه
ذی الحجه که آخر سنه ۹۷۴ است بوقوع آمده این قدر تفرقه رواست
و ممکن که آه کشود، کنایه باشد از اخراج یک بطریق نهمه *

از سباق فرسان تلمرو حساب بود - خط شگسته را بغایت درست
می نوشت - و در کفایت اموال و دیانت محاسبات مو شگانی میکرد
در سفر عراق ملتزم رکاب همایونی بود - پس ازان همواره مشمول
عواطف پادشاهی گشته چندگاه ببخشیکری شاهزاده محمد اکبر
اختصاص یافت - چون سریر فره اندرائی بجالوس اکبری فرو بها گرفت
بمنصب هزاری و خطاب خان جهان سرفراز گردید - و مدتها مدار
مهمات سلطنت برای (زین او بوده علم استقلال در میدانی وزارت
هندوستان می افراشت *

چون عرش آشیانی بجبهت اصلاح مقدمات خان زمان شیبانی
او را به همراهی منعم خان و مظفر خان در کزه مانده پور گذاشته
بدار الخلافه آگره مراجعت فرمود پس ازان (که امرا از مهمات
آنکدود و پرداخته در آغاز سال یازدهم متوجه حضور گشتند)
مظفر خان از قصبه اناره ایلغار نموده پیشتر بزمین بوس استسعاد
یافت - و شرح در رؤی امرا ببیان واضح خاطر نشان نمود
خواجه جهان معاتب شده مهرکلان پادشاهی (که پیرایه حال و افتخار
روزگارش بود) از گرفته رخصت سفر حجاز کردند - و باز بوسیله
مقربان درگاه گناه خواجه بخشیده آمد - و در سال نوزدهم سنه
(۹۸۱) نهمصد و هشتاد و یک (که رایات پادشاهی بکشایش حاجی پور
و پنده باهتزاز آمد) خواجه بواسطه انحراف مزاج انصری در جونپور
توقف گزید - چون عرش آشیانی به معذانی فلع و نصرت مراجعت

بجوانپور نموده متوجه آگره شد (وزر درین منازل فیل مست
 بجانب خواجه درید . پایش بطذاب بند شده افتاد . و حال او بیکبارگی
 تباه گشت . - آوائل شعبان سال مذکور سنه (۹۸۲) نصد و هشتاد
 و در در حوالی اکهنو بساط زندگی در پیچید . میرزا بیگ سپهری
 تخلص (که شاعر خوش طبع بود) برادر زاده خواجه است . چون
 سرمایه توکل بهمرسانیده بود (و از ملازمت تافته مزدی گشت
 در سنه (۹۸۹) نصد و هشتاد و نه درگذشت . گویند سپهری بارباب
 استحقاق پنهانی چیزه میداد . شعر ادست *
 * بیت *

* از تبسم دفع زهر چشم خشم آلود کن *

* کز نمک سازند شیرین چون بود بادام تلخ *

* خان عالم چلمه بیگ *

بسر همدم کوکه است . که کوکلتاش میرزا کامران بود . از یارهای
 طالع و مساعدت بخت منظور عواطف جنت آشیانی گشته
 خدمت سفرچی گری داشت . - چون در سنه (۹۶۰) نصد و شصت
میرزا کامران را میل کشیده هر دو چشم او را از بینش معزول ساختند
میرزا از کنار دریای سزده التماس سفر حجاز نمود . جنت آشیانی
بوداع میرزا با جمعی از مخصوصان بمنزل او تشریف ارزانی داشت
میرزا بعد لوازم احترام این بیعت خواند *
 * بیت *

* کلاه گوشه دریش بر فلک ساید *

* که سایه همچو نوشاهی فکند بر سر او *

و بعد ازان اين بيت بر زبان (اند) * . * بيت *

* بر جانم از تو هر چه رسد جای منت است *

* گر نازک جفا ست و گر خنجر ستم *

پادشاه (که جهان مودمي و مهرباني بود) رفته فرموده بتوديع پرداخت - و روز ديگر حکم کرد که هر که از ملازمان ميرزا همراهي گزيذد منع نيست - هيچکس اقدام نذموند - آنانکه لاف درستي مي زدند ترک آشنائي کردند - بچلمه بيگ کوکه (که بارياب حضور بود) فرمود - که تو همراه ميروي - يا پيش ما مي باشي - از باوجود سبق خدمت درگاه و فرط عنايت پادشاه طريق وفاداري را بر لذت موزي مقدم شداخته بعرض رسانيد - که لايق بحال خود چنان مي بينم که درين تاريخ روزهای بينواني و تيره شبهای تفهائي در خدمت ميرزا باشم - جنت آشياني حرف وفاداري ادا بغايت پسندیده يا وجود آنکه خدمت حضور او پسندیده تر بود رخصت داد و آنچه نقد و جنس برای اخراجات ميرزا قرار يافته بود حواله او کرده پيش ميرزا فرستاد - و پس از واقعه ناگزير ميرزا به ملازمت عرش آشياني استسعاد يافته در کمتر زمانه بمذنب سه هزاره و خطاب خاتعالم سرمايه افتخار اندوخت *

چون در سال نوزدهم عرش آشياني باستدعای خانخانان [که

دارند کوراني را (که بدهوي ديار بنگ و بهار عام اشتهار مي افراشت)

در حصار پتینه محاصره نموده بود [بحوالی آن درود فرمود و پس
از ملاحظه اطراف قلعه بنظر امعان تسخیر حاجی پور را (که آن
قلعه ایست محاذی پتینه - و دریای گدگ بعرض در کوره تخمیناً
پهزاران جوش و خروش در میان این دو شهر میگردد) از اسباب کشایش
آن حصار دانسته فوجی بمسکردگی خانعالم تعیین نمود او کشتی سواره
بالا دریه بجانب دریای گدگ رفته با آنکه از فواز قلعه بارش توپ
و تفنگ بود از کشتیها برآمده برخش جولانی در آمد - بسیاری
از مخالفان در آن هنگام مرد آرزما فرود شده قلعه مفتوح گشت - خانعالم
مورد هزاران تحسین و آفرین گردید - و چون در همین سال بنگاه
هم (که در تصرف دارد بود) بے جنگ کشایش یافت و او باو دیسه
رفته دم نکوت میزد خانخانان سپه سالار بهر ادلی خانعالم باستیصال
آن بدخصل بدانحدود (و آورد - بیستم ذی القعدة سنه (۹۸۲)
نهند و هشتاد و دو در مقام تکرؤی مضاف او دیسه تقابل فئتین
روداد - خانعالم از ریعان شباب و افزونی شهامت سر رشته تدبیر
گسیخت - و تیز جلوبی کرده در ترشتافت - و گروه اوقچی دست
بکار برده معرکه زد و خورده شرار افزا شد - خانخانان ازین براه (ری
بر آشفته در شمت گویان بعطف برگردانید - و هنوز آن فوج انتظام
شایسته نگرفته بود که گوجرخان مقدمه الجیش مخالف (که قبلاً
تیز رو مردانه را بقطاسهای سیاه و پوست جانوران سیاه دندان
(۲) در [بعضی نسخه] نکرؤی •

و سر و گردن آنها بسته طرفه رعب و مهابت افزوده بود (رسید
اسپان فوج هر اول را از دید این اشکال بوالعجب روی همت برگشت
و هیچ کوشش سودمندان نشده زیاده تر سر رشته جمعیت گسیخت
خان عالم (که بر اسپ آزموده بیهراس سوار بود) پای ثبات افشرد
و داد مردانگی داده بسیار را علف تیغ بهادری ساخت - نگاه
اسپ از زخم شمشیر چو اغ پا شد - از سر زین بر زمین آمد - و باز
بچستی خود را بر اسپ رسانید - درین اثنا فیله همت عودده ناک
رسیده بر زمین انداخت - افغانان هجوم کرده کارش تمام ساختند
گویند پیش از جنگ میگفت - چنان بخاطر پرتو می اندازد که
درین ناردگاه جان بسپارم - توقع آنکه شرح جانفشانی مرا پادشاه
عوضه دهند - طبع موزون داشت - شعر میگفت - همد می تخلص
میکرد - این قطعه مشهور ازوست *

* ای که کردی بهرزه ریش سفید *

* یک بیک میگویی ز بهر نمود *

* بزیان داده جوانی را *

* ریش کندن کز آن ندارد سود *

* خانانان منعم بیگ *

از عمده های دولت جنت آشیانی ست - پدرش بیگ نام
داشت - هنگامیکه زمانه طرح ناکامی ریخت جوانگاه جز ولایت

سند بنظر همایونی نیامده - (روزه چند سایه وصول بحوالی بهکر
(۲)

انداخت - و از آنجا برخاسته قاعه سیهوان را محاصره نمود - میرزا شاه

همین حاکم نژاد پیش آمده بانسداد طارق و بازداشت رسد غاه

پرداخت - اکثر عمدها بے (خصمت بدر زدند - مانع خان (که سرگرد

همه بود) نیز خواست خود را با فضیل بیگ برادرش بکناره کشد

پادشاه از (وی احتیاط ادرا مقید فرمود - و هرچند در سفر عراق

ملتزم رکاب همایونی نبود اما بعد معارفت از ایران دیار همواره

در قرب و منزلت می افزود - او هم مراتب دولتخواهی پاس

میداشت - زمانه [که جنّت آشیدانی باستطلاع و استشراف احوال

بیرام خان (که سخن چینان حسد کیش از خود غرضی خلاف واقع

را نموده بودند) متوجه قندهار شده در حین مراجعت خواستند

ایالت آنجا بمنعم خان نامزد نمایند [او عرض نمود که چون یورش

هندوستان پیش نهاد خاطر است تغیر و تبدیل این هنگام باعث تفرقه

لشکراست - بعد از فتح مقتضای وقت بعمل خواهد آمد - لهذا

قندهار بر بیرام خان بحال ماند - در همان ایام سال (۹۶۱) نهصد

و شصت و یک در کابل بانا ایقوی شاهزاده محمد اکبر امتیاز اندوخته

در ازای این عطیه جشنی آراست - و پیشکشهای لایق گذرانید - چون

در آخر همین سال بتسخیر هندوستان انتهای الویه همایونی

رائع شده شاهزاده محمد حکیم را (که یک ساله بود) در کابل گذاشته

جميع مهمات آن ولايت برای (زين خان مذكور مفرض گردید - او مدتها فراهم آور پراگندگيهای آن ولايت بود - در هنگامی (که خاطر عرش آشياني از بيرام خان مذكرف شد) حسب الطلب در ذی الحجه سنه (۹۶۷) نهمصد و شصت و هفت هجري سال پنجم جلوس در منزل لودهيانه (که پادشاه در تعاقب بيرام خان بودند) شرف ملازمت دريافته بمنصب وکالت و خطاب خانخاناني سرافتخار برافراخت و در سال هفتم (که انکه خان بتيغ بی اعتدالی ادهم خان شهادت يافت) معلوم خان (که در خفيه مغوي بود) مغلوب راهمه شده فرار نمود - عرش آشياني اشرف خان مير منشي را فرستاد - که باستمالک و طمانيت کوشيده برگردانيد - روزی چند نگذشته که باز بهمان قوه بملازمت کابل از آگره بدر زده راه دامن کوه گرفت - و بعد تکاپوی شش روزه در پرگنه سرور (که بجایگير مير محمود منشي بود) اتفاق عبور افتاد - عامل آنجا آثار خوف از ناميۀ احوالش دريافته خواهي فخواهي مقيد ساخت - چون دران نواحي سيد محمود خان بارهه (که از امرای عظام بود) نيز جاگير داشت ازین قضيه مطلع شده معلوم کرد که خانخانان است - وقت را مختتم دانسته آداب مردمي بتقدیم رسانید - و باعزاز تمام بملازمت پادشاهي آورد عرش آشياني بدستور سابق بمنصب وکالت اختصاص بخشید - چون پسرش غني خان (که از جانب پدر بنظم و نسق کابل مي پرداخت)

از مستی جوانی و ریاست و بد مصاحبه سود خود بزرگان دیگران
اندیشیده به ستیژه کاری نشست و باحوال میرزا محمد حکیم هم
تفقد نمیکرد ناچار ماه جوجک بیگم والدۀ میرزا و خواهرانش
با اتفاق فضیل بیگ کور و ابوالفتح پسرش (که از حکومت برادرزاده
پیوسته پیچ و تاب داشت) کمر همت بسته در قتیکه غنی خان
از سپر فالیز برگشته می آمد دروازه شهر بر رویش بستند - او چون
دید (که سعی پیشرفت نیست - و احتمال دستگیر شدن است) دل
از کابل برداشته راه هندوستان گرفت - بیگم و کالت میرزا نامزد
فضیل بیگ ساخته پسرش را نایب قرار داد - و تقسیم جاگیر
و تجویز خطابه های عمده بمیان آوردن - و پس از چند بستم
نیرنگهای ابوالفتح از جا رفته با اتفاق شاه ولی و غیره کارش در مستی
بانجام رسانیده فضیل بیگ را نیز گرفته کشت *

چون برهم زدگی کابل بعرش آشیانی رسید منعم خان را (که
مشتاق آندیار بود) اتالیق میرزا محمد حکیم نموده در سال هشتم
با فوج شایسته بطریق کمک رخصت فرمود - که هم انتقام پسر کشد
و هم تدارک خرابیها نماید - منعم خان حساب از کابلیان برداشته
بے آنکه کمک ملحق شود باستعجال روانه شد - بیگم (که ولی آنکه را
باستشمام غدر بعد از آباد فرستاده حیدر قاسم کوه بر را وکیل
قرار داده خود بتمشیت امور می پرداخت) باستماع این خبر

مردم از اطراف جمع کرده با میرزا بعزم (زم) برآمدند و متصل جلال آباد
تلاقی فریقین شد . شکست بر منعم خان افتاده اسباب و اثاثه امارت
بغارت داده از اندیشه ذاکری غنیمت هیچ جا توقف مناسب ندیده
بملک گهران درآمد . و عرض داشت نمود . که زری آمدن حضور
ندارم . یا رخصت مکه شود . یا درین ضلع جاگیر مرحمت گردد
که سامان خود درست کرده بملازمت رسم . عرش آشیانی از
کمال قدردانی جاگیرهای هند بحال داشته بحضور طابعد . او
مجددا بعباطف بیکران پادشاهی اختصاص یافته مدتها بکراس
دارالخلافه آگوه می پرداخت . چون در سال درازدم خانزمان
و بهادر خان بجزای کردار رسیدند تعلقه هر دو برادر از جونپور
تا کنار آب چوسا بدر تفویض یافت *

خانخانان در همین سال بحسن تدبیر و کاردانی با سلیمان کرزانی
حاکم بنگاله و بهار طرح آشتی انداخته سکه و خطبه پادشاهی
در ولایت بنگاله فیز مقرر نمود . او از امرای سلیم شاهی بود
هنگامیکه بنگاله بدست شیرشاه افتاد حکومت آنجا بمحمد خان
نامی (که قرابت قریبه داشت) سپرد . پس از ارتحال سلیم شاه
او بریاست عامه سر برآورده درگذشت . پسرش بهادر خان خطبه
و سکه آنجا بنام خود کرد . و عدلی مشهور را (که دعوی سلطنت
هندوستان میکرد) بجنگ کشت . و پس از مدتی بمرگ طبیعی

(۲۰)

درگذشت - برادر خردش جلال الدین قائم مقام او گردید - تاج خان
 کرانی (که با برادران از عدایی گریخته به بنگاله اقامت نموده بود)
 گاهی با او مخالفت و گاهی موافقت میکرد - چون او نیز بعدم فوت شد
 ریاست بنگاله و بهار بتاج خان قرار گرفت - و بعد از برادرش
 سلیمان خان منتقل گشت *

پس از صلح خانخانان اودیسسه نیز برگرفته راجه آنجارا بغدر
 گشت - و در سنه (۹۷۹) نهصد و هفتاد و نه (خمت هستی بر بخت
 پسر کلانش بایزد جا نشین شده از زیاده سوری خطبه آندیار بظام
 خود ساخت - خانخانان را با او بر سر بهار بدو خاشها زدند - چون
 از نخوت و استکبار با اعیان آن مملکت در مقام سخت گیری آمد
 هانسو پسر عمان (که عمزاده و دامادش میشد) ازو (نجیده برخه را
 بران داشت که او را از هم گذرانیدند - لودی خان (که نفس ناطقه
 آن ولایت بود) پسر خرد سلیمان دادند نام را بسری برداشت
 و هانسوی مذکور را بقتل رسانید - گوچر خان کرانی (که میر شمشیر
 خود را میگرفت) در صوبه بهار پسر بایزد را بکلانی بر آورده
 بهم مخالفت کردند - لودی با لشکر فرادان از بنگاله بقصد بهار
 روانه گشته بمکر و تذریر گوچر را ایل خود ساخت *

و چون خانخانان بر طبق حکم والا بتسخیر ولایت بهار کمر بسته
 از دریای سون گذشت دادند بذابرتوهمه که از لودی بهم رسانیده بود
 او را از میان برداشته در قلعه پناه متحصن گردید - پس از امداد

معاذ الله عرش آشپانی حسب التماس خانخانان در سال نوزدهم
سنه (۹۸۲) نهصد و هشتاد و در از آگره بر کشتیهای کلان (که یتازگی
قرتیب یافته بود) شرق رویه بدریا نوردی در آمدند - با آنکه در راه
لخته کشتیها طوفانی شده فرو رفت در دو ماه و هشت روز درون
رایات پادشاهی بموان پتله گردید - گویند چون پادشاه بتعمیل
متوجه پتله گردید در گنگداس پور رسید ^(۲) میرک اصفهانی جفری
باستکشاف مستقبل احوال امر نمود - او کتاب جفر طلبیده این بیت
استخراج کرد *

* بزردي اکبر از بخت همایون *

* برد ملک از کف داؤد بیرون *

عرش آشپانی گرفتن حاجی پور را (که آن روی آب گنگ مقابل
پتله واقع شده) موقوف عایه فتح پتله دانسته اهتمام بتسخیر آن نمود
پس از کشایش آن داؤد سراسیمه شده براه دریا بنگاله رویه فرار
گزید - اکثر سپاهش در گریختن بقتل رسیده پتله با غنائم موفوره
^{۹۸۲}
بتصرف در آمد * فتح بلاد پتله * تاریخ است *

خانخانان پس ازین فتح به تیولداری بهار کامیاب گشته
با بیست هزار سوار بکشایش بنگاله و مالش داؤد دستوری یافت
افغانان از رعب و تسلط عساکر منصوره همت بای داده بی جنگ
و جدل مکانهای مستحکم گذاشته بدر میزدند - خانخانان هر جا را

(۲) نسخه [ج] کنگ راس پور *

استحکام داده پیش رفته میشد - تا آنکه دارن بجانب اردبیشه
 گریخت - آن خان سپه سالار فوجی بسرکردگی محمد قلی خان^(۲)
 برلاس بدنبال او کسبیل نموده خود بتانده (که مرکز بنگاله است)
 درآمده بانتظام ملک پرداخت - کار پردازان حضور عوض جاگیر
 بهار در بنگاله تنخواه نمودند - و چون دارن مابین بنگاله و اردبیشه
 در استحکام مداخل اتمام نموده اقامت گزید و محمد قلی
 خان برلاس (که در تعاقب بود) رخت هستی برهست خانخانان
 بصوابدید راجه تودرمل خود از تانده متوجه شد - در همین سال
 بین الفریقین مبارزه عظیم پیوست - گوجر^(۳) (که مقدمه مخالف بود)
 هراول و قول را برداشته متفرق ساخت - که از ملازمان خانخانان
 توفیق نیگو خدمتی و ثبات پائی نیافت - مگر خود با معدودی
 بناموس دوستی زخمهای مردانه خورد - چنانچه پیوسته میگفت
 که اگرچه زخم سر به شد اما به بیذائی نقصان رسید - و جراحت کردن
 اندمال یافت - اما آنقدر توانائی نیست که عقب توانم دید
 و از زخم دردش دست چنانچه باید بسر نمی رسد - و با چنین
 زخمهای عذیف نمیخواست بر گردد - هوا خواهان عنان گرفته
 برآوردند - گوجر در معرکه قرار فتح بخود داده بلند میگفت
 که کار خانخانان با تمام رسید - دیگر امتداد در جنگ چیست^(۴)

(۲) نسخه [ب] آنجا سپه سالار (۳) در [بعضی نسخه] که در مقدمه

(۴) نسخه [ج] امتداد جنگ .

و آهسته میگفت با رمف فیوروزی خاطر نیشگفت - که ناگاه تیر
 بار رسیده در گذشت - داود (که در مقابلۀ راجه تودرمل بود)
 هراس بخود راه داده آواره دشت ادبار شد - خانخانان پس از
 چنان نا امیدي بچنین فتح شگرف ارجمندي یافته راجه را با شاهم
 خان جلایر بتکامشي تعیین کرده خود هم با آنکه زخمها اندمال
 نیافته بودن روان شد - داود در قلعه کناک ابدیسه رفته متخصص گردید
 و آخر الامر بدر لایه و چاپاوسی زده عهد و پیمان در میان آورد - و بشرط
 قبول نوکری پادشاهی ملاقات قرار یافت - خانخانان غرق محرم
 سنه (۹۸۳) نهم و هشتاد و سه بزم مصالحت ترتیب داده بانواع
 آرایش (که حیرت افزای نظارگیان بود) جشن آرا گردید - اعیان دولت
 باستقبال شتافته داود را آوردند - خانخانان تا سرگلیم پذیره
 گشته گره چوشیها نمود - او شمشیر خود کشوده گذاشت - یعنی
 از سر سپاهگری برآمدم - و خود را بخدمت درگاه پادشاهی سپردم
 تا بدانچه مصلحت دید اراکان خلافت باشد بجا آرند - و صاحب
 طبقات اکبری گوید که داود شمشیر را گذاشته بخانخانان گفت که
 هرگاه بمثل شما عزیزان زخم رسد از سپاهگری من بیزارم *

بالجمله خانخانان شمشیرش را بملازمان خود سپرده پس از
 زمان از جانب عاتبه سلطنت خلعت والا داده کمر شمشیر موصع
 حمائل ساخت - و گفت که ما کمر شما را بذکر پادشاه می بندیم
 برخه محال ابدیسه بتیول او مقور داشته شیخ محمد برادر زاده اش را

همراه گرفته معارفت نمود - و در این وقت خانخانان شهرگور را
 (که در زمان پیش دارالملک بنگاه بود) مستقر گردانید - بجهت
 آنکه گهوژگاهات (که چشمه زای فننه اندوزان است) نزدیک است
 غبارشورش آن حدود یکبارگی فرو نشیند - و نیز این جای دلکشا
 (که قلعه شگرف و عمارات سترگ دارد) تعمیر پذیرد - غافل ازین که
 بتداول روزگار و خرابی عمارات هوای آنجا خواص سمیت اکتساب
 نموده - خاصه در زمان سپری شدن موسم باران - که در اکثر بلاد بنگاه
 آب گردش شود - هرچند شذاسندگان آن مرز گفتند مفید نیفتان
 با آنکه سیزده امیر زامی عمده (مثل اشرف خان و حاجی محمد
 خان سیستانی) و بسیاری از اوساط و عوام بر بنستر نیستی غنودند
 چون برخلاف رای مردم اندیشیده بود عبرت نمیگرفت - پس
 از آنکه این بلیه از اندازه در گذشت در چاره گری شده شورش
 جنید کرانی را (که در صوبه بهار برخاسته بود) دست آویز ساخته
 برآمد - چون بتانده رسید بانداک بیماری سال بیستم سنه مذکور که
 (۹۸۳) نهصد و هشتاد و سه هجری بود پیمانه حیاتش لبریز گشت *

عجب از سخن نشنوی این کهنه مدبر روزگار - با همه تجربه
 و پاس مراتب جهالت ترکانه بکار برده دستم بتوکل عام پسند زد
 و جهان را در گرداب فنا انداخت - توکل خاصان بارگاه تحقیق
 آنست که حفظ مراسم تدبیر بر فروغ خرد (که کارساز عالم اسباب
 است) داشته کارسازی آنرا بایزد بیچون حواله کنند - نه بآن عقل

صواب اندیش و اسباب ظاهر - اگر خروج از دبا مکروه داشته اند
 دلوج هم بدان ممنوع است *

خانخانان از اعظام امرای پنجپزاری و سپه سالار اکبری است
 بمراتب سرداری و سپه کشی شناسا و بمراسم بزم و رزم دانا بود
 مدت چهارده سال در امیرالامرائی و سپه سالاری گذرانید - چون
 اراد نداشت اموال فاطق و صامت او در سرکار والا ضبط گردید
 سابق گذشت که غنی خان پسرش با هزاران یاس و حسرت از کابل
 برگشته به هندوستان می آمد - چون در راه به پدر ملحق گردید
 خانخانان بناخوشی که ازو داشت باخراجش پرداخت - او پرهیزی
 قسمت نزد عادل شاه بیجاپوری رفته (وزرے چند بسربرده مسافر
 ملک قضا گردید - از اینجای خانخانان (که بمهر دهوز و مضیی ایام
 یادگار خواهد ماند) پل جوپور است - که * صراط المستقیم *
 تاریخ آنست - و از اعظام جسور ممالک مکروهه است *

* خان جهان حسین قلی بیگ *

خواهرزاده بیرام خان خانخانان است - پدرش ولی بیگ ذوالقدر
 در زمان دولت خان مزبور بجایگزیده و اعتبار بلند بر جمیع
 امرا تفوق و برتری می نمود - در جنگ قصبه دکندار جالندهر (که
 مابین بیرام خان و شمس الدین خان انکه واقع شد) زخمها برداشته
 دستگیر گردید - و بهمان جروح مولم در گذشت - عرش آشیانی
 (که همه شورش و آشوب مزاج بیرام خان از اغوای او میدانستند)

سروش را بریده بمملکت شرقیه فرستادند - حسین قلی بیگ (که باصابت رای و هئانت خرد انصاف داشت) خانخانان در ایام انحراف مزاج پادشاهی مصحوب او اسباب و ادوات امارت خود را از میوات بحضور فرستاد - که شاید در لباص نیازمندی وضعیف نالی کرده تواند ساخت - در همان ائذا رکضت خانخانان به پنجاب (که مصرح بغی و فساد بود) پیدائی گرفت - او را بنابر مصلحت حواله آصف خان عبدالمجید (که بحکومت دهایی امتیاز یافته بود) کردند - که آدمیانه نگاهدارد - و گزندی نرساند - پس از انقضای قضیه بیروم خان مشارالیه دهائی یافته همواره باندازه خدمت و اخلاص مشمول عواطف میبود - در سال هشتم سنه (۹۷۱) نهصد و هفتاد و یک (که میرزا شرف الدین حسین احراری بے جهت از حضور فرار نمود) عرش آشیانی حسین قلی بیگ را بخطاب خانی و تیولدارئی اجمیر و ناگور از تغیر میرزا اعتبارافزوده بتعاقب نامزد کردند - و چون میرزا جنگ نا کرده از ممالک محروسه بدر رفت حسین قلی خان بے تعب و مشقت آن مملکت را متصرف گشته از قرار واقع به بندوبست پرداخت - و قلعه جودهپور را (که مسکن و مقر رای مالدیو است - و او بمزیت جاه و افزونی نوکر از سائر راجهای هند امتیاز داشته - و بعد از انتقال او پسر خردش چندر سین جانشین بود) در اندک زمانه مفتوح ساخت و در ایام محامره چیتور در تعاقب رانا اودی سنگمه مساعی فرادان

بظهور آورد - و مورد آفرین و تحسین گردید *

چون سال سیزدهم اسرای آنکه خیل از پنجاب حضور طلب شدند حکومت آندیار (که از اعظم ممالک پادشاهی ست) بهسین قلی خان تفویض یافت - اما بذابر پیش آمد مهم رنپور جدائی نگزیده بلزوم رکاب فتح انتساب مباحات می اندرخت - پس از کشایش آن قلعه متین چون دارالخلافه آگره مهبط الوبه ظفر طراز گردید بمحال متعلقه رخصت یافت - و در سال هفدهم بعزیمت تسخیر قلعه نگرکوت (که در تصرف راجه جیچند بود - و بعد حبس او پسرش بدیچند خود را در مقام پدر دانسته و ادرا مرده انگاشته بسرکشی در آمد) حسب الحکم انتهاض نمود - چون قریب بدهمتهری رسید جانو نام ضابط آنجا بقراوت جیچند مترهم گشته خون را بکذار کشید - لیکن وکلا فرستاده متعهد راهداری شد خان جمعی از ملازمان خود را برسم تهاانداری در موضعیکه بر سر راه واقع بود گذاشته پیشتر متوجه گردید - چون بقلعه کوئله رسید (که در ارتفاع بفلک دعوچی همسری می نمود) توپچند از بالای کوه (که محاذی قلعه بود) سر داده هوش از محصوران ربود - آنها وقت شب راه گریز پیش گرفتند - از آنجا (که این قلعه سابقا بر راجه انمچند راجه گوالیار تعلق داشت - و راجه رامچند جد جیچند آنرا بزربردستی گرفته بود) بر راجه گوالیاری (که از اولاد انمچند بود) سپرده تهااند خون

(۲) نسخه [ب] خبر نام (۳) نسخه [ب] انمچند و نسخه [ج] اتمچند *

برنشانند - و چون بیشتر تشابهک اشجار بمرتبه بود (که عبور موکب
بدشوازي ميشد) حشره را همچنگل بري برگماشته هر روز بقدر
ميسور راه مي پيمود - اوائل رجب سنه (۹۸۵) نهصد و هشتاد
حوالي نگرکوت مخيم فوج منصوره گرديد - و در مدهه اولي
حصار بهون (که بتخانه مهماني آنجاست) بتصرف درآمد - و جے
غفير از راجپوتيه و براهمه (که بقصد ثواب قدم ثبات افشوده بودند)
بدارالبوار شتافتند - و پس ازان شهر بزد بگردن نگرکوت نيز بدست
آمده ساباط و سرکوب طرح انداختند - و هر روز بتوپ اندازي در انهدام
عمارات و اعدام جانداران ميکوشيدند - چنانچه در وقت طعام خوردن^(۲)
راجه ديچند توپ کلان سردادند - که قريب هشتاد کس در زير
ديوار بگو هلاک فرد رفتند *

(۳)

بالجمله کار قلعه نزديک بانجام رسيده بود که ناگاه آشوب آمد آمد
ميرزا يان باغيه ابراهيم حسين ميرزا و مسعود ميرزا ولايت پنجاب را
بر شورانيد - و غلاي تمام نيز در لشکر پيدا شد - ناچار حسين قلي
خان بميشکش پنج من طلا و اقمشه بسيار بصلح گراييده در پيش خانه
راجه چيچند مسجد طرح انداخته در د روز پيشطاق بر آردند
روز جمعه اواسط شوال سنه مذکور خطبه پادشاهي خوانده حسين
قلي خان ازانجا برخاست - و باتفاق اسمعيل قلي خان و ميرزا
يوسف خان رضوي بدنبال فيء باغيه شتاب آرد - و در قصبه

(۲) نسخه [ب] روزه در وقت (۳) نسخه [ج] رسانيده بود *

قلنبه^(۲) چهل کوره‌ی ملتان بیخبر بر سر آنها رسیده بین الفریقین جنگ پیوست - ابراهیم حسین شکست خورده بملتان فرار نمود و مسعود حسین با چنده همراهان گرفتار گشت - حسین قلی خان در سال هیزدهم سنه (۹۸۱) فصد و هشتاد و یک (که مرش اشیانی از فتح گجرات معارفت با گره نمود - و امرا از اطراف و جوانب بتهذیمت فراهم آمدند) بحضور رسیده مسعود حسین را چشم دوخته و دیگر اُساری را در پوستهای گاو (که شاخها ازان جدا نساخته بودند) در آردن - و بهیئت غریب از نظر گذرانید - پادشاه از فرط کرم و مروت چشم میرزا کشوده اکثری را جان بخشی فرمودند - و حسین قلی خان بمنصب عمده و خطاب خانجهانی (که درین سلطنت بعد از خانخانانی زیاده برین خطاب نیست) لوائی بلندنامی برافراخت - و چون میرزا سلیمان والی بدخشان از تسلط میرزا شاهرخ پسرزاده خود پناه بدرگاه اکبری آردن بخانجهان حکم والا شرف نفاذ گرفت - که با فوج جرار صوبه پنجاب بهمراهی میرزا بدخشان شتافته آن دیرین حکومت را در مسند ایالت آن دیار متمکن سازد - درین اثنا سال بیستم سنه (۹۸۳) فصد و هشتاد و سه منعم خان خانخانان صوبه دار بنگاله و دیعت حیات سپرد - و اختلال عظیم دران ملک دیدید آمد - امرانی کهگی از سمیت هوا (که دران ولایت بهم رسیده) بیمناک گشته و استیلائی^(۳) دارند افغان

(۲) نسخه [ب] تلنبه (۳) در [اکثر نسخه] و بسبب استیلائی و

(که دعوی ریاست آن سرور و بوم میکرد - و درینولا نقض عهد نموده
بتازگی سر بشورش برداشت) سربازی شده یک دفعه مکانها
گذاشته ازان مملکت برآمدند - ازانجا (که اهم را بر مهم گزیدن عمده
قانون جهانداری سم) پادشاه خانجهان را بسرعت از پنجاب طلب
حضور نموده بصوبه داری بنگاله نامزد فرمودند و راجه تودرمل را
(که بشجاعت و کاردانی اتصاف داشت - و دران صوبه کارهای نمایان
کرده بود) همراه ساختند - امرای بنگاله در حوالی بهاگلپور بهار
بخانجهان در خورده بعضی بعد از دهوایی از معارفت ققاعد نمودند
و برخی اختلاف مذهب را تقریب کرده بهرزه گوئی در آمدند
خان جهان (که کهنه سردارے مزاج گرفته پی بر کرده بود) از جا
نرفت - و بدلاسا و دلدهی پرداخته بهیئت مجموعی راهی گشت
و با آنکه اکثر الوس چغتایی بودند و بسرداری قزلباش قرن ده
نهمگشتند گدھی را (که دروازه بنگاله است) باندک سعی مستخلص
ساخته تا ثانده ملک از دست رفته را بتصرف آورد - و بحسن تدبیر
در گرد آردی پراگندگیها کوشید - داور خان کرزانی آک محل را
مستحکم ساخته در مقابل عساکر پادشاهی نشست - هر روز جنگ
میشد - و آویزشه رد میداد - هر چند خانجهان و راجه تودرمل کوشش
فراوان بجای می آوردند از کم همتیهای مردم کار پیش نمیرفت
درزے خواجه عبداله نقشبذی با برخی از ملازمان از مورچال خون
پیشترک رفته طلبکار نبرد شد - جمعی انبوه از مخالف در عرمه پیکار

بیشدستی نمودند - همراهان رفاهت نگزیده - خواجه از نجابت ذاتی
 پای جلالت افشرد - و نقد جان در باخت - چون این خبر بعرض آشپز
 رسید متأسف گشته بمظفر خان صوبه دار بهار فرمان واجب الاذعان
 ترقیم یافت - که زود با جاگیرداران آن حدود بفرج بنگاله پیوند
 همین که در سال (۹۸۴) نهمصد و هشتاد و چهار مظفر خان با سپاه
 صوبه بهار ضمیمه گردید خان جهان بتسویه صفوف پرداخته معرکه آرا
 گشت - اتفاقاً شبیکه [بستن صبح فیروزی بود توپ از لشکر پادشاهی
 بر چهار پائین (که جنید کورانی عم دارود غنوده بود) رسید - و از
 مصادمه پایه ^(۲) ران او خورد گشت - بعد ازان (که آویزشهای سخت
 زنگ زدای جوهر مردانگی گردید) کالا بهار سردار میمنه مخالف
 زخمی (و بفرار آورد - و هنوز جنگ بقول فرسیده که سنگ تفرقه در
 جمعیت غنیم افتاد - افغانان دل بای داده سراسیمه دشت هزیمت
 گشتند - و بسیاری بتعاقب بهادران علف تیغ پیدریغ شدند - دارود
 میخواست بطرف بدر زود - در الحاح اسبش پای بند شده دستگیر
 گردید - چون پیش خان جهان آوردند ازو پرسید که پیمان بستن
 و سوگند خوردن با خانخانان چه شد - از بے آزر می جواب داد - که
 آن پیوفده بود زبانی - تا داستان دوستی سرانیده عهد تازه اساس
 یابد - خان جهان فرمود تا او را از گرانباری سرشوریده مغز مسموم
 گردانند - و همان زمان سرش رسید عبداله خان دانه روانه حضور

ساخت - اردا پادشاه هر اسب بام نزد خانجهان فرستاده بود - که هم
 مرده فتح راجه مانسنگه کچهوايه (که با رانا نزد کوکنده نبرد آرا
 گشته لوی چیره دستی افراشت) و هم نوید نهضت موکب پادشاهی
 بامرای دیار شرقی رساند - اتفاقاً وقت رخصت فرموده بودند
 چنانچه این مرده پیری ازان طرف نیز بشارت کشایش بنگاله
 خواهی آرد - سید عبد الله خان دریازده (رز هنگامی که پادشاه
 از فتح پور بعزیمت یورش آن مملکت برآمده بود) رسیده سر آن
 فتنه سگال را در جلو خانه انداخت - غریو از عالمیان برخاست
 و فتح نامها باطراف قلمی شد - خانجهان پس ازین فتح نمایان راجه
 قودرمل را روانه حضور نموده خود بصوب ساتگانون (که زه و زاد
 داؤد دزان حدود بود) لشکر کشید - جمشید خاصه خیل او بآریزش
 درآمده سترگ هزیمت یافت - و مادر داؤد با مقتسبان خود روی
 نیاز آرد - و آن ملک (که از قدیم آنرا بلغاک خانه نامند - یعنی
 از شورش بدگوهراں آن سرزمین هیچ گاه خالی نباشد) بنیردی همت
 و مردانگی خانجهان از سرنو بحیطه ضبط درآمده مورد امن
 و عافیت گردید - راجه مالکوسائین زمیندار ولایت کوچ نیز فرمان پذیر
 گشت - خانجهان پیشکش از نفائس آنجا بنا پنجاه و چهار غیل ناهور
 ارسال حضور داشت - چون بعضی افغانان بولایت بهائی شورش افزا
 بودند و عیسی زمیندار آنجا سرتابی می درزید در سال بیست
 و سیوم (ری بدان صوب آورده لشکرے پیش فرستاد - پس از آویزش

سخت عیسی شکست خورده راه گریز سپرد - و افغانان زینهار می
گشتند - خان جهان مقصی المرام معاودت نموده بصحت روز (که
در حوالی نانده شهره اساس نهاده بود) پیوسته علم عشرت
و کامرانی بر افراشت - چون انجام هر نشاطی یاندره سرشته اند
و آخر هر کمالی بزوال پیوسته * * بیت *

* نیکو نبود هیچ مرادے بکمال *

* چون صفحه تمام شد ورق برگرد *

خان جهان در کمتر زمان بر بستر رنجوری افتاده یک و نیم ماه
کشید - هندی پزشکان ناهمیده دواها بکار بردند - در همین سال
سنه (۹۸۶) نصد و هشتاد و شش رخت هستی بر بهت - از
امرای پنجزاری اکبری سمت - پهرش رضا قلی سال چهل و هفتم
اکبری بمنصب پانصدی سه صد سوار سرفراز گردید *

* خواجه شاه منصور شیرازی *

ابتدا در ملازمان اکبری اختصاص داشته بمشرفی خوشبوی خانه
مامور بود - مظفر خان دیوان در مقام بے التفاتی شده بمهمات او
پیچید - روزی با مظفر خان آویزش زبانی کرده بودن خود متعذر
دیده حرمان گرا شد - پس از ناکامی بچونپور رفته از رشادتیکه داشت
دیوان خانزمان گردید - و بعد از بمنعم خان خانانان پیوست
و رفق و فتن مهمات او پیش گرفت - چون روزگار سپه سالار سپری شد
راجه تودرمل بجهت محاسبات سرکار مقید و مسلسل ساخت

از اینجا (که در ایام دیوانی خانخانان بجهت مهم سازی او بدربار آمده
از ادای سخن نویسندگی و سنجیدگی او با کار دانی و معامله فهمی
معلوم عرش آشیانی شده بود) ^(۲) و سیاه غیره در سال بیست و یکم
سنه (۹۸۳) نهصد و هشتاد و سه خواجه را مشمول عذایت ساخته
بخدمت وزارت سر بلند فرمود - خواجه بفراسمت درسمت و دانش
(ساکاره) را بهین (رونق) داده کهنه معاملات را منقح ساخت - و چون
ضابطه آن بود (که هر سال برخی کار دانان راستی مذش با آوردن تفصیل
هر ناحیه و برگنه تعیین گشته سال بسال دستور العملی در ادای
حقوق دیوانی از روی آن قرار گرفته) پس از آنکه ممالک محروسه
وسعت پذیرفت بدین نمط کار بدشواری کشید - چه آن نگاشتهها
بتفاوت رسیده - و سیاه و رعیت گزند یافته خواهش هائی و فاضل
شورش افزوده - و هم نرخ واقعی گذارش نمی یافت - لهذا خواجه
در سال بیست و چهارم حال ده ساله هر برگنه از مراتب کشت و کار
و ارزش و نرخ شناخته دهم بخش را مال هر سال قرارداد گزین نسخه
انتظام داد - و در همین سال باستصواب خواجه فسحت آباد
هندوستان (که هنوز اردیسه و کشمیر و تته و دکن مفتوح نگشته بود)
بدوازه بخش شایسته قسمت پذیرفت - و هر بخش را صوبه
نامیده سپه سالار و دیوان و بخشی و میر عدل و صدر و کوتوال
و میر بحر و راقعه نویس نامزد شدند *

و چون خواجه در وقت و جزو سی و کفایت اندرزی و سخت گیری
 بد طولی داشت در سال بیست و پنجم در صد باز یافت مطالبهای
 پیشین شده - بنابر آنکه هوای ولایت بنگاله با سب ناساز بود
 سپاه آنجا را عاقبت ده بیست و سپاه بهار را ده پانزده افزوده بودند
 خواجه با آنهمه سخن سانجی و دقیقه یابی از هنگام نشناسی
 و قیامت ناهمی وقت مدارا را از اذان گرفت و گیر فرق نکرد
 و ندانست که درین وقت (که سپاه در یساق دور دست گرم
 جانفشانی ست) سزادر رعایت و افزونی ست - نه کاهش و کمی
 بنگاله را ده پانزده و بهار را ده دوازده قرار داده جهت باز خواست
 بمظفرخان احکام برنوشست - او (که از دیوانی بسپه سالاری رسیده بود)
 حساب را از سر سال برگرفته طلبکار فراوان (ز رشد - امرای بهار و بنگاله
 ازین کفایت بی مهمل و باز خواستهای بیجا یکدفعه راه بیوفائی
 گزیده سر بشورش برداشتند - چه فسادها که برنخاست - و چه خونها
 که ریخته نشد - راجه تودرمل (که بعد از همچشمی و هم پیشگی
 منتظر قابو بود) دریاوقت بعرض رسانید - که وزیر باید براستی
 گرد آردی مال نموده در نگاهداشت ملازمان دیده روی بکار برد
 و از بایست وقت درنگ داشته در داد و ستد در درشتی و نرمی
 میانه روی گزیند - نه که مستوفی بود - که بدقت مزاجی جز
 باقی کشیدن و مال افزودن کار نداشته باشد *

از طبقات ظاهر میگردند - که راجه نودرمل از ولایت شرتیه
 عرضی نموده بود - که معصوم خان فرنگودی (۱) با انواع تدبیر و مدارا
 همراه دارد - خواجه شاه منصور بوی خطوط درشت نوشته - و زر
 بهیار بر ذمه اش بر آورده - و همچنین بترسون محمد خان که از امرای
 کبار و سرداری لشکر بنام او بود - درین وقت (که صد امیدداری
 باید داد) تهدید چه لازم بود - لهذا پادشاه خواجه را عزل نموده
 بشاه قلی خان محرم چند روز حواله کردند - اما چون خیرخواهی
 و دماغ سوزی او ذهن نشین شده بود مجددا بعنایت خلعت وزارت
 قامت قابلیت ادرا بر آراستند *

(۲)

اتفاقا در همین سال میرزا محمد حکیم بترفیب معصوم عامی
 (که سر حلقه باغیان بهار و بنگاله بود) از کابل آمده در پنجاب
 خلل انداز گردید - و عرش آشیانی عازم آن سمت شدند - اهل عناد
 پورانچه چند بخط منشی میرزا بنام خواجه از نظر گذرانیده ادرا
 باتفاق و جانب داری مخالف متهم کردند - قضا را ملک ثانی (که
 از قدیمان میرزا و دیوان او بود - و خطاب وزیر خان داشت) درین وقت
 جدائی گزیده در منزل سونپت ملازمت دریافت - و بذابر ربط سابق
 بزد خواجه فرود آمد - چون شهرت گرفته بود [که او بجاسوسی
 آمده - چه درین وقت (که میرزا بر سر تمسخیر هژدوستان است) جد
 ساخته فرستادن او خالی از تدبیر نخواهد بود] اتهام سابق را

یادر افتاد - و بعد استفسار بعضی سخنان خواجه نیز مقوی
طن شد - درین اثنا خطوط جغلی خواجه را (که بمیرزا حکیم
نوشته بود) بنظر پادشاه در آوردند - و خط شرف بیگ عامل او نیز
رسید - چون وا کردند مرقوم بود که فریدون خان خان میرزا را ملازمت
کردم - او مرا بخدمت میرزا بود - با آنکه بجمیع پرگنات عمال تعیین
شده برگشته ما را معاف داشتند - گویند هنوز پادشاه در احوال او
متوود بود امرا و اعیان سعیها بکار بردند - که حکم شد مقید نگاهدارند
تا ضامن بدهد - چون کسی بضامنی او جرأت نکرد نزدیک سرای
کوٹ که جوه بدرختی از حلق آویختند * * ثانی منصور حلاج *
تاریخ است - عالمی از ترک و تاجیک از سخت گیریهای حسابی او
رهائی یافته شادیه اندرخت - گویند پس از آوارگی میرزا محمد
حکیم چون دارالملک کابل مهبط الویة پادشاهی گردید هرچند از
کیفیت شاه منصور استفسارها رفت استشمام رائحه ازان نشد - گویند
کرم الله برادر شهبازخان کعبو باشاره بعضی امرا خصوص راجه نوادر مل
خطوط ساخته بود - عرش آشیانی از خون ناحق و رفتن چنین کاروان
تاسف بسیار میکند - و میفرمود که ازان روز (که خواجه درگذشت)
حسابها فرومرد - و سرزشته محاسبه از دست رفت - چنین اماره نویس
خرده گیر نکته سنج مشخص گو کمتر یافته میشود - بهزاری منصب
سیده بود - چهار سال از روی استقلال و استحقاق بمنصب وزارت

(۲) در [بعضی نسخه] فرو برد *

اشتغال داشت *

* انتباه *

دیرین رسیده است - که هرگاه کارکیا بسیار مشغله بود تمیز
 و شناسائی کمتر فرادست دهد - ^(۲) قریب پرستاران هرچند نیکو بندگی
 کنند از خود غرضی و خویش کامی خالی نباشند - بها درست اخلاص
 راست منش را از حسد کالیوگی قسم دیگر را نموده بکمین جان گزائی
 برنشینند - شکفتن تر آنکه آن راستی مغرور ازین و آن حساب
 برنگرفته باشد خوابی و بے پردائی زدن - زود تر آن بیند که کس
 مبینان - کارهای فراخای دنیا بے معاصده و مساهله تمسک
 نپذیرد - بل بتوکل مدارا و مواسا بسیار بود که کارهای نبیله جایزه
 مختل شود *

* مصرع *

* سخت بگیرد جهان بر مردمان سخت کوش *

از اینجا گفته اند که دنیا بدو پای قائم است - حق و باطل - بیک پا
 نتواند ایستاد - و این در خورده گریه های حسابی و دقت های نفس الامری
 زد - و الا آن خود آزادی فسون ساز [که بجاه طلبی و قرفع جوئی
 درزی کفایت و دیانت در آمده بسخت برزهی و تنگ گردی
 اصناف خلایق (که بدائع دوائع الهی اند) خشنودی بکافه خداوند
 اندیشد] هر آینه چاره دستان تقدیر در کمتر زمانی باد افرا
 بد سگالید از آماده ساخته دست فرسود خشم و بی سیر غضب
 همان بزرگ گردانند *

* قطعه *

* نباشي بكار جهان سخت گیر *

(۴۲)

* که هر سخت گیرے بود سخت میر *

* غم زیر دستان بخور زینهار *

* بتدرس از زبردستی روزگار *

* خداوند خان دکنی *

از امرای نظام شاهیه احمدنگر است - پدرش مشهدي - و

مادرش حبشیه بود - جوانی قوی هیکل با صلابت - پسر زری

و مردانگی اشتهار داشت - چون خواجه میرک افغانی مخاطب

بچنگیز خان بمنصب وکالت و پیشوائی مرتضی نظام شاه اختصاص

گرفت در صدد تربیت او شده بمرتبه امارت و تیولدارگی محالات

جیده از ولایت برار فایز گردانید - او در کمتر زمانی دولت و مکن

عظیم بهم رسانیده صاحب جمعیت و دستگاه گردید - مسعود

(۳)

قصبه روهنگیره (که بمروز دهور شکست و ریخت بدان راه ندارند)

پنا نهاد دست همت اوست - در سنه (۹۹۳) نهصد و نود و سه

همراه میر مرتضی سبزواری (که سر لشکر برار بود - و از استیلای

صلابت خان چرکس تاب توقف دکن نیاردن) در فتح پور بملازمت

عوش آشیانی رسید - خان مزبور بمنصب هزاری امتیاز یافته در

بارگاه اکبری خیل ترقی نمود - اما سال سی و دوم سنه (۹۹۵) نهصد

و نود و پنج در مجلس پادشاهی در حرف و حکایات راه و رسم (که

(۲) در [اکثر نسخه] سخت گیر (۳) نسخه [ج] روهنگیره •

از روی ناقدردانی و مرتبه نشناسی میان او و نوکرانش واقع شد (از آن فی الجملة در نظرها سبک گردید - چون پتن گجرات در تیواش مقرر شده بود بضبط و (بط آن رخصت گرفته سال سی و چهارم سنه ۹۹۷) نهصد و نود و هفت در قصبه مذکور رخت هستی بر بست *

گویند دوزی شیخ ابوالفضل او را بضيافت طلبید - اکثر امرا حاضر بودند - چون وفور طعام و تکلف و تنوع دران شیمه کوبه شیخ بود پیش هر نوکر از نه قاب طعام و یک انگری گوسفند بریان و صد تا نان نگاهداشتند - و پیش خدادند خان و کابیهای بسیار از مرغ و دراج و اقسام ساگ و سالن چیدند - ناخوش شده برخاست که پیش ما که کباب مرغ آوردند از روی استهزا و سخرویت بوده چون بعرض عرش آشیانی این حرف رسید بخدادند خان فرمود - که این چیزها از نکافات معموله هندوستان است - و الا اگر مقصود طعام باشد پیش هر نوکر شما نه انگری گذاشته بودند - مع هذا خدادند خان از شیخ صاف نشده باز بخانه اش ترفعت - ازین است که در هندوستان اهل دکن بحماقت و سخاوت عقل شهرت دارند *

• خواجه نظام الدین احمد •

پسر خواجه مقیم هروی است - که در زمره ملازمان فردوس مکانی انتظام داشته در آخر عهد آن پادشاه بخدمت دیوانی بیوات اختصاص یافت - پس از ارتحال فردوس مکافی بمیرزا عسکری پیوسته هنگام (که جنیت آشیانی فتح گجرات نموده احمد آباد بمیرزا

(۲)
 ارزاني داشت) خواجه وزير ميرزا بود - در هنگام چوسا (که شير
 خان سور غالب آمد - و جنت آشياني با چند سوار با گره ايلغار
 فرمود) خواجه يک ازان سواران بود - پس ازان در عهد عرش آشياني
 بخدمات پادشاهي مفتخر و مباهي بود - خواجه نظام الدين احمد
 در راستي و درستي يگانه وقت و در کار داني و معامله فهمي سرآمد
 اقران بوده - آنچه در ذخيرة الخوانين نوشته (که خواجه نظام الدين
 در بدايت حال ديوان حضور عرش آشياني بود) جاي ديگر
 بنظر نيامده - اما در سال بيست و نهم (که ايلاک گجرات با اعتماد
 خان گجراتي نامزد گرديد) خواجه بخدمت بخشي گري آن صوبه
 تعيين گشت - در شورش سلطان مظفر گجراتي اعتماد خان پسرش را
 بهمهري پسر خود بمحافظت شهر گذاشته خود باتفاق خواجه
 بآوردن شهاب الدين احمد خان بقصبة گدهي (که بيست کورهي
 احمد آباد است) شتافت - دران غيبت (که شهر بتصرف آشوب طلبان
 فتنه گرا در آمد) خانه خواجه نيز بتاراج رفت - پس ازان برفاقت
 شهاب الدين احمد خان و اعتماد خان در جنگ (که با آن فتنه فتنه يژه
 واقع شد) خواجه با مردم قليل هر چند دست و پاي زد بجائے نرسيد
 ناچار همراهي رفقا از دست نداده باتفاق بيئن در آمد - چون
 خانخانان باستيصال سلطان مظفر گجراتي از حضور تعيين شده
 در سرکيچ سه کورهي احمد آباد با مخالف عرصه نبرد آراست

خواجه را با جمعی از امرای تعیین کرد - که از عقب غنیم درآمد
بعزیمت جانفشانی همت بجان ستانی بزد - دران روز مصدر
تردد گردیده در تعاقب مغاور از قطره و پوید خود را معاف نداشت
و مکرر دستبورها نمود - و مدتی بدخشیگری آنصوبه می برداخت *

چون در سنه (۹۹۸) نهصد و نود و هشت سال سی و چهارم
حکومت گجرات بخان اعظم (که صوبه دار مالوه بود) قرار یافت
و خانخانان را عوض جاگیر گجرات جونپور مرحمت شد نظام الدین
احمد نیز طلب حضور گردید - او با جمعی شترسوار ششصد کروه راه
بطریق ایلغار در دوازده روز نورزیده در لاهور مبادی جشن سال
سی و پنجم دولت آستان بوس ادراک نمود - چون تماشای غریب
داشت حکم شد که همه جمازه سوار (روبرو بیدایند - و بعد ازان خواجه
بعواطف بیکران پادشاهی اختصاص گرفته در منزلت و اعتبار
افزایش یافت - و در سال سی و هفتم (که آصف خان میرزا جعفر
بخشی بیگی بجهت استیصال جلاله (دشانی تعیین گشت) خواجه
بتقرر خدمت والای بخشی گری کله گوشه افتخار بر اوج اعزاز رسانید
و در سال سی و نهم مبادی سنه (۱۰۰۳) هزار و سه (که عرش آشیانی
بآهنگ شکار برآمد) نزدیک شاهم علی خواجه را از قب افزونی
حال دگرگون گشت - پسرانش دستوری گرفته بلاهور بردند - بر
ساحل دریای راری رسیده بود که نهنگ اجل ببهر فنا فرو کشید
طبقات اکبری تالیف اوست - تا آخر سال سی و هشتم اکبری مطابق

سنه (۱۵۵۲) هزار و در هجری وقائع و احوال هندوستان را
بتحریر آورده - و گفته که اگر عمر مساعدت نماید زودان استنبال
نیز ترتیب نموده ضمیمه کتاب خواهم ساخت - و الا هر که توفیق
یابد بتسویب آن پردازد - و چون جز (سی و دقت در تفتیح اخبار
و سعی تمام بغراهم آوردن مواد بکار برده و مثل دیو معصوم بهکری
و غیره اهل کمال و مساز تالیف آن بوده اند اعتبار تمام دارد
و آن اول تاریخه است - که احوال جمیع سلاطین اسلام سواد اعظم
هندوستان را (که مساحان بسیط غیرا چار دانگ روی زمین گفته اند)
جامع است - و ماخذ صاحب تاریخ فرشته و متدبعان او (که مع شی زائد
نگاشته اند) همین نسخه مرعوبه است - اما آنچه بر مسود این سطور
ظاهر شد در جاه مخالف است با تحقیق علامی فهمی - و رتبه
هر کدام بر ادیب واقف اخبار ظاهر و باهر است - فتنه بر *

از پسرانش میرزا عابد خان است - که در عهد جنم مکانی
بنوازش خسروانه امتیاز یافته بخدمات پادشاهی مامور میشد
در بخشی گری صوبه گجرات (که از روی ارث و استحقاق یافته بود)
بعبدالله خان فیروز جنگ ناظم آنجا برهم زد - خان مذکور (که مرد
بے محابا و خیره بود) در اخفاف و اهانت او کوشیده بے عزت ساخت
او ترک روزگار گفته با جمعی از مغله طایفه کفنی پوشیده بدرگاه
جهانگیری حاضر شد - و این انداز موجب عفو تقصیرش گردید
اما بعد ازین بشاهزاده ولیعهد شاهجهان توسل جسته ملتزم رکاب

(مآثر الامرا)

شاهی گشت - و پس از آن بدیوانی شهزاده اختصاص یافته
در اکبرنکر بنگاله (دز) که شهزاده بر مقبره پسر ابراهیم خان
فتح جنگ (دورش فرمود) عابد خان دیوان و شریف خان بخشی
با چند دیکر جان فثار گشته حیات جاوید یافتند - عابد خان پسر
نداشت - دامادش محمد شریف چندگاه در عهد اعلیٰ حضرت
قلعه دار انکی تنگی دکن بود - پس از آن حاجب حیدر آباد شده
باجل طلبی در گذشت *

• خواجه شمس الدین خوانی (۲) •

پدرش خواجه علاءالدین از اعیان و اکابر آندیار بود - در خدمت
عروش آشیانی بهمن دیانت و کاردانی فرادان قرب و منزلت بهم
رسانیده - سخنش اعتبار تمام داشت - با عنوان متصدی گری
از کارنامه های شجاعت و جلالت خواجه بهمهرازی مظفر خان در صوبه
بهار و بنگاله تاریخ اکبری شیوا زبانی میکند - علامی شیخ ابو الفضل
در احوال خواجه نوشته - که در کارهای معب (که ترکان را مذبذب
می یافت - و سر کرده را سراسیمه میدید) از روی پردلی و شکفتگی
انجام آن کار بر ذمه خود میگرفت - و بآئین شگرف پایان
میرسانید - چون امرای شورش گری بهار با فتنه انگیزان بنگاله پیوستند
مظفر خان را دل از جای رفت - هر چند توغیب مبارزت می نمودند
سودمند نمی افتاد - بهزار گفتگو برخه سپاه بهمداری خواجه

شمس الدین کسپیل نمود - هرگاه کار فرما را دل از جای رود فرمان پذیران را چه حال - خواجه قدری راه طی کرده بود - که گورها گوده مردم بغنیم پیوستند - خواجه رو بکارزار آورده دستگیر گردید - چون مغفر خان صاحب صوبه بنگاله را در هنگامه ناسپاسان آن دیار پیمانۀ زندقگی پرشد خواجه را معصوم خان کابلی بگمان زنداری بحماییت خود گرفت - و چون بملاءمت کار ساخت بدرشتی پیش آمد - نزدیک بود که در شکنجه قالب تهی نماید - عرب بهادر بهنداش پیشین دوستی و آنکه شاید بنصیحت اندوخته ادرا فرا گیرد پیش خود آورد - و بند از پا برگرفت - خواجه روزی قابو دیده با چانه کناره گرفت - و در قصه کهرک پور بر اجه سنگرام پیوست - از راه بستگی نتوانست بغیر روزی سپاه رسید - جمعی را با خود همدستان ساخته اطراف لشکر مخالف را می تاخت و مواشی آن گرده را (که بچرا برآمده) دستبرد مینمود - پس ازان (که در جمعیت مخالفان تفرقه افتاد) خواجه عازم حضور گشته بنوازش پادشاهی پایه اعتبار برتر افراخت - در همان ایام مطابق سال بیست و ششم الهی بتادیب میرزا محمد حکیم حوالی دریای سندهه مضرب خیام سلطانی بود - اساس قلعه بر ساحل آن از ناگزیر مصالح ملکی افتاد - باهتمام خواجه در اندک فرصتی بانجام رسید - چون در اقصای ممالک شرقی قلعه کدک بنارس بود بانک بنارس موسوم گشت - و گویا درین تسمیه اشعارے ست بدانکه بمذهب

هژود گذشتن ازین جایز نیست - چه بسا قواعد و رسوم دینی آنها
مختل میگردد *

بالجملة خواجه چندی بدیوانی کابل نامزد شده در سال سی
و نهم چون قلیچ خان از انتقال قلم خان بظلم صوبه کابل تعیین گردید
خواجه بجای او دیوان کل گشت - و در سال چهارم سده (۱۰۰۳) هزار
و سیوم هجری درازده دیوان قرار یافت - برای هر صوبه دیوانی - که
هریک کار خود را بصوابدید خواجه (که وزیر کل بود) بعرض رساند
چون در سال چهل و سیوم الویه پادشاهی بعد اقامت چهارده سال
در پنجاب بعزیمت یورش دکن سمت آگره بامتزاز آمد بیگمات را
با سلطان خرم در لاهور گذاشتند - حراست و حفاظت آنها و سرانجام
خالصه آنصوبه و حکومت و سربراهی آن دیار بخواجه مقوض گردید
چون سال چهل و چهارم مریم مکانی با مردم محل با آگره طلب شدند
امور جزوی و کلی پنجاب برای (زین) از اختصاص گرفت - و سال
چهل و پنجم سده (۱۰۰۸) یک هزار و هشت هجری در بلاد لاهور
وزگارش بمسرآمد *

خواجه در راست کاری و راستی و مردانگی یگانه روزگار بود
کار شناسی او فروغ کردار داشت - ناملایم ادرا بر نشوراندی - دلیوانه
بکارها همت بست - و در نویسندگی یکتائی داشت - و دیانت را
هیچ گاه از دست نمی داد - غریب تر آنکه با وصف دیانت مغرط
اصلا نه پیچیدگی - و دقت نغموده - بسیار سلیم النفس بود - لهذا

از ابتدا تا انجام باعزاز و احترام گذرانی و پس از فوت او سرانجام
خالصه پنجاه بگهین برادرش خواجه مومن (که بشایستگیها و شناس
بود) باز گردید - اگرچه خویش و انارب بسیار داشت لیکن لا اولاد بود
برادر زاده اش خواجه عبدالخالق در عهد جایت مکانی با آصفجایی
مصاحبت و خصوصیت تمام داشت - روزی (که مهابت خان
آصف خان را از قلعه انک برآورده مقید ساخت) بهمان فست
آن بیچاره را به تیغ بجاکی روانه مکرای عدم نمود - خواری پوره
لاهور آباد کرده خواجه است - همانجا مدفون است - بوسیله
کار دانی و دیانت و نیک نامی او اهل خواف را درین دو دهان
قیموریه رشدی و اعتباری بهم رسید - و الحق بیشتر این قوم در
اصل سرشت براستی و درستی مفسور افد - و دیانت و حق شناسی
دریغها و دیانت نهادی دست قدرت است - در عهد عالم گیری (که
زمان قدر دانی و روز بازار دیانت بود) بسیاری ازین فرقه بقرب
و اعتبار و امارت و اعتماد امتیاز یافته اند *

الکای خواف از توابع خراسان است - امین رازی در هفت اقلیم
گفته - خواف همیشه منشیای سلاطین داد و دین و فحول مشائخ
و علما و وزرای کفایت آئین بوده - سائزان آن زمین در هر جا که
رفته اند معلومست و سمو مرتبت بنفاد امر و ارتقای قدر ممتاز
بوده اند - از انجمله سلاطین آل مظفر - که هفت تن از ان طبقه

پنجاه و نه سال در فارس و شیراز فرمانروایی نموده اند - و از مشائخ
 شاه سبکان است - که از خواجه مودود چشتی تربیت یافته - اشعارش
 در نصح تصوف مذکور است - و دیگر شیخ زین الملة والدین خوافی
 مشهور - که نبیره او شیخ زین صدر است - که از افاضل گرامی قدر
 زمان خود بود - و بدوام صحبت فردوس مکانی امتیاز داشت - و در
 عهد جنیت آشیانی بنیای امارت برآمده - و از ورزا خواجه غیاث الدین
 که چهل سال وزارت با استقلال شاهرخ میرزا داشت - و پسرش خواجه
 محمدالدین در عهد سلطان حسین میرزا بوزارت رسیده رتبه اش بجائے
 رسید که پیش تخت نشسته بکارها می پرداخت * * بیت *

* از ره و رسمش یکی این بود کاند در پیش شاه *

* هر کس بر پای می استاد و او بنشسته بود *

و مردم خواف همواره بکیاست و فراست شهرت تمام دارند - در
 تاریخ هرات آورده - که چون حسن صباح^(۳) بخواهی خواف رسید
 در موضعی درختها کم دیده از کفیژ که بر سبیل امتحان پرسید - که
 این زمین اشجار کم دارد - او در جواب گفت - رجالنا اشجارنا
 در ذخیره الخوانین نوشته - که مردم خواف سابق در مذهب سنت
 و جماعت شدید التعصب بوده اند - گویند چون شاه عباس صفوی
 در آغاز جلوس بخواف آمد بمردم آنجا تکلیف سپ صحابه نمود
 آنها ابا کردند - هفتاد کس را از اشراف و اعیان از بالای مسجد

بزمین انداخت - که گردن هر یک خرد شکست - هیچ کس
عبرت نگرفته اقدام نهمون - و اکنون همانقدر در مذهب تشیع
غلو دارند *

* خواجگی فتح الله *

پسر حاجی حبیب الله کاشی ست - که نظر بر کار شناسی و فهم
درست سال بیستم جلوس اکبر پادشاه اورا بکوة بندر جهت آوردن
^(۲) تخائف آنجا روانه ساخته - و سال بیست و دوم با نوادر آنجا
بیارگاه سلطنت رسیده دولت ملازمت انداخت - شیخ ابوالفضل
در اکبرنامه می نویسد که از جمله سازهای آن ملک ارغنون بود (که
بدان بمحفل سلطانی افسون آگهی میدادند) حاجی مذکور سال
سی و نهم بدیار خاموشان شفاف - نام برده از پرستاران حضور
عرش آشیانی بود - و رتبه تقرب داشت - در سال (که پادشاه ایماور
فرموده بزیارت اجمیر توجه نمود) او را جهت آوردن قطب الدین
خان اتکه دستوری داد - و حکم شد که از راه مالوه آوردن - تا گردانان
فرستاده موزبان خاندیس را در باب فرستادن مظفر حسین میرزا
مقدمات امید و بیم برخواند - او در آنجا رسیده موافق فرموده
کار بند شده بدستان سرائی خود هم همراه فرستاده ها به برهانپور
رفت - و پس ازان بے حکم پادشاه روانه حجاز گردید - پسترا زین
حرکت پشیمان شده همراه بیگمات (که بحج رفته معاودت نمودن)

آمده سال بیستم و هفتم بسفارش آنها بخشایش یافته شرف
ملازمت افزودخت - و سال بیست و نهم بمحصلی ^(۲) بر امرای بنگاله
(که بنابر ^(۳) ناسازگاری محبت در کارهای پادشاهی تغافل می ورزیدند)
تعیین گشته سال سیم (که خان اعظم کوکه بهمهم جنوبی دیار مقرر گردید)
بخشیکری فوج همراهی او بذاهیده تفویض یافت - سال سی و هفتم
بهمراهی شیخ فرید بخشی بدفع یادگار عمزاده میرزا یوسف خان
(ضوی) که در کشمیر سازفتنه را کوک کرده بود) دستوری پذیرفت
سال چهل و پنجم در ایامی (که زیات پادشاهی بهرهانپور رونق افزا
بود) او را بهمراهی مظفر حسین میرزا بتسخیر قلعه لنگ فرستادند
چون میرزای مذکور بنابر سودا مزاجی قسمی (که در احوال او
نگاشته شد) طریق فرار پیمود مشارالیه با فوج همراهی بقلعه مذکور
رسید - دژ نشینان بنابر کمی آذوق کاید قلعه سپردند - او برخس سپاه
خاندیس را (که جوئی دست آریز فرمان پذیری بودند) پیمان
داده همراه ببارگاه خلافت آورد - و آخر همین سال بجانب ناسک
وخصت یافت - چون بقلعه کالنه نزدیک شد سعادت خان تعلقه دار
آنجا (که از مدتی تمنای بزدگی در سر داشت) آمده او را دید
و قلعه بسپرد - سال چهل و هشتم حسب درخواست شاهزاده سلطان
سلیم (که در آبدآباد رونق افزا بود) او را بمنصب هزاری برنواخته

(۲) نسخه [ب] بمحصلی امرای بنگاله (۳) در [اکثر نسخه] بنابر
ناسازگاری محبت .

تعیینات شاهزاده کردند - پس از جاوش جهانگیری خدمت
بخشگیری بار مسلم ماند *

• خواجگی محمد حمین •

همین برادر قاسم خان میر بحر اسعد - که احوالش سمت
ارتسام پذیرفته - سال پنجم جلوس عرش آشتیانی همراه منعم بیگ
خانخانان از کابل آمده شرف ملازمت دریافت - و بعواطف
خسروانی سر عزت بفلک سود - چون میان غنی خان پسر خانخانان
و حیدر محمد خان آخته بیگی (که خانخانان هر دو را بکابل
گذاشته بود) ناسازگاری بهم (سید پادشاه فرمان طلب بحیدر محمد
خان آخته بیگی فرستاده ابو الفتح برادر زاده خانخانان را بکابل
برای کمک غنی خان روانه فرمود - نام برده با اتفاق موصی الیه تعیین
کابل گشت - و چندی در آنجا گذرانیده باز بحضور (سید - و در سفر
کشمیر در رکاب پادشاهی بود - چون در راستی و درستی کم همتا
بود ساز موافقت او با مزاج عرش آشتیانی کوک شد - آخرها بخدومت
بکاول بیگی سرافراز و بمنصب هزاری ممتاز گردید - سال پنجم
جهانگیری چون حکومت صوبه کشمیر بهاشم خان برادر زاده او
(که مرزبان اودیسه داشت) مقرر شد پادشاه او را تا رسیدن هاشم
خان به بندر بست صوبه مزبور روانه فرمود - سال ششم بحضور
(سیده دولت پابوس یافت - و اواخر همین سال مطابق سنه
(۱۰۲۰) هزار و بیست و هجری (خشت زندگانی بر بست - فرزندی از

نماند - پادشاه در جهانگیرنامه می نویسد که کوسه بود - و در محاسن
و برت اصلا مو نداشت - وقت حرف زدن آواز از چون خواجه سرایان
بگوش میرسید *

* خواجه جهان کابلی *

خواجه دوست محمد نام - از توطن گزینان کابل بوده - در ایام
شاه زادگی جنت مکانی بدیوانی سرکار ایشان سرفرازی داشت
چون صبیۀ او بشرف ازدواج شاهی در آمد در اقران و امثال سرعزت
برافراشته گلگونه افتخار بر چهره روزگار خود کشید - و پس از جلوس
بمنصب عمده و خطاب خواجه جهان پایه اعتبار برتر افراخت
و در سال سیوم جهانگیری ببخشیدگی کل امتیاز گرفت - و آن
خدمت عمده را از روی دیانت و دیده داری نوعی حسن سرانجام
بخشید که مورد تفضلات پادشاهی گردید - و نیکو کارهای او در
پیشگاه خلافت لوامع ظهور داد - هرگاه جنت مکانی بشکار اطراف
و حوالی آگره نهضت میفرمود خواجه بهراست تلعه و حکومت شهر
مامور میشد - گویند بعد نماز صبح مثنوی معنوی مولانای روم تا چهار
گهزی در مجلس او میخواندند - پس ازان بکارها می پرداخت
و بفراسد و کار آگهی فصل قضایا و قطع خصومات می نمود - لختی
ازان شگفتی دارد - گویند شخصی دعوی کرد که زن برادر (که
عنین بود) طفلی را صلبی او قرار داده مالش متصرف شده - چون

* بئزده خسرو دانای کامل *

* که غیر از خان خشک می نماید *

* ز آرخانی تری کردن چو زایل *

آخر عمر خدمت اولیت مقبره جنت آشیانی بدر مقروض گشته

همانجا ودیعت حیات سپرد *

(۲)

* تخته بیگ سردار خان *

از یکهای میرزا حکیم بدن - در جنگ (که میرزا را با فوج
عرش آشیانی رو داد) مصدر دلیری گشته نامی برادر مردی برآوردن
پس از فوت میرزا همراه پسرانش در سال سیم جلوس آن پادشاه بعتبه
سلطنت رسیده دولت بار یافته بگوناگون انعامات مشمول عاطفت
گردید - پس ازان بتعیناتی موبه کابل آبرو یافته همراه کنور مانسنگه
و زین خان کوکه در تغبیه گروه یوسف زئی و تاریکیان بکرات مصدر
قرودات شایان گشت - سال سی و نهم بهمراهی شاهزاده سلطان سلیم
مقرر شده در نواح لاهور جاگیر یافت - پستور بتهانه داری پشار
سرافرازی اندوخته بارها گروه تاریکی را گوشمال بسزا داد - چون
خدمات پماندیده از بظهور آمد در سال چهل و نهم بخطاب
خانی رایت ناموری افراشت - و پس از جلوس جنت مکانی چون
ماجرای آمدن حصین شاملو حاکم هرات با فوج گران و محاصره
نمودن قلعه قندهار بعرض خسروانی رسید او را بمنصب در وزارت

(۲) در [بعضی نسخه] تخته بیگ - یا پخته یا بخته باشد *

و خطاب سردار خان بر نواخته همراه میرزا غازی بیگ بکومک شاه بیگ خان حاکم قندهار دستوری شد - تا رسیدن اینها چون فوج قزلباش از گرد قلعه برخاسته مراجعت بوطن خود نموده بود از تغییر شاه بیگ خان بحکومت قندهار سرافند گردید - و در اندک مدت سال سیوم مطابق سنه (۱۰۱۶) هزار و شانزده هجری در آنجا ردیعت حیات سپرد - پسرانش حیات خان و هدایت خان بمنصب قلیله سرافراز بودند *

* تاج بیگ تاج خان *

از یکهای میرزا محمد حکیم است - پس از فوت میرزا در سال سیم جلوس بملازمت عرش آشیانی کام دل اندر خفته منظور نظر عاطفت گشت - و بتنخواه چاکیر از صوبه پنجاب سرفرازی یافت سال سی و یکم بهمراهی راجه بیربر بکومک زین خان کوکه در سال سی و دوم باتفاق عبد المطلب خان بمهم تاریکیان رخصت پذیرفت سال چهل خود او را بمالش عیسی خیل دستوری دادند - اگرچه دست و پای جذبانید او چون (نجوری داشت چنانچه باید کار صورت نبست - سال چهل و دوم در کشایش قلعه مؤ) که یکم از حصون معظمه زمینداران کوهسار شمالی صوبه پنجاب است (باتفاق آصف خان تعیین شده مصدر تردد گردید - و از راه مکرمت بخطاب تاج خان مخاطب شد - سال چهل و هفتم) که باز شورش باسو زمیندار کوکه مذکور در صوبه پنجاب برخاست

و خواجه سليمان نامي بخدمت بخشي گری آن صوبه مامور گشته
مرخص شد - که فوجی از قلیچ خان صوبه دار و دیگر جاگیرداران
آن نواحی را مثل حسن بیگ شیخ عمری و تاج خان و احمد بیگ
خان کابلی یک جا ساخته بتغیبه آن مقهور سزایی نماید) او انتظار
دیگران ننموده بکوچه های متواتر پیروگنه پنهان رسیده پنهانگاه آنها
رفت - قضا را رفته (که مردم او در صدد خیمه زدن بودند) فوجهای
آن شقی نمایان شد - جمیل بیگ پسر او بے تابانه برانها تاخت
جنگ سخت در پیوسته جمیل بیگ با پنجاه کس از ملازمان پدر
بقتل درآمد - پس از جلوس جهانگیری از اصل و اضافه بمنصب
سه هزار سربلندی یافت - و در سال دوم چون پادشاه از کابل
به هندوستان مراجعت فرمود و حکومت آن صوبه بنام شاه بیگ خان
خاندوران (که از قندهار معزول شده در راه بود) تقرر یافت
نام برده را حکم شد - که تا آمدن خان مذکور از کابل خبردار باشد
پستر باضافه منصب کامیاب شده بصوبه داری نهمه چهار عزت
برافروخت - سال نهم مطابق سنه (۱۰۲۳) هزار و بیست و سه هجری
همانجا بخاور کد بقا خرامید *

* توبیت خان هید الرحیم *

پور قایم خان پسر مقیم خان بن شجاعت خان اکبری سنت
مقیم خان بعد فوت پدر بمنصب مناسب سراقزایی یافته اواخر

عهد عرش آشیانی بیایه هفتصدی رسید - پس از آنکه جنت مکانی در سال سیوم جلوس صالحه بانو صبیحه قایم خان را بعقد ازدواج آورده بیادشاه محل مخاطب ساخت کار اینها ببلندی گرائید - عبدالرحیم سال مزبور بمنصب شایسته و خطاب تربیت خان مهربان گردید پستر بیایه هفتصدی چهار صد سوار فایز گشت - سال پنجم بفوجداری پرکنه الور لوی امتیاز برافراشت - سال نهم باضافه پانصدی پانصد سوار رتبه اش برافزود - پسرش میان جوه نام (که پادشاه محل بفرزندی برگرفته بود) ساله (که مهابت خان برکنار دریای بهت نسبت بیادشاه مصدر گستاخی شده) او را بهدم سرافرستان *

* تهوور خان میرزا محمود *

از اعیان سادات مشهد مقدس است - در زمان عرش آشیانی وارد هند گشته بمدد بخت سعید بدولت روضه نسی آن شاه والا دستگاه و منصب پانصدی فایز گردید - و پس از آنکه نوبت فرمانروائی بجنت مکانی رسید اتفاقاً روزی شیر بقتلگ زده بحضور والا آوردند - بتقریبی در مجلس اشرف ذکر رفت - که موی پس سر شیر بسیار گنده میباشد - بیک ضرب بریده نمیشود - جواهران قوی داری بر نیرو باشاره پادشاهی بزور تمام شمشیرها زدند - غیر از خطی ظاهر نمیشد - میرزا ایستاده بود - از باریابان خسروانی درخواست - که اگر حکم فرمایند من هم شمشیر خود بامتحان آرم - چون حقیر جثه

بود پادشاه فرمود - بسم الله ببینم - میرزا چنان بسبکدستی سر شیر را
 جدا ساخت - که از هر طرف آفرین و تحمیدین برخاست - میرزا محمود
 شیر بدو نیم زبان خاس و عام گشت - در سخت کمائی یگانه و مشهور
 آفاق - و در زور بازو بے همتا بود - هیچکس را درین امر باری
 سر همسری و دعوی برابری نبود - زور آدران زمانه پسر پنجگی او
 زیر دست * و بالا دستان سیر قوت ^(۲) بتلاش از دست *

گویند میرزا شمسی جهانگیر قای خان پسر میرزا عزیز دکه
 از گجرات کمان آورده بود - که مردم پوزر هر چند میخواستند
 بکشش درآرند چله از روی سرش برداشته نمیشد - میرزا همین
 که دست بچله گذاشت تا بگوش آنچنان کشید که نزدیک بود
 پشت کمان خورد شود - ازان روز پادشاه او را بشیخ کمان مخاطب
 فرمود - از تیواندازی او حکایات غریب نقل کنند - جنت مکائی
 در جهانگیر نامه (که خود انشا نموده) درج فرمود - در حالت تحریر
 آن حکایات بخاطر نبود - چون بشمول رافت روز افزون خسروائی پایه
 عزتش اوج گرا گشت از پیشگاه خلافت بیک از فوجداریهائی سرحد
 پنجاب مامور گشته درانجا جنگه مردانه رستمانه نموده بچیره دستی
 لوای استیلا برافراشت - و در جایزه آن بخطاب تهور خانی سرافرازی
 یافت - و در عهد اعلی حضرت خلیل دماغ بهم رسانیده ^(۳) در بدیوانگی
 کشید - پسرانش بقید نگاه میداشتند - بهمان حالت در لاهور درگذشت

(۲) در [بعضی نسخه] نیز قوت (۳) در [بعضی نسخه] بهم رسانیده بدیوانگی *

نستعلیق جایی را بغایت خوب می نوشت . و در قطعه نویسی بد
بیضا می نمود . و لطائف نکات از سر میزد . و نقلهای رنگین و حکایات
شیرین از وی می آزد . گویند روزی مجلس آراست . و مردم را
بضیافت طلبیداشت . آقا رشید (که همشیره زاده میرعماد مشهور است
و در خط نستعلیق استاد) در آن انجمن حاضر بود . و با یکدیگر
گرم حرف . خان بیکبارگی بحجره در رفته بعد از ساعت شمشیر
علم کرده بر سر آقا رسید . و گفت شنیده ام که تو از شاگردی من انکار
میکنی . زعم تمام بر آقا مستولی شد . بالحاج گفت . خانم آنچه
صیفرمائی . گفت بحضور اعزه بگواهی اینها خط اعتراف شاگردی
بنویس . آقا بگفته اش کام و ناکام خط اعتراف برنگاشت . و از ستم
(۲)
ظریفش امان یافت *

• تربیت خان فخرالدین احمد بخشی •

در عهد جهانگیری از ولایت توران وارد هندوستان گشته بمنصب
پادشاهی امتیاز یافت . و در کم منصبی بدولت (شناسی) فایز شده
از امثال و اقربان پایه اشتهار بر تو افراخت . و در هنگامه شهریار
بهمراهی آصف خان یمین الدوله نیکو پوستاری بتقدیم رسانیده
شایسته عنایت پادشاهی گردید . پس از سریر آرائی اعلی حضرت
بخطاب تربیت خان سر عزت برافراخت . و در سال ششم او را بسفارت
توران برگزیده با وقاص حاجی ایچی نذر محمد خان والی آن ولایت

رخصت نمودند - و جواب نامه خانی با تفسوقات هندوستان بقیامت
 یک لک روپیه مصحوب خان مذکور سمت ارسال یافت - و سال
 هشتم مراسم پیغام گذاری به بهین آئین بجا آورده بتلقیم عتبه خلافت
 چهره بر افرورخت - و چهل و پنج اسپ و همین قدر شتر و ماده
 با دیگر اشیا برسبیل پیشکش گذرانید - ازان میان مصحفی بود بخط
 شاد ملک خانم بنت سلطان محمد میروزا ابن جهانگیر میروزا پسر
 امیر صاحب قران - که بخط ریحان در کمان حسن و لطافت نوشته
 و در خاتمه اسم و نسب خود بخط رقاع رقم نموده - خان مشارالیه
 آن را در بلخ بدست آورد - اعلیٰ حضرت بذابریادگار بزرگان
 انبساط تمام فرمود *

گویند قربیت خان چون بدان دیار شتافت ترک لباس هندوستان
 نموده تا معاودت بهندوستان لباس متعارف آنجا اختیار کرد - چنانچه
 بهمان دستار اوزبکی ملازمت نمود - اعلیٰ حضرت را بسیار خوش
 آمد - در همین ایام از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی هزار
 سوار و خدمت آخته بیگی سرفرازی یافت - و چون سال نهم حین
 مراجعت از دکن ماند در مخیم سوادقات پادشاهی گشت قربیت خان
 با جمعی بوسر زمیندار جیت پور (که بتمرد و سرکشی میگذرانید)
 مامور گردید - خان مزبور او را مستمال ساخته همراه خود بآستاندوس
 خلافت آورد - و در سال دهم باضافه پانصدی ذات و بخششی گرمی دزم
 از تغیر معتمد خان مفتخر گشت - و در سال چهاردهم از انتقان

شاه قلی خان بصوبہ دارمی کشمیر اختصاص گرفت - و چون در سال
 یازدہم دران دیار بسبب باران بے هنگام دریای بہت طغیان نمود
 و سیلاب غلات فصل خریف را زدہ مواضع بہیار را خراب ساخت
 و پراگندگی و بے نوائی باحوال قطان و سکان آن ولایت راہ یافت
 خان مذکور بتیمار دارمی عجزہ و مساکین (کہ لازمہ چنین اوقات است)
 چنانچہ باید نتوانست پرداخت - آفت زدگان آن مملکت از سلوک او
 چنین شکایت بر جبین و اظہار نارضا مندی بر زبان داشتند - بنابراین
 معزول شدہ بحضور رسید *

صاحب ذخیرۃ الخوانین آردہ کہ چون اعلیٰ حضرت را داعیہ
 تسخیر بلخ و بدخشان بغاطر گذشت از تربیت خان استفسار نمود
 آن مرد راست درست (کہ بتازگی از کیفیت آندیار آگہی یافتہ بود)
 بے محابا عرض کرد - کہ زنہار عزیمت آن مملکت نفرمایند - کہ
 آنجا اسپ و آدم از مور و ملخ افزون است - و مردم ہند قاب
 برف و سرمای آنجا نمی توانند آردن - مہم سر نخواہد شد - اتقان
 روزے از ملا فاضل کابلی ہم (کہ از فحول فضلاء دقت بود) از روی
 مسئلہ در انتزاع ملک موردی از دست سلاطین چنگیزیہ (کہ بتغلب
 متصرف اند) پرسش بمیان آمد - گفت کہ جنگ با مردم آنجا
 (کہ ہمہ مسلمانان دین دار اند) بے حجت شرعی صورت دہال
 و نکال است - پادشاہ از جا در آمدہ فرمود کہ ہر گاہ مقتدای زمانہ

چندین فتویٰ دهد و بخشی سرکار سپاه را از برف و سرما ترساند چگونه مهم متمشی شود - ملا را رخصت کعبه کرد - و تربیت خان را از بخشی گری تغیر فرمود - خان مزبور در همان ایام غصه مرگ گشته در گذشت - اگرچه این نقل باحوال او تطابق ندارد - بعد از بخشی گری صوبه دار کشمیر شد - و مهم بلغ سال نوزدهم در میان آمدن دران وقت شاید او بقید حیات هم بوده - هر چند تعیین تاریخ فوتش بظن نرسیده مگر میتوان گفت که او بار دیگر هم بخشی شده باشد یا پیشتر هم داعیه تصخیر بلغ بیادشاه بهم رسیده باشد - و بعمل نیامد - بهر تقدیر چنانچه تربیت خان اندیشیده بود فروغ ظهور بخشید - که فوج هندوستان اصلا دران سرد سیر دل نهاد اقامت نکردیده ملک بدست آورده را از ناچاری را گذاشتن - اعلیٰ حضرت بعد از مشاهده این حال تحسین رای تربیت خان فرموده پسرانش را برنواخت - و از جانب آن مرحوم ذخیره خاطری که داشت رفع نموده پسر کلانش میرزا محمد افضل (که در سوارکاری و تیراندازی یکتا بود) ملققت گردید - گویند براسی که حردن چمنده می بود پدر او را سوار میکرد - مردم گفتند که امروز و فردا دست و پای این پسر می شکند گفت بمیرد یا شه سوار شود - مشارالیه از انشا و عام مجلس هم بهره داشت - و بمیرزائی و پاکیزه وضعی میگذرانید - خاندان ناظم دکن بذایر آشنائی پدرش همراه خود گرفته - و پس از فوتش اسلام خان نیز او را قابل رفاقت دانسته بدکن برد - و بقوچدارمی پتھری تعیین

نمود - پس ازان (که شاه نواز خان بدکن آمد) ادرا فوجدار نواحی
دهوندا دور ساخت - یانصدی یانصد سوار مذهب داشت - و در سال
بیست و پنجم در گذشت - پسر درم فقیر الله سیف خان است - که
براسه مذکور میشود *

* تقرب خان *

حکیم دارود - پسر حکیم عنایت الله است - که شاگرد رشید میرزا
محمد پدر حکیم مسیح الزمان بوده - پس از فوت پدر از کمال
حذاقت و تجربه کاری در فن طبابت در خدمت شاه عباس ماضی
بمکرمیت و مصاحبت امتیاز یافته سرآمد اطباء شاهی گردید
و بعد از انتقال آن جم جاه بسعایت جمعی (که از ذخیره خاطر
داشتند) از شاه صفی^(۲) سلوک ناهموار دیده پس از جلوس شاه عباس
ثانی (که در سن صفا بود) هم رعایت نیافته از بودن ایران دلگرا
میزیست - ظاهرا اراده حج را نموده و ضمنا احرام دریافت زمین بوس
آستان صاحبقران ثانی بر میان جان بسته از عراق براه بصره عازم گردید
و به بندر لاهری فرود آمده سال هفدهم سده (۱۰۵۳) هزار و پنجاه
و سه بادرک ملازمت پادشاهی شرف افزای روزگار خود شده بمنصب
هزاری و انعام بیست هزار رویه کامیاب گردید *

از حسن اتفاق پیش ازین به بیست و دو بیگم صاحب^(۳) (که الفتن
حضرت امای بآن قدسی نقاب نسبت جمیع فرزندان زیاده بود)

(۲) نسخه [ب] صفوی (۳) نسخه [ج] صاحبه *

از خدمت پادشاهی بخوابگاه خود میروفت - ناگاه گوشه دامن بشمع
 (۲)
 (که در ایوان سر راه افروخته بودند) رسید - و چون لباس پیرگیان
 حریم عزت در کمال نراکت می باشد و روغنیهای معطر بران مالیده
 میشوند آتش زبانه کشید - و در تمام ملبوس در گرفت - اگرچه چهار
 خدمتگار (که حاضر بودند) در اطفای این ناپره چستی تمام بکار بردند
 اما چون برختهای آنها نیز سرایت کرد بخود در ماندند - تا واقف
 شدن دیگران و رسانیدن آب پشت آن عقیقه با اضلاع هر دو طرف
 و هر دو دست محرق شده بود - از کمال دل بهنگی خود متکفل
 امور بیمار داری گشته اول بمعالجه روحانی پرداخته از روز اول
 تا روز سیوم هر روز پنج هزار مهر و پنج هزار روپیه بادل احتیاج
 تصدق نمودند - و تا حصول صحت مبالغه خطیر از زر نقد در وجوه
 خیرات صرف شد - و هفت لک روپیه از عین المال (که بر ذمه محبوسان
 طلب بود) بخشیدند - و مقرر شد که بعد ازین همیشه هر روز یک هزار
 روپیه (که ساله سه لک و شصت هزار روپیه میشود) تصدق آن ملکه
 (۳)
 زمان بازباب استحقاق میرسیده باشد - پستر بعلاج جسمانی توجه
 گذاشته هرجا (که طبیب و جراحه بود) حاضر آمده بمعالجه و مداوا
 سعادت اندوختند *

حکیم داود (که آمدنش در چنین اوقات از مغنمات بود) در
 ازاله بعضی امراض (مثل لزوم تب و لیانت طبع و تهیج اطراف چشم

که در اثنای الم جراحت (ر نموده) معالجات صایب بتقدیم
 (سانیده) مورد تحسین و آفرین گشت - و در جشن صحت باضافه
 هزاری در صد سوار فرق عزت برافراخت - و بانواع عطایای خسروانی
 پیرایه اعتبار یافت - و تا یک سال پیشکش روز جمعه بمشارایه مفوض
 گردید - و در سال بیستم بخطاب تقرب خان بلند نامی اندوخت
 و در سال بیست و سیوم بمنصب سه هزاری هشتصد سوار اختصاص
 یافت - و در سال بیست و ششم در معالجه اکبرآبادی محل کمال
 قدرت طبیی او بر تو ظهور افکند - و باضافه پافصدی دیگر با انعام
 سی هزار روبیه فایز گشت - و در سال بیست و هفتم بمنصب
 معتبر چهار هزار و سه سوار ارج پیمای اعتبار گردید - و چون
 در سال سی و یکم بعارضه ناملایم حبس بول مزاج اعلیٰ حضرت
 از مرکز اعتدال منصرف گردید و باستعمال ادویه بارده مدره
 بسلس البول و قبض طبیعت انجامید تجویز هیچ حکیمی از حکمای
 مسیحی دم سودمند نه افتاد - مگر برای دفع اعتقال بکار شناسی تقرب
 خان شبر خشت نفع عظیم بخشید - و بشکون تغیر مکان در محرم
 سنه (۱۰۶۸) یک هزار و شصت و هشت از دارالخلافه متوجه اکبرآباد
 شده بخوردن ماء اللحم و اشربه مقویه طبیعت بصحت گرائید - تقرب
 خان بمنصب دالای پنج هزار و کوس بلند رتبی نواخت - و پس
 از آنکه سریر فرمانروائی هندوستان بجالوس عالمگیری زیب و زینت یافته

اعلیٰ حضرت را در قلعه آگره بگوشه انزرا برنشاندند ازان رو (که
تقرب خان در معالجهٔ اعلیٰ حضرت مساعی جمیله و تدابیر لایقه
بکار برده بمزاج آشنا شده بود) بانعام سی هزار اشرفی بتازگی کامیاب
مراحم پادشاهانه گردید - و برای علاج بقیهٔ گرفت و تدبیر اعادهٔ
صحت تام تعیین خدمت اعلیٰ حضرت گشت - و پس ازان بذابر جهت
مورد عتاب عالمگیری گردیده از نظر التفات شهنشاه والا اقبال افتاد
و چندی در گوشه نشینی بسر برد - و در آغاز سال پنجم ثبی باشدتداد
بر مزاج خلد مکان طاری گشته بذاتوانی عظیم کشید - بدین تقرب
تقرب خان مجدداً مشمول فضل و بخشایش گشته با آنکه استعلاج
از وی نمودند رخصت کورنش یافت - و در همین سال سنه (۱۰۷۳)
هزار و هفتاد و سیوم هجری پیمانهٔ عمرش لبریز گشت - عواطف
پادشاهانه محمداً علی خان پسرش را بعطای خلعت از لباس کدورت
برآورد - و چون بمبب تقصیرات پدرش او نیز از منصب معزول
گشته بود درین وقت بمنصب هزار و پانصدی دو صد سوار نوازش
یافت - چون او بقرب و منزلت پادشاهی محسوس عمدها بود و نامی
ببرزگی برآورده احوالش جداگانه ثبت گشته *

* تربیت خان بولاس *

شفیع الله نام ولایت را بود - در عهد فردوس آشیانی در سلک
ملازمان پادشاهی انسلک یافت - و بدولت روشناسی فایز گشته بتفویض

خدمت میرتوزگی سر برافراخت - و در سال نوزدهم بحفاظت
 قلعه دارالسلطنه لاهور و منصب هزاری سرفرازی یافت - و در سال
 بیستم مجدداً میرتوزگی یافته مامور گردید - که تا غور بنی رفته
 هوکدام از تمیناتیان بلغ را [که بشاهزاده محمد اورنگزیب (که بنظم
 آن مملکت افتخار فرموده) فرستاده باشد] سزاوی نمود و برساند
 و در سال بیست و دوم بکابل آمده شرف استلام سده خلافت
 دریافت - و باضافه پانصد سوار مبالغات اندوخته بدستور سابق سرگرم
 عهده خود گردید - و در سال بیست و سوم بهمرای سعیدالله خان
 از مهم قلندهار معاودت نموده بشرف حضور فایز گشت - و بخطاب
 تربیت خان چهره ناموری افروخت - و در سال بیست و چهارم
 از تغیر مرشد قلی خان آخته بیگی شد - و در سال بیست و ششم
 بدادوئی توپخانه ضمیمه میرتوزگی سرمایه افتخار اندوخت - و در
 سال بیست و نهم بهرحمت علم و منصب دو هزار و پانصد
 سوار بر نواخته بحر است صوبه اودیسه بنیابت شاهزاده محمد شجاع
 دستوری یافت - و در سال سی و یکم بافزایش سواران منصب و عطای
 نقاره و تفویض صوبه داری ارده اختصاص گرفت - و در ایام تخیال
 سلطنت باریاب حضور بوده بعد هزیمت دارا شکوه در باغ نور منزل
 بملازمت عالم گیر پذیرای سعادت گردید - و پیش از برافراختن
 دایات عالم گیری از مستقر الخلافه بتعاقب دارا شکوه خان مذکور
 باضافه هزار و پانصدی دو هزار سوار بمنصب چهار هزار و سه هزار سوار

سر بلند گشته بنظم مهام باده طیبه اجمیر معین شد - و پس از آنکه
دارا شکوه در آذارگی سرے بگجرات کشیده پر و بال رفته خود درست
ساخت و با فوج تازه فراهم آورده متوجه اجمیر گشت تربیت خان
قبل از وصول او بدان ناحیه از قلعه برآمده در منزل توره بموکب
عالم گیری (که بعزم (زم) هگرای اجمیر بود) پیوست - و پس از
چهره نمائی شاهد فتح و ظفر خلد مکان او را بدستور سابق بحکومت
اجمیر منصوب ساخت - و در سال سیوم بصاحب صوبگی دارالامان
از تغیر لشکر خان دستوری یافت *

(۲)
و چون شاه عباس ثانی فرمان دای ایران آقا بیگ پسر
قلندر سلطان چوله تفنگچی آقاسی را (که از عمدهای آن دولت
بود) برسم ایلچی گوی با نامه قهضیت سریر آرائی بدرگاه پادشاهی
فرستاد و مشار الیه بآستان بوس خلافت فایز گشته در همان سال
رخصت انصراف یافت از آنجا (که جواب نامه رسمه سمت مستمر
و معهود - خصوصا میان سلاطین ذری الاقندار - و ارسال رسل و رسائل
مثمر فوائد نبیله است) تربیت خان را (که از امرای عمده
صاحب ثروت و سامان بود) باضافه یک هزار سوار برنواخته با ارمغانی
شایسته ببهای زیاده از هفت لک (دویست و نه) از نوادر و رغائب مملکت
هندوستان در سال ششم بسفارت ایران زمین مرخص فرمودند - خان
مذکور در صفاهان (که دارالسلطنت ایران بود) ادراک محبت

پادشاهی نمود - از ناهنجاری نقش صحبت درست نشست
 تربیت خان (که از سنجیده وضعی و معامله فهمی بهره نداشت)
 سبک سربها بکار برد - شاه هم [که دوام شرب مدام ضمیمه مستی
 جوانی و غرور حکم رانی داشت - و سامان قوای دماغش (که چراغ
 کاشانه خرد است) دستخوش آشفتگی گشته خالی از جذون و خبط
 نبود] خود نمائیه و بلند پروازیها (که زبیده بزرگان و بزرگ منشان
 نیست) ظاهر ساخت - آنچه صحبتها گذشت و زبانزد مردم است
 قابل تحریر نیست •

بالجملة تربیت خان بعد از کشیدن خفت و ذلت پس از یکسال
 از فرخ آباد اجازت معارفت یافته روانه هندوستان گردید - و بر خلاف
 ایلچیان زمان جنت مکانی و فردوس آشیانی مثل خان عالم دولدی
 و صفدر خان آقاسی (که بعنوان پسندیده بتقدیم این امر عظیم القدر
 پرداختند) مبطل فوائد و خسوزی (که تاسیس مبانعی مصادقت
 و تشدید ارکان موافقت میان خواقین رفیع المکان است - و آن مستلزم
 آسایش جهان و جهانیان بود) گردید - بل نتیجه برعکس داد - که
 لغت اسلاف را بکلفت اخلاف بدل ساخت - و کار بسطه کشی جانبین
 انجامید - شاه بعد از رافذ شدن تربیت خان سپاه گران بخراسان تعیین
 نمود - و خود نیز در تهیه اسباب رزم شد - و چون این احوال از نوشته
 خان مذکور (که داخل حدود ممالک پادشاهی شده بود) بخاند مکان
 رسید شاهزاده محمد معظم در سال نهم با بیست هزار سوار رخصت

کابل یافت - اتفاقاً شاه غره ربیع الاول این سال سنه (۱۰۷۷) هزار و هفتاد و هفت هجری بعارضه خناق در گذشت - و این آشوب بلند ساخته تربیت خان فرونشست - خان مذکور از ایران بحوالی مستقر الخلافه رسید - و مورد عتاب پادشاهی گشته از دولت ملازمت ممنوع شد و در سال دهم بمنصب چهار هزار و سه هزار سوار مورد نوازش شده از انتقال خاندوران بصوبه داری اردیبه مامور گشت - و در سال سیزدهم بحکومت اردبه از تغیر فدائی خان مقرر شد - و بعد از آن بحضور رسیده داروغگی منصبداران جلو یافت - و در سال نوزدهم از تغیر امیر خان بنظم صوبه بهار سر مباحات برافراخت - و چون آن صوبه در سال بیستم در قبول شاهزاده محمد اعظم قرار گرفت خان مذکور بفوجداری ترحم و در بهنگه منصوب گردید - و در سال بیست و چهارم بفوجداری چونپور تفاخر جست - و آخر در سال بیست و هشتم سنه (۱۰۹۹) هزار و نود و شش هجری همانجا بساط هستی برپاچید - و نهایتاً الله پسرش بحضور رسیده خلعت ماتمی یافت حکایتی (که تربیت خان نسبت دهند) ظاهراً همین تربیت خان باشد گویند روزی اعلیٰ حضرت دم صبح بگذار دریای جون شکار مرغابی می نمود - بخار تر در آسا (که از درون خانه ها و آبگیرها بر می آید و بهندی کهر نامند) روی هوا فرو گرفته بود - پادشاه از روی نشاط فرمود - که شعرے مناسب حال کسی بخواند - تربیت خان عرض کرد *

* بیت *

عرض کرد *

* قدم نا مبارک و مسعود * گو بدریا رود بر آرد رود *

• قربت خان میر آتش •

میر محمد خلیل مہمن خلف داراب خان بٹی صاحبزادہ است
 بہ ہردای و جان بازی در ادھر عہد خلد خان جبہ پش آمد
 در افروختہ در عرصہ ناموری گوی مسافرت از اقراں زادہ - در سال
 چہام بمنصب دوہزاری ہزار و دہشت سوار سرفروزی یافتہ
 از کرم ہردی (کہ دران وقت مضرب خدام پادشاہی بود) بہ تازی
 مقابہ گویہ ہادیو مامور گردید - و بتجویز خان مسطور دہندی را
 (کہ آردہ خان مرہور بود) منصب ہزار و پانصدی یافتہ بتہاندازی
 آن گویہ تعین گشت - و بعد از آن بہر آتشی علم افتداز افراشتہ در سال
 چہل و دوم جبہ برداشتن چہار لوی غنیمت و رخص گردیدہ بافروزی
 پانصدی ہفت اندوخت - و از آن بعد ہموارہ ہنرمند و گوشمال
 اشقیای دکن پرداختہ سالم و غنیمت برمی گشت - و در اسطور قلع
 مرہنہ بہر چال ہردازی و دمدہ سازی کارنامہا بہر ہمت - چہار
 در سال چہل و سوم ہجری جمادی الاولیٰ سنہ (۱۱۱۱) ہزار و پانصد
 و یازدہ ہجری پادشاہ کشور کشا پس از اقامت چہار سالہ در اسقہ ہردی
 باغنگ کشایش حضور - ہوامی ہوا سالہ بہ نیست فرا چہار ہکراں
 مرہمت را بہچوان درآورد و از مرتضی آمان مرچ گذشتہ تہانہ ہردی
 معسکر والا گشت خان میر آتش بہوجب حکم کار بند مورچال

بسیست گنده (که قلعه ایست بمسافت سه کوره از میسوری در خلال
 جبال) گردید - و از کار طلبی در دو روز کار دو ساله پیش برده مردم
 توپخانه را از زیر دیوار قلعه رسانید - و چون قلعگیان از قوپ اندازی
 باز نمی ایستادند پیش خانۀ پادشاهی سردریای کشا (که پای
 قلعه بتفاوت کوره میروند) برپا شد - همان روز محصوران جان
 بدر بردن غنیمت انگاشته بیرون رفتند - و قلعه بکاید فتح موسوم
 گشت - ^{۱۱۱۱} میر عبدالجلیل بلگرامی * کوه کفر شکست * تاریخ یافت
 و از آنجا موکب پادشاهی بانترزاع قلعه ستاره (که بر کوه سمت
 آسمان رفعت - و برمانت و عظمت سرآمد حصون سیواست - چنانچه
 امروز مکان راج و حاکم نشین نبیره اش راجه ساهوست) متوجه شد
 بیست و پنجم جمادی الاخری نیم کروهی پای قلعه دایره خسروی
 گشت - خان میر آتش باستعداد قلعه گیری و عدد سوزی موزچال
 روان ساخت - و غروب واقع روان - خان مزبور بفاصله سیزده
 ذراع از دیوار حصار دهمه بارتفاع بیست و چهار گز مقابل برج
 بر ساخت - چه زرهای گران که خرج آن نشد - و چون دید که آن مفید
 قلعه گیری نیست از پای همان زینه روان کرد - و عجب مصالح بصرف
 آن رفت - تا آنکه نقب در زیر قلعه رسید - و بر بالای آن زینهای
 چوبین گذاشت - و چون آن دیوار همه کوهیست بارتفاع سی گز
 (که بالای آن شش گز دور و سنگچین نموده اند) درینصورت هم
 یورش صورت نیست - لهذا از جناب خلافت فتح الله خان بباشایقین

روح الله خان مامور شد - که مورچالے دیگر (وان کند - تربیت خان
 نمی خواست که دیگرے در مقابل او مصدر تردد شود - بتدارک
 سیست فکریهای خویش (که در کار زینہ بردن نموده بود) تدبیرے
 درست اندیشیده طاقے در سنگچین قلعه حفر نموده از طرفے چهارده گز
 و از طرفے ده گز بدرازی دیوار خالی ساخت - در میان محصوران و بهادران
 (که دراز طاق چوکی میدادند) پردے بیش نبود - لیکن از طرفین
 هیچکس آن یک ذراع زمین را نمی توانست بهای جرات پیمود - قرار
 بدین داد که اینهمه جوف پر از باروت نموده دیوار را براندازد - تا راه
 یورش را شود - چنانچه پنجم ذی القعدة (که چهار ماه و چند روز از
 محاصره گذشته بود) یک فتیله را که آتش دادند دیوار درون قلعه
 افتاد - و جمعی کثیر از دژ نشینان سوختند - چون فتیله دیگر را آتش
 زدند بگمان اینکه این دیوار هم از طرف درون خواهد ریخت مردم
 منتظر یورش - سوای عمال و فعائے مورچال مخلص خان و حمید الدین
 خان با چند هزار سوار مستعد ایستاده بودند - ناگاه دیوار همین
 طرف افتاد - سوای احشام بگسریه و کرنائکی و مارلیه در هزار
 بهادر کار آمدنی بیکار گزین بکار آمدند - و طرفه تر اینکه درین حشر^(۴)
 و نشر پیاده چند بالای دیوار برآمدند - و فریاد میزدند که بیائید
 این جا کسی نیست - بر لشکریان بمرتبه ترس استیلا نیافته که کسی
 پای تهور و جگرداری درین راه ندارد - تا آنکه ازان فریاد قلعه گیان

آگاه شده بسر وقت آنها رسیدند . و نقش زندگی آن بیچارها را
بآب قیغ شستند *

و غریب تر آنکه چون دمدمه از هم ریخته بود و مرحله افتاده
و کار برداران دست از کار برداشته پیداهای بهایه (که از فرد رفتن
برادران و فرزندان و یاران خویش بیدل شده بودند - و از میرآتش
را سوختگی داشتند) چون دیدند (که برآوردن مردها از زیر سنگ
و خاک متعذر است - و سوختن در دین بدآئین آنها واجب) مرحله را
(که سراسر از چوب مرتب بود) همان شب آتش زدند - و این آتش
هفت شبانه روز مشعل بود - الغرض میرآتش در انفتاح قلعه
سعی چند بکار برد که هم تصور نکند - العبد یدبر و الله یقدر
بشگرف کاری اقبال پادشاهی بعد نه روز ازین واقعه سیزدهم ذی القعدة
سال چهل و چهار سنه مذکور (که همگی چهار ماه و هیزده روز کشید)
قلعه مسخر گردید - چنانچه تفصیل آن در جای دیگر بقلم آمده - و در
مورچال پرناله و پونگدهه (که متصل هم اند) کارنامه بر روی کار آوردن
که موجب حیرت نظارگیان گردید - قریب چند جریب زمین را
محو کرده راه برآوردن - که سه جوان متصل هم توانند رفت
و بمفاعله چندگام نشیمن (که بیست نفر کاری دران توانند نشست)
طرح انداخت - و هر طرف غورها (که مهیب نسیم باشد - و روشنی
آفتاب بتابد) مرتب ساخت - و درین اماکن مردم توپخانه را نشاند
که بضرب مذوق محصورانرا نگذارند سر از دیوار برآزند - و این کوچه را

زیر برجی (که مضروب توپ بود) رسانیده بنیادش آنقدر خالی کرد که
جمع از بهادران دران چوکی میدادند - و آسیبی از حقه و متواله
نخیم بآنها نمیرسید - و آخر کار این کوچه را زیر دیوار فصیاش
برده درون قلعه رساند - اگرچه محمد مراد خان (وزیر کیف ما اتفاق
قلعه بدست آورده بود دیگر سران بیاس خاطر میر آتش (که درین
امور انا ولا غیري می افراشت) تن ده نگشتند - چنانچه در احوال
محمد مراد خان رقم پذیرفته - اما هنوز تدبیرات میر آتش انجام
نگرفته بود که محصوران بعجز گرائیده قلعه سپردند - و در سال چهل
و ششم بعد کشایش قلعه کهیازه باضافه پانصدی امتیاز یافت
و در سال چهل و هفتم بهیامت و بهادری او قلعه کدانه موسوم
بهخشده بخش مفتوح گشت - و در سال چهل و هشتم در جایزه گرفتن
قلعه راجگده باضافه پانصدی درصد سوار بمذنب سه هزار و پانصدی
هزار و هشتصد سوار اختصاص گرفت - و در سال چهل و نهم داروغگی
توپخانه دکن از تغیر منصور خان نیز ضمیمه میر آتش حضور گردید
و چون خان مزبور بصلح داری بنی شاه گذه و صبی آباد نا دریای
بهیمرا مامور بود نیابت توپخانه بمحمد اسحق پسرش مقرر گشت
و پس از آن بخطاب بهادری امتیاز یافته بعد فتح واکنیکیره باضافه
دو صد سوار و عطای فقاره باخذ آوازه گردید - و در سال پنجاهم بمالش
سرتابان سمت رحمان بخش مرخص گشت - و پس از واقعه ناگزیر
خدمت مکان محمد اعظم شاه نیز اهتمام توپخانه بعهد او گذاشت

گویند روز جنگ چون غلبه جانب بهادر شاه مشاهده نمود از آنجا
 (که در تفنگ اندازی بے نظیر بود) فیل را پیش رانده دو تیر بار
 بندوق به سوی محمد عظیم الشان خالی نمود. هر دو خطا شد - بندوق را
 از دست انداخت - در همان حال تفنگی بسینه اش خورد - و جان
 در باغمت - پسرش محمد اسحق در حیات پدر رشادتی داشت - پس
 از آن خطاب تربیت خانی یافته در عهد خسرو زمان میرنوزک اول بود
 در هنگام نادر شاه عرض و مال او هفت دستخوش تاراج نسقهچیان
 شاهنشاهی گشت - در حالت تکریر بقید حیات است *

* تورگناز خان *

نیاگانش از مردم توران دیار اند - پدرش در عهد خلد مکان
 وارد هندوستان شده بملازمت پادشاهی پیوست - و بمذنب در خور
 و خطاب یکه تاز خان معزز شده به تذبیه مرهته مامور گردید
 و عمش خواجه خان (که نسبت دامادی با سیادت خان سید اوغلان
 داشت) سال پنجاه و یکم جلوس از اصل و اضافه بمذنب هزار
 و پانصدی سر امتیاز برافراشته - نامبرده در دکن متولد گشته خود را
 بوضع مرهته ساخت - که در لباس و خوراک هم مخالفات بآنها نمیکرد
 و در جنگ هم مثل آنها شیوه قزاقی (که بمصطلح اهل دکن
 ترکی گری گویند) اختیار نموده بود - در منصبداران تعییناتی دکن
 انسلک داشت - در جنگ عالم علی خان اگرچه همراه او بود اما بنابر
 رعایت هم وطنی با آصفجه ساخته اصلا مرتکب حرکتی نشد - آصفجه

(۲)

پس از وقوع فتح تلقی با احترام نموده رابطه قدیم را بیکرنگی تازه در بالا گردانید . تا زنده بود بعزت و آبرو بسر برد - سال (۱۱۴۹) هزار و یکصد و چهل و نه هجری دیده تماشا بین را بر بست - سه پسر داشت کلانی خواجه محمد - که در عمل آصفجاه بخطاب خانی نامور شد و در وقت ناصر جنگ بخطاب پدر و در عصر صلابت جنگ بخطاب قوی جنگ بلند آوازه گشت - و بمنصب پنج هزار ری رسید - مدتها بقلعه دارى احمد نگر می پرداخت - بوجه قلعه مذکور را بمرهقه سپرد بعرض مرض سنه (۱۱۸۷) هزار و یکصد و هشتاد و هفت هجری بعالم بقا شتافت - مرد یار باش و خوش خلق و کمال دوست بود و باخط خوب میل خاطر بسیار داشت - با محور اوراق هیچ گاه سر رشته درستی از دست نداد - در پسر دیگرش یک خواجه حمید خان درم خواجه شریف خان (که هر دو بمنصب و جاگیر میگردانیدند) پیش از برادر کلان درگذشتند *

* تیغ بیگ خان میرزا گل *

او در برادر کلانش میرزا فقیر الله و میرزا گدا هر سه همشیره زادهای بیگلر خان میرزا احمد اند - که دیوان سلطان بیدار بخت بوده - و در عهد فردوس آرامگاه بقاعه دارى بذور سورت سر برافراخته - پدر اینها از منصبداران کم پایه بود - بعد فوتش میر نعمان خان پسر درم خواجه عبد الرحیم خان بیوتات پرورش اینها گرد

چون خان مزبور در گذشت اینها در رفاقت ثغائی خود میگذرانیدند
 میرزا فقیر الله جوان فوت نمود - و میرزا گدا ابتدا بخطاب گدا بیگ
 خان و چون بیگلر خان مذکور درگذشت (از آنجا که نسبت دامادی
 هم باری داشت) بخطاب بیگلر خان و تفویض قلعه داری بندر
 مذکور سر رشته اعتبار بدست آورد - پستر میرزا گل از بختوزی
 و طالع یاری در عصر فردوس آرامگاه بخطاب تیغ بیگ خان معزز
 گردیده بتقرر متصدی گری بندر مزبور چنین بخت را روشن ساخت
 و مدت مدید راتق و فاتق مهمات آن جا بود - خان مزبور بغان دهی
 و بلند همتی نامه بر آورد - چون سنه (۱۱۵۹) هزار و یکصد و پنجاه و نه
 هجری جهان را پدر زد نمود تعلقه متصدی گری آنجا بمعین الدین
 خان بهادر عرف میان اچهن پور شاه مکن خویش خواجه عبدالرحیم
 خان مذکور بعلاقه دامادی بیگلر خان کلان مقرر شد - در حالت
 تحریر اگرچه بندر مذکور بتصرف کلاه پوشان انگریز در آمده اما پسر
 معین الدین خان (که بخطاب قایم الدوله سر بلندی دارد) بغان
 ۱۱۵۹
 دخیل است * گل بخاک افتاد * تاریخ فوت تیغ بیگ خان است *

* حرف الثاء *

* ثانی خان هروی *

از امرای پانصدی اکبری است - موطنش هرات - و نسبش بطایفه

ازلات میرسد - قدم خدمت درین دردمان داشت - و بحسن کفایت و درایت و لطافت طبع مشهور بود - اگر کسی را پیش او تعریف میکردند اول حال میگفت که آشنائی و محبت ما مشروط است باینکه سخنان او باش در حق ما نشنوی - مانع اخلاص و باعث نفاق مردم آدمی ایشانند - و پس از آنکه همراه افواج پادشاهی جهت استیصال علی قلی خان زمان دستوری یافته در عرضداشت خود این بیت پیادشاه نوشته *

* بیت *

* ای شهسوار معرکه آرای (وز رزم *

* از دست رفت معرکه پا در رکاب کن *

در علم صرف رساله منظوم ساخته - و این رباعی (که در هر مصراع شش کلمه فراهم کرده - که هر دو کلمه باهم تضاد دارند) از دست *

* رباعی *

* شب توبه نمود و (وز پیمان بشکست *

* هشیار درون رفت و بیرون آمد مست *

* ز آمد شد سعد و نکس پیدا و نهان *

* برخاست ملال من و شوق تو نشست *

* ثناء الله خان - و امان الله خان *

یسران ضیاء الله خان بن عذایت الله خان عالم گدیری - ضیاء الله

خان در عهد خلد مکان از (دشناسان پادشاهی بود - سال چهل و هفتم

بدیوانی اکبر آباد ممتاز گردیده - از نام بوده ها اولین بمصاهرت

عماد الملک مبارز خان اختصاص داشت - چون صوبه داری حیدر آباد
 بعماد الملک مقرر گردید هر دو همراهِ او وارد بلده مزبور شده
 عیش و مہیا و روزگاری بر حسب متمدن داشتند - اولین بفوج داری
 سیکاکول مامور گردیده پس ازان (که عماد الملک در سال ششم جلوس
 فردوس آرامگاه کشته شد) دست (جوع بخدمت نظام الملک
 آشفته داده ابتدا بصوبه داری بیجاپور چهره عزت برافروخته
 درانجا از دست اودا چوهان شکست فاحش یافته پستر قلعه داری
 پرینده داشت - بسیار شوخ طبع و تند مشرب بود - بوقت موعود
 جهان گذران را وداع نمود - و در مین مدت مدید در قید حیات
 بحیدر آباد نشسته اوقات بسر می برد - آخر او هم در گذشت - بسیار
 میرزا منش بود *

* حرف الحجیم *

* جعفر خان تکلو *

پسر قزاق خان است - پدرش محمد خان شرف الدین اُغلی تکلو
 در هنگام نهضت جذت آشیانی بایران دیار حاکم هرات و لاء سلطان
 محمد میرزا پسر کلان شاه ظهماسپ صفوی بود - شاه فرمانی (که
 دستور العمل ارباب مروت و فتوت تواند بود) در آداب ضیافت
 و مهمانداری جذت آشیانی بار نوشته اند - و مشار الیه نیز کما یغنی

بمراعات اوزار خدمت (که در خور قدوم چنین مهمان عزیز باشد)
 پرداخته خود را مورد تحسین ساخت - پس از فوتش قزاق خان
 بدستور پدر لک میرزا و حاکم خراسان گردیده کله گوشه نصوت
 و استکبار کج نهاده با شاه چنانچه باید اطاعت فرود گذاشت - شاه
 در سنه (۹۷۲) نهصد و هفتاد و دو فوج بسرکردگی معصوم بیگ
 صفوی (که دکیل السلطنت بود) تعیین فرمود - اتفاقا دران ایام قزاق خان
 استسقا بهم رسانیده جمعیت از بتفرقه انجامید - ناگزیر با سلطان
 محمد در قلعه اختیارالدین حصار ی گردید - عساکر شاهي بهرات
 درآمده بعهد و پیمان قزاق خان را پائین آوردند - و دران حالت
 در گذشت - اسباب و اموالش بتصرف معصوم بیگ در آمد
 پس ازین سانحه جعفر بیگ (که برشادت و شجاعت نزد پدر هم
 اعتبار داشت) از خراسان پناه بدرگاه عرش آشیانی آورد - و مورد
 عنایت و رعایت گشت - و در سنه (۹۷۳) نهصد و هفتاد و سه
 در تعاقب خانزمان شیبانی همراه رکاب پادشاهی بود - پس ازان
 [که صفح جرائم علی قلی خان (بشرط آنکه تا الویة ظفر طراز اکبری
 درین حدود است) از آب گنگ عبور ننماید) بمیان آمد - و پادشاه
 بسیر قلعه چنانچه انتهای فرمود] خان زمان از عجالت زدگی
 و تنگ ظرفی از آب عبره نمود - عرش آشیانی باصغای این خبر
 خود بر سر او ایامار فرمود - جعفر بیگ بتعجیل خود را بغازیپور

رسانیده بعضی کشتیهای اورا (که از اموال مالا مال بود) بدست آورده درجه استعسان یافت - و بمنصب هزاری و خطاب خانی اختصاص گرفت *

* جلال خان تورچی *

ندیم بے بدل و مقرب بارگاه عرش آشیانی بود - پانصدی منصب داشت - سال پنجم اورا برای آوردن تان سین کلانوت (که در خواندگی کت و دهرید سرآمد دانایان فن موسیقی بود - و پیش رانچند بکھیل راجه بهته بسر می برد) با نامه استمالت نزد راجه مزبور فرستادند - نام برده او را با پیشکشهای راجه بحضور پادشاه آورد - سال یازدهم چون بعرض رسید (که او بجوانی صاحب حسن و جلا گردیده) این معنی در مزاج پادشاه گران آمد - آن جوان را ازو جدا ساختند - نامبرده لبریز سبک سری شده شیه آن جوان را همراه گرفته فرار گزید - چون این حقیقت بعرض رسید مہرزا یوسف خان رضوی با جمعی بتماقب او مامور گردیده گرفته آورد - مدتی در جلوخانه افتاده لکدکوب خرد و بزرگ بود - و پس ازان مورد عاطفت شده آب رفته بجو آورد - همیشه در یورشها ملتزم رکاب پادشاهی بود پستتر بکمک لشکر (که بتسخیر قلعه سوانه از مضافات صوبه اجمیر مامور بود) دستوری یافت - سال بیستم جلوس بآن حدود (سیده قردن نمایان بظهور رسانید - و چندر سین راجه ماروار از دست مردم

(۲) دهرید بدون واو نیز گویند (۳) در [اکثر نسخهای اکبرنامه] پند *

پادشاهی کنج خمول گزید - درین ضمن شخصی خود را دیویداس (که در جنگ میرزا شرف الدین حسین در حدود میراثه مضاف صوبه اجمیر مقتول گردید) ظاهر ساخته بخان مذکور پیوست - که بتوسل او راهی بدارگاه سلطانی یابد - چون دران ایام جست و جوی چندر سین همه را مطمح نظر بود (روز آن تزییر پیشه ظاهر ساخت که نام برده در جایگیر کلا بسر رام رای برادر زاده خود مختفی گردیده - بنابران فوج پادشاهی بر سر منزل کلا رفت - او بدر انکار زده شمال خان قورچی را بخود یکی ساخته در استیصال آن تزییر پیشه اهتمام نمود شمال خان او را (روزه بخانه خود آورده در تدبیر گرفتن شد - او بدزدی مردانگی ازان مضیق رهائی جست - و پس ازان کینه در دل گرفته (روزه خانه جلال خان را منزل شمال خان انگاشته با چند کس به پیکار درآمد - او بے ساز جنگ باویشهای مردانه مطابق سنه ۹۸۳) نهصد و هشتاد و سه هجری نقد زندگی سپرد *

* جگمال *

(۲) برادر خرد راجه بهارامل است - چون راجه را بمساعدت طالع زمانه بکام شد هر یک از خویشان او بمدارج دولت مرتقی گشتند مشارالیه نیز بعواطف سلطانی اختصاص پذیرفته سال هشتم بحفاظت قلعه میراثه سر باندي یافت - و سال هیزدهم (که عرش آشیانی بصوب گجرات ایغار فرمود) او بحفاظت اردوی کلان نامزد شد

بمنصب هزاره رسید - پسرش کهنگار^(۲) (که با عم خود راجه بهارامل در اکبرآباد بسر می برد) در هنگام ابراهیم میرزا راجه او را با جمعی بدلهای فرستاد - سال میزدهم پیش از نهضت موکب پادشاهی بگجرات رخصت یافته در حوالی پٹن باردوی سلطانی پیوسته سال بیست و یکم همراه کفور مان سنگه بهمالش رانا پرتاب دستوری پذیرفته بستر تمیضات صوبه بنگاله گردیده باشهباز خان سرگرم کارهای پادشاهی بود - در هنگامی (که خان مذکور ناکام از ملک بهائی برگشت - و راه دارالملک تانده گرفت) در اثنای طریق نام برده باتفاق چندک دیگر با جمع ناسپاسان (که از غارت گری بازگشته می آمدند) در چار شده باهم آتش پیکار افروختند - دران میان نوردز بیگ قانشال ازان مردم راه عدم پیمود - و دیگران مسلک فرار در پیش گرفتند *

* چانش بهادر *

از یکهای میرزا محمد حکیم بود - بعد از فوت میرزا همراه پسرانش سال سیم بدرگاه عرش آشیانی رسیده درامت آستانبوس دریافت - و در خور مرتبت بانعام خلعت و اسب و نقد سرمایه شادکامی اندرخت - و در همان ایام همراه زین خان کوکلتاش بمهم الوس یوسف زئی دستوری پذیرفت - در جنگ افغانان چون شکست بفرج پادشاهی افتاد و کوکلتاش خواست که خود را بکشتن دهد

نام برده جاو گرفته کام و ناکام برگردانید - پس از آن بمهم تازیکیان اردلان
 با کفور مانسنگه و ثانیاً با صادق خان و ثالثاً بکومک زین خان نامزد
 گردیده مصدر گوناگون خدمات گشت - سال سی و پنجم (که
 خانخانان بتسخیر قلعه قندهار قرار یافت) اردلان در همراهیانش
 برنوشتند - از آنجا (که مهم مذکور در توقف افتاد و خانخانان بکشایش
 قهقهه مامور شد) او در آنجا رفته کار بند نیکو بندگی گشت - سال سی
 و هشتم همراه خانخانان بدارگاه سلطانی آمده بعتبه بوسی چهره
 امتیاز افروخت - و بستر بمهم دکن تعیین شده آخرها در راه پوری
 می بود - سال چهل و ششم مطابق سنه (۱۰۰۹) هزار و نه هجری
 بدرد شکم وداع زندگی کرد - از گزین سپاهیان بود - و منصب
 پانصدی داشت - پس از برادرانش جاگیر یافته در آن صوبه کارگذار
 بودند - پسرش شجاعت خان شادی بیگ است - که احوالش
 جداگانه بر صفحه بیان ثبت گردیده *

* جهانگیر قلی خان *

لاله بیگ کابل - از غلام زادهای میرزا حکیم است - پدرش
 نظام قلماق چراغچی بزم میرزا بود - لاله بیگ از کار طالبها مورد
 الطاف میرزا گشته مصدر خدمات عمده گردید - و پس از فوت میرزا
 بخدمت عرش آشیانی رسید - عرش آشیانی اردلان بشاهزاده کلان
 سلطان سلیم مرحمت فرمود - چون مشارالیه نفس قوی داشت و کارهای
 نمایان ازو تمشی یافت شاهزاده مشمول گوناگون نوازش فرموده

بخطاب باز بهادر برخواست - و در روزی چند صاحب طبل و حشم گردانید - و چون شاهزاده بمسیر فرمان هوایی هندوستان برآمد اود را بوالا پایة منصب پنج هزاری برآوردند خطاب جهانگیر قلی خان و تفویض ایالت صوبه پٹنه و بهار نامور ساخت - و چون حکم پادشاهی سمت نغان یافته بود (که از آیولداران آن صوبه هرکه از صوابدید خان مذکور سرپیچد قتلش در دست ار سمت) طرفه رعیت و مولت جهانگیر قلی خان در دلها جا کرد - و راجه سنکرام موربان کهرکپور (۲) که از عمده زمینداران آنولایت است - و همواره از زمان عرش آشیانی با حکام صوبه بهار مطیع و منقاد بوده دست از خدمتگریهای پادشاهی باز نمیکشید - چنانچه راجه تودرمل اود را پسر خوانده بود (درینولا تاب تحکم جهانگیر قلی خان نیارده آماده پیکار گردید - خان مذکور با جمعیت شایان بوسرش شتافته آریزش نمایان نمود - و پس از گویو ردار صعب سنکرام بزخم تفنگ آداره دست عدم گشته خان مذکور اعلام نصرت و فیروزی بفرار داشت - و در سال دوم سنه (۱۰۱۶) هزار و شازده هجری از انتقال قطب الدین خان کوکه (که بدست شیر افکن خان استجلو کشته شد) بصاحب صوبگی بنگاله باند پایگی یافت - و پس از وصول بدان دیار بضبط و ربط آنجا پرداخته از قرار واقع بمهمات آنصوبه را نرسیده بود که سپاه اجل بر جمعیت آباد حیاقتش تاخت - و در سال سیوم سنه (۱۰۱۷) هزار (۲) نسخه [ج] کهرکپور یا گورکپور باشد (۳) در [اثر نسخه] نهداخته

و هفده هجری درگذشت - بدینداری و حق پورستی شهر تمام داشت
و در احراز منوبات بسیار میکوشید - و یکصد حافظ نوکر داشت
که در سفر و حضر چند قرآن شریف ختم نموده ثواب آن را باو
می بخشیدند - و خود هم نماز بسیار با وظائف و اوزان میخواند
و با این همه ملاح و تقوی قسی القلب بود - اصلاً نرم دلی و ترحم
نداشت - در عین نماز و تسبیح از اشاره قازیان زدن و حلق کشیدن
و کشتن گنهاران که معتادش بود خود را باز نداشته - و یکصد کونائی
ملازمش بود - که هرگاه جنگ ترار میشد یکدفعه همه را میکشیدند
(۲)
که زهره گواران و رستائیهها می ترکید - و یکصد غلوه انداز کشمیری
نوکر بود - که هیچ پرنده بر سرش نمی توانست پرواز - همه را
بغاله میزدند *

* چگناته *

پسر راجه بهارامل است - که احوال او جداگانه پیرایه ارتسام
پذیرفته - راجه او را با دو برادر زاده خود بطریق یرغمال نزد میروزا
شرف الدین حسین (که هنگام تعلقه داری اجمیر زرے بر سر راجه
مقرر کرده بود) نگاهداشت - پس ازان (که راجه ادراک ملازمت
عرش آشیانی نموده بجلال عاطفت اختصاص گرفت) بقدرغلهای
متواتره پادشاهی چگناته از دست میروزا رهائی یافت - پس ازان
مورد لطافت بیکران گردیده هم در رکاب خسروانی و گاه در تعیناتی

کز نور مانده نگه برادر زاده خود بتقدیم خدمات می پرداخت - سال
 بیست و یکم (که رانا پرتاب زمیندار دیوار با لشکر پادشاهی مقابله
 نموده بعضی سرداران را پای از جا رفت) مشارالیه قدم همت استوار
 کرده داد مردانگی داد - رامداس پسر جیمل (که از ناموران مخالف
 بود) بضرب دست او رهگرای دادی فیست پیگردید - سال بیست
 و سیوم قبول در صوبه پنجاب یافته بدان صوب دستوری پذیرفت - سال
 بیست و پنجم چون آثار آمدن میرزا حکیم از کابل بصوب پنجاب
 پیدائی گرفت و نهضت سلطانی بدان صوب تصمیم یافت و جمع
 بر طبق حکم پیشتر روانه آن سمت شدند مشارالیه نیز بدین خدمت
 مامور گردید - سال بیست و نهم بمالش رانا (که کلاه نصرت کج
 نهاده بود) با جمعی کثیر تعیین گردیده بنگاه او را ینمائی ساخت
 پس ازان همراه میرزا یوسف خان بکشمیر شرف رخصت حاصل
 کرد - چون کارهای آنجا صورت انجام گرفت مشارالیه عزیمت حضور
 نموده بدولت آستانفوس پیوست - پس ازان سال هی و چهارم
 تعینات شاهزاده سلطان مراد گردیده بصوب کابل شتافته سال سی
 و ششم (که شاهزاده سلطان مراد بایالت مالوه تعیین گردید) او
 بهمراهی شاهزاده اختصاص یافته سرمایه عزت اندوخت - پس ازان
 برکاب شاهزاده مزبور بهم دکن نامزد شد - سال چهل و سیوم از
 شاهزاده رخصت گرفته بیورت خود آمد - و ازان جا بعقبه خلافت
 رسید - چون به حکم آمده بود چندی باز نیافت - و رفت (که پادشاه

از دکن معاودت فرمود - و فوادی قلعه رنتپور مضرب خیام گردید (او پیشتر حسب الطاب از برهانپور رسیده بود - چون قلعه مذکور بدر تعلق داشت روزی (که پادشاه متوجه سیر شد) از بآئین فدویان تقدیم مراسم نیاز و نثار را باعث افزایش افتخار خود ساخت - پستر باز بدکن دستوری یافت - و در سال اول جلوس جنت مکانی همراه شاهزاده سلطان پوریز بهم رانا تعیین گردید - چون شاهزاده بذابر هنگامه بغی خسرو باکوه پسر رانا را همراه گرفته درانه آگوه شد نامبرده را با تمامی لشکر درانجا گذاشت - و در همین سال بدفع داپت بیگانوی (که در ضلع ناگور هنگامه پرداز بود) مامور گشت - سال چهارم جلوس بمنصب پنجهزاری سه هزار سوار سربلندی یافت - و پسرش رام چند بمنصب در هزاری هزار و پانصد سوار سربلند گردیده بصوب دکن رخصت پذیرفت - از اولادش یکی راجه مغروپ است که در ایام فترت ملتزم رکاب فردوس آشیانی بود - پس از جلوس بمنصب سه هزاری در هزار سوار و عطای علم و اسب با زین نقره و غیل و انعام بیست و پنج هزار ردپه نقد مباحی گردید - سال سیوم بهمراهی راجه گجسنگه بتخریب تعلقه نظام الملک دکنی تعیین شده همان سال راه عدم خانه پیش گرفت - پسرش گوپال سنگه بمنصب در خور سربلندی یافت *

• جان سهار خان ترکمان •

جهانگیر بیگ نام - از امرای جنت مکانی است - مدتهای ممتد

در تعییناتی صوبه دکن گذرانید - و از کار طلبی و مردانگی در تقدیم
 خدمات پادشاهی بذل مجهود نمود - چون مهمات دکن از شاهزاده
 پوریز با وصف طول مکث در برهانپور و تعیین امرای عمده با افواج
 گران و صرف خزائن موفور اصلا رو برآه نگرفت بلکه دنیاداران دکن
 خلع ربه اطاعت نموده سیما ملک عنبر که محاللات بالاگهات را
 قاطبه متصرف گردید ناگزیر در سال یازدهم بمشیت ۲۰۰۰۰۰۰۰
 مملکت شاهزاده سلطان خرم (که بعد ازین فتح بخطاب شاهجهانی
 ممتاز گشته) رخصت یافت - و به نیروی اقبال آدازا صولت شاهی
 هوشربای دکنیان شده آنها دوش فروتنی و سرافکنندگی بزیربار
 بندگی در آردند - و دست تصرف عمال متعلقه پادشاهی کوتاه
 داشته عهده خراج سپاری و مال گذاری بر ذمه انقیاد و فرمان برداری
 گرفتند - و در سال دوازدهم شاهزاده هرکرا از همراهان و متعینه
 دکن بهر مکان و ناحیه که مناسب دانست بتهانه داری و فوجداری
 نامزد فرمود - جهانگیر بیگ را مشمول الطاف گردانیده بضبط تهانه
 جالانپور و مضافات آن (که بیست و پنج کورهی دولتآباد است - و در آن
 وقت عمده آهانهای بالاگهات بود - و بسیاری از منصبداران پادشاهی
 با تابین و جمعیت خود تعیین آن مکان می شدند) روانه ساخت
 و پس ازان چندی از بد عهدان دکن بوسه نقض پیمان شتافته دست
 تصرف بمحاللات پادشاهی دراز کردند - و ببالاگهات اکثفا ذاکوره
 یا برهانپور رایت استیلا برافراشتند - ناچار شاهزاده صوبه ثانی یساق

دکن را وجهه همت گردانیدی - و در آغاز شازدهم سال جهانگیری خطه
 بهمانپور را بوزن موکب خویش برآراست - و افواج قاهره بسرزنش
 و مالش نظام شاه و ملک عذیر معین گشت - و پس از زن و خوردن نمایان
 و آویزشهای سترگ (که هر مرتبه نصرت و فیروزی نصیب بندهای
 شاهي میشد) ملک عذیر بتازگی تماشاگر چهره نمائی شاهد اقبال
 شاهزاده گشته از کجروی در برتافت - و از در ندامت در آمده
 دست عجز بدامن استیمان در آویخت - هر یک از سران و سرداران
 تا انقضای موسم برشکال در محال از محالات بالاگهات گذرانید
 جان سپار خان با سه هزار سوار در بیر اقامت جا بر ساخت - و چون
 از سرنو تقسیم تهنات سر برزد مشارالیه را باضافه منصب برنواخته
 بتهانه داری بیر نگاهداشتند و چون در سال نوزدهم در حوالی موضع
 بهاتوری مضاف لحمدنگر میان ملک عذیر و ملا محمدلاری سپهسالار
 و وکیل السلطنت بیجاپور (که عادل شاه والی آنجا ادر در محاورات
 و مخاطبات ملا بابا میگفت) کارزار اتفاق افتاد و باقتضای سرنوشت
 تقدیر ملا کشته شد و سر رشته انتظام فوج گسیختد گشت امرای
 پادشاهی (که بکمک ملا مامور بودند) گرفتار گشتند - مگر خنجر
 خان که باحمدنگر در شد - و جانسپار خان گرم و گیوا خود را به تیول
 خویش رسانیده حصار بیر را مضبوط ساخت - و در ایام قرب
 ارتحال جنت مکانی خانجهان لودی ولایت بالاگهات را بنظام شاه
 وا گذاشت - و نوشتها بظام امرای پادشاهی (که در تهنات بودند)

فرستاد - که آن محال را حواله وکلای نظام شاه نموده به برهان دور
آیند - خان مذکور نیز کاربند نگاشته خانجهان گردیده نزد او شتافت
روزه چند نگذشته بود که صییت جلوس صاحبقران ثانی بچهار
دائک هندوستان نشاط دیگر آورد - خان مذکور بر جناح استعجان
احرام حضور بسته در سر آغاز جلوس دولت کورنش دریافتن باضافه
هزار و پانصدی ذات هزار سوار بمنصب چهار هزاری ذات سه هزار
سوار و عطای علم و نقاره سر افتخار با آسمان رسانید - و از تغیر جهانگیر
قلی خان بصاحب موکبگی آله آباد مرخص گردید - اما بمقتضیات
سپهر ددار (که هر کوفه بفساد پیوسته است - و هر عشره بحسرت
آغشته - باده کامیابی این جا خمار ناکامی در پی دارد - و زلال صافی
عیش کدورت در ته - قدح پر نشد که تهی نکردند - و صفحه تمام
نشد که ورق برنگردید) در همین سال پیمان عمرش لبریز گشت
امام قلی پسرش هزار صد سوار منصب داشت - در سال
سیوم شاهجهانی بهمراهی اعظم خان ناظم دکن (که در بالاگهات
در چنداول عادلشاهی و نظام شاهیه یک دفعه ریختند - و ملتفت
خان سردار فوج به او تهی کرد) از با چند صد از ناموران روشناس
عمده دل بجایفشانی نهاده مردانه در آویخت - و نیکامی جارید
اندوخته جان در باخت - چانسپار خان برادره هم داشت - مرتضی
قلی نام - هزاری شش صد سوار منصب - سال دهم در دکن بکنج

* جادو راو کانتیه *

خود را از قوم جادوان میگرفت - که کشن مشهور ازان قوم است
 از اعیان و ارکان سلطنت نظام شاهیه بود - چون مرتبه ثانی سال
 شانزدهم جهانگیری پادشاهزاده ولیعهد شاهجهان صاحبقران ثانی
 سرزنش و مالش دنیا داران دکن را (که سر از اطاعت و انقیاد
 پیچیده دست قلال و تصرف بمملکت پادشاهی دراز کرده بودند)
 وجهه همت عالی نهمت ساخته بعون رای صایب و نیروی شمشیر آبدار
 آن مهم را نسق شایسته داد جادو راو (که مقدمه الجیش عساکر
 دکن بود) برهنمونی اقبال بزمین بوس شاهزاده فتح نصیب تارک
 افتخار برافراخته بمنصب پنجهزاری ذات و سوار تحصیل بلندپایگی
 نمود - و با پسران و نبائیر و دیگر مفتضیان به بیست و چهار هزار
 پانزده هزار سوار منصب رسید - و جاگیرهای جید دکن تذخواه
 یافته در نهایت رفاهیت و جمعیت کمکی صوبه داران آن ولایت بود
 و همواره بتقدیم خدمات پادشاهی می پرداخت *

و چون سال سیوم جلوس شاهجهانی ساحت برهانپور بسایه اعلام
 جهانکشای پادشاهی مورد امن و امان گردید جادو رای نکبت گرای
 از ناسپاسی و حق ناشناسی رد از بندگی آستان خلافت نشان برتافته
 با فرزندان و خویشان بنظام شاه پیوست - چون او میدانست (که
 بیوفائی لازم ذات آن بد ذات است - و کافر ماجرائی ملازم جوهر

آن بدجوهر) در مدد آن شد که او را بدست آورده چندی در زندان مجازات نگاه دارد - و باین انداز او را نزد خود طلبید - چون هنگام یاداش کفران نعمت رسیده بود آن بے خبر با تمام قبیله شتافت ناکه جوقی از کمینگاه برآمده دست بستن برکشادند - آنها تن به بند و اسیری نداده تیغها از نیام کشیدند - و هر دو طایفه با یکدیگر در آریختند - جادو رار با در پسر اچلا و راگهو و ایسونک رای نپیر (۳) جانشینش بقتل رسید - و بقية السیف با کرجائی زنش (۴) که مدار کارهای آن خسران زده بود) از دولتآباد گریخته بوطن خود سندرکھیر (که پرگنه ایست مضاف مہر برار نزدیک بچالنه پور که جادو رار درانجا قلعه ساخته) رفته تحصن جستند - هرچند نظام شاه در دلجوئی و استمالات آنها سعی نمود دلنہا نکشته بهزاران ندامت و خجالت بدرگاه پادشاهی ملتجی گشتند - ازانجا (که جرم پوشی و عذر نیوشی شیوہ رضیة سلاطین عالیجاه است) جرأت عظیمه آن گروه عفو پزده بذیل اغماض پوشیده بهراحم ملکانه مطمئن و مستمال ساخته در سالک بندها منساک گردانیدند - و فرمان عطوفت نشان باعظم خان فاظم دکن (که بر بالاگھاٹ سرگرم استیصال خانجہان لودی بود) سمت ارسال یافت - خان مذکور بمیانجی گریخت دلت جی نام (که سرانجام معاملات جادو رار باو مقوض بود) آنها را باعزاز و احترام

(۲) نسخه [۱] دست بستن (۳) در [بعضی نسخه] اچلا (۴) در [اکثر نسخه]

کرجای زنش

پیش خود طلب داشته برای هر یک منصب عمده تجویز نمود
و از پیشگاه فرمان روایی بپذیرائی مناصب و عطای یک لک و سی
هزار روپیه برسم مدد خرج و تنخواه قبول نیک در ولایت دکن و برار
و خاندیس و بحالی محال جادو رار بدستور سابق مشمول عواطف
خسروانه گشتند - و چون سال چهارم شرف استلام سده سلطنت
در یافتند بهادر پسر جادو رار بمنصب پنج هزار و پنج هزار سوار
و عنایت علم و نقاره مباحی گردید - و جگدیو رار برادر جادو رار
بمنصب چهار هزار و ذات و سوار و مرحمت علم و نقاره سر برافراخت
و پتنگ رار بمنصب سه هزار و ذات هزار و پانصد سوار (که سابق
برادرش ایسونت رار مقتول داشته) سرفرازی یافته بخطاب جادو
رای (که نام جدش بود) موسوم گشت - و بیتوجی بمنصب دوازده هزار و
ذات و هزار سوار (که منصب پدرش اچلای قتل بود) سربلند
گردید - و در سال پنجم جگدیو رار مذکور از هم گسیخت - و چون
بهادر جی در سال هشتم رخت همی بر بست دتاجی پسرش
بمنصب سه هزار و سوار شاد کامی اندرخت - و چون او در عهد
عالمگیری به همراهی دلیر خان در جنگ مرهه بکار آمد پسرش
بخطاب جگدیو رای و منصب عمده سرفرازی یافت - و پستر
از پسران او مان سنگه در وقت صوبه داری منصور خان روز بهانی
با فوجی قلیل بمعافط و حراست اورنگ آباد می پرداخت - منزل

بر سر تالاب احدات نمود - برادر دیگرش راگهو بجگدیورای (سیده)
 چون ساهوجی بهوفسلا پدر سیوای مشهور پدایمادی جادو رای
 در نظام شاهیه نامی برآورد ازان وقت این سلسله را پا در میان - خواهر
 راجه ساهوی حال بجگدیو راو مسطور منسوب است - او سال ششم
 محمد شاهي سنه (۱۱۳۹) هزار و یکصد و سی و شش در جنگی (که
 میان نظام الملک آصف جاه و مبارز خان ناظم حیدر آباد بحوالی
 شکرکهره محال تیولش اتفاق افتاد) ازیں طرف جدا شده بمبارز خان
 پیوست - و دران زد و خورد بقتل رسید - ازان روز درین سلسله دیگر
 منصب و اقطاع نیافته - پسرش مانسنگه نامی (که همشیره زاد^(۲) راجه
 ساهو سن) با عم زادهای خود در سند کهر بر سوم زمین داری
 سرکار دولت آباد (که از قدیم به نیاگانش متعلق است) میگذرانید
 و بملاحظه وطن داری نمیرفت - درین ولا از تنگی معیشت ناچار
 شده شتافت - این سفدکهر پرگنه ایست می کردهی از اورنگاباد
 مضاف سرکار مکر صوبه برار - وطن اصلی و مسکن قدیم جادو راو
 مقتول است - و شش هفت کردهی قصبه موضع سن ازان پرگنه
 مشهور بدیول گانون راجه - که جادو راو باحدات قلعه مستحکم
 و آبادی آن مکان همت گماشته - درین وقت هم آبادی معتبر دارن
 که قصبه در جذب آن دیران است *

(۲) نسخه [ب] خواهرزاده ساهوی حال (۳) نسخه [ج] در سفدکهره

بر سوم زمین داری *

* جهانگیر قلی خان *

شمس الدین مشهور بمیرزا شمسی مهین خلف خان اعظم میرزا عزیز کولکانش است - چون میرزا کوکه در ایالت گجرات از چیرگی و اعمه از بندر بلال (که نزدیک سومناث است) بجهاز آهی درآمده بجهاز شتافت بجزر شمسی و شادمان دیگر یمران و اهل و عیالش هم‌رهی برگزیدند - عرش آشیانی از کمال نوازش شمس الدین را بهزاری منصب سرفراز گردانید - و چون از سایر برادران بدانش والا و خرد متین امتیاز داشت و به نیکو منشی و پسندیده وضعی متصف از عهد عرش آشیانی تا عهد اعلیٰ حضرت همواره مورد نوازش خسروانی بوده بذیکی و نیک نامی ایام حیات بانصرام رسانید و در زمان اکبری بدایه در هزاری برآمد - چون سال سیوم جهانگیری صوبه گجرات از تغیر مرتضیٰ خان بخاری به تیول خان اعظم مقرر گشت از آنجا (که مزاج پادشاهی از خان مذکور اندک کبیذگی داشت و بنا بر جانب داری خسرو از طرف او مأمون نبود) قرار یافت که خود در حضور باشد - و جهانگیر قلی خان (که خانه زاد رشید و فهمیده و بهمه جهت خاطر از مطمئن) بطریق نیابت پدر بحراسم آن مملکت پردازد *

مشهور است که میرزا کوکه زبان باختیار نداشت - حرفهای بیصرونه گفته - خصوص در وقت استیلاى غضب خود را نتوانسته نگهداشت - حتی باس حضور پادشاهی ننموده - در روزه واقعه

رو داد - که جنگ مکانی بجهانگیر قلی خان فرمود - که تو ضامن پدر
 میشوی - عرض کرد که ضامن مال و جان او هستم - اما ضامن زبان او
 نمی توانم شد - و پس ازان بمنصب سه هزار سوار فرق
 عزت برافراخته بحکومت چونپور اختصاص یافت - در همان ایام
 شاهزاده شاهجهان بنگاله را متصرف شده رایت توجه بجانب پتغه
 برافراشت - و عبدالله خان فیروز جنگ با راجه بهیم بطریق منقلا روانه
 آله آباد شد - چون بگذر چوسا رسید جهانگیر قلی خان مقارعت را
 از حیز قدرت خود بیرون دیده بر سبیل استعجال از چونپور برآمده
 در آله آباد بمیرزا رستم صفوی صاحب صوبه آنجا پیوست
 و بعد ازان بتفویض ایالت آله آباد معین گشته پس از سربر آرائی
 فردرس آشیانی اگرچه از صوبه داری آله آباد معزول گردید اما ببکالی
 منصب سابق کام دل اندوخته از تغیر بیگلرخان ولد سعید خان بنظم
 سورتیه و جوناگله مرخص شد - در سال پنجم سنه (۱۰۴۱) هزار
 و چهل و یکم هجری همانجا روزگارش سپری گشت - اعلیٰ حضرت
 بمقتضای خانه زاد نوازی پسر رشیدش بهرام را بمنصب دو هزار
 در هزار سوار سرفرازی بخشیده بجای پدر منصوب فرمود - او
 جوان قابل و شجاع بود - در حکومت گجرات بهرام پوره بنام خود
 آباد کرده *

(۲) نسخه [ب] مال و جان اویم (۳) در [بعضی نسخه] برافراخت (۴)

نسخه [ب] تعیین گشته *

* جگراج صرف بکرماجیت *

پور راجه ججهارسنگهه بندیله است - سال اول جالوس شاهجهانی
 بمنصب هزاري هزار سوار تارک افتخار برافراخت - چون سال پس
 ازین خانجهان لودي از اکبرآباد فرار نموده از راه غیر متعارف بملک
 بندیله رسیده بتعلقه دیوگدهه درآمده داخل سرحد نظام الملک
 گردید و افواج پادشاهی (که بتعاقب از نامزد شده بود) نتوانست
 رسیدن پادشاه را مطلقه کلی شد - که بے تعب گذشتن از و رسیدن
 افواج سرکار از راهبری و غلط نمائی نام برده است - سال چهارم (که
 خانجهان لودي باتفاق دریا خان زوله از دکن بصوبه مالوه شتافته
 با کمال سراسیمگی بعزیمت کالپی در ملک بندیله درآمد) مشارالیه
 بجہمت رفع بدنامی و دفع شرمزدگی پدر خود کمر همت چست
 بسته دوید - و بچفدال (که سرگوده آن دریا خان بود) رسیده هنگامه
 زد و خورد گرم ساخت - درین ضمن تفنگی بدریا خان رسیده کارش
 تمام ساخت - مردم بندیله خانجهان تصور کرده برو هجوم کردند
 بکرماجیت سردریا خان را بریده روانه حضور نمود - و تدارک
 مافات بآئین شایسته بعرضه ظهور رسانید - پیدایش آن از اصل و اضافه
 بمنصب در هزاري دو هزار سوار و خطاب جگراج و عطای خلعت
 و شمشیر مرصع و علم و نقاره سربلندی اندوخت - یستر عرض پدر
 بدکن رسیده همراه خانخانان و خانزمان سرگرم تردادات بوده در جنگها

گاهه بمیمذه و گاهه بچندارل مامور گردید - و در محاصره قلعه در تباداد
و قلعه پرینده از محافظت مورچال و چپقلش با گروه مخالف
لوازم جانشیاری بظهور آورد - و سال هشتم بنوشته پدر خود (که
بنابر کشتن بهیم نراین زمیندار چورا گل ۵۵ از حضور متوهم شده بود)
راه وطن پیش گرفت - خاندوران صوبه دار برهان پور باستماع خبر
قرار او با جمع بتعاقب او شتافت - و چند کس را بخاک هلاک
انداخت - او زخمی شده براه غیر متعارف طی مسافت نموده بپدر
ملحق شد - و پس از وصول افواج پادشاهی همواره پدر عرصه پیمایی
وادی فرار گردیده بتفصیل (که در احوال چهار سنگه مرقوم شده)
مطابق سنه (۱۰۴۴) هزار و چهل و چهار هجری بقتل رسید
در جن سال پسر او هنگام تعاقب اسیر افواج پادشاهی گشته *

* جان نثار خان *

جنیری قدیمی کمال الدین حسین نام - از نیکو خدمتگذاران
ایام پادشاهزادگی شاهزاده شاهجهان است - و سرآمد بندگان
مزاجدان و فدریان جانفشان بود - چون بنارسی مشرف فیلخانه
جهانگیری (که در سرعت سیر از مسیر فلک هم گوی سبقت می برد)
باشاره یمین الدوله بمجرد فوت جهانگیر پادشاه ببال استعجال پردار
نمود و از کوهستان کشمیر در عرض بیست (روز نوزدهم ربیع الاول^(۲))
سنه (۱۰۳۷) هزار و سی و هفت هجری بجنیر دکن رسید و خبر

(۲) نسخه [ب] ماه ربیع الاول .

ارتحال جغت مکانی ازین دار فانی بعام جاودانی رسانید از اینجا
 (که عزم صاحبقران ثانی در مهمات سلطنت و جهانبانی درنگ
 و اهمال بر نمی تافت) سه روز بمراسم عزادارداخته بیست و سیوم
 ماه مذکور براه گجرات متوجه دارالخلافه آگره گردید - و جان نثار
 خان را با فرمان مقتوی بر انواع لطف و عنایت و بحال داشتن
 منصب و جاگیر و صوبه داری دکن بدستور سابق نزد خانجهان
 لودی روانه برهان پور فرمود - تا او را بمواطف شاهانه مستمال
 ساخته برسرائر ضمیرش (که نامافی و بی اخلاصی او مظلون بل
 مجرم بود) آگهی یابد - چون بخت و دولت از او امید بود پس
 از وصول فرمان جواب داد که سرش بباد داد - و خان مذکور را
 بی عرضداشت رخصت کرد - مشار الیه در احمد آباد بسعادت
 ملازمت رسیده در روز جلوس بمذنب درهزاری ذات هزار سوار
 و مرحمت علم و نقاره و انعام قیل و پانزده هزار روپیه نقد کام دل
 اندرخت - و در سال سیوم از انتقال دیانت خان دست بیاضی
 بقلعه داری احمد نگر اختصاص گرفت - و بعطای چهل هزار روپیه
 برسم مدد خرج مورد مرحمت گشت - و در سال چهارم بمحض
 رسیده باضافه پانصدی پانصد سوار فوق افتخار برافراخته بفوجداری
 لکھی جنگل مامور گشت - و پس از آن بفوجداری سیوستان مرخص

(۲) نسخه [چ] دار فدا (۳) نسخه [چ] علم و انعام قیل (۴) در
 بعضی نسخه [دشت بیاضی (۵) نسخه [چ] اختصاص یافته بعطای .

گردید - و چون سال یازدهم قلعه قندهار مسخر اولیای سلطنت
 شد و صوبه داران و فوجداران قرب جوار بعنوان کمک خود را بدانجا
 رسانیدند خان مذکور نیز از قلعۀ خود شتافته سرگرم تقدیم کارها
 شد - و بهمراهی قلیچ خان صوبه دار قندهار در کشایش قلعه بمقت
 شریک تردد گردید - و در سال درازدهم پانصد سوار دیگر بر
 منصبش افزوده از سیوستان بهکر رفته از تغیر یوسف محمد خان
 بمیندوبست آنجا پرداخت - و در همین سال رخت هستی بر بست *
 صاحب ذخیره الخوانین آردده در حکومت سیوستان بسیار
 از دختران زمینداران آنجا از قوم سیمجه و سوده خواستگاری نمود
 و بدان جهت نقش عمل او درست نشست - آثار تمرد و مفسده
 فماند - پس ازان (که حیات مستعار را بدرد نمود) هر یکی از
 زمینداران دختر خود را از خانۀ او بزور و اشتلم کشیده برد - شاید
 این واقعه در بهکر رو داده باشد - که سرحدش سرحد سیوستان
 پیوسته - والا فوئش در حکومت سیوستان نشده - کمالایخفی - پسرش
 میرزا حفیظ الله (که بذابر قدم خانه زادی مکرر در طغای سرور عطا یای
 اعلی حضرت گردیده) دو عهد خادمکمان ب خطاب بسالک خان چهره
 عزت افروخت - و در ایام محاصره بیجاپور بخشی فوج پادشاهزاده
 محمد اعظم شاه بود - چندی بدان امر پرداخته - گویند بتجزع
 ادمان داشت - اسیر پنجه اجل گشت *

(۲) نسخه [ب] صفحه (۳) در [بعضی نسخه] امیر صریحۀ اجل *

• جان سهار خان خواجه بابا •

برادر زاده نقیب خان تزدینی ست - در عهد جنت مکانی خطاب جانپار خان یافته بمنصب هزاری چهار صد سوار رسیده سال اول جلوس فردوس آشیانی بملازمت پیوسته بمحالی منصب سابق کامیاب گردیده سال سیوم از اصل و اضافه بنیای هزار و پانصدی ششصد سوار مرتقی گشت - مدتی فوجدار بی مندرس مامور بود سال هیزدهم مطابق سنه (۱۰۵۵) هزار و پنجاه و پنج هجری ^(۲) بنهائخانه عدم شتافت - از فهرس ده ساله دوم شاهجهان نامه دریافت میشود - که مومی الیه خطاب جانپار خان و بمنصب ده هزاری هزار سوار سر بلند گردیده - اگرچه سال این واقع بنظر نیامده *

• جلال کاکر •

پسر قوم دادر خان است - از تعیناتیان صوبه کابل بود - تا آخر عهد جنت مکانی بنیای هزاری ششصد سوار رسیده پس ازان (که بسنت و کشاد امور خسروی بکف قدرت فردوس آشیانی در آمد) سال اول باضافه پانصدی صد سوار خرسند گردید - و سال سیوم در هنگامه کمال الدین بن رکن الدین دهله با سعید خان مصدر کارها شد - سال درازدهم (که دارالسلطنت مقر اعلام ظفر اقسام گردید) او بمهرمت خلعت و خدمت فوجدار بی جمو از تغیر شاه قلی خان هومبهاات برافراخت - سال سیزدهم (که سلطان مراد بخش با جمع

(۲) بتوقف در بهاره مأمور گشت) او را نیز در تعیناتیان شاهزاده
 بنوشته شد . سال چهاردهم بافرینی سه صد سوار و عذایت است
 فوازش یافته داخل کومکیان دکن شد . سال هیزدهم از اصل و اضافه
 بمقتضی سه هزار و پانصد سوار لوی اعتبار برافراشت . مدتها
 در دکن گذرانیده سال سیم با میرزا خان منوچهر برای وصول تلمه
 پیشکش تلمه کوکبا زمیندار دیوگدهه بدان صوب شتافت . و پستر
 حسب التماس سلطان اورنگ زیب بهادر بفوجداری و قبولداری
 نصیر آباد و غیره توابع صوبه خاندیس سربلند گردید . و پس از آنکه
 سکه سلطنت بنام خادمکان رونق پذیرفت سال چهارم او از اصل
 و اضافه بمقتضی سه هزار و نه هزار سوار و تقرر خدمت فوجداری
 هوشنگ آباد مضاف صوبه مالوه چنین بخت را نورآگین ساخت *

• جعفر خان ممد الملک •

خلف الصدق صادق خان میر بخشی و همشیره زاده و خویش
 یمن الدوله آصف خان است . فرزانه بیگم مشهور به بی بی جیو
 زوجة محترمه اوست . از مبادی نشو و نما حدیقه احوالش بآبیاری
 مرحمت پادشاهی نصارت و طراوت بے اندازه داشت . و همواره
 بحسن عقیدت و لطف خدمت منظور انظار خمرانی بود . چون
 پدرش درگذشت از فرط رافت محمد اورنگ زیب بهادر را بتعزیه
 فرستاد . که او را بغزنی الطاف خاقانی تسلیه بخشیده با برادران

بشرف بساط بوس مشرف گردانند - چون بسعادت حضور فایز گردید
 باضافه هزارى ذات پانصد سوار بمنصب چهار هزارى دو هزار سوار
 سر برافراخت - از انجا (که عاطفت اصلي تقریبی و سببی نمیخواهد
 و عنایت دلی بهانه جو می باشد) در سال هفتم منزلش بفیض قدوم
 پادشاهانه فروغ آموذ گردیده ممتاز اقوان و امثال گشت - و در سال
 دهم خان مذکور جواهر و اقمشه نفیسه پیشکش کرد - از بنده نوازي
 متاع یک لک روپیه بپذیرائی در آمده او را بمنصب پنج هزارى
 ذات و سه هزار سوار بلند آدازه کردند - و پس از انکه دوزی چدن
 بذابر جهت معائب گشته مجددا مشمول عواطف بیکران گردید - و در
 سال نوزدهم بصوبه دارى پنجاب سر برافراخت - و در آخر سال
 بیستم بخدمت جلیل القدر میر بخشی گری از تغیر خلیل الله
 خان چهره کامیابی برافراخت - و در سال بیست و سیوم از انتقال
 مکرمت خان بصاحب صوبگی دار الخلافه شاهجهانآباد رخصت یافت
 و در سال بیست و چهارم بنظم صوبه تته از تغیر سعید خان مهابي
 گردید - و در سال سییم بحضور رسید - و چون خدمت والامرتبت
 وزارت از معظم خان بذابر وجه عزل گردید در سال سی و یکم
 خان مذکور بتفویض وزارت کل و عنایت قلمدان مرصع چهره مزید
 اعتبار برافراخت - و پس از جنگ داراشکوه چون باغ نور منزل
 مضرب خیام عالمگیری گشت جعفر خان (که در خدمت اعلی حضرت

مانده بود) با سایر بندهای پادشاهی بمعددت زمین بوس فایز شد
و پس از جلوس اول (که در باغ اعز آباد واقع سواد شاهجهان آباد
(۲) شد) بافتضای حال عزیمت پنجاب بتعاقب دارا شکوه (که
تاخیر دران منافعی قانون تدبیر بود) پیش نهاد همت پادشاهانه
گشت - و مراتب و مراسم (که لازمه سریر آرائی ست) بجلوس
ثانی حواله شد - بعمدة السلطنة جعفر خان صوبه داری مالوه
تفویض یافت - و باضافه یک هزار سوار در اسپه سه اسپه منصوبش
از اصل و اضافه شش هزار و شش هزار سوار در اسپه سه اسپه
قرار گرفت - و چون فاضل خان دیوان اعلی در سال ششم در کشمیر
داعی حق را لبیک اجابت گفت فرمان بطلب جعفر خان ارسال
یافت - او هنگام برافراختن رایات ازان گل زمین بدار الخلافه در منزل
پانی پت سنه (۱۰۷۴) هزار و هفتاد و چهار هجری جبهه سای عتبه
خلافت گشت - از کمال قدر شناسی بخدمت والای وزارت اعظم
(که آن نوین اخلاص آئین را لیاقت و شایستگی آن بر وجه اوقی بود)
برفراختند - چون آن زبده امرای منبع الشان برکنار دریای چون
مذرای عالی دل نشین اساس گذاشته حسن انجام یافته بود - برای
امتیاز و سرفرازی آن عمدة الملک خورشید اوج خلافت پرتو عاطفه
مکرر در سال هشتم و نهم بسر منزل او افکند - آن خان رفیع مقدار
مزا بم پانصد و نیاز بجای آورده پیشکش گران از غرائب و نوادر

بغض انور در آورد - و در سال سیزدهم سنه (۱۰۸۰) هزار و هشتاد و یک در شاهجهانآباد بیماری خان مذکور باشنداد و امتداد کشیده جهان گذران را پدرود نمود - خادمکان در مرتبه درین ایام اولاً بجهت عیادت و ثانیاً جهت تعزیت بخانه آن عمده مخلصان تشریف فرمود - و شاهزاده محمد اعظم و محمد اکبر مامور شدند - که بخانه نامدار خان و کامگار خان پسرانش مراسم پرسیه بجا آرند - و بتسلی و دلدهی عفت مرتبت فرزانه بیگم والدۀ مومنی الیها پردازند و برای هر دو کس خلعت خمه و بوالدۀ اینها توره در خور حالتش فرستان - پسر شاهزاده محمد اکبر هر دو را از ماتم برداشته بحضور عاطفت ظهور آورد - هر کدام بعطای خنجر مرصع بعلاقه مرورید و انواع نوازش و خاطر داری و برآوردن از سوگواری بر اقران امتیاز یافتند - و باقربا و خویشانش نیز خلعت ماتمی مرحمت شد *

جعفر خان در امرای متاخرین به نیک نفسی و خیر اندیشی شهره آفاق بود - و بکرائم شمائل و شرائف خصائل اتصاف داشت خوش وضعی و عالی دماغی از زبان زد خاص و عام است - گویند بهارچه سفید بیش قیمت بسیار رغبت داشت - قاضی دهار صوبۀ مالوۀ آنرا شنیده در ایام حکومتش نفع بسیار باریک فرمایشی از سوت بسعی تمام بهم رسانیده جامه دارے چند مرتب ساخت که تهنای پنجاه رویه بقماش او نمیرسید - و از راه تحفگی بعنوان نذر گذرانید - بیش طلبیده دید - چنین بجهنم شده گفت که

بسیار گنده است - صرف توان کرد - ^(۲) قاضی از راه ادب عرض کرد
 که باب فرش چاندنی دانسته جرأت نموده ام - بسیار خوش شده
 حکم قطع چاندنیها نمود - و از حدت شامه و ذایقه او نیز حکایتها
 میکنند - گویند روزی هذرانه نزد او آوردند - که در کمال شیرینی
 و شگفتگی بود - محظوظ شده گفت - به ازین خورده نشد - اما
 بوی ماهی دارد - بعد تفحص ظاهر شد که هذرانه کوکن بود - که
 در آن ولایت ریزه ماهی در خاک آغشته پیاپیها میدهند *

* جان سهار خان *

پسر سیوم مختار خان سبزواری سم - میر بهادر دل نام داشت
 هنگامی (که شاهزاده محمد اورنگزیب بهادر بعزم سلطنت قرین فتح
 و اقبال از دکن رکضت فرموده لواء عزیمت بجانب مستقر الاخلاقه
 افراشت) مشارایه با برادر کلان خود میر شمس الدین مختار خان
 ملقزم رکاب ظفر انتساب شاهي بود - در معارک هیجا (که آن شاه
 نصرت نصیب را با دشمنان مغرور گران سپاه اتفاق افتاد) مراسم
 جان سپاری و فدویت بتقدیم رسانید - بعد از جنگ دارا شکوه
 از اصل و اضافه بمنصب وزارت پانصد سوار مهابی گشته بخطاب
 جانشین خانیه فامور گردید - و ازان بعد بکارهای بیرونجات مامور
 شده ساحت نیکو خدمتی را باقدام همواری و حسن سلوک پیموده
 نقش (وز بهی خود را بونشانید - در سال بیست و چهارم بقلعه دارمی

بیدر اختصاص یافت - و بعد فتح حیدرآباد خان مذکور بفوجدارئی ظفرآباد می پرداخت - و چون موکب عالمگیری بعد بند و بست آن الکای نو تسخیر بمراجعت عطف عنان نموده سواد ظفرآباد بیدر را مضرب خیام گردانید ابوالحسن والی تلنگ (که از غایت انهماک در عیش و عشرت گاه در پائزده ساله حکومت خویش از شهر حیدرآباد غیر از مسافت یک کوره بمحمدنگر گلکنده سفرگزین فاشده بود - و سوارئی هر روزه بر دشتوار بود) التماس گوشه نشینی نمود و در حقیقت خلد مکان هم از اوضاع او (که منافعی مزاجش بود) ذخیره خاطر داشت - چنانچه سارک (که بعد تسخیر بیجاپور با سکندر والی آنجا بمیان آمد) با ابوالحسن مرمی نشد - حتی بمواجهه هم نطلبید - از اول روز نظر بند نگاهداشتند - لهذا خان مزبور (که بفوجدارئی بیدر میپرداخت) مامور شد - که او را بدولتآباد رساند که تا بقیة عمر با تبعه خود بفرامت بگذراند - و پس ازان بصاحب صوبگی حیدرآباد (که مملکتی ست زر خیز و آباد خصوص^(۲) دران وقت که سلسله قطب شاهی مساعی جمیل در معموری آن بکار برده بودند) رایست بلند پایگی بر افراخت - و او بحسن عمل و نیکو معاملگی مدتهای مدید دران ولایت گذرانید - بعد از شایسته خان امیر الامرا و عاقل خان خوافی کمتر صوبه دار یکدفعه این مرتبه حکم رانی کرده باشد - در سال چهل و پنجم سنه (۱۱۱۳) یکهزار

و یکصد و سیزده هجری منزل بودی خاموشان گزید - خلف رشیدش
رستم دل خان است - که احوالش به جای خود رقم زده خامه گردید *

* جان نثار خان *

خواجه ابوالمکارم - ابتدا از ملازمان معتبر شاهزاده سلطان
محمد معظم بود - در آیامی (که سلطان محمد اکبر اسباب بغی و مود
طغیان آماده ساخته با اتفاق راجپوتان جهالت مذش با فوج بسیار
عزیمت خلاف با پدر والا قدر پیش گرفت) چون در آن وقت خبر
فوج سلطان کمتر بعرض پادشاه میرسید خواجه ابوالمکارم از جانب
شاهزاده بقراولی^(۲) رفته با قراران سلطان درچار شد - و بعد زد و خورد
زخم برداشته آمد - و بدین تقریب با پادشاه روشناسی حاصل نمود
و پستری بمنصب نهصدی و خطاب جان نثار خانی عز امتیاز اندوخته
در یساق رامدره همراه شاهزاده مسطور تعیین گشت - و در محاصره
ساکنان^(۳) ترددات نمایان بظهور آورده سزد بهادری را بسکه زخم اعتبار
داد - چون شاهزاده مذکور بموجب حکم از آنجا معادرت نموده دوسر
ابوالحسن قطب شاه تعیین گردید از نیز بهمرای شاهزاده نامزد
گشت - و بر طبق ایامی پادشاهزاده بتسخیر گدھی^(۴) سرم پرداخته
تهانه نشین ساخت - و برآمده افواج ابوالحسن را منظم گردانید
و در محاصره و یورش گامانده چهره رامردی بگلگونه زخم دیاراست

(۲) در [بعضی نسخه] با قراران رفته (۳) هر [چند نسخه] ساپگانو (۴)

یا گدھی و بیرم باشد *

و سال سی و سیوم عالمگیری بعطای خنجر با دسته و ساز یشم
برنواخته به تنبیه غنیم لثیم دستوری یافت - و در سال دیگر بعنایت
خلعت و قیل از اقران تفوق جست - چون مکرر مصدر آردنات نمایان
گردیده بود پادشاه بدر نازش میفرمود - پستر (که با سندا کهور پوره
در موضع کرناک مقابله صورت بهست) از بدمدنی تقدیر شکست بر
هوج پادشاهی افتاد - خان مزبور زخمی شده جان بدر برد - پس ازان
بفرجدازی و قلعه داری گوالیار سر برافراخته گوشه قذاعت گزید *

چون خالد مکان بجنم خرامش نمود هر چند که از قدیمان
بهادر شاه و امیدوار ترقی بود اما اعظم شاه را قریب المسافت دیده
از بے پردگی باعظم شاه و سلطان محمد عظیم عرضداشتها نوشت
(۲) که من بارادۀ فدویت عزیمت رسیدن بجناب دارم - اما طرف مقابل
برای بردن من فوجی تعیین نموده - هر قدر زود جمعیت و بار بردار رسد
خود را برسانم - درین ضمن رسیدن بهادر شاه با کبرآباد معلوم نموده
جاریده خود را نزد بهادر شاه رسانید - ازانجا (که پادشاه را پیشتر
مظنون آن بود که جان نثار خان با چهار پنج هزار سوار پیش محمد
عظیم (۳) رسیده باشد) این معنی خلاف مرضی شد - و بعد مقتول گردیدن
محمد اعظم شاه چون آثار ندامت از لوحه جبین او لایح گردید
پس از توقف بملازمت پیوست - و از اصل و اضافه بمنصب چهار
هزاری دو هزار سوار و عطای نقاره کوس ترقی بلند آرازه ساخت

پس از آنکه خلد منزل بسیرگاه چنکت شتافت خان مزبور روز جنگ
با فرخ سیر پادشاه در میمنه جهاندار شاه بود. پستر ملازمت فرخ سیر
دریافت. چون حسین علی خان ناظم دکن بتعلقه رسیده با غنیم
بقرار چهارم حصه مال و ده روپیه سرحد دیسمکھی طرح صلح افکند
و این معنی موافق مزاج سلطانی نیامد جان نثار خان (که مزاج گرفته
و صحبت دیده و با عبدالله خان سید میان برادر خوانده بود) در
سال ششم جلوس یصوبه دار می برهان پور رخصت پذیرفت. که
حسین علی خان را حرف معقول فهمانیده براه راست خواهد آورد
پس از وصول بگذر اکبر پور حسین علی خان بعد دریافت احوال او
(که جمعیتی با خود ندارد) فوج فرستاده پیش خود بخشجسته بقیان
طلب داشت. هرچند بظاهر جوشش بسیار از فرستادن طعام هرروزه
و تعظیم و احترام نمود و در مخاطبات عمو صاحب میگفت اما در
دخیل ساختن در برهانپور توقف بعمل آورد. و پس از انقضای
فصل ربیع بدین شرط دخیل ساخت که داراب خان پسر کلان خود را
برهانپور فرستد. و خود همراه وی باشد. چون حسین علی
خان عزیمت داد الخلافه نمود از آنجا (که از خان مزبور خاطر جمعی
نداشت) و مردم برهانپور از داراب خان استغاثه هم نمودند
بجای او سیف الدین علی خان را مامور ساخته خان مزبور را همراه
گرفت. بعد از آن مالی کارش معلوم نشد. دو پسر داشت. یکی داراب
خان. و دومین کامیاب خان. هر دو در جنگ عالم علی خان همراه

نظام الملک آصف جاه بودند - دژمین در زد و خورد زخمی گردید
و اراکین (که داداد خان جهان بهادر کوکلتاش عالمگیری بود - و صبیح^(۲)
جان نثار خان که خواهر روی باشد در عقد اعتماد الدوله قمرالدین
خان) بخطاب پدر مخاطب شده در عهد فردرس آرامگاه بفوجدار می
سرکار کره جهان آباد مضاف آله آباد حاضر گردید - و هفت سال
در آنجا مانده در سال چهاردهم جلوس بر دست بهگونیت سنگه
زمیندار آنجا مقتول گردید *

* چورامن جات *

جات قومے سمت فتنه سرشت گران جان و فساد پیشه سنگین دل
اگرچه بعنوان کشاورزی در سرزمین پنه^(۳) قیام دارند و باحداث موطن
معموره و گذهیهای روضه پرداخته اند اما همواره از حوالی اکبرآباد
تا حدود صوبه دهایی بقطاع الطریق و دهزی گذرانند - مکرر
فوجداران پادشاهی دست خوش استیلائی آن سرتابان گشته نقد جان
بر افشاندند - چنانچه در عهد اعلیٰ حضرت مرشد قلی خان ترکمان
فوجدار متهم و مهابن و کامان بهازی در اثنای تاخت بر یک از^(۴)
مواضع مستحکم آن مرز و بوم برسیدن تفتنگ جهان را بدزد نمود
دارها آن اشقیا نیز بدستبرد فوج پادشاهی مالشے بسزا یافته جان
و ناموس خود را بیاد فنا داده اند - و باز بعد چندی یک ازان قوم

(۲) نسخه [ب] عالمگیری سمت (۳) نسخه [ب] پنه (۴) در [بعضی

نسخه] کامان بهازی *

دست تمرد از آستین فساد بر آورده بداخت و تاراج شوارع عالم
 بيباكي پرافرشته برياست و سومي آن فرقه ضاله ناصيه شهرت برافروزد
 در زمان عالمگيري كوكلا جات نامي بخيره سوي و شورش انگيزي
 رعب افزاي اطراف و جوانب گرديد . و قصبه سعيد آباد را (۲) كه
 نزديك متهراست) با آتش نهب و غارت سوخت - عبدالغني خان
 فوجدار مشهور آنجا در سال دوازدهم بر موضع سوره (كه مسكن
 آن بيدادگران بود) تاخته بسيار را به نيستي سرا فرستاد - در اثنای
 جنگ تير بندوق بمقتلش رسیده درجه پيمای شهادت گرديد
 خاد مکان از جانب مستقر الخلافه اعلام فيروزي افرارخته حسن علي خان
 بهادر را بفوجداری متهرا سرافراز ساخته با فوج جرار و توپخانه
 آتشبار كسيل فرمود - آن خان كار طلب بحسن سعي و دلادري آن
 مطرود را با سني مفسد بهمهراهي او اسير نموده بحضور فرستاد
 بهرمان جلال پادشاهي بنددند آن دو واجب القتل جدا جدا گرديد
 پسر و دختران بد اختر جهت توبيت حواله جواهر خان ناظر شد
 دختر در حباله نكاح شاه قلي چيله بيش منصب روشناس درآمد
 و پسرش فاضل نام حافظ شد - كه نزد خاد مکان حفظ ديگر
 آنچنان قابل اعتماد نبود *

چون (ايات پادشاهي بتسخير قلاع دكن ظلال افكن آذديار گرديد
 اين طايفه مفتن قابو طلب از سستيهای عمل حكام (كه قدره

(۲) در [اثر نسخه] سعد آباد *

سر بگریبان آرامش فرو برده پا بدامن کم آزاری پیچیده بودند (۲)
 یکسر سلسله انقیاد گسیخته بهوای تسلط طوفان بلا انگیزند
 و بسرگردگی راجه نامی مطرود بسیاری از پروگات را بضبط تعدی
 در آورده در از دمار قوافل و متروکین بر آوردند - ناموس عمدها
 رسوائی اسیری و بے حرمتی کشید - و آبروی بهادران بخاک مذلت
 و خواری چکید - صوبه داران از دست آن شوخ چشم خط به بینی
 کشیدند - ناچار شاهزاده بیدار بخت و خانجهان بهادر ظفر جنگ
 از دکن تعین یافته کوشش و کشش فراوان بکار رفت - و مبالغ خطیر
 بخرج آمد - پانزدهم رمضان سال سی و دوم آن شقی حربی بزخم
 بندرق جهنم مقرر گردید - و آن نواحی از فساد شقاوت نهاده او پاک
 شد - سرش بحضور رسید - و پس از آن در سال سی و سه شانزدهم
 جمادی الاول سنه (۱۱۵۰) یک هزار و یکصد هجری باهتمام شاهزاده
 جوان بخت گدھی سن سینی (که مسکن آن پیغوله گزین ادبار بود)
 از دست کفار نکبت آثار (که پیروان آن خلافت شعار بودند) مقتزع
 گشت - مع هذا قاع و قمع این گره صورت نبست - و استیصال واقعی
 بر روی کار نیامد - مدام دان و بیداد این گره بد فرجام پیداشاه
 اسلام می رسید - در سال سی و نهم مهین پور خلافت بهادر شاه بمالش
 و تعریک آنها مامور شد - و پس از آن چوراسن بغبار انگیزی هنگامه
 دستخیز علم کشیده طالع حرام توشگی طرفه امدادش نمود - چون

شاه عالم و محمد اعظم شاه بجنگ و پیکار بهم پیوستند آن بدسگال
 حشری از حرامی و دزد فراهم آورده حوالی قننین بامید غارت
 جانب مغلوبه منتشر و قطره زن بود - همین (که صورت شکست
 احد الفریقین در آئینه شهودش منطبع گشت) دست و بازوی تالان
 برکشاده مال صامت و ناطق لشکریان در ربود - و بر خزانه و جواهر
 نیز دستبردها نموده آنچه پیشینیان از بهمری نیفتد رخته بودند در
 طرفه العین بدست آورد - در آن هنگام (که خلد منزل بعد از معاودت دکن
 باجمیر به تنبیه کروی فکوهیده خو نهضت پیمائی فرمود) چون مرور
 موکب پادشاهی از نزدیکی مساکن آنها اتفاق افتاد آن مال اندیش
 از تقبیل پایه سریر خلافت مصیر ابواب حفاظت بر روی حال و مال
 خود کشود - و داغ تمرد را از چهره احوال خویش زدود - و بهمراهی
 محمد امین خان چین بهادر (که بطریق منقلا بر سر سگهان تعیین
 یافته بود) مامور گشت - پس ازان با عمدة الماک خانخانان (که کرد را
 در لوهمده متصل کوه برقی میان جبال دشوار گذار محاصره نمود)
 دامن جهد بکمر پرستاری بسته لوازم تردد بظهور آورد - پستر بوقوع
 انقلاب سلطنت و طویان دهن بحال فرمان راننی در زاد بوم خویش
 بشیوه مالوفه پرداخته بیش از پیش بر تمرد و سرکشی افزود - بتاخت
 و تاراج رنگ نا ایمنی تا فزای دار الخلافه ریخت - بعهد فرخ سیر

(۲) در [بعضی نسخه] بر خزانه جواهر نیز (۳) نسخه [ب] سنگهان

(۴) نسخه [ب] کوه برقی میان *

راجه دهیراج جیسنگه سوائی برسرش لشکر کشید - و سید خانجهان
 خاوی قطب الملک با فوج شایسته از حضور بکوک شتافت - آن
 مطرود در قلعه بهون^(۲) متحصن گردید - چون بعد محاصره یک ساله
 و آدیزشهای سترگ عرصه تردد بران حیلہ گر تذگ گشت دست
 انابت بدامن توسل قطب الملک کرده استدعای عفو جرائم و التماس^(۳)
 سرفرازی از منصب به تقبل و تعهد پیشکش نمود - و با آنکه
 خلافت مرتبت راضی بدان نبود برغم آن راجه امرا درزیده او را
 طلب داشت - و نزد خون جا داد - ناچار پادشاه یکبار باکراه حکم
 ملازمتش فرمود - و دیگر ببار یابی مجاز نگشت - اما بمیامن
 التقات سید عبدالله خان بمنصب عمده سرفرازی یافته از حضيض
 هزنی بارچ امارت برآمد - او هم سلسله اذکار و یک جهتی سادات
 باره بخود استحکام داده خویش را از عقیدت کیشان جافشان
 وامی نمود - و دران وقت (که امیر الامرا خاقان زمان را برداشته
 بعزم دکن روانه گشت - و قطب الملک بدار الخلافه شتافت) او در
 سلک همراهان امیر الامرا انتظام یافت - و پس از کشته شدن آن
 سردار شہامت آثار مذاقانه در لشکر پادشاهی روزی چند گذرانید
 میخواست که ببارد خانه پادشاهی آتش درزند - یا گوان توپخانه را^(۴)
 پیش انداخته ببرد - از هوشیاری عمله و بندوبست میر آتش میسر

(۲) در [بعضی نسخه] بهون (۳) در [بعضی نسخه] سرفرازی منصب (۴)

ديآمد . چون قطب الملك باراد^۱ رزم قريب رسيد آن تبهكار چندين
 قطار شتر و سه زنجير قبل از اردوي پادشاهي قزاقي كرده و در
 ديوس^۲ و در جنگ دستبرد عظيم به بهير و نگاه پادشاهي نمود
 و چون كنار آب را مردم او در تصرف داشتند آشنا و بيگانه را
 نميگذاشتند كه حلق تشنه خود را بدم آبي رسانند - و هر كه پي آب
 ميرفت خانه اش بآب ميرسيد - و مردم (كه كنار آب چمناء بر قل
 ريگ جمع شده بودند) يك قام دست خوش تاراج او گشتند - حتي
 كه دفتر صدارت هم بغار رفت - و از زياده سري جنگ كنار بجائي
 رسيد كه خسرو آفاق خود كمان بدست گرفته در سه تير بجانب او
 انداخت - تفنگچيان خاصه بردار بتوالي شلگ برگردانيدند - و چون
 آثار شكست معاينه نمود در حوالی اردو براه دهلي ساير و دايرو
 گردیده بر هر يمت يافتگان راه گريز بست - و بهر كه دستش رسيد
 آنچه باقي مانده بود را كشيد - و پس از آنكه رسن زندگيش بگشاكش
 اجل گسيته گشت محكم سنگه و غيره پسرانش بقلعه اي مستحكم
 هنگامه آرا شدند - و بآتش بيداد و ستم تر و خشك سوختند - سعادت
 خان برهان الملك ناظم اكبر آباد با آن همه جلالت و جوارت و قوت
 كار طلبي مالش آنها نصب العين همت نموده مساعي جميله بكار
 برد - ليكن تيغ او نيريد - و بزور بازویش خار بن قسان برگزیده نهاد
 خاقان زمان راجه دهيراج را با امرای حضور و توپخانه^(۲) پر شور و شور

رخصت فرمود - (راجه نخست به جنگل بری پرداخته با اتفاق مبارزان
 مغولیه و افغان در سه قلعه را گرد گرفت - و در فرصتی کمتر از دو ماه
 (که بآویزش و شبخون بسیار از طرفین بجانستانی و جانفشانی
 نیک نامی اندوختند) کار هر محصوران تنگ تر ساخت - درین اثنا
 بدن سنگه نامی یکی از بزرگواران آنها بمذازع و مخاصمت وطن
 جدا شده به راجه پیوست - و در کشایش گدھی رهنمائیها کرد
 و آنها یکباره ازین بیم و ترس استقلال باختند - و بیادوت خانه خود
 آتش داده بدر زدند - گدھی هم بتصرف در آمد - اما از خزائن (که
 شهره آفاق بود) نشانی نیافتند - چون زمینداری آنجا بصواب دید (راجه
 بدن سنگه مقرر شد محکم سنگه هم ایلی برگزیده بوسیله مظفر خان
 برادر خاندوران بحضور آمده تک و دو بسیار نمود - بجائے نرسید
 ازان وقت بدنا و مکانش دیک اشتها یافت - تا الان پا از دایره
 اطاعت و انقیاد بیرون نگذاشته - و اظهار نوکری می نماید - چنانچه
 در سنه (۱۱۵۰) یک هزار و یکصد و پنجاهم (که آصف جاه بهادر از
 پیشگاه سلطنت و جهان پانی بگوشمال حاجی راو (رخصت یافت)
 یکی از خویشان خود با فوجی شایسته همراه کرد - از مردم او در جنگ
 به پال مالوه ترون دلیرانه بر روی کار آمد - اگرچه بپاسداری متعصب
 و نام نوکری پادشاهی رویه قدیم خود دزدی و رهنمی گذاشتند اما
 تسلط بجائے رسانیده اذ که از پنج گروهی دارالخلافه تا چهارم بخش
 صوبه آگره هم برسم زمینداری و هم بعنوان جاگیرداری و هم بطریق

اجاره متصرف اند - دست برداشته به قیوداران میدهند - و بجهت محابا
از مترو دین راه داری خاطر خواه میگیرند - هیچکس بفریاد نمیرسد
سیدان الله صوبه داران این همه ننگ بد عملی بر خود نمی بستند و ندند
کار سلطنت هندوستان یکجا اینجا مید *

چون بدن سنگهه اواخر عهد فردوس آرامگاه بمقر اصلی شرافت
پسرش سورجمل قدم بر وسادۀ نیاکان گذاشته استقلال کلی بهم رسانید
و متمدانه بضبط محالات نواحی همت گماشته محالات خالصه
(۳)
و جاگیر مردم همه متصرف شد - از یلده شاهجهان آباد تا بهدار
و از محالات متعلقه کچه راهها تا گذار گنگ (که آن طرف متعلق
برو هلیا بود) هیچکس را نگذاشته اکثر پرگنات میان در آب و در
سنه (۱۱۷۴) هزار و یکصد و هفتاد و چهار هجری قلعه اکبر آباد هم
بقبضۀ اقتدار در آردن - و در ایامی (که خسرو زمان شاه عالم باقتضای
وقت در نواح صوبه بهار و آله آباد تشریف داشت) بدست آردن
مخالفت بر محالات سرحدی کیفۀ نجیب خان بدل گرفته فوج
برو کشید - و متصل شاهجهان آباد تلافی فریقین دست داد - هر چند
با خان مزبور جمعیت کم بود اما نخوت و خود بینی او کار خود
کرده ناگاه او را بر خاک هلاک انداخت - تفصیل این اجمال آنکه
نام برده با معدودے برای ملاحظه مردم خود (که بگرن گرفتن
نجیب خان تعیین بودند) بر آمده مثل بمثل میگردید - درین ضمن

جماعه دارے از همراهیان خان مزبور (که او را میشناخت) با صد جوان
 برادرش خون تاخته کارش تمام گردانید. ^(۲) پس از جواهر سنگه پسرش
 بجای پدر متمکن شده بازاده تدارک فوجی بر شاهجهان آباد برد
 و چندی ^(۳) هنگامه داشت. آخر بواسطه مله‌ار دار مرهه پای صلح
 بمیان آمد. و در سنه () با راجه آنیر بدسلوکی آغاز نموده بجنگ
 مقابله پرداخت. و شکست یافت. پس از برادرانش بجای اسلاف
 بودند. میرزا نجف خان بهادر چیره دستی نموده اینها را از این
 و بیخ برکنند. یکی از اولاد اینها بر قلیله متصرف است *

* حرف الحاء *

* حاجی محمد خان مسقانی *

نوکری عمده بیروم خان بود. و خان با وی همواره طریقه مصاحبت
 و مشورت مصروف میداشت. چنانچه در سنه (۹۶۱) نهصد و شصت
 و یک جمع از مقتلمان از جانب بیروم خان (که بحکومت قندهار
 می پرداخت) سخنان غیر واقع بجنم آشیانی رسانیدند. پادشاه
 از کابل متوجه آن حذر شد. و پس از وصول بدان دیار یقین کرد که
 آنچه گفته اند در حق او از صدق بر تو نداد. بعد انقضای زمستان

(۲) در [بعضی نسخه] باتمام رسانید (۳) نسخه [ب] و چند روز هنگامه

داشت (۴) در [جمیع نسخ] بیاضی است *

قندهار را بدو مستقیم و مسام داشته نوای معارفت برافراخت - اما
 بنابر احتیاط حاجی محمد را (که همواره مردم از گمان فتنه اندوژی
 داشتند) همراه گرفت - و پس از فتح هندوستان بوسیله پیرام خان
 بخطاب خانی و مراتب علیه ترقی و تصاعد نمود - و در سال اول
 اکبری (که پادشاه از عرصه جالندهر بجهت استیصال هیمو دهلی رویه
 نهضت فرمود) خضر خواجه خان را با حاجی محمد خان سیستانی
 و دیگر امرا بمدافعه سکندر شاه سوز و انتظام صوبه پنجاب رخصت
 لاهور نمود - چون شکست قردی بیگ خان در حوالی دهلی سرمایۀ
 آشوب روزگار گردید ملا عبدالله مخدوم الملک (که گویند بظاهر خود را
 از نصیریان پادشاهی را نموده در باطن با افغانان سر می داشت)
 بمسکندر سوز مقدمات نوشته اغوای برآمدن از کوه سوا لک نمود - خواجه
 خضر خان حراست شهر بحاجی محمد خان سیستانی گذاشته خود
 بدفع او برآمد - چون بحاجی بد اخلاصی ملا یقین شد او را بقین
 و شکفته پاداش نموده نیمه تن او را در زمین کرده بعضی از زوهای او
 (که گور کرده دست بخل بود) از زمین برآورد - و در سال سیوم سنه
 (۹۶۶) نهصد و شصت و شش هجری مزاج خانخانان از ملا
 پیر محمد شرانی (که به نیابت او وکیل السلطنت بود) منصرف شد
 اسباب امارت ازو گرفته بقلعه بیانه فرستاد - و منصب وکالت بحاجی
 محمد خان تفویض نمود - در هنگامی (که مزاج عرش آشیانی از پیرام
 خان انحراف پذیرفته بتقریب شکار از آگره برآمده پدار الملک

دهلي سايه گستر گرديد) اول بپرام خان (كه تغير مزاج پادشاهي نسبت بخود ميشديد) رقع نمي نهاد - و چون آخر يقين او شد (كه واقعي عرش آشياني او را از نظر انداخته) دست بدامن تدبير زده حاجي محمد خان را با ديگر امرا بحضور فرستاد - و لوازم فروتني و نیازمندی بانواع تقصير و معذرت پيغام داد - چون حاجي بدرگاه رسيد طبع پادشاهي بر آشفته ديده مصاحبت خود را از جواب بپرون دانست - و رخصت نيز نيافت - پس ازان (كه بپرام خان دست بدامن استديمان زده از كوه سوالك برآمد و شرف ملازمت دريافته بسفر حجاز مرخص گرديد) عرش آشياني حاجي محمد خان سيستاني را با ترسون محمد خان همراه داد - كه بدرقه شده تا اقصای ممالك محروسه از مسالك مخوفه بسلامت گذرانند *

گویند (روزی در اثنای راه بپرام خان بحاجي گفت - كه مرا مخالفت هيچكس آنقدر كوفت ذكر كرد كه بيوفائی تو - اين همه حقوق قدیم را فراموش كردي - حاجي محمد خان در جواب گفت - شما با وصف آن دعوی اخلاص و افزونی تربيت جنت آشياني و آن همه مراحم و اشفاق عرش آشياني بغي نموده شمشير كشيديد - و رو داد آنچه رو داد - من اگر ترك صحبت شما کرده باشم چه دور باشد بپرام خان خجالت كشیده هيچ نگفت - حاجي محمد خان تا حدود ناگور رسانیده بحضور مراجعت نمود - و ازان باز همیشه در ركاب پادشاهي بوده در معارك همچا كارهای مرد آزما بتقدیم رسانیده

بمنصب سه هزارى اختصاص یافت - و در سال دوازدهم هنگام نهضت
 الوبه پادشاهى بتسخیر چیتور از قلعه گاکردن (۲) که سرحد ولایت
 مالوه است) بدفع پسران سلطان محمد میرزا (که از سرکار سنبهل گریخته
 در آن صوبه گرد فتنه برانگیخته بودند) بهمراهی شهاب الدین احمد
 خان تعین گشته در سرکار ماند و جاگیر یافت - و در سال بیستم کمکی
 بنگاله گشته در جنگ داود خان کرراتی (که تذبذب بمبانی همت
 اکثری راه یافته بود) بخانخانان منعم خان همپائی ورزیده زخمها
 برداشت - و چون خانخانان در شهر گور (که در سواکف ایام دارالملک
 بنگاله بود) طرح آبادی نموده رنگ سکونت ریخت عالی از وضع
 و شریف بعامت سمیت هوای آنجا گام سپر مهر عدم گردید - حاجی
 محمد خان نیز در آن جوشش فنا در سنه (۹۸۳) نهصد و هشتاد
 و سیوم رخت زندگی بر بست *

• حسین خان تگریه •

خواهرزاده و داماد مهدی قاسم خان است - در عنفوان حال
 عنوان نامه احوالش بطفرای رفاقت و نوکری محمد بیрам خان
 خانخانان پیرایش داشت - چون سال دوم عرش آشیانی پس از فتح
 قلعه مانگوت در دارالسلطنت لاهور بتوقف چهار ماه و چهارده روز
 نسق مهمات آن صوبه فرموده در ماه صفر سنه (۹۶۵) نهصد و شصت

(۲) نسخه [ج] بیت دور (۳) در [اکثر نسخه] آبادی طرح نموده (۴)

نسخه [ج] بتوقف چهارده روز •

و پنج اعلام التهاض بجانب دهلي برافراشت حسين خان بخراسان
و حکومت لاهور چهره امتياز برافروخت - (روزے در ایام حکم) انی
خود هندوئی طویل الحیة را مسلمان پنداشته تعظیم نمود - پس از آن
قدغن ساخت - که هارود بجامه خود نزدیک بدوش عیاری دوزدن
و آن بکسر اول پارچه باشد زرد - که جهودان بجهت امتياز بر دوش
خود دوزند - و آنرا بهندی تکریم میگفتند - لهذا بتکریم شهرت یافت
در هنگامی (که مزاج پادشاهی از ببرام خان متصرف شد - و مردم فوج
از جدا شده در قصبه جهجهر برکاب خلافت انتصاب پیوستند) غیر از
حسین خان تکریم و شاه قلی خان مکرم از معتبران رفاقت کیش دیگرے
با وی نماد - و پس از برهم زدگی دولت آن امیر پساندیده شیم
در سلک ملتزمان سده سلطنت در آمد - و در سال یازدهم (که
مهدی قاسم خان از حکومت گدده دل برداشته از راه دکن بهحجاز
میشتابت) حسین خان بمشایعت قدرے راه پیموده برگشته چون
بقصبه سیواس مالوه رسید غوغای میروزیان باغیه برخاست - ناچار
بقصبه مذکور باتفاق مقرب خان (که تیلدار آنجا بود) تکصیر جست
بعد از آن (که مقرب خان همت بای داده دست باجه گردید) حسین
خان بدر آمده ابراهیم حسین میرزا را دید - هرچند او تکلیف رفاقت
کرد قبول ننمود - سال دوازدهم هنگامی (که عرش آشیانی بقصد

(۲) نسخه [ج] غباری (۳) نسخه [ب] چهار (۴) در [بعضی نسخه]

سیواس (۵) نسخه [ب] دست پاچه .

استیصال خانزمان شیبانی متوجه بود) شرف ملازمت دریافت
 چون بازار قدردانی گرمی داشت و قهوز و جلادت و خدمت گزینی
 و کار طلبی او دل نشین پادشاه گشته محفوف انواع عذایت گردید
 با آنکه سرانجام انتظام کثرت نیک نمیدانست بامید شناسائی
 پایه والای امارت بخشیده بمنصب سه هزاره برآوردند - از آنجا
 (که پادشاه دنیا مردافکن است - و هو تنگ حوصله آنرا بر نتابد) خود را
 نتوانست نگاهداشت - در محال قبول خود دست تعدی و ستم
 برکشاد - و پا از اندازه فراتر گذاشت - چون سال نوزدهم الوبه سلطانیه
 بعزیمت شرقی دیار باهتزاز آمد او را روزان باران خدمت متقاعد
 ساخت - روزی عرش آشپانی مستفسر احوال او گردید - که درین پورش
 چرا حاضر نگشت - بعرض رسید که سودائی بر مزاج یابس او استیلا
 یافته بتاخت زیرستان و تاراج رعایا روزگار میگذراند - چون مهر
 در میان بود کسی به تنبیه او تعیین نشد - بضبط جاگیر متنبه ساختن
 پس از فتح پنده و حاجی پور هنگام معارفت رایات پادشاهی باکره
 آن در مانده طبیعت سودائی خویش در عرض راه وارد رسیده بار
 مجرا نیافت - از دیوانگیها خیرباد اسباب دنیا گفته قلندری برگزید
 عاطفت پادشاهی بتازگی او را برنواخته تیرگی از ترکش خاصه
 بدر عذایت شد - که باعث انان آن جاگیر خود را (که بخالصه شریفه
 اختصاص یافته) در تصرف آرد - و بسرانجام سپاه هم ت گمارد - چون
 بدین تقریب از حضور رخصت یافت از قیرگی و آشفتگی مزاج همان

شیره ناستوده را برگرفته در غارت و تاراج آن نواحی دست جوأت دراز
 ساخت - تا روزه غارت کفان بصوب بسخت پور (که از سرکار کمایون^(۲)
 است - و صیت معدن و معموری آن ملک در جوهر هوشمندی او اختلال
 انداخته بود) شتانت - از اینجا (که چنین مآل بدکاران بقشقه نکال
 فقیش بذیر است) آن رشته گسل تدبیر دزن سوزمین جنگ بے تزک
 کرده شکست یافت - و زخمی تیر بندوق برگشت^(۳) - پیش ازین مکافات
 بدفع شورش او صادق خان از حضور نامزد شده بود - اگرچه بواسطه
 زخم کاری از بدمستی قدری بهوش آمده لیکن از آوازه سطوت این
 هوج هشیار تر گشت - و ادبش بد گوهر از گرد او پراکنده شدند
 بمعی هوا خواهان مصلحت چنان دید که از حدرد گدازه مکنیسر^(۴)
 بکشتی درآمده خود را پیش مذم خان خانخانان رساند - شاید
 که بوسیله آن سپه سالار جرائم او بطایلسان مسامحت پوشیده آید
 نیز دستان عرصه آگاهی در حوالی قصبه باره رسیده بدست آردند
 و حسب الحکم باگروه در منزل او نگاهداشتند - همین سال سنه (۹۸۳)
 نهمصد و هشتاد و سه بهمان زخم جانکاه درگذشت - پسرش یوسف
 خان در عهد جنم مکنی در جرگه امرا انتظام داشت *

* حیدر محمد خان آخته بیگی *

از قدیمان همایون پادشاه است - در سفر عراق (که بافتضای

(۲) نسخه [ج] کمایون - و در [بعضی جا] کمایون آمده (۳) نسخه [ج]

پور و بندوق برگشت (۴) نسخه [۱] مکنیسر *

تقدیر آن پادشاه والا قدر را ناگزیر پیش آمد (بالتزام رکاب سلطانی
 مشمول عاطفت والا بود - در شکست جنگ یلخ (که اسپ سوار بی
 همایون پادشاه بزخم تیر افتاد) او اسپ خود را پیشکش نموده سرمایه
 مغاورت اندوخت - و هنگامی [که موکب همایونی برای اطفای فتنة
 میرزا کامران (۱) از کابل راه هزیمت سپرده بامید موهوم در افغانستان
 یذاکامی بسر میبرد) نهضت فرموده بسرخ آب رسید] او با اکثری از
 یکهای عقیدت منش بخدمت هراولی معزز گردیده پیشتر از لشکر
 فیروزی برآب سیاه آب (۲) (که مابین سرخ آب و گندمک واقع است)
 منزل گزیده بود - میرزا کامران طاقت جنگ صف در خود ندیده برو
 شبخون آورد - او پای ثبات افشوده مردانه کارزار نمود - و زخمهای
 نمایان برداشته جای خود را نگذاشت - و در سفر قندهار و یورش
 هندوستان فتراک دولت سلطانی را از دست داد - پس از آنکه
 شاهد مقصود جلوه گر شد خان مذکور بحکومت بیانه سرفرازی یافته
 چهره کامیابی افروخت - و پس از وصول بدان حدود چون غازی خان
 سور پدر ابراهیم خان دران حصار متحصن گردیده خیالات موهوم
 در سر داشت حیدر محمد خان عهد و موثیق در میان آورد - و چون
 غازی خان از قلعه برآمد بطمع اموال شکست عهد نموده بتیغ
 بے انصافی ارا از هم گذرانید - و توقع این قسم بدعهدی خلاف مزاج
 معدلت سرشت جانت آشیانی گردید - بر زبان حق ترجمان گذشت

که او دیگر کمر نخواهد بست - گویند تا فوت او همان قسم که پادشاه
فرموده بود بسر برد - پس از جلوس اکبري در هنگامهٔ هیمو بقال
بتردي بیگ خان پیوسته سرداری دست چپ بدر تعلق گرفت
و پس از شکست او بموکب عرش آشپانی خود را رسانیده بهمراهی
علي قلی خان شیبانی جهت سزا دادن هیمو دستوری یافت - بعد
از آن (که فتح نصیب اولیای دولت گردید) بتقریب بکابل رفت
و چون پس از بَدْخُل شدن بیرام خان منعم خان حسب الطلب
احرام عتبهٔ خلافت بست او را برای اعانت پسر خود غنی خان (که
جهت تمشیت مهمات کابل بجای خود نصب کرده بود) در آنجا
گذاشت - و پس از آنکه از کوتاه حوصلگیها محبت فیما بین هر دو
کوک نشد بر طبق عرض منعم خان فرمان طلب بنام خان مذکور
صدور یافت - و سال هشتم (که منعم خان خانخانان به بندر بست
کابل مرخص گردید) حیدر محمد خان نیز بهمراهی او تعیین شد
و پس از آنکه منعم خان شکست یافته بعتبهٔ خلافت پیوست او نیز
رسیده بدعیقانی منعم خان میگذرانید - در سال هفدهم بهمراهی
خان کلان عرف میر محمد خان (که برسم منقلا بجانب گجرات نامزد
شده بود) شرف ارتخاص پذیرفت - پدایهٔ در هزار و پانصدی
رسیده بود - میرزا قلی برادر او در رفته (که همایون پادشاه متوجه
تسخیر بدخشان شد - و میرزا سلیمان بجنگ پیش آمد) تودن نمایان
بتقدیم رسانید - و در جنگی (که میرزا کامران عزیمت ملاقات ظاهر

ساخته دغا نمود) زخمی شده از اسب جدا گردید - و پسرش درست محمد مردانه چپقلش نموده بکار آمد - و در عهد ادبوی سال نوزدهم جلوس هردو بهمراهی منعم خان خانخانان جهت تسخیر بنگاله تعیین گردیده در چهارنهی جغت آباد عرف گور (که در سوابق ایام دارالملک بود - و پسترویران شده آب و هوای آنجا سمیت حاصل نموده عالم خرمن هستی را بنیاد فدا داد) این دوبادر نیز مطابق سده (۹۸۳) نهمصد و هشتاد و سه هجری سفرگزین ملک نیستی شدند *

* حاجی یوسف خان *

ابتدا در رفاقت میرزا کامران بوده در عهد عرش آشیانی سال درازدهم جلوس همراه قیا خان جهت معارفت میرزا یوسف خان (که در قنوج متحصن بود - و علی قای خان دران نواحی غدار فتنه برداشته) تعیین گردید - و سال هفدهم بعد تسخیر گجرات باتفاق خانعالم جهت گوشمال ابراهیم حسین میرزا دستوری یافت و چون حکم پادشاه برای برگردانیدن افواج صادر شد مشارالبه نیز در جنگ سرمال خود را برکاب ظفر نصاب صاحب ساخته در سال نوزدهم بکمک خانخانان منعم خان رخصت بنگاله یافت - و در جنگ گوچر مصدر ترددات پسنذیده گشت - سال بیستم در شهر گور بنگاله (که به پدهوائی معروف است) در ایام (که خانخانان منعم خان چهارنهی در آنجا نمود - و صورت دایه بهم رسید - و اکثر امرا

بعدم خانه شتافت) او نیز مطابق سنه (۹۸۳) نصد و هشتاد و سه
هجری داعی حق را ابلیک گفت - از امرای پانصدی ست *

* حکیم مسیح الدین ابوالفتح *

پسر مولانا عبدالرزاق گیلانی ست - که در حکمت نظر و قائل
بهش فراوان داشت - و سالها صدارت آوایم بدر مفض بود - چون
گیلان در سنه (۹۷۴) نصد و هفتاد و چهار بدست فرمانروای ایران
شاه طهماسب صفوی درآمد و خان احمد والی آنجا از معاشه نشناسی
پزندان افتاد مولانا از حقیقت اندوژی و راست کیشی در شکنجه
و بند قالب تپي ساخت - حکیم با در برادر خود حکیم هماد حکیم
فور الدین (که هر یک بهجودت طبع و حدت فهم در علوم رسمی و کمالات
موزی ممتاز زمان بودند) از وطن دوری گزیده بار غربت بدیار
هند کشود - و سال بیستم بملازمت عرش آشیانی سعادت اندوخته
هوسه برادر به منصب درخور سرفرازی یافتند *

چون حکیم ابوالفتح شایستگی دیگر داشت و بهزاج روزگار آشنا
و بانقض زمانه شناسا بود در پیشگاه خلافت ترقی نموده سال بیست
و چهارم بصدارت و امینای صوبه بنگاله تعیین گردید پس ازان (که امرای
فنده سرشت بنگ و بهار اتفاق نموده مظفر خان ناظم آنجا را از میان
برداشتند) حکیم و بسیاری از دولت خواهان پادشاهی بقید افتادند
او رزق قابودیده خود را از فراز قلعه انداخت - و بدشوار روی
و آبله پائی بمامن رسیده احرام حضور بست - چون پاستان بوس

فایز شد بر قرب و اعتمادش افزوده بر اقران و امثال خود (چنان گرفت
 اگرچه در منصب از هزاری فواید نرفت اما در رتبه از پایه وزارت
 و وکالت درگذشت - چون سال سیم راجه بدور بمک زین خان کوک
 (که بمالش الوس یوسف زئی مامور بود) دستوری یافت حکیم را
 نیز بسرداری فوج جداگانه کمکی ساختند - لیکن اینها حساب
 یکدیگر برنداشته اتفاق فروهشتند - و از دو رئی و خود رئی کار
 بجائی رسید که راجه دران شورش گاه فرورشد - حکیم و کوکالتاش بفواران
 خستگی ازان آشوب برآمده بحضور رسیدند - چندی معاقب ماند
 در سال سی و چهارم سنه (۹۹۷) نهصد و نود و هفت هنگامی (که
 انتهای اولیه پادشاهی از کشمیر بکابل اتفاق افتاد) در مضافات
 دمتور باجل طبعی درگذشت - حسب الحکم خواجه شمس الدین
 خوانی بحسن ابدال برده درگنبدی (که خواجه بذا کرده بود) بخاک
 سپرد - چون پیش ازین سانکه روزی چند علامه امیر عضد الدوله
 شیرازی هم فوت کرده بود حرقی ساجی این تاریخ یافته * * بیت *

* امسال دو علامه ز عالم رفتند *

* رفتند موخر و مقدم رفتند *

* تا هر دو موافقت نکردند بهم *

* تاریخ نشد که هر دو باهم رفتند ^{۹۹۷} *

عرش آشپزانی (که عذایت مغرط بحال او داشت) هم بعیادت سایه
 عاطفت انداخته پرسش نمود - و هم پس از فویش قرین قاسف

و اندوه گشته و تمت نزول بحسن ابدال بفاتحه تردید روح او فرمود
حکیم دقیقه شناس هوشیار مغز بیدار دل عالی فطرت بود - فیضی
در مرثیه او گویند * بیست *

* تقریرش از حقائق تقدیر ترجمه *

* تدبیرش از مآثر اقبال ^(۲) ترجمان *

در مهم سازی خلأ حق خود را معاف نداشتی - و هر چه از ظهور یافته
بمیزان خرد سنجیده نمودی - کریم الصفات و محسن زمان و کمالات
یگانه روزگار بود - و ممدوح شعری وقت است - خصوص ملامت
شیرازی - که اکثر قصائد غرا در مدح او گفته - این قطعه یکی از
قصید او است *

* آسمان گفت ندانم که حلول از چه نکرد *

* صورتش بیشتر از صورت عالم بمحل *

* زانکه چون روز ارادت ز افق سر برزد *

* صد قدم دولت او زان و شبانگاه ازل *

* زین سخن جوهر فعال برآشفقت و بگفت *

* کای تنگ بهره ز فهم ^(۳) صد عام و عمل *

* بیم آن بود ز خاصیت یکتائی او *

* که هیولا نه پذیرد صور مستقبل *

و برادرش حکیم نورالدین قراری تخلص که فاضل سخن طراز بود

و شعر را خوب میگفت - ازوست *

* چه قهمت بر اجل بدم ز چشمت خورده ام تیرے *

* که آنم می کشد گر بعد صد سال دگر میرم *

شگرت شورش فر گرفت - حسب الحکم اکبری به بنگاله رفته بود
 ترقی ناکرده درگذشت - مقوله اوست - که اظهار همت نزد دیگرے
 اظهار طمع است - ملازم بازاری نگاهداشتن خون را بدخو کردن است
 بر هر که اعتماد کنی معتمد است - او حکیم ابوالفتح را همه دنیا
 گفتے - و حکیم همام را مرد آخرت شمردے - و خود را از هر دو
 بر کفاره داشته - احوال حکیم همام جدا تحریر پذیرفته - و برادر دیگر
 نیز حکیم لطف الله نام ^(۲) (که از ایران رسیده بود) بواسطت حکیم
 ابوالفتح در سلک ملازمان پادشاهی انتظام یافته بمنصب در صدي
 سرفراز گردید - و زود رخت هستی پرست - و پسرش حکیم فتح الله
 صاحب حیثیت و قابلیت بود - چون چنت مکانی بدرجۃ التفات بود
 درزے دیانت خان لنگ اورا بغداد و لندخواهی مذسوب ساخته عرض
 نمود - که در ائذای بغی سلطان خسرو بمن میگفت - که صلاح وقت
 آنست که ولایت پنجاب را بار داده این مدحت را کوتاه سازند
 فتح الله منکر شد - طرفین رجوع بمعامله کردند - هنوز پانزده روز
 نگذشته بود - که سوگند دروغ کار خون کرد - چه با نور الدین پسر عم
 آصف خان جعفر (که با سلطان خسرو قرار داده بود که بوقت قابو

(۲) نسخه [ج] نام از ایران رسیده بواسطه *

از قید برآوردده بساطت بردارد) متفق و همدستان گشت - اتفاقا
در سال دوم هنگام مراجعت از کابل بلاهور این راز سر بسته پادشاه
رسید - و پس از پزوهش نورالدین با دیگر رفقا بیاسا رسید - و حکیم
فتح الله را تشدید کرده دایره خرسوار منزل بمنزل می آوردند
بعد ازان مکحول گردید *

* حکیم عین الملک شیرازی *

در علم زبده عالی داشت - و صاحب اخلاق حمیده بود - نسبش
از جانب مادر بمحقق درانی منتهی میشود - از ابتدا ساز صحبت او
یا عرش آشنایی کوک گردیده در بزم و رزم شریک صحبت بود
در سال نهم جلوس اردو با منشور لازم الاتباع پیش چنگیز خان (که
در احمد آباد سر بزرگی برداشته بود) فرستادند - او با پیشکش
خان مزبور برگردیده در آگره درلست باز یافت - و سال هفدهم (که
دلاسا نامه بزام اعتمان خان گجراتی برد) او را بانفاق میر ابو تراب
بملازمت آورد - و سال نوزدهم (که پادشاه متوجه دیار شوقی شده) او
از ملتزمان رکاب بود - پستر جهمت (هنمائی عادل خان بیجاپوری
بدکن تعیین گردیده سال بیست و دوم بحضور آمده شرف بار اندوخت
پس ازان بفوجداری حدود سنبهل مامور شده سال بیست و ششم
(که عرب بهادر و نیابت خان و شاهدانه با جمعی از ناسپاسان غبار
(۲) نسخه [ب] سر خود سری (۳) نسخه [ب] تسلی نامه (۴) در
[بعضی نسخه] دیانت خان .

شورش در حدود مذکور برانگیختند) نامبرده قاعه بویلی را مستحکم ساخته بجمع جاگیرداران آن طرف کوشید - و چندی آنها به بیم و امید خواستند که حکیم را همدستان سازند نه پذیرفت - و بحسن تدبیر در مجمع آنها خال انداخت - تا آنکه نیابت خان بقوج پادشاهی پیوست - حکیم باتفاق دیگر جاگیرداران گرد و پیش جویای بیکار شده غنیم را غدار آورد دشت هزیمت ساخت - و در همین سال بصدارت صوبه بنگاله ممتاز گردید - سال سی و یکم بدخشیگری صوبه آگره چهره اعتبار برافروخت - پستروهمراه خان اعظم بمهم دکن رفت - چون خان مذکور پرگنه هندیه جاگیردار را تغیر داده بود بے طلب سال سی و پنجم بحضور آمد - لهذا بار نیابت - و بعد دریافت کیفیت پرورانی کورنش دادند - و بهدای پرگنه مذکور نوازش پذیرفته بعد چندی مرخص گردید - و سال چهارم مطابق سنه (۱۵۵۳) یکهزار و سه هجری بعدم آباد شتافت - شعر میگفت

و درائی تخلص میکرد - این بیت ازوست *

* بیت *

* در شب زلف سیاهش خواب مرگم در بود *

* بوالعجب خواب پریشانی که تعبیرت داشت *

بمقصوب پانصدی رسیده *

* حکیم همام *

برادر حکیم ابوالفتح گیلانی ست - همایون نام داشته - چون

بملازمت عرش آشیانی استسعاد یافت بنابر پاس ادب اول بهمایون قلی

مخاطب گردیده پس ازان بحکیم همام نادوری اندوخت - در
خط شناسی و شعر فهمی یگانه روزگار بود - و بدانش طبعی و پزشکی
لحظه آشنا - پارسا گوهر شگفته پیشانی شیوا زبان ندیم منش - اگرچه
بمذنب ششصدی و خدمت بکار بیگی اختصاص داشت اما در
مصادقت و قرب پادشاهی پایه بلذت نرمی افراخت - در سال سی
و یکم چون کار آگاهی و اخلاص مدعی او ذهن نشین عرش آشیانی
شده بود به پیغام گذاری و خوشوری نزد عبدالله خان والی توران
رخصت یافت - و میران صدر جهان مفتی را برای پرسش سائحه
ناگزیر پدرش سکندر خان (که سه سال شده بود رخت هستی بسته)
همراهش دادند - و از فرط عنایت در حق حکیم این فقره در نامه
مرقوم گردید - که افادت و حکمت پناه زبده مقربان هوا خواه عمده
محرمان کار آگاه حکیم همام را (که مخلص راست گفتار و مرد
درست کردار است - و از ابتدای ملازمت ملازم بساط قرب بوده در حق
ادرا بهیچ وجه تجویز نکرده بودیم) برسم رسالت فرستادیم - چون
در ملازمت ما ادرا آن نسبت متحقق است که مدعیات را بیواسطه
بموقف عرض میرساند اگر در مجلس شریف ایشان همین اسلوب
مرعی باشد گویا فیما بین مکالمه بیواسطه خواهد بود - و در غیبت او
عرش آشیانی مکرر فرمود - که تا حکیم همام رفته خوردنی لذت ندارد
و بحکیم ابوالفتح گفت - که بخاطر نرسد که در عالم برادری شما از
جدائی او بیشتر از ما دل نگرانی داشته باشید - مثل حکیم همام کجا

پیدا میشود - در سال سی و چهارم هنگام معاودت از کابل در منزل
باریک آب حکیم همام از توران دیار رسید - یکماه از فوت حکیم ابوالفتح
گذشته بود - بعد از ملازمت عرش آشپزانی در غمگساری او بدین کلام
داناوار تسلی بخش گردید - که ترا یک برادر بود - از عالم رفت
و مازا ده *

* از حساب دو چشم یک تن کم *

* و ز شمار خرد هزاران بیش *

در سال چهارم سنه (۱۰۰۴) هزار و چهار هجری بدم دق در دو ماه
پیمانه زندگی حکیم همام لبریز گشت - دو پسر داشته - اول حکیم حاذق
احوالش بزبان قلم ادا خواهد شد - دوم حکیم خوشحال - در عهد
اعلی حضرت بمذنب هزاری امتیاز یافته بخشی دکن گردید - مهابت
خان در صوبه دارمی خود بسیار تفقد احوالش میکرد *

(۲)

* حسن بیگ خان بدخشی شیخ عمری *

از بابریان این سلطنت بوده سپاهی نقش و کار طلبیها داشت
چون در سال سی و چهارم عرش آشپزانی پس از فراغ سپهر کشمیر
بعزیمت زابلستان از ولایت پکله (که ولایت ست سی و پنج کوه
طول و بیست و پنج عرض پیوسته بغربی کشمیر) میگذشت سلطان
حسین خان پکله وال از نژاد قارلوق (که صاحبقران وقت مراجعت
بتوران چندی ازان قوم را بداسیانی این ملک گذاشته بود) ادراک

شرف ملات نموده بعد چند روز فرار گزید - پادشاه آن ولایت را
با طاع حسن بیگ داده او را بمالش آن بومی رخصت فرمود - حسن
بیگ بشاهمت و یردای چیره دستها نموده آن الکا را بدست آورد
و چون در سال سی و پنجم بحضور (سید پکهایی وال باز سر از گریبان
شورش و فساد برآورد - و از خام کاری خود را سلطان نصیرالدین نام نهاده
پکهایی را از مردم حسن بیگ برگرفت - حسن بیگ مجدداً با فوج
حضور تعین گشته سزای شایسته در کنارش گذاشت - و در سال چهل
و ششم در ولایت بنگش نیکو پرستارها بتقدیم رسانیده بمنصب دوهزار
و پانصدی سر برافراخت - و در اواخر عهد اکبری (دهتاس در جاگیر
یافته بحفاظت کابل مامور شد - و در سال اول جهانگیری طلب حضور
گشته چون بمتهرا رسید سلطان خسرو (که شب یکشنبه بیستم
دی الحجه سنه ۱۰۱۴ هزار و چهارده هجری از ارک آگره فرار نموده)
دوچار او شد - حسن بیگ (که از جانب جذت مکانی مطمئن نبود
و ازین طلب استشمام رایحه بے عنایتی می نمود - و در اصل هم
سرشت بدخشیان بشورش و فتنه مجبول است) بغمون و تملق سلطان
خسرو از راه زفته قرار بهمراهی داد - و با سه صد جوان بدخشی رفیق
طریق ضلالت او گردید - خسرو در مخاطبات خان بابا گفته مدار
و اختیار خود را بقبضه اقتدار او سپرد *

و چون در کنار آب بیابا خسرو با جمعی (که فراهم آورده بود)

در مقابل فوج پادشاهی پای ادبار افشوده پافدک زد و خوردی شکست یافت و بحال آجیه با حسن بیگ و عبدالرحیم دیوان لاهور (که بدر پیوسته و خطاب ملک انور یافته بود) اواره دشت ناکامی گشت اکثر افغانان (که رفاقت او اختیار کرده بودند) برفتن دیار شرقیه قرغیب نمودند - حسن بیگ گفت - این کفگاش غلط است - شما را بجانب کابل باید شتافت - چه از اسپ و آدم و زن ولایت کمی نیست - هرکرا کابل باشد هر قدر نوکر خواهد سامان می تواند شد فردوس مکانی و جنت آشیانی بیادری کابل فتح هندوستان کرده اند مع هذا ایشان خزانه نداشته اند - من چهار لک روپیه در دوهتاس دارم پیشکش میکنم - و بمنحور (سپیدن آن حدود دوازده هزار سوار کار آمدنی فراهم می آرم - اگر پادشاه از پی شتابند جنگ را آماده ایم - و اگر آن ملک را ارزانی دارند چندی بروزگار در ساخته مختار فرست خواهند بود - چون سلطان ناعاقبت اندیش ادبار مزد عیان کارها بدست او داده بود بصوابدید او راهی شد - از قضا بر ساحل دریای چغاب اسیر سرینجه مکافات گردید - در انوقت مویک جنت مکانی در باغ میرزا کامران واقع سواد لاهور نزل داشت - سیوم صفر سنه (۱۰۱۵) هزار و پانزده هجری خسرو را دست بسته و زنجیر پیدا بتورگی چنگیزی بحضور آوردند - حسن بیگ و عبدالرحیم را بر جانب راست و چپ ایستاده کرده خسرو در میان میارزید - و میگریست - حسن بیگ بگمان نفع موهوم بهرزه گوئی و ژانخائی در آمد - چون غرض او

ظاهر گشت بحرف زدن نگذاشته حکم شد . که خسرو را مسلسل و محبوس نگاهدارند - و حسن بیگ را در پوست گاو و عبدالوحید را در پوست خر کشیده وارونه بر دراز گوش نشانده تشهیر نمایند چون پوست گاو زرد تر از پوست خر خشک شد او بیش از چهار پاس زنده نمازد - و دومین بعد یک شبانه روز چون زندگی داشت بشفاءت باریابان از غضب سلطانی (که نمونه قهر آهی ست) رهائی یافت - و بجهت عبرت و سیاست از در باغ کامران تا در قلعه ارک در دریه دارها نصب گشته جمعی را (که با خسرو طویق موافقت پیموده بودند) مصلوب ساختند - و روز دیگر (که پادشاه داخل لاهور میشد) فرمود - خسرو را بر نیل نشانده از میان دارها گذرانند و از دو طرف آواز نمایند - که مقربان شما و اهل خدمات شما محجرا میکنند * نعوذ بالله من سوء الخاتمة والعاقبة * پسر حسن بیگ (۲) اسفندیار خان در عهد اعلیٰ حضرت بمنصب هزار و پانصدی رسیده سال شانزدهم در گذشت *

* حکیم علی گیلانی *

در فزون و علوم خصوص در طب و ریاضی مهارت تام داشت - و از حذاق اطباءی رقت بود - گویند در کمال پریشانی و افلاس از ولایت بهند وارد گردید - و بدستیار می بخش مسعود در سلک ملازمان عرش آشیانی منظم گشت - روز بحکم آن پادشاه عالی جاه بنابر

امتحان چند قاروره بول مريض و صبح و گار و خر یکدفعه آورده بحکیم
 نمودند - او همه را از روی تیاس مطابق واقع بیان کرد - از انوقت
 برزده و اعتبارش افزوده بدولت قرب و مصاحبت پادشاهی اختصاص
 گرفت - و صاحب ثروت و مکنت گشته سر همسری و مسارات
 با عمدها می افراشت - پس از آن از پیشگاه خلافت بوخسوری
 بیجاپور مامور شد - علي عادل شاه والی آنجا استقبال نموده با عزاز
 فرادان بشهر در آورده سامان نفائس آندیار نموده میخواست حکیم را
 روانه سازد - که ناگهان در سغه (۹۸۸) نهصد و هشتاد و هشت
 ساغر زندگیش لبریز آمد - اگرچه صاحب فرشته آورده (که حکیم عالی
 گیلانی با پیشکشهای شایسته پیشترها روانه شده - درینوقت حکیم
 عین الملک شیرازی بسفارت آمده بود - که بمسبب واقعه ناگزیر بدون
 تکلف و هدایا برگشته رفت) اما نزد مولف این اوراق تحریر علامی
 شیخ ابوالفضل در امثال این قضایا مطابق تر بواقع می نماید *
 چون ساذحه قتل علي عادل شاه خالی از غرابت نیست بر او^(۲)
 بیان مرتسم میگردد - که او رشید تر و باذل ترین آن طبقه است
 با وصف عدل و احسان همواره دامن عفت آلوده داشته - و آخرها
 بمیلان ساده رویان افراط نموده بکوشش فرادان دو خواجه سرای را
 (که کمال صفائی داشتند) از ملک برید مرزبان بیدر طلب داشت
 چون مطلوب نزدیک رسید از بی آزر می و فرودمایگی پذیرفته شده

(۲) هر [اکثر نسخه] از غرائب نیست و

فرخواستند و ظلمت آمد با یکی که کلان تر بود دست ناسزا خواش
 دراز نمود - آن پارسا گوهر از پاک دامنی و ناموس درستی تن در داده
 بدشنه (که از در بیغی با خویش نهان داشته بود) کار او بانجام
 رسانید - عجیب تر آنکه مولانا محمد رضای مشهیدی رضائی تخلص
 تاریخ این واقعه * شاه جهان شد شهید * یافته *

القصة حکیم علی در سال سی و نهم شگرف حوضی بر ساخته که
 راهی از درون آن بکاشانه میرفت - و شکفت آنکه آب ازین برکه
 بدانجا در نمیشد - مردم فرو شده براه پژوهی فراوان رنج بردی
 و بسیاری آزار یافته از نیمه راه برگردید - عرش آشیانی بدماشای آن
 خرامش فرموده خود آهنگ درآمد فرا پیش گرفت - در کنج حوض
 سرے بآب فرو برده در سه زیئه پایان رفته بدان خانه درآمد
 بسیار بتکلف آراسته - در غایت روشنی جای ده درازده کس است
 فرش خواب درخت پوشش مهیا - و حاضرین طعام موجود - چند جلد
 کتاب در طاقها گذاشته - هوا نمی گذاشت که یک قطره آب افتد درون
 درآید - و چون پادشاه لخته درنگ فرمود غریب حالتی بر مردم بیرون
 درآورد - تا سال چهارم حکیم بمنصب هفتصدی رسیده بود - و علاجهای
 دست بسته او موجب حیرت عالمیان میشد - آخرها (که بعرض آشیانی
 اسباب عارض شد) هر چند قدابیر بکار برد مفید نیفتاد - پادشاه
 غضب آورد باو گفت که تو پسر ارجی ولایت بیش نبودی - با تابه غریب را
 اینجا را کردی - ما ترا باین مرتبه رسانیدم - تا روزی بکار آئی - و از

تغیبت چشم در آنکه بجانب او بر تافتند - حکیم چیزیست از کیسه بر آورده
در کوزه آب انداخت - فوراً بسته شد - و عرض کرد این قسم درواها
موجود است - اما چه فایده که این جا اثر نمیدهد - پادشاه بمقتضای
اضطرار و اضطراب بیماری مبالغه فرمود - که هر چه شدنی ست
خواهد شد - همین را بمن بده - چنانچه ازان در قبض و اعتقال
در طبیعت بهم رسید - اما وجع در شکم پیچید که بقلق آورد - ناچار
ادویه مسهله بکار رفت - اطلاق زیادتی کرد - قادر گذشت *

از غرائب سوانح است تقدم سبب بیماری عرش آشیانی
گویند گرانبار نام فیل در سرکار جنت مکانی بوده - که دیگر فیل (که
مقاومت صدمات او تواند نمود) در فیلخانه پادشاهی نشان
نمیدادند - مگر آبروپ نام فیل سلطان خسرو - که نیز در جنگ سرآمد
بود - لهذا عرش آشیانی فرمود - که این هر دو کوه گران سنگ را
یاهم بجنگ اندازند *

* در کوه آهنین از جای جنبید *

* زمین گفتی ز سر تا پای جنبید *

(۲)

وزن آهن فیل از حلقه خاصه بکمک مقرر شد - یعنی هرگاه یکی از آنها
چیرگی نماید و دیابان نتواند نگاهداشت فیل مذکور از کمین برآمده
کمک مغلوب کند - و آنرا طیانچه نامند - از اختراعات آن پادشاه
است - عرش آشیانی در جهرد که نشسته تماشا میکرد - و شاهزاده سلیم

و سلطان خسرو بر اسپان سوار شده استاده بودند - که اتفاقاً فیل
 گرانبار بعد زد و خورد بسیار حریف خود را زبون ساخت - خواستند
 طپانچه را بکمک آرند - جمعی از مردم شاهزاده مانع آمده سنگی چند
 بجانب او انداختند - فیلبان که بحسارت پیش راند سنگی بر شقیقه اش^(۲)
 خورده چند قطره خون بر سینه اش چکید - باریابان حضور بآب و تاب
 را نموده مزاج پادشاهی را بشورش آردند - عرش آشیانی سلطان
 خرم (که نزد جد بزرگوار حاضر بود) فرمود - که نزد شاه بهائیی خون
 رفته بگوئید - که شاه بابا میفرمایند - که در حقیقت همه فیلبان
 از شما ست - این بے اعتدالی چرا - شاهزاده در جواب گفت - که مرا
 اصلاً آگهی نیست - و بزدن فیلبان راضی نبوده ام - سلطان خرم گفت
 اگر چنین است من رفته فیلبان را بآتشبازی از هم جدا میسازم
 چنانچه هر چند تدابیر بکار برد مفید نشد - تا آنکه در هتن نیز
 عاجز شده با آپرپ خود را بدریای جون انداخت - سلطان خرم
 برگشته کیفیت را بعنوان ملائم بعرض رسانیده فی الجمله وحشت مزاج
 فرو نشانید - درین اثنا سلطان خسرو رسیده بهروزه درائی و ژاژخائی
 درآمد - و نسبت به در حرفهای ناشایسته معروض داشت - که نایره
 غضب عرش آشیانی باشدعال آمد - و همه شب از تب بے تاب
 گشته طبیعت از مرکز اعتدال انحراف تام نمود - طرف صبح
 جالینوس الزمانی حکیم علی را طلبیده فرمود - که هرزه گوئی خسرو

مزاج ما را برشورانیده باین حالت انداخت - و آخر همین تب
باسهال کشید - و موجب ارتحال گردید *

گویند چون در آخر بیماری حکیم عالی تجویز قرقر کرده بود
جنت مکانی پس از جلوس معائب فرمود - که بهمین تجویزها
پدرم را کشتی - و در سال سیوم سنه (۱۰۱۸) هزار و هیزده جنت مکانی
هم بسیر حوض مذکور بخانه حکیم رفته بآب درآمد - و بعد از تفرج
بیرون آمده حکیم را مورد غذایت ساخت - و بمنصب در هزاری
سرفراز فرمود - حکیم بعد از چند بساط هستی در نورید - گویند
قریب شش هزار روپیه هر ساله بصرف ادویه و اشربه اهل استحقاق
مقرر ساخته بود - حکیم عبد الوهاب پسرش در سال پانزدهم جهانگیری
بروجهی از سادات لاهور دعوی هشتاد هزار روپیه کرد - که پدر من
بآنها سپرده - و خط بمهر قاضی ظاهر ساخته دو گواه در دارالعدالت
گذرانده بثبوت شرعی رسانید - سادات انکار داشتند - و ممکن نبود
که از عهده آن مبلغ برآیند - آصف خان بتحقیق این قضیه مامور
شد - چون خاین خایف می باشد حرف آشتی با سادات در میان
آورد - آصف خان بگونهگون پرسش در آمد - ناگزیر اعتراف با بطلان
دعوی خود نمود - و بمنزل منصب و جاگیر از مرتبه افتاد ^(۲) *

* حاکم بیگ *

داماد اعتماد الدوله جهانگیری سمت - در عهد جنت مکانی

چون مشائر و اقارب اعتماد الدوله هر يك بخاني و قرخاني (سيد
 مشار اليه^(۲) نیز صاحب چشم و طبل گشته بدلد پایۀ امارت برآمد
 زنش خدیجه بیگم بهمشیرگی نور جهان بیگم در غایت اعزاز
 . احتوام میگذرانید - تا اواخر زمان اعلیٰ حضرت در قید حیات بود
 و باعتبار یمین الدوله (که برادر کلانش بود) در توتیر و تبجیل او فوت
 و فروگذاشت واقع نشد - همواره باذعامات پادشاهی کام دل می انداخت
 فردوس آشیانی در سال بیست و چهارم یکدفعه بعطای سی هزار (وپیه
 او را مورد نوازش فرمود - چون حاکم بیگ مرد مغلی خالی از فضل
 و کمال نبود بفراغت درستی و تن آسائی میخواست بخود سری
 بگذراند - جذت مکانی بهاس آن نسبت تکلیف خدمت حضور
 بار معاف فرموده بیشتر بکارهای بیرون مامور میفرمود - چندی
 حکومت متھرا بمشار اليه تفویض یافت - آخر معزول شد - سببش
 این که اچھد روپ اسرم سناسیئے بود مرتاض موحد - نزدیک معمورہ^(۳)
 اوجین در گوشۀ محکوائے از آبادی دور پشته واقع شده - دران سوراخ
 کندہ مسکن و مامن داشت - دهن سوراخ (که راه درآمد و برآمد است)
 پنج و نیم گره دراز - و سه و نیم گره پهنا پیموده شده - او دو دست
 خود را دراز ساخته بدرون در می آورد - آنگاه سر - بعد از آن مثل
 مارے خود را بدرون می انداخت - و وقت برآمدن نیز بهمین دستور
 حیرت افزای نظارگیان بود - نه بوریا و نه کاه - که در هوای سرد بزیر

اندازد - و نه در زمستان آتش - و نه در تابستان باد - نیم ذراع
 پارچه کرباسی داشت - که پیش و پس خود بدان پوشیده - هر روز
 دوشنبه بدریا درآمده غسل کرده - و ظرفی از مس بجهت آب خوردن
 در دستش بود - در تمام شهر اوجین هفت خانه برهن (که
 صاحب زن و فرزند اند - و اعتقاد درویشی و قذاعت بآنها دارند)
 اختیار کرده - روزی یکبار بیخبر بخانه سه نفر از آن هفت نفر درآمده
 بپوش گدایان می ایستاد - و آنها پنج لقمه خوردنی از آنچه برای خود
 مهیا میکردند برکف دستش می نهادند - و او بے آنکه ادراک لذت
 کند فرو می برد - بشرطیکه در آن خانه زن حائض نباشد - و طوئے
 و مصیبت و ولادت واقع نشده باشد - اهل هذد صاحب این مقام را
 سرب ناسی خوانند - سرتارک همه *

چون در سال یازدهم بلده اوجین مطرح رایات جهانگیری گردید
 جنت مکانی بدیدنش رفته - با آنکه بمجالست مردم چندان راغب
 نبود صحبت مستوفی نگاهداشت - علم بیدانت را (که مراد از علم
 تصوف باشد) خوب و زیاده - از فهم تیز و مدرکه عالی مصطلحات
 تصوف اهل اسلام را با طریق تصوف خود تطبیق داده بیان نمود
 جنت مکانی را کمال حسن اعتقاد بار بهم رسید - و او بعد چندی
 از اوجین بمتھرا (که از اعظم معابد هند است) نقل نموده برکنار
 دریای جمنا بآئین خویش یزدان پرستی می نمود - جنت مکانی
 چون در سال چهاردهم نخستین بار نهضت کشمیر فرمود در آن مکان

مکرر پیش او رفته در خلوت زمان ممتد صحبت میداشت - سخن او در باطن پادشاهی اثری تمام می بخشید - برای هر که میگفت کامیاب میگشت - چنانچه خان اعظم کوکه از امتداد حبس سلطان خسرو نگرانی بسیار داشت - با وجود تعصب دینداری تنها پیش او رفته در باب خلاصی خسرو بعجز التماس نمود - او حرفهای محققانه به پادشاه گفته بر سر مهربانی آورد - و جرأت آن شاهزاده بعفو مقرون گشته حکم شد - که بکوزنش می آمده باشد - و چنین امر دشوار بعرض آن بیغرض صورت آسانی گرفت - ازین که پادشاه وقت باو معتقدانه در خوردی (جوع) خلأق بسیار شد *

با آنکه او با هیچکس کاره نداشت و از شادی و غم آسوده میزیست ناگاه حاکم را یا رگ حمیت اسلام بکریک آمد - یا هجوم مردم را محل حکومت پنداشت - روزی آن بیچاره را تازیانهای بسیار زد - پادشاه ازین خبر بسیار برآشفته - هر چند بخاطر داشت بیگم تلافی بعنوان دیگر نقش نیست اما از نظر افکنده بعزل خدمت و سلب منصب و جاگیر معائب فرمود - مشارالیه در اکبر آباد منزومی گشته نزدیک نخاس آنجا خانه بطرارت و نصارت (که رشک گلشن کشمیر بود) طرح افکنده در آنجا بمشغله عام می پرداخت - تا آنکه باجل موعود درگذشت - پسرش میرزا نورالدین نیز اعتقاد بمنصب پادشاهی ننموده از دولت مادر و خالهای خویش (زرگاری مهیا داشت - و اوقات عمر را بکمال خوبی گذرانید *

هوای گرفتن قندهار در سرش پیچید - و خواست که بمکر و خدیعت کار پیش بود - میسر نشد - ناچار ارباش واقعه طلب گرد آورده آماده جنگ و جدال گشت - شاه محمد خان قلاتی (که از طرف بیرام خان بمحافظت قلعه می پرداخت) کومک هندوستان را دور دیده قلعه را استحکام داده بشاه ایران ملتجی شد - و حسب طلب او فوجی از قزلباش رسیده ناگهانی بر سر بهادر خان ریخت او جنگهای سخت کرده کاره ساخت - در بگریز آورد - چون نتوانست دران ضلع بسر بود سال دوم جلوس وقت (که عرش آشیانی بمحاصره مانکوت اشتغال داشتند) شرمگین بدرگاه آمد - و بوسیله سفارش بیرام خان عفو تقصیر او شده ملتان از تغیر محمد قای خان بولاس بجایگزینش مقرر گشت - و در سال سیوم بهادر خان با بسیاری از امرا بتسخیر مالوه نامزد گشته - در همان ایام برهمزدگی دولت بیرام خان بمیان آمد - خان مذکور ادرا باز گردانید - تا خود آن ولایت را در حیطه تصرف آورد - و باز ازین فکر برگشت - بهادر خان در دهلی بحضور رسیده بصوابدید ماهم انکه مذنب بزرگ و کائنات حواله او شد - چند روزی نکشید که اداره به قبولش مقرر گشته رخصت یافت - سال دهم (که خانزمان برادر کلانش مخالفت ورزید) ادرا باتفاق سکندر خان اوزبک بولایت سرور فرستاد - که ازین راه بهند درآمده خلل انداز شود - ازین جهت عرش آشیانی فوجی بهمدارچی میسر معز الملک مشهدی تعیین کرد - هرچند بهادر خان

در عجز زد و گفت مادر من با ابراهیم خان ازبک بحضور شتافته عفو
تقصیرات من و برادر من شد میر معزالملک قبول نموده بجنک
درآمد - اگرچه سکندر خان (که با او همداستان بود) و بغراد گذاشت
اما بهادر خان بر قول میر معزالملک ریخت - شاه بداع خان (که از
امرای سپاهی مدش بود) دستگیر گشت - و میر بهریمت (و آردن
چون عفو جرائم خانزمان و او شده بود تلافی این حرکت در تراخی
افتاد - و از اینجا [که عفو جرائم مشروط بدان بود (که تا اویۀ پادشاهی
درین ضلع ظلال افکن است خانزمان از آب گنگ نگردد) و همین که
عرش آشیدانی بسیر قلعه^(۲) چذاقه توجه فرمود علی قلی خان مساهله
نموده از آب گنگ گذشت] پادشاه بغضب در آمده بر سر او ایغاز
نمود - و با شرق خان (که در جونپور بود) حکم رفت - که مادرش را
مقید سازد - بهادر خان ازین ماجرا آگاهی یافته بتعمیل تمام
بر سر جونپور شتافته بر قلعه دست یافت - و اشرف خان را مقید
نموده مادر خود را از قید برآورد - و جونپور و بزارس را یغمایی کرده
تا مراجعت پادشاه خود بدر زد - اما باز بسبب دفع جرائم خانزمان
و بمعجز و ضعیف نالی منعم خان بتدارک بے اعتدالیهای بهادر خان
متوجه نشدند - تا آنکه سال دوازدهم سنه (۹۷۴) نهصد و هفتاد
و چهار هجری همراہ برادر از کمال بے آزرگی و ناحق شغاسی
با عرش آشیدانی عرصۀ مبارزت پیمود - چون باباخان قاتلش بر قوچ

خانزمان حمله برد بهادر خان مقابل گشته او را برداشت - ناله اسپش
 قیر خورده چراغ با شد - و بر زمین انداخت - سردمش از مشاهده
 این حال متفرق گشتند - دلازان فوج فیروزی بر سرش هجوم
 آوردند - وزیر جمیل بیگ (که هفتصدی منصبدار آن وقت بود)
 از بد ذاتی و آزمندی چیزه گرفته رها کرد - درین اثنا دیگره بار
 رسیده او را ردیف خود ساخت - و نزد پادشاه آورد - عرش اشیانی
 فرمودند - بهادر خان ما با شما چه بد کردیم - که این همه باعث فتنه
 و فساد شدید - گفت الحمد لله علی کل حال - شاید هنوز به حقیقتی
 خود مجرم نبود - والا حرف ندامت بر زبانش میگذشت - بالاحاج
 دامت خواهان در همان وقت بشهباز خان حکم شد - که بدم شمشیر
 گردنش از باز سیمک ساخت - طبع موزون داشته شعر میگفت
 این مطلع ازوست *

* آن شوخ جفا پیشه دگر سنگ گرفته *

* گویا بمن خسته ده جنگ گرفته *

* باز بهادر *

بایزید نام پسر شجاعت خان سور - که بزیان عوام هزد بسجاول خان
 مشهور است - چون شیر شاه مائوره را از ملو خان مخاطب مقادر شاه
 بر گرفت مشراییه را (که از آمرا و خامه خیلان او بود) سپه سالار
 آن دیار ساخت - و در زمان سلیم شاه بحضور شتافته بعد چندی

ناخوش شده برخاسته بمالوه آمد - سلیم شاه فوج کشی نمود - او پناه
 براجه دونگر پور برد - آخر سلیم شاه از او بعهود و پیمان پیش خود
 طلبیده همراه نگاهداشت - و مالوه بامرا تقسیم نمود - پس از آن
 در زمان عدلی بتازگی حکومت مالوه یافته میخواست خطبه و سکه
 بنام خود کند - در سنه (۹۶۲) نهصد و شصت و دو باجل طبعی
 درگذشت - باز بهادر بجای پدر نشست - و اکثر مخالفان را
 برانداخته در سنه (۹۶۳) نهصد و شصت و سه چتر بر سر گرفته
 خطبه بنام خود خواند - و تمام مالوه را بحیطه تصرف در آورده فوج
 بر سر گدده (که ملکه ست وسیع) کشید - و از رانی درگوتی (که رباست
 آن ولایت می نمود) شکست یافته بتلافی آن پیرواخت - و مشغول
 بعیش و عشرت شد - و بذای دولت خود را بر آب و باد گذاشت
 یعنی بمرتبه شیفته باده پیمائی و نغمه آرائی گردید که شب از روز
 نشداخته غیر ازین در امر بهیچ کار نمی پرداخت *

باده را حکمت اساسان قدره معین و زوالی مشخص قرار داده
 بملاحظه ترتیب ترکیب عنصری نسبت ببعضی طبائع و امزجه تجویز
 فرموده اند - و بنغمه دانش پروران در بین در هنگام کلاکت طبع و ملالت
 ضمیر (که از فرط اشتغال بمهمات دنیوی بهم رسد) بجهت کسب
 انتعاش طبیعت و انبساط حال توجه نموده - نه آنکه هر در را از
 مقاصد عظمی اندیشیده همواره اوقات گرامی را که بدل ندارند

بدان گذرانند - باز بهادر (که خود در فنون سرود و نغمه استاد وقت بود) در فراهم آوردن پاتران همگي همت مصروف داشت - همه بحسن نغمه طاق - و نغمه حسن آنها مشهور آفاق - سرآمد آن طایفه (۲) رپ متي نام - گویند پدمني بود - که قسم اول است از اقسام اربعه نموان - که دانشوران هند تقسیم کرده اند - يعني آنچه صفات خوب زنان است از روی ترکیب عنصری درو می باشد - و باز بهادر را با او علاقه غریب بود - اشعار مذهبی پیوسته در عشق او گفته - و دل خالی کرده - داستانهای حسن و عشق اینها تا حال بر زبانها شایع است *

در سال ششم اکبري سنه (۹۶۸) نهمصد و شصت و هشت هجری ادهم خان کوکه با امرای دیگر بتسخیر مالوه تعیین شد - باز بهادر در گروهی سازنگپور (که مقر او بود) قاعه کرده نشست - و جنگ می نمود - و مردمش همه (که آزاده خاطر بودند) تن ده نگشتند آخر محاربه سخت نموده هزیمت خورد - چون چند کسی اعتمادی بر سر زنان و پاتران گذاشته بود (ده اگر خبر شکست من رسد همه را که تیغ کشند - چنانچه رسم هندوستان است) چون صورت شکست نمودار شد نقش حیات چندی بآب شمشیر محو گشت - و جمع زخمی شده (معه از زندگی بودند - و بعضی را نوبت نرسید - افواج پادشاهی بشهر درآمد - فرصت نشد که دیگر بدان امر پردازند

(۲) در [بعضی نسخه] روپ مني - یا روپ بقي باشد *

ادهم خان همه را متصرف شده بجست و جوی روپمّتی (که زخم کاری داشت) افتاد - چون این نغمه بگوش او رسید وفا بجوش آمد پیاله زهر هلاهل بدوستکامی باز بهادر مردانه در کشید *

و چون از تغیر ادهم خان حکومت مالوه به پیر محمد خان شورانی تفویض یافت باز بهادر (که در جنگهای مابین خاندیس و مالوه ^(۲) آواره میگشت) فوجی فراهم آورده بآویزش درآمد - بتازگی از پیر محمد خان شکست یافته بمیران مبارک شاه والی خاندیس پناه برد - او لشکر خون همراه ساخت - درین ضمن با پیر محمد خان (که بعد فتح بیجاگده با معدودے بغارت برهان پور شتافته با غنائم فرادان برگشته بود) مقابله واقع شد - از قضا هزیمت بر پیر محمد خان افتاد - او در فرار سراسیمه از دریای نریده می گذشت - از اصپ جدا شده غریق بحر فنا گردید - امرای جاگیردار مالوه دل از دست داده باگروه رفتند - باز بهادر بقراغ خاطر مجدداً مالوه را متصرف گشت - بسنوح این واقعه در سال ۹۴۴م عبد الله خان اوزبک (که از امرای اکبری بود) با جمعی از عمدها بضبط و ربط آن ولایت مامور شد - باز بهادر پیش از وصول جنود پادشاهی پای ثبات بلغزش داده در بفرار آردن - و از رعب تعاقب عساکر منصوره در تنگنای کوهستان خود را انداخت - و عمره بآوارگی بسر برد - چندگاه نزد بهرجی زمیندار بکلانه رفت - و از آنجا در گجرات بچنگیز خان و شیر خان

گجراتي توسل جهت - و پس ازلن بنظام الملك دکني در آردن
و همه جا خسران زده گشته بران اودي سنگهه پناه برد - و در سال
پانزدهم عرش آشياني حسن خان خزانچي را فرستان - که او را بنويد
عوطف آويد و از ساخته بملازميت آردن - ابتدا بمنصب هزاري
سرافرازي يافت - و آخرها بمنصب در هزاري ذات و سوار رسيد
باز بهادر و زيب متي هر دو بر پشت (که در حاق وسط تالاب اجين
افتاده) آسوده اند *

* بابا خان قاقشال *

بعد از مجنون خان سرآمد ادراي قاقشاليه در عهد عرش آشياني
ار بود - در جنگ خانزادان دستبرد نمايان و سبقتي شايان بکار
برد - و در سال هفدهم سنه (۹۸۰) نهصد و هشتاد در نخستين يورش
گجرات شهباز خان ميرتوزک در ترتيب يسل اهتمام مي نمود
آن ترک معامله نشناس از نخوت و يزداد بار در افتاده بدرشتي
پيش آمد - پادشاه بجهت تاديب او و اصلاح سفير بيراه زبان سياست
عظيم فرمود - و در همان ايام به نيکو پرستاري مشمول نوازش پادشاهي
گريد - پس از کشايش بنگاله (که سرکار گهوراگاهت در نيول قاقشالان
مقرر شد) بعد فوت مجنون خان قاقشال اگرچه سوي يدام يورش جديزي
بيگ بود اما عمدگي به باباخان (که آفسقال آن طايفه بوده) بازگريد
چون در ترويج و رائي آئين داغ از پيشگاه خلافت قدغها بکار رفت
متصديان سخت گير دکان طمع و آرزو چيده از بے پروائي و اغماض

(باب انباء) [۳۹۲] (مأثر الاسرا)

(۲) سردار قابین باشیها را بقیمت سر مورے میکشیدند - چنانچه بابا خان مکرر بمظفر خان صاحب صوبه بنگاله گفت - که هفتاد هزار روپيه بطريق اره خان بکار پرداختان گذرانده ام - و هنوز صد سوار دماغ فرسيده املا او بتدارک نپرداخت - چون بهمين درامي در سال بيست و چهارم معصوم خان کابلي با چنده از قبولداران بهار گرد طغيان برانگيخت بابا خان (که قابو ميگشت) با برخه جاگير داران بنگاله پيش آهنگ قدم فرسايان طريق عصيان گويد - و در سنه (۹۸۹) نهصد و هشتاد و نه باثفاق خالدي خان سرها تراشیده طاقيه پوشيده در شهر گور (که سابق بلکهنوتي شهرت داشت) فرود آمد - و مکرر بافواج بادشاهي زد و خورد نموده هر مرتبه بذاکمي در آمد - تا آنکه بعجز گراييده زينهاراي گشت - مظفر خان با آنکه شورش صوبه بهار هي شنيد باستکبار زده عذر پذير نميشد - که یک دفعه معصوم خان با مفتنان ديگر بآمد آمد فوج حضور از صوبه بهار بر آمده بفساد پيشگان بنگاله پيوست - اين هردو فريق بهم متفق شده تباہ کاريرا از سرگرفتند و آخر کار در سال بيست و پنجم مظفر خان را (که در نانده محصور شده بود) بدست آورده بقتل رسانيدند - و چون اختي زمانه بکاميابي برخاست و دوران بمراد گويد تقسيم ولايت و تجويز مناصب و خطاب بميان آمد - بابا خان بخطاب خانخانان خود را

ملقب ساخته ایالت بنگاله بخود نامزد نمود - و در همین سال در عین چیره دستی به بیماری خوره گرفتار گشت - هر روز در سیر گوشت دران ریش گاه نهاده طعمه جانور ساخته - و میگفت که نمک حرامی مرا بدین قیاه حالی نشانده - و در همین حالت در گذشت *

* بهادر *

پسر سعید بدخشی ست که چندی عمل گذار سرکار ترهت بود سال بیست و پنجم جلوس عرش آشیانی (که امرای بهار گرد ناسپاسی بلند ساختند) سعید پسر مذکور را در محلات متعلقه گذاشته با سرکشان پیوست - بهادر از غنوده بختی مال خالصه پادشاهی را صرف سیاه نموده علم بغی برافراخت - و سکه و خطبه بنام خود کوه کویفد این بیت در سکه قرار داده بود *

* بهادر ابن سلطان بن سعید ابن شه سلطان *

* پسر سلطان پدر سلطان زهر سلطان بن سلطان *

چون سعید بگفته معصوم خان کابلی رفت (که آن شوریده مغز را باندوز ره گرامی یک جهتی گردانند) او از بے آزر می پدر را بزنداد فرستاد پدر باندک زمانه بسرداری او دل نهاد - چون شاهم خان جلاور بر پشته رفته مظفر گردید سعید مزبور دران جفاک بگو نیستی افتاد بهادر در ایام هنگامه پرداز می اهل طغیان از حوالی ترهت برآمده بسیاری معوره بر گرفت - و سرکار حاجی پور در تصرف او بود

(باب الباء) [۳۹۴] (مآثر الامراء)

هر طرف دست و پای میزد - تا آنکه صادق خان فوج را بر سر او
فرستاد - و چپقاش نمایان رو داد - و دران آشوبگاه پیمانۀ هستی او
سال بیست و پنجم اکبری مطابق سده (۹۸۸) نهمصد و هشتاد
و هشت هجری لبریز گردید *

• باقی محمد خان •

کوکۀ عرش آشیانی و برادر کلان ادهم خان است - مادرش ماهم
انگه - که نسبت خاص با پادشاه بهم رسانیده - در ایامی (که عثمان
رتق و فتق مقدمات سلطنت با اختیار او بود) شادی کدخدائی
خان مذکور شروع نمود - پادشاه بذایر خاطر داشت او دران عشرتخانه
قشرف بردند - خان مزبور پدایۀ سه هزاره رسید - از تاریخ شیع
عبدالقادر بداری معلوم میشود که در سال سیم جلوس در ولایت
گذهه کنگه (که بجایگزین خان مزبور مقرر بود) داعی حق را لبیک
اجابت گفت *

• پاینده خان مغل •

برادر زادۀ حاجی محمد خان کوکی پسر بابا قشقه برادر
کوکی ست - که از امرای عظام فردوس مکانی بوده - حاجی محمد
در اکثر یورشها با رکاب همایونی شرف اختصاص داشت - در مهم
بنگاله بهمراهی آن پادشاه مشمول نوازش بود - پس از فتح
صوبۀ مذکور چون پادشاه در جنت آباد رحل اقامت انداخت
و شیر خان سور بنارس را بتصرف آورده قدم فتنه خیز در نواح

چونپور گذاشت خان مذکور از پیش پادشاه گریخته نزد میرزا نورالدین محمد (که در قفوج جا داشت) رسید - و میرزا همدال را برین پله آورد که خطبه بنام خود خواند - چون در جنگ شیر خان سور مکرر چشم زخم بفوج پادشاهی رو نمود پادشاه از نواح قندهار و بهکر شده کاره نساخته متصل قندهار رفت - و درانجا نیز بنابر نفاق میرزا عسکری پا قایم نتوانست شد - لهذا عزیمت عراق مصمم کرده بدان صوب شتافت - پس از وصول به سیستان حاجی محمد از میرزا عسکری جدا شده بموکب همایونی پیوست - و در سفر عراق و یورش قندهار و مهم کابل در رکاب سلطانی مصدر ترددات بود - آخر حال چون بداندیشی او سمت ظهور یافت او را با برادرش شاه محمد (که در بدآموزی و بے اندامی استاد بود) گرفته عالم را از لوث وجود آنها پاک گردانید - گویند حاجی محمد در جرأت منفرد بود - شاه مکرر میگفت که پادشاهان را این طور خدمتگاری می باید - روز قبح اندازی او قبح زد - و از پادشاه جلدو گرفت - پاینده محمد سال پنجم اکبری همراه منعم خان از کابل آمده شرف بساط بوس دریافت - و در آخر همین سال بهمراهی ادهم خان بنابر فتح مالوه تعیین گردید - و سال نوزدهم بهمراهی منعم خان خانکانان بتسخیر بنگاله شرف رخصت پذیرفت - و سال بیست و دوم بهمراهی راجه بهگونت داس به قنبیه رانا پرتاب دستوری

یافت . و در جنگ خانخانان عبدالرحیم (که با مظفر گجراتی
 (داد) سردار هراول بود - سال سی و دوم اقطاع در گهوارا گهاٹ یافته
 بدان صوبه مرخص گردید *

• پیشرو خان •

مہتر سعادت نام از غلامان جنت آشیانی ست - که شاه طهماسب
 دارای ایران داده بود - و در تبریز تربیت یافته - همواره در
 خدمت آن پادشاه گذرانده - و پس از ارتحال آن مغفور در خدمت
 عرش آشیانی بکارها پرداخته - سال نوزدهم پادشاه او را بنابر گذارش
 بعضی مراتب بامرا بصوب بنگاله تعیین نمودند - چون عجلت لازم
 این کار بود او کشتی سواره بواہ دریای گنگ روانہ گردید و پس از
 وصول بحددون تعلقہ گجپتی^(۲) (که از زمینداران نامور صوبہ بہار بود)
 بدست کسان او گرفتار گشت - چون جگدیس پور (که محکم ترین
 ماوای گجپتی بود) بتخصیر درآمد و او کج نشین زاویہ خمبول
 شد بوالعجبی تقدیر خان مذکور را ازان بلیہ رستگاری بخشید
 گویند مردم بسیاری (که بدست آن بغاوت سرشت گرفتار بودند)
 اکثرے را روانہ نیستی سرا گردانید - خان مذکور را نیز بہمین ارادہ
 حوالہ کسے نمود - داش یاری نکرد - بدیگرے سپرد - او ہر چند
 صرف قوت نمود شمشیر از نیام بر نیامد - ناچار باشا گجپتی
 (کہ دران وقت سراسیمگی داشت) برفیل با خود نشانده روان شد

اتفاقا فیل انس نا گرفته و بد رفتار بود . آن مرد خود را بیابان
 انداخت - فیل اگده روز زده آواز هولناک نموده رو بگیریز نهاد - و از آن
 صدای مهیب هر یکی از فیلان به ناحیه شتافت - فیل سواری خان مذکور
 به بیابانی رسید - خان مذکور خواست که هر دو دست رسن بستگ خود
 در گلولی فیلبان انداخته بافشد - فیلبان بفراوان سعی خود را بیان
 انداخته نجات خود در گریز شمرد - قریب طلوع صبح فیل آرامش
 گزید - خان مذکور خود را بزیر افکند - و پس از افاتنه رو براه آوردن
 درین ضمن سوارش از مختصاتش (که بحسب وجوی او می گردید)
 دوچار شد - و او را براسپ خود سوار کرده راهی گشت - سال
 بیست و یکم خان مزبور بحضور رسیده بملازمت پیوست - بعدچند
 باندوز گوتی نظام الملک دکنی (که دست از آمیزش مردم کشیده
 بزادیه تنهایی بسر می برد) دستوری یافت - و سال بیست و چهارم
 آصفخان ملازم او را با تفسوقات بحضور آورد - پستربغضیحت گذاری
 بهادر خان پسر حاجی علی خان حاکم آسیر رخصت پذیرفته چون
 درنگرفت و پادشاه محاصره قلعه مزبور فرمود روز مفتوح شد
 مالی گدازه تودن شایسته نمود - و تا سال چهارم اکبری بمنصب
 سه صد و پنجاهی رسیده - و پس از فوت آن پادشاه مورد عنایت
 جهانگیری گردیده از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و سیصد
 اندوخت - و بحسبمت فرانشخان مامور بود - سال سیوم مطابق
 سنه (۱۰۱۶) هزار و شانزده هجری رخت سفر بمنزل عقبی برد

پادشاه نظر بحقوق او خدمت یک پیشخانه بدسر او مرحمت فرمود *

* بهادر الملک *

گویند اصل وطن او پنجاب است - مدتی بنوکری سلاطین دکن
 گذرانیده پستر بدرگاه عرش آشیانی ملتجی گشته غاشیه بزدگی
 بر دوش گذاشت - سال چهل و سیوم قلعه پونار مضاف صوبه برار
 بردست او کشایش یافت - آن قلعه ایست بر تله بنا نهاده
 سه طرف او آب ندی ست - که هرگز پایاب نمی شود - پس از آن
 مکرر در جنگها مصدر گوناگون تردد شده نامه برادر مریدی بر آورد
 سال چهل و ششم (که او را با اتفاق حمید خان بنگاهبانی ملک
 تلنگانه گذاشتند) ملک عذیر فوجی از ملک برید^(۲) همراه گرفته شورش
 آغاز نهاد - اینها با کم جمع بغرور مردانگی پای مقابله افشردند
 و در کنار دریای مانجرا آویزش در گرفت - و بقضای آسمانی شکست
 برینها افتاد - حمید خان دستگیر شد - نام برده بفرادان سعی از آب
 گذک برگزیده به پناه گاه در آمد^(۳) - در سال هشتم جهانگیری بعطای
 علم کامیاب گردید - و سال نهم باضافه منصب و عذایمت فیل ممتاز
 شد - وقت موعود پا در دامن عدم کشید - گویند سجع نگین او
 این مصرع بود *

* مقبول دوست هر که شود او بهادر است *

(۲) نسخه [۱] ملک نرید - اما غالبا ملک برید صحیح است (۳)

در [چند نسخه] به پناهگاه *

* بیرم بیگ ترکمان *

میر بخشی ایام شاهزادگی فردوس آشدانی ست - و در آن وقت از عمده های درامت ایشان بود - بمنصب عالی و خطاب خاندورانی امتیاز داشت - چون شاهزاده بسبب کافر نعمتی رستم خان شغالی از مقابل سلطان پرریز برگشته از آورده عبور نموده کشتیها بجانب خود کشیده گذرها را بتوپ و تفنگ استحکام داد بیرم بیگ را بسردار می جمع در کنار آب گذاشته خود برهانیپور شتافت - چون مهابت خان با سلطان پرریز بساحل نریده رسید در بر روی بیرم بیگ رزم طلب گشت - پیوسته از طرفین جنگ توپ و تفنگ میشد - مهابت خان عبور متعذر دیده دست بگریزی و حيله زد - و بوساطت زار رتن بخانخانان میرزا عبد الرحیم بچاپلوسی نوشت و خواند نموده سلسله جانبان آشتی گردید - خانخانان نیز بشاهزاده شاهجهان مبالغه نمود - که خدمت این صلح بعهده بنده مقرر شود - اگر خاطر خواه ملازمان صورت پذیر نگردد فرزندان مرا سیاست فرماید - و بر طبق آن قسمهای غلاظ در میان آرد - چون آرازه صلح انتشار یافت در احتیاط گذرها هم تهاوتی در داد - مهابت خان پیش از رسیدن خانخانان وقت شب از آب گذشت - و خانخانان نیز آن همه عهد و پیمان را بر طاق نهیان گذاشته بمعسکر پادشاهی پیوست - ناگزیر بیرم بیگ در آن برهان پور شد - پس از آن در یورش بنگاله چون حوالی بردوان مخیم شاهي گردید صالح بیگ برادرزاده آصف خان جعفر

و شیرینی گفتار شهرت داشت - و در چوگان بازی و فزون سپاه گری
 گوی مسابقت از امثال و اقوان می بود - در زندگی پدر برشادت
 و اعتبار نام بر آورده - عرش آشیانی در سال چهل و ششم دخت
 میرزا عزیز کوکه را بوی بیوگانی پیوند داده - دماغ عالی داشت
 و در جلوس و نهوض و رکود و رکوب ضابطه شاه زاده ها بکار می برد
 و همواره جویای نام می بود - چون پدرش فوت کرد با وجود کم منصبی
 نوکران عمده پدر را نگاهداشت - در مبادی عهد جهانگیری بخطاب
 نوازش خان سرافتخار برافراخته - چون سال هشتم سنه (۱۰۲۲)
 هزار و بیست و درم هجری سواد دارالخیر اجمیر مشرب خدام
 جنت مکانی گردید علاج مهم کهنه انگ رانا (که از دیر باز انجام
 نمی پذیرفت) منحصر در تعیین شاهزاده شاهجهان دانسته آن
 اقبال مند را با عساکر قاهره (خصمت فرمود - مشارالیه نیز کمکی بود
 چون اودیپور (که مقر رانا ست) اقامتگاه شاهی گردید نوازش خان
 با برخی از امرا تعیین کوبذلهامیر (که درون کوهستان واقع شده)
 گشت - و فقدان غله بجائے رسید که بیک روپیه یک آثار بهم
 نمی رسید - عالمی از بے نانی جان داد - دران وقت خان مذکور از فرط
 همت و صروت با صدکس هر روز طعام میخورد - با آنکه نقد نداشت

(۲) نسخه [ب ج] بیست و دو هجری (۳) نسخه [ج] کوبذلهامیر

و نسخه [ب] کوبذلهامیر - و در [بعضی نسخه] کوبذلهامیر آمده

ظروف طلا و نقره فروخته خرج بیوات می نمود - چون زمانه
 آشوب طلب میان جنت مکانی و شاهزاده ولی عهد غدار رنجش
 و ناخوشی برانگیخته محبتها را بعداد و کیفه بدل ساخت و مزاج
 طرفین بشورش گرائید موبک پادشاهی با معدرده از لاهور روانه
 شده تا وصول بدهای جمعیت نیک فراهم آمد - نوازش خان
 نیز از قبول خود (که در صوبه گجرات داشت) گرم و گیرا بحضور
 آمده باستلام عتبه خلافت نامیه افروز گشت - چون چنین اوقات
 آزمونگاه جوهر عقیدت و اخلاص است مورد هزاران آفرین شده مشمول
 انواع الطاف گردید - و بهمراهی عبد الله خان (که بکار فرمائی
 فوج هراول مامور بود) تعیین شد - اتفاقا بمجرد تلافی فوج پادشاهی
 و مردم شاهی عبد الله خان بموجب قرار داد پنهانی جلو نیز
 بشکر شاهزاده پیوست - نوازش خان غافل از ته کار دانست که این
 اسب ناختن برای جنگ است - مشارالیه با برخی از منصبدار ^(۲)
 و تابین مردانه بزد و خورد درآمده تلاشهای شایسته و چپقاش نمایان
 بتقدیم رسانیده نامه بشجاعت و بهادری برآورد - و بیش از پیش
 مطرح عنایات خسروانی گشته بخطاب بیگلر خان و فوجداری
 و تیولدار می سرکار سوزته و جوناگنده و منصب دو هزار و دو هزار
 و پانصد سوار علم مباهات برافراخت - و مدتها دران دیار باعتبار
 و اقتدار بسر برده بعد جلوس اعلی حضرت اگرچه بافزونی هزاره

ذات سرافرازي يافت ليكن در همان سال تغير گشته در سال سيوم
 سنه (۱۰۳۹) هزار و سي و نهم هجري وديعت حيات سپرد - و در باغ
 سرهند بجوار قبر پدرش مدفون گرديد - بعد از ازين سلسله كه
 ترقى نكرد *

* بالجو قليج شمشير خان ^(۳)

برادر زاده و داماد قليج خان جاني قرباني سمت - سال هشتم
 جلوس جنت مكاني از اصل و اضافه بمنصب هزارى هفتصد سوار
 (سيده و سال نهم بپايه در هزارى هزار و دويست سوار كامياب شده
 تعيين صوبه بنگاله گرديد - و پستو مدتها متعين صوبه كابل مانده در
 سال اول جلوس فردوس آشياني بمنصب در هزارى هزار و پانصد
 سوار چهاره افتخار برافروخت - چون پس از فوت جنت مكاني
 نذر محمد خان والى بلخ مع فوج در نواح كابل آمده غبار فتنه بلذ
 ساخته بمردم پادشاهي (كه در بلاد مزبور بودند) پيغام تهديد انجام
 فرستاد و اينها بمقتضاي وفاداري سرباز زدند نام برده (كه درين
 مردم بود) نقش وفا پوزهي او بپيش از پيش خاطر نشين پادشاه
 شد - سال دوم باشاره لشكر خان ناظم با جمع بر سر ضحاک و باميان
 رفت - اوزبكان برعب قلعه را خالي كرده در بقرار نهادند - سال سيوم
 همراه سعيد خان در مالش كمال الدين (دهله پسر ركن الدين) كه

(۲) نسخه [ب] سي و نه هجري (۳) در [بعض نسخه] اكبونامه [بالجو
 قليج (۴) در [بعض نسخه] ضحاک باميان *

در عهد جنت مکاني بمنصب چهار هزار هزاري سربلند گشته پستور از
 فتنه سگالي دران نواح سراسر استکبار برداشته بود (حسن مجرا بظهور
 آورده از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و پانصدي هزار و هشتصد
 سوار و خطاب شمشير خان بلند رنگي اندوخت - سال چهارم قهانه
 هردو بنگش بار مفوض گشته از اصل و اضافه بمنصب سه هزار
 دو هزار و پانصد سوار درجه اعلا پيمود - سال پنجم مطابق سنه
 (۱۰۴۱) هزار و چهل و یک هجري پا به نيستي سرا گذاشت
 حسن خان پسرش بمنصب هشتصدي سه صد سوار سرافرازي
 داشت - و علي قلي برادر او بمنصب نهصدي چهار صد و پنجاه سوار
 ارتقا پذيرفته سال هفدهم جاسوس اعلى حضرت دار فقا را گذاشت *

* بے بدل خان سعيداي گيلاني *

شعرا خوب ميگفت - در عهد جنت مکاني بهندوستان آمده
 در سلک ملازمان پادشاهي انتظام يافت - و در زمرة شعرا منسلک
 گرديد - و در عهد فردوس آشياني بوسيله معاصه فهمي و کارداني
 بخطاب بے بدل خان امتياز گرفته مدتها بداروغگي زرگر خانه سرکار
 والا اختصاص داشت - و سرپر مرصعي (که موسوم بتخت طارسي
 بود) باهتمام او در مدت هفت سال بمبلغ یک کروړ روپيه (که
 سه صد و سي و سه هزار تومان عراق و چهار کروړ خاني رايج
 ماراء الزهر است) صورت اتمام يافته - در جلدوي آن ادرا بزر
 منجيدند - الحق تختي بدان قيمت و زيبائي در هيچ زمانه و عصره

جلا افروز دیدم تماشائی نشده - و امروز در هیچ اقامت نظیر و مثالش
یافته نمیشود *

* بیت *

ثانیش بچشم در نیامد * هرچند نظاره کرد احول

چون بمرور ایام انعام جواهر تمیذه در جواهرخانه پادشاهی فراهم آمده
در آغاز جاوس بر ضمیر اعلیٰ حضرت منطبع گردید - که از تحصیل
چنین نفائس مطمح نظر جز دولت آرائی نیست - پس در جائی
بکار باید برد که هم تماشائیان از حسن آن نتائج بحر و کان بهره برگیرند
و هم کار سلطنت را فروغ تازه بدید آید - سوای جواهر خاصه (که
اندرون محل می باشد - و در کور (رویه قیمت آن ست) از جواهری
(که در کارخانه بود) قریب سه کور (رویه ازین جمله ببهای مبالغ
هشتاد و شش لک (رویه انتخاب نموده به بے بدل خان حواله فرمود
تا بیک لک قواله طلای ناب (که در صد و پنجاه هزار مثقال است
و مبلغ چهارده لک (رویه قیمت آن) تختی بطول سه گز و ربع و عرض
(۲) در و نیم گز و ارتفاع پنج گز بصراحت خود مرتب نماید - سقف آن
از دوزن بیشتر میناکار و تختی مرمع و از بیرون بتصریع لعل و یاقوت
مغرق - و آنرا بزمردین اساطین دوازده گانه برافراشته - و بالای آن
در پیکر طائوس مملک بجواهر زواهر و میان هر دو طائوس درختی
مرمع بلعل و الماس و زمرد و مروارید تعبیه شده - و برای عروج
سه پایه نردبان مرمع بجواهر آبدار ترتیب یافته - و از جمله یازده
(۲) نسخه [ب] دو نیم گز (۳) در [بعضی نسخه] بصراحت خود *

تخت مرمع (که بر در آن برای تکیه نصب گشته) تخت میانگی
 (که پادشاه دست گذاشته تکیه زده می نشیند) ده لک روپیه قیمت دارد
 ازان میان اعیان ست بازش لک روپیه - که شاه عباس صفوی برسم
 ارمغان بهجت مکانی ارسال داشته - و ایشان در جلدوی فتح دکن
 باعلی حضرت فرستاده - نخست اسم امیر تیمور و میرزا شاهرخ
 و میرزا الغ بیگ بران نقش بود - بعد از انقلاب ایام بدست شاه افزاده
 نام خود بران مرتسم ساخت - جنت مکانی نام خود را با نام عرش آشیانی
 نقش فرمود - و پس ازان اعلی حضرت نیز نام خود را بران برنگاشت
 در جشن نوروز سال هشتم سیوم شوال سنه (۱۰۴۳) یک هزار و چهل
 و چهار بران سریر عظیم النظیم جلوس فرمود - حاجی محمد خان
 قدسی * اوزنگ شهزاده عادل * تاریخ یافته - و مثنویته در تعریف
 آن گفته - ازانجا ست این بیت *

* رساند گر فلک خود را بپایش *

* دهد خورشید و مه را (و نمایش) *

و بے بدل خان نیز یکصد و سی و چهار بیت گفته - که هر مصراع
 دوازده بیت تاریخ ولادت پادشاه است - و از هر مصراع سی و دو
 بیت ما بعد آن تاریخ جلوس برمی آید - و هر مصراع باقی نود بیت
 تاریخ نهضت کشمیر از اکبر آباد (که در سنه (۱۰۴۳) یک هزار و چهل
 و سه مظافع شده) و عادت باگرو و جلوس بر تخت طاووسی ست

- و این رباعی مشهور نیز از نتایج طبع بے بدل اوست * (رباعی) *
- * آنی که سریرت آسمان پایه بود *
- * هر ملک جهان عدل تو پیرایه بود *
- * تا هست خدا تو نیز خواهی بودن *
- * زیرا که همیشه ذات با سایه بود *

در اوائل عهد خلد مغان با تمام امینا بموجب حکم خلیفه زمان دیگر
بر ترمصیع و ترتیب تخت طاروسی افزوده قیمت از کرور روپیه هم
بر گذشته - و در سال هزار و یکصد و پنجاه و دو (که شهنشاه والا جاه
نادر شاه ساحت دار الخلافه شاهجهاناباد را بفروغ جبروت خود
شکوه آمود گردانید) آنرا از پادشاه وقت برگرفته ضمیمه غنائم
هندوستان ساخت *

* باقر خان نجم ثانی *

این سلسله بمیرزا یار احمد امفهانی میرسد - او ابتدا بمصاحبیت
میرنجم گیلانی (که وکیل السلطنت شاه اسمعیل صفوی بود) نام
برشادت و گردانی بر آردن - و چون امیرنجم در گذشت شاه زمام
امور و کالت بقبضه اقتدار از سپرده بنجم ثانی مخاطب ساخت
و رتبه ادرا از جمیع امرای عظیم الشان در گذرانید * * مصرع *

* نجم ثانی که نباشد بدر کونش ثانی *

گویند اسباب جاه و حشمت او بجائے رسید که قریب دو صد گوسفند
هر روز صرف شیلان او می شد - و هزار قاب طعام لطیف راتبه بود

و در سفرها چهل قطار شتر زیر بار چرخي خانه از مي کشيدند - در
 مساق مادراء الذهب با آنکه جريده شتافته بود سيزده ديگ نقره
 در مطبخ از بار ميشد - و چون شوکت و عظمت امير نجم ثاني بدرجه
 اعلى رسيد و نخوت و جبروت بدو راه يافت متعدد فتح توران
 گشت - شاه بطريق کمک همراه فردوس مکاني (که از تسلط اوزبک
 دست ازان ملک باز داشته بشاه التاجا برده بود) رخصت نمود
 نجم ثاني از آب آمويه گذشته از قرار واقع بقتل و نهب پرداخت
 سلاطين اوزبکيه در غجدوان کچه بخد شده لوازم کارزار بها آوردند
 امرای قزلباش (که بار در مقام نفاق و خيانت بودند) در محاربه
 تساهل بکار بردند - ناگزير امير نجم پاي ثبات رنشرده کوشش
 فرادران بتقديم رسانيده دستگير گشت - و در سنه (۹۱۸) نهصد
 و هيزده عبدالله خان اوزبک بقتل رسانيد - گويزد پدر باقر خان
 صدي ديوان خراسان بود - از فلک زدگي تفرقه باحوالش راه يافت
 باقر خان با کمال بے ساماني بهزد آمد - چون جوان با حقيقت بود
 در ملازمان عرش آشياني انتظام گرفته بمرور بمقصب سه صدي
 امتياز يافت - و برخه برانکه در عهد جنت مکاني از ولايت رسيده
 روز ملازمت دريستي پنج سوار مقصب تجويز شد - اتفاقا دران زمان
 خانجهان لودي تازه بعرضه آمده از پادشاه پرسيد که اين جوان
 کيست - جنت مکاني تمام احوال نجم ثاني بيان کرد - خانجهان

(۲) در [بعضه نسخه] خباثت ه

عرض کرد که حیف با این شناسائی این منصب - بذابران بنهصدی
 می سوار سرافرازی یافت - از اینجا (که در طالع مسعودش هرج
 و معود مسود دست تقدیر بود) دختر خدیجه بیگم همشیره زاده
 نور جهان بمقد ازدواج از در آوردند - و دفعه ابواب دولت و رفعت
 بزرگی روزگارش کشیده گشت - و بمنصب در هزاری و حکومت
 ملتان با فوجداری آب علم خان اختصاص یافت - و از کاردانی
 و کار طلبی جمعیت بسیار نگاهداشته از بلوچان و دودانیان
 و ناهر^(۲) (که مابین ملتان و قندهار عالمی است دیگر) پیشکشها گرفته
 صاحب خزانه و ساز و سرانجام سدوگ گردید - و باقرآباد ملتان
 بنام او شهرت دارد - جهانگیر پادشاه از فرط عنایت بخطاب فرزند
 مخاطب می نمود - در هنگام شاهزاده شاهجهان صوبه دار ارده
 بود - با فوج آراسته خود را بحضور (سائیده مورد تحسین و آفرین
 گشت - و در آخر زمان جنت مکانی بصوبه داری آدیسه نامزد گردید
 و در آن اُلکا کارهای نمایان بمنصه ظهور آورد - در سال چهارم
 شاهجهانی بکهنه پاره دو کوهی چتر دوار^(۳) (که تنگانه^(۴) است
 مابین آدیسه و ولایت تلنگ - و تغیش بمرتبه ایست که اگر جمع
 قلیله از تنگچی و کماندار سرراه بگیرند طویق عبور مسدود میگردد
 و آن طرف کهنه پاره بیفامانه چهار کوه منصور گذه قلعه - که منصور

(۲) نسخه [۱] و ناهر که (۳) نسخه [ب ج] بکهنه پاره (۴) نسخه

نامی غلام قطب الملک بنا نهاده با سم خرد موسوم گردانید (فوج کشیده از نهب و غارت آفکدود دقیقه فر نگذاشت - چون بحوالی قلعه رسید نبرد مردانه نموده غنایم را رهگرای هزیمت ساخت و قلعیان از مشاهده جرأت و جسارت او هراسان گشته بذیل ندامت و زنهار متمسک شدند - و قلعه تسلیم کردند - مدتی در صوبه داری آدیسه گذرانید - پدرش (که از کبر سن مغلوب الاحوال با پسر پسر می برد) در اینجا در گذشت - و در سال پنجم بسبب بدسلوکی و بیداد با رعایای آدیسه معزول گشته چون بحضور رسید در سال ششم بصاحب صوبگی گجرات سر برافراخت - و پس ازان بنظم صوبه آله آباد مامور گشت - و در اینجا سال دهم آغاز سنه (۱۰۴۷) هزار

و چهل و هفت هجری باجل طبعی درگذشت *

در شجاعت و مردانگی بی همتا و در فزون سپاهگری سرآمد اهل روزگار بود - در تیر اندازی ید طولی داشت - جهانگیر پادشاه در روزنامه خود می نویسد - که شبی در حضور من باقر خان شیشه نازکی سپید در روشنی مشعل نگاه داشته بقدری در مگس از موم چیزی ساخته بران شیشه چسپاند - و بالای آن برنجی و بوز قافله گذاشت و از تیر اول قلقل را برداشت - و از تیر دوم برنج را - و از تیر سوم موم را از شیشه برگرفت - که اصلاً تکانه بشیشه نرسید - گویند باقر خان بشنیدن آواز کرنا ازان جهت که رستم می شنید بسیار معظوظ بود - و نقار خانه پس بتکلف آراسته داشت - روزی حکیم رکفانی

کاشی بدیدنش رفت - در حضور او کرنا سر دادند - حکیم گفت نواب سلامت رستم گاه گاه کرنا می شنید - باقر خان در نظم و نثر و خط امتیاز تمام داشت - و دیوانه ترتیب داده - از سمت * * شعر *

* سوی چمن خرام و بریز آبروی گل *

* تا بعد ازین نگه نکند کس بسوی گل *

* آن غنچه نیست کز خند روی چون مهت *

* گردیده است غصه گره برگاوی گل *

* باقر اگر رود بگامستان بغیر دوست *

* خارش بدیده گر نظر افتد بروی گل *

میرزا صابر بصر رشیدش در آغاز جوانی در گذشت - و احوال فاخر خان پسر دوش جد اگانه تحریر یافته *

• بهرجی زمیندار هکلانه *

از هزار و چهار صد سال مرزبانای این دیار بآبا و اجداد او تعلق داشته - اینها خود را از اولاد راجه جیچند (اَنهور) (که راجه قنوج بود) میگیرند - و هرکه حاکم این ملک بود بهرجی نامند - در سوالف ایام صاحب سکه بودند - و چون میان گجرات و دکن واقع شده بهر طرف (که نیرو بیشتر می دیدند) اطاعت گونه میگردند - از مدتی پیشکشی گجرات شده و الیان خاندیس بنابر قرب و جوار دستبرده می نمودند در سنه (۹۸۰) نهصد و هشتاد (که ملک گجرات بهوزة تصرف عرش آشیانی در آمد - و هزمت دلکشای بنذر مبارک سورت مهبط

رایات پادشاهی گشت (بهرجی بملازمت رسیده میوزا شرف الدین
 حسین یزنه پادشاه را (که طغیان ورزیده بعزیمت دکن عبورش درین
 حدود افتاده مقید نگاهداشته بود) از نظر گذرانید . و مورد نوازش
 گشت . و ازان باز مرزبان این ملک همواره بادای پیشکش پادشاهی
 راه انقیاد پیموده و ت کار حسب الطلب صوبه داران دکن حاضر میشد *
 چون این ولایت از یک طرف بخاندیس و دیگر جانب بگجرات
 پیوسته میانگ ملک پادشاهی سمت شاهزاده محمد اورنگ زیب در
 ایام صوبه داری اول محمد طاهر را (که بوزیر خان مخاطب گشته)
 با مالوجی دکنی و زاهد خان کوکه و سید عبد الوهاب خاندیسی
 بمقتضی بکلانہ تعیین فرمودند . بعد محاسره بجدکاری بهادران
 فیروزمند بارے قلعہ مولهیر (که هاکم نشین آنجا است) بتصرف درآمد
 بهرجی مادر خود را بمصالحه فرستاده بعهد و پیمان در سال دوازدهم
 قلعہ تسلیم نموده بملازمت شاهزاده رسید . اعلیٰ حضرت اورا بمنصب
 سه هزار و پانصد سوار بر نواخته بر طبق التماس او برگنه
 سلطان پور (که از ایام قحط مشهور دکن ویران افتاده) بطریق وطن
 مرهمت شد . و ملک بکلانہ داخل صوبه خاندیس گشت . و دامگیر
 (که مضاف بکلانہ است) از تصرف سوم دیو داماد بهرجی نیز
 مفتوح شد . چون خرج از دخل بیشتر داشت به بهرجی وا گذاشته
 (۴) در [اکثر نسخه] ملهیر آورده (۳) یا رامگده باشد (۴) یا
 سوم دیو باشد .

ده هزار روپيه پيشکش و رساله مقرر گردید - بعد فوت بهرجي بيم شاه
پسرش را اعلى حضرت بشويف اسلام در آورده بخطيب دولتمند
خان و منصب هزار و پانصدي سرافراز نموده عوض سلطان پور پرگنده
پورنار خاندیس برسم انعام مكرمت فرمود - تا عهد خلدصكان زنده
بود - دران قصبه عمارات عالمي مطبوع بتكليف ساخته - تا حال
آثار او باقي ست *

* بيت *

* از نقش و نگار در و دیوار شکسته *

* آثار پدید است منادید عجم را *

بكلاذه ملكه سمن پيشتر كوهستان - طول صد كوره - و عرض سي
شرقي كالنه و نذر بار - غربي سورت - شمالي تپاي و بندهيچل
جنوبي سانبهچل - كه بالاي او ناسك و غيره واقع است - سابق
سه هزار سوار و ده هزار پياده مي بود - و در شهر عظيم داشت
انتاپور - و چننا پور - درينولا دهه بيش نمانده - هفت قلعه نامي
دارد - و همه كوهي - ازان در بس نامور - مولهير موسوم باوزنگ گنده
بيك كروهي قصبه دارد آباد - آب موس روان شصت كروه عرفي

(۲) نسخه [۱] بيم شاه - و نسخه [ج] بيم شاه (۳) در [كثر نسخه]

پورنار خاندیس (۴) نسخه [ج] فايده و بكلاذه ملكه سمن (۵) در

[بعضی نسخه] نذر بار - (۶) در [بعضی نسخه] پخلي - يا تجني باشد (۷)

نسخه [ب ج] سانبهچل (۸) نسخه [ج] باوزنگ گنده (۹) در [بعضی

نسخه] موسوم و

از خجسته بخياد است - و سالهیر موسوم بساطان گذهه مرتفع ترین
تلاع و قلهای آنجا است *

* چه سالهیر فرزند عرش مجید *

* برنعت بود از پدر هم رشید *

و دیگر هنگدهه و جولهدرو بیسول (۲) (۳) (۴) (۵)
بشادابی و سیرابی و افزونی اشجار مثمرة و نباتات متنوعه و افیه
قواران و برنج گزیده بهترین جاهای دکن است - در زمان حکام پیشین
هک روپیه حاصل داشته - و شش و نیم کروڑ دام جمع مشخص شده
چون بقسط ویران گشت و مکرر پی سپر جنود قاهره گردید بعد
تسخیر بقرار دوازده ماهه چهار لک روپیه مقرر شد - الحال در دفاتر
ازین هم یازده هزار روپیه کم کرده تلخوای می نمایند - همگی سی
و در برگنه از قدیم می نویسند - و درین وقت بیست و هفت
ازان هم سه چهار محال سایر داخل است - که مفقود شد - و آنچه
دیجات این مرز و بوم در کوهستان سمت جوار واقع است کم حاصل
در تصرف بهیلان *

(۶)

* بهادر خان روهله *

پسر دریا خان داود زئی است - در زندگی پدر بوسیله نیکو پرستاری

(۲) نسخه [ب] چونو - و نسخه [ج] چوادر (۳) نسخه [ج]

بیسول - یا بیسول باشد (۴) نسخه [ج] نازیه (۵) یا سالونه (۶) نسخه

[ج] باز بهادر روهله *

بد دولت (رشداسی شاهزاده شاهجهان چهره امتیاز افروخت - و چون
 پدرش ساحت بیوفائی پیموده از شاهزاده جدا گشت بهادر خان
 دست توسل بفتواک عنایت شاهي مستحکم تر ساخته از رکاب
 اقبال انفکاک نمود - پس از جلوس بمنصب چهار هزارى در هزار
 سوار سرافراز گشته به تیولدارى سرکار کالپی و مالش سرکشان آن
 مرزد بوم دستوری یافت - چون در نخستین سال جلوس چهار
 تیره روزگار بغی و زبده باندچهاره متحصن گشت و افواج قاهره
 از هر جانب بملک او وارد آمدند عبدالله خان فیروز جنگ باتفاق بهادر
 خان از جانب کالپی (که مشرق رویه آن سر زمین است) در آمده
 بر حصار ایرج (که هر برجش از کمال ارتفاع سر بفلک می رود)
 سر سوزی یورش نمود - مخالف بر بهادران هجوم تمام آورده
 هنگامه نبرد گرم گردانید - خان مذکور با تابینان خود پا پیاده فیله
 صف شکن بر ر داشته بسرعت باد بصوی دروازه دوید - و بیادری
 آن اهرمن نهاد در هم شکسته قطره زنان بقلعه درآمد - و همدران
 سیه فام را بتیغ سوسن رنگ بزرگ داغ لاله در خون نشانده گلگونه
 فتح بر چهره دلادری کشید - در جایزه این تودد نمایان و فتح شایان
 بفوازش نقاره بلند آوازه گشت - و پس ازان بهمراهی اعظم خان
 ناظم دکن باستیصال خانجهان لودی تعیین گردید - چون اعظم خان
 ایلغار نموده در راجپوتی بپر بر سر خانجهان رسید او با معدود
 همگی سه صد و پنجاه سوار برآمده بمقتات و استقلال روانه شد

هرگاه جمعی از عساکر پادشاهی بار قریب می رسیدند برگشته به تیراندازی آنها را باز میداشت . چون بکوه (اجوری) برآمد بهادر خان بقدیم استعجال خود را رسانیده با برادرزاده او بهادر خان (که منصب هزاری داشت - و به یودی و مردانگی استظهار می بود) در آریخته در کشش و کوشش کار فامه دایری و دلاری بر روی کار آوردن - که درکش داستان رستم و اسفندیار گشت - اما چون از قلمت همراهان آخرکار کار به تنگی گرانید پیاده شده هر مرتبه در دانه دار خود را بر شعله شمشیر آتشبار مخالف میزد *

گویند چون بدر زخم تیر (که بر رو و پهلو برداشته بود) بزمین افتاد مخالفان خواستند سرش ببرند - فریاد زد که من یاد و پسر دریا خانم - خانه زان شما - خانجهان مردم را منع کرد - پس از آنکه اعظم خان در سال چهارم بعد فتح قلعه قندهار باران تاخت بهالکی (۳) و چنگوبه گزار آب مانجرا مخیم عساکر ساخت بر طبق قرارداد (که هنگام نزول تا برپا شدن خیم افواج بجای خود قیام نموده هر فوج با چند سردار بنوبت یک کوره دور از لشکر ایستاده خبردار باشند - تا مردم اردوگاه و هیمة بفراف خاطر بیاورند) روز نوبت خان مزبور (چون اثری از غنیم ظاهر نبود) سر رشته احتیاط از دست رهاشته با قلیله از لشکرگاه پیشتر رفته نشست - اتفاقا دیه دران

(۲) نسخه [ج] رسانیده برادرزاده بهادر خان (۳) در [بعضی نسخه] چنگوبه *

نزدیکی بود - که مردم آنجا بجهت حفظ مال و مواشی خود
از دستبرد اهل اردو مستعد جنگ شدند - بهادر خان آگهی یافته
با دیگر امرا (که زیاده بر هزار کس نبود) بکومک شتافت - زنده را
خان عادلخانی با تمام مخاذیل هجوم آورد - و امرا دست جلالت
کشوده تلاشها بتقدیم رسانیدند - چون عرصه تنگ گشت از اسپان
فرود آمده دل بر جانفشانی نهادند - شهباز خان (که از امرای
سه هزاری بود) نقد جان برافشاند - و بهادر خان و یوسف محمد خان
تاشکندی از زخمها بیخود افتادند - غنیم آنها را برداشته در بیجاپور
مقید نگاهداشت - چون یمین الدوله در سال پنجم بتخریب مملکت
عادلشاهی مامور گشته بحوالی بیجاپور رسید عادل شاه مرد را
رها نمود - بهادر خان باستلام سده خلافت جبهه افروز گشته باضافه
منصب و افزونی اعتبار مورد عواطف شاهانه گردید - و بتازگی
بجاگیرداری کالی و قنوج و مضافات آن محال مر بلندی یافت
خان مذکور بگوشمال سرکشان ملکوسه (۲) که در شدت و کثرت از سایر
متمردان آن دیار اشتها دارند - و از رعیت تا سپاهی آنجا بے سلاح
نمی باشد - حتی کشاورز هم بهنگام شیار ننگ پر کرده بر قلابه بسته
فتیله روشن ساخته بشغل خویش می پردازد - و ازین رو بلوازم رعیتی
مطلقا نمی پردازد - و دران هنگام در مقام پیرگانون (۴) که استوار توین

(۲) نسخه [ب] ملکوته (۳) در [بعض نسخه] اینجا (۴) نسخه

[۱] پیرگانون - یا پیرگانو باشد

جهاست فراهم آمده از نهایت زیاده سوری بشورش انگیزی در آمدند و یکبارگی از ادای موسم رعیتی سر باز زدند (۲) به معنای تأیید ایزدی همت گماشته دفعه بر سر آن بد عاقبتان ترکناز نمود - غریب کارزار فیما بین در پیوست - بهادر خان سپهر حمایت آبی بر سر کشیده بدیوار بست رسید - مقامیر پای که نیارده دست از جلالت و تهور برداشتند - انجام کار دست و گریبان شده بهم در آریختند و جمه غفیر بدستبرد پر دلاں سر باخته بقیة السیف رو بفرار گذاشتند بهادر خان بتخریب آن مکان پرداخته بمقر خود باز گشت - و ازین گونه فتحی (که دران سوزمین مفسد خیز نصیب هیچ کس نشده بود) نقش خان ظفر قرین بر رفق دلخواه درست نشین گردید - و پس ازین در تعاقب راجه ججهار سنگه بدذیله در هرازی عبدالله خان فیروز جنگ و خاندوران بهادر مساعی جمیله بکار برد - چون آن مدبر از گدھے و لانجی گذشته بولایت چاندا در آمد بهادر خان (که پاشنه کوب او میرفت) چون کوفتی داشت نیکنام عموی خود را با معدودے پیش فرستاد - که او را بخود مشغول سازد - ججهار از مشاهده جمارتش برگشته او را در میان گرفت - نیکنام بزخمهای منکر با هفت کس در میان افتاد - درین اثنا بهادر خان باتفاق خاندوران از عقب رسیده بر قلاب آن تیره بخت تاخت - و آن گروه پویشان روزگار را چون بنات النعش متفرق ساخت - و چون از عبدالله

(۲) در [اکثر نسخه] خان مذکور به معنای تأیید ایزدی .

خان فیروز جنگ در استیصال چندیست بنذیله مساهله و تهران سرزد
 در سال سیزدهم بهادرخان بتیول داری اسلام آباد و قلع و قمع آن شقارت گرا
 وخصمت یافت - اما اهل غرض نگذاشتند - و بهادشاه خاطر نشان
 کردند - که بنذیل کهند را (وهیل کهند کردن صلاح ملکی نیست - زود
 معزول گردید - بعد ازان در مهم جنگنا^(۲) و تسخیر مو داد شجاعت
 و جلالت داده کردن نمایان خود بر عالم ظاهر ساخت - همراهان خان
 مزبور بکار فرمائی سردار از کشته نردبان ساخته بر مورچال مقاهر
 میدیدند - دران روز هفتصد افغان از تابینان او بکار آمدند - و در سال
 بیست و دوم بحراست ملتان تعیین شد - و ازان رو (که فصل ربیع
 بجاگیر بود) بمتصدیان مهمات دیوانی حکم شد - که طلب اورا در
 مطالبه مجری دهند - و در یساق بلخ بهرازی شاهزاده مراد بخش
 جوهر زدای آئینه همت و مردانگی گشت - چون شاهزاده بهای کتل
 طول (که سرحد قلمرو پادشاهی و ملک بدخشان است) رسید اصالت
 خان با بیلداران سرکار پادشاهی و چندین هزار مزدور (که امیرالامرا
 عالی مردان خان از بلوکات کابل جمع آورده بود) تعیین شد - که تا سرا بالا^(۴)
 مقدار یک کرده بازتفاع دوگز پادشاهی و سرا زیر (که بدخشان روبه
 سمت) تا نیم کرده بعضی جا در و نیم کرده کمابیش برف از سر راه
 برداشته باطراف بیدازند - و کوچی (که شتر با بار بگذرد) بسازند

(۲) یا چکنا باشد (۳) نسخه [ب] بیست و چهارم (۴) در [بعضی

نسخه] از ماوکات کابل .

و باقی را آنچنان درهم بکوبند که اسپ و شتر نتواند گذشت - چون این کار از آنها متمشی نشد و بدون آن عبور متعذر بود بهادر خان با اتفاق اصالت خان تمامی سوار و پیاده خود را ببرداشتن برف و کشودن راه داداشت - لشکریان بهر دست افزار که یافتند برف را کزده بدامن و دست بر کنار از راه میریختند - بجدکاری بهادر خان تا یک کوه (که برف بسیار بود) بعرض دوگز راه پیدا شد - چون شاهزاده سایه وصول انداخت نذر محمد خان والی توران ببهانه سرانجام ضیافت رفتن باغ مراد شهرت داده بشرغان شتافت - بهادر خان حسب اشاره شاهزاده با اتفاق اصالت خان بتعاقب روانه شد قریب ده هزار سوار ازبک و امان (که بر سر نذر محمد خان جمع شده بودند) بآمد آمد فوج پادشاهی از بیم نهب و اسیر با عیال و اموال راه اندخود گرفتند - ^(۲) نذر محمد خان با جوق قایل آماده کارزار گشته بچهار گروهی شرغان بچنگ پیوست - بمجرد سردادن بان (که گاهی آن صدای مهیب بگوش آنها نرسیده بود) ثبات از دست داده رو بفرار گذاشتند - ناچار نذر محمد خان بے آویز و ستیز جلو گردانیده باندخود رفت - و از اینجا روانه خراسان گردید - بهادر خان اگرچه بافرونی مذهب سرفرازی یافت اما درین حال (که وقت تعاقب بود - و باندک تکتک پا یقین بود - که نذر محمد خان گرفتار میشد) آن خان شهادت نشان عمدا خود را دزدید - یا از

سست همتهی همراهان یا بمصلحتی دیگر کار بزد نگشت - ذخیره
خاطر پادشاهی گردید *

چون شاهزاده مراد بخش دلفیاد اقامت آن ولایت نشده بے اجازت
صاحبقران ثانی عازم کابل گردید صوبه دار می پانچ و یاسدانی آن الکا
بعهد بهادر خان باتفاق اصالت خان قرار یافت - و پس از آنکه
شاهزاده محمد اوزنگ زیب بهادر غلال افکن آن دیار گشت بهادر
خان در هراوی در جنگ اوزبکیه (که از مور و ملخ افزون بودند)
کارنامه های مردانگی و بهادری بر ساخت - در هنگام مراجعت از آن
مرزوبوم چند اوی اردو باه تمام او قرار گرفت - و در گذر افیدن اردو تعبیه های
بسیار کشید - چون بکئل تنگ شر (۲) که دودمنزای هندو کوه است
و نشیب دشوار نورد دارد) رسید برف شروع در بارش نمود - تمام
شب تا در پاس روز دیگر می بارید - بصد سختت بقیه اردو و لشکر
از آن گریوه گذرانید - درین هنگام از شدت بارش برف یک شبانه روز
استاده ماند - هزاره تنگ چشم فراخ آرز بآرزوی (بودن مال پیش
از پیش بر مردم اردو هجوم می نمودند - و خان مذکور بتائید اقبال
دشمن مال هر مرتبه آن گوده شوزیده روزگار را مالش داده رهگرایی
ناکامی میگردانید - چون مابین کئل هندو کوه رسید یک روز توقف
نموده همگی پس ماندگان را پیش راهی ساخت - و بعد از آن خود
گذشت - از دشواری راه و شوریدگی هوا و فوط برف از آغاز مرور

(۲) نسخه [ج] تنگ شر - و در [بعضی نسخه] اکبرنامه [تنگ شیر]

قا انجام ده هزار جانداز قریب نصف آدم و همه دراب هلاک گردید
اسباب بسیار زیر برف ماند - چون بهادر خان بقرار کتل برآمد
ذوالقدر خان (که حفاظت خزانه پادشاهی بعهده اش بود) بنا بر
سقط شدن بار بردار برجا مافده - بهادر خان شتران خود و از هر که
باقی مانده بود اسباب آنرا بر تافته خزانه بار نمود - و تقمه بر اسپان
و شتران سپاه قسمت کرد و با هزاره همه جا زد و خورد نموده بعد
از شاهزاده بغاصه چهارده روز داخل کابل گردید *

اگرچه از بهادر خان در یساق تردهای شایسته نمایان بتقدیم
رسید لیکن باظهار برخی خاطر نشان اعلی حضرت شد که در تعاقب
نذر محمد خان و مدد سعید خان وقت غایبه اوزبک اغماض عین
نموده - لاجرم با این همه ارتکاب محسن و مشاق بتغیر سرکار کالپی
و قوچ از تیولاش (که درازده ماهه حاصل داشت) در عوض سیلک
دریبه مطالبه سرکار بخالصه شریفه ضبط نموده ادرا آزاده دل ساختند
و در سال بیست و سیوم در ۲۴م نخستین قندهار بهمراهی شاهزاده
محمد اوزنگ زیم بهادر تعیین شده در محاصره آن حصار استوار
در برزی دروازه مالوری مورچال قایم نموده نوزدهم رجب سنه (۱۰۵۹)
هزار و پنجاه و نه هجری بعروض ضیق النفس از شهر بند زندگی
برآمد - شاهزاده و جماعه الملکی سعدالله خان از قاپیخان او (که در هزار
سوار بودند) هر کدام را (که شایسته بزدگی درگاه داشتند) بمغصب

و علوفه در خور مقرر نموده جمعی را خودها نگاهداشتند - و باقی را دیگر امرا - اعلیٰ حضرت دلار در پسر کلانش را (که پانزده ساله بود) بمنصب هزاری پانصد سوار و هر کدام از شش پسر دیگر را (که خرد سال بودند) بمنصب سرفراز گردانید - و سوای فیلان همه اموال پسران مرحمت شد - گویند چندان در کار پادشاهی جانفشانیها و درلتخواهیها بتقدیم رسانید که غباری (که از کج رویهای پدر بخاطر اعلیٰ حضرت نشسته بود) بالکلیه رفع شد - گویند بهادر خان همیشه تأسف میکرد که انتقام خود از بیجاپوریها نکشیدم - و تا زیست خجالت این مقدمه گویا از چهره اش نمایان بود - یکی از پسرانش عزیز خان بهادر است - که سال چهل و نهم عالمگیری در محاصره واکنگیره مصدر تردد شده - و بمرحمت افزایش لفظ چغتائی در خطاب سرمایه افتخار اندوخته *

* پر دل خان *

(۳)

(۴)

پیرا نام پسر دلار خان برنج است - که از قدیمان و بابویان صاحبقران ثانی است - در ایام گردش و اوقات صحن از اخلاص دانی و وفای صافی بدوام خدمت و نیکو پرستاری در دل شهنشاده ستوده سیر جا کرده در جرگه معدومین (که از سایر ملازمان شاهي بمنزله قرب و اعتبار سر امتیاز می افراختند) داخل بود - در سر آغاز جلاوس بمنصب چهار هزار و پانصد سوار فرق مباحات

برافراخته بقوجنداری میوات دستوری یافت - و پستور جونپور
در تیول او مقرر گردید - سال چهارم با پسر خود ببرا از جونپور آمده
در خطه برهان دور بتقبیل آستان خلافت چهره تفاخر برافروخت
و چون دران هنگام مساکر فیروزی در استیصال نظام شاهیه و تسخیر
آن ممالک تعین بود ضمیمه آن لشکر منصور گردید - و خودش
باضافه سواران منصب بقدر ذات مورد عذایت گشته پسرش نیز
از اصل و اضافه بمنصب هزاری و خطاب پردل خان سربلندی یافت
اما فاک دیر صهرزدگسل نگذاشت که چندی در فراخدای ثروت
(۲) و درست کامی گام کشاده زده گوی کامرانی فرا برد - در همین سال
رخت زندگانی ته کرد *

پردل خان از عاطفت و قدر شناسی (که سلاطین این سلسله را
مصرف احوال خانه زادان دیرین خدمت می باشد) باضافهای
متواتر در سال دهم بمنصب در هزاری دو هزار سوار و تهانداری
بنگش پائین از تغیر راجه جگت سنگه عز افتخار اندوخت - و در
سال هفدهم بحراست قلعه بست از انتقال عزیزالله خان رخصت
یافت - و در سال بیستم باضافه هزار سوار بر جمعیتش افزودند
چون شاه عباس ثانی دارای ایران تسخیر قندهار پیشنهان همت
ساخته خود از فراه رو بمقصد نهان محراب خان را (که هنگام
تفویض عالی مردان خان این ولایت را بادایابی سلطنت والا منزلت

بقلعه دارى بست مي پرداخت - و قايم خان آن حصار را بگلبيه
و استيلا از گرفته امان داده بود - و (خصمت ايران نموده) بكشايش
قلعه مذکور نامزد گردانيد - محراب خان حصار نو را (كه بحكم
اعلى حضرت متصل قلعه^(۲) قديم بنا شده) از غايت استحکام كشايش پذير
نيافت - كشودن حصن كهذه آسان ديده بتقسيم مورچال پرداخت
پردل خان در محاذي آن جابجا از خويشان بنگهباني آن گذاشته
خود از همه جا آگاه مي بود - و بضرب توپ و تفنگ آتشي در خرمن
حيات مخالف مي افروخت - از ابتدای محاصره پنجاه و چهار روز
نيروان قتال اشتغال داشت - از هر دو جانب لخته مقتول و برخه
مجروح ميگشتند - چنانچه از تابينان خان مذکور (كه همگي ششصد
سوار بود) سهد کس و از قزاقباش اضعاف آن رهگرای دار فنا شدند

آخر الامر چهاردهم محرم سنه (۱۰۵۹) هزار و پنجاه و نه هجري
پردل خان دلنهاد بندگي گشته بدل بستگي زندگاني مستعار عهد
و پيمان گرفته محراب خان را دید - و آن نا انصاف وصمت نقض
عهد بر خود پسندیده از جمله سهد کس (كه با او مانده بودند)
چند را (كه بسپردن يراق ايستادگي نموده دست بحربه كردند)
بقتل رسانيد - و او را با بقيه مردم و عيال مقيد گردانیده نزد شاه
بقندهار آورد - و شاه او را به همراه خود بايران ديار برد - اگرچه احوال
پردل خان بعد (فتن ايران و مآل حالش) كه بجا انجاميد معلوم

نیست اما دم نقد از شرمساری و خجالت اقوان و همسران و طعن و سرزنش آشنا و بیگانه و اوست - اگر بهذوستان می آمد مثل دولت خان قلعه دار قندهار و دیگر متعینه از هدف سهام مطاعن گشته از درجه اعتبار و روزگار ساقط می گردید *

• باقی خان چپله قلماق •

از غلامان صاحب اعتماد پادشاهی بود - بیادری طالع مسعود نیکو پرستاری و حسن خدمتگاری از دلنشین اعلی حضرت گشته در سال ششم بمنصب هفت صدی پانصد سوار سرمایه اعتبار اندوخت - و در سال نهم بمنصب هزار سوار فرق افتخار برافراخت - چون پرتو التفات پادشاهی بر وجبات احوالش تافته بود در سال دهم باضافه هزار سوار بمنصب دو هزار سوار و مرحمت علم و اسب و فیل اختصاص یافته بفوجداری (۲) چهاره (که برگذشته است از مضافات اندوچه در بنذیل کهنه) (۳) چهاره عزت برافروخت - چون این ممانعت از دست چهار سنگه متزع گشته مضرب خیام پادشاهی گردید آن برگذشته (که نهصد قریه بحاصل هشت اک روپیه داشت - و بفرامتن فضا و فراوانی انوار ممتاز بود) بخالصه تعلق گرفته باسلام آباد موسوم گردید - درین ولا (۴) باقی خان بفوجداری آنجا مامور گشت - و خان مذکور در برانداختن

(۲) نسخه [ج] چهاره (۳) نسخه [ج] سمرقوت برافراخت (۴)

نسخه [ج] تعیین گشته *

مفسدان آن دیار مصدر توددات شد - چون چنیت بزدیله نوکر راجه
 چهار سنگه پس از نیست و نابود شدن او پرتیراج پسرش را
 دست مایه فساد ساخته مواضع اوندچه و جهانسی را در معرض
 تاخت و تاراج آورده سر بشورش بوداشت عبدالله خان فیروز جنگ
 بجاکیر داری اسلام آباد و استیصال آن شقاوت بنیاد تعیین گشت
 و چون بدانجا رسید خواست باقی خان (که سابق در مالش
 آن تباہ سرشت تعبها کشیده) خود بر سر مقهوران بتازد - خان مذکور
 از کار طلبی متعهد شد که اگر فوج خود همراه دهند این مهم بانصرام
 میرسانم - فیروز جنگ از قن آسانی خود نشناخته بوی باز گذاشت
 باقی خان در سال سیزدهم برسم ایلغار غافل بر سر مخاذیل ریخته
 هنگامه زد و خورد گرم ساخت - چنیت دست و پای زده جان
 بسلامت بدر برد - و پرتیراج گرفتار گردید - و در سال هفدهم
 بداروغگی غسل خانه سرمایه مباحات انداخت - و پستر بکراست
 قاعه مستقر الخلافه اکبر آباد فرق افتخار بر افراخت - و در آخر
 سال بیست و هفتم در قبول خود باری متعلق صوبه آگره رخت
 هستی بر بست - محالات جاکیر بخالصه ضبط شد - پسرانش
 سردار خان و باقی خان در عهد عالمگیری از ناموران روزگار بودند
 احوال هر یک بقلم آمده - گویند باقی بیگ در آغاز حال بکوته‌والی

(۲) در [بعضی نسخه] چنیت یا چنیت باشد (۳) نسخه [ج] اوندچه

(۳) نسخه [ب] چنیت سنگه دست و پای زده .

دار السلطنت لاهور [که در آن هنگام بتیول یمن الدوله آصف خان
تعلق داشته - و از قبل خان مذکور بابا عنایت الله یزدی (۲)
نوکر معتبر آن نوین عالیشان بود) بحکومت آنجا می پرداخت
مامور شد - و چون بایای مذکور بمشارالیه رقع نمی نهاد
و اعتباری نداشت در نگین خود کفده بود - کار بعنایت است
و باقی بهانه *

* پرتیراج راتهور *

از الاشامیان فردرس آشیانی ست - در ایام فتوات بحاضر باشی
پرداخته بشرف اعتماد اختصاص گرفته بود - پس از سرور آرایی
آن پادشاه سال اول بمنصب هزار و پانصدی شش صد سوار سرمایه
امتیاز اندوخت - سال دوم همراه خواجه ابوالحسن تربتی بتماقب
خانجهان لودی (که از اکبر آباد فرار نموده بود) تعین گردید - و از
کار طلبی انتظار دیگران نگرفته با چند سوار (که درین باب سبقت
جسته بودند) در حوالی دهولپور بار رسیده وقت زد و خورد برسم
راچپوتیه پیاده یا گشته با خود خانجهان (که سوار بود) چپقلشهای
صردانه نمود - و از زخم برچهره رسانیده خود هم زخمها برداشت
پادشاه از راه مرحمت ادرا بحضور طلبداشته از اصل و اضافه بمنصب
در هزاره هشتصد سوار و عطای اسب و فیل برخواست - سال سیوم
باضافه در صد سوار کامیاب شده همراه خواجه ابوالحسن بتسخیر

(۲) نسخه [ب] عنایت الله خان یزدی .

قلعه ناسک کمر همت بر بست - و پس از تقرر صوبه داری دکن
 بزام صهابت خان او در تعیناتیان صوبه مذکور قرار یافته از اصل
 و اضافه بمنصب در هزاری هزار و پانصد سوار چهره اعتبار برافروخت
 و در ایام محاصره قلعه دولت آباد جرأت‌های نمایان بظهور آورد
 و در سوارے از فوج اهل دکن (که کاسه سرش بمنزله پندار آگنده بود)
 او را بمبارزت طلبید - او بشنیدن این حرف از فوج برآمده با او
 مقابل شد - و بضرب شمشیر کار او با تمام رسانید - سال هفتم باضافه
 یکصد سوار ناصیه بخت روشن گردانید - سال نهم چون پادشاه زیات
 دولت بصوب دکن افراشت از همراه خان زمان صوبه دار بالاگهات
 در نواحی دولت‌آباد بشرف آستانبوس مفتخر گشته همراه خان مذکور
 به تنبیه ساهو بهوساه و تخریب ملک عادل شاه نامزد شد - و درین
 مهم هم مصدر ترددات نمایان گردیده سال دهم باضافه یکصد سوار
 شاد کام گشت - سال هفدهم چون ایالت ملک دکن از تغیر رکلائی
 شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر بزام خاندوران تقرر یافت او
 بحراست قلعه دولت‌آباد سرمداهات برافراشت - و سال هیزدهم
 از اصل و اضافه بمنصب در هزاری دو هزار سوار درجه اعتلا رسید
 سال نوزدهم حکم شد - که باکبرآباد آمده باتفاق باقی خان بحراست
 قلعه آن بپردازد - سال بیستم در ایام (که دارالسلطنه لاهور مضروب
 خدام خسروانی بود) او بر طبق حکم یک کور (وپیه از خزانه اکبرآباد
 برداشته بحضور برد - و چون دران ایام شاهزاده محمد اورنگ زیب

بهادر بصوب بلخ و بدخشان روانه شد او بغذایت خاعت و اسب
 با زین نقره نوازش یافته بمحافظت مبلغ پانجاه لک روپیه (که
 همراه شاهزاده دادن آن مقرر شده بود) تعیین گردیده پیشتر راهی شد
 سال بیست و یکم بانفاق راجه بیتهل داس بکومک علی مردان
 خان امیرالامرا بصوب کابل رخصت پذیرفت - و سال بیست و دوم
 در رکاب پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر بصوب قندهار
 شتافت - و از آنجا همراه رستم خان بمقابلۀ فوج قزلباش دامن همت
 بر کمر زد - و سال بیست و پنجم نویبت درم پادشاهزاده مذکور بمهم
 مسطور راهی گشت - سال بیست و ششم همراه شاهزاده دارا شکوه
 بیساق مرقوم پای جلالت برداشت - و بعد وصول آنجا همراه رستم
 خان بتسخیر قلعه بست رفت - سال سیّم نزد شاهزاده محمد
 اورنگ زیب بهادر بصوب دکن متعین شد - و در همان سال مطابق
 سنه (۱۰۶۶) هزار و شصت و شش هجری رخت هستی بنیستی سرا
 برد - رام سنگه برادرش و کیسری سنگه پسرش بمذصب قلیل
 سرفرازی داشتند *

* بهرام سلطان *

سیومین پسر نذر محمد خان والی بلخ است - چون نبذدے از
 احوالش در ذیل خسرو سلطان و اختتام کارش در ضمن عبدالرحمن
 سلطان بزبان خامه رفته گذارش لختے از احوال نیاکانش درینجا

ناگزیر افتاد - او و برادر کلانشر امام قلی خان پسران دین محمد خان
 مشهور به یتیم سلطان بن جانی سلطان بن یارمحمد خان اند - که
 عم زاده حاجم خان والی اورکنج دارالملک خوارزم بود - یارمحمد
 خان پس از گرفتن طایفه اردس ولایت شیرخان را از آبایش بغلبه
 و استیلا بے سامان و سرانجام برآمد - یا بسبب سلوک ناهنجار
 که از حاجم خان دید - بای التقدیر چون به اورا، النهر آمد سکندر خان
 پدر عبد الله خان مشهور اورا جوان با نجابت و قابلیت دانسته
 صبیّه خود را (که همشیره حقیقهی عبد الله خان بود) در حباله نکاح او
 درآورد - و ثمره این پیوند زود بعالم شهود پیوسته بجانی خان موسوم
 گردید - ازو پنج پسر بعرضه وجود آمد - دین محمد خان که از همه
 کلان بود - و باقی محمد خان - و ولی محمد خان - و پاینده محمد
 سلطان - و الیم سلطان - و این هر پنج برادر از قبل عبد الله خان در تون
 و قایق و سایر ولایت قهستان می گذرانیدند - الیم سلطان همانجا
 درگذشت - هنگامی (که میان عبد الله خان و پسرش عبدالمومن خان
 وحشت و نزاع پدید آمد) این برادران بملاحظه حقوق تربیت
 عبد الله خان اطاعت عبدالمومن خان نمی نمودند - چون نوبت ایالت
 توران بدو رسید هرکس را از خویشان و اقربا (که مظنه رشد و شایستگی
 امور دنیا داشت) ازپا در آورده دود از دودمان خویش برآورد

(۲) در [بعضی نسخه] الیم سلطان (۳) نسخه [ب] خانی سلطان (۴)

نسخه [ج] اروس (۵) نسخه [ج] و ثمره این پیوند بعالم شهود •

با یار محمد خان نیز بے درشی سرکرده از بلخ اخراج نمود - و جانی
 خان را گرفته محبوبس ساخت - این برادران در خراسان طبل مخالفت
 زده سر خود سرپی برافراختند - قضا را عبدالمومن خان در سنه (۱۰۰۶)
 هزار و شش با لشکر عظیم باران یورش خراسان از بخارا روانه بلخ
 گردیده شیخ بتیر یکی از اوزبکیه (که از کمین تعزیمت ^(۲) دل شکستگان
 کشاد یافته بود) نیستی گرا شد - دین محمد خان نقد فرصت را
 غنیمت شمرده کلاه شادمانی بوقارک اقبال نهاد - و از جائے
 که بود بهرات رسیده آنرا متصرف گشت - و ولی محمد خان را
 بر ریاست مرز تعیین کرد - و چون در توران هرچ و مرچ عظیم در نموده
 هوسری سردارے و هر درے در بارے گشته بود ناچار اوزبکیه
 خراسان بر ریاست او اتفاق نمودند - او در هرات طرح سلطنت
 انداخته خطبه و سکه بنام جد خود یار محمد خان کرد - که او بعد
 اخراج از باغ بهندوستان آمد - و ملازمت عرش آشیانی در یافته مورد
 عنایات پادشاهانه گشت - و پس از چندے بزیارت حرمین شریفین
 رخصت یافته بقندهار رسیده بود - که فلک این توطیة دولت
 بر انگیزخت - و هفوز دین محمد خان گامے چند بخوایش نرفته بود که
 شاه عباس صفوی (که در کمین انتزاع ملک موروثی خود بود) بقصد
 بیکار لشکرے ترقیب داده بهرات آمد - بوخے خیراندیشان در بین
 بار گفتند - که بر سر خراسان (که الکای مد ساله قزلباش است

(۲) در [بعضی نسخه] فریب دل شکستگان *

و یاره آن بتصرف ما در آمده) تلاشی نمودن از عقل دزد است - صواب
آنکه با پادشاه قزلباش اظهار درستی نموده مهمات ترکستان را (که
ارث قدیم است - و از شایسته سریر آرائی خالی است) انتظام دهیم
و بعد از ضبط آن ولایت اگر از (ری اقتدار و استظهار بتسخیر خراسان
پردازیم مضایقه ندارد - دین محمد خان بتحریرک جوانان پرخاش جو
(که لذت حکومت آندیار از مذاق ایشان بیرون نمیروفت) و ازین در
(که در ایام حیات عبدالله خان و هرچ و مرج خراسان با بعضی
از امرای قزلباش جنگ کرده غالب آمده بود) محاربه را سهل
و آسان انگاشت - در (باط بریان حواری بل سالار^(۴) که چهار فوسخی^(۳)
هوات است) ثلاثی فریقین دست داد - نبرد عظیم در گرفت
شکست برارزبک افتاد - نزدیک پنج و شش هزار کس از بهادران
لشکر او کشته شده در بهزیمت گذاشت - چون بیمار چاق رسید بصحب
جراحات ضعف مستولی شد - رفقاییش در گوشه بجبهت استراحت
فرود آوردند - کارش درانجا سپری گشت - و بقول جمعی بیک از احشام^(۵)
سپاه خیمه نشین پناه برد - آن جماعه نشناخته سلوک ناشایسته کردند
و بعد از شناخت از بیم انتقام از هم گذرانیدند - و پاینده محمد
سلطان بجانب قندهار افتاد - و شاه بیگ خان صوبه دار آنجا او را
مقید ساخته نزد عرش آشیانی فرستاد - او را بحسن بیگ شیخ عمری

(۲) نسخه [ب] زرفت (۳) با رباط پرنان باشد (۴) نسخه [ج]

بل سالار (۵) در [بعضی نسخه] سیاه •

(که متوجه کابل بود) سپردند - او بقلیچ خان صوبه دار پنجاب رسانید و بعد از یک سال در لاهور جهان فانی را پدرود نمود - و ولی محمد خان بے آنکه از حال برادر کلان دین محمد خان آگهی یابد از معرکه با سی چهل نفر برآمده بجانب بخارا شتافت - و با پیر محمد خان نامی [که از اقربای عبدالله خان بود - و عبدالمومن خان او را مرد کوکناری درویش (که همواره در کوکنار خانها بفقر و نامرادی بسر می برد) پنداشته بقطع رشته حیاتش پدرداخته بود - و بعد از بر مسند خانیه توران متمکن گشته] پیوست - و چون دران هنگام توکل خان قزاق مادرء الزهر را از پادشاه ذی شوکت خالی یافته لشکر کشی نمود و در محاربه از باقی محمد خان آثار جلالت و یردای بسیار بظهور آمد پیر محمد خان در ازای نیکو خدمتی زمام ایالت سمرقند در قبضه اقتدارش نهاد - باقی محمد خان پس از چندی که باطاعت و انقیاد گذرانید چون خود را بحکومت شایسته تر از پیر محمد خان میدانست هوای سلطنت در سر پیدا کرده بلقب خانی خود را ملقب ساخت - و بتسخیر ولایت میانکال از سمرقند برآمد - پیر محمد خان ازین خبر موحدش بے آرام گشته با چهل هزار سوار بظاهر سمرقند رسید - باقی محمد خان بلطائف الحیل در مقام فرزانگی درآمده هرچند خواست دفع شر و فساد نماید مفید نه افتاد - ناچار تحصن جسته ابواب جدال و قتال مفتوح

(۲)

گردانید - تا (روز) باقی محمد خان خود از حصار برآمده بر قول
 پیر محمد خان حمله آورده بر شکست - و او در اثنای گیر و زخمی
 گرفتار گشته همان ساعت با مو باقی محمد خان بقتل رسید - باقی
 محمد خان همزمان فتح و ظفر ببخارا برآمده بر تخت جهانبانی
 جلوس نمود - و با حسن تدبیر و مردانگی بلخ و بدخشان را نیز
 بهتوزة تصرف در آورد - یار محمد خان جدش (که هنوز در قندهار
 بود) ازین نوید سراسر امید عزم حجاز پس سر انداخته راه توران
 پیش گرفت - باقی محمد خان مقدم او را باعزاز و اکرام تلقی نموده
 بر مسند خانی نشاند - و سکه و خطبه بنام او کرد - و چون بعد
 دو سال در یافت [که جدش بتربیت پسران خود عباس سلطان
 و قرسون سلطان و پیر محمد سلطان (که نه از مادر جانی خان اند)
 سرگرم است] دست اقتدارش از حکم رانی کوتاه ساخته پدر خود
 جانی خان را بجای او گرفت - و بعد ازان (که یار محمد خان
 و جانی خان (خمت هستی ازین سپنجی سرا بر بستند) باقی محمد
 خان سکه و خطبه خود کرده پایه قدرت و منزلت او باوچ ثریا رسید
 و اعلام دولتش سر بقبه جوزا کشید - پس از آنکه در سنه (۱۰۱۴) هزار
 و چهارده ردة دار العقبی گردید فرمان فرمائی بوالی محمد خان
 باز گشت - او ولایت بلخ و اندخود و توابع آن را (که درین طرف
 آب آمویه است - و در زمان برادرش باو تعلق داشت) ببرادر زادگان
 خود امام قلی سلطان و نذر محمد سلطان پسران دین محمد خان

تفویض نمود - و ایشان مدتها در اطاعت عم عالی قدر بسر برده
 آخر الامر بمقتضای جوانی و باغوازی هم نشینان جاهل سر از انقیاد
 پیچیده پا بر جاده خلاف گذاشتند - و بسبب آمدن و شد ایلیچی ایران
 عم یزرگوار را برفض متهم ساخته اکثر امرای اوزبکیه را در مقام
 رمیدگی و تنفر در آوردند - تا آنکه خواجه ابوهاشم خواجه ده بیدی
 و محمد باقی قلماق (که از قبل ولی محمد خان حاکم سمرقند بود)
 و یلنگتوش بے اتالیق (که بکمک او در اینجا می بود - و از اوضاع
 نکوهدیده ولی محمد خان آزار یافته بودند) خطبه و سکه بغام امام قلی
 خان کرده از راه بلخ طلب نمودند - او با برادر خود نذر محمد
 خان از آب جیحون گذشته خواست که از راه کوه تن بسمرقند
 رسد - ولی محمد خان بعد از آگاهی^(۲) برین معنی از بخارا لشکر
 فراهم آورده سر راه بریزان گرفت - بعد تقارب چون امام قلی خان را
 طاقت مقاومت نبود وسائل برانگیخته حکایتهای شکایت آمیز
 در میان آورد - ولی محمد خان نیز خواست که کار بقتال و جدال
 نانجامد - ناگاه از قضای فلکی شب در سه خوک از نیزار بیرون
 آمده در اردوی ولی محمد خان در آمدند - مردم قریان زنان
 از خیمه بیرون آمده بچنگ آنها پرداختند - غلغلۀ عظیم برخاست
 که امام قلی خان شب خون آورد - مردم در سرا پرده ولی محمد
 خان جمع شدند - املا اثر از (که دران وقت بسبب بد مظفگی

(۲) نسخه [۱] آگاهی این معنی .

از مردم خویش با چندی از معتمدان احتیاط ورزیده خود را بگذار
 کشیده بود) نیافتند - جوق جوق باین در برادر پیوستند - و برخی
 برانند که این (اچیف ناشی از اجلاف و اجامره نبود - بلکه ملازمان
 عمده او (که از کور نمکی و زرپرستی چشم کوتاه بین از حقوق ولی نعمت
 پوشیده روز ناکامی صاحب را هنگام کامیابی می پنداشتند) آوازه
 شب خون انداخته بے محابا روی امید بمخالف آوردن - بای الحال
 ولی محمد خان چندی نظاره گر حوادث بوده در کمال یاس و حرمان
 بدخارا رفت - درانجا هم روی بودن در خود ندیده بناکامی تمام
 روانه ایران گشت *

امام قلی خان بدولت بیگمان فایز گشته بدخارا شتافت
 و بمسند خانی برآمد - و بلخ و بدخشان را به نذر محمد خان
 اوزانی داشت - و آئی خانم دختر عبدالله سلطان برادر خرد عبدالله
 خان را (که نخست در حبانه عبد المومن خان بود - و بعد از او در
 تصرف ایشم خان قزاق - و پس از آن در ازدراج پیر محمد خان - و از آن
 پس در عقد نکاح باقی محمد خان - سپس منکوحه ولی محمد خان
 و در اوزبکیه به نیکو روی و بیمن قدم اشتهاز داشت - و ولی محمد
 خان در وقت رفتن ایران از کم فرصتیا او را در قلعه چار جو که بر کنار
 چیکون است گذاشته بود) طلبیده اراده هم محبتی نمود - چون
 او راضی نمی شد دست بدامن قاضی و مفتی زده حیل و چاره
 میجوست - هیچ کس اقدام ننمود - مگر قاضی دینا پرست دین بداد

داده فتوی داد - که چون ولی محمد خان شعار روضه اختیار نموده
از دایره مسلمانی بیرون رفت ازواج او معلق اند - آن بے باک
نا پرهیزگار زوجه غیر مطلقه عم زنده را بنگاه (که در هیچ مذهب
درست نباشد) متصرف شد *

ولی محمد خان (که باصفهان رسیده) شاه عباس ماضی اسبقال
نموده با آنکه از زندانی بر سر اسب ملاقات نمود شاه کوچک دلی
و گرم اختلاطی بسیار کرده مراسم مهمان نوازی از دست نداد *
ع * گفت آمده پادشاه توران *

تاریخ این واقعه است - و هر چند شاه بدملق و جوشش می افزود
ولی محمد خان منقبض بوده نمی کشود - پس از چند روز (که مجلس
سرود و صحبت با آخر انجامید - و تدابیر جهانداري بمیان آمد) شاه
گفت که امسال (زمی بر سر تیریز آمده - دفع آن لازم است - سال
آینده خود مرافقت نموده جناب خانی را بر مسند موروثی مستقل
میکنم - خان گفت - که احوال و دیر بر نمی تابد - هنوز مقدمات
امام قای خان استحکام نگرفته - و کومک تزلزلش موجب توحش
اوزبکيه خواهد شد - اتفاقاً در آن هنگام خطوط سران اوزبکيه (که از
شومی نفاق آنها آواره شده بود) مشتمل بر پشیمانی از گذشته
و خدمتگاری و جاسپاری در آید رسیده - بمبالغه از شاه رخصت
هامل نموده متوجه بخارا گشت - و بعد از شش ماه (که از رفتن
و برگشتن از عراق در گذشت) بتوران رسیده بمعارفت بعضی از امرا

(که از کوداز خود ندامت کشیده در مقام تلافی بودند) بخارا را
 بے جنگ بدست آورد - امام قلی خان از بخارا فرار نموده بقرشی
 آمد - و آی خانم را در اینجا گذاشته بسمرقند رفت - و آی محمد خان
 از غرور کامیابی بفرمان طبع عجز در مقام کینه توزی و انتقام کشی^(۲)
 در آمد - و بے آنکه تجهیز لشکر شایسته نماید اعتماد برگرفته اهل
 خلاف و نفاق کرده رو بتعاقب برادرزاده ها آورد - بدورسختی سمرقند
 تلافی فریقین دست داد - اکثر سران آن قوم عنان از مقابله پیچیده
 خود را عقب کشیدند - او درین مرتبه عاز فرار بخود نتوانست
 قرار داد - با همگی در صد سه صد جوان خود را بر لشکر امام قلی
 خان زده زخمی در میدان افتاد - او را برداشته پیش امام قلی خان
 آوردند - در قتلش تعجیل نموده همان دم ازین عالم بعالم دیگر فرستاد
 و سلطنت توزان بے شریک و سهیم بر امام قلی خان قرار گرفت
 و حکومت بلخ و بدخشان بنذر محمد خان مفوض گردید - و پس
 از سی و پنج ساله سلطنت در سنه (۱۰۵۱) هزار و پنجاه و یک
 هجری نابینا گشته مهمات آن ملک رو باختلال نهاد - نذر محمد
 خان چشم از حقوق برادر پوشیده انتزاع سمرقند و بخارا پیش نهاد
 همت ساخت - اگرچه اوزبکیه بمرتبه از حسن سلوک او راضی بودند
 که باتفاق میگفتند (که بصارت مفقود گشته بصیرت موجود است
 باوجود نابینائی بساطت تو ضامنیم) لیکن چون امام قلی خان

بجانشینی نذر محمد خان از ته دل راضی بود تاچار او را بمسرتند
در آورده خطبه بزامش خواندند - نذر محمد خان او را (که میخواست
از راه هندوستان بزیارت حرمین شریفین روانه گردد) براه عراق روانه
نمود - و هیچ کدام از اهل حرم حتی آی خانم را (که محبوسه اش
بود) رخصت همراهی نداده اند و ختنه او را بالتام بتصرف در آورد
امام قلی خان ^(۲) بازادگی تمام با خواجه نصیب و نذر بیگ تغائی
و رحیم بیگ و خواجه میرک دیوان ^(۳) قریب پانزده کس از اوزبک
و غلام (ه نورزی اختیار کرد - و بعد ملاقات شاه عباس ثانی و مشاهده
مهمان نوازی او بطواف کعبه معظمه مشرف گشت - ^(۴) و بمدینه منوره
رفت - و در اینجا بدار بقا منزل گزید - و در بقیع مدفون گردید *

و چون استیلای نذر محمد خان و شورش اوزبکیه و وصول عساکر
هندوستان بدان ولایت در احوال خسرو سلطان پسر دوش بتفصیل
بزیان تلم داده اکذون برسر مقصود می شتابد - که چون شاهزاده
مراد بخش در ماه جمادی الاولی سنه (۱۰۵۶) هزار و پنجاه و شش
بهوالی بلغ رسید بهرام سلطان و سیدخان قلی سلطان با برخی از اکابر
و اعیان بلغ داخل لشکر فیروززی اثر شدند - شاهزاده امالت خان
میر بخشی را بآوردن آنها فرستاد - و امیر الامراء علی مردان
خان تا در دیوانخانه پذیره شده آورد - شاهزاده اعزاز و اکرام

(۲) در [اکثرونسخه] بازادگی تمام (۳) در [بعضی نسخه] پانصد کس (۴)

نسخه [ج] مکرمه .

بسیار نموده بر سوزنی دست راست مسند نشانند - و انواع مهربانی و مرحمت بکار برده مرخص ساخت - که رفته در استعالت آن خان عالی شان کوشند - که هرگونه امداد و اعانتی (که در مالش و تنبیه ناحق ستیزان باطل کوش مطلوب باشد) از قوت بفعل می آید - و تا بند و بست آن عالی قدر موکب ظفر طراز پای آرام در دامن استراحت نه پیچیده به نیروی کار گذاری کوتاهی نخواهد رفت *

چون در امت نذر محمد خان بسر آمده بود توهم بیجا بخود راه داده ترتیب ضیافت شاهزاده شهرت داده بیاغ مراد شتافت و قدری جواهر و اشرفی همراه برداشته با در پسر سبحان قای و قنای سلطان راه قرار سوگرد - و چون این خبر بهاد شاهزاده رسید بهادر خان در راه و امالت خان را بتعاقب نامزد فرموده خود به بند و بست آن مملکت^(۲) و ضبط اموال آن خان گریز پا پرداخت - همگی درازده لک روپیه از مرصع آلات و غیره و در هزار و پانصد اسپ مادیان بسرکار پادشاهی درآمد - هر چند قدر اندر خند او (که خود در مندوقها نهاده تفصیل آنرا بخط خود بر کاغذ نوشته در آنجا می گذاشت - و مقالید آنرا همه وقت با خود نگاه میداشت) از قرار واقع معلوم نشد لیکن از زبانی متصدیان مهمات او مجملا بوضوح پیوست که فراهم آورده از نقد و جنس هفتاد لک روپیه بود - که هیچ یک از اسلافش را میسر نگشته - در هنگامه اوزبک و المان وقت فرار و گریز قلیله

بخرج آمده بیشتر بتاراج رفت - حاصل ولایت بلخ و بدخشان و سرتاسر مازاءالنهر و ترکستان (که در تصرف این در برادر بود) از روی نقل دفاتر ایشان بهمه جهت (خصوص مال وجوهات و سایر جهات ^(۲) و نقدی و غله و جمیع خراج ارتفاعات و زکوة) قریب بیک کرور و بیست لک خانی رایج آن ولایت است - ^(۳) که سی لک روپیه باشد ازین جملة شازده لک روپیه مداخل امام قلی خان - و چهارده لک روپیه از نذر محمد خان بود *

بالجملة در ماه جمادی الآخر آغاز سال بیستم شاهجهانی در بلده بلخ خطبه بنام صاحبقران ثانی بلند آوازه گشت - بهرام و عبدالرحمن پسران نذر محمد خان با دستم وند خسرو سلطان (که هر سه بذایر عدم اطلاع از همراهی خان باز مانده در ارک بلخ نزد عیال او بودند) با ازدواج و بذات خان مذکور نظر بند گشته روانه حضور شدند - چون بحوالی کابل رسیدند سید جلال صدرالصدر را خیابان پذیره شده بملازمت پادشاهی رسانید - بهرام سلطان بمنصب پانچهزاری هزار سوار و بیست و پنجهزار روپیه نقد و دیگر انواع عالیات امتیاز یافت - و همواره بدولت قدر شناسی پادشاه زمان بر فاء حال و خاطر آسوده ^(۴) میگذرانید - و چون نذر محمد خان بار دیگر بولایت موردی متمکن گردید بر حسب طلب او متعلقانش در سال

(۲) در [بعضی نسخه] نقل و دفاتر ایشان (۳) نسخه [ج] آن ولایت

که سی لک روپیه (۴) نسخه [ب] خاطر آسودگی می گذرانید *

بیست و سیوم روانه بلخ شدند - بهرام سلطان دل از قنعمات و مملکات هندوستان بر نگرفته راضی بودند و توان دیار نشد و تا زمان عالمگیری در خور حال بمواجب نقد کامیاب بوده ایام زندگی را با ختم رسانید *

• بهادر خان باقی بیگ •

نوکر شاهزاده دارا شکوه بود - بحسن کاردانی و نیکو خدمتی جا در خاطر شاهزاده نمود - و با افزودنی اعتماد و مزید اعتبار سر برافراخته در قرب و منزلت از اقربان و همسران در گذرانیید بهزاري ذات و چهار صد سوار منصب داخلي سرافرازي یافته از قبل شاهزاده بنظم صوبه آله آباد مامور گشت - و چون بضبط و ربط آن ناحیه بقرار واقع پرداخت در سال بیست و دوم حسب الطلب سعادت تقبیل آستان خلافت و جهانداري اندرخته بحراست صوبه گجرات بعنوان نیابت شاهزاده بلند اقبال و از اصل و اضافه بمنصب دوهزاري ذات و پانصد سوار و خطاب غیرت خان تحصیل ناموري نمود (رخصت یافت - و در سال بیست و سیوم ادرا از داخل شاهزاده برآورده در سلک بندهای پادشاهی منسلک گردانیده بمنصب سه هزار و دوهزار سوار و ارسال علم پایه اعتبار برافزودند هنگامی که شاهزاده مهم قندهار بعهد خود گرفت - و صاحب صوبگی دارالملک کابل بنخستین پسرش سلطان سلیمان شکوه تفویض

یافت) بندر بیست آن ناحیه بغیرت خان بازگردید - و در سال بیست و هشتم باضافهای متواتر بمنصب چهارهزاری دوی هزار و پانصد سوار و بخطاب بهادر خان بلند نامی یافت - و در صوبه داری کابل با لشکر تعیناتی صوبه بدر دینو و نغر رفته افغانه آن سرزمین را (که از روی قمرن ادای مال واجب نمی نمودند) مالش داده جمعی را بسزا رسانیده یک لک روپیه بطریق پیشکش برانها مقرر نمود - لیکن چنانچه باید نظم کابل از صورت نگرفت - و این کار بعنوان شایسته تقدیم نرسید در سال سیم حکومت کابل برسم اصالت برستم خان فیروز جنگ اختصاص گرفت - و حفاظت دارالسلطنت لاهور (که در قبول شاهزاده بود) بهادر خان تقرر پذیرفت - و در سنه (۱۰۶۸) هزار و شصت و هشت قریب باخندام زمان صویر آرائی فردوس آشیانی پانصد سوار بر منصب او افزوده بنیابت شاهزاده بصوبه داری بهار نامزد گردید و بهمراهی سلیمان شکوه (که بمقابل شجاع تعیین گشته بود) دستوری یافت - اگرچه اتالیقی و کارگذاری بظاهر نامزد میرزا راجه جیستگه بود اما دارا شکوه در حقیقت او را اتالیق نموده صاحب اختیار لشکر ساخته و بنای تدبیر آن مهم بر رای او گذاشته بود - چون سلیمان شکوه بعد هزیمت شجاع تا پنده تعاقب امیر خان نموده باستماع فوج کشی خلد مکان بتعجیل تمام راه مراجعت سرکرد و از آلد آباد گذشته در نواحی موضع کره شکست یدر سامعه کاه

و جان خراش او گردید و سنگ تفرقه در جمعیتش انداخت میرزا
 راجه و دایر خان از کهنه عملگی از صرافیت او پهلوی نهی کردند - ناچار
 خراست که دهلی رویه رفته بهر نوع که باشد خون را به پدر رساند
 بهادر خان تجویز این اراده نکرده عنان عزیمتش بصوب معاودت
 آله آباد تافت - و در اینجا نیز از سراسیمگی و وحشت زدگی اقامت
 ننموده (رائد کار خانجات و برخی از پردگیان خویش در قلعه آله آباد
 گذاشته از کتل عبور کرده آن طرف آب سراسیمه طی مراحل می نمود
 و کامه بنا کامی میزد - و در هر منزل جمعی جدا شده می رفتند
 و هر روز مسلک جمعیتش از هم می پاشید - تا آنکه از لکهنو برگزشته
 به ندینه رسید - و چون در هرگز (که قصد گذشتن از دریای گنگ
 میگرد) قبل از وصول او بدان گذر کشتیها را ازین دری آب بآن طرف
 میبردند و هیچ جا مجال عبور نمی یافت از ندینه عازم پیش شد
 بقصد این که در برابر هردار باعانت زمیندار آن بوم و بر و معاونت
 مرزبان سری نگر شاید که از گنگ عبور نماید - از برابر مراد آباد
 گذشته بسرزمین چاندی (که مکانی هردار و متصل سرحد ولایت
 سری نگر است) رسیده شخصی را باستعانت و استمداد نزد مرزبان
 مذکور فرستاد - و بانتظار وصول جواب توقف نمود - درین اثنا افواج
 عالمگیری بسر وقت او در رسید - لاجرم مغلوب جنود یاس گشته دل
 بر فرار نهاد - و کوه سری نگر را مامن و مقر خویش اندیشید - و چون

بدان کوهستان در شده بچهار منزلی سري نگر (سيد مرزبان آنجا ملاقي شده گفت - ولايت ما جای مختصری ست - گنجایش این همه مردم ندارد - و راه عبور فیل و اسب نیست - اگر میل بودن اینجا دارند^(۲) سپاه را رخصت کرده با اهل و عیال و معدودے از نوکران بسري نگر در آید - درین وقت بهادر خان (که بعد برآمدن از آلہ آباد بیمار شده کوفت مهالکے داشت - و یک چشمش نیز بسبب عارضه از کار رفته فی الحقیقت داخل اموات بود - لیکن از حقیقت ورزي و وفا کیشي نمی خواست و مانند) ناگزیر از سلیمان شکوه رخصت گرفته جدا شد - چون از میان کوهستان برآمد جان بقابض ارواح سپرد *

* پادشاه قلی خان *

مشهور بتهور خان سپاهی نقش صاحب داعیه بود (با عنایت خان خوافي دیوان خالصه نسبت دامادي داشت - و او هم خوافي بود چون سال بیست و دوم جلوس خلد مکان بآهنگ ضبط ملک مهاراجه جسونت (که در همان ایام در گذشته بود) ساحت اجمیر بنزول مرکب عالم گیری مشرق انوار گردید هنگام معارفت بهدار الخلافه خان مذکور بخدمت فوجداری اجمیر از تغیر افتخار خان افتخار اندوخت و پس از آنکه نوکران معتمد مهاراجه از بدسگالی در رکاب پادشاهی مصدر شورش و آشوب گردیده راه قرار سپرده بجوده پور سرطغیان

(۲) در [اکثر نسخه] دارند (۳) یا نفس باشد

برافراشتند راجسنگه نامی از نوکوان راجه جمعیت نامعدود فراهم
 آورده با تهور خان مقابله نمود - تا سه روز باهم جنگ واقعی در پیوست
 و کار از تیر و تفنگ گذشته سلاح کوتاه رسید - از کشتها پشتهها
 نمودار گشت - آخر خان مشارالیه کوس نصرت با دلاوری ساخته
 راجسنگه باندوه نامحصور بکوی عدم فرو رفت - و چنان رعب او
 در دلها جا کرد که راجپوتیه دستبرد او دیده دیگر کمر بستیز نبستند
 و چون در آغاز سال بیست و سیوم بار دوم آن بلده مبارک بقدم
 اشراق ازوم پادشاهی مشرق بوازق کرامت گشت او را بعنایت دو زنجیر
 فیل بر نواخته بضبط مانند و غیره پرگذاشت تعلق رانا تعیین فرمود
 و خود نیز بعزم گوشمال آن تبه سگال ره نورن همان سمت گردید - چون
 مازندل مضرب سرادقات خسروانی شد او بخطاب پادشاه قلی خان
 درجه ناموری پیمود - پس ازان بهمراهی شاهزاده محمد اکبر و مالش
 راجپوتیه را تهور بجانب سوخت و جیتان تعیین گردید - چون عرصه
 زیست بر راجپوتیه شقاوت توامان تنگ گردید و سراسر ملک آنها
 لحد کوب عساکر پادشاهی گشت جزم کردند که آن پادشاه کفرگاه جز
 استیصال و سرنگونی آنها دست باسانی بر نمیدارد - بفریب کاری
 و گریز بازی در آمدند - نخست بشاه عالم بهادر (که در همان ایام
 باقامت قلاب انا ساگر مامور شده بود) بتقریب صفح جرائم توسل
 جسته هم تحریک بتقریب بغی نمودند - و با چهل هزار سوار متعهد
 زحافت گشتند *

گویند شاهزاده باشاره والده خویش نواب بائی آن یاده در ایان
 کامیتره گوزا نزد خود راه ندان - ناچار بشاهزاده محمد اکبر (جوع
 آورده همان سرکلافه را کردند - شاهزاده باوجود دانش و شعور از
 ناچاریکی و رولۀ شباب و سلسله جذباتی احباب خانه خراب گول خورده
 کمر عصیان و خلاف محکم بست - شاه عالم بدین راز سر بسته آگهی
 یافته پیدایش نوشت - که از کفار و اغوی شاهزاده غافل نباید بود
 خلد مکان آن را محمول بر حسد برادر ی و رشک همچشمی داشته
 چون شاه عالم در حسن ابدال ازین پیغاره بدنامی را کشیده بود و از
 جانب محمد اکبر اصلا خلش در خاطر نبود جواب (قم پذیرفت که
 هذا بهتان عظیم * شما را خدای جل شانہ همیشه بر صراط مستقیم
 نگاه دارد - (روزے چند نگذشت که گرد شکافته شد - و پیوستن
 راجپوتیه بسردارمی درگا داس و جاسوس شاهزاده بر تخت فرمانروائی
 و عطای خطاب و اضافه منصب بموافقان خویش از نوکران پادشاهی
 [مثل پادشاه قلی خان (که در بیراه روی و بدسگالی رهنما بود)
 تهمت زده خطاب امیرالامرائی و منصب هفت هزار ی گشته بوخرا
 (که مخالف پنداشت مثل محتشم خان و معمر خان) بزد برپا نهاد]
 یک دفعه معروض بار یابان خلافت گردید - و اینکه شاهزاده با هفتاد
 هزار سوار بقصد مقابله بی سپر مسافت است - درین وقت جنود
 منصوبه به تنبیه مفسدان و سرکشان متعین و منتشر بود - و در
 رکاب اگرچه شهرت آنست (که از خواجه سرایان و اهل دفتر و غیره

همگی به هشتصد سوار نمی‌رسید) اما در مآثر الحکیمری آورده که جمعیت بندهای حضور از اهل خدمت و غیره زیاده بر ده هزار سوار نبود - (ازین نازلۀ ذاکهانی تشویش و تشنگی غریب بر اهل اردو در آردن همان زمان بمیر آتش جهت مورچال پیرامون لشکر حکم شد - و بشاه عالم فرمان رفت که بایغاار خود را برساند - و مکرر بزرگان خلافت بیان می‌گذاشت - بهادر وقت خوب یافته است - دیو چرا کرده - از اجمیر فرآمده در موضع دیواری سوادق اقبال فصب گردید - و چون شاه عالم با ده هزار سوار نزدیک رسید بنابر احتیاط و تقاضای وقت ردی توپ خانه بجانب او گردانده حکم شد - چریده با دو پسر خویش ملازمت نماید - چون شازده هزار سوار به اجلا رسید به ترتیب فوج مستتر شد شدند - درین وقت انثروء مثل کمال الدین خان پسر دلیر خان و مجاهد خان برادر فیروز جنگ از لشکر مخالف برخاسته

(۲) بعسکر پادشاهی پیوستند - تا آنکه پنجم محرم سنه (۱۰۹۲) هزار و نود و دوم هجری زیاده بر یک یاس شب گذشته بعرض رسید پادشاه قلی خان از لشکر اکبر ایترا آمده بر در خاص و عام رسیده بلطف الله خان داروغۀ غسل خانه حکم شد که بے یراق بیزدن - آن خون گرفته (که بظاهر از ادۀ فاسدے هم مضمحل خاطرش بود) بر دیوڑهی غسل خانه (سیده در کشودن یراق مبالغه بسرحد لجاج رسانید لطف الله خان رفته عرض نمود - میگوید خانه زادم - هیچ گاه بے یراق

نیامده ام - فرمودند با یراق بیایید - لطف الاله خان تا برگردن هراس
 برو غالب آمد - خواست پدر زند - نمک حرامی زنجیر پای او شد
 همین که قدم از قفایهای غسل خانه بیرون گذاشت مردم جلو
 خاص و چپها برو ریختند - و بسکه چاق و زره زیر آن در برداشت
 زخمها کم کارگر افتاد - بک زخمی بدلقومش رسانید - فتنة دماغش
 خاموش گردید - گویند چون او بکشودن یراق ایستادگی نمود بعرض
 رسید که ظاهرا بسازش اکبر بازاده فاسد آمده - پادشاه بر آشفته
 شمشیر در دست گرفته فرمود مانع نیایند - با یراق بیایید - درین وقت
 یک از یسارلان یا خدمه دست بر سیفه آن اجل رسیده زده مانع شد
 او طمانچه بر زویش فرو کوفته برگشت - اتفاقا پایش به طاب بند شده
 افتاد - از هر سو صدای بزن و بکش بلند شد - مردم ریخته سرش
 بردند - گویند شاه عالم هم بکشتن او اشاره کرده - اگرچه پوشیدن
 زره یاور بدگمانی مردم است که او خیال باطل با خود مخمر کرده بود
 اما خوافی خان در تازیخ خود زبانی خواجه مکارم جان نثار خان (که
 از کهن سالان کازشناس و دران وقت نوکر معتبر شاه عالم بود - و بر
 فوج قرادایی اکبر دستبرد نموده زخم برداشته) آورده که بدوشش
 و خواند عنایت خان پدر زنش غیر از باز گشت بر آستانه عالمگیری
 وجه دیگر در آمدن پادشاه قلی خان نبود - و اظهار صرافت عقیدت
 یا غیرت دامن گیرش شد - که در وا کردن اسلحه پای جهالت

(باب الباء) [۴۵۲] (مآثر الامراء)

افشرد - در جمعیت شاهزاده اکبر (که بفاصله یک و نیم کمره از دولتخانه پادشاهی رسیده بود) سنگ تفرقه افتاد - نیم شب عیال و اطفال و کارخانجات گذاشته راه قوار سرکرد - و در عوام شهرت گرفت که پادشاه تدبیرے انگیزخته فرمائی بمحمد اکبر نوشت - که اگرچه در رام ساختن این وحشی نژادان (اچپوتیه موافق ارشاد قرادلی بکار بردند اما بایستی آنها را هراول نمود - تا از هر دو طرف بر سو تیر می ایستادند - و چون این فرمان بدست اچپوتان افتاد دستخوش عیب و هراس گشته بدر افتراق زدند *

بالجملة شاه عالم بتعاقب تعیین شد - و جماعتی (که باکراه و اجبار^(۲) در بیراه (دی و بدسگالی هم یائی نموده بودند) هر یک در مکان معین مقرر گشت - و قاضی خوب الله و محمد عاقل و میر غلام محمد امروزه را (که بر محضر اثبات خروج بر خلیفه وقت مهر کرده بودند) بعد تخته کشیدن و شلاق مستوفی بقلعه^(۳) گدھے پتهلی فرستادند و هرچند پادشاه قلی خان بباغی مخاطب گشت اما برادر و اولادش باعتبار خانه زادی بمورد عذایت گشتند - چنانچه فاضل بیگ برادر او در سال بیست و نهم بخطاب تهور خانی سراقرازی یافته بهمراهی همت خان بهادر تعیین محامره بیجاپور گشت - و پسرش اسد الدین احمد (که در عهد خلد منزل خطاب خانی یافته) در سال

(۲) در [بعضی نسخه] بے اکراه و اجبار (۳) نسخه [ب] گدھے پتهلی

(۴) نسخه [ب] محمد خان بهادر

سیوم فرخ سیر بقلعه دارغی احمد نگر سرفراز گشته - نخوت بسیار داشت - و بطور دیگر متهم بود *

* بزرگ امید خان *

پور شایسته خان است - در اوائل عهد عالمگیری بمنصب شایسته سرفرازی یافته همراه پدر خود برای سد راه بودن بر روی سلیمان شکوه (که میخواست از دریای گنگا عبور نموده بدار شکوه ملحق گردد) تعیین گردید - و پستر خطاب خانیه یافته سال اول جلوس (که موکب سلطانی پس از هزیمت یافتن شجاع بداعیه مقابله دارا شکوه هزیمت انجمیر داشت) او همراه پدر از مستقر الخلافه آمده دولت ملازمت اندوخت - و سال هفتم از اصل و اضافه بمنصب هزاره چهار صد سوار سر عزت برافراخت - و سال هشتم (که بنذر چانگام بسعی او مفتوح شد) از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی نهصد سوار درجه ترقی پیمود - آن مکان سرحد است از متعلقات زمیندار رخنگ که از قوم مگه است - همواره مردم زمیندار آنجا قابو یافته بر سر تعلقات پادشاهی می آمدند - و با سر و نهب می پرداختند بعد تسخیر داخل صوبه بنگاله گردیده - سال سی و ششم از تغیر همت خان پسر خانجهان بهادر کولکانش بصوبه دارمی آله آباد لوای بلند مرتبگی برافراشت - و پستر ناظم صوبه بهار شد - و سال سی و هشتم مطابق سنه (۱۱۰۵) هزار و یکصد و پنجم هجری از متاع خانه هستی آستین برافشانند - گویند بسیار عالی دماغ بود

موسوي خان ميرزا معز فطرت تخلص (که داماد شاه نواز خان صفوي بود - و مرد فاضل و شاعر خوش طبيعت) در ايام صوبه داری او بدیوانی بهار سامور گشته رفت - در ملاقات اول چون در ایوان حویلی ناظم حوضچه مختصر بود و آب جاری داشت میرزا بے اختیار دست دران کرده یک دو بار مضمضه بعمل آورد - مزاج خان مذکور ازین حرکت کبیده^(۲) شکایت او بحضور نوشت - و بیداس خاطر او میرزا از دیوانی آنجا معزول گردید *

* بهرة مند خان *

میر بخشی عزیز الدین نام - پدرش میرزا بهرام چهارمین خلف صادق خان مشهور - که یزنه یمین الدوله آصف خان بود - وقتی که از فوت کرد میرزا بهرام (که کم سال بود - و از برادران خردتر) بمنصب پانصدی صد سوار سرفرازی یافت - و بعد ازان هم چندان ترقی نکرد گاهی بداد رنگی زرگر خانه والا و گاهی بخدمت بکادایی نامور گردیده بمنصب هزار و پانصدی سه صد سوار رسیده بود - هذگامی (که برادر کلانش عمده الملک جعفر خان بصاحب صوبگی بهار رخصت یافت او نیز تعیین آن صوبه شد - چون در سال سیم ازدواج سلیمان شکوه نخستین خلف دارا شکوه با صبیحه او مقرر گشت از پٹنه طلب حضور نموده جواهر و مرصع آلات و دیگر اشیا مجموع بقیمت یک لک و پنجاه هزار روپیه اعلیٰ حضرت بطریق جهاز عنایت فرمود

پس ازان مكفوف البصر گشته مدتها در دار الخلافه مازوي بود
 در مصر داشت - عزيز الدين و شرف الدين - نخستين در سال دهم
 عالمگيري بخطاب بهره مزد خان ناموري اندوخت - چون جوهر
 قابل داشت و رشادت و كارداني از ناصيه احوالش نمايان بود
 خدمات حضور را بآئين شايسته بتقديم رسانيد - كم خدمتي بود كه
 بتصدي آن مامور نگرديد - از داروغي فيل خانه ببخشي گروي
 احديان سرفرازي يافته آخته بيگي گشت - و در سال بيست و سيوم
 از تغير صلابت خان بميرآنشي بهره مباحات افروخت - و در
 همين سال دارالخير اچمير منزلگاه پادشاهي بود - و خان مذكور
 آن روي قلاب انساگر^(۲) در باغ منزل داشت - اتفاقا در سايه درختي
 نشسته بود - برق افتاد - خان چسته در حوض افتاد - چند ساعت
 بخود مانده بهوش آمد - و در سال بيست و چهارم ميرترك شد
 بعد ازان از تغير لطف الله خان بداروغي غسل خانه اختصاص
 گرفت - و پس از آنكه موكب پادشاهي بدكن آمد و سواد احمدنگر
 مضرب خيام گرديد خان مذكور (كه با وصف متصدي گوي شايستگي
 سرداري داشت) مكرر بتاخت اشقيا دستوري يافت - چون در سال
 بيست و هشتم پدرش در دار الخلافه باجل طبعي در گذشت
 بخشي الملك اشرف خان بموجب حكم رفته ارزا بحضور آورده
 بخلاعت مائيم پوسي تسلي يافت - و بجماله الملك اسد خان نيز

بعلاقه همشیره زادگى آن مرحوم نيمه آستين که در بدن بود عذابت شد
و در سال سيم بعد فتح بيجاپور از تغير روح الله خان (که مرتقى مرتبه
بخشي گرى اول شده) ببخشي گرى دوم سرمايه افتخار اذروخت
و چون جمله الملك اسدخان بتسخير قلعه خذجي دستوري يافته بود
وزارت بخان مزبور قرار يافت - و در سال سي و ششم از انتقال
روح الله خان مرحوم بمير بخشي گرى رايه مباحات افراخته بمذنب
چهار هزارى در هزار سوار امتياز يافت - و پسترد بدرجه پنجم هزارى
سه هزار سوار اعلا گرفت - و درين مدت مرارا به تذيبه غنيم
شناخته در سال چهل و پنجم چون مردان گدھے (که در كرهى
كهتانون است) بحسن سمي فتح الله خان بهادر مفتوح گشت
و ظاهر آن مقر چهارونى پادشاهي گردید لشكرے گران بسرکردگى خان
بخشي الملك بتسخير قلعه ناندگدھے (که بزام گدھے موسوم) و چندن
و مندن (که بمفتاح و مفتوح چهره شهرت آراست) تعيين گشت
و سردار مسطور باستصواب فتح الله خان مزبور هر سه قلعه در روزے
چند بدست آورده معاودت نمود - و در سال چهل و ششم بعد
كشایش قلعه كهيلان پنجم جمادي الآخر سنه (۱۱۱۴) هزار و يكصد
و چهاردهم هجري برحمت حق پيوست - چون دختر جمله الماک
امير الامرا اسد خان در خانه اش بود بموجب يرايغ پادشاهزاده

محمد کام بخش او را از ماتم برداشته بحضور آوردن - و بانواع تفقد
 دل خسته او متسلای گشت - خان متوفی پسر نداشت - یک صبیهاش
 بخانه محمد نقی خان ^(۲) بنی مختار بود - که پسر ارست بهره مند
 خان حال - که احوالش در ترجمه داراب خان مرحوم مذکور شده
 و دیگر به بخانه میر خان پسر کلان امیر خان مغفور - که بعد از فوت
 بهره مند خان ازدواج واقع شده - در عهد خلد مکان هزاره شش صد
 سوار بود - اوائل سلطنت خلد منزل بنیابت آصف الدوله چنده
 صوبه دار لاهور شده پس ازان بقلعه داری کالنجر (که از قلاع نامی
 صوبه آله آباد است) مامور گردید *

بالجمله بهره مند خان مرحوم امیر بود با وقار و حیا
 صاحب تمکین و متانت مبارک محضر و پاک طینت مذهب الاخلاق
 کریم الصفات خوش ظاهر - در آخرها بسبب آزار لکته بزبانش افتاده
 گویند چون در یساق دکن بمیر بخشی گری و بدولت عظیم رسید
 آرزو میکرد که اگر پادشاه مرا رخصت یک ساله شاهجهان آباد بدهند
 لک دریه پیش کش می کنم - هم نشینان گفتند که سیر دهلی
 بمصاحبت پادشاه همد و رجوع خلائق نمی آرد - گفت راست که این
 دولت سترگ است - اما مرگ این همان وقت است که بشهر خود (وم
 و شهریار خود باشم - بالاخر ازین نفس هوا پرست را هیچ خوشی نیست
 که در جائی (که بوضع سابق دیده اند) بچشم حال نگرند *

(۲) در [بعضی نسخه] نقی خان *

* باقی خان حیات بیگ *

برادر خرد سردار خان کوتوال است - در سال بیست و سیوم
 عالمگیری بخطاب حیات خانی سرفرازی یافت - و در سال بیست
 و هشتم بخدمت امانت هفت چوکی از تغیر میر عبد الکریم
 اختصاص گرفت - و پستر بداد رنگی غسل خانہ شاہزادہ محمد
 معظم مخاطب بشاہ عالم مامور گشت - چون در تسخیر بیجاپور مزاج
 پادشاہ از جانب شاہزادہ بدگمان نادر لختخواہی شدہ بر بے التفاتی
 افزود و مشیران شاہی را (مثل مومن خان نجم ثانی داروغہ توپخانہ
 و ملتفت خان بخشی دوم - و بڈن (ابن دیوان) اخراج فرمود با وصف
 این شاہزادہ متنبہ نگشتہ در محاصرہ حیدر آباد با ابوالحسن
 (کہ از سابق مربوط بود) راہ ارسال پیغام و نامہ وا کرد - ہمگی سعیش
 آنکہ این عقدہ بدست او انحلال پذیرد - و نزد پدر والا قدر مجرای
 قلعه کشائی بنام او ثبت افتد - بدخواہان حسن پیشہ این حسن
 سعی را بر محامل نکوہیدہ فرود آورده مزاج پادشاہ را منحرف
 ساختند - روزی در خاوت از حیات خان ازین مقولہ استفسار رفت
 هرچند از بمبالغہ بے تقصیری شاہزادہ را نمود موثر نہ افتاد
 فرمودند بشاہزادہ ابلاغ حکم نماید کہ شیخ نظام حیدر آبادی امشب
 ارادہ شیعون بر لشکر دارد - ملازمان خود را پیش روی لشکر بفرستد
 کہ بانسداد طریق جسارت مستعد باشند - و چون این مردم بآنطرف
 خواهند رفت اہتمام خان کوتوال گرد خیمہ شما باشد - فردای آن

(که هیزدهم جمادی الآخر سال بیست و نهم جالس بود) شاهزاده با محمد معزالدین و محمد عظیم بموجب حکم بدربار آمد - در آن وقت پادشاه بدیوان نشسته بودند - بعد آمدن و ساعتی نشستن فرمودند که بعضی مقدمات با اسد خان و بهره مند خان گفته شد در تسبیح خانه باهم مطارحه نمایند - ناچار رفتند - اسد خان طلب سلاح کرد - و گفت که چند روزی بلا تشویش بگذرانند - و بخیمه (که متصل ایستاده شده بود) آدرند - گویند در وقت یراق گرفتن معزالدین اراده دیگر داشت - پدر زهر چشم نمود - هموار شد - اثاثه و کوکبه دولت را متصدیان سرکار والا بیک چشمک زدن بحیطه ضبط در آدرند - پادشاه از دیوان برخاسته بمحل سرا در آمد - و های های گویان دست بر هر دو زانو زده میگفت - مکن چل ساله را بخاک برابر کردم - و پس ازین سانحه چون برادر کلان حیات خان سردار خان مورد نوازش پادشاهی بود خان مذکور نیز از عتاب محفوظ مانده سرگرم خدمت گردید - و پس از آن بخطاب موردی پدر باقی خان امتیاز یافته در سال چهل و نهم باضافه پانصدی بمذنب در هزاره فرق عزت برافراخته از تغییر کامگار خان به قلعه داری اکبر آباد (که برصافه و رزانت از سایر قلاع ممتاز - و بنابر آنکه از مدتها خزائن و جواهر پادشاهی در آن مصون و محفوظ است بر جمیع امکنه هندوستان سرفراز) بر اعتبار خود افزوده رخصت یافت - و پس از واقعه ناگزیر خاندان خود قرار داده بود که از وارثان ملک

هر که پیشتر با کبرآباد برسد کلید قلعه و خزائن (که از اشرفی و روپیه ^(۲))

و عرفی و غریب نواز سوای طلا و نقره آلات غیر مسکوک بقول نه کرد و ^(۳) روپیه و برایتی سیزده موجود بود) پیشکش نماید - و هر چند متبادر

بذهنها درین امر سبقت محمد اعظم شاه بود اما چون رقم سنجان تقدیر نامه شاهي را بنام نامی بهادر شاه معذور ساخته بودند هرآنینه معذرت تقدیم این و تاخیر آن ظهور گرفت - محمد عظیم (که از ایالت بنگاله معزول شده بعزم حضور مسافت طی میکرد)

ازین خبر دو اسبه تاخته خود را با گره رسانید - باقی خان از تسلیم قلعه سر باز زده باظهار قرار داد خود پرداخت - شاهزاده مورچال تعیین نمود - ^(۴) چند گوله توپ بمسجد بیگم هم رسید - آخر شاهزاده مفید

ندیده دست از جنگ کشیده از در استعانت در آمده عرضداشت باقی خان را با همان قرار داد گرفته نزد پدر فرستاد - دران هنگام

ایات بهادر شاهي مسافت بعید پیموده بدار الخلافه نزل نموده بود که ازین مژده تقویتها افزون - و بعجلت عجیل بمستقر الخلافه رسید

باقی خان با مقالید قلعه و خزائن بآستانبوس استمعان یافته آداب تهنیت جلوس بتقدیم رسانید - و بشمول الطاف و عذایات خسروانه

مسرور گردید - بهادر شاه بر سبیل عجالت چهار کرد و روپیه از خزانه

(۲) نسخه [ب] عرفی و غریب نواز (۳) در [بعضی نسخه] و هر چند بذهنها

درین امر سبقت محمد اعظم شاه بود (۴) نسخه (۱) چند گوله بمسجد

بیگم هم رسید .

برآوردن بهر یک از شاهزادگان و نویذان در خور حالت و رتبه انعام
 فرموده طلب نوکوان قدیم و در ماهه بنو ملازم و لخته باندوزن محل
 و برخی بدر ویشان و محتاجان داده در کرد رویه را بصرف در آورد
 و خان مذکور را بدستور سابق در قلعه آگره گذاشت - و در مبادی
 سلطنت خلد منزل و دیعت حیات سپرد - پسران و خویشان
 بسیار بودند *

* بسالت خان میرزا سلطان نظر *

از قوم چغتای ارلات است - پدرش میرزا محمد یار از متوطنان
 بلخ بود - در عهد فردوس آشیانی وارد هندوستان گردیده در سلک
 منصبداران انسلک یافت - و میرزا سلطان نظر در هندوستان متولد
 شده بعد سن رشد و تمیز به منصب سر برافراخته دست توسل
 بدامن دولت محمد اعظم شاه زد - آخرها بوکالت شاهزاده در حضور
 پادشاه بود - و پس از ارتحال خلد مکان محمد اعظم شاه او را
 بمصوب سه هزار و خطاب صلابت خان بر فواخته داروغگی دیوان
 خاص تفویض نمود - و در جنگ بهادر شاه منجروح گشته بمیدان
 افتاد - پس از ان بملازمت خلد منزل پیوسته بخطاب بسالت خان
 و بخشی گری رساله (که بذا سلطان عالی تپار قرار یافته) رایت
 امتیاز برافراخت - و بوقت مراجعت از دکن بمشاهده دیو طلبی
 (که حالت مردم رساله بعسرت کشیده بود) مستعفی شد - و در
 عهد جهاندار شاه بسعی ذوالفقار خان بدستور منصب و جاگیر سابق

سر باغدي اندوخت - و در عصر محمد فرخ سیر حسین علي خان
 رابطه قدیم ملحوظ داشته بخشي گری فوج تعیناتی خود (که
 به تنبیه راجپوتان نامزد شده بود) بنام او مقرر کرده همراه گرفت
 پستر در سفر دکن هم همراهی حسین علي خان گزیده مطابق سنه
 (۱۱۲۷) هزار و یکصد و بیست و هفت هجری در جنگی (که با
 داؤد خان پٹنی متصل بلده برهان پور رو داد) نقد جان در باخت
 و در مکان ملک خود واقعه محاصره سنواره بلده مذکور مدفون گشت
 پاشنا پرستی نامه بر آرد - و توفیق کلمه الخیر بسیار داشت - پسر
 کلانش میرزا حیدر نام داشت - بدستگیری حسین علي خان بعد
 پدر بخد مت بخشي گری مذکور قرار یافت - و پس از سادات
 ترک روزگار نموده گوشه انزوا گزید - و پسر دومش (که بخطاب پدر
 مخاطب گشته همراه آصف جاه بود) محرز اوراق او را دیده - از
 در پسر (که باقی ماندند) بمنصب و جاگیر قلیل بسر می برند *

* بیان خان *

شیخ فاروقی سم - و چون فاروقیان خاندیس بالفظ خانی زبانزد
 بمنصب دو هزار و پانصدی رسیده تیول در مالک دکن داشت
 و بنوکری می پرداخت - وضع درویشانه داشت - مریدانش قایل
 بخارق مادت می اند - با سید عبد الله خان قطب الملک آشنائی
 قدیم داشت - چون در سنه (۱۱۲۹) هزار و یکصد و بیست و نه هجری
 (۳)

امیر الامرا حسین عای خان از دکن باراد^(۲) دستگیر ساختن محمد
 فرخ سیر عازم شاهجهان آباد شد او بیمار بود - در سنه (۱۱۳۰) هزار
 و یکصد و سی هجری فوت نموده در حوالی خودش راقعه محله
 فاضل پوره بلده اورنگ آباد مدفون است - پسر کلانش بخطاب پدر
 مخاطب گشته اوقات بسر برده - پسر دومش محمد مرتضی خان
 است - که آخر بیمین الدوله بهادر سرفراز جنگ مخاطب - و بمنصب
 عمده مرتقی گردیده بقلعه داری بیدر چهره عزت برافروخت
 مرد زنده دل تانع بقسمت بود - و در یار یاشی بدطولی داشت
 در سنه (۱۱۸۹) هزار و یکصد و هشتاد و نه هجری داعی حق را
 لبیک اجابت گفت - بیرون بلده حیدرآباد طرف فتح دروازه
 مدفون است *

* برهان الملک سعادت خان *

میر محمد امین نام - از سادات موسوی نیشاپوری ست
 ابتدا بمنصب هزاری در والا شاهیان محمد فرخ سیر منتظم گشت
 و پس از جلوس آن پادشاه بوساطت محمد جعفر [که دران عهد
 خطاب تقرب خان و خدمت خانسانانی داشت - و در ابتدای
 جلوس (که غلا در داد) کرد و گری گنج نیز ضمیمه یافت] فیابت
 کرد و گری بدر مغوض شد - پستو بفرج داری هندون بیانه مضاف
 صوبه اکبرآباد (که مکان در طلب است)^(۳) سرپا شد گردیده ببوانداختن

(۲) نسخه [ب] برهم زهن محمد فرخ سیر (۳) در [بعضی نسخه] زور طلب *

زبردستان و گوشمال مفسدان پرداخته نامی بکارطایی بردارد - و باضافه
 پانصدی رتقی گشت - و چون نواح اکبرآباد مورد لشکر فردوس آرامگاه
 شد با جمعیت خوب آمده ملحق گردید - و با محمد امین خان
 بهادر در مشورت کشتن حسین علی خان شریک غالب بوده در شورش
 سید غیرت خان بارهه و دیگر رفقای حسین علی خان حمای
 پا برجا و کوششهای درست بکار برد - و در جلدوی آن از اصل و اضافه
 بمنصب پنجهازاری پنجهازار سوار و خطاب بهادری و عطای علم
 و نقاره لوای برتری افراشت - پستر در جنگ فردوس آرامگاه
 با سلطان ابراهیم پسرکلان سلطان رفیع الشان (که قطب الملک بعد
 کشته شدن حسین علی خان بدزگی برداشته بود) بسرداری میسر
 قرار یافته وقت زد و خورد ترددات نمایان بتمقدیم رسانید - و پس از
 ظهور فتح از اصل و اضافه بمنصب هفت هزار و هفت هزار سوار
 و خطاب برهان الملک بهادر بهادر جنگ سرفراز شده بصوبه داری
 مستقر الخلافه چهره عزت برافروخت - چون چوژامن جانت (که از
 پیش آوردهای سادات بارهه بود) درین جنگ از دست بهادران فوج
 پادشاهی مقتول گردید و پسران او گداههای موطن خود را استحکام
 داده سرخودسری برداشتند نام بوده بتادیب آنها مامور شده
 هرچند در قلع و قمع آنها دقیقه فرونگذاشت اما چون آنها از تراکم
 اشجار و مکانهای مستحکم پناه درست داشتند چنانچه باید

گوشمال آنها بوقوع نیامد - پس ازان از صوبه دارى مزبور تغیر شده
 بداروغنگى توپخانه حضور ضمیمه آن نظم صوبه اردهه (که روز طلب
 مقرری است) طبل شاد کامی نواخت - و دران صوبه از داشتن فوج بسیار
 و توپخانه فراوان و کشتن و بستن مفسدان فتنه جو خوش نصیبی او
 بر روی روز افتاد - سال بیست و یکم جلوس فردرس آرامگاه مطابق
 سنه (۱۱۵۱) هزار و یکصد و پنجاه و یک هجری (که نادر شاه دارد
 هندوستان گردید - و پادشاه تا کرنال بعزیمت مقابله او متوجه شد)
 او عقب مانده بود - بطی منازل طولانی خود را رسانید - چون اسباب
 او و بهیر لشکر از عقب در راه بود فوج ایران بدریافت این معنی
 دریده بر سر آنها ریختند - او بمجرد استماع این خبر باوصف صمانعت
 پادشاه و اهل کنگاش شتاب زدگی بکار برد - با جمعیتی که حاضر بود
 به پیکار آنها شتافت - آنها رو گردانیدند - او بخیل تعاقب میداد
 طی کرد - پستو آنها باتفاق فوجهای دیگر برگشته بزد و خورد
 پرداختند - از زخمی شد - و حسب تقدیر فیل نثار محمد خان
 شیر جنگ برادرزاده برهان الملک مسست بود - بر فیل برهان الملک
 دریده پیش انداخته در لشکر قزلباش رسانید - و باز داشتن میسر نشد
 باین هیچ برهان الملک دستگیر گردید - پس ازان برسم زمانه سازی
 در آمده ضعف پادشاه خاطر نشین نادر شاه ساخت - و متعهد شد که
 مبلغ از دار الخلافه می دهانم - پس ازانکه فیما بین فردرس آرامگاه
 (۲) نسخه [ب] خوش نصیبی او (۳) نسخه [ب] چون بار و بهیر لشکر

و نادرشاه مصالحه صورت گرفت شاه برهان الملك را فرمود - که باتفاق
 طهماسب خان جلایر بشاهجهان آباد رود - لهذا نام برده بدارالخلافه
 شتافته برای شاه جا درون قلعه پادشاهی مقرر کرد - و نهم ذی الحجه
 هودو پادشاه ببلده رسیدند - شب دهم ذی الحجه مطابق سنه (۱۱۵۱)
 هزار و یک صد و پنجاه و یک هجری نام برده بهمان زخمها بملک فنا
 شتافت - بالجمله امیر بود کار طلب - و جرأت با رعیت پروری
 و رشادش داشت - پسر ازو نماند - ضمیمه او با ابوالمصور خان
 منسوب بود - احوالش جداگانه زینت ترقیم پذیرفته *

* حرف التاء *

* ترم بیگ خان ترکستانی *

بقدم بقدگی و درام خدمت جنت آشیانی اختصاص داشت
 بعد فتح گجرات بحکومت چانپانییر مامور گشته - چون میرزا عسکری
 (که بایالت گجرات نامزد بود) از سلطان بهادر شکست یافته بداعیه
 فساد راه آگوه پیش گرفت و سلطان بهادر از آب مهندری گذشته
 بر سر چانپانییر آمد او با وصف رضانت و متانت قلعه و کثرت
 و فرزندی سرانجام قلعه داری همت بای داده در ماندن بجنت آشیانی
 پیوست - اما او با همه اعتبار و دیرین مرافقت در اصل تهمی مایه
 جوهر اخلاص و نقد حسن عقیدت (که در عالم ملازم پیشگی بهتر
 ازین راس الماء نشان نداده اند) بود - در ایام هرج و مرج آنچه

حق یقتد و رزان ننگ و نا شمارند بل سایر مردم د (آئین نمک خوارگی
بر خویش نه پسندند از غایت و قناعت و بے آزاری بخود گوارا
نمود - چنانچه روزی هنگام ده پیمائی ولایت را و مالدیو اسپ
خاصه برای سوار می پادشاه نبود - چون از خواستند مضایقه نمود
ندیم کوکه اسپه (که مادرش سوار بود) پیش کشید - و آن ضعیفه را
بشتر بر نشانند - و پس از وصول رایات همایونی بامر کوت چون عسرت
و شدت بنهایت انجامید مال و اسباب را (که بدولت پادشاهی
بهم رسانده بود) بارجود طلب دروغ داشت - پادشاه باتفاق رای
پوشان حاکم آنجا او را با جمعی دیگر (که تمول داشتند) گیراندند
و معینا از انصاف دوستی اکثر اموال را بآنها باز داده برخه
بمساعدت برگرفته بمالزمان درخور حال تقسیم یافت - و در حین توجه
عراق قردی بیگ خان با سایر ملازمان بے حقیقت از حوالی قندهار
جدا شده بمیرزا عسکری پیوست - میرزا هر کدام را بگمان مالداری
بنوکران خود حواله کرده بقندهار برد - بیشتر را بشکنجه هلاک
ساخت - و از قردی بیگ خان مبالغه خطیر برگرفت *

چون جذت آشیانی از عراق معاودت نمود او بکمال ندامت
و تشویر بآستان بوس رسیده بهمن مرتبه امارت فایز گشت - و در سنه
(۹۵۵) نهصد و پنجاه و پنجم از انتقال میرزا الخ بیگ ولد میرزا
سلطان از را بتیولدار می زمین داور بر نواخته بجهت انتظام آن حدود
رخصت فرمود - و چون در یساق هندوستان مصدر ترددات عظیمه

گردید حیوانات جاگیر یافته اعتبار و اقتدارش افزود - و در سنه (۹۶۳)
 نهصد و شصت و سه هفتم (بیع الاول) که همایون پادشاه در دارالملک
 دهلی در وقت فرود آمدن از پشمت بام مسجد لغزش یافته بزمین
 آمد - و ازین عالم انتقال نمود *
 * مصرع *

۹۶۳

* همایون پادشاه از بام افتاد *

(۲)

تاریخ است) تودی بیگ خان (که نقش امیر الامرائی بر لوحه خاطر
 می نگاشت) خطبه بزم عرش آشیانی خوانده ادرات و اسباب
 سلطنت را مصحوب میرزا ابوالقاسم پسر میرزا کامران بدرگاه اکبری
 (که انتظام بخش مملکت پنجاب بود) کسبیل نمود - و باین
 نیکو بندگی درجه استعسان یافته بمنصب پنجهزای ممتاز شد
 و باتفاق امرای دهلی بسرانجام آنولایت قیام نموده بآئین شایسته
 بر سر حاجی خان (که از غلامان شید شیر شاه بود - و در نواح نازول
 سر بشویش برداشته دست تصرف باطراف و جوانب می کشود)
 رفته آن الکا را از مستخلص ساخت - و تا حیوانات بتعاقب او
 شتافته بسیاری از ارباب ثمر را مالش بسمرا داد - و مراجعت
 نموده امنیت افزای دهلی گردید *

(۳)

درین اثنا هیمو بقال (که حسب و نسب نداشت - و ابتدا در قصبه

(۴)

رؤاری بصد خواری در پیش کوچها نمک می فروخت - و بحیله در

(۲) این تاریخ یک سال کم است (۳) نسخه [ج] هیمن (۴) در

[بعضی نسخه] رؤاری *

داخل بقالان سلیم شاه شده از تقریر و بدگوئی مردم (وشناس گشت)
 چون نوبت ریاست بمبارز خان عدلی رسید وکیل و سپهسالار صاحب
 اختیار گشته بفیوضی جرأت و زرپاشی کارهای عظیم متمشی
 ساخت - اول بسفت رای خود را نامیده باز بر اجه بکرماجیت
 مخاطب نمود - چون سوار می اسپ نهیدانست همواره بر فیل
 می نشست - و فیلان بسیار جمع نموده پانصد فیل شیرمست دلیز
 داشت - و آنه ناگزیر جنت آشیانی شنیده با پنجاه هزار سوار
 و هزار فیل و پنجاه و یک توپ و پانصد سرباز بر سر دهلی
 رسیده در حوالی تغلق آباد فرود آمد - صوابدید بیشتر امرا (که
 بذایر آشوب از اطراف و نواحی نزد تردی بیگ خان فراهم
 آمده بودند) آن بود که بانتظار قدوم پادشاهی باستحکام برج و باره
 قلعه باید پرداخت - تردی بیگ خان بدلدھی و مهمت افزائی همرا
 آمده پیکار ساخته دوم ذی الحجه سال مذکور عرصه نبرد آراست
 و بکوششهای مردانه فوج مخالف را برداشت - اکثر پی گریختها
 شتافتند - و برخی بنهب و غارت پرداخته - تردی بیگ خان با جمع
 معدود ایستاده تماشا میکرد - که ناگاه هیمو از گوشه برآمده بر سرش
 ریخت - افضل خان خواجه سلطان علی و اشرف خان میرمنشی از
 بهیمتی و ملا پیر محمد شرانی (که بهرام خانی بود - و شکست
 هنگامه سپهسالاری او میخواست) مسلک فرار پیمودند - تردی بیگ
 خان زیستن بهار را بر فروشدن بذاموس گزیده راه گریز پیش

گرفت - و کارے چائین پیش رفتہ ہر عکس شد - و در قصبۂ سہرند
 باردوی پادشاہی (کہ باستیصال میمورہگرا ہوں) ملحق گشت - و چون
 بیرام خان از را ہمسر خود دانستہ پیوستہ از جانب او در اندیشہ
 ہوں و او نیز خود را سپہ آرای پادشاہی قرار دادہ برانداختن
 بیرام خان را ہموارہ از مخیلات خود داشت و تعصب مذہب ضمیمہ
 ہوں درین وقت (کہ تودی بیگ خان از دفع شکست خجالت زدہ
 و ادبار یافتہ آمد) طرح دوستی انداختہ بخانۂ خود طلبید - و ادرا
 در خرگاہ گذاشتہ خود بہانۂ طہارت بیرون رفت - فرمانبران پس از
 کارش تمام ساختند *

* ہیئت *

* کسی را کہ دیدی تو در جنگ پشت *

* ہکش گر عدو در مصافش نکشت *

دران روز عرش آشیانی بصحرای سہرند بشکار باشہ مشغول ہوں
 چون مراجعت نمود بیرام خان گفتہ فرستاد - کہ باعث این دایری
 غیر از دولت خواہی امرت ہیگر نبودہ - تودی بیگ خان درین
 جنگ دیدہ و دانستہ گریخت - چہ بے اخلاصی و نفاق او معلوم
 ہمگان است - اگر در امثال این تقصیرات تغافل ورزیدہ شوند
 مہمات کلی مٹمشی نخواہد شد - و آنکہ رخصت نگرفتہ شرمندہ ام
 میدانستم کہ حضرت از عطفوت ذاتی مجوز نمیشدند - عرش آشیانی
 بتقاضای وقت عذر خانہانان پذیرفت - اما چون سردار عمدہ
 قدیمی ہوں در خاطر پادشاہ گران گذشت - و امرای چغتہ نیز کیفۂ

بیرام خان در دل گرفته در بیم و هراس افتادند *

* تاتار خان خراسانی *

از امرای اکبری ست - بمنصب هزاری رسیده - نامش خواجه
طاهر محمد است - مدتی در سلک دزرا انتظام داشت - سال هشتم
باتفاق شاه بداغ خان بتعاقب شاه ابوالمعالي (که از حصار فیروزه
شده کابل رویه میرفت) تعیین گردید - پس ازان مدتها بعد است
دهلی مامور بود - در سنه (۹۸۶) نهمصد و هشتاد و شش هجری
به نیستی سرا در شد *

* ترسون محمد خان *

خواهرزاده شاه محمد سیف الملوک است - که بولایت غرجستان
مضاف خراسان استیلا یافته بود - شاه طهماسب صفوی در سنه
(۹۴۰) نهمصد و چهل در بلده هرات فشاق نموده فوج تعیین فرمود
که او را مستاصل ساخته آن آکا را مجددا بتسخیر در آورند
ترسون محمد خان ابتدای حال ملازم امیر ستوده خصال محمد
بیرام خان گردیده باعزاز و اعتبار از سایر همربگان و امثال سرآمد
گشت - چون عرش آشیانی با بیرام خان دل دگرگون ساخت و عذر
عزیمت بوسم شکار بجانب دهلی یافت بیرام خان با همه دانش
و فطانت غافل ازین (که قرعه اش بر عکس مراد و منصوبه روزگار
بطور دیگر برآمده) با دلی فارغ کوس استقلال میزد - و اگر سخنی
ازین قسم میسر رسید باز نمیگفت - تا آنکه مغاشیر طلب بامرا مادر شده

یقین کرد که شکار این بار بطرز دیگر است - ترسون محمد خان را با معتبران دیگر بحضور فرستاده مراتب فروتنی و ضعیف نالی گذارش نمود - ترسون محمد خان چون بحضور رسید در جواب سخنان دلدیر شنیده نطق نکشید - و بمعادرت رخصت نیافت - بیرام خان (که این راه پیش گرفته بود) مسدود یافت - خواست گریان و نالان خون را بحضور رساند - مخالفان او آگاهی یافته بعرش آشیانی دلنشین گردانیدند - که آمدنش بهر وضعی که باشد قوی و غدری دران مطوی است - لهذا ترسون محمد خان را با امیر حبیب الله خان روانه فرمود - که او را از آمدن ممانعت نمایند - و نگذارند که او در لباس دوستی هم بحضور رسد - و پس از سرگذشت بسیار (که لخته در احوال آن امیر سعادت تخمیر بزبان خامه گذشته) بر رخصت سفر حجاز مجاز گردید - ترسون محمد خان را با حاجی محمد خان سیستانی همراه دادند - آنها برسم بدرقه تا اقصای ممالک رسانیده از حدود ناگور برگشتند - پس ازان ترسون محمد خان بدوام خدمت حضور شرف اختصاص یافته بتدریج پایه امارت برتر افراخته بمنصب والای پنجزاری بلند نامی یافت - زمانه حکومت بهکر بنام او قرار گرفت و وقتی بایالت پهن گجرات تعیین گشت - در سال بیست و سیوم از انجا تغیر شده در سال دیگر بفوجداری جونپور رخصت یافت و ملا محمد یزدی را (که از مشاهیر فضای آن وقت بود) بصدارت آنصوب همراه گردانیدند - چون برخه تیولداران صوبه بنگ و بهار

سرتابی نموده غبار فتنه و آشوب بلند ساختند ترسون محمد خان خود را با اتفاق امرای عقیدتمند بصوبه بهار رسانیده در مالش بهادر خان بدخشی و عرب خان (که ازان گرده ضلالت پورده بودند) کوشش فرادان بکار برد . چون معصوم خان فرنگزودی از ناحق شناسی پیراه روی گزید ترسون محمد خان بهمراهی شهیداز خان عزمه نبرد آراست . چون سال بیست و هفتم میرزا عزیز کوکه باستخلاص بنگاله و انتزاع آن از دست امرای نمک حرام مامور گردید ترسون محمد خان نیز بهمراهی نامزد شد . و در کشایش آن دیار دست و بازوی مردانگی بر کشاد *

پس ازان [که امرای قافشال از معصوم خان کابلی (که سرگوده ارباب فساد بود) جدا گشته بعسکر پادشاهی پیوستند] کوکالتاش ترسون محمد خان را بجانب گهوزا گهاٹ بنگاه قاتشالان روانه نمود تا میداد آن نواح دست خوش تاراج مخالف شود . ترسون محمد خان بپند و بصمت آن ناحیه پرداخته در تاجپور رحمت اقامت انداخت تا آنکه معصوم خان عامی بسیار شورش طلبان را فراهم آورده از ولایت بهائی در رسید . و مملکت پادشاهی را تا هفت کره تانده یغمائی ساخت . و جمعه را بتاراج حواشی تاجپور برگماشت . ترسون محمد خان قلعه نشین گردیده - شهیداز خان کذبو برهنمونی همت از پتنه بآهنگ سزای بدسگالان راهی گشت . امرای بنگاله و ترسون

(۲) نسخه [ج] بهادر بدخشی .

محمد خان بدو پیوسته هنگامه کارزار با مخالف گرم ساختند - در
 کمتر زمانه فیروزی چهره برافروخت - معصوم عاصمی باز بولایت
 بهائی پناه برد - شهباز خان [باراد] آنکه عیسی مرزبان آن سرزمین
 (که پیوسته بزبان حرف یک جهتی میراند) اگر درینولا معصوم
 خان را بسیار هراسینه یک رنگی او پیدائی گیرد - وگرنه پاداش
 نادستی^(۲) یا بکنارش گذارد [بدان مرز و بوم رو آوردن - چون ساحل
 دریای گنگ نزد خضر پور (که این گذرگاه درآمد جای آندیار است)
 معسکو گردید و آویزشها بمیان آمد سنارکانون بدست افتاد - و بکتراپور
 (که بنگاه آن بومی ست) بتاراج رفت - و باز دک چپقلش معصوم
 خان ثبات و شکیب بای داده نزدیک بود که دستگیر شود - درین
 هنگام عیسی مذکور (که بولایت کوچ رفته بود) با فراوان لشکر و گزین
 سامان در رسید - امرای پادشاهی برکنار برهم دتر (که بزرگ دریائے ست
 از ختا می آید) پای همت افشردند - و قلعه اساس می نهادند
 از هر دو سو نبرد دریا و هاون گرمی پذیرفت - ترسون محمد
 خان را فرستادند - تا سامان لشکر نموده از سمتی در آید - و غنیم را
 دو دله گرداند - قضا را در آمدنها پی سپر راهی (که بمخالف نزدیک
 بود) گردید - معصوم خان ازین آگهی با جمعی انبوه تیزدستی نمود
 شهباز خان محب علی خان را با لخته دلاوران بکمک تعیین کرد
 و مسوعی را نداند - که تا پیوستن آنها باستوار جا پناه برد - بادرش

نیامد - و گفت فریب کاران بدین بهانه گزیده از سردار جدا ساخته اند
 آخر بفرادان کوشش همراهان (که سودمندی احتیاط و زیان زدگی
 بے پردائی گذارش نمودند) ناگزیر فخرست مستحکم جائے بدست
 آردن - اما ازین رو (که آن سخن را بهیچ برنگرفته بود) درنگ نکرده
 بارور شدافت - درین اثنا فوج نمودار شد - سرشته دور بینی
 از دست داده کمک پنداشت - و در سامان مهمانی شد - قدمه چند
 رفته بود که شورش غنیم عرصه ایمنی را غبار آما گردانید - هرچند
 هوا خواهان مبالغه نمودند (که تا پیوستن مردم اردو و کمک گام سرعت
 برداشته بهمان محکمه باید رفت) راضی نشد - و با دله همت قرین
 رو بکارزار آردن - برخه سامان فیرد گفته جدائی گزیدند - با آنکه
 بیش از پانزده کس همپائی نکردند عرصه فیرد را بشایستگی
 برآراست - و بسرنوشت آسمانی زخمی دستگیر شد - معصوم خان
 از در دوستی در آمده خواست با خود هم داستان گرداند - او از
 اخلاص سرشتی بهرزنش و نگویش پیش آمد - و بنصائح هوشمند
 جواب برگفت - آن سبک سر بخشم رفته آن آفسقال دولت را
 از هم گذرانید - در سنه (۹۹۴) نهصد و نود و دو سال بیست و نهم
 این سانحه واقع شد *

* قولک خان قوچین *

از امرای بابری ست - پس ازان برکاب همایونی پیوسته - چون

(۳) در [اکثر نسخه] آن سخن را هیچ برنگرفته بود *

آن پادشاه از ایران مراجعت نموده کابل را بتصرف درآورد هنگامی
 (که میرزا کامران باظهار شوق ملازمت با دل پر دغا نزدیک کابل رسید
 و امرای نفاق پیشه بدو پیوستند) جنت آشیانی چار ناچار عنان
 عزیمت بجانب فحاک و بامیان (که اکثری از اخلاص سرشدان
 در انصوب بودند) منعطف ساخت - او را با چند نفر دیگر برای
 خبرگیری کابل رویه روانه فرمود - و غیر از هیچ یک برنگشت
 حسن خدمت او منظور نظر سلطانی گشته بمنصب توریگی
 سرافندی یافت - در مهم هندوستان ملتزم زکب خسروی و مصدر
 شایسته پزشکی بود - پس از فوت جنت آشیانی چون بیراه روی
 شاه ابوالمعالی بر روی روز افتاد هوا خواهان دولت اکبری در فکر
 دستگیر ساختن او شده دوزی بقریب ضیافت طلبداشتند - او
 چون دست بگرفتن دراز کرد تولک خان (که بهچستی موصوف
 بود) از پس در آمده مورد دست او بر گرفت - دیگران هم امداد
 نموده این کار را پیش بردند - پس از آن مدتها بتعیذاتی کابل
 پسر می برد - سال هشتم جلوس اکبری غنی خان پسر منعم بیگ
 خانخانان (که در کابل رائق و فائق مهمات بود - و سبکسری
 و آشفته را ئی در اصل فطرت داشت) مستی جوانی و حکومت
 علاقه آن گردیده (دوزی بی هیچ تولک خان را با آنکه از دشمنان
 صاحب اعتبار بود گرفته با جمعی از خویشان او در بند کرد - او
 بسعی بعضی مردم صلاح اندیش مخلصی یافت - اما پس ازین دوران

در موضع بابا خاتون (که بجایگزین او مقرر بود) فروکش کرده فرصت
انتقام میجست - روزت غنی خان بتقریب استیصال قافله بلغ
از کابل برآمد - و در مقام خواجه سیاران (که منزلت ست دل کشا)
بزم باده نوشی آراست - تولک خان با جمعی از خویشان و نوکران بسر
وقت او رسیده در حالتی (که بی خود بود) از زبا شگون پسر قراچه
دستگیر ساخت - و بحرفهای درشت دل دردمند خود از غصه
وا پرداخت - و بازاده گرفتن کابل با مردم اقسام آنجا موافقت نموده
در موضع خواجه ارادش ^(۲) (که دو گروهی بلند مزبور است) فرود آمده
چون فضیل بیگ برادر منعم خان و ابوالفتح پسرش بجنگ مستعد
شدند بگرفتن بعضی محاللات مصلحت نموده غنی خان را گذاشت
از بمجرد هائی جمعیت نموده بر سر تولک خان روانه شد - تولک
خان توقف خود مصلحت ندیده راه هندوستان پیش گرفت - متصل
آب غوربند لشکر کابل باو رسیده جنگ در پیوست - بابا قوچین
و چندی دیگر از نوکران او بقتل رسیدند - و او با پسر خود اسفندیار
و معدودی خویشان و ملازمان مردانه برآمده سال مذکور بملازمت
عرش آشیدانی پیوست - و بیافتن قبول در صوبه مالوه سرمایه آسودگی
اندوخت - سال بیست و هشتم (که سپاه مالوه بکومت میوزا خان
خانخانان تعیین گردید) او نیز پیوسته باشا خانخانان بر سر رسید
دولت (که در کهنه بایست مصدر هنگامه بود) وقت - و او را سزا داده

فیروز مزدگودید - پس ازان بلشکر سلطانی ملحق گشته در جنگ سلطان مظفر گجراتی تعینات مثل جرانغار و شریک قردادات مبارزان بود - پس ازان بهمراهی قلیچ خان بتسخیر بهرونج^(۲) روانه گردید - سال میم (که لشکر مالوه بکرمک خان اعظم جهت تسخیر دکن تعین شد) او نیز بدان صوب شتافت - و در رنجش خان اعظم و شهاب الدین احمد خان بحرف طرازی هرزه درایان متهم گشته زندانی گردید پس از رهائی در کومکیان صوبه بنگ و بهار قرار یافته سال سی و هفتم جلوس در جنگ پسران قتلو بهمراهی راجه مانسنگه تقویت افزای فوج دست چپ بود - اوائل سال چهل و یکم مطابق سنه (۱۰۰۴) هزار و چهار هجری رخت هستی بر دست *

* تردی خان *

پسر قیا خان کنگ است - بعد فوت پدر منظور نظر عنایت عرش آشیانی گشته بمنصب در خور مورن تفضل گردید - پستر همراه شاهزاده سلطان دانیال بمهم دکن تعین شده آثار نیکو بندگی بظهور رسانید - پس ازان بسبب بعضی بجا اعتدالیها از نظر انکذده^(۳) سال چهل و نهم باز مشمول عواطف ساخته باصل و اضافه بمنصب در هزاری پانصد سوار و انعام پنچ لک دام امتیاز اندوخت *

* قرخان مولانا فورالدین *

مولد او جام - و منشای او مشهد مقدس - (ضری ست - پدرش

سلطان علي مشهور بسلطاني در هرات بامور شرعيه قيام مي نمود
مولانا بفضل و کمال و شجاعت و سخاوت اقصاف داشت - و بهيئت
و هندسه و اصطراب شوق مند بود - همراه قاضي برهان خواني
بملازمت فردوس مکاني استسعاان يافت - و صحبتش با جنت آشياني
کوک گشته از جمله نديمان و مجلس نشينان بزم همايوني گرديد
و در سفر عراق ملتزم رکاب بوده بيست سال در ملازمت آن پادشاه
عالي جاء بسر برد - گاه پادشاه از استفاده علوم ميکرد - و گاه او
از علم رياضي خصوص اصطراب از جذاب همايوني (که درين فن
مهارت تمام داشت) استفاده مي نمود - طبعش موزون بود - ديوانه
دارد - از سمت *

* بيت *

* چون دست ما بدامن وصلت نميرسد *

* پای طلب شکسته بدامن نشسته ايم *

بمناسبت اسم نوري تخلص ميکرد - و اذرا نوري سفيدوني ميگفتند
سفيدون تصبه ايست از توابع دهلي - چون مدتي در جاگيرش بود
بدان شهرت گرفته *

عرش آشياني در ايام فرمان رائي خود بذابر خدمات سابقه
ولاحقه مورد نوازش فرموده بخطاب خاني و پس ازان بتوخاني
برنواخته صاحب طبل و علم گردانيد - و پرگنه سامانه (که در تيولش
بود) از جانب او مير سيد محمد نامي بمهمات آنجا مي پرداخت
در سال دهم شير محمد ديوانه (که در اصل از خدمتگاران خواجه معظم

بود - و بعد ازان به بیروم خان پیوسته بواسطه حسن صورت بقرب او امتیاز یافته اعتباری بهم رسانید - و چون در ایام حوادث او سالک مسالک بیهیقتی شده در درگاه پادشاهی منظور نگشته از چندین دران قصبه بسرمی برد (روزی نایب مولانا را بخانه خود مهمان ساخت - در اثنای صحبت پیکان را سوهان میکرد - ناگهانی تیر را در کمان نهاده بر سینه آن بیگناه زد - که کارش تمام شد - آنچه اموال و اسباب او بود متصرف گشته ارباشه چند فراهم آورد - و در حوالی آن ولایت دست نهب و غارت دراز ساخت - مولانا همت بدفع او گماشت - همین (که مقابله اتفاق افتاد) آن مغرور بر فوج مولانا تاخت - دران تاختن اسپش بتنه درختی رسیده افتاد - جمعی پیاده ها دستگیرش ساختند - مولانا فوراً بقتل رسانید - چون مولانا نورالدین محمد خان خطاب ترخانی یافته بود و معنی ترخانی نداشت این قطعه گفته *

* نظم *

* ز روی مکرمت وز راه احسان *

* بترخان داد خانی شاه عادل *

* ازین منصب سوافراز جهان شد *

* میان خلق و در ملک و امائل *

* ازین خانی همین نامیست بر روی *

* ازین نام کلان او را چه حاصل *

* ز ترخانی هم او را شکوه هست *

و در همین سال طلب حضور شده خدمت بیوتاتی رکاب از انتقال
خواجه عبدالرحیم خان تفویض یافت - و درین ضمن مکرر بقلعه داری
ازک خجسته بنیاده هم مامور گشته و آخرها به متصدی گری بندر
مبارک سورت اختصاص گرفته زخصت یافت - و مهمات آنجا را
بشگوف کاری و نیک اندیشی متمشی گردانیده بکفایت سرکار والا
و امنیت رعایا در پیشگاه خلافت درجه اسلحسان یافته بفزونی
مضمب تحصیل شادکامی نمود - نظر بر اسباب رفاه و ترقیات
ستورگ دنیوی در باره او مظنون خلأق بود - بهموم بجهت مهربی فلک
بهار دولتش در آغاز بخزان گرائید - که سال چهل و سیوم سنه
(۱۱۱۱) یکهزار و یکصد و یازده هجری بگل چینی باغ همیشه بهار
چنان خرامید - بیرون معموره مذکور متصل شهر پناه مدفون است
چهار پسر داشت - اولین میر حسن مرحوم - که بصیغه عقیقه محمد
مراد خان ازبک عقد ازدواج داشت - پدر والده زاقم حروف است
در مقامات کلمه در عین شباب بشیوع ربای جان ربا در گذشت
پسر ایشان کمال الدین علی خان - که باخلاق ستوده و سلامت نفس
ممتاز همسران - در حالت تحریر بمتصدی گری محالات خجسته بنیان
تیره آصف جاه مامور است - دومین میر سید محمد ازاد است مؤد
خان - که بدامادی عم خویش دیانت خان میر عبدالقادر اختصاص
داشت - در عهد خلد مکان به بیوتاتی خجسته بنیاد و در عهد
خلد منزل بدیوانی برهان پور چهره امتیاز افروخت - سیومین میر

سید احمد نیازمند خان - که بکرات دیوانی هزار سرانجام داده در
 اوایل عهد خسرو زمان بیفکاله شتافت - جعفر خان ناظم آنجا بمابقه
 محبت و احسان والد مرحومش قدوم او را باعزاز تلقی نموده
 بداد و غنای نواده (که عمده ترین خدمات آن صوبه است) نامزد
 ساخته از بارگاه خلافت بخطاب امانت خان و اضافه مخصب امتیاز
 بخشید - و بعد از سهوی گشتن از بفوجداری محالات آن صوبه
 می پرداخت - (در سال ۱۱۵۷) هزار و یکصد و پنجاه و هفت
 دایمی حق را لبیک اجابت گفت - چهارمین میر محمد تقی
 قدویت خان - که عمده حقیقی این نگارنده باو منسوب است - در
 عهد خلد منزل ببخشیدگری بوهان پور سرافرازی یافت - در حادثه
 میر احمد خان ناظم آنجا (که در جنگ مرهه شهید شد) اکثر
 متصدیان آن بلده بگرفت و گیر آمدند - هر یک بریور رنگ از چنگ
 آن فرقه بد آهنگ رهائی جست - او از ساده لوحی خود را به بود
 و نموده مبالغه خطیر داد - و استخفاف بر خود نپسندید - اخلاف
 همه باقی ست *

* ارشد خان میر ابوالعلا *

همشیره زاده و خویش امانت خان خوافی ست - مدتها تعینات
 صوبه کابل ماند - و سال چهل و دوم جلوس خلد مکان بحضور
 رسید از انتقال کفایت خان بخدومت دیوانی خالصه سر عزت
 بمراقبت - و بشیوه امانت و دیانت و حسن سائی در کارها قسم

در مزاج پادشاه جا کوند که محسود اقوان گردیدن - از آنجا (که ملک
 ناتوان بین چیره دستی که را بدیده رضا نمی بیند - و همیشه سنگ
 تفرقه بر شیشه خانه مراد مردم میزند) (و زه چند بغواخت نفی
 نکشید - و با سوده دلی ده چند بر نیاردن - که بحکم کارکنان قضا و تدویر
 سال چهل و پنجم مطابق سنه (۱۱۱۲) هجری و یکصد و درازده
 هجری بخواب رایشین رفت - پسر کلانش میر غلام حسین است
 که بخطاب کفایت خان مخاطب گردیدن - ازو در پسر مانده بود
 یک میر هیدر که آخر خطاب پدر یافته - و دومین میر سید محمد
 که بخطاب جد خود نامور گشته *

• اسماعیل خان مکها *

سابق نوکر می سه بندی در ضلع کرناتک حیدر آباد میگرد - سال
 سی و پنجم جلوس خاند مکان حسب التماس ذوالفقار خان بهادر
 بمنصب پنجهراری پنجهزار سوار و خطاب خانی سو برافراخته
 همراه بهادر مذکور بهمهم کشایش قلعه خنچی مامور گردیدن - سال
 سی و هفتم چون در ایام محاصره قلعه مزبور میان محمد کام بخش
 و اسد خان و ذوالفقار خان صحبت به بیمزگی کشید ذوالفقار خان
 دسمن از محاصره برداشتن مصلحت رفت دیده افواج و اضراب را
 از مورچال طلبداشت - نام برده (که آن طرف قلعه جای مورچال او
 بود) زود نتوانست رسید - سختاکهورد و غیره مقاهیر (که در

(مأثر الامور)

افتهاز قابو بودند) در میان آمده با وی بجنگ پیوستند - از آنجا که جمعیت از قایل بود زخمی و اسیر مرهقه گشته یک سال مقید مانده بسعی اچم نایر (که از سابق شناسائی داشت) ^(۲) زر معتدبه داده از دست آنها مخلصی یافته سال سی و هشتم بعثیه بوسی خلافت آئینه بخت را جلاداد - و باضافه هزارى ذات و خدمت (اه داری) ^(۳) از انندی تا مرتضى آباد فرق عزت برافراخت - سال چهل و یکم بتعلقه فوجداری اسلام گذه عرف (اهیوی از تغیر عبدالرزاق خان لاری مشمول عواطف شد - سال چهل و پنجم بفوجداری بني شاه درک رایت بلند رنگی برافراشت - خاتمه ادوالش بنظر نیامده *

* ابونصر خان پسر شایسته خان *

سال بیست و سیوم جلوس خدمتگاه از تغیر لطف الله خان بخدمت عرض مکرر امتیاز پذیرفته سال بیست و چهارم (که سلطان محمد اکبر آثار بغی بعرضه ظهور آورد - و در رکاب پادشاه فوج کم بود - بنابران اسد خان بطلایه جانب تالاب بهکر مامور شد) از نیز بهمراهی خان مذکور دستوری یافت - پسترقور بیگی شده سال بیست و پنجم معزل گردید - پس از آن بنظم صوبه کشمیر شتافته سال چهل و یکم از آنجا تغیر گردیده بعزل مکرر خان بصوبه داری لاهور سرافتخار برافراخت - و بوجه از منصب افتاده سال چهل و پنجم

(۲) نسخه [ب] داشت از دست آنها (۳) نسخه [ب] از مندی تا مرتضى آباد *

مشمول عواطف شده از تغیر مختار خان به حکومت مالوه و از اصل و اضافه بمنصب سه هزار و پانصد سوار سرمایه اعزاز اندوخت - بعد از آن چندی تعینات موبه بنگاله بود - سال چهل و نهم بصوبه داری اوده و از اصل و اضافه بمنصب سه هزار و در هزار و پانصد سوار آئینه بخت را جلاداد - بعد از آن بر سرگذشت او اطلاع نشده *

* امان الله خان *

نمیره آله دردی خان عالمگیر شاهي ست - پدرش غالباً امان الله خان است پسر خان مذکور - که بعد فوت پدر بفوجداری نواحی آگره تعین گردیده خطاب خانی یافت - در سال بیست و دوم بفوجداری گوالیار مقرر شده در جنگ مورچال بیجاپور مردانه شریعت و ایهین در کشید - مشار الیه گویا خطاب پدر یافته بمنصب هزار و پانصد سوار در خانه زادان روشناس و منصبداران کار طلب امتیاز داشت - در اواخر عهد عالمگیری بهگرداری و جانبازی خویش پیش آمده بمرتبه امارت ارج پیما گردید - چون در آغاز سال چهل و هشتم پادشاه جهان آئین همت بتسخیر قلاع اشقیا گماشت از کشایش قاعه راجکدهه و پرداخته عنان عزیمت بانفتاح حصار تورنا (که چهار کرههی قلعه مذکور است) تاخت *

مشهور است که در اواخر عهد خلد مکان اکثر قلاع متعلقه سیوا

(که از دست گماشتگان او انتزاع شده) امرای تردد کار بتحصیل
 معرای خود (ز) به مستحفظان قلعه می رسانیدند - و آنها تسلیم
 قلعه می نمودند - و این ماجرا به کم و کاست بهادشاه میرسید
 چنانچه مکرر اتفاق افتاد که همان قدر مبلغ بعد فتح در انعام
 صاحب اهتمام غایت شد - مگر این قلعه - که بزور مردانگی و ضرب
 شمشیر بدست اولیای دولت قاهره آمد - تفصیل این اجمال آنکه
 تربیت خان از جانب دروازه بمورچال درالی نشست - و محمد
 امین خان بهادر از جانب دیگر راه برآمد بر محصوران محدود
 ساخت - سلطان حسین مشهور بمیر ملنگ از طرف و امان الله خان
 از سوئی گموجانفشانی بر بست - تا آنکه پانزدهم ذی القعدة سنه
 (۱۱۱۵) یک هزار و یکصد و پانزده هجری هنگام شب امان الله خان
 از طرفی که بود چند نفر پیاده مارلیه^(۲) را تحریض بران کرد که اولای
 از آنها وداع جان گویان تا سنگچین قلعه (سیده) مال یعنی کمند برسنگی
 محکم نمود - تا بیست و پنج نفر از آن جوق بمدد کمند بالای کوه
 الوند ماند برآمده داخل قلعه شدند - و آوازه گرفت و گیر در دادند
 خان مزبور و عطاء الله خان برادرش و چندی دست از جان شستها
 پاشنه کوب در رسیدند - و حمید الدین خان (که هر جانب کمین
 فرست جوین می گشت) بشنیدن این خبر بوضع پیش رفتها (بسمان
 در کمر بسته بعقب رسید - و دفعه کفار را که بمقارعت برخاستند

پتبع به دروغ آردند - و بقیة السیف بارک خریدند امان طلبیدند
 قلعه بفتح الغیب نامی گشت - و امان الله خان باضافه پانصدی
 دو صد سوار دو اسبه فرق اعتبار افراخت - و آزان بعد مورد اعطاف
 خسروانی گشته همواره بتلاشهای شایان در تقدیم امور ماموره انواع
 تحسین و آفرین می اندوخت - و باضافهای بی در پی چهره مباحثات
 می افروخت - پس از فتح واکندیره در جایزه نیکو خدمتی بعطای
 نقاره بلند آوازه گردید - و پس از واقعه ناگزیر خلد مکان همراهی
 محمد اعظم شاه از دکن بهندوستان شتافته در جنگ بهادر شاه
 زن و خوردن بهادرانه نموده زخمهای کاری برداشت - و حیات مستعار را
 بدرون نمود *

* ابراهیم خان *

خلف ارشد امیر الامرا علی مردان خان است - در سال
 بیستم و ششم سده (۱۰۶۳) هزار و شصت و سه هجری از پیشگاه
 صاحب قران ثانی از راه تفضل و مهربانی بخطاب خانی چهره
 کامرانی افروخته سرمایه شادمانی اندوخت - چون سال سی و یکم
 پدرش درگذشت از اصل و اضافه بمنصب چهارهزاری سه هزار سوار
 لوائ بلند نامی افراخت - و در محاربه سموگده در میمنه فوج
 داراشکوه منظم بوده بعد از شکست از نا تجویگی و کوتاه اندیشی
 رفاعت شاهزاده مراد بخش را موصول مقصود انگاشته برگزید - چه
 آن پادشاهزاده نخوت و غرور آماده از نابخردی و بیدانسی باشتهار

عارضه اعلیٰ حضرت خطبه و سکه در مملکت گجرات بنام خود
نموده خویشتن را مروج الدین نامیده پادشاه معتقل می اندیشید
و چاپلوسیهای مزدخانه عالم گیری و مواعید کاذبه عرقوبی آن مدبر
بخند کار (که باقتضای مصلحت وقت بآن خام خیال مملوک میشد)
بر روان پندار او افزوده غره تر ساخت - با آنکه پس از جنگ
داراشکوه و خلع اعلیٰ حضرت و سلب اختیار ایشان زمام (تقی و فتق
سلطنت من حیث الاستقلال بقبضه اقتدار عالمگیری در آمد - لیکن
آن سرشار نشه بیخردی و نادانی پی باصل کار نبرده بندهای
پادشاهی را بتجویز خطاب و باضافه ده پانزده بر مذاصب و مواجب
و انواع دلجوئی و استمالت جانب خود می کشید - ازین جهت
جمع گول همراهی او اختیار کردند - چون خلد مکان ازان اجتماع
نامفید و از حرکات بے اندازه آن ساده لوح بلید بحدوث آشوب
و فتن متفطن گشت در لباس دوستی کارش باتمام رسانید *

تبیین این اجمال آنکه روزی (که عالمگیر پادشاه بعزم تعاقب
دارا شکوه از اکبرآباد برآمد - و گذر سامی معسکر اتبال گردید)
مراد بخش از رفاقت پهلوانی نموده با بیست هزار سوار (که
فراهم آورده بود) در شهر متوقف گشت - مردم بسیاری بطمع جاه
و حشم از لشکر عالمگیری نیز جدا شده بدو پیوستند - و جمعیت او
سمت ازدیاد پذیرفت - خلد مکان کس فرستاده مستفسر وجه
تخالف و تقاعد از مرافقت شد - او پزیشانی را عذر خواه آورد

عزاق را برداشته آورد - درین وقت شیخ میر (که در کمین بود)
 با جمعی در رسید - از آواز سپهر و سلاح جوانان چون بیدار شد صحبتی
 دیگر مشاهده نمود - نفس سرد برآورده گفت که با همچو من
 درست اخلاص نرد دعا باختن و حرمت قرآن نداشتن سزوار نبود
 خلد مکان در آن وقت پس برده ایستاده بود - جواب داد که اصلاً
 در بنای پیمان فتور و راه نیافته - جان آن برادر مصون و مأمون است
 لیکن از باشد چند گرد شما جمع آمده - و کج تلاشی و بد معاشی با فراط
 کشیده - روزی چند پا در دایره انزوا کشیدن لازم - همان زمان مقید
 ساخته با دلیر خان و شیخ میر (دانسته دارالخلافه گردید - شهباز خان
 خواجه سرا (که منصب پنج هزاری داشت - و عمده دولتش بود)
 با در سه معتبر دیگر که همراه بودند گرفتار گشت - و لشکر او رفته
 خبردار شد که کار از دست رفته بود - ناچار هر یک بملازمت پادشاهی
 رسیده درخور مرتبه نوازش یافت - ابراهیم خان نیز به سجده گاه خجالت
 جنبه سالی سعادت گشت - اما در همان ایام بذایر جهتی از منصب
 معزول گشته در دارالخلافه بسالیانه موقوف گردید - و در سال دوم
 از پیشگاه خلافت بمنصب پنج هزاری پنج هزار سوار تحصیل افتخار
 نموده بصوبه داری کشمیر مامور شد - و پس از انتقال خلیل الله خان
 بصوبه داری لاهور نوازش یافت - و در سال یازدهم از تغیر لشکر خان
 بصوبه داری بهار مخصص گشت - و باز سال نوزدهم ترک نوکری
 کرده منزوی گردید - و در سال بیست و یکم از تغیر توأم الدین خان

بایالت کشمیر نامزد شد - و پس ازان بصاحب صوبگی مملکت وسیع
 بنگاله سرورافراخت - و چون در سال چهل و یکم دلازائی آن الکة فسیحه
 بشاهزاده محمد اعظم درمین خلف شاه عالم بهادر مفوض گشت ^(۲)
 از آن تغییر سپه دار خان بقظم الکة آباد شتافت - و پس ازان بحکومت
 لاهور امتیاز یافته سال چهل و چهارم چون آن صوبه بشاهزاده شاه عالم
 مقرر شد خان مزبور بحفاظت کشمیر (که آب و هوای آنجا بمزاج از
 خیل موافقت داشت) مامور گردید - و در سال چهل و ششم از تغییر
 وکلای شاهزاده محمد اعظم شاه (که بدرخواست خود حضور طلب
 گشته بود) بدر و بست صوبه احمدآباد گجرات بدر تفویض یافت
 و بنابر بعد مسافت (که تا رسیدنش مدتی میکشید) شاهزاده
 بیدار بخت ناظم مالوه بحراست آن صوبه تعیین شد - و پس از رسیدن
 ابراهیم خان باحمدآباد (که هنوز جا گرم نگرفته) شاهزاده که انتظار او
 داشت از بیرون شهر کوچ هم نکرده بود که خبر واقعه خادمکان رسید * ^(۳)
 گویند ابراهیم خان (که خون را اعظم شاه می گرفت) فوراً
 بشاهزاده مبارکباد گفته فرستاد - بیدار بخت در جواب گفت
 که قدر عالم گیر پادشاه را ما میدانیم - چه شد که یک چنده
 فلک بکام ما گردید - الحال مردم خواهند دانست که بکدام دیوانه
 سرور کار می افتد - پس از آنکه خادم منزل بخت آرای سلطنت شد ^(۴)

(۲) نسخه [ب] . محمد مهیم (۳) نسخه [ج] . ندرده بود (۴) نسخه

[ج] سرورکار افتاد .

محمد عظیم الشان بسبب ناخوشی بنگاله اراده اخذ و جر از
داشت - خانخانان مرععات خاندان و عمدگی او مظلوم داشته غایبانه
واسطه کارهایش گشت - و از پیشگاه خلافت بازسال فرمان صوبه داری
کابل و عذایت خطاب علی مردان خان مورد فوازش ساخت - خان
مذکور پیشاور شتافته توقف گزید - اما بند و بست آن صوبه بقسمی
که بایست از صورت نگرفت - لهذا صوبه داری آنجا بذامر خان
قرار یافت - او بابراهم آباد سودهره (که سی گروهی لاهور است
و بطریق وطن داشت) آمده چند ماهی گذشته بود که باجل طبعی
در گذشت - خلف رشیدش زبردست خان است - که در ایام
صوبه داری پدر خود در بنگاله بر رحیم خان نام افغانی (که سر فسان
برداشته خود را (حیم شاه نامیده بود) قوچ کشیده جنگ صعب
رو داد - و افغان مزبور شکست فاحش یافت - و سال چهل و دوم
عالم گیری بنظم صوبه اوده و از اصل و اضافه بمنصب سه هزار
دو هزار و پانصد سوار و سال چهل و نهم از گذاشت محمد اعظم شاه
بنسق صوبه اجمیر و از اصل و اضافه بمنصب چهار هزار و سه هزار
سوار قاضی قابلیمت آراست - و دیگری یعقوب خان است که در
عهد خلد منزل بنیابت آصف الدوله صوبه دار لاهور شده بود - و پس
از فوت پدر بخطاب ابراهیم خانی امتیاز یافته - گویند بشاه عالم

(۲) در [بعضی نسخه] نگذشته بود (۳) نسخه [چ] زبردست خان است

که احوالی علیحدہ تحریر یافته و دیگری یعقوب خان است که

نگینے یمنی گذرانده بود - که جرم ذاتی او نقش الله و محمد و عالی
اعتداده - هر چند پژوهش رفت که شاید عمای باشد آخر باتفاق
مبصران مشخص شد که اصلی ست *

* احسن خان سلطان حسن *

عرف میر ملنگ همشیره زاده محمد مراد خان است - از
روشناسان بارگاه عالمگیری بود - و بمقصی درخور سرفراز - سال پنجاه
و یکم چون پادشاه در خود آثار ضعف و از محمد اعظم شاه (که نام
بشجاعت بر آورده - و امرای صاحب مدار را رام ساخته) نسبت
بکم بخش رو به اعتدالی مشاهده نمود از اینجا که پاس شاهزاده
در مد نظر داشت نام برده را ببخشی گری او برنواخته در بار
خبرداری تاکید فرمود - لهذا او همواره کمر بسته در سواری آمد
و رفت در بار اهتمام قرار واقع می کرد - محمد اعظم شاه مکرر
شکایت او با پدر ظاهر ساخت - فایده نبخشید - آخر بزیارت النساء
بیگم همشیره اعیانی خود شقه نوشت - و در آن مذرج نمود که
تدارک شوخی آن بآداب کار نیست - اما پاس حضرت مانع است
پادشاه بعد ملاحظه در جواب شقه دستخط فرمود که این همه
مغایب هراس نشود - محمد کام بخش را جائی رخصت می نمایم
پس ازین شاهزاده مرقوم را اسباب سلطنت عنایت کرده بجانب
بیجاپور فرستاد - پس از وصول بقلعه پریزده چون خبر ارتحال
پادشاه رسید اکثر امرای متعینه بآطلاع برخاسته رفتند - سلطان

محسن در جذب قلوب مابقی کوشیده بعد رسیدن بیجاپور سعی
 جمیله بکار برد - که سید نیاز خان قلعه دار کلید سپرده بملازمت
 پیوست - شاهزاده او را بمنصب پنجهزاری و خطاب احسن خان
 و خدمت میر بخشی گری سر باند گردانید - و چون شاهزاده از
 بیجاپور کوچیده گایرگه را بتصرف آورده بر واکنکره (که باز بتصرف
 پیرما نایک زمیندار رفته) آمد در تسخیر آن هم خان مذکور ترددات
 بتقدیم رسانید - پسترسر شاهزاده را بطریق توره همراه گرفته بر سر
 کرپول رفت - و از آنجا زر گرفته بجانب ارکات (که داور خان پندی
 بقوجاری آنجا می پرداخت شتافت - و دقیقه از دقائق خبرخواهی
 شاهزاده فرود گذاشت - و با قلمت زر و عسرت بر لشکر بانصرام مهمات
 طریق جانفشانی پیمود - و باز بشاهزاده ملحق گردید - پس از رسیدن
 بچهار منزلی حیدرآباد در استمالت رستم دل خان سبزواری (که
 صوبدار آنجا بود) پرداخته او را بملازمت شاهزاده آورد - چون حکیم
 محسن خان مخاطب بتقرب خان (که بیایه وزارت امتیاز داشت)
 بهحسن خان شیوه حسد (که خانه برانداز دولتهای کهنه است)
 ورزیده همیشه شاهزاده را حرفهای بی اصل رسانیده خاطر او را
 از خان مزبور متنفر می ساخت دران ایام (که مابین خان مذکور
 و رستم دل خان مراسم جوشش نظر بدولتخواهی شاهزاده بیش
 از پیش مرعی بود) تقرب خان ظاهر نمود که اینها در فکر و مشورت

دستگیر ساختن حضرت اند - شاهزاده (که در اصل مزاج بسودا
مجبور و دران ایام از کثرت افکار آن نشه در بالا گردیده بود) پس از
کشتن رستم دل خان (که در احوالش مبین شده) خان مزبور را از خانه
طاییده محبوس ساخت - و بانواع تعذیب روانه ملک عدم گردانید
گویند هرچند مردم پیش ازین واقعه باو خبر رسانیدند (که شاهزاده
در تدبیر حبس شماست) از (که همواره مساک دولتخواهی
می سپرد) قبول این معنی نکرد - این مقدمه در سنه (۱۱۲۰) هزار
و یکصد و بیست هجری بتوقع آمد - برادر کلانش میر سلطان حسین
سال دوم بهادرشاهی بدولت ملازمت رسیده بمنصب هزاری در هند
سوار و خطاب طالع یار خان چهره عزت برافروخت *

* امیر خان غندهی *

میر عبدالکریم نام داشت - پسر امیر خان بن امیر ابوالقاسم
نمکین مشهور است - چون جدش را ناحیه بهکر در ایام حکومت
خویش دلنشین افتاد دران گل زمین طرح وطن ریخته عاقبت غاده
خود را بر ساخت - پدرش نیز در ایالت قنده بمقتضای اجل جان
سپرده در جوار والد خویش مدفون شد - ازین جهت مسقط الراس
و محلی نشو و نمای اکثر ازین خاندان آن مرز و بوم است - لهذا
بعندهی زبان زن گردیده - و الا اینها از سادات هرات اند - چنانچه
در احوال نامه نیاگانش مبرهن گشته - و نیز در ترجمه امیر خان

مرحوم گذشته - که او مثل پدر خود کثیر الاولاد بود - و در سن
 صد سالگی هم از توالت و تغاسل باز نایستاده - میر عبد الکرم
 کوچک ترین برادران است - [از آنجا] که برای خدمت حضور
 سلاطین (که معبر بخوامی ست) جز امرا زادگان و خانه زادان معتبر
 شایستگی ندارند [مشار الیه در بدر حال بخوامی اختصاص گرفت
 و پس از آن بسپرداری خواصان سرافرازی یافت - و چون عروج دولت
 و معون ثروت در طالع او مودع دست تقدیر بود در سال بیست
 و پنجم (که بلده اوزنگابان بقدم سعادت لزوم پادشاهی خجسته بنیاد
 گردید) موصی الیه منظور نظر تربیت خسروانی گشته بخدومت
 داروغگی جا نماز خانه اعتبار قرب خدمت اندوخت - و پستور
 خدمت امانت هفت چوکی بانضمام جا نماز خانه یافت - و چون
 پیش آمد و ترقی او مرکوز خاطر پادشاهی بود داروغگی نقاش خانه
 نیز تفویض پذیرفت - و در آخر سال بیست و هشتم بتقصیر معاتب
 شده از داروغگی جا نماز خانه معزول گردید - و چون در سال بیست
 و نهم شاهزاده شاه عالم بهادر با خانجهان بهادر اقواج ابوالحسن والی
 قلنگ را زده و برداشته بلده حیدرآباد را بتصرف در آورد مصحوب
 مشار الیه خلعت و جواهر پادشاهزاده و امرای عظام متعین (ارسال
 یافت - چند که دیگر هم از روشناسان) که هر کدام بکاره مامور
 شده بود) با هم یکتائی در زیده براه افتادند - چون بچهار کورهی
 حیدرآباد رسید شیخ نظام حیدرآبادی با جمعی ریخته همراهان را

عرضه تلف گردانید - نجابت خان و اصالت خان (که قلیچ خان
 ناظم ظفرآباد برسم بدرقه داده بود) بمسابقه معرفتی (که با مخالف
 داشتند) بدر پیوستند - جواهر و خلع مرسله و دیگر اسباب و متاع
 سوداگری و رهگذاری مردم (که قافله گویان همراه شده بودند) بغارت
 رفت - میر عبد الکرم را (که زخمی شده در میدان افتاده بود)
 دستگیر کرده نزد ابوالحسن بردند - پس از چهار روز او را از گلکنده
 بحوالی حیدرآباد بمعسكر شاهزاده رسانیده خود را یکسو کشیدند
 محمد مراد خان حاجب خبر یافته بخانه خود برد - و بانواع داجوئی
 پیش آمد - و بعد التیام زخمها ملازمت پادشاهزاده نمود - و احکام
 ارشاد پیام (که بگذارش زبانی حواله او بود) برگذارن - و از خدمت
 ایشان رخصت شده با خانجهان بهادر (که طالب حضور شده بود)
 بآستان سلطنت جبهه ساز گردید - و در ایام محاسره گلکنده چون
 شریف خان کورده گنج اردو بتحصیل جزیه هر چهار صوبه دکن
 رخصت یافت خدمت کردگی گنج به نیابت خان مذکور ضمیمه
 خدمتش گردید - و در همین ایام دادرنگی جرمانه نیز بوی تعلق
 گرفت - و در سال سی و سیوم بجایزه نیکو خدمتی کورده گنج (که
 فوادانی و ارزانی برابرقحط و غلای حیدرآباد نمود فاحش کرد) در
 بارگاه خلافت مستلزم مجری گردیده بخطاب ملتفت خان مورد
 التفات شایان گشت - بعد ازان از انتقال خواجه حیات خان خدمت

ابدار خانه نیز بار مفروض شد - و در سال سی و ششم بخدومت
 قرب رتبت داروغگی خواصان از انتقال انور خان پسر دژیر خان
 شاهجهانی و از اصل و اضافه بمنصب هزارگی سر عزت برافراخته
 در تقرب و مزاج دانی محسوب امائل شد - و در سال چهل
 و پنجم بخطاب خانه زاد خان تحصیل ناموزی نمود - و پس از آن
 از کمال عزایت بافزایش لفظ میر بر خانه زاد خانی چهره عزت
 افروخت - و بعد آن بخطاب میر خان مخاطب گردید - و در سال
 چهل و هشتم پس از تسخیر حصار تورنا بخطاب موروثی پدرش
 امیر خان سر بارچ ناموزی سود - و در آنوقت بر زبان پادشاه گذشت
 که پدر شما میر خان (که امیر خان شد) در برابر الف یک لک روپیه
 در جذاب اعلی حضرت فردوس آشیانی پیشکش کرده بود - شما
 چه می گذرانید - عرض نمود هزار هزار جان فدای ذات مقدس باد
 جان و مال همه تصدق حضرت است - روز دیگر مصحف مجید
 بخط یاقوت از نظر گذرانید - فرمودند چیزی گذرانید که دنیا
 و مافیها بهای آن نتواند شد - بعد فتح واکگیره بافروزی پانصدی
 از اصل و اضافه بمنصب سه هزارگی کامیاب دولت گردید - و در
 اواخر عهد خالد مکان مقرب آن حضرت خاقان بود - و در مصاحبت
 و محرمیت فوق نداشت - چه شب و روز بیاریابی حضور تفوق
 می اندوخت - در مآثر عالم گیری آورده که در مقامات دیوایور
 سه گروهی واکگیره انحراف بمزاج پادشاه عارض شد - و اشتداد

و استیلاى آن بجائے رسید که گاه گاه مدهوشی (رمیداد - از اینجا) که
 سن بخود رسیده) یا همه تمام بمردم (ز آوردن - نزدیک بود که از هول
 آن حادثه ملک بهم برآید) *

امیر خان نقل کرد که روزی درین ایام در نهایت ضعف زیر

* بیت *

لب میگفتند *

* بهشتاد و نود چون در رسیدی *

* بسا سختی که از دران کشیدی *

* وز اینجا چون بصد منزل رسانی *

* بود مرگے بصورت زندگانی *

صرا که گوش بران افتاد زرد بعرض رسانیدم - که حضرت سلامت
 شیخ گنجه (رحمه الله) برای تمهید یک بیت این همه ابیات گفته

* بیت *

و آن این است *

* پس آن بهتر که خود را شان داری *

* دران شادی خدا را یاد داری *

فرمودند باز بخوانید - چند مرتبه تکرار یافت - اشاره رفت نوشته

بدهید - نوشته دادم - مدتی می خواندند - توانایی بخش تو

عطا کرد - صباح آن بدیوان مظالم برآمدند - فرمودند که بیست شما

مارا محبت کامل داد - و طرفه طاقتی بجان ناتوان آورد - خان مذکور

بجودت فهم و حدت ادراک و شگرفی حیثیت و بلذتی استعداد (که

ازان بقایلیت تعبیر رود) ممتاز بود - در محاصره بیجاپور روزی

[که پادشاه برای ملاحظه دهممه (که برابر گذرگاه قلعه بوده بودند)
سوار تخت روان تا گذار خندق شریف آورد - و از جانب قلعه
گولهای توپ چرخ آشوب از بالای تخت میگذشت] مشار الیه
(که در آن وقت داروغه جانماز خانه بود) هنوز با بعمره اعتبار
۱۰۹۹

نگذاشته بداهه مصرع تاریخ * فتح بیجاپور زودی می شود *

بر پارچه کاغذی بقلم سرب نوشته از نظر گذرانید - پادشاه بفال نیک
برگرفته فرمودند - خدا کند چنین باشد - در همان هفته افتتاح قلعه
صورت انصرام گرفت - و بعد تسخیر حصار گلکنده * مصرع *
۱۰۹۹

* فتح قلعه گولکنده مبارک باد * تاریخ یافته

از پیشگاه خلافت مورد تحسین گشت - و چون مواد پندار
و خود آرائی آماده داشت کله گوشه نخوت بر سر بیازی
کج میگذاشت - و با کم منصوبی از جمیع نوئیذان بلند مقدار یکسر
و گردن بر خود می بالید - امیرزادهای خاندان در جلو راه میرفتند
نگاه درست بجانب کسی نمیکرد - نقش اعتبارش در بارگاه سلطنت
آن چنان بر کرسی نشست که عمدها دست نگر و منت پذیرار
بودند - چون حکم شده بود [که سوای کسی (که پالکی بار از سوار
پادشاهی عذایم شده) دیگری از پادشاهزاده و امرا پالکی سوار
در کلال بار نیاید] پس از چند روز جمله الملک اسد خان و او (که
در آنوقت ملتفت خان بود) با مجازت سوار آمدن فرق افتخار افرایند
بعد از آن بهره مند خان و شخصی خان و روح الله خان مجاز گشتند

ازین جا رتبه او توان شفاخت - که چه قدر در دل پادشاه جا کرده
 در دیانت هم قدم میگذاشت - اهل روزگار بفرومایش او جنس
 هر دیار بقیمت نصف و ثلث ارسال می کردند - دیده و دانسته
 نگاه می داشت - و در درده قدغن استیعاب حصص ارز می نمود
 و بعد ارتحال خلد مکان همراه محمد اعظم شاه رفته چون صاحب
 جمعیت و فوج نبود در گوالیار همراه بنگاه ماند - و پس از آنکه
 تخت خسروی به جلوس بهادر شاه زیبایش گرفت و امرای عهد سابق
 از مخلص و مخالف بافرزندی مفاصم کام دل اندوختند او نیز
 از اصل و اضافه بمنصب سه هزار پانصد سوار مورد مرحمت شد
 لیکن آن قرب و مصاحبت کو - و آن ناز و تبختر با که - ناچار
 بقلعه داری اکبر آباد در ساخته گوشه گزید - و از نا دیدنیها و دست
 منعم خان خانانان (که در اعلیت و مروت یکدای روزگار بود) از
 دیرین بزرگداشتها صوبه داری آگوه نیز بوی تفویض نمود - و پستر
 از صوبه داری معزول شده بقلعه داری میگذرانید *

چون در اواسط عهد محمد فرخ سید پادشاه مرحوم بظاہر استقلال
 سادات باره رهنه بامور سلطنت راه یافته باقتضای مصلحت
 پیش آمد امرای عالمگیری در افتاد عذایت الله خان و حمیدالدین
 خان بهادر و محمد نیاز خان همه بتازگی مورد نوازش گشتند
 خان مذکور را نیز از آگوه طلب حضور نموده بداد رنگی خواصان

ممتاز گردانیدند - و پس از خلع آن پادشاه مرحوم چون زمام سلطنت بقبضه اقتدار سادات باره در آمد او را از تغیر افضل خان صدرالصدر خدمت مدارت کل نامزد کردند - گویند قطب الماک بمراعات پیشین رتبه تعظیم و توقیر او از دست نمیداد - و هر گوشه مسند خود می نشانید - در همین ایام داعی حق را لبیک اجابت گفت - پسرانش هیچ کدام رشده نکرده با اندوخته پدر بسود نمودند مگر ابوالخیر خان - که بذایر قرابت با خاندان خواجه عام در عهد پادشاه مرحوم خطاب خانی یافته جمعیت و دستگاه داشت و همراه خان مزبور بسر می برد - میر ابوالوفا ندیر ضیاء الدین خان برادر کلان امیر خان نسبت به پسران او نای داشت - و در اواخر عهد خلد مکان بداد و عقی جانمار خانه درجه اعزاز می پیمود - و قابلیت و استعداد او ذهن نشین پادشاه بود - چنانچه روزی عرضه داشت پادشاهزاده بهادر شاه بخط رمز از نظر گذشت - چون رمز معلوم نمیشد پادشاه بیاض خاص بمیر مذکور حواله نمود - که ما دوسه رمز واضح نوشته گذاشته ام - آنرا با این سنجیده استنباط مطلب نمایند - ^(۲) مشار الیه بیداری دقت نظر و سرعت فکر رموز مسطوره مسطوره باستخراج آورده مضمون عرضه داشت را نوشته گذرانید - و درجه استعسان یافت *

• آصف الدوله جمله الملک احمد خان •

محمد ابوالهیم نام پسر ذوالفقار خان قرمانلو ست - نواسة

(۲) نسخه [ب] رموز مسطوره باستخراج •

صادق خان میر بخشی و خویش یمن الدوله آصف خان میشد - از
 حدائث سن و ربعان شهاب بحسن صورت و تناسب ظاهری منظور
 مراجع و عواطف اعلیٰ حضرت بوده در هم سالان و اقوان امتیاز
 تمام داشت - سال بیست و هفتم بخطاب اسد خان و خدمت
 آخته بیگی نوازش یافته آخرها ببخشی گری دوم پایه اعتبار
 افراخت - چون سریر خلافت بجایوس عالم گیری مزین شد مشمول
 عزایمت گشته مدتها سرگرم بخشی گری دوم بوده سال پنجم بمنصب
 چهار هزاره در هزار سوار تحصیل افتخار نمود - سال سیزدهم بعد
 فوت وزیر معظم جعفر خان بتفویض نیابت وزارت و مرهمت
 خذجر مرصع و در بیوه بان بدست خاص مباحات اندوخت - حکم
 شد که رساله پادشاهزاده محمد معظم نویسد - و مهر پادشاهزاده
 دیانمت خان پنجم هی کرده باشد - و در همین سال از بخشیگری دوم
 معزول گشته در سال چهاردهم از انتقال لشکر خان باننصاب خدمت^(۲)
 میر بخشی گری اعلام سوافرازی برافراخت - و غره ذی الحجه سال
 شانزدهم اسد خان استعفا نیابت نمود - حکم والا پیرایه مدور
 گرفت که امانت خان دیوان خالصه و کفایت خان دیوان تن
 یائین تر از مهر دیوان اعلیٰ مهر خود کرده مهمات دیوانی سرانجام
 دهند - دهم شعبان سال نوزدهم آن خان ستوده اطوار باز بنوازش
 دوات مرصع کار و خدمت جلیل القدر وزارت اعظم بلندنامی یافت

و آخر سال بیستم (که خانجهان بهادر کوکلتاش از دکن معزول
و معائب گردید - و تا تعیین صوبه دار نظم مهمات آنجا بدلیور خان
فامزد گشت) جملة الملک با لشکر فرادان و سامان شایان بدکن
رخصت یافته بخجسته بنیاد رسیده بود که برخی اخذ و جر بعرض
پادشاه رسید - شاه عالم بنظم دکن مرخص شد - و اسد خان برگشته
در مبادی سال بیست و دوم در کشن گدھے مضاف صوبه اجمیر ملازمت
نمود - و چون سال بیست و پنجم ریایات پادشاهی بمالاش سنبهای
بهونسله (که پادشاهزاده محمد اکبر را در ملک خود جای داده بود)
بعزیمت دکن در اهتزاز آمد جملة الملک را با شاهزاده عظیم الدین
در اجمیر گذاشتند - تا راجپوتیه دران نواح غبار شورش نتوانند
برانگیخت - پس ازان در سال بیست و هفتم در احمد نگر بتقبیل
عبد خلافت جبهه افروز گشته بعد فتح بیجاپور بعزایت مسند
وزارت با تکیه گاه زربفت و سوزنی چکن دور مربع نشین چارباش
استقلال گردید * * ع * زیبا شده مسند وزارت * تاریخ است
و پس از کشایش قلعه گلکنده باضافه هزار سوار بعلو مراتب
هفت هزاره هفت هزار سوار مرقی شد - و سال سی و چهارم
به تنبیه غنیم آن روی دریای کشنا و انفتاح قلعه نندبال عرف غازی پور
و نظم و نسق بالاگهات کرناٹک حیدر آباد تعیین گشت - جملة الملک
بعد تصرف نند بال در کرپه (که سرحد کرناٹک است) چهاونی
داشت پادشاهزاده محمد کام بخش از حضور بانقراغ قلعه واکنبره

دستوري يافت - چون روح الله خان بانصرام آن مهم مامور شد از
بامتثال حکم جهان مطاع بکمک جملة الملک عزان توجه انعطاف
داد - پس از وصول موکب شاهي بکريه سال سي و هفتم حکم (سيده
(۲)
که هردر بکمک ذوالفقار خان (که محاصره خنچي دارد) متوجه شوند
بعد از رسيدن آنجا بذاير لخته دواعي ميان پادشاهزاده و جملة الملک
ونجسه واقع شد - و بسمایم بدسگالان فتنه يزه سرگراني و آشفتگی
طرفين گرمي گرفت - جملة الملک بدست آريز مراسلات مخفيه
پادشاهزاده (که با رای قلعه نشين بوساطت بعضی ناعاقبت اندیشان
درميان داشت) بحضور نوشته مجاز گردید - که راز دلپست بودند يله
شب و روز حلقه در خانه پادشاهزاده بوده بخصيت اسد خان
سوازي و ديوان و آمد و شد مردم بيگانه نشود - درين اثنا از جاسوسان
قلعه در متحقق گشت - که کام بخش بذاسازي و رغم جملة الملک در
شب تار قرار رفتن قلعه داده - لهذا اسد خان بکنگاش ذوالفقار خان
و ساير سرداران لشکر فوج محاصره قلعه را بيگاه طلبیده گستاخانه
بخانه پادشاهزاده درآمده نظر بند ساخت - و از خنچي برخاسته
حسب الحکم کام بخش را روانه حضور نمود - و خود چندی در ساگر
توقف ورزید - پس ازان طلب حضور گشته از مقدمه کدورت اسر
پادشاهزاده راعمه بسيار بخاطرش جا داشت - درز ملازمت چون

(۲) در [بعضی جا] خنچي نوشته (۴) نسخه [۱] که بارامای

قلعه نشين (۴) نسخه [ج] مکرر - و در [بعضی نسخه] مکرر

بسلامگاه رسید مانتفک خان داروغه خوامان قریب تخت استاده بود
آهسته خواند * * ع * * در عفو اندلست که در انتقام نیست *
پادشاه فرمودند که بجا خواندید - اجازت قدمچوس داده محفوف
عواطف ساختند *

و چون خلد مکان در سال چهل و سیوم سده (۱۵۱۰) یک هزار و ده
هجری پس از اقامت چهار ساله در اسلام پوری معروف بهرم پوری
بعزیمت حق طوبیت جهاد بتسخیر قلاع و تخریب آلکه سیوای بهونسله
قدم جهان کشا در رکاب یک (ان گیتی نورد گذاشت نواب قدسیه
زینت النساء بیگم را با خدمه محل همانجا نگاهداشته اسد خان
بحراست و حفاظت تعیین گردید - و در سال چهل و پنجم مبادی
مهم کهیلنا حسب الطلب از بنگاه باستلام آستانه انبال آشیانه
شرف اندوخته بخطاب امیر الامرا چهره امتیاز افروخت - و فتح الله
خان و حمیدالدین خان و راجه جیسنگهه بسرکردگی از تعیین تسخیر
آن قلعه فلک شکوه گشتند - بعد فتح چون کسله عارض مزاج امیر الامرا
گردید حکم عزایمت شیم عز صدر یافت که از طرف اندرون دیوان
عدالت (که بموجب حکم بدیوان مظالم موسوم گشته) برآه (و برآمده
در کتیره بتفاوت یکذرع زینة حجره بنشینند - تا سه روز نشست
پس ازان حکم شد که عصا بدهند - بعد از تحال خلد مکان پادشاهزاده
محمد اعظم شاه نیز باعزاز و احترام او کوشیده در امر وزارت
استقلالش افزود - و چون از گوالدار متوجه جنگ بهادر شاه شد

اسد خان را با بنگاه و همشیره اعیانی خود زیست النساء بیگم (که
 خلد منزل مخاطب به بیگم صاحب نمود) در آنجا گذاشت - چون
 نسیم فیروززی از صهبای اوزدی عزایت پیروچم بهادر شاه وزیر آن شاه
 صورت کیش حاکم آئین نظر بر دیرین بزدگی و قدم اعتبار او از راه
 فوازش طلب حضور ساخت - برخه دار پادشاه قرب گفتند که با اعظم شاه
 شریک غالب جمیع کارها از بود - فرمود که در آن آشوب اگر پسران ما
 در دکن می بودند بتقاضای وقت رفاقت عمومی خود می نمودند
 بعد ملازمت بخطاب نظام الملک آصف الدوله و خدمت و کالت (که
 در سوائف ایام صاحب اختیار جمیع سهام مالکی و مالی میشد)
 و نواختن نوبت در حضور سر عزتش از فاک برین گذرانید - و چون
 پادشاه رعایت خاطر منعم خان خانخانان (که حقوق بسیار ثابت کرده
 وزیر اعظم بالاستقلال بود) ^(۲) اهم می شمرد و وزیر باید که سر دیوان
 ایستاده کاغذ بدستخط وکیل مطلق رساند چنانچه یگان دفعه
 بعمل آمد و این معنی برخانخانان گواهی کرد لهذا مقرر شد
 که آصف الدوله که کپور سن دریافته مشغول عیش و نشاط است
 بشاهجهان آباد رفته بفراغت و آسودگی بگذرانند - و کالت را زیاده
 ذوالفقار خان سرانجام نمایند - ایکن در جنب اقتدار خانخانان سوای
 صبر و کالت (که بر اسناد و احکام بعد مهر وزارت میشد) دیگر امری
 در و کالت نماند - آصف الدوله در دالال الخلافه پنج وقت نوبت

کامراني نواخته زیسته گوارا و عاقبت مهیا داشت - چون نوبت سلطنت
 به جهاندار شاه رسید و ذوالفقار خان رائق و فائق خلافت گردید
 مراتب نوکری از میان برخاست - هر سه باری که بدو بار رفت
 پالکی سواره بدیوان نام فرود آمده متصل تخت نشست - پادشاه
 در مخاطبات عمو می گفت - پس از آنکه جهاندار شاه از آگوه
 شکست خورده گریخت و یکسر بخانه آصف الدرایه رسید خواست
 قایم دیگر باره ساز و سرانجام فراهم آورده بکارزار پردازد - ذوالفقار
 خان نیز رسیده درین کار مبالغه از حد برد - اسد خان (که مرد
 تجربه کار کهنه در کار و نیک نفس عاقبت طلب بود) راضی نشده
 پسر گفت - که معزالدین بادمیان خمر و انهماک لهر و لعب
 و سغله نوازی و ناقدر شناسی قابل فرمان (دائی نهانده - چه لازم
 که چنین کسی را بطرف برده فساد تازه بر پا و فتنه خوابیده بیدار
 کنیم - و باعث خرابی ملک و تضییع عالم شویم - خدا عالم است
 که مآل کار بجا منجر شود - هر که از نژاد تیموریه سر بر آرا گردن
 ما و شما را اطاعت او لازم است - همان روز او را مقیم ساخته بقلعه
 فرستاد - و ندانست که تقدیر بر تندبشوش میخندد - و این مآل گزینی
 و عاقبت اندیشی موجب افشای جان شیرین پسر و زوال آبرو و دولت
 هوزوئی از گردن - اما چون استطلاع بتقدیر و دیده در پی پسران آن
 مقدر بشر نیست آدم بیچاره بدان جهت ملوم و مطعون چرا باشد

بایست وقت و صلاح مال همین بود - مگر گویند که حمیت و غیرت
یا عرف و طبیعت بل انصاف و صروت اقتضای آن نمیگرد که پادشاه
هزد با این همه حقوق و نوازش در چنین وقتی حادثه زده با اعتماد او
بخانه اش در آید - و استشاره احوال خود کند - او را گرفته بدشمن
دهد - که با سوء حال بکشد - اگر خود از پیروی قاب قطره و پویه
نداشت بآنها را میگذاشت - بهر دشت و صحرا که قاعد ادبارشان
میکشید می شتافتند - و خود زیاده بر آنچه کشید می کشید - بهر
تقدیر محمد فرخ سیر چون دید که شاه و وزیر مدبر تباہ هوش
بدار الخلافه رفته - و بادا بطرف سرکشند - و فتنه نو برخیزد
معرفت میرجماله سمرقندی باستمالت نامه های پیدایی بنام پسر
و پدر بانواع نوازش و چاپاوسی دل و سواس زده هر دو را مطمئن
ساخت - گویند سادات باره (که درین امور شریک مصلحت پادشاه
نبودند) تا اینجا نمی دانستند - بلکه یقین داشتند که اینها بعرضه
خواهند درآمد - چرا صفون احسان خود نباید کرد - پیغام کردند
که بمعرفت ما ملازمت نمایند - تا ضرورت بحال شما نماید نگردن
چون کار کزان تقدیر در فکر دیگر بودند پدر و پسر با اعتماد مواعید
عزوبیه پادشاهی غره گشته اعتنا بسادات باره نکرده رجوع بآنها
کسر شان خود دانستند - میرجماله چون از پیغام سادات مطلع شد
شتابان تقرب خان شیرازی را نزد آصف الدوله فرستاد که اگر استرضای
پادشاه مطلوب است زینهار بقطب الملک و امیر الامرا متوسل نشوید

گویند که تسم قران هم در میان آورد - هرگاه پادشاه بباره پلای دهایی رسید
 آصف الدوله با ذوالفقار خان بطمانیت تمام رفته ملازمت نمودند
 پادشاه بعنایت جواهر و خلعت و کلمات نوازش تسلی بخش
 گشته رخصت نمود - و فرمود که ذوالفقار خان بنا بر مصلحت
 برخی امور حاضر باشد - آصف الدوله نگاهش مال از سیمای حال
 در یافته با دل زار و چشم خون فشان بخانه آمد - همان روز ذوالفقار
 خان را قسمی که در احوال او تحریر یافته کشتند - فردای آن اسد
 خان را محبوس ساخته خانه اش بضبط در آورده چیزی نگذاشتند
 و صد روپیه یومیه جهت اخراجات او از سرکار پادشاهی قرار یافت - در
 جشن جلوس خواستند جواهر خلعت برای او بفرستند - حسین علی
 خان امیرالامرا استدعا نمود که خود ببرد - گویند امیرالامرا بهمان
 دیرین روش آداب بتقدیم رسانید - او هم بدستور قدیم در محیی
 و ذهاب دست بر سینه گذاشته پان بدست خود داده رخصت کرد
 و در سال پنجم سنه (۱۱۲۹) هزار و یکصد و بیست و نه بعمر
 نود و چهار سالگی ازین دار پر ملال درگذشت - چنین اسیر نیک طینت
 کم آزار و متحمل با وقار بحسن صورت و نیکوئی شیم (که
 با زبردستان برفق و مدارا و با هم چشمان بشان و تمکین باشد)
 در امرای قریب العهد دیگرے نگذشته - از ابتدای نشو و نما
 بکامیابی و کامرانی بسر برده همواره بطاس مراد در شش میزد
 (۲)

نراد دغاباز فلک دست آخر بار کج باخت - و قزاق انقلاب نزدیک
بمذول بر امن آباد جمعیت از در اسبه تاخت - از چرخ بے صورت
صبح نشاطی ندید که شام کدورتها سر نزد - و لقمه حلوائے بکام
نریخت که صد نواله زهر نیامیخت - این وفادار شمن با که پیوست
که نگسیخت - و با هر که نشست زود برخاست * بیت *

* پشیمان می شوم زود از عطای خویشتن گردون *

* چو خور گر قرص ناله صبح بخشد شام میگیرد *

از خوبیهای جملة الملک نقل کنند که چون خلد مکان در سال چهل
و هفتم بعد تصحیر قلمه کفدانه موسوم بدخشونده بخش باراده^(۲)
انقضای برشکال در محلی آباد پونا آمد کجف ما اتفق دایره امیرالامرا
در زمین پستے واقع شد - و خیمه عنایت الله خان دیوان خالصه
و تن بر مکان مرتفع - پس از مرور چند روز (که خان مزبور جای
سرابردن محل سرا محوط هم ساخته بود) نسبت خواجه سرای
امیرالامرا (که صاحب لختیار سرکار او بود) گفته فرستاد - که ازین مکان
بر خیزید - که خیمه نواب ایستاده خواهد شد - خان گفت خوب است
اما مهلتی بدهند تا جای دیگر درین مثل بهم رسد - او تند ترک
جواب داد - عنایت الله خان ناچار بمکاتی دیگر انتقال نمود
این ماجرا بهادشاه رسید - مصحوب حمید الدین خان بجملة الملک
پیغام شد - که شما این جا را بعنایت الله خان بدهید - و خود

برخاسته بجای دیگر برورید - اسد خان اندک مکث کرد - حکم شد
 که بخانه عنایت الله خان رفته معذرت خواهید - اتفاقا در آن وقت
 عنایت الله در حمام بود - جماعه الملک آمده در دیوانخانه نشست
 او جلد برآمد - امیرالامرا دستش گرفته بخانه آورد - و یک تقویر
 پارچه اقامت گویان تواضع کرد - و تا انتهای مدت صحبت و رفاقت
 و پس از آن هم هیچ گاه بهیچ وجه اظهار گله و بیدماغی ننمود
 و در مهربانی و دلداری افزود - چنین کسان هم در زیر آسمان بوده اند
 گویند اخراجات محل و اهل نغمه و نشاط آنقدر داشت که مداخل
 بدان وفا نمی کرد - و بسبب بواسیر دایمی بے ضرورت بر زمین
 نمی نشست - همیشه در خانه بمهد نشینی میگذرانید - سوای
 ذوالفقار خان عنایت خان نام پسر^(۲) از بطن نول^(۲) بائی مخاطب
 جوانی داشت - خط را خوب می نوشت - بداد و غنای جواهر خانه
 و منصب مناسب امتیاز یافت - بحکم پادشاه دختر ابوالحسن
 حیدرآبادی را بعقد او درآوردند - اما باو باش وضعی افتاده سودائی
 بهم رسانید - و رخصت دارالخلافه یافته ناهنجار^(۳) ری پیش گرفت
 همواره از سوانح دهایی نالش او بعرض میرسید - در همان حالت
 درگذشت - پسرش صالح خان در عهد جهاندار شاه خطاب اعتقاد خان
 و منصب عمده یافته بود - براهش میرزا کاظم از هم نشینی^(۳) قاصان
 و بزم سازنگیان یک قلم نذک و ناموس را بتاراج داده باقبض اسالیب^(۳)

(۲) نسخه [۱] نول بالی - و نسخه [ج] نول بای (۳) نسخه [۱] شایگان •

درهای (سروائی) بر درزگار خود می کشود *

(۲)
* امیرالامرا سید حسین علی خان *

برادر خرد قطب الماک عبدالله خان است - که بجای خود
مذکور شود - قطب الماک وزیر اعظم محمد فرخ سیر پادشاه بود
و سید حسین علی خان بمنصب امیرالامرائی تارک دیاهات باستان
می سود - اینها از اعظم سادات باره اند - و اکابر شرفای هندی - هر دو
برادر فرزندین فلک سیادت و نیرین سپهر امارت بودند - متحابی
با کثر شمائل سذیه - و خصائل رضیه - خصوص سخاوت و شجاعت
که ازین دو صفت والا آثار غرا بظهور رساندند - و نقشهائی (که طراز
صفحه درامت باشد) بر لوح (درزگار) نشانند - و از مبادی ایام عروج
تا مقتضی بخوبی و نیکنامی بصو بردند - و از آبیاری عدل و احسان
عمره هندی را رشک فردوس برین ساختند - لیکن در اواخر ایام
درامت راه غلط پیمودند - و تا روز قیامت داغ بدنامی باخود
بردند - اما نزد ارباب انصاف مؤشای عزل پادشاه محض پاس آبرو
و حفظ جان عزیز بود - اینها مدد العمر جانفشانیها نمودند - و لوازم
درلتخواهیها بتقدیم رسانیدند - پادشاه چشم از حقوق پوشیده
در صدن قلع و قمع افتاد - و تا زنده بود همین خیال در سر داشت
آخر این رای سقیم باعث زوال سلطنت شد - و دولت پادشاه
و سادات هر دو برهم خورد *

(۲) نسخه [ب] خان بهادر *

قاضي شهاب الدين ملك العلماء (قدس سره) در مغائب السادات
 مي فرمايد - كه امارت محبت سيادت خلق محمدي ست^(۲)
 و سخاوت هاشمي و شجاعت حيدري - بايد كه سيد محيم النسب
 ازین ملكات بهره راني داشته باشد - و احياناً بحكم نفس اماره اگر
 مرتكب عصيان شود آخر كار سببي رو ميدهد كه باعث نجات اخروي
 مي گردد - مصداق اين كلام درين مورد برادر مشاهده افتاد - كه
 مظلوم ازین عالم رفتند . و غازي شهادت بر رو ماليدند - نام اصلي
 قطب الملك حسن علي ست - و نام اصلي اميرالامراء حسين علي
 شهادت اول بزهر واقع شد - و شهادت ثاني بخنجر - اميرالامراء
 اگرچه برادر خود قطب الملك است اما در سخاوت و شجاعت
 و علو همت و تمكين و وقار از برادر كلان فايق بود - در عهد خلدمكن
 بحكومت رنجهپور و آخرها بفوجداری هندون بيانه مي پرداخت^(۳)
 چون برادرش بعد رحلت خلدمكن در لاهور مشمول عواطف شاه عالم
 گرديد سيد حسين علي خان با فوج شايسته در حوالی دهاي دولت
 ملازمت پادشاه دريافت - و در جنگ محمد اعظم شاه مصدر جلائل
 قوددات گشته بمقصب سه هزاري و عذابت نقاره سربلند گرديد
 و بوساطت شاهزاده عظيم الشان بغيابت صوبه داری عظيم آباد مأمور
 رخصت يافت - در اواخر عهد خلدمكن صوبه داری بنگاله بسپه دار

(۲) نسخه [ب] كه آثار محبت سيادت (۳) نسخه [ج] هندول

بيانه مي پرداخت .

(مآثر الامراء) [۳۲۳] (باب الف)

(۲)
خان و مخاطب و اعز الدوله خانجهان بهادر از تغیر شاهزاده عظیم الشان
مقرر گشت - محمد فرخ سیر خالف عظیم الشان (که بنیابت پدر
در بنگاله بود) طالب حضور شده پیغمه رسید - چون مدتها بخود سری
گذرانیده و نسبت برادران دیگر نزد جد و پدر رتبه نداشت رفتن
حضور شاق و ناگوار پنداشته بعدر عسرت اخراجات اوقات پرستی
میکرد - تا آنکه شاه عالم شفقار شد - محمد فرخ سیر خطبه و سکه
بخام پدر نموده در فراهم آردن مردم همت گماشت - درین اثنا خبر
کشته شدن عظیم الشان رسید - در ربیع الاول سنه (۱۱۲۳) ثلث و عشرین
و مائه و الف خود سریر آرای سلطنت گشت - و سید حسین علی
خان ناظم یقه را یوعدی غذایات مستمال ساخته رفیق گردانید - و ازین
جهت سید حسن علی خان ناظم آله آباد نیز طریق رفاقت سپرد
در کمتر زمانه افواج کثیره مجتمع گشت - اما بخاطر قلت خزانه
تا رسیدن اکبر آباد دوازده هزار سوار پیش نماند - حسین علی خان در
روز جنگ (که در حوالی مستقر الخلافه با جهاندار شاه اتفاق افتاد)
باتفاق حسن بیگ صف شکن خان (که نایب صوبه دار می آودیده بود)
و زین الدین خان پسر بهادر خان دوهیله بمقابل ذوالفقار خان
(که توپ و ضرب زن بسیار پیش در چیده ایستاده بود) اسپان تاخته
برنجیره توپخانه در آمد - چون عرصه و غا بر خود تفک دید بآئین
ناموس پرستان هفت پیاده گشته بزخمهای طاقت روا بزمین افتاد

(۳) نسخه [ج] بهز الدوله

و آن دوسرودار با جماعه دار بسیار مردانه زندگی سپردند - حسین علی
 خان پس ازین فتح نمایان بخطاب امیرالامرا بهادر فیروز جنگ
 و منصب هفت هزار و هفت هزار سوار و خدمت عمده میربخشید کری
 کوس با خدمت رتبه کمی خواست - و در سال دوم با فوج گران سنگین
 به تنبیه اجیت سنگهه (اٲهور) که لوی سرکشی و قمر در دوطن خون
 می افراشت (مامور گردید - تا میرآهه هرجا تعلقه ار بود لکد کوب
 قارچ و پی سپر غارت ساخت - راجه از بیم ناکی به بیکانیر بدر زده
 باستوار جاها خزید - درین یساق آنچه از اجرای حکم امیرالامرا
 نقل کنند این ست که چون دیهات اجیت سنگهه و جیسنگهه با هم
 مخلوط اند و رعایای تعلقه او این بهواس (و بفوار) میگذشتند بتاراجیان
 حکم میشد - که مواضع ویران را یغما ساخته آتش زنند - و بآبان
 مزاحمت نرسانند - رعایای اجیت سنگهه این را دیده معرفت رعایای
 جیسنگهه قول گرفته می آمدند - همان وقت سزاران تعیین میشدند که
 بتاراجیان بگویند که آتش فرو نشانند - و آنچه گرفته اند مسترد سازند
 اصلا درین حکم تخلف نمیشد - سزاران آن اشیاء منهویه را بالکمال
 در دیه جمع میکردند - بعضی ثقات (که از مردم دیهات بسیار استفسار
 کردند) باتفاق میگفتند - که غیر از سوختن دیگر هیچ نقصانی بها نشده
 راجه چون خرابی خود دید از مال کار اندیشیده و کلای معتبر فرستاده
 بدقبل پیشکش و فرستادن کذور ابهی سنگهه پسر کلان خود بحضور

و دادن مبیعه پیداشاه (که بزبان عرب آن دیار درله نامند) مستدعی
 عفو جرائم گردید - چون میر جمله در حضور صاحب دستخط پادشاهی
 شده هرکه باز رجوع می آورد منصب و جاگیر دستخط کرده میداد
 و هر روز مزاج پادشاه را از سادات منصرف تر می ساخت
 امیرالامرا بمصالحه راضی شده کفور را همراه گرفته باستعجال
 مراجعت کرد - و فوجی جهت درله گذاشت - که متعاقب بیارند
 درین سفر غریب قضیه اتفاقی رو داد *

گویند چون امیرالامرا بشازده کروهی میرتهه رسید معتبران راجه
 با یک هزار و پانصد سوار جهت مصالحه آمده ملازمت نمودند
 و استدعای مقام کردند - چون اشتها داشت (که اظهار اینها فرغی
 از راستی نداشت) و بحیله زری می خواهند نگاه دارند - تا راجه
 باحمال و ائقال بدرود (حسین علی خان پیغام کرد که اگر مصالحه
 واقعی ست تا رسیدن کفور شما مقید و مسلسل باشید - آنها اول
 از راه ننگ و عار راضی نگشته آخر قبول کردند - امیرالامرا
 چارکس معتبر را زنجیر کرده حواله جماعه داران عمده نمود - چون
 جماعه داران همراه گرفته از دیوانخانه برآمدند لچهای لشکر بمجرد
 دیدن این حالت بر تیره آنها دویدند - جنگ در پیوست - هرچند
 مردم بممانعت تعیین شدند اما آنها همه را بچشم زدنی بتلف
 جان و مال در آوردند - امیرالامرا آن چارکس را از قید برآورد
 معذرت خواست - و بآنها نیز قیقین شد که این حرکت بجز اراده سرزده

براجه نوشتند - لیکن راجه پیش از آن بشنیدن این ماجرا قرار نموده بود
 ناچار امیرالامرا بمیراثه شتافته توقف نمود - تا مصالحه صورت گرفت
 و پس از رسیدن دهایی تقریب صوبه داری دکن در میان آمد
 حسین علی خان میخواست که خود ملتزم حضور باشد - و نیابت
 بدستور ذوالفقار خان بنام دادخان مقرر شوند - پادشاه بگفته مشیران
 دمهان را نمیشت - تا آنکه گفتگوی خصوصیت آمیز در میان آمده
 بطول انجامید - و بعد اللتیا و اللتی قرار یافت که میر جمله اول
 بصوبه داری پتله رهگرا گردن - بعد از آن امیرالامرا (که عزل و نصب
 کل خدمات دکن باختیارش موقوف گشته) رخصت شوند - چنانچه
 سال چهارم سده (۱۱۲۷) هزار و یکصد و بیست و هفت درانه دکن
 گشته وقت رخصت بالمواجهه عرض کرد که اگر در غیبت من
 میر جمله بحضور رسید یا بقطب الملک قسم دیگر سلوک شد در عرض
 بیست روز مرا رسیده دانند - چون بمالوه رسید راجه جیسنگه سوانی
 صوبه دار آنجا از سر راه گزاره گزید - تا ملاقات واقع نشود - امیرالامرا
 بحضور نوشت - که این حرکت از اگر برطبق اشاره است حکم شود
 از همین جا برگردم - و الا فرداست که دادخان هم این مسلک
 پیش خواهد گرفت - چون ابتدای سلطنت واسطه جان بخشی دادخان
 خان سادات شدند و بتازگی امیرالامرا نیابت صوبه داری برهان پور
 از پادشاه بنامش مقرر کرد از گجرات بدان معموره رسیده

تمکن گزیده بود - در جواب فرمان رسید که در ازای قیامت نا مهمی
 جیسنگه عزل و نصب ادرا باختیار شما گذاشتیم - و از داؤد خان
 وقوع چنین حرکات چه احتمال دارد - احوانا اگر مصدر ادای نامناسبی
 شود روانه حضور نمایند - اما از بددای و سقلا مزاجی که پادشاه
 داشت بواسطت خاندوران مخفی بداؤد خان تحریض مخالفت
 نمود - چون امیرالامرا از توبه عبور کرد ظاهر شد که داؤد خان سر رشته
 موافقت گسسته خیال ملاقات هم در سر ندارد - حسین علی خان
 در فکر اصلاح او افتاده بتفصیلی (که در ذکر احوال داؤد خان رقمزد)
 کمک احوال نویس شده) پیغامها بمیان آمد - حاصل آنکه در صورت
 توافق ملاقات لازم - و در شکل تخلف روانه حضور باید شد - از ما
 مزاحمت نیست - داؤد خان پای جهالت افشوده کار بهر خاش
 رسانید - ناچار یازدهم رمضان در غذای آن شهر عرصه مبارزت آراسته
 گشت - و جنگی بشایستگی رو داد - با آنکه قنقار کاری بداؤد خان
 رسیده بود مردانه در آمده متصل امیرالامرا دیگر باره بجنگ
 در پیوسته نقد جان در باخت - امیرالامرا پس ازین فتح صولت افزا
 (که رعب افزای سران و سرکشان دکن گردید) خجسته بذیان را
 اقامت جا ساخته فوجی بسرکردگی ذوالفقار بیگ بخشی به تنبیه
 (۳)
 کهندو دیهاریه سیذاپتی راجه ساهو (که در صوبه خاندیس تابعها

(۲) در [بعضی نسخه] روانه حضور شوند (۳) در [بعضی نسخه] کهندو

و دیهاریه و در [بعضی] کهندو و دیهاریه

احداث کرده تهايه قايم مي نمود - و باخذ چو تهه شورش آماي آن ضلع
 بوده قافلها را بتاراج مي برد) تعيين کرد - او در پُرگَنهٔ بهانپور^(۲) با اشقيا
 در چارگشته بآريزش در آمد - مرهٔ بازدک زد و خورد بآئين
 و سمی که دارند منتشر گشته فرار گریدند - فوج جنگ دکن نادیده
 (که از خم و چم مرهٔ آگاه نبود) شادان و نازان دنبال آنها گرفت
 که ناگاه آن تبه کاران بهيقت مجموعي چنان گرم و گيرا هجوم آوردند
 که ذوالفقار بيک (که از فوط تهور پيش آهنگ همه بود) با جمع
 کشته گشته باقي فوج يغمائي شد - هر چند سيف الدين علي خان
 و راجه محکم سنگه بمالش آن گروه شقاوت پزوه تعيين شدند و تا بذور
 سورت شتافتند و پس ازان محکم سنگه تا ستاره (که مسکن و بنگاه
 ساهو ست) دقيقه از نهب و تالان فرود نگذاشت اما جبرائيل کسر
 و تلافی اين شکست موافق صولت و شکوه اميرالامرا صورت نگرفت
 نظر بر اسباب ظاهر (که رفور خزائن و کثرت سپاه و عزم بلادن
 و شجاعت فطري حسين علي خان داشت) مي بایست شرمه
 ضاله مرهٔ بسرچنگهای رسا و مالشهای مستوفي سر حساب ميشدند
 ليکن [چون پادشاه بتحرک و اغواي دولت براندازان خود غرض
 بدستور داؤد خان در باب مخالفت اميرالامرا بسرداران جنوبی دکن
 حتی راجه ساهوی بهونسله (که بزور و تحکم راجه دکن گشته)
 بايما و مراحت کوتاهي نمیکرد - و در دهلي با قطب الملک هر روز

صحنه ناز و نزاع نو بر می انگیزد - که هر ساعت صدای بگیر
و بکش بگوش می رسید - و از از تذهائی و بیهواکی ترغیب آمدن ببران
می نوشت [لا علاج امیرالامرا از دشمن خائنه بدشمن بیگانه ساخته
در سنه (۱۱۴۰) یک هزار و یکصد و سی هجری معرفت سنگراجی مله
و محمد انور خان برهان پوری مصالحه با (راجه ساهو) بشرط عدم
تاخت و تاراج ملک و تعرض شوارع و طرق و نگاهداشتن پانزده هزار
سوار در (کاب ناظم) قرار داده اسفان چوتنه و دیسمه هجری شش صوبه
دکن بمهر خود با تذخواه کوکن و غیره ملکه (که راجه قدیمش
می نامند) حواله نموده گماشتگان او را همه جا شریک و دخیل
ساخت - اگرچه درین سودا بمقتضای وقت سود و بهبود پنداشت
اما نظر بمآل زبان سنگرگ اندوخت - و نیل بدنامی برچهره حال خود
تا روز دهور کشید - هرچند که خذلان دین و خفص اسلام عیاذا بالله
درین کار مفوی و مضمر از نباشد لیکن در ضمن تسلط کفر از یک بده رسید
و هر روز سر بیایدگی کشید - اما مقصود درین در می یابد که
درین کار شامت و وبال عاید روزگار کیست - و چون مصالحه با مره
و ایفای عهد و پیمان بر فائدت و ناخوشیهای پادشاه با قطب الملک
همه دراعی انتهای امیرالامرا بود و هندوستان نیز آمد آمد
جزاینها شایع گشت - پادشاه بخيال محال و سد راه شدن امیرالامرا

(۲) نسخه [۱] شکر ارجی - و نسخه [ب] شکر ارجی (۳) در [چند نسخه]

گماشتگان (۴) نسخه [ج] مصالحه با مره

محمد امین خان چین بهادر را بپهانی بزد و بمست مالوه که سر راه
 دکن است مرخص ساخت - و پس ازان (که بحرف طرازی و کاربرد ازنی
 اعتقاد خان بتازگی شاه و وزیر نرد و لا باهم باختند) ^(۲) پادشاه اخلاص
 خان را (که باهرد و برادر اخلاص منذ گفته میشد) باصلاح مزاج حسین علی
 خان و باز داشتن از عزیمت حضور مرخص کردند - امیر الامرا (که
 تصمیم عزیمت کرده باستماع درستی تازگی شاه و وزیر متوقف بود
 و انتظار خبر ثانی می کشید) باز برهم زدگی مسموع شده غرق محرم
 سنه (۱۱۴۱) هزار و صد و سی و یک با فوج دکن و مرهته بشوکت
 و مولت تمام از خجسته بنیاد رکضت نمود - و معین الدین نام ^(۳)
 مجهول الحال را بهسری شاهزاده اکبر برداشته باظهار هواخواهی
 و فدویت بهادشاه نوشت - که در تعلقه راجه ساهو سرے کشیده بود
 دستگیر گردیده - نزد خود طلبیدم - در امثال این امور احتیاط و تقید
 صلاح دولت دانسته خود بحضور می آم - اواخر ماه ربیع الاول در
 حوالی دار الخلافه جانب لات فیروز شاه دایره نمود - و خلاف ضابطه
 حضور نوبت نواخته داخل خیمه شد - و مکرر بهانگی بلند گفت که
 من از نوکری پادشاه برآمدم - و پس از آنکه بوساطت قطب الملک
 تکالیفی چند با شروط و عهده پذیرا یافت پنجم ربیع الآخر ملازمت
 نموده گذارش گلهای کرد - و مشمول نوازش و مرحمت بیکران رخصت
 یافت - و باز هشتم ماه مذکور بشهرت سپردن شاهزاده جمعی سوار

شده بحویلی شایسته خان (که از پیشگاه خلافت بار عزایت شده بود)
داخل گشت . قطب الملک با مهاراجه ببند و بست قلعه شتافته
هیچ کس را در آنجا نگذاشتند - چون فوت قابو معبر بسوء تدبیر است
و انماض چنین وقت خیر باد جان و آبروی خرد گفتن مباشر امر عظیم
و مرتکب کار خطیر گشتند - چنانچه در ذکر قطب الملک مرقوم خامه
گردیده - و هفوز در ماهی نگذشته بود که نیکو سیر پسر پادشاهزاده
محمد اکبر (که در قاعه اکبر آباد مقید بود) باتفیق احشام آنجا
علم خلاف برافراشت - امیر الامرا بر جناح استعجال رسیده در محاصره
سه ماه و چند روز بمسازش هزاره های احشام آنجا قلعه برگرفت
و اموال قلعه را متصرف گشت - و چون قطب الملک بمغلا بل راجه
جیسنگه سواتی (که بقصد مخالفت از آنبیر برآمده بود) بفتحپور
سیکری رسید امیر الامرا نیز ملحق شد - و بعد مصالحت راجه میان
برادران بر سر اموال آگوه کدورتها برخواست - و پیغامهای درشت
و تلخ از طرفین گذارش یافت - اما آخر کار از پخته کاری راجه رتن چند
شیوع و اعلان نیافته به بیمزگی تمام قلیله ازان بقطب الملک عاید شد
چون مشیت ایزد بیهمال (که بمصلحتهای او که تواند پی برد)
بدان تعلق گرفته بود (که هر در برادر بباد کامیابی لیه تر ساخته
شورابه بیمرادی در کشند - و گامی چند بمقصود شتافته ره سپور
ناکامی گردند) مساهله سترگ و غاطی فاحش سرزد - که با تصدی
چنین امر خطیر (که دلاله عظیم بچرخ آرند) بملاحظه یک دیگر

سوره آرای هندوستان نگشود - اگر یکی بدیگری سر فروتنی و انقیاد
 فرود می آورد یا امیرالامرا (که بعاشقان و جلالت قدر و عز می بلند و همت
 بجای و شجاعتی مغرور و دانش در دست شهرت تمام داشت - و بصورت
 و مهابت و عیب افزای دور و نزدیک بود) قطب الملک را از میان
 برداشته مربع نشین چار بالش سلطنت میشد اغلب که پیش میرفت
 و زمانه دراز در دولت در خانواده ایشان امتداد می گرفت - چنانچه
 باستانی نامها از احوال گذشتگان آگاهی می بخشد - بالجملة
 بنابر هنگامه جهیله رام و گردهر بهادر امیرالامرا با محمد شاه پادشاه
 و قطب الملک از فتح پور باگرو معاودت نموده تا انفصال قضیه
 اقامت آنجا ناگزیر افتاد - چون گردهر بهادر پس از فوت جهیله رام
 سر استیبار می خارید حیدر قلی خان با محمد خان بنگش تعیین
 گشته بواسطت راجه رتن چند باشتی و مصالحه خاطر ازان
 طرف را پرداختند - درین ضمن فلک فقش نو بر صفحه درزگار کشیده
 نظام الملک بهادر فتح جنگ (که بحسن تدبیر و نیروی پردلی ممتاز
 امرای عالمگیری است) استشمام رایحه غدر و عناد از سادات نموده
 گام سرعت بدکن برگرفت - و در کمتر زمانی دلار خان بخشی
 امیرالامرا را (که با فوج چیده جوار بتعاقب بود) و عالم علی خان
 برادر زاده و متبذای حسین علی خان را (که بخیابت صوبه دار دکن
 می پرداخت) و با فوج مرهونه و متعینه آنجا بعزم قتال باستقبال (سیده)

بآريزشهای بي در بي دست خوش تاراج جان و مال ساخت - غريب
 حالتی بحسين علي خان رو داد - نمی دانست که مال کار بکجا
 خواهد کشيد - و هوش و حواس باخته هر روز تدبير می انديشيد
 برخه گفتند که چون قبيله نواب در دکن است بارسال فرمان
 صوبه دارى دکن نظام الملک را مستمال بايد ساخت - و بمرور
 و تدريج بتلافي و تدارک بايد پرداخت - درين اثنا خبر رسيد که سيد
 مبارک خان بخاري قلعه دار موروثی دولت آباد با آنکه از طرف
 حسين علي خان بتغير جاگير آزاده خاطر بود بپاس ناموس سيادت
 زه و زاد اميرالامرا را با توابع و اسباب پيش از رسيدن نظام الملک
 بخجسته بنياد در قلعه جا داده از دستبردهای اعادي مصون و
 محفوظ نگاهداشت - پاره هوش رفته بجا آمد - بمشورت و کنگاش
 بسيار پادشاه را همراه خود گرفته نهم ذي القعدة بعزيمت دکن
 با پنجاه هزار سوار موجودي سوای آنکه نگاهداشت علی العموم شروع
 کرده و باطراف و جوانب زرها برای سپاه فرستاده از اکبرآباد
 کوچ نمود *

سبحان الله اين دو برادر سيما اميرالامرا سخاوت و کرم و حلم
 و مواسات فطري داشتند - هرگز مجوز ستم و بيداد بمتفلس نشدند
 اما مقلب القلوب نوعی صرف دلها نمود که پيش آردهای سادات
 هرچند مبدانستند (که زوال دولت اينها متضمن خانه براندازی ماست)
 آهي اين کشتي غرق شود باهم می گفتند - از بيگانگان چه توان گفت

(۲)

چون اعتماد الدوله محمد امين خان چمن بهادر بغاير قرابست
 قريبه خود با نظام الملك متوهم گشته با وجود عهد و پيمان
 اميرالامرا جزم كرد كه آخر كار دست از هم برندخواهند داشت
 بفكر غدر افشان - و مير حيدر كاشغري را (كه از تركان دوغلات بود - وجد
 كلانش مير حيدر صاحب تاريخ رشيدى همواره ملتزم ركاب بابري
 و همايوني بود - و چنده بفرمان دوائى كشمير (سيده - و از جهت
 ميرشمشيري اينها را ميرگويند) بران داشت كه منتظر قابو گشته
 بكيد و حيله بقطع رشته حيات اميرالامرا اقدام نمايد *

گويند سواى والد پادشاه و صدر النساء محل و سعادت خان
 نيشاپوري (كه از فوجدارى هندون بيانه بحضور رسيده با محمد امين
 خان همراز گشته بود) ديگرى از بن شر سرآورده آگهي نداشت
 اگرچه به ثبوت رسيده كه شب (كه حامل اين سانحه بود) مير جمله
 باظهار هواخواهي باميرالامرا از بن مقواه اطلاع داد - جواب گفت
 كه من مگر خربوزه ام - كه كسى بكارد زند - و اصلا التفات نكرد - بهر تقدير

ششم ذى الحجه (۱۱۳۲) هزار و صد و سي و در سال دوم از جلوس
 كه منزل توره (كه از فتحپور سي رنج كوه عوفي ست) مخيم مساكركرديد
 اعتماد الدوله ببهانه تهوع و برهم زدگى دل به پيش خانة حيدرقلي
 خان مير آتش فرود آمد - و حسين علي خان بعد از داخل شدن
 پادشاه بمحل سرا برگشته پاكبي سواره راه خانه گرفت - همين كه

متصل دروازه کلال بار رسید میر حیدر که روشناس و راه حرف داشت
احوال خود نوشته بدست امیرالامرا داد - و شروع به ضعیف نالی
زبانی نمود - چون دید که او مشغول خواندن است آنچه آن بچسبی
و چالاکی خنجر آبدار بپهاوی آن بهادر نامدار رسانید که کارش
بآخر انجامید - و نور الله خان پسر اسدالله خان مشهور بنواب اولیا
که پیاده همراه میرفت بضرب شمشیر میر حیدر را از پا در آورد
مغلان از هر طرف دویده نور الله خان را از هم گذرانیدند - و سر
امیرالامرا جدا کرده نزد پادشاه بردند - چون مردم حسین علی خان
برسیدند منزل هر یک بجائے و مقامی قرار گرفته غافل از شعبده بازی
فلک دوار بودند در آن وقت نتوانستند رسید - مگر سید غیرت خان^(۲)
که بمجرد استماع بے آنکه بجمع مردم پردازد با معدودے رسید
کشته گشت - و جوق دیگر هم دست و پای بے حاصلی زدند - پس
ازین هنگامه لاش امیرالامرا (که به بیحرمتی افتاده بود) با لاش
غیرت خان و نور الله خان بحکم پادشاهی نماز جنازه خوانده
و تابوتها را بزر بفت گرفته خواستند روانه اجمیر نمایند - اما
بنا بر کوچ کهار میسر نیامد - و زربفت هم لچها کشیده بردند - بعد
ازان باجمیر نقل کرده در جوار پدرش سید محمد الله خان مرحوم
مدفون ساختند *

از بعضی ثقات مسموع شده که پیش ازین واقعه مرد صالح در رویا

دید که سیدالشهدا ثالث ایمة ائذاعشر کرام (علیه و علی آباءه السلام)
 ۱۱۳۲ ۱۱۳۲

خطاب بامیر الامرا کردند - و فرمودند که * بلغ وعدک - و غلب عدوک *

پس ازان سانحه چون حساب نمودند هر فقره تاریخ بود - با صنعت

تقلیب - میر عبد الجلیل حسینی واسطی بلگرامی (رحمه الله)

قصیده غرائی در موئیه حسین علی خان گفته - تا تاریخ درینجا

ثبت گردید * * ابیات *

* آثار کربلاست عیان از جبین هند *

* زد جوش خون آل نبی از زمین هند *

* شد ماتم حسین علی تازه در جهان *

* سادات گشته اند مصیبت نشین هند *

* از داغ دل زدند چراغان اشک جوش *

* این است نوبهار گل آتشین هند *

* گیتی چرا سیاه نگردد ز درد غم *

* خاموش شد چراغ نشاط آفرین هند *

* نیلی ست زین معامله پیراهن عرب *

* وز خون گریه سرخ شد ست آستین هند *

* دستم نشان حسین علی خان شهید شد *

* از خنجر که بود نهان در کمین هند *

* آن مقدری که از قلم تیغ بازها *

* تحریر کرد نسخه فتح مبین هند *

- * مقداد او شدند ازان سرکشان دهر *
- * کز داغ ضبط کرد نشان بر سرین هند *
- * تیغش روز معركة خصم تیره بخت *
- * چون برق میسگفت صف آهنین هند *
- * فرزنده مصطفی خلف الصدق مرتضی *
- * کز روی فخر بود بدانش یمین هند ^(۲) *
- * هند از شهادتش تن بے روح گشته است *
- * یعنی که بود او نفس راپسین هند *
- * عالم چو تیر در نظر خلق شد سیاه *
- * افتاد تا ز خاتم دهر آن نگین هند *
- * از دست ابن ملجم ثانی شهید شد *
- * گوئی ز کوفه است گل ماتمین هند *
- * هند اینچنین مصیبت عظمی ندیده است *
- * دیدیم داستان شهر و سزین هند *
- * کاهیده است صبر و تدار شد دست غم *
- * اینها نصیب ماست ز غث و سمین هند *
- * ای دوستان آل و معبدان اهل بیت *
- * غمگین شوید بهر حسین حزین هند *
- * تا حق اهل بیت رسالت ادا شود *

* بر زخم این جماعه مضموبه بین هذ *

* سال شهادتش قلم واسطی نوشت *

۱۱۳۲

* قتل حسین کرد یزید لعین هذ *

حق این است که در قریب العهد کم امیر باین خوبی گذشته - باکثر
ستوده خواها متفرد بود - و در همت و حرمت یکتا - وفور طعام و کثرت
اطعام و کار او مشهور است - اجرای بلغور خانها از غله خام و پخته
و احداث مجالس یازدهم و دوازدهم هر ماه در بلاد عظیمه دکن نموده
که تا حال جاریست - درین مجالس با مشائخ و فقرا بموضوع
و انکهار بنفس خود خدمت می نمود - پیش از آمدن دکن (۲)
مهم سازی نمی گرفت - پس ازان محکم سنگه و دیگر متصدیان باظهار
کمی مداخل و افزودنی خرج مزاجش را برین آوردند - مع هذا
گویند اموال ملا عبدالغفور بهره ملک التجار بندر سورت (که زیاده
بر یک کرور (رپیه بود) حیدر قای خان متصدی بندر بارجون وارث
ضبط نمود - در همان ایام انقلاب سلطنت روداد - و عبدالعفی پسر
متوفی باستغاثه بحضور رسید - و جهت معافی اموال پانزده لک
رپیه نذر بامیر الامرا نوشته داد - روزی پگاه تراو را طلبیده نذر را
با اموال بخشید - و خلعت داده رخصت وطن نمود - و گفت امشب
مرا بر سر مال این مرد با نفس خود مجادله افتاد - آخر بر نفس
طامع غالب آمدم *

* امتقاد خان فرخ شاهی *

محمد مراد نام کشمیری اصل است - در عهد خلد منزل بوکالت
 جهاندار شاه و منصب هزاره و خطاب رکالت خانی امتیاز داشت
 و در ایام جهاندار شاه ترقی کرده چون نوبت سلطنت محمد فرخ سیر
 رسید داخل کشتنیا گشت - اما ربط سابق با سادات باعث
 جان بخشی او شده منصب هزار و پانصدی و خطاب محمد مراد خان
 یافت - و داخل یسارلان ترک گردید - چون محمد امین خان بخشی
 دوم بمالوه رخصت یافت (قاشاید سد راه امیرالامرا از دکن تواند
 شد) در کوچ توقف میکرد - محمد مراد خان بسزاولی تعیین گشت
 با دهن دریدگی و زبان درازی که داشت فایده نکرد - سر دیوان
 آمده عرض نمود - که اطاعتی در سر ندارند - که سزاولی کسی موثر شود
 پادشاه جواب ندادند - باز بے محابا عرض کرد - که اگر درین وقت
 انتماض شوند هیچ نمی ماند - پادشاه گفتند چه باین کرد - گفت ببند
 حکم شود که رفته بگردند - همین وقت کوچ نمایند - والا بخشیموری تفریر
 فرمودند شما ابلاغ حکم کنید - رفته آن قدر تشدد بکار برد که همان
 روز کوچ نمود - این جرأت و دولتخواهی پسند پادشاه شده بارباب
 خلوت فرمودند - و بوسیله هم رطفی صاحبه نسوان والدۀ پادشاه
 بیشتر مورد عنایت گشت - چون پادشاه بذات مخالفت و مغایرت
 با سادات باره و تسلط و اختیار آنها مکرر متالم بود هر روز فکر
 قاره و مشورتی نو در استیصال آنها مینمود - و از کم فطرتی و بے جرأتی

لجائے نمبر رسید - روزے و کالت خان قابو یافته بپادشاه درین مقدمه
چندان بذیرنگی افسانه و افسون باغ سبز جلوه داد و گفت بے آنکه
کار اهل خلاف بمصاف رسد در اندک فرصت شیراز و تسلط آنها از هم
می باشد که فرخ سیر (که لوازم دانش و تمیز فرونشاندہ بود) اصلاً بکنه
کار پی نبرده فریفته او گشت - و در همه کارها محرم همراز و یار و مساز
کرده در ایام معدود بمنصب هفت هزار و ده هزار سوار برآورد
و بخطاب رکن الدوله اعتقاد خان بهادر فرخ شاهی بلند مرتبه ساخت
روزے نبود که جواهر تمینه و اجفاس نفیسه بار مرحمت نہی شد
سرکار مراد آباد را صوبه قرار داده موسوم برکن آباد فرموده در جاگیرش
بطریق التمغا عنایت شد - و بصواب دیدن او جهت برانداختن دولت
سادات سربلند خان از پتہ و نظام الملک بهادر فتح جنگ از مراد آباد
و مهاراجہ اجیت سنگھ از جودہ پور وطنش طلب حضور گشتند
و با هر یک هر روز محبت مشورت منعقد میگشت - اگر کسی اظهار می نمود
(که اگر بیک خلعت وزارت عنایت شود استقلال قطب الملک میبکشد
و برود و رهنه تمام بحال او (۲) خواهد یافت) میفرمودند برای
وزارت بهتر از اعتقاد خان کسی نیست - امرا [که از پیش آمد
چنین مرد کم اصل (که بهرزه گوئی و بد وضعی شهر عالم بود)
دل پری داشتند] کی بوزارت او راضی بوده دل نهاد کار میشدند
ناچار پہلو تہی میکردند - و فی الواقع چه طور سودائی بود - ارتکاب

مهاک و تعب کشی و جان کفی ازین کس باشد - و وزارت و دراست
فصیب دیگرے *

* بیت *

* من عاشق و معشوق بکام دگران است *

* چون غره شوال که عید رمضان است *

و غریب قرآنکه با این همه توقع کارهای خطیر ازین امرا اکثرے را
بتغیر جاگیر و خدمت آزاده خاطر فرمودند - و قطب الملک آنرا
مغتنم پنداشته باستمال و اعانت هر یک پرداخته ممنون خود
میساخت - و این فکری لاطایل و کذکشیهای باطل که * مصرع *
* نهان کی ماند آن راز کز سازند محفها *
فصل چون
بقطب الملک میرسید از برای حفظ آبرو شروع بنگاهداشت عام
کرده بحسین علی خان امیرالامرا نوشت - که کار از دست رفته - زرد
از دکن باید رسید - پادشاه از تصمیم عزیمت امیرالامرا آگاه گشته
از سرنو بفکر التیام و اصلاح افتاده اعتقاد خان و خاندوران را بخانه
قطب الملک فرستاده تجدید عهد و پیمان بایمان غلاظ و شداد درمیان
آردن - از طرفین تدارک مافات قرار یافت - هنوز ماهی نگذشته بود که
بطفل مزاجی و کم هوصلگی پادشاه این همه مراتب آشفتگی رسید و منسب
گردیده غبار کدورت و ناخوشی طرفین بیش از پیش تهییج گرفت
و بکرات همین صحبت زدند - بعضی امرای تجربه کار گزاره گزینی را
وقایع آبرو فهمیده خود را کشیدند - و چون امیرالامرا از دکن
رسید پس از استحضام خود در شرائط ملازمت دریافت - اما اوضاع

پادشاهی و برهم کاری مردم دیده توقع اصلاح برداشت - و بشکر دیگر
افتاد - هشتم ربيع الثاني بتقريب ملازمت ثاني قطب الملك را
باتفاق اجیت سنگهه ببدن و بست قلعه ارک فرستاد - خبر از اعتقاد
خان کسی از مردم پادشاهی در قلعه نماند - قطب الملك با پادشاه
شکوه و اعاده بے عذاینها سرکرد - محمد فرخ سیرهم برآشفته
جواب میداد - تا آنکه مذکور بحرفهای خوش شده - اعتقاد خان
خواست که بسخفان ابله قریب میانجی گری نماید - چون از طرفین
سر رشته اختیار از دست رفته بود سید عبدالله خان او را مخاطب
بدشنام ساخته گفت - از قلعه برآرند - پادشاه برخاسته بمحل رفتند
و اعتقاد خان جان بدر بردن غنیمت دانسته راه خانه گرفت
قطب الملك شب با احتیاط تمام در قلعه گذرانیده صبح نهم
ربیع الآخر پادشاه را مقیم نمود - و تا آن وقت بر هیچ کس معلوم نبود
که در قلعه چه گذشت - عوام کشته شدن عبدالله خان شهرت دادند
اعتقاد خان باظهار فدريت با جمعیت خود سوار شده در بازار سعدالله
خان بمقابل فوج امیر الامرا خرملة نموده دست و پای بیحاصلی
میزد - که نوبت جلوس رفیع الدرجات بلند آوازه گشت - اعتقاد خان را
بخت تمام دستگیر ساخته خانه او را بضبط در آوردند - و بهار یافت
(۲) جواهر نفیسه (که باو انعام شده بود - و اکثری متفرق ساخته) ذلت
و خواری میکشید - فرخ سیر را بعد سلطنت شش سال و چهار ماه

سواى يازده ماه فرمان روايى جهاندار شاه (كه در ايام پادشاهى خود داخل كرده بود) از سلطنت خلع نموده بالاى تروپوليۀ قلعه ارگ كه جاى قنك و تاريك است محمول نموده بتعذيب تمام نگاهداشتند - گويزن نور بصورش بالكايه زایل نشده بود *

از ثقه عمده كه مقرب سادات بود مسموم شده كه چون قرار يافت (كه ميل بچشم او بايد كشيد) قطب الملوك بى آنكه بكمى ظاهر نمايد سمره دان استعمالى خود را سر ديوان به نجم الدين علي خان دان كه حكم پادشاه است - رفته ميل بچشم فرخ سير كشيد - درين وقت فرخ سير جزع بسيار كرد - و بجائى رسانيد كه ناچار بزيور كشيدند پس از آن كه ديد در بصارت نقصانى نشده در اخفاى آن ميكوشيد و هرگاه چيزى مى خواست مى گفت - بدين بصير ترحم نمايذ قطب الملوك و امير الامرا تبسم كرده ميگفتند - كه بخيال او گويما مطلع نيستيم - بهر تقدير از ساده لوحى بمستحفظان بوعده مذهب عمده مشورت برآوردن خود ميكرد - كه نزد راجه جيسنگه سوانى رساندن چون اين خبر بصاحب مداران خلافت رسيد باقتضاي صلاح ملكي دربار مسموم نمودند - از سخت جاني كارگريش نيفتاد - آخر بتسمه كشي كه بدعت مستحذثه او بود رهگرآي فنا ساختند - (درى كه تابوتش بمقبره همايون پادشاه مى بردند طرفه بلواى عام واقع شد - در سه هزار مرد و زن شهر خصوص آنچه و فقير بازاری جمع گشته گريه كنان همراه ميرفتند - و سنگها بمردم سادات زده نفرين ميكردند - و تا سه روز

بر قبرش مجتمع گشته مولود خوانی نمودند *

سبحان الله مردم درین مقدمه حیدری و نعمت الهی شده اند

یکه میگویند *

* (رباعی) *

* دیدی که چه با شاه گرامی کردند *

* مد جور و جفا ز راه خامی کردند *

* تاریخ چو از خرد بجمستم فرمود *

۱۱۳۱

* سادات بوی نمک حرامی کردند *

دیگر گفته *

* (رباعی) *

* با شاه سقیم آنچه شاید کردند *

* از دست حکیم هر چه آید کردند *

* بقراط خرد نسخه تاریخ نوشت *

۱۱۳۱

* سادات دواش آنچه باید کردند *

اما بر ظاهر است که در ازای حقوق پادشاهی قدیم و جدید (که

بوده) خانه زادان موروثی ثابت و متحقق است - سیما در حق این

در برادر که در نوکری بآقائی (سیدند) صدر این حرکت قبیح

ازینها (که ظلم صریح بود با کفران نعمت که هر یک بانفراده در

ذالت و شذاعت تام تمام بود) نه حق حقیق است - حاشا رکلا - بل

اینها هم طرفه خدمت بتقدیم رسانیدند - که ببذل جان و ایشار مال

کوتاهی نکرده پادشاه هندوستان ساختند - لیکن بنظر انصاف نه این

حق است - بل ادای حق است - و مقتضای نمک خوارگی - اما

نفس خود کام چه میگوید . و عقل دور اندیش معاش چه میفرماید
 آیا دفع شر بدش از وقوع بقدر میسر واجب نیست . منفعت خویش
 بجای نفس انسانی شده . اگر سبقت درین امر نمیگردند بتلف
 جان و آبرو گرفتار میگشتند . اگرچه بعنوان دیگر هم حفاظت ازین بلیه
 میسر بود . که در مجامعی حال آنها از خدمات حضور دست کشیده
 بکار عمده سرمدی اکتفا می نمودند . حب جاه و ریاست که بدترین
 خصائم است نگذاشت . و درینوقت مدعیان باین هم کی میگذاشتند
 پیر تادیب اگر باعمل کار را نگرند خود محمد فرخ سیر مانده فساد
 سلطنت خود گشته از بے تجربگی و ناخردی غلطها از سرزن - اول
 منصب والای وزارت را [که اصلا مناسبتی بسادات باره ندارد - چه
 در عهد عرش آشیا فی تا زمان خلد مکان (که بآغاز و انجام دستور العمل
 سلطنت هندوستان اند) سادات باره بمناسب عمده ترقی کردند - اما
 اقل مرتبه بدیوانی صوبه یا متصدی گری پادشاهزاده نامزد نگشتند]
 بایستی باینها تفویض نمیگرد - و اگر نظربو حقوق آنها از راه قدر دانی
 و اقتضای مروت زمام خلافت بقبضه اقتدار آنها داده بود بایستی
 بگفته سخن سزان خود غرض (که در پرد دولتخواهی کل هزاران بدخواه
 آماده می کنند) این قسم نوکران اخلاص کیش را (که جان و مال خود
 برای او دریغ نکردند - و آینه نیز بے موجد از آنها بداندیشی متصور
 نبود) باین مرتبه نمی رسانید - آنچه دیدن از خود دید - و هر چه کشید
 از خود کشید - قام جولانی شد - و بکجا رسید - عفا الله عنهم *

اعتقاد خان دولت و عزت بباد داده مدتی خانه نشین بود - چون
 امیرالامرا به تیغ انتقام کشته گردید قطب الملک^(۲) بشاهجهان آباد
 رفته باستمالت اکثر امرای قدیم و جدید (که از عرصه روزگار بدر
 رفته در گوشه انزوا بذاکامی بسر می بردند) پرداخت - از انجمله
 اعتقاد خان را ببعالی منصب خورشیدل ساخته مدتی بمدد خرج
 و نگاهداشت رساله داد - اما چنانچه از میخواست نقش مرادش
 نقشست - زیاده بچند کرده و ناکت نموده بدهلی برگشت
 و قالیست مزدوی بوده باجل طبعی در گذشت - هر چند بسخافت
 و جلافت مشهور بود لیکن فیض عام داشت - در کم فرصتی دولت خود
 عالم را کامیاب ساخت - با این همه مردم بچیزهای بد نسبت میکردند
 * نکته * دولت مزیل عیب نمی باشد *
 * بیت *

* غمی از دولت دنیا نگرود عیب کس زایل *

* که زر نتواند از روی محک بردن سیاهی را *

بلکه مظهر آنست *

* شعر *

* عیب ناقص در لباس زر کجا پنهان شود *

* ماه نو چون پیرهن پوشد کلف عریان شود *

(۴)

* اعتماد الدوله محمد امین خان چمن بهادر *

پسر میر بهاء الدین بن عالم شنیخ است - که احوالش در ضمن
 ترجمه قلیچ خان عابد خان پیرویه ترقیم یافته - میر بهاء الدین مدتها

(۲) نسخه [۱] و قطب الملک (۳) نسخه [ب] خان بهادر *

بجای نشینی بزرگان خود می برداخت - چون انوشه خان والی اورکند
 با پدر خود عبدالعزیز خان حاکم بخارا بمنازعت پیش آمد و میر
 یاتهام اتفاق با پسر مذکور کشته گردید - خان مذکور دست از وطن
 برداشته عزیمت دیار هند نمود - و سال سی و یکم جلوس خلد مکان
 بدکن پاتابه غربت کشوده شرف اندوز ملازمت پادشاهی گردید
 و بمرحمت منصب دو هزار و سوار و خطاب خانی سرمایه
 ناموری اندوخت - و همراه خان فیروز جنگ (که بتسخیر تلاع و تنبیه
 غنیم مامور میشد) سر رشته تعیناتی بدست آورد - و سال چهل و دوم
 چون قاضی عبدالله صدر فوت نمود او حسب الطلب از اینجا بحضور
 رسیده بمذایت خلعت صدارت کل و انعام سه عدد انگشتری
 زمرد میذاکار نقش بلند رتبی درست کرد - و در هنگام^(۲) [که موکب
 پادشاهی بتسخیر قلعه کهلانا (که بعد فتح به تسخیر لغا موسوم شده)
 متوجه گردیده محاصره آن بمیان آمد] خان مذکور باضافه دو صد
 سوار امتیاز یافته تعیین گشته که از کتل انبه گهاک بتل گوکن^(۳) شتافته
 از آن طرف راه آمد و شد بر محصورین قلعه مذکور مسدود سازد - خان
 مذکور کمر همت بسته بدانجا فب شتافت - و تردد نمایان بظهور آورده
 یشته (که بدست مقام بر بود) بگشش و کوشش مستخلص گردانید
 و در جلدوی آن بخطاب بهادری بلند آوازه گشت - و سال چهل و هشتم
 از اصل و اضافه بمذهب سه هزار و پانصدی هزار و در صد سوار چهره

(۲) در [بعضی نسخه] و هنگامیکه (۳) در [بعضی نسخه] بلالگوکن *

کامیابی برافروخت - و سال چهل و نهم در محاصره تلعه و اندکیره
و تعاقب زمیندار آنجا (که وادی قرار پیچوده بود) خدمات شایسته
بتقدیم رسانیده از اصل و اضافه بمنصب چهار هزار و هزار و درصد
سوار چهارم بخت را نور آگین ساخت - و پستتر به تنبیه مقاهیر
ماه در شده چون سالم و غانم برگشت سال پنجاه و یکم باضافه سه صد
سوار و خطاب چین بهادر رایت امتیاز برافراشت - و چون همراه
سلطان کام بخش تعیین گردیده بود در چند روز خبر رحلت خلد مکان
شنیده بے اطلاع احدی از آنجا نزد اعظم شاه آمد - و صحبت آنجا
نا دلچسپ دیده از اثنای راه (که شاهزاده مزبور جانب هندوستان
موجه بود) جدائی گزیده بارنگاباد آمد - و پس ازان (که خلد منزل
ظفر یافته بعزیمت جنگ با سلطان کام بخش برادر خود رایت توجه
بدکن برافراخت) او بملازمت پیوسته بعد مراجعت خسروائی
به هندوستان بتفویض خدمت فوجداری مرادآباد قامت قابلیت
آاست - و سال چهارم جلوس آن پادشاه با جمعی بهمهم کرد دامن
همت بر کمر عقیدت زد - چون نوبت سلطنت به محمد فرخ سیر
رسید بوساطت قطب الماک و حسین علی خان دولت ملازمت
دریافته از اصل و اضافه بمنصب شش هزار و شش هزار سوار و خطاب
اعتماد الدراه نصرت جنگ و تقرر بخشی گری دوم درجه اعتلا
پیمود - و سال پنجم جاوس آن پادشاه به بند و بست موبه مالوه

دستوری پذیرفت - و چون دران ایام حسین علی خان از دکن روانه بارگاه خلافت شده کسی را نزد خان مذکور (که متصل اجین بگردآردی جمعیت سرگرم بود) پیامهای لطف آمیز (عقب افزا گفته فرستاد - از بے انتظار حکم سلطانی راهی دارالخلافه شد ازین جهت بیای عتاب درآمده از خدمت و منصب معزول گردید درین ضمن (که حسین علی خان بدارالخلافه رسیده محمد فرخ سیر را مقید گردانید) خان مذکور با جمعیت خود رفته با مردم سادات صاحب شد - در عهد سلطنت سلطان رفیع الدرجات ببحالی و منصب قدیم و بخشی گرمی دوم آب رفته بجو آورد - و بعد چندی میان او و حسین علی خان صحبت برهم شده بنقض باطن انجامید - و چون حسین علی خان در اوائل سلطنت فردوس آرامگاه بعنوانی (که در احوالش بذوک خاصه گذشته) کشته گردید و غیرت خان همشیره زاده اش طریق گستاخی پیموده جیب زندگی را بچنگ اجل در داد خان مذکور از اصل و اغافه بمنصب هشت هزار و هشت هزار سوار در اسبه سه اسبه و یک کرور و پنجاه لک دام بطریق انعام و تسایم تعلقه وزارت و خطاب وزیر الممالک بوالا پایه امارت تصاعد نمود و در همان سال بعد چهار ماه از تقرر وزارت مطابق سنه (۱۱۳۳) هزار و صد و سی و سه هجری رخت زندگانی را ته کرد - امیر بود شجاعت نشان و سیر فکر - رفقا خصوص مغایه را در کار سازیهای معاملات (نه خود هم میگرفت) رعایت میکرد - در کم فرصتی ایام وزارت

از نوکران پادشاهی هر که شکایت بجاگیری پیش از برد از محال
 پانپانی جاگیر او مقرر کرده چوپدار خود را محصل نموده سفد جاگیر^(۲)
 تیار ساخته بدست خود بآن کس می سپرد - پسرش اعتمادالدوله
 قمرالدین خان است - که ترجمه اش علیحدّه نوکرین خامه شده *

* اخلاص خان اخلاص کیش *

هندر پسرے بود از قوم کهتری بای - نام اصلی او دیبی داس^(۳)
 نیاگانش قانون گوئی قصبه کلانور (که از دارالسلطنت لاهور بمقامه
 چهل کرده است) داشتند - نام برده از سن صبی بکسب علوم مشغوف
 بود - و در دارالسلطنت سکونت ورزیده و بصحبت علما و فقرا
 رسیده صاحب استعداد گشت - و چون با ملا عبدالله سیالکوٹی
 نسبت شاگردی داشت بواسطت او ملازمت خادم مکان حاصل نموده
 باخلاص کیش موسوم گردید - و بمنصب کم سال بیست و پنجم
 مشرف متاع خانه و سال بیست و ششم مشرف جانماز خانه و سال
 بیست و نهم مشرف عرائض و سال سیّم پیش دست روح الله خان
 میربخشی از تغیر یار علی بیگ و سال سی و سیوم از تغیر شرف الدین
 واقع نویسنده کچهری خانسانان و پستور امین جزیه صوبه بیدر و سال^(۴)
 سی و نهم امین و فوجدار برگزیده اندور از تغیر محمد کاظم شد
 و درین سال منصب او چهار صدی سه صد و پنجاه سوار مقرر

(۲) در [بعضی نسخه] پانپانی (۳) نسخه [۱] نای (۴) در [اکثر
 نسخه] صوبه بیدر *

گردیده سال چهل و یکم باز بخدومت پیش دستی روح الله خان
خانسمان چهره عزت برافروخت - و سال پنجاهم از راه عنایت نام او
بلفظ محمد مصدر شده بوکالت شاه عالم بهادر مقرر گشت - پس
از ارتحال خلد مکان چون اعظم شاه بنابر وکالت مذکوره از ناخوش
بود بواسطت بسالت خان میرزا سلطان نظر باظهار بی تقصیری
پرداخته پیرانگی گرفته در اردنگباد ماند - و بعد تسلط خلد منزل
بمحضور آمده از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و پانصدی یک هزار
سوار و خطایب اخلاص خان و تفویض خدمت عرض مقرر بساط
بلند مرتبگی گسترده - گویند چون سر دربار برای عرض تعلقه مذکور
پیش میرفت از آنجا که پادشاه هم عالم بود بتقریب مقدمات علمی
گفتگو بطول میکشید - تعلقه داران دیگر ساکت شده کزایه میکردند
که الحال کشف و مشکوه در میان آمد - امور دنیوی موقوف باید
داشت - چون همت پادشاه و وزیر آنوقت بسیار بلند افتاده بود
درخواست هیچ یک نمیشد - خان مزبور (که در متصدی گری
بسختی و دقت زبان زد بود) بخانخانان ظاهر نمود که نهال عالم نوازی
پادشاه جز بیجاگیری اکثر مردم بار نخواهد آورد - خانخانان
بد نامی تحقیق این امور قبیح نسبت بخود دانسته تکلیف آن
باخلاص خان نمود - خان مزبور هم متکمل تشنیع مردم نشده دست
از آن کشید - و مستعد خان محمد ساقی^(۲) برین کار مقرر گردید - و در

وقت جهاندار شاه ذوالفقار خان دیوانی قن بر تعلقه سابق افزوده
 با خود (فایق ساخت - و در عهد محمد فرخ سیر (که هنگامه دار و گیر
 یافت شده بود - و بعضی امرا نظر برر نیز داشتند) تطب الماک
 و حسین علی خان پاس رابطه قدیم مرعی داشته از او بوطن خود (که
 قصبه جانشسته باشد) روانه نمودند - پستتر بپادشاه عرض نموده
 اسناد بحالی منصب و جایگز سابق فرستاده طابداشتند - اگرچه
 بفار و استگی مزاج بنوکری راضی نبود اما بمبالغه هر دو برادر آمده
 ملازمت نمود - و بخدمت میر منشی گری و تحریر تاریخ متضمن
 واقعات آن عهد مامور گردید - و پس از برداشتن محمد فرخ سیر
 بمنصب هفت هزاره ترقی کرد - و در عهد فردوس آرام گاه نیز
 بخدمت مذکور می پرداخت - مرد مزاج گرفته دربار دیده بود
 غیر از لباس سفید نمی پوشید - گویند در کم منصبی نیز عمدها
 عزت او می کردند - واقعات محمد فرخ سیر بقید قلم در آورده
 به پادشاه نامه موسوم کرد - بوقت موعود چاره را بذقاب عدم پوشیدن *

* امین خان دکنی *

یسر خانزمان شیخ نظام است - در جنگ محمد اعظم شاه با اتفاق
 (۴) فرید برادر دیگر مقدمه الجیش و هراول برادران خود خان عالم
 و مغور خان بود - تلاش و تودد در خور نام و نشان خانواد خویشت
 بسیار نمود - چون روزی چند از حیاتش باقی بود سالم ماند - گویند

(۲) پا جانشسته باشد (۳) در [اثر نسخه] فرید صاحب برادر دیگر

وقت (که خان عالم و مغور خان بمقابله عظیم الشان سبک ساختند)
 آن مرد و برادر پیش آهنگ بجانب چپ شاهزاده ریخته مردم
 روبرو را برداشته عقب برآمدند - آنها چون بسوی یسار خویش
 نگاه کردند بنگله شاهزاده بنظر در آمد - برگشته با سی سوار پروانه وار
 خود را همان طرف زدند - خاند منزل بعد فتح متوجه احوال خان
 مسطور شده با آنکه طرف مخالف بود اما از آنکه بقیه ایست از دود
 شجاعت و بردای مشمول نوازش گردانیده بصوبه داری ناندیو
 مهاجمی ساخت - و پس ازان بقوجداری سرا (که عبارت از کرناٹک
 بیجاپور است - و آن آلکائے ست وسیع زر خیز) مامور گردید - و چون
 پیوسته بدان سوار ولایات متصرفه زمینداران متفرق است هر کدام
 بقدر مرزدوم خویش پیشکش پادشاهی ادا مینماید - از انجمله
 میسوریا (که مرزبان سربرنگ یثن است - و آن مملکت است بجمع افزون
 از چهار کروزر ریه - و در دکن هیچ زمیندار به اعتبار ساز و سرانجام
 و بمطاعت ملک و وفور خزائن سهیم و نظیر چه که بعشر عشیر آن
 نمیرسد) پیشکش مقوری دارن - قوجدار سرا هم باندازه زر خویش
 قلیل و کثیر میستاند - و در صورت زیاده طلبی بقوچ کشی می انجامد
 چنانچه با خان مذکور اتفاق افتاده قوچ گران بسوداری دلاوا (که
 عبارت از بخشی لشکر است) بمقابله تعیین گردید - بعد تلاقی فریقین

(۲) نسخه [ب] مردانه وار (۳) در [بعضی نسخه] نامور گردید (۴)

نسخه [ب] برداری وادای *

و کوششهای مردانۀ طرفین مردم خان مذکور از کثرت مخالف همی
 باخته راه فرار گزیدند - آن بهادر با سه صد جوان دلاور پای ثبات
 افشوده نزدیک بود که تقدجان در بازو - ناگاه تیورے از دست او بسر داد
 (۲) رسیده بکوی عدم برد - هزیمت صورت نصرت گرفت - و شکست
 رنگ فتح پذیرفت - نقش حکومت درست نشست - و عمل
 قرار واقع نقش بست - مردم اطراف و جوانب حساب برداشتند
 و در دستها بصری و سرداری بشذاختند - پستربخان مذکور فوجدار
 کنول مفوظ گشته در عهد فرخ سیر بتجويز حیدر قاي خان
 دیوان مستقل دکن بصوبه داری برار نامزد گردید - نایب او دخل
 یافته هنوز خود در بالکنده محال قبول قدیم خویش بود - که از
 آمد آمد امیرالامرا حسین علی خان از کوته اندیشی بخویشتن داری
 زده استقبال را لختی بمکت انداخت - امیرالامرا پس از فراغ
 جنگ دارۀ خان از همراهان خویش اسد علی خان جولا (۱) که
 جد او از قرکان علی سردان خانی بود) بضط برار فرستاد - و بعد ازان
 که ملازمت دریافت صوبۀ مذکور بدر را گذاشت - و چون عوض خان
 بهادر از حضور بحکومت آنجا تعیین گردید خان مزبور بایالت
 ناندیر شتافت - و از آزری و بی انصافی باغواي زمینداران برگزیده
 بودن مضاف ناندیر با جاگیردار آنجا ماندها (۳) (که پدرش کانوجی
 سرکیا از مرهتہای پنجهزاری بود - و در عهد خلد مکان مصدر کارها

(۲) یا بگو عدم باشد (۳) نسخه [پ] ماندها نام که ه

شده) پرخاش پیدا سر کرده بعد و پیمان بدست آورده از پا
 در آورد - و پس از آن بمسابقه نواح بفکر مالش جگیت یلمه (که نومل
 بتغلب گرفته) افتاد - آن بوسی دریاوته بفتح سقکه متبذای راجه
 ساعو (که سکا سدا از آن صلح بود) استعانت جست - قضا را وجه دیگر
 (که یاور اندیشه آن بدسگال گردد) پیدا شد - تفصیلش آنکه در همان
 ایام صلح سره نه قرار یافته نیل این بدنامی بر ناصیه احوال امیرالامرا
 قا قیام قیامت کشیده شد - چنان مقرر گشت که از محال که بسبب
 استحکام مکان و زور طلبی حکام و مرزبان چوئه متعذر الوصول باشد
 اصیرالامرا اعانت نماید - چون در تعلقه خان مزبور در هنگامه
 شورش افزائی اشقیا هم از برخی جاها یکدام بطریق چوئه نهاده بودند
 با رصف مکرر فرشت و خواند امیرالامرا تن باین عاز و نفع ندان
 و در ادای چوئه تهران صریح بکار بود - آن صوبه از تغیر ادب میرزا علی
 یوسف خلئی (که از اشجهان روزگار بود) نامزد گردید - خان مذکور
 (که بشهرت عزل در استقلالش اختلال واقع شده بود) بتقریب شادی
 صبیحه خود بدالکذبه شتافت - که یکدفعه فتح سقکه باتفاق جگیت
 عیسریش رسید - او نظر بر خاندان و عنوان خود کرده از بسیاری خصم
 فبذدیشیده با مردم کمی باستقبال رفته - از اینجا (که درین انقلاب آباد
 اقبال با ادبار توام - و دولت و نکبت بهم است) خان مسطور
 (که بهروزش سپری شده خسران و زیان زدی آورده بود) بدست
 آن ناکسان اسباب و اثاثه امارت را باخته و نانگ و ناصوس چندین ساله

بباد داده آخرها دهائی یافته ببالکذذه نشست - پس ازان سید
 عالم علی خان بهادر در ایام صاحب اختیارى دکن مجدداً اودا ببعدائی
 صوبه فاندیر مستمال ساخته در جنگی (که با نواب فتح جنگ اتفاق
 افتاده) بسردارى دست راست تعیین فرمود - آن نابکار تیره روزگار
 بخلاف سپاهي پیشگان و نام آوران دست بکار نبرده تماشاى گردید
 و خط بطلان بر کارنامه‌ای نیاکان خویش کشید - اگرچه بعد فتح
 فتح جنگ بمقامه مرخص نمود اما وفارش از دلها برخاست - و اعتبار
 در دیده‌ها نماند - در همان ایام (که عوض خان بهادر بخاطر شقاقش در
 مقدمه بازگردانید بوار ^(۲) دل پری داشت) باعث عزل او شده متهم
 خان بهادر خویشگی را بجایش نصب نمود - او بمجدد استماع این خبر
 نزد نواب فتح جنگ (که در آن وقت متوجه اندلی بودند) شتافت
 اما ^(۳) دی نیافت - برگشته بقصبه پرمی محال جاگیر خود (که درازده
 کورده پتھری سمت) آمده فردکش نمود - و در معاللات مشروط فاندیر
 مزاحم عمل گردید - هرچند خان منصوب در اصلاح کوشید از جهالت
 و نادانی براه نیامد - و آخر کار خود را در قید او داده مدتی
 زندانی ماند - چون پسرش مقرب خان (که در احوالش نیز اشعار
 باین سرگذشت رفته) بنوکوی سرفراز گردید باستشفاع او دهائی
 یافته دیهات پنجاه هزار روپیه از بالکذذه باخراجات او مقور شد

(۲) نسخه [ب] دل پری داشت (۳) نسخه [ب] پرمی (۴) در

[بعضی نسخه] عامله

و مدتی دست نگر پسر بسر برده چون از دست او بجان آمده بود
 در سال ششم محمد شاهي خود را بخجسته بخيان رسانیده دست
 التجا بدامن معاضدت و مساعدت عوض خان بهادر زده ببخالي جاگیر
 و منصب امیدوارها اندوخت - درین اثنا آصف چاه از هندوستان
 قدم فرمود - و جنگ مبارز خان در میان آمد - باقتضای وقت استمالت
 قازق یافته کمر رفاقت بمیان عزیمت بر بست - و تهیه سرانجام
 رزے چند در شهر مانده به آمد - چون از ادبار زدگی و ذلت کشی
 بی در پی عقل و هوش باخته صمغ شده بود از خام خیالی ورق
 برگردانده راه برگردانید - و باهوار و شبگیر بمبارز خان (که مخفی و پنهان
 سلسله جنابان عهد و پیمان شده بود) در پیوست - رز جنگ به آنکه
 تلاش و ترس از سر زدن بآب تیغ مخالفان نقش هستی او از صفحه
 روزگار محو و ناپیژ گشت - و کان ذلک فی سنة (۱۱۳۷) سبع و ثلثین
 و مائة و الف *

* امین الدوله امین الدین خان بهادر منجهلی *

از شیخ زادهای قصبه مذکور است - که از دارالخلافه شرقی
 شمالي واقع شده - نسبش به تمیم انصاری میرسد - خان مذکور آغاز
 ملازم پیشگی بنوکری جهاندار شاه عزافتنخار^(۲) اندوخت - و در عهد
 محمد فرخ سیر داخل یسارلان گردید - و در عهد فردوس آرامگاه
 پیش آمد نموده بپایه میرتوزکی مرتقی شد - و رفته رفته بمنصب

چهار هزاری و پستری بیایه شش هزاری شش هزار سوار و خطاب
امین الدوله و عطای محال سنبهل بکامل سه لک روپیه در تیون لوائی^(۲)
ناموری بواقعحت - مشغوف یار باشی و عیش پرستی بود - در
همان عهد بعد رفتن نادر شاه از هندوستان روانه ملک عدم گشت
عمارت و باغ و سرا در موطن خود بسیار بکیفیت بنا نهاده - از
پسرانش امین الدین خان و ارشد خان نام و فشانے داشتند *

* اعتماد الدوله قمرالدین خان بهادر *

میر محمد فاضل نام پسر اعتماد الدوله محمد امین خان
بهادر است - اواخر عهد خلدنمکان بمنصب در خور و خطاب قمرالدین
خان نامور گردیده در عهد محمد فرخ سیر بمنصب عمده و بخشیدگری
احدیان مرتقی گشته در سال چهارم با عبدالصمد خان دلیر جنگ
مهم کرد تعین یافت - و سال اول جلوس فرورس آرامگاه بعد
کشته شدن حسین علی خان (که غیرت خان همشیره زاده اش یا اتفاق
مردم باره بر لشکر پادشاهی هجوم آورد) نام برده آثار دلاری
بظهور رسانیده پستری بمنصب شش هزاری شش هزار سوار و تفویض
تعلقه بخشیدگری دوم از گذاشت پدر خود و داروغگی غسل خانه
ضمیمه تعلق احدیان مدارج ترقی پیمود - و چون پدرش بدارالقرار
شتافت اگرچه برای وزارت نظام الماک آصف جاه از دکن طلب
حضور گردید او باضافه منصب و خطاب اعتماد الدوله سربلندی

اندرخت - چون آصف جاه بعد تقویض وزارت صحبت خود
 کوک ندیده دل از بودن حضور برگرفت و بتقریب بدکن معارفت
 نمود تعلقه وزارت در سنه (۱۱۴۷) هزار و یکصد و سی و هفت
 هجری بلام او قرار یافت - مدتها بعیش و سرور گذرانید - یکبار
 در سنه (۱۱۴۷) هزار و یک صد و چهل و هفت هجری (که بالاجبی زاد
 مرهته در ضاع مالوه هنگامه برپا کرد) او باتفاق خاندانان هویکه با فوج
 علیحده تعیین شد - و چهار جنگ غالبانه کرد - و مقدمه بصلح
 انجامید - و بار دوم همراه پادشاه بمهم علی محمد خان (دهیله) که
 آثار طغیان بظهور آورده بود (از شاه جهان آباد برآمد - اما برغم
 عمده الملک و صفدر جنگ واسطه افغان مزبور شده بملازمت
 پادشاهی آورد - و دفعه سیوم همراه شاهزاده (که بعد سلطنت
 باحمد شاه ملقب گشته) با فوج بسیار بارادگ مقابلگ احمد شاه
 درانی (که از لاهور اینطرف آمده بود) تا سرهزد رفت - روزیکه
 مقابلگ قرار داده بودند ناگاه گوله اجل از توپخانه قضا بار رسید
 و مطابق سنه (۱۱۶۱) یکهزار و یکصد و شصت و یک هجری بدار
 باقی پیوست - قراغت درست بود - و بحسن خلق و شیوه تواضع
 و فیض رسائی نامی بقیکی بر آورده مقبول خاطر مغیر و کبیر گردید
 و ادا را ادیت هیچ کس نشد - املاک پدرش (که بعضی بتعدی
 بتصرف آمده بود) قیمت واجبی نموده تنمه بمالکان رسانیده
 و هرکه بغروخت اضی نشده مسترد گردانید - ادب مقبول

مراجش بود - گویند در ایامی (که آصف جاه بدار الخلافه میرفت) نظر بکلان سالخی از با وصف وزیر بودن برای خدمت او بر می خاست بعد در گذشتن او پسرش میرمنو چایک دستی بکار برده با چند هزار سوار بر سر اعدا تاخت - و آنها را قسمی از میدان برداشت که راه وطن پیش گرفتند - بدین تقریب بخطاب معین الملک دستم دهند مخاطب شده صوبه دار لاهور و ملتان گشت - و در سنه (۱۱۴۲) هزار و

یکصد و شصت و در هجری (که شاه درانی از کابل متصل لاهور وارد شد) جنگ سهل بمیان آمده بصاح انجامید - شاه بدستور نادر شاه از سیالکوٹ و گجرات و ادرنگ آباد و پسرورد چهار محال پیشکش خود مقرر کرده برگردید - و در سنه (۱۱۴۵) یک هزار و یکصد و شصت

و پنج هجری باز بلاهور (سیده تا چهار ماه جنگ داشت - و بنفاق آدینه بیگ خان و کورامل نوکران خود مغلوب گردیده بملازمیت پیوست - شاه از جانب خود نایب لاهور مقرر کرده مراجعت نمود

معین الملک سنه (۱۱۴۷) هزار و یکصد و شصت و هفت هجری (روزه بشکار رفت - و طعام خورده در د احشا بهمرسید - از اسپ فرود آمده خواست قی کند - نشد - و دست هم اجابت نکردید - ناکاه جان بحق سپرد - و سند حکومت لاهور شاه بنام پسرش (که در ساله بود) کرده فرستاد - بنابر صغرسن از مادرش مستوای بر مهمات بود - ازین جهت رفقا متنفر شدند - درین ضمن پسر مذکور باجل

طبعی فوت نمود - و حکومت بخود بیگم یعنی مادر طفل مزبور عاید شد - بعد چندی خواجه عبدالله خان پسر عبدالصمد خان بیگم را قید نموده زیارت صوبه از شاه طلب داشت - و از هنگامه تنخواه سپاه پای استقامت او از جا رفت - و کار بیگم رجوع گرفت - پس ازان میرزا جان نامی جماعه دار بیگم را مقید نمود - و آخر بصلح منجر شد - پسر عماد الملک بر لاهور دریده بیگم را بقید آورد چنانچه در احوال عماد الملک مفصل پیرایه نگارش پذیرفته - و پسر دیگر اعتماد الدوله (نظام الدوله خانخانان است - که در عهد احمد شاه بتعلقه وزارت از تغیر صف در جنگ سرفراز شد - و سنه (۱۱۹۷) هزار و یکصد و شصت و هفت هجری بدست اقارب خود کشته گردید و یکی از پسرانش فقیر الدوله است - که یک سال قبل از تحریر وارد دکن گشته در رفاهت نظام الدوله آصف جاه می گذرانند - بحال محرر این اوراق مهربانی دارد - دیگر اخلاف هم ازو باقی مانده *

* امیر الامرا فازی الدین خان بهادر فیروز جنگ *

پسر کلان نظام الملک آصف جاه و برادر اعیانی ناصر جنگ است فام اصلی او میر محمد پناه - پیوند خویشی با قمرالدین خان وزیر داشت - پدر او را از صغر سن بحضور فردوس آرامگاه گذاشت - در آنجا نشو و نما یافته ابتدا ببخششی گری احدیان سرفوازی پذیرفت - و در سنه (۱۰۵۳) هزار و یک صد و پنجاه و سه هجری (که پدرش بانقال خاندوران بخدمت میر بخششگری سرفراز شده بدکن آمد)

او بنیابت تعلقه مزبور بپایه بلندرتبگی برآمد - و پس از فوت پدرش در عهد احمد شاه قریب سه سال سادات خان میربخشی بود - پستر تعلقه مرقوم و خطاب امیرالامرائی بنام او قرار یافت پس از شهادت ناصر جنگ خاطرش بحکومت ملک دکن کشیده اتفاقا دران ایام (که ایلیچی شاه درانی رسیده بود) صفدر جنگ ماهار راو هولکر را حسب ایمای پادشاه بوعده مبلغ خطیر همراه گرفته بحضور آمد - و پیش از رسیدن او جارید خان پیغامهای شاه را قبول نموده ایلیچی را رخصت نمود - صفدر جنگ حیران شد که هولکر را چه علاج نماید - امیرالامرا با هولکر اتفاق بسته او را برین راضی ساخت که صوبه داری دکن بنام امیرالامرا مقرر شود - او دست از تقاضای زرموعوده خواهد برداشت - لهذا از پیشگاه سلطنت بصوبه داری دکن و خطاب نظام الملک سرعزت برافراخت - پستر سند صوبه خاندیس بنام مرهه بمهر خود کرده داده بامید اعانت آنها در عین برسات گل ولای صوبه مالوه طی کرده وارد بلده برهان پور گردید - پستر بارزنگ آباد آمده هفده روز توقف نمود - و بمرگ مفاجات (که طعام خورده بمستراح رفت - و برآمده فی کرد) مطابق سنه (۱۱۶۵) هزار و یکصد و شصت و پنج هجری بملک بقا پیوست استعداد علمی داشت - و آخرها همتی در مزاج او بهم رسیده بود پسرش غازی الدین خان ثالث است - که خطاب عمادالملک یافته و احوالش جداگانه سمت از تمام پذیرفته *

* ابدالخیر خان بہادر امام جنگ *

(۲) از شیخ زادہای فاروقی ست - ہمیشہ بشیخ فرید الدین شکر گنج
 میرسد - وطن اصلی بزرگانش (۳) میرپور سرکار خیرآباد اودھہ است
 از چندے بشکوہ آباد سکونت گرفته بشکوہ آبادی زبان زد گشت
 پدرش شیخ بہاء الدین در عہد خلد مکن بمنصب و تعلقہ صدارت
 و احتساب شکوہ آباد سرقراز ہوں - نامبرودہ ابتدا بمنصب سہ صدی
 سرہند گردیدہ مدتی برفاقت مرحمت خان در شادی آباد ماند و
 صوبۂ مالوہ ہوں - سالے (کہ نظام الملک آصف جاہ از مالوہ عزیمت
 دکن نمود) نام بردہ مرافقت او گزید - چون مرد سپاہی کار دیدہ
 و درین مقدمات رای درست داشت مفظور نظر تربیت گردیدہ در
 بزم مشورت دخیل گشت - و بمنصب در ہزار و پانصدی و خطاب
 خانی و عطای جاگیر در خور عز امتیاز یافتہ بفوجدار (۵) بنی نگر
 عرف اُتدور قوال قامت لیافت آراست - چون در سنہ (۱۱۳۶) ہزار
 و یکصد و سی و شش ہجری آن امیر بے نظیر از دارالخلافہ مراجعت
 بدکن نمود خواجہ قلی خان قلعه دار دہار و فوجدار ماند و صوبۂ مالوہ را
 ہمراہ گرفتہ خان مذکور را در انجا گذاشت - پستور (کہ قطب الدین
 عالی خان مذکور بتعلقات مزبورہ از حضور منصوب گردید) نام بردہ
 پیش آصف جاہ آمدہ چون نظم صوبۂ خاندیس بحفیظ الدین خان

(۲) در [بعضی نسخہ] رحمۃ اللہ علیہ میرسد (۳) نسخہ [ب] زیامانش (۴)
 در [بعضی نسخہ] راہر پور یا رامپور (۵) در [بعضی نسخہ] بنی نگر عرف اُتدور

مقرر شد تعینات او گردید - و در تنبیه افواج مرهته آوردن نمایان
 بظهور آورد - رفته رفته از اصل و اضافه بمنصب چهار هزار و هزار
 سوار و خطاب بهادر و عطای علم و نقاره (ایست اعتبار برافراخت
 و گاه بقوچداری گلشن آباد و لخته به نیابت خاندیس و چند
 بخدمت فوجداری سرکار بکلان نامزد گشت - و در عمل ذامر جنگ
 خطاب شمشیر بهادر یافته فایب صوبه خجسته بنیاد شد - و در عمل
 مظفر جنگ باز بظلمات خاندیس سربلندی پذیرفت - و در عمل
 ملابت جنگ از اصل و اضافه بمنصب پنج هزار و چهار هزار سوار
 و عطای پالکی چهار دار سربلند گشته بخطاب امام جنگ مخاطب
 شده در جنگ (که وقت دیوانی (اجه) گهنا ته داس با مرهته رو داد)
 سرکردگی مثل هراوی داشت - گویند بآرزوی شهادت دران جنگ
 جریای مرگ بود - اما بحسب اقتضای تقدیر بعد جنگ به فقر
 قلیله مطابق سنه (۱۱۹۶) هزار و یکصد و شصت و شش هجری
 و بعدم سرا گذاشت - مرد جزی بود - در گفتگو بے باک - مناسبت
 بمذکورات علمی هم داشت - سالی (که بابو نایک نام سردار مرهته
 جمعیت بسیار فراهم آورده برای گرفتن چوتنه کرنائک حیدر آباد
 بآن سمت شتافت) او با فوج از سرکار تعین شد - که رفته باتفاق
 انور الدین خان تعلقه دار کرنائک مذکور و عبدالذبی خان فوجدار کرپه
 و بهادر خان فوجدار کرنول به تنبیه او پردازد - چنانچه ناختن او بر
 فوج مقاهیر و گرفتن اشیا و اسباب آنها قسمی (که شکست فاحش

یافته آن سردار دیگر برنخاست (زبان زد خاص و عام است - دو پسر ازو باقی ماند - کلانی ابوالبرکات خان بهادر امام جنگ - جوهر جرأت داشت - در جوانی در گذشت - و دومین شمس الدوله ابوالخیر خان بهادر تیغ جنگ - که در حالت تحریر مورد عذایت نظام الدوله آصف جاه است - و بمنصب پنج هزار سوار و علم و نقاره و تیوادی محال یلغرب صوبه بیدر سرافراز - اخلاق حمیده و توفیق کلمة الخیر دارد *

• ابو المنصور خان بهادر صفدر جنگ •

میرزا مقیم نام خواهرزاده و خویش برهان الملک است - پدرش خطاب سیادت خان داشت - نام برده پس از فوت خسر از پیشگاه فردوس آرامگاه بنظم صوبه اوده مامور گردید - و به تذبیه مفسدان آن جا پرداخته منقاد ساخت - و در سنه (۱۱۵۵) هزار و یکصد و پنجاه و پنج هجری بر طبق حکم پادشاه بکومک علی وردی خان ناظم صوبه بنگاله (که افواج مرهته در انجا غدر فساد برداشته بود) بعظیم آباد پنه شتافت - در جلدی آن قلعه رهتاس و چنانچه بار مرحمت شد - چون نظم مذکور متوهم شده حکم پادشاه متضمن موقوفی کومک رسانید او بصوبه خود مراجعت کرد - و سنه (۱۱۵۶) هزار و یکصد و پنجاه و شش هجری حسب الطلب بحضور آمده بااضمام داروغگی توپخانه چهره شادت برافروخت - و سنه (۱۱۵۹) هزار و یکصد و پنجاه و نه هجری صوبه آله آباد نیز از انتقال عمده الملک امیر خان بوی قرار

گرفت - و در سال (۱۱۶۱) هزار و یکصد و شصت و یک هجری (که شاه درانی از قندهار قاصد هژد گشته از لاهور این طرف آمد) او بر وفق حکم پادشاهی همراه سلطان احمد شاه تا سرهند شتافته پس از کشته شدن اعتماد الدوله قمرالدین خان پای استقامت محکم داشته تردن شایسته بظهور آردن - تا آنکه شاه درانی معاودت نمود - چون بعد یک ماه از آن بیست و هفتم ربیع الثانی سنه مذکور فردرس آرامگاه به نعیم جاردانی پیوست و احمد شاه پادشاه بر تخت سلطنت نشست و در ایام معدود خبر ارتحال آصف جاه از دکن رسید صفدر جنگ بخاطر جمع خلعت وزارت پوشید - از انجا (که با علی محمد خان رهله خاطر پری داشت) قائم خان بنگش را بر سر سعدالله خان پسر رهله مزبور تحریک کرد - چون قائم خان با برادران بتفصیل (که در احوال پدر از محمد خان بنگش ثبت یافته) کشته شد پادشاه را برداشته بر سر احمد خان بنگش برادر قائم خان برده تقاضای اموال قائم خان نمود - پادشاه در بادد کول توقف فرمود و صفدر جنگ بدریا گنج (که فرخ آباد از انجا بیست کرده است) شتافت - مادر احمد خان آمده بر شصت لک روپیه معامله انفصال کرد - پادشاه معاودت بدار الخلافه فرمود - و صفدر جنگ برای تحصیل زر قرار داده قدری توقف ورزیده بضبط محالات متعلقه احمد خان پرداخت - و نولرای نامی را از قوم کایته (که ابتدا در سرکارش نوکر کمزربه بود - و رفته رفته ترقی پیدا گشته نایب موبه

اورده گردید) در قنوج داشته خود بحضور آمد - نام برده در هنگامه
افغانه بکار آمد - صفدر جنگ با اجتماع فوج برداشته با اتفاق سوزجمل
جانت بر سر احمد خان بنگش شتافت - و معرکه کارزار آراسته شکست
فاحش یافته سنه (۱۱۶۳) هزار و یکصد و شصت و سه هجری
بدارالخلافه رسید - درین ضمن احمد خان بنگش در صوبه آله آباد
و اوده گرد فساد برداشته از نهیب و غارت و سوختن مکانها دقیقه
فرونگذاشت - لهذا صفدر جنگ در سال دیگر با ملهار هولکر و جی ایا
سند هیبه (که هر دو سردار معتبر مرهته بودند) اتفاق جسته بعزیمت
مقابله احمد خان کمر همت چسبست - این مرتبه هزیمت
بر افغانه افتاد - آنها رفته دو دامن کوه مداریه (که شعبه ایست از کوه
کمایون) پناه گرفتند - و آخر بعجز گرائیده خاطرخواه صفدر جنگ
صلح قرار یافت - درین اثنا (که آمد آمد شاه درانی از لاهور
بجانب دهلی زبانزد شد) او بموجب فرمان پادشاه هولکر را بوعده
زر خطیر همراه گرفته سنه (۱۱۶۵) هزار و یکصد و شصت و پنج هجری
بدارالخلافه آمد - چون جارید خان بهادر خواجه سرا (که مهار علیه
سلطنت بود) با قلندر خان ایلچی شاه درانی دار و مدار کرده ادرا
برگردانید صفدر جنگ داخل بلده شده از افجا (که با خواجه سوامی
مذکور دایمی نداشت) روزیکه بخانه اش وارد گشته بود ادرا از هم
گذرانیده مهمات سلطنت بقبضه اقتدار در آورد - و پس از آن پادشاه
بتحریر یک انتظام الدوله خانخانان پسر قمرالدین خان باو پیغام کرد

که داروغگی غسل خانه و توپخانه را بگذارند - از بمطالع پی برده
 روزی چند خانه نشین شده درخواست رخصت تعلقه نمود - چون
 منظور نگردید ب رخصت برآمده بر در کروهی بلده مزبور توقف
 گزید - و هر روز فساد در قد کشیدن بود - تا آنکه صفدر جنگ شاهزاده
 جمالی را بتوزکی برداشت - و احمد شاه تعلقه وزارت از تغیر او
 بانتظام الدوله مقرر فرمود - و عماد الملک بمحاربه صفدر جنگ
 برخاسته تا شش ماه جنگ در میان بود - آخر بوساطت انتظام الدوله
 بقرار بحالی صوبه آله آباد و اردعه صلح صورت گرفت - صفدر جنگ
 بتعلقه خود عازم گردیده هفدهم ذی الحجه سنه (۱۱۶۷) هزار و یکصد
 و شصت و هفت هجری در گذشت - پسرش شجاع الدوله است
 که ترجمه اش جداگانه سمت ایران پذیرفته *

* آصف الدوله امیر الممالک *

سیومین پور نظام الملک آصف چاه است - نام اصلی او سید
 محمد - در حین حیات پدر بخطاب خانی و اسم ملاکت جنگ بهادر
 مخاطب گردیده بصوبه داری حیدر آباد اختصاص گرفت - و پس
 از فوت پدر چون نامر جنگ شهید برای دفع فتنه مظفر جنگ
 متصل بذد پهلچری شتافت او نیز همراه بود - پس از وقوع شهادت
 نامر جنگ باتفاق مظفر جنگ مراجعت نمود - چون در اثنای
 راه مظفر جنگ بر دست افغانه کشته شد (که او نسبت
 بدیگر برادران کلان سال بود) بر مسند حکومت نشست - و از حضور

احمد شاه پادشاه باضافه منصب و خطاب آصف الدوله ظفر جنگ پيرايه امتياز يافت - و ثانيا لفظ امير الممالك افزوده شد - راجه رگهنايه داس (که مدار مهمات او بود) جمعی از کلاه پوشان فرانسيس را (که همراه مظفر جنگ کمر عزيمت بسته بودند) دلدهي نموده رفیق ساخت - و باورنگ آباد رسیده سنه (۱۱۶۴) هزار و یکصد و شصت و چهار هجري بملک مرهته شتافته بآنها بقتال پرداخت - آخر صبح بمیان آورده بحیدر آباد رفت - و در اثنای راه رگهنايه داس بدست سپاه ملازم کشته گشت - و (کن الدوله سيد لشکر خان وکیل مطلق سرکار او شد - و سال دوم (که غازي الدين خان فيروز جنگ برادر کلانش بصوبه داری دکن مامور شده باتفاق مرهته بخجسته بندياد رسيد) (اگرچه او در چند روز گذشت اما مرهته بدستاريز اسناد او اکثر ملک خاندیس و بعضی محالات صوبه خجسته بندياد کشیده گرفت کارهای خانگی او مدت حکومتش مذوط برای کار پردازان بود - چون سند صوبه داری دکن بنام برادر او نظام الدوله آصف جاہ (که از سابق بنام وليعهدي دخیل امور مملکت بود) از پیشگاه سلطنت صدور يافت ناچار او را بکنجه برنشانند - و در حبس گاه مطابق سنه (۱۱۷۷) هزار و یکصد و هفتاد و هفت هجري انتقال نمود - و شهرت يافت که نگهبانانش کشتند •

(۲) نسخه [پ] فرامیس (۳) در [بعضی نسخه] سال دوم آن که (۴)

در [بعضی نسخه] در گذشت •

* اسمعیل خان بهادر پنی *

پدرش سلطان خان بصیقه جماعه داری میکردانید - صبیقه او
 بهر دست خان منسوب بود - و از بهر عظمت خان است - که در
 جنگ سید دلدار علی خان (در بروی فیل عضدالدوله عوض خان
 پیاده شده جان فدا گردید - پستتر سرورست خان و سلطان خان برتبه
 جاکیر داری مرتقی گشتند - اسمعیل خان با هزار سوار بشیوه ارثی
 در سرکار صلابت جنگ و نظام الدوله آصف جاه نوکر بود - چون طالعش
 عروج داشت رفته رفته بخیابت نظامت و متصدی گری محالات
 صوبه بوار چهره عزت برافروخت - چون با جانوجی بهوسله (که در آن
 وقت تعلقه دار صوبه مذکور از جانب مرهته بود) از سابق معرفت
 داشت بلجدار و مریز نقش عمل داری را درست ساخت - و مدتها
 راتق و فائق مهمات آنجا ماند - آخرها بخاطر اعتیاد بمکیفات دماغش
 از کار رفته آثار خود سری بعرضه ظهور در آورد - و این معنی باعث
 وحشت مزاج نظام الدوله آصف جاه گردیده نادید او مصمم فرمود
 و سال (که جهت تذبیه پسران رگهوجی بهوسله سمت تاگپور تهنیت
 نمود) اگرچه نامبرده کشته شدن رکن الدوله کار پرداز سوکار آن نویسن
 باند مکان را توطیه اصلاح شمرده خود را با جمعیت قلیل متصل
 لشکروش رسانید التقات نیافته حرفهای غضب شنید - خواست بمکان

(۲) نسخه [ب] در [بعض جا] بهر سله نوشته (۴)

نسخه [ب] از دیاد مکیفات

بخود برگردد - درین ضمن فوجی (که بر سر ار تعین شده بود) نمودار گردید - ناچار با سی چهل سواره (که در آن وقت شرط رفاقت داد نمودند) اسب بمیدان آورد تاخته صفوف برافزادگان را برهم زده در میان فوج سواران در آمد - بهر که میرسید شمشیر عواله میکرد چون بدنش جراحت بسیار داشت در وسط فوج رسیده از اسب در افتاد - و مطابق سده (۱۱۸۹) هزار و یکصد و هشتاد و نهم هجری جان بجان آفرین سپرد - پسرانش صلابت خان و بهلول خان مورد ظرم شده محال بالا پور و بدیندره بی بی و کریم گانون صوبه دراز چاکیر یافتند - و یا جمعیت بنو کوری می پردازند *

* حرف الباء *

* بیрам خان خاندان *

جهه واسطه بعلي شکر بیگ بهار او (که از اعظم طوائف ترکمان قراقوئیلو ست) میسر شد - در زمان ارتفاع دولت این سلسله مثل خرا یوسف و پسرانش قرا سکندر و صیورزا جهان شاه (که بسطاطت عراق عرب و آذر بایجان رسیدند) علي شکر بیگ ولایت همدان و دینور و کردستان اقطاع یافت - تا حال آن ولایت بقلمرو علي شکر مشهور است پسرش ^(۳) بیرو علي بیگ در زمان حسن یاد شاه آقا قوئیلو (که باستیصال

(۴) در [بعض نسخه] بجهان آفرین (۳) نسخه [ب] میرو علي بیگ *

قراقرم (بدخشان) آمده نژاد سلطان محمود میرزا
روزت چند بسر برده بفارس شتافت - و با حاکم شیراز مبارزه کرده
مغایم گشت - و در همان ایام بر دست امرای سلطان حسین میرزا
گشته شد - و پس از آن پسرش یار بیگ در زمان شاه اسماعیل صفوی
از عراق برآمده در بدخشان سکونت گرفت - و از آنجا نزد امیر خسرو
شاه بقندرز رفت - و پس از انقضای دولت او با پسر خود سیف علی
بیگ (که پدر بیرام خان باشد) ملازم بابر پادشاه گردید - بیرام خان
در بدخشان متولد شد - و بعد از فوت پدر ببلخ رفته تحصیل علم
می نمود - در شانزده سالگی بخدمت جناب آشیانی آمده روز بروز
در ظل عنایت تربیت می یافت - تا بصعادت قرب و مصاحبت
« امارت رسید - و در قضیه نامرضیه تفویج جان سپاریها کوده سنبل رویه^(۲)
افتاد - و بر وجه مترسین (که از زیندوان معتبر آن سرزمینی بود)
در قضیه لکهنور التجا برد - چون این خبر بشیر خان رسید طلب داشت
در راه مالوه باز پیوست - شیرخان برخاسته معانقه کرد - و در جواب
خطارش سخنان فریبنده گفت - و بتقریب بر زبانش گذشت - هر که
اخلاص دارد خطا نمیکند - بیرام خان در جواب گفت چنین است
هر که اخلاص دارد خطا نخواهد کرد - و از نزدیک برهان پور بهزار گونه
بیقراری باتفاق ابوالقاسم حاکم گوالیار فرار نموده سمت گجرات
راهی شد - در راه ایلچی شیر خان (که از گجرات می آمد) آگاه گشته

کس فرستاد - و ابوالقاسم را (که بصورت وجهه نمودند داشت) همراه گرفت - بیروم خان از نیک ذاتی و جوان مردی بمبالغه گفت - که من بیروم خانم - ابوالقاسم مردمی بجای آورده گفت - این ملازم من است میخواهد که فدای من شود - دست ازین باز دارند - بیروم خان بدین طریق نجابت یافته بکجرات پیش سلطان محمود رفت - و ابوالقاسم را از ناشناسی از هم گذرانیدند - بارها شیرخان میگفت - که همان زمان (که بیروم خان گفت - که هر که اخلاص دارد خطا نمیکند) فهمیده بودم که با ما نمی سازد - سلطان محمود گجراتی نیز تکلیف رفاقت کرد - بیروم خان قبول نمود - و ریختن سفر حجاز گرفته بپندر مبارک سورت آمد و از آنجا بولایت هردوار شتافته بمزم ملازمت جنت آشیانی ره گرای ولایت سنده گردید - تا آنکه هفتم محرم سنه (۹۵۰) نصد و پنجاه در رفته [که پادشاه از ولایت مالدیو مراجعت کرده در قصبه جون (که بر کنار آب سنده واقع است - و بکثرت هدائق و انهار ممتاز اکثر بلاد آنجا است) طرح اقامت انداخته بودند] شرف قدمبوس دریافته مورد عنایت گردید - حسب اتفاق روزیکه داخل جون میشود پیش از ملازمت اول گذرش^(۳) بر جنگ گاه افتاد - که فوج پادشاهی با ارغونیان مبارزه داشت - بیروم خان خود را آماده جنگ ساخته مردانه کارزار کرد - چنانچه سپاه نصرت قرین متحیر ماندند - که همانا از جنود غیبی است - و چون ظاهر شد که بیروم خان است غریو از مردم

برخاست - و در سفر عراق عمده ملازمان و فاکیش بود - شاه ایران هم
 اورا بحسن فراست و تهذیب اخلاقی منظور نظر ساخت - چون شاه
 عالی قدر بجهت انبساط خاطر جنت آشیانی گاه بزم جشن ترتیب
 میفرمود و گاه طرح شکار می انداخت روزی (که صحبت چوگان بازی
 و تبق اندازی بود) اورا بخطاب خانی سرفراز کرد - بعد معاودت از
 عراق با منشور نصائح شاهي و فرمان موعظت بلیان همایونی نزد
 میرزا کامران رفته بفکر صحیح خود چنان بخاطر آورد که بمیرزا (که
 نشسته باشد) هر دو منشور دادن مناسب نیست - و استاده تعظیم
 بجا آوردن از میرزا مستبعد - مصحف بدست گرفته برسم پیشکش
 آورد - میرزا بجهت تعظیم آن راست ایستاد - در آنوقت هر دو منشور
 گذرانید - و چون جنت آشیانی بعد فتح قندهار (که بموجب وعده شاه
 بقزلباشیه سپرده) اراده تسخیر کابل مصمم کردند مأمور برای اهل و عیال
 ضرور بود - لهذا قلعه را جبراً از آنها گرفته حواله بیرام خان نمودند
 و بشاه معذرت نوشتند - که بیرام خان فدایی طرفین است - باز حواله
 کردیم - و چون در سنه (۹۶۱) نهصد و شصت و یک بعضی فتنه سازان از
 جانب بیرام خان سخفان غیر موقع بپادشاه رسانیدند خود بقندهار
 آمدند - ظاهر شد که آنچه گفته اند از صدق برخوردارند - مورد
 نوازش شد - و در یساق هذوستان عمده جمیع سرداران و پیش قدمان
 معرکه او بوده به نیروی شهبامت و جسارت فتوحهای نمایان کرد
 خصوص در جنگ ماچهدواره - که بسرداری خود بمردم قلیل با افغانه

بسیار جنگ کرده غالب آمد - و سره‌مند و غیره پرگنات جاگیر یافته
 بخطابه‌ای عالی (یار وفادار و برادر نیکو سیر - و فرزند سعادت مند)
 اختصاص گرفت - و در سنه (۹۴۳) نهصد و شصت و سه باثالیقی
 شاهزاده محمد اکبر ممتاز گشته به تنبیه سکندر خان سور و انتظام مهم
 صوبه پنجاب با شاهزاده تعیین یافت - و در همین سال دوم ربیع الآخر
 روز جمعه (که عرش آشپانی در قصبه کلانور مضاف پنجاب بر تخت
 جلوس نمودند) بیروم خان وکیل السلطنت شد - و حل و عقد امور
 خلافت و (تقی و فتح جنود نصرت برای صواب نیامی از تفویض یافت
 و بخطاب والای خانخانان کوس ناموری بلند آوازه ساخته در مخاطبات
 بخان بابا مخاطب گشت - و در سنه (۹۴۵) نهصد و شصت و پنج
 با سلیمه سلطان بیگم (که جنم آشپانی در حیات خود با بیروم خان
 نامزد کرده بودند) عقد ازدواج اتفاق افتاد *

از صبیحه میرزا نورالدین محمد و خواهرزاده جنم آشپانی ست
 میرزا پسر علاءالدین محمد - و از پسر خواجه حسین - که بخواجهزاده
 چغانیان شهرت دارد - و نبیره زاده خواجه حسن عطار - و ایشان
 بیواسطه فرزند خواجه علاءالدین - که خلیفه خواجه نقشبند اند - صبیحه
 شه بیگم دختر علی شکر بیگ جد سیوم بیروم خان (که در خانه سلطان
 محمود بن سلطان ابوسعید بود) بخواجه زاده منسوب شده - بملاحظه
 این نصبت گیتی ستانی دختر خود کلبرگ بیگم را بمیرزا انتساب

فرمودند - و بدین مناسبتها این نسبت واقع شد - بیگم طبع موزون داشته مخفی تخلص میکرد - این شعر مشهور از دست * * شعر *
 * کاکلت را من ز مستی رشته جان گفته ام *
 * مست بودم زین سبب حرف پریشان گفته ام *

بعد فوت پیرام خان عرش آشیانی بیگم را نکاح خود آوردند - در سال هفتم جهانگیری فوت کرد *

سپهان الله باین قرب و منزلت و آن استقلال و اقتدار و آن همه دانائی و معامله دانی و رفور اخلاص و عقیدت امور و چند از نیرنگی تقدیر بر لوحه ظهور نقش بست - که مزاج عرش آشیانی از آن بزرگ منش منحرف گشت . و فی الحقیقت فتنه سازان حسد آگین از ناتوان بینی و خود غرضی یک را بصد رسانیده مزاج پادشاه نوجوان را بر گردانیدند - و خوشامد سازان خانه برانداز طبع آن امیر کهن سال را از جا بردند - که آنچه بایست بمراعات آن نموداخت - چنانچه روزی پیرام خان بکشتی سیور دریای جون میکرد - یکی از فیلان پادشاهی از جوش مستی بآب درآمده بطرف کشتی دوید - اگرچه فیلان بزور تمام نگاهداشت اما خاندانان بنوهمی که داشت اضطراب بسیار نمود - و پادشاه بمراعات خاطر او فیلان را نزد او فرستادند او حفظ قوره نکرده فیلان را گردن زد - ازین حرکت نهایت مزاج پادشاه بر آشفت - و مفارقت او و ترک مدارا بدو تصمیم نمودند - چنانکه در سنه (۹۶۷) نهمصد و شصت و هفت عرش آشیانی از آگره بیهانه

شکار (رانه دهلي شدند - و درانجا رسیده بطالب امرا احکام فرستادند
و شهاب الدین احمد خان باستصواب ماهم انکه بتمشیت مهمات ملکی
مأمور شد - خانخانان میخواست خود را بهلازمت رساند - عرش آشپانی
پیغام فرستادند که درین مرتبه دیدنها نخواهد شد - بهتر اینکه بحضور
نیاید - برخه برانند که پادشاه بعزیمت صرف شکار برآمده چون
بسکندر آباد دهلي رسید بتوغیب ماهم انکه بشوق ملازمت صمیم مکانی
ارخای عذبان بدلهلي نمود - هیچ از جانب پیرام خان غباری بر حاشیه
خاطر نبود - اگرچه حساد و اشرار از ابتدا در فکر آن بودند (که طرح
دیگر بر روی کار خودها آورده مدعیایب شوند) و بقابو سخنة (که
موجب بے التفاتی شود) بحضور میگویند خصوص ادهم خان و مادرش
ماهم انکه اما چون صفای عقیدت پیرام خان در مرآت ضمیر پادشاهی
منطبع بود آن حرفهای بے فردغ پذیرائی نمی یافت - لیکن چون
گفته اند *

* هر چند باغیار عزیمت نظری هست *

* گوئیم بدیشان که سخن را اثری هست *

اهل عناد (که فرصت جو بودند) درین وقت کدورتها ذهن نشین
ساختند *

بالجملة او هم از راه درست اعتقادی خود اثاثه سلطنت را
بامرای عمده (رانه حضور کرده درخواست سفر حجاز نمود - و باز
بوساوس بد نفسان چند خون را بمیوات انداخت - و چون آرازه فروغ

پادشاهی بتعاقب از شهرت گرفت همه مردم پادشاهی از جدا شدند
 از هم امن توغ و علم و نقاره و سایر ادوات امارت مصحوب حسین قلی
 بیگ همشیر زاده خود بحضور فرستاد - و بامرا (که نامزد تعاقب^(۳)
 شده بودند) نوشت - که من از همه دست برداشته ام - برای چه
 تصدیع میکنید - مرا از مدتها زیارت علیات عالیات نصب العین همت
 بود - الحال سر رشته روانی مقصود بدست افتاد - ناچار امرا نیز
 برگشتند - چون رای مالدیو راجه جوده پور سر راه گجرات بود و با خان
 نزاع داشت از ناگزیر به بیکانیر شتافت - و رای کلیان مل زمیندار آنجا
 بقدیم اخلاص پیش آمده لوازم مهمانداری بتقدیم رسانید - درین اثنا
 شهرت یافت که ملا پیر محمد از گجرات رسیده بتعاقب مامور
 شد - قتل انگیزان مزاج بیدرام خان برشورانیدند - و قرار مخالفت
 داده بپنجاب خان قاب ساختند - و باز بفریب کلمتوره سرایان
 قلمرو بخت پرده از روی کار برداشته رو به پنجاب گذاشت - و در
 جمع مردم کوشیده بامرای اطراف نوشت - که اراده سفر حجاز
 داشتم - لیکن چون معلوم شد (که ما هم انگه و غیره مزاج پادشاهی را
 منحرف ساخته آراگین مرا بخود نسبت میدهند) لهذا بخاطر
 رسید که یک دفعه سزای بد کرداران داده متوجه سفر مبارک شوم
 و ملا پیر محمد شروانی را (که درینولا عام و نقاره یافته متعهد
 اخراج من گشته) دریابم *

بالجملة همین چیزها باعث برآشفندگی او شده مغلوب غضب
 گردید - و نتوانست خود را باز داشت - مفتانان هم فرصت دیده
 زیاده تر مزاجش را بشورش آوردند - بهر تقدیر چون بغی خانخانان
 باعلان رسید عرش آشیانی (نگه خان را موقلا ساخته خود هم متعائب
 از دهلی برآمدند - دران وقت خانخانان در گرفتن جالندهر اهتمام
 داشت - آمدن (نگه خان معلوم کرده بمقابله شتافت - و بعد محاربه^(۲)
 سخت خانخانان هزیمت یافته در قلوازه (که جائے ست مستحکم
 در کوه سوانک) بر آجئے آنجا راجه گنیش پناه چست - چون صیت^(۳)
 وصول موکب اکبری بقواحی کوهستان رسید مردم پیش آهنگ او از قلعه
 برآمده جنگ نمودند - گویند دران زن و خورد سلطان حسن خان
 جلایر از لشکر پادشاهی کشته شد - و سر او را بریده نزد خانخانان
 بردند - بے اختیار گریسته گفت زندگی من گرامی آن نمیند که باعث
 خون این قسم جماعه شوم - بتاسف تمام جمال خان غلام خود را بمقتضی
 فرستاده درخواست عفو جرائم نمود - عرش آشیانی منعم خان را با
 امرای دیگر درون کوه فرستاد - که بعد درست طماذیذت افزای خاطر
 پیرام خان شده بملازمت بیدزدن - در ماه محرم سنه ۹۶۸ (نهمصد و شصت
 و هشت سال پنجم خانخانان بحوالی اردو رسید - جمیع امرا پذیرا
 گشته بمنع از تمام آوردند - و چون (دیرو آمد) رپاک در گردن انداخته
 سر پدای پادشاهی گذاشت - و به های های گریست - عرش آشیانی

از کمال رأفت در آغوش گرفته رو پاک از گردن او برداشتند - و یرسش
احوال فرموده بدستور معین حکم نشستن فرمودند - و خلعت فاخره
(که در بر داشتند) الثقات فرموده رخصت زیارت امائن شریفه دادند
چون بشهر یتن متعلقه گجرات (که پیش ازین بنهر واله موسوم بود)
رسید چند روز جهت آسایش محمل اقامت کشان - در آن ایام موسی
خان فولادی حاکم آن شهر بود - و طوائف افغانان بر سر او جمع آمدند
از آن جمله مبارک خان لوهانی (که پدر او در جنگ ماچھیواره بقتل
رسیده بود) انتقام بخاطر آورد - و نیز زن کشمیری سلیم شاه
با دختره که از او بود همراه قافله بیروم خان عزیمت حجاز داشت
و مقرر شده بود که به پسر بیروم خان نسبت نمایند - ازین رهگذر
هم افغانان شورش داشتند - روز جمعه چهاردهم جمادی الاول سنه
مذکور بیروم خان بهیر کولای (که سیرگاه آن شهر است) و بسپس لنگ
شهرت دارد - چه هزار بتخانه دو رویه آن حوض است) رفته - در وقت
فرود آمدن از کشتی آن جاهل چنان وانمود که برای دیدن آمده
وقت ملاقات خانچره حواله کرد - که کارش تمام شد - درین وقت
کلمه (الله اکبر) بر زبان خانخانان رسیده ازین عالم در گذشت
و بسعادت شهادت (که از مدتها بدعا میخواست) و از اهل الله استدعا
میکرد) فایز گردید - گویند حجامت و غسل (در چهار شبیه بغیت
شهادت از سالها ناغه نمی کرد - چنانچه در زمان استقلال یکی از سادات
سیاده لوح این را شنید - و در مجلس او برخاسته گفت - به نیت

شهادت نواب فائحه خوانيم - تبسم کرده گفت - مير اين چه
غم خوارى ست - شهادت ميخواهم - امانه بابين زودى *

القصة از وقوع اين سانحه هر کدام از ملازمان بجائى شتافت
و بپيرام خان در خاک و خون افتاده - جمعى از فقرا قالب خونين اود را
برداشتند حوالى مقبره شيخ حسام (كه از مشايخ آنجا بود) بخاك
سپردند - و بعد ازان بسعي حسين قلى خان خانجهان بمشرد
مقدس مدفون گشت - قاسم ارسلان مشردى در تاريخ اين واقعه
گويد - و گویند او پيش ازين سانحه بمردى در خواب دريافته
گفته بود *

* بيت *

* بپيرم بطواف كعبه چون بسمت احرام *

* در راه شد از شهادتش كار تمام *

* در واقعه هائى پى تاريخش *

* گفتا كه شهيد شد محمد پيرام *

نعلش خان را بدهلي نقل نموده حسب وصيت در سنة (۹۸۵)

نهمصد و هشتاد و پنج بمشهد رضويه بردند - پيرام خان در شعر بسيار
درست سليقه بود - قصائد غرا و در اشعار استادان دخليهاى بجا دارد
و آنها را جمع نموده دخليه نام کرده - گویند زمانى (كه بپيرام خان در قندهار

بود) جذبت آشياني اين رباعى نوشتند *

* رباعى *

(۲) در [بعضى نسخه] حسين علي خان (۳) در [بعضى نسخه] قصائد

غرا دارد - و در اشعار استادان دخليهاى بجا *

- * ای آنکه انیس خاطر محزون *
 * چون طبع لطیف خویشان موزنی *
 * بے یاد تو من نیم زمانه هرگز *
 * اما تو بیاد من محزون چونی *
- * بیرام خان در جواب نوشت *
- * (بای) *

- * ای آنکه بذات سایه بیچونی *
 * از هر چه ترا وصف کنم افزونی *
 * چون میدانم که بیتو چون میگردد *
 * چون میبوسی که در فراقم چونی *
- گویند شیخ همایون پادشاه با خان مخاطبه داشت - و او را غفلت
 دست داد - فرمودند بتو میگویم - خان متنبه شده گفت پادشاهم
 حاضر - لیکن شنیده ام که در ملازمت سلاطین حفظ چشم و در خدمت
 درویشان نگاهداشتن دل و پیش علما پاسداری زبان باید کرد - درین
 فکر بودم - که چون در حضرت هوسه چیز جمع شده - کدام یک را
 توانم نگاهداشت - پادشاه را این لطیفه او بداده خوش آمد
 (۲)
 تحسین نمودند *

صاحب طبقات اکبری نوشته که بیست و پنج کس از ملازمان
 بیرام خان بمنصب پانجهزاری رسیدند صاحب علم و تقاره شدند
 حق اینست که بیرام خان بفضل و کمال و صلاح و تقوی و همت

و کرم آراستگی داشت - و مدبر شجاع و کار دان قوی دل بود - نظر بر اسباب ظاهر حق عظیم برین خانواده عالیة قیموریہ ثابت کرد در چنین احوال ایام [که هنوز سلطنت همایون پادشاه انتظام نگرفته بود که از میان رفت - و پادشاهزاده خورد سال ناتجربه کار - سوای پنجاب تمام ملک از تصرف بدر رفته - افغانان با آن همه کثرت و هجوم بدعوی سلطنت لوای انا و لاغیری می افراشتند - و در هر گوشه و کنار واقعه طلبان طبل مخالفت می زدند - امرای چغتیه (که دلدۀ اقامت همدوستان نبودند) مشورت رفتن کابل میدادند - مبارزا سایمان قابو یافته در کابل خطبۀ خود خواند [بمحض نیروی جگرونی و ثبات پائی و حصن تدبیر صایبه و فکر رضیۀ بیروم خان آب رفته بجو آمد - و سلطنت را استقراری بهم رسید - عرش آشیانی هم با انواع دلجوئی و نوازش جمیع مهام مغضوب بدر داشته قسمها از گرفت - که آنچه مناسب و صلاح کار باشد بعمل آرد - مداخله و مراعات کسی منظور نباشد - و از اوصیت لایم نفرت - و این مصرع خواند *

* مصرع *

* درست گو دوست شود هر در جهان دشمن باش *

چون (در روز اقتدار و تسلط خانخانان زیاد) ترشد غار غار حسن در دالها شکست - ناتوان بیذات حسن پیشه به شقیقه سازی و نهامی دروغ و راست را باهم می یافتند - و یکی را بصد رسانیده مزاج پادشاهی منحرف میساختند - خانخانان هم در اقتدار و استقلال

خود دیگر را بچشم اعتبار نیاورده اعتنا بشان آنها نمی کرد
 اما بدمطنگی و توهم بخود راه داده بود - که زود از جا در می آمد
 پس از برهم زدگی هم خانخانان اصلا اراده بغی نداشت - بمجود
 ابلاغ پیغام پادشاهی (که میر عبداللطیف قزوینی آورد) اثاثه و اسباب
 امارت بحضور فرستاده اراده سفر حجاز نمود - فتنه اندرزان طرین
 نگذاشتند - مخالفان بزمینداران سر راه نوشتند - که نگذارند بسلامت
 بدر رود - و موافق باغرا و اغوا پرداخت - که مردمی (که در هیچ مرتبه
 نبودند) برانداختن شما را بحسن تدبیر خود بسته بگامیابی نازش
 نمایند - و شما را با این همه حقوق بذلت و خواری برآورد - مردن^(۲)
 بناموس به از زیستن بعار است - و بجائی رسانیدند که موجب خسار
 و نکال او گردید * نکته * آدمی را خویشتن بینی و حب جاه بروز بد
 می نشانند - و در مهالک و آفات می اندازد - ازین است که حب دنیا
 راس الخطایا است *
 * بیعت *

* آفت سرو برگ هوس آرائی جاه است *

* سر باختن شمع ز سامان کلاه است *

* بهادر خان شیبانی *

محمد سعید نام - برادر خانزمان علی قلی خان - و از امرای
 پنجهزاری اکبری است - در وقت نهضت الویه همایونی بتسخیر
 هندوستان زمین دار بدر تفویض یافته بود - بعد چندی از بدسروشتمی

و در سال پانزدهم از تغیر مختار خان بفرج‌داری و قلعه داری
ظفرآباد بیدر تعیین گشت *

و چون قلعه نلدرک بتصرف اولیای سلطنت درآمد حکومت
آنجا بنام او تفویض یافت - و آخرها قلعه داری گلبرگه یافته
با صاحب سجاده روضه قدوة الواصلین سید محمد گیمو دراز
رحمة الله علیه بر سر اختی خود سریها پیچید - و کار بجنگ و جدال
رسانید - پیش از فتح بیجاپور بیک سال درگذشت - از پسرانش
(که همه صاحب کار بودند) مثل میرزا پرویز بیک که قلعه دار ملکپور
عرف مظفونگر (که هشت گروهی گلبرگه است) بود - و نورالعیان
(که خطاب چانپاز خانی یافته و پستر بنام جد و باز بخطاب پدر
مخطاب گشت) ابتدا قلعه دار مرتضی آباد مرج شده آخر در
دژائی نصیرآباد دهاردر (۴) متعلق بنگاپور سپری شده - اما نامور
و عمده پرویز بیک بود - نخست خطاب جان باز خانی یافته
پس ازان به بیگلر خان مخاطب گردید - اکثر قلعه دارها داشت
چون انکر فیروز گذه (۶) مفتوح گشت قلعه داری آنجا نامزد او شد
ساله نکشید که پیمانۀ زندگیش لبریز گردید - پسرانش بیک محمد
خان قلعه دار ادونی شده - و میرزا معالی قلعه دار گلبرگه - از آنجا

(۲) در [بعضی نسخه] تخت - یا تخت باشد (۳) در [بعضی نسخه] ملکپور
(۴) نسخه [۱] دهاروار (۵) در [بعضی نسخه] بیجاپور - و در [بعضی
جا] پنگاپور (۶) نسخه [۱] انکر - و نسخه [ب] انکپور

بحکومت قندهار شتافته فوت کرد - پسرش برهان الدین قلندر است که از مدتها قلعه دار می ملکپور دارد - و الف هیچ ندارد - قلندر معض است - و بهمان چار دیوار ناپایدار که از سنگ زرد شکننده ساخته اند در ساخته *

* احمد بیگ خان *

برادر زاده ابراهیم خان فتح جنگ است - هنگامیکه صاحب صوبگی بنگاله بعم او مقرر بود خان مذکور بحکومت اودیسه می برداخت در سال نوزدهم جهانگیری مشار الیه بر سر زمیندار کرده (که ایست سرکشی و سرقابی بر افراشته بود) شتافت - ناگاه بی سابقه آگهی دزد صوب شاه جهانی از دکن براه تلنگانه دران دینار اتفاق افتاد - ناگزیر دست ازان مهم باز داشته بموضع پدلی (که حاکم نشین آن صوبه بود) شتافت - چون تاب مقارعت در خود نمی یافت اسباب و اشیای خود برداشته بکنگ (که از آنجا درازده کرده بجانب بنگاله است) رفته دران مکان هم که قابلیت تحصن نداشت نتوانست پای همت افشرد - بدرودان با صالح بیگ فوجدار آنجا پیوست - و از آنجا هم بدر زده بعم خویش ملحق گشت در رز جنگ (که ابراهیم خان را با امرای شاهی اتفاق افتاد) خان مذکور با هفتصد سوار طرح بود - چون آتش قذال اشتعال پذیرفت هراول ابراهیم خان همت پای داده جای خود گذاشت - زدر خورد بمشار الیه رسید - از مردانه آلاشها نموده زخمها برداشت - و پس

از آنکه ابراهیم خان دران معرکه کشته شد احمد بیگ خان از
کارشناسی و هوشیاری با وصف جراحات مولم بپامردی مردانگی
و دلیری گرم و گیرا بدهاکه که عیال و اموال ابراهیم خان درانجا بود
خود را رسانید - اما موکب شاهي نیز از راه دریا پاشنه کوب
در رسید - مشارالیه چاره بجز بغدگی و فرمان پذیري نیافته
بوسیله مقربان شاهزاده بهلازمست استسعاد یافت - و پس از آنکه
سریر فرمان ردائی هندوستان بوجود کرامت آمون صاحب قران ثانی
زیبندگی یافت خان مذکور بمنصب در هزاری ذات هزار و پانصد
سوار سزافراز گردیده بفوجداری و قیوداری سیوستان کامیاب عزت
شد - و پس از آن به نیابت زمین الدوله آصف خان به حکومت ملتان
سر عزت بر افراخت - و بعد از عزل آن تعلقه چون بحضور رسید
بجاگیرداری پورگنده امیتهی^(۲) و جایس مضاف لکهنؤ اختصاص گرفت
و در سال بیست و پنجم از تغیر مکرم خان صفوی بفوجداری بیسواره
و اضافه پانصدی پانصد سوار استیاز یافت - و در سال بیست و هشتم
معزول شده بسبب برخی امور چندی بمنصب و جاگیر گشت
و در سال سیم از پیشگاه الطاف خسروانی بهحالیه بمنصب سابق
چهارک مباحات برافروخت *

* اوزبک خان نذر بهادر *

برادر کلانش بولام بهادر اوزبک - هر دو در بدو حال بنوکری عبدالله

خان بهادر فیروز جنگ فراغ‌الی داشتند - بهنگام اقامت جلیز در
 جرگه ملازمان دولت‌توابع صاحب‌قران ثانی مندرط گشتند - و چون
 سردار کیهان نظیر هندوستان نگین‌دان آن یگانه گوهر خاتم جهان‌بانی
 شد انوار نوازش پادشاهی بر وجنات احوال آن دو برادر تافت
 هر کدام بمنصب مناسب چهره دوزگار خویش افزود - در آن وقت
 که مهابت خان خان‌خانان از حضور لامع‌الذور بصاحب‌موبلی دکن
 شرف‌دستوری یافت آنها نیز به‌مهرای تعیین شدند - اعلیٰ حضرت
 بآل‌مواجهه در باره پرداخت هر دو ارشاد فرموده بتنخواه قبول آباد
 پیش آمده در مراعات خاطر و پاس احترام باقصی‌الغایت میکوشید
 دولت بیگ باجل طبعی بساط زندگی در نوردد - فذر بیگ بخطاب
 اوزنیک خان مورد عاطفت گشته سال چهاردهم حسب‌الالتماس
 شاهزاده محمد اوزنیک زیب بهادر ناظم دکن باضافه هزار
 سوار بمنصب دو هزار و دو هزار سوار و قلعه دارمی ارسا از تغیر
 مبارک خان نیازی کامیاب گردید - و در سال بیست و دوم بعنایت
 نقاره بلند آوازه شد - پس از مدت‌ها (که در قلعه دارمی مذکور
 گذرانیده بحضور شتافت) تعیین صوبه احمدآباد گجرات گشت
 و در سال سیم جلوس مطابق سنه (۱۰۶۶) هزار و شصت و شش
 هجری صبح زندگی او بشام ممات رسید - و بخواب عدم غنود
 مرد عشرت‌دوست عیش‌پرست بود - بتجرع (اح ریحانی خوگر
 و بنغمه و سرور شیفته تر - غیر از آنکه سپاه را بقرار ضابطه نگه‌داشته

هزّه خرج و باد دست بود - از ما حاصل قبول تا آخر سال چیزی
 نمی گذاشت - همیشه میگفت اگر جز در دست رخت پس از مرگ
 من بر آید عاصی باشم - پسرش قاتار بیگ دران ازان [که پادشاهزاده
 محمد اورنگ زیب بهادر رایت عزیمت بانتزاع سلطنت برافراشت
 و در مقامات فرمان باری برهان پور (که نیم کردی شهر واقع است)
 اکثره (۱) بعطای منصب و خطاب برخواست [مشارالیه نیز بافرونی
 رتبه و خطاب پدر سرفرازی یافت - و در جمیع معارک هیجا ملتزم
 رکاب شاهی بود - چون حدیقه ملک و ملت از خار و خس و مخالفان
 سلطنت پیرایش یافت بتعیناتی دکن اختصاص گرفته بهمراهی
 شایسته خان امیر الامرا ناظم آلوایت در محاصره قلعه چاکده^(۲) که در
 تصرف سیوای بهونسله بود کمر سعی بر میان عبودیت استوار بست
 و چون در سال سیوم آن حصن حصین بصولت و اتبال پادشاهی
 تسخیر پذیرفت حراست آن بعهده خان مذکور مفوض شد - پس
 ازان بتعلقه کوکن که مسکن و مادی مرهته است شتافت - و پیوسته
 با اشقیا زد و خورد داشته بجانفشانی سرخروئی یافت - برادرش
 محمد والی بخطاب ارثی مخاطب گشته روزی چند بخشی فوج
 محمد اعظم شاه بوده پس ازان بقلعه داری فتح آباد دهارور
 و اعظم نگر بنکاپور سرفرازی یافت - و چون در گذشت پسرش
 ابوالعالی بخطاب پدر فایز گردیده چندی بفوجداری بیر و پستر

بمحافظت قلعه دهار در می پرداخت - در مبادی وصول ریاست
آصف جاه بولایت دکن احوالش بکمال پریشانی رسید - بے مهری
روزگار نادرک آن فزوده در گذشت - الحال کسی که این سلسله را
برپای دارد نماده *

• اخلاص خان شیخ آلهدیہ *

پور کشور خان شیخ ابراهیم بن قطب الدین خان شیخ خویں است
که احوال او بقلم درآمده - شیخ ابراهیم سال اول جلوس جنت مکانی
بمنصب هزاره سه صد سوار و خطاب کشور خان امتیاز یافته سال
سیوم بقلعه داری رهناس سرعزت برافراخت - سال چهارم بحضور
آمده از اصل و اضافه بمنصب دوهزاری در هزار سوار نوازش پذیرفته
بفوجداری اجینه نامزد شد - و سال هفتم در جنگ شجاعت خان
با عثمان افغان (که بجانب اودیسه علم نخوت می افراشت) دایران
جان در کار ولی نعمت در باخت - شیخ آلهدیہ بمنصب درخور
سرفرازی یافته سال هشتم جلوس فردوس آشیانی همراه پادشاهزاده
محمد اوزنگ زیب بهادر بهشت گرمی افواج متلعینه جهت تذبیه
چهار سنگه بندیه نامزد شد - سال هفدهم از اصل و اضافه بمنصب
هزار و یانصدی هزار سوار سرفرازی یافته بقلعه داری کالنجر مباحات
اندوخت - و سال نوزدهم همراه پادشاهزاده محمد مراد بخش
بتمخیر بلخ و بدخشان مقرر شده از اصل و اضافه به منصب
دوهزاری هزار سوار و خطاب اخلاص خان نامزد گشت - و سال بیستم

حسب تجویز جملة الاماک سعد الله خان (که پس از معاودت شاهزاده مذکور به بزد و بست بلخ شتافته بود) باضافه پانصد سوار علم استیاز برافراشت - و سال بیست و یکم معاودت کرده حسب الحکم از پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر جدا شده احوال سعادت ملازمت نمود - پستتر بعطای عام لوای شادکامی برافراخت - و سال بیست و دوم از اصل و اضافه بمنصب در هزار و پانصدی در هزار سوار محصور اقران گشته در رکاب پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر بصوب قندهار شتافت - و سال بیست و سیوم باضافه پانصدی و سال بیست و پنجم بعنایت نقاره کوس بلند رنگی زد - و نوبت دوم همراه پادشاهزاده مزبور بصمت مذکور کمر عزیمت بست و سال بیست و ششم با پادشاهزاده دارا شکوه بهمم مسطور همپائی گزیده بعنایت خلعت و اسب با زین نقره از هم چشمان تفوق جست و از آنجا همراه دستم خان به تسخیر بسمت گام جلالت برداشت و سال بیست و هشتم همراه جملة الملکی بتخریب قلعه چیتور معین شد - و سال سیم همراه معظم خان در کمپان دکن قرار یافته نزد پادشاهزاده محمد اورنگ زیب ناظم آنجا روانه گردید - و در مبارزه عادل خانیه دست جرأت برکشاده خون زخم نیزه بران برداشت - بعد از ظهور این فرد سال سی و یکم از اصل و اضافه بمنصب سه هزار سوار درجه اعتلا پیمود - تدمه احوالش بملاحظه نیامده *

* افتخار خان خواجه ابوالبقا *

برادر زاده عبدالله خان فیروز جنگ است - و همشیره زاده
 مه‌آبدخان خانخانان - لکنه‌نؤ جاگیر داشته در سال هیزدهم شاهجهانی
 بخطاب افتخار خان و خدمت تزلک و عصای مرصع از انتقال
 میرخان (که در خانه جنگی ملاطت خان و امر سنگه کشته شد)
 سر بلند گردید - و پستور بفوجداری اکبرنگر (خصمت یافته بمنصب
 هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار سوافرازی یافت - و در سال
 بیست و ششم بهمراهی رستم خان دکنی در جنگ قزلباشیه قندهار^(۲)
 شجاعیت و مردانگی خود بر همگذاشت (و شن ساخت - هنگامی که فوج
 قزلباش بر میمنه رستم خان تاخت آوردن اکثر یلان میمنه را تزلزل در
 بنای عزیمت راه یافت - مگر افتخار خان با سردارے چند که عنان
 حماسه از دست نداده تلاشهای مردانه نمود - و در جایزه حسن کرده
 از پیشگاه خلافت و جهانپانی باضافه پانصدی ذات و پانصد سوار
 بمنصب در هزاری دو هزار سوار و عطای علم سربلند گشت - و چون
 فروغ رشادت و کار طلبی از ناصیه احوال آن خانه زاد لایق العزایت
 قابش میداد در سال بیست و پنجم در جشن وزن شمسی باضافه
 پانصدی و عزایت نقاره نوازش یافت - و چون سال بیست و هفتم
 بهمراهی مهین‌بادشاهزاده محمد دارا شکوه تعیین بمساق قندهار گردید
 حسب الامتاس آن شاهزاده بافرزنی پانصدی ذات مهابی گشت

(۲) نسخه [ب] قزلباش قندهار

و در سال بیست و هشتم به قبولداری و فوجداری چوراکچه مضاف
 موبه مالوه تارک افتخار برافراشته باضافه هزار سوار بمقصب
 سه هزار سه هزار سوار سرمایه اعتبار اندر خدمت - و چون در سال سیم
 شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر ناظم دکن بجهت تادیب و تنبیه
 سلطان عبدالله قطب شاه والی تلنگ مامور گشت و حسب مشور
 مطاعه شایسته خان موبدار مالوه با افتخار خان و سایر فوجداران
 و منصبداران تعینات آنصوبه از مالوه راهی شده بطشکر شاهزاده ملحق
 گردید افتخار خان بامر شاهي در مورچال جنوبی باتفاق هادی داد
 خان انصاری متعین شد - و پس از انجام آن مهم باقطاع خود دستوری
 یافت - و چون در آخر همین سال شاهزاده مذکور بتسخیر و تخریب
 ولایت عادل شاه والی بیجاپور معین شد حسب الحکم پادشاهی
 افتخار خان از قبول خود شتافته بفوج شاهي پیوست - پادشاهزاده
 در سال سی و یکم با عساکر گران طی منازل نموده چون به والی قلعه
 بیدر رسید سیدی موجان قاعه دار (که از غلامان قدیم الخدمت ابراهیم
 عادل شاه بود - و از سی سال بعدفاظت آن قلعه می پرداخت) با قریب
 هزار سوار و چهار هزار پیاده تفنگچی و بالدار و سامان و سرانجام
 فراوان باستحکام برج و باره همت گماشت - شاهزاده بانفاق معظم خان
 میرجمله در ده روز توپها را بکذار خندق رسانیده برج را بتضرب توپ
 خراب ساختند - اتفاقاً روزی که از مورچال معظم خان دورش واقع شد

(۲) در [بعضی نسخه] برخ را *

قلعه دار عقب برج مذکور حری عظیم کنده و آنرا بیدارت و بان رحه
آموده خود نزدیک بدان آساده مدافعه بود که ناگاه شراره برجسته
آتش بیدارت درگرفت - و خرمن وجود او باد و پسرش در هم سوخت
دایران کوس فیروزی بلند آوازه ساخته داخل شهر گشتند - قلعه دار
گرفتار چنگ اجل بود - پسران خود را با کلید قلعه فرستاد - (دزد درم
جان بسپرد - چنین حصن حصین (که سه خندق عمیق بعرض بیست
و پنج گز و ژرفای پانزده گز در سنگ دارد) بمحض اقبال شاهزاده در
عرض بیست و هفت (وز بمال آسانی مفتوح گردید - و درازده لک
دریبه نقد و هشت لک دریه را سرب و بارت و دیگر مواد قلعه داری
و در صد و سی توپ بقید ضبط در آمد - پادشاهزاده سلطان محمد
معظم دومی خلف خود را با افتخار خان در قلعه مذکور گذاشته خود
بهمعنائی اقبال متوجه پیش شد - و هنوز این مهم خاطر خواه انصراف
نیافته بود که بحکم حضور شاهزاده با کمکیان بجا و مقام خود مراجعت
نمود - و در همان ایام مهاراجه جسونت به بند و بست مالوه تعیین
گشته مجموعه تپولداران برافست او مامور گشتند - خان مذکور از
چستی و چالاکی پیش از همه به راجه پیوست - ناگاه فلک نیرنگ ساز
امر (که در مخیله هیچکس نیگذاشت) بمنصه شهود آورد
و در مبادی سال سی و دوم سنه (۱۰۹۸) هزار و شصت و هشت
هجری پادشاهزاده محمد اوزنگ زیب بهادر با جیوش دکن بهزم
مستقر الخلافه بسرزمینی مالوه در آمد - چون راجه سر راه بود و انتظار

همین روز می کشید آماده جنگ و پیکار گشت - افتخار خان
با جمعی از منصبداران در میسرۀ ار جا گرفت - و با فوج مراد بخش (که
در برانغار عالمگیری بود) در آویخته بمقابله و محاربه پرداخت
و بتکرار جرأت در اسپه بجانب عدم تاخت - گویند با آنکه خواجه زاده
نقشبندی بود مذهب امامیه اختیار کرده - و دلائل و براهین
آن مذهب را بمرتبه یاد گرفته بود که دیگر را رد آن متعذر می نمود
پاره مساس بهام هم داشت *

* ارادت خان میر اسحق *

سیومی پسر اعظم خان جهانگیری ست - در عهد فردوس آشیانی
پس از فوت پدر بمنصب نهصدی پانصد سوار امتیاز یافته بمیرتزی
روی عزت برافروخت - و در سال بیست و پنجم ب خطاب ارادت
خان و منصب هزار و پانصدی هشت صد سوار سراقوز گشته
بداروغگی قیل خانه سر برافراخت - و در سال بیست و ششم از تغیر
تربیت خان بخدمت آخته بیگی مفتخر گردید - و در همین سال
بمنصب دو هزار و سوار و خدمت بخشی دوم خلعت امتیاز
پوشید - و در سال بیست و هشتم باضافۀ هشت صد سوار و خدمت
فوجدارچی سوکار اکهنو و بیسواره از تغیر احمد بیگ خان مورد نوازش
گشت - و در سال بیست و نهم بحضور رسیده از تغیر اسد خان
بخدمت عرض رقائع صوبجات سرمایه اعزاز بدست آورد - و از اصل
و اضافه بمنصب دو هزار و سوار کام دل انداخت - در آخر عهد

اعلیٰ حضرت بخاطر وجهی از منصب معزول گردیده چندی باندوا
 گذرانید - در همان ایام سوار فرماندهی بوجود زبنده نمود ، المگیری
 زیب و زینت یافت - برادرانش ملتفت خان و خانزمان در رکاب
 آن صاحب اقبال درجه پیمای اعتبار گشته از این در نخستین جنگ
 دارا شکوه نقد جان در باخته بود - بعد وصول ^(۲) رایات پادشاهی
 بمستقر الخلافه او مشمول عاطفت خسروانه گشته باضافه پانصدی پانصد
 سوار بر منصب سابق چهره گاه یابی برافروخت - و در همان ایام
 انتهای الویه ظفر طراز از آگره بجانب شاهجهان آباد بقصد تعاقب
 دارا شکوه بصوبه دارمی آورده معین شده بمرحمت نغاره و بافزایش
 پانصدی پانصد سوار دیگر بمنصب سه هزاری سه هزار سوار ازان جماعه
 هزار سوار دو اسبه سه اسبه والا رتبه گردید *

ازانجا (که کار شکنی خوی دیرینه فلک ناتوان بین است) گاه
 چند در ساحت کامروائی برخفگ مراد نرانده بود که سکندری
 خورده از یا درآمد - یعنی بعد در ماه و چند روز شهر ذی الحجه
 سنه (۱۰۶۸) هزار و شصت و هشت هجری ازین سپنجی سرا
 در گذشت - اولاً دختر میرزا بدیع الزمان پسر آقا ملا برادر آصفخان
 جعفر در خانه داشت - ثانیاً بصبیۀ زاهد خان کوکه عقد بیوگانی
 بست - از بطن او پسر کلانش محمد جعفر است - (شده و رشدا سیئه
 داشت - فوت کرد - و برادر دیگرش میر مبارک الله در سال سی

و سیوم عالمگیری بفوجداری جاکنه^(۲) مامور شده پستتر بخطاب پدر
 میبای گشت - و در سال چهارم بخدومت فوجداری نواح اردنگ آباد
 و از اصل و اضافه به منصب هفتصدی هزار سوار سرفرازی یافته
 بناموری علم شهرت برافراشت - و پس از آن بفوجداری مهندسور مالوه
 تعیین شده در عهد خلد منزل با خانخانان منعم خان صحبتش کوک
 گردیده جلیس و انیس او شد - فوجداری در آبه پنده جالندهر
 نامزد او شده بود - مذاق بصنوف دانش داشت - و در شعر بسیار^(۳)
 نازک خیال بود - راضی تخلص میکرد - صاحب دیوان است * بیت *
 * رشک فرمای دلم نیست بجز عیش حباب *
 * یافت یک پیرهن هستی و آن هم کفن است *

در عهد محمد فرخ سیر در گذشت - پسرش میر هدایت الله (که
 بخطاب هوشدار خانی و پستتر بارادت خانی ناموری انداخت) در
 عهد خلد منزل فوجدار نور محل متعلق صوبه پنجاب گردیده و مدتها
 در فوجداری دکن پیراهه مضاف صوبه مالوه گذرانیده سال ششم
 محمد شاهی همراه آصف جاه بدکن آمده بعد جنگ مبارز خان از
 تغیر دیانت خان مرحوم چندی بدیوانی دکن پرداخته چهارهزاری
 منصب داشت - از دیوباز در اردنگ آباد بحر می برد - آخرها
 تلعه داری گلبرگه نامزد او شده بود - در سفر تروچناپلی همراه آصفجاه^(۴)

(۲) نسخه (۱) جاکنه - و نسخه [ب] جاکنه (۳) نسخه [ب ج] مذاق

تصرف داشت (۴) نسخه [۱] تروچناپلی .

بود - و وقت معاودت قریب بارزنگ آباد سنه (۱۱۵۷) یک هزار و یکصد و پنجاه و هفت بساط حیات در نورزید . فزون سپاهگویی را بسیار ورزیده (بن پیرانه سالی هم سلاح از خود جدا نمیگردد - و در شمشیر شناسی حرفهای بلند میزد - شعر را بے رتبه میگفت - و در جمع نسا حریص و کثیر الاولاد بود - پسران جوان به حضورش دخت زندگی نه کردند - در وقت تحریر پسر رشید از حافظ خان از انتقال پدر بقلعه داری گلبرگه می بردند *

* اشرف خان خواجه برخور او *

خویش مهابت خان از خواجه زادهای نقشبندی ست - گویند چون مهابت خان بے اطلاع جهانگیر پادشاه صبیح خود را بخواجه مذکور منسوب ساخت پادشاه در غضب رفته خواجه مذکور را زور طلب فرمود - و بر طبق حکم چند کوزه خاردار بر خواجه زدند - چون مهابت خان رفته بشاهجهان پیوست خواجه نیز بهمراهیش آمده سرشته زندگی بدست آورد - و سال اول جلوس فردوس آشیانی از اصل و اضافه بمنصب هزاری پانصد سوار ذخیره اندرز نشاط گردید - و سال هشتم از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی هشت صد سوار لوای عزت برافراشت - و سال بیست و سیوم باضافه هفتصد سوار قابینانش با ذات مساری شد - و سال بیست و هشتم بتغویض قاعه داری اوسا و ضاف دکن از اصل و اضافه بمنصب در هزاری در هزار سوار تکیه بر چار پالش اعتبار زد - در اوائل عهد خلعه کان

بخطاب اشرف خان مخاطب شده سال دوم از قاعه داری مزبور
معزول گردیده بحضور رسید - سال فوتش معلوم نیست *

* آله وردی خان *

عرق شجره نسبش از دودۀ آل سلجوق منشعب است - گویند
بسلطان سنجر سلجوقی هفتاهی میشود - مرد راست و درست و چست
و چالاک بود - خبرهای بسیار از ایام شباب او نقل کنند - گویند بفرنگ
افزاده - و بدهمت جاسوسی بگرفت و گیر آمده - اتفاقاً روز عید
بتقریب نيزه بازی ادر را نزد حاکم آنجا حاضر کردند - درین من کارنامها
پرداخت - حاکم بتفقد احوالش شده به بیگنهای او را رسیده ترین عزت
و احترام روانۀ هندوستان کرد - چندی در برهان پور بعیاری و طرازی
گذرانیده چون برادر کلانش مخلص خان در خدمت سلطان پرریز
ترب و منزلت داشت او نیز با سلطان مربوط گشته چهره کامیابی
برافروخت - پستتر هر دو برادر ازان رو (که در فنون شکار مهارت تمام
داشتند - وجنت مکانی را بدین امر شغف و قیوع بسیار بود) مطرح افطار
عاطفت خسروانه گشته - آله وردی خان بخطاب معتقد خانی و خدمت
قراول بیگی اختصاص گرفت - و نقش بندگی او با جنت مکانی
یعنوان مصاحبیت و ندیمی نشسته همواره در سیر و شکار بدوام حضور
معلی افتخار می اندوخت - و تور کلانی که مدار شکار فمرغه بدانست

(۲) نسخه [ج] نسبش (۳) نسخه [ب ج] چیزهای بسیار (۴) نسخه

[۱] گردید (۵) در [بعضی نسخه] طرازی *

(۲)

« که آن را بار (گویند) از تصرفات اوست - در سال بیست و یکم
 بصرف مبلغ بیست و چهار هزار روپیه از دهمان ترقیب داده از نظر
 گذرانید - دامه ست در کمال استوایی - بار هشتاد شتر - طول ده هزار
 ذرع پادشاهی - و ارتفاع شش - بسان سراپرده بستونهای سترگ
 برپا کنند - و انواع سباع و وحوش دران گرد آورده صید نمایند
 و بعد شفقار شدن جنت مکانی در هنگامه شهریار مراتب دولتخواهی
 و استرضای خاطر زمین الدراه را کما ینبغی بجا آورده خود را شایان
 الطاف پادشاهی ساخت - چون همواره آصف جاهلی بتقهیل سده
 خلافت استسعاد یافت بمنصب دو هزار ذات و سوار و خطاب
 آله و دی خان سرفراز گردید - چون با مهابت خان از صمیم قلب
 مربوط بود در محاسره پیونده بذل مجهود فوق مقدور نمود - اگر
 امرای دیگر همین قسم کار بند تقید می شدند فتح آسانی صورت
 میگرفت - و در سال هشتم باضافه هزار ذات دو هزار سوار بمنصب
 چهار هزار ذات و سوار سر برافراخته بصوبه داری مالوه از تغیر
 خاندوران رخصت یافت - چون سال نهم حوالی قلعه دولتآباد دکن
 مضرب خیام پادشاهی گردید یرایغ جلال بنام آله و دی خان (که
 بهمراهی شایسته خان به تسخیر ضلع سنگمگیر و جایر شتافته بود)
 بمقدور پیوست - که بافتتاح حصون نظام المکیه (که در سمت قلعه
 چاندور واقع است - و از آن جمله شش قلعه را مردم ساو

(۳)

و در قلعه را بهوجیل نایکوار و شش قلعه را دیگر ننگه پورهان و تصرف
 اند - و باستظهار حصافت و استحکام آنها گرد فساد در انگیزته
 زیرستان پرگفت نواحی را ایذا میبرسانند (پردازن - خان مذکور اولاً
 بپای حصار چاندرو آمده آن معقل زمین را (که بر فراز کوه مرتفع
 واقع شده و بهمتانیت شهرت دارد) محاصره کرد - و بغیران جد و جهد
 مفتوح ساخت - سایر گردن کشان آن ولایت از دیدن نیرنگی تقدیر
 جان و مال خود را در معرض زوال یافته حلقه فرمان پذیری در گوش
 کشیدند - ابتدا کهنه راو قلعه دار انجورائی (۲) زیادهار خواسته آن در
 استوار را تسلیم نمود - خان مسطور برای استمالیت دیگر قلعه داران
 او را منصب درهزاری تجویز نموده پنجاه هزار روپیه نقد از خزانه
 داد - و پستر حصار کاجنه و ماجنه (۳) را (که بقلعه داری دهرپ تعلق
 دارد) گرد گرفته بیورش دلیرانه ارکان ثبات محصوران متزلزل گردانیده
 بعد و پیمان هر دو قلعه بدست آورد - و همچنین قلعه روله و جوله
 و اهنوت و دیگر حصون متینگ آن سرزمین (که همه بر فراز جبال
 واقع شده) باسانی و زودی مسخر ساخت - مگر حصن راجدهر (که
 جمعی از خویشان نظام شاه در آنجا بودند - و در محافظت آن فرادران
 سعی و کوشش بجای می آوردند) در مدت دو ماه مفتوح نموده
 همهت بکشایش حصار دهرپ (که بمزید استحکام و ارتفاع شهره

(۲) در [بعضی نسخه] کنهه راو (۳) نسخه [۱] کاجنه و ماجنه (۴)

نسخه [ب] اوله و چوله - و نسخه [ج] اوله و جوله و

آندیز است - و در استواری پای که از دولاباد نمی آرد (بسمت
چون بهوجبل پاسبان قلعه از دستبردهای متوالیه خان مشارالیه
هراسان شده بود بتجویز منصب سه هزاره و یک (روپیه انعام آن حصار
دشوار کشا را (که تسخیر آن بے مددگاری اقبال میسر نیست) سپرده
در سلک بندها منسلک گردید - و درین سال بسیار از معادل
منبعه و موائل رفیعۀ این ولایت بعون همت کشور کشای پادشاهی
بردست ادایای درامت قاهره کشایش یافت - چنانچه طائب کلیم
این معنی را منظوم ساخت *

* نظم *

* شاه بخت کشور اقبال گرفت *

* تیغت ز عدو ملک و سر و مال گرفت *

* چل قلعه بیک سال گرفتی که یکیش *

* شاهان نتوانند بچل سال گرفت *

بالجملة خان مزبور در سال دهم بفوجدارعی بیسواره و لکهنو رخصت
یافت - و در آغاز سال یازدهم (که مرشد قلی خان فوجدار متورا در
اثنای تاخت بر یک از مواضع بزخم تفنگ درگذشت) آله و دی خان
به قیوداری آنجا سر برافراخته بانتقام کشی از سرکشان آن ناحیه
دستوری یافت - و در آخر سال دوازدهم بمنصب والای پنجهزاری
ذات و سوار باند آوازه گشته بصاحب صوبگی دارالملک دهلی از
تغیر غیرت خان امتیاز پذیرفت - چون سال پانزدهم بآرازا انتهای

شاه صفی پادشاه ایران با استخلاص ولایت قندهار شاهزاده دارا شکوه
 با امرای رفیع مقدار و لشکر جوار بداندسو دستوری یافت و بوصول خدر
 درگذشتن شاه (که در ماه صفر سنه (۱۰۵۲) هزار و پنجاه و دو هجری
 باجل طبعی (زندگی بسپرد) از کابل معارفت نمود آله دردی خان
 نیز بهمراهی این لشکر مامور بود - چون بعضی اطوار و اوضاع خلاف
 آئین اخلاص و نمک خوارگی از وی سرزد و از بیداک مزاجی زبان
 که باختیار نداشت سرباری گردید بعزل جاگیر و سلب منصب موزن
 عتاب و خطاب گشت - و چون نیکو بندگیهایش در پیشگاه خلافت
 ثابت و متحقق بود برگشته سنکر پور بجمع سی و چهار لک دام در
 وجه معاش تفخواه شد - بستر بوسیله نخستین پادشاهزاده بهحالی
 منصب سابق مباهی گشته در سال هیزدهم به تیولدارای ایالچپور
 کامروائی یافت - و بعد از فوت خاندوران ناظم دکن در تمام صوبه برار
 بحکم رانی پرداخت - چون اسلام خان بدکن آمد صحبتش با وی
 برار نشد - بر وفق ملتمس حکم بطالب حضور صدر یافت در سال
 بیست و یکم بمعادت استلام سده سنیه فایز گردیده گورکھپور جاگیر
 یافت - و چون بعلمت قندهار میان شاه عباس ثانی و فردوس آشیانی
 سرشته اتحاد و یگانگی انقطاع یافت و راه آمد و شد رسل انسداد
 پذیرفت از قضا در سال بیست و ششم غلام رضا نامی با هفت راس
 اسب عراقی از بندر عباسی ^(۲) بندر سورت رسیده (رقمی از شاه ایران

بنام مستحفظان طرق و شوارع آورد - که اسپی چند ملازم آله دردی خان
 میرانش می برد - کسی مزاحم نشود - و این سانکه مؤلف آن شد که
 خان مذکور برخی از تنسوقات با مکتوب مصحوب از فرستاده که
 چنین رقمی حاصل نمود - از آنجا که فرستادن هدیه و مکتوب به بیگانه
 و مخالف از آئین بندگی دور با گوناگون سیاست سزادار بود - اما از
 کرم عام و فتوت قطری باز او را بتغیر منصب و جاگیر قادیب نموده
 حکم شد - که بلا توقف از کابل برآند - تا در شاهجهان آباد رفته
 بخانه خود اقامت گیرند - و بنام متصدی سورت فرمان رفت
 که اسپار و همگی مایعرف غلام رضا سرکار ضبط نموده او را مغلول
 و مسلسل بفرستند - تا بموافق کردار بسزارد - و پس از آمدنش
 پوردهش رفت - بوضوح پیوست که از خط لباسی با برخی ارمغانی
 بقللر آقاسی والی ایران گذرانده رقمی حاصل نموده - لهذا در سال
 بیست و هشتم حسب التماس شاهزاده کلان بتازگی مشمول عذایت
 پادشاهی گردیده بمنصب پنجهزاری و تیولدار می سرکار چونپور از تغیر
 مکرم خان تارک افتخار برافراخت - اگرچه درین مدت دو سال
 و هشت ماه از دولت آستان بوس مکرم در انزرا گذرانید اما از
 شمول کرم خسروانه هفتاد لک دام بطریق مدد خرج سالیانه داشت
 و دو هرزن سال هزار اشرفی می یافت - چنانچه تا هنگام کام اندروزی

(۲) نسخه [ا ب] برایش می برد (۳) در [بعضی نسخه] یا مکتوب

(۴) نسخه [ج] بفرست (۵) نسخه [ب] و نهم

ملازمت به عطای پنجهزار اشرفی سرافراز شده بود - در اواخر عهد
سلطنت بصاحب صوبگی بهار فایز گردید *

چون ایام گوشت اعلیٰ حضرت امتداد پذیرفت و انواع اختلال
بر ملک و دولت راه یافت و شجاع درمی خلف خلافت در بنگاله
مساک خود سری پیش گرفته بر سر پتفه لشکر کشید آله وردی خان
که سد راهش نمی توانست شد به بنارس آمده توقف گزید - شجاع
پاشنه کوب بدان حوالی پیوسته از در لابه و چاپلوسی در آمده
چندان بتالیف کوشید و مواعید سراسر امید بکار برد که آن آفتاب
آزمون کار از جا رفته موافقت آن مدبر اختیار کرد - و در همه احیان
رفاقت آن بادیه پیمای خسران و ناکامی نگذاشت - و پس از
توایی و تواتر آرداگیرها اواسط رجب سنه (۱۰۷۰) هزار و هفتاد
هجری شجاع خواست که از اکبرنگر رخت ادبار بپانده کشد
آله وردی خان از معامله فهمی و کارشناسی رقم خدلان و نکال از ناصیه
حال آن رمیده بخت خوانده دانست که بر تقدیر که بتکاپوی
گریز از سطوت جیش عالم گیری آمان باید لامحاله با دد و دام
صحرای رخسار خواهد گردید - برهنه و بی خرد باران پیوستن
بجنود پادشاهی از همراهی او تفاعد ورزیده باکبرنگر مراجعت
کرد - و چون بسیاری از مردم شجاع از بهبود حال و امید
مالش دل برگرفته قصد جدائی داشتند با او همداستان گشتند
و چون آله وردی خان جوق از خود داشت منزل خویش را استحكام

داده در مقام آن شد که اگر جمعی از آن جانب بر سر او آیند بمداغه
پیش آید - و اعلان مخالفت نماید *

شجاع بشنیدن این خبر تدبیر اندیشید - و خبرهای غیر واقع
که فروغ از صدق نداشتن شهرت داده بهسمت اکبرنگر برگشت - و مردم را
تعمین کرد که در حویلی او را گرفته برای یورش مترصد اشاره باشند
و سراج الدین جابری دیوان خود را فرستاد که باطائف وعده و وعید
مستمال ساخته پیش او بیارد - چون از برگشتن شجاع بشهر
و اشتها را کاذیب باطله که ساخته او بود ارکان ثبات جمعی (که با
آله وردی خان گزیده بودند) یسستی گزاید خان مزبور ناچار بر
قول و عهد نااستوار دل نهاده با سیف الله پسر بهرامی سراج الدین
روانه شد - درین حالت مردم شجاع هجوم آورده او را در میان
گرفتند - و برسم گنهاران دستها بر پشت بسته بیرون اکبرنگر پیش
شجاع بردند - آن تبه رای او را بر فیل نشانده همراه بشهر آورده
دران مقام به تیغ انتقام با پسرش از هم گذرانید - و تمامی اموال
او را متصرف شد *

آله وردی خان پسران رشید داشت - هر یک بمذنب عمده رسید
چنانچه بجای خود (قم پذیر خامه گشته - اما با پدر نمی ساختند
مگر همین پسر کوچک میرزا سیف الله - حافظه اش بحدی بود
که هرچه از ابتدای طفلی بگوش او خورده سر زبان داشت - و شعر هم
میگفت - منظور نظر پدر بود - مزاج و هزل بر طبیعت آله وردی خان

غالب بود - بلکه بهرزه گوئی و قحاشی کشیده * حتی که این شیوه نامرضیه در اولاد و عشائر او سرایت کرده تا حال (که از خاندانهای عمده نام و نشانه نماند) این سلسله بواسطه این رویه ناستوده یادگار روزگار است - با این همه آله ردی خان بے ریاضت و تقوی نبود در محبت اهل بیت رسول (علیهم السلام) غلو داشت - نذر حضرات ایمه هر سال بر می آورد - و از ماحصل جایگیر عسری جدا کرده خیرات میداد - در دوستی یکنای وقت بود - با آشنای یکروزه کار صد ساله بجا می آورد - از اهل دفتر بے اعتماد گردیده خود سر رشته نگاه میداشت - و مداخل و مخارج هر روزه را بخط خود در طومار می نوشت - و در ساعت دهایی سران و باغی احداث کرده - بنام او زبان زد خلایق است *

• اکرام خان سید حسن •

از والا شاهیان خلد مکان است - مدتها بفوجداری بکلانه مضاف خاندیس (که در ایام شاهزادگی بخلد مکان فردوس آشیانی بر سبیل انعام داده بودند) می پرداخت - پس از آنکه خلد مکان بتقریب عیادت پدر والا قدر از برهان پور عزیمت صوبه مالوه نمود او حسب الحکم ملحق گردیده مورد نوازش سلطانی شد - و در جنگ داراشکوه (که متصل سموگده رو داد) مصدر قردادات نمایان گردیده حسن مجرا بظهور آورد - و سال اول جلوس بخطاب اکرام خان مخاطب گشت - و در جنگ شجاع [چون مهاراجه جسونت سنگه

(که سرکردگی برانغار تعلق بار داشت) نرد دغا باخته شبانه (۱۴) وطن پیش گرفت - و بجای او اسلام خان تعیین یافت [نام برده با اتفاق سیف خان در هراولی مثل مذکور قوار یافته هنگام زن و خوردن پای هممت قایم ساخته تلاشهای مردانه بتقدیم رسانیده - و در هنگام (که پادشاه بارادگ جنگ داراشکوه عازم اجمیر بود) او بتفویض قلعه داری مستقر الخلافه از تغیر (عد انداز خان چهره عزت برافروخت و پستر از اینجا معزول گردیده بفوج داری نواحی اکبر آباد از تغیر سید سالار خان قامت قابلیت آراست - سال پنجم مطابق سنه (۱۰۷۲) هزار و هفتاد و دو هجری دیده تماشائی را از گلزار هستی در پوشید *

* الله یار خان میر قوزک *

از ایام شاهزادگی خلد مکان در زمره ملازمان بود - و در جنگ مهاراجه جسونت سنگه شرف هم رکابی داشت - و در نبرد اول محمد دارا شکوه مصدر ترددات نمایان گردید - و سال اول جلوس بخطاب خانی نامور شده حسب الحکم خزانه از لشکر پادشاهی بملتان جهت اخراجات فوج (که بسرکردگی خلیل الله خان یغابو تعاقب دارا شکوه رفته بود) برد - و پس از جنگ محمد شجاع بداروغگی ملازمان جلو و از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار چهره افتخار برافروخت - سال پنجم از تغیر هوشدار خان بخند هممت داروغگی غسل خانه و عطای علم سرمایه مباحات

اقدروخت - و سال ششم مطابق سنه (۱۰۷۳) هزار و هفتاد و سه
هجري بعرضه بدني بساط زندگي در پيچيدن *

* اسلام خان مير ضياء الدين حسين بدخشي *

والا شاهي قديمي خلد مکان است - عمره در خدمت آن شاه
تدر شانس بسر برده پيوسته مصدر خدمات عمده بود - در ايام
شاهزادگي بديواني سرکار شاهي چهره اعتبار مي افروخت - چون
استيلای داراشکوه بظفر قرط عاطفت اعلیٰ حضرت بحالش بجائے
انجاميد (که از احکام سلطنت هرچه ميخواست متعشي ميساخت)
شاهزاده فتح نصيب بظاهر عز و ملازمت پدر عالي قدر و بباطن
برداشتن برادر کلان مصمم نموده غره جمادي الاولی سنه (۱۰۶۸)
هزار و شصت و هشت هجري سلطان محمد مهين خلف خود را
با فجايت خان برسم منقلا از اورنگ آباد رخصت برهانپور فرمود
مير مذکور (که تا آن وقت بخدمت ديواني قيام داشت) نيز
بمراقت سلطان دستوري يافت - متعاقب شاهزاده خود هم سايه
وصول ببلد مذکور انداخته بآهنگ مقصود باغ فرمانباري (۲) را (که
فيهم گروهی شهر است) مخيم اقبال گردانيد - مير مذکور بخطاب
هفت خان ناموري اندوخت - و بعد محاربه جسونت بخطاب
اسلام خان رايمت اشتها افراشت - و در جنگ دارا شکوه هنگامی (که
ستم خان دکاني عرصه کردن بر بهادر خان کوکه تنگ ساخت) او

(۲) نسخه [ب] باغ فرح نيازي را *

با پردلان برانغار از جانب یمن مخالف در آمده مردانه دار بجنگ و پیکار در آویخت - پس از ابتسام گل فتح باقتضای مصلحت تعاقب داراشکوه ناگزیر وقت افتاد - محمد سلطان باذالیقی اسلام خان بنظم امور مستقرالخلافه معین گردید - و خان مذکور از اصل و اضافه بمنصب چهار هزاره در هزار سوار و انعام سی هزار روبیه مطرح انظار عاطفت گشته مرخص شد - و در جنگ شجاع بهراردلی فوج برانغار مأمور بود - چون راجه جسونت (که بسری و سوری برانغار نخوت میفروخت) از نفاق اندوزی و غدر اندیشی راه فرار سپردن خان مزبور بجای او سردار گشت - اتفاقاً در این گرمی پیکار فیای که او بران سوار بود بصدمه بان دم کرده افواج بوهم خورد - و اکثر مردم را پای استقامت از جای رفت - درین اثنا پادشاه خود بکمک رسیده بقیه مردم را (که قدم استقلال افشوده روی همت از عرصه کارزار فداخته بودند) قوی دل ساخت - و پس از وزیدن نسائم ظفر اسلام خان بهمراهی سلطان محمد (که با معظم خان میرجمه و جمعی از آمران بتکامشی شجاع معین شده) دستوری یافت *

چون شجاع از چیرگی جفود منصوره با هزاران یاس و ناکامی دل از اقامت اکبرنگر برگرفته راه نالده گرفت معظم خان اسلام خان را با ده هزار سوار در اکبرنگر گذاشته ضبط و حراست این روی گنگ بعهده او تفویض نمود - و چون پنجم شعبان از دوم سال جلوس هالم گیری شجاع از پاشنه کوبیهای معظم خان بستوه آمده آردار

جهانگیر نگر گردید که رخت ادبار به سمت رخسار کشد در همان ماه
اسلام خان بغا بر نقاض خاطرے (که با سردار داشت) یا به سبب
بد معاشی او تنگدل گشته بے مدد و فرمان طلب عازم حضور گردید
بغایرین چندے بعل منزل منصب معائب گشته در سال سیوم ببحالی
و تہہ سابق دیگر بارہ کامیاب درانت شد - و در سال چهارم بصوبہ دارمی
کشمیر از تغیر ابراهیم خان رخصت یافت - و ہنگامے (کہ سوکب
پادشاهی بگلگشت آن ہمیشہ بہار خرامش نمود) در مقام نوشہرہ
(کہ پرگنہ اہست وسیع بغایت معمور - و دوم منزل است از منازل
کوہستان) خان مذکور بر طبق یرلیغ طلب سر آغاز سال ششم رمیدہ
درانت زمین بوس دریافت - و باضافہ ہزاری ہزار سوار بمنصب
پنج ہزاری ۵۵ ہزار سوار مورد فوازش گردیدہ بصاحب صوبگی اکبر آباد
رایت ہانڈنامی افراخت - و پس از وصول بدان مصر جامع یک ماہ
سالم نگذشتہ بود کہ در میادی سنہ (۱۰۷۴) ہزار و ہفتاد و چہار
ہجری بیک اجل در رسید - و مسافر ملک بقا گردید - غنی کشمیری
تاریخ فوتش یافتہ * مصرع *
* مرد اسلام خان والا جاہ *
در مقبرہ صاحب المعارف و الایقان میر محمد نعمان رحمہ اللہ (کہ
خان مذکور در خدمتش اعتقاد موافق داشت) مدفون گشت - و در
حیات خود بتعمیر مسجدے عالی نزدیک مزار میر مذکور ثواب اندوز
شد - تاریخ ہمای آن یافتند *
* باقی اسلام خان بہادر *

و مسجد عیدگاه کشمیر (که در غایت رفعت و متانت است) ساخته
 ارست - خلف الصدقش همت خان میر بخشی سمت - و از بناتش
 یک با میر ابراهیم ولد میر نعمان مزبور عقد بیوگانی داشت - میر
 مشارالیه بجهت رسانیدن اجناس شش لک و شصت هزار روپیه
 (که عالمگیر پادشاه نذر حرمین شریفین نموده بود) در سال دوم مرخص
 شده در آن حدود در سال چهارم یاجل موعود رخت هستی بر بست
 با آنجمله اسلام خان خالی از کمال نبود - و اشعار آبدار از جویبار طبع
 فکته بارش تراوش میکرد - این دو بیعت از مشهور است * بیت *

* بیتو شام غم بروز ما شببخون می زند *

* مردم چشم ز گریه غوطه در خون می زند *

* وسعتی پیدا کن ای محکرا که امشب در غمش *

* لشکر آه من از دل خیمه بیرون می زند *

* احتشام خان اخلاص خان شیخ فرید فتح پوری *

پسر دوم قطب الدین خان شیخ خوبن است - تا آخر عهد
 جنت مکانی بمنصب هزاری چهار صد سوار رسیده سال اول جلوس
 فردرس آشیانی باضافه پانصدی دو صد سوار چهره عزت بوافروخت
 سال چهارم بافروزی دو صد سوار و سال پنجم از اصل و اضافه بمنصب
 دوهزار و دویست سوار سر بلند گردید - و سال هشتم بمنصب
 دو هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار فایز گشته در رکاب پادشاهزاده
 محمد ادرنگ زیب بهادر بدشت گرمی افواج متعینه جهت تادیب

(۲) چهار سنگهه بنذیله معین شد - و سال نهم در حین (که دکن
مضرب خیم سلطانیه بود) بهمراهی شایسته خان جهت تسخیر قاعه
جنیر و سنگمذیر دستوری یافت - و بعد مسخر گردیدن سنگمذیر
بنهانداری آنجا ماند - و سال یازدهم با اصالت خان جهت مالش
فساد پیشگان مضافات پرگنه چندوار رخصت پذیرفت - و سال پانزدهم
در تسخیر قاعه مؤ مصدر ترددات شده پستر همراه پادشاه زاده
دارا شکوه بکابل شتافت - و وقت رخصت بعطای علم رایث کامرانی
بر افراشت - و سال هیزدهم بنظم صوبه مستقر الخلافه نامزد گردیده
از اصل و اضافه بمنصب سه هزار و پانصد سوار نوای افتخار
بر افراشت - و سال نوزدهم بهمراهی پادشاهزاده مراد بخش بتسخیر
بلخ و بدخشان گام جلالت پیش نهاد - و چون پادشاهزاده از آنجا
برگشته آمد و بهادر خان روهله بمنزمت تنبیه المانان از بلخ روانه
شد او را بمحافظت حصن شهر گذاشت - و سال بیست و دوم
چون بعرض رسید (که او بذات فزونی ارتکاب مغیرات از رفتن با راجه
بیتل داس ^(۳) که بکابل تعیین شده بود تعلل بکار برده) از منصب و جاگیر
بر طرف گشته داخل لشکر دعا گردید - و سال سی و یکم مشمول
عاطفت گشته بمنصب سه هزار و سوار آب رفته بجو آردن
و با شاه زاده سلیمان شکوه (که بمقابله پادشاه زاده محمد شجاع

(۲) نسخه [ب] بنذیله (۳) در [بعضی نسخه] بیتل داس و در [بعضی]

تعیین گردیده بود) کمر همت بر بست - و بصوبه دارمی پناه و خطاب
 اخلاص خان سر بلندی یافت - و در عهد اول جلوس خلد مکان در
 کومکیان خاندوران (که بتأخیر آله آباد تعیین شده بود) قرار یافته
 از آنجا (که خطاب اخلاص خان باحمد خویشگی عزایت گردیده بود)
 او بخطاب احتشام خان مخاطب گشت - و بعد جنگ و فرار شجاع
 از میدان رفا همراه شاهزاده محمد سلطان بیساق بنگاله پای همت
 برداشت - و در معارک آن صوبه قدم در امت خواهی افشوده اواخر سال
 ششم بحضور آمده دولت آستان بوس دریافت و سال هفتم همراه
 میرزا راجه جیسنگه بمهم دکن معین شد - و پس از مسخر گردیدن
 پونه پنهان دارمی آنجا رحل اقامت انداخت - و سال هشتم مطابق
 سنه (۱۰۷۵) هزار و هفتاد و پنج هجری رخت هستی بسر منزل بقا
 کشید - پسرش شیخ نظام است - که پس از جنگ اول داراشکوه از
 پیشگاه خلد مکان بمنصب هزاری چهار صد سوار سرافرازی یافت *

• اصالت خان میرزا محمد •

پسر میرزا بدیع مشهدی ست - که از اعظم سادات آن بقعه
 مقدس است - و اباً عن جد بخدست فیض موهبت توایم روضه
 قدسیه امام ثامن ضامن عالی بن موسی رضا (علیه و علی آباء السلام
 و الذخیه) شرف اندوز و سعادت پذیر بود - میرزای مذکور
 در سال نوزدهم وارد هندوستان گشته احرار ملازمت اعلی حضرت

نمود - و بمنصب مناسب سرافرازی یافته صبیله شاهنواز خان صفوی را
بعقد ازدواج او در آوردند - و چون سال بیست و دوم شاه زاده
مراد بخش بنظم دکن رخصت یافت شاه نواز خان صفوی (که بعد
از فوت اسلام خان بصیانت آن ولایت تعیین شده بود) وکالت و اثالبقی
شاهزاده بار قرار گرفت - ازین جهت میرزای مذکور باعثیار قرابت
و خویشی با خان مشارالیه دستوری دکن یافت - و بالتماس شاهزاده
از اصل و اضافه بمنصب دو هزاری هزار سوار سر برافراخت
شاهنواز خان او را سرفوج دکن نموده بر سر مرزبان دیوگده فرستاد
مشارالیه در مبادی حال توره و ضابطه سلاطین ایران بکار برده در رکوب
و نزول و قیام و قعود غایت اهتمام مرعی میداشت - منصبداران
پادشاهی (که بدعوی خواجه تاشی با عمدها سر همسری میخاریدند)
یکدفعه از وی رمیدند - پس از آنکه براه و روش همد آشنا شد در
قلاقی آن ایگاش کوشید - چون عقل درست و ادراک رسا داشت
باندک تاخیر آن بومی را مغلوب دعب و هراس ساخته بر سر معامله
آورد - متعاقب شاهنواز خان رسیده بصوابدید میرزا مهم دیوگده را
فیصل داد - چون ببرهانپور معارفت نمود در تولد فرزند مجلس
بزرگانه بر آراسته شاهزاده مراد بخش را با جمیع اعیان و ارکان
بمنزل خود آورد - و زرها صرف نمود *

و چون در سال بیست و سیوم صوبه داری مالوه بشاهنواز خان
مفوض گشت او را تعیین آن صوبه نموده بفوجداری و تیولداری

مخدوم برنواختند - و در سال بیست و پنجم بفوجداري مازدر مامور
 گردید . و چون در سال سیم شاهزاده محمد اوزنگ زیب بتاخت
 و تاج ولایت عادل شاهیه محکوم گشت میرزا نیز بر طبق امر اعلی
 بتعیینائی شاهزاده شتافت - هنوز آن مهم بانصرام نرسیده بود که زمانه
 بتمهید و توطیة دیگر پرداخت . و انقلاب و آشوب بهر ناحیة ممالک
 محروسة پدید آمد - موصی الیه در دکن ماند - پس از آنکه شاهزاده
 محمد اوزنگ زیب از بلدة برهانپور لوی توجه بجانب مستقرالخلافه
 اکبر آباد برافراخت او را بخطاب اصالت خان بمنصب چهار هزار
 در هزار سوار و عطای توغ و نقاره بلند رتبه ساخت - و پس از
 اولین جلوس باضافه بانصد سوار کامیاب مباحثات گشته بدکن مرخص
 گردید - و شاهزاده محمد اکبر را (که در سن رضاعت بود) با سایر
 پردگیان حرم دولت از دولتآباد بحضور آورده شرف استلام سدة
 خلافت دریافت - و در همین ایام بذایر جهت گوشه عزلت برگزیده
 در سال سیوم بتازگی مورد عنایت خسروانه شده بمنصب پنج هزار
 سه هزار سوار باذن پایه گردیده بفوجداري مرادآباد از تغیر قاسم خان
 سرافرازي یافت - و در سال هفتم باضافه هزار سوار ممتاز شد - پس
 از آن عارضه صعب بر مزاج او طاري گشته مدتی علیل و مریض
 بود - در سال نهم آخر سنه (۱۰۷۹) هزار و هفتاد و شش هجری
 روزگار حیاتش سپری شده بعالم بقا شتافت - برادر او میر محمود

در سال چهاردهم عالم گیري تازه از ولایت رسیده بمنصب هزاري چهار صد سوار و خطاب عقیدت خان چهره آرای عزت گردید و کابلي بیگم صبیح (روح الله خان اول را بار پیوند بیوگانی دادند زود در گذشت *

* اعتماد خان شیخ عبد القوی *

بحلیه فضل و کمال موصوف و بتدین و تشرع معروف بود - و از دیرباز در خدمت شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر درام حضور داشت - و از راست گفتاری و درست کرداری بمزید اعتماد و مزیت اعتبار عالم اشتهار می افراشت - هنگام نهضت الویه عالم گیري از دکن باگرة بقصد انتزاع سلطنت از نهصدی بمنصب هزار و پانصدی سر بلند گردیده در جمیع معارک مللزم رکاب شاهی بود بعد از جلوس بمنصب عمده درجه پیمای ارج امارت گردید - و در سال چهارم بخطاب اعتماد خان ممتاز امثال و اقوان شد - چون بقدم خدمت و محرمیت اتصاف داشت و بسمت کار آگهی و معامله فهمی موسوم بود از سایر اعیان خلافت و نوئیخان والا رتبت قرب و منزلتش افزون - گویند در خلوت بحضور پادشاه می نشست و اکثر در جذاب خلافت ^(۳) حرف او مسهوع و عرض او مقبول بود اما برای هیچ کس کلمة الخیر نمی گفت - و باب فیاضی و فیض رسانی مسدود میداشت - بنابر تقرب سلطانی و پندار ارستاد پادشاه

(۲) نسخه [ج] چهاردهم تازه (۳) نسخه [ج] حضرت *

اعتنا بشان مردم نمیکرد - تعالی و تبختر زیاده می نمود - و از غایت
ثقیله و ثقیس نهایت تشدد و تعصب داشت *

سعیدای سرمد (که اصلش بقوله یهود و بررایت ارمی است
و بعد اسلام حکمیات را در خدمت میر ابو القاسم قندزلی گذرانیده^(۳)
بعنوان تجارت از کاشان به تاهه وارد گشته مفتون هندو پسر شده
و هرچه داشت یغمائی ساخته ستر عورت هم بر بدن گذاشت) چون
یده‌لی آمد محبت دارا شکوه (که بمجانین حسن اعتقاد داشت)
با وی در گرفت - پس از آنکه کار پردازان تقدیر زمام امور جهانپانی^(۴)
بقبضه اقتدار عالمگیری سپردند از آنجا (که نیت حق طویمت پادشاه
مذکور مصروف پاس ملت غرا و حفظ ظاهر احکام شریعت بیضا
بود) بملا عبد القوی حکم شد که دارا طلبیده تکلیف لباس نماید
چون سرمد را آزدند ملا گفت چرا برهنه و عریان می باشی - گفت
شیطان قوی است - و این رباعی خواند *

* (باعی) *

* خوش بالا می کرده چنین پست مرا *

* چشم بدو جام بوده از دست مرا *

* او در بغل من است و من در طلبش *

* (۵) (۶) بدرد عجیب برهنه کرده است مرا *

(۲) در [بعضی نسخه] تعبیر و تجوید (۳) نسخه [۱] قندرسکی - و نسخه

[ب] قندزکی (۴) نسخه [ب] زمام جهانپانی بقبضه (۵) در [بعضی

نسخه] دزد عجیب (۶) نسخه [۱] گفته است *

ملا با اتفاق دیگر فقها تجویز قتلش نمود - و این رباعی ادرا که مستلزم

* رباعی *

انکار معراج است دستاریز کرد *

* آن کو سر حقیقتش یار شد *

* خون یمن تو از سپهر بهنار شد *

* ملا گویند که بر شن احمد بفلاک *

* سر آمد گوید فلاک با احمد در شد *

— (۴) آنکه عمده سبب قتل او مصاحبت دارا شکوه بود - والا

مثل او مجذوب بهر همة چندین هرزه گویان در هر کوچه و بوزن

می گردند *

بالجملة ملا عبد القوي در احتماب امر معروف و نهی منکر

دست قوي داشت - در سال نهم سنه (۱۰۷۷) هزار و هفتاد و هفت

به تیغ جسارت یکی از مجاهیل ترکمان قاندر مفش کشته گردیده

و این سافحه خالی از غرابت نیست - تفصیلاً آنکه چون تربیت

خان بایاچی گری نزد شاه عباس ثانی فرمانروای ایران دیار رفته بود

از ناسمجیدگی و کلفت وضعی خود آداب سفارت بآئین پسندیده

بجا نیارده و حشمت افزای آن شاه سوادئی طبع آشفته دماغ

گودیده دیرین درستیها را غبار آمای نقاض خاطر گردانید - و کار

از طرفین بفرج کشی انجامید - دران ایام سید امیر خان ناظم کابل

چند مغل ترکمان بی سرو پا را بمطافه جاسوسی گرفته بحضور فرستاد

(۲) در [چند نسخه] و راستی آنکه ه

اعتماد خان بتحقیق حال آنها مامور گشت - خان مذکور یکی از آن
چند کس را (که ترکمان سپاهی وضع بود) بے علامت بند و زنجیر
بخداوت طلبیده تفتیش احوال می نمود - درین وقت (که عرق
جهالت آن جسارت کیش حرکت کرده) ناگهان از جای درآمده
خود را بخادمی (که در بیرون اسلحه او داشت) رسانید - و شمشیر
از دست او گرفته با تیغ آهیکته بچالاکي برگشت - و ضربتی کاری
بخان مذکور رسانیده بهمان زخم قطع (شده) حیاتش نمود - نزدیکان
او را نیز بتیغ انتقام از هم گذرانیدند - و خافي خان این حکایت
بنوع دیگر در تاریخ خود آورده - اگرچه تحقیق خان بزور (که
فیما بین مکرر و آن مرحوم رابطه تمام بود) در جذب مرآة العالم^(۲)
و عالمگیر نامه معلوم اما چون نوشته (که از زبان رفقای آن قلندر
استماع افتاد - و غرابت بیشتر دارد) درین جا ثبت میگرد - که آن
قلندر از پهلوانان عیار پیشه ایران بود - که آن گرده بشوخی و
سرگله زدن از امرا بزور زر بستانند - و بهوا می پرانند - ازین مرد هم
مکرر در سورت و برهان پور کارها سرزده بود - چون گذر سیاحتش
بساحت دهلي افتاد از امرای ایران رعایتها یافته قلندرے چند
قراهم آورد - و هر روز بباغی با رود و سرود میگذرانید - این مقدمه
شهرت گرفته بوخه بکیمیا گوی و جوئے بدزدی و دهنزی متهم کردند
و آخر بعرض رسید که جاسوس شاه اسم - چون جرأت و دلیری او

معلوم همگان بود کوتوال حسب الامر هنگامی که در خواب بود زنده بدست آورده مسلسل بحضور پادشاهی برد - اعتماد خان بهر رهش حال مامور شد - بعد از استفسار هر چند گفت که من سیاح گدای پشه ام مفید نیفتاد - تهدید زبانی فرمود - آن اجل گرفته دید که رهایی نیست - گفت اگر امان دهید بگوش نواب آنچه هست میگویم چون نزدیک رسیده خم شد که چیزی بگوید با آنکه هر دو دست او بسته بودند بسرانگشتان نیمچه شمشیر (که بر مسند اعتماد خان گذاشته بودند) چنان بجستی و چالاکي گرفته با غلاف بر سرش زد که بکدر خیاره گردید - بهر تقدیر پادشاه بوقوع قتلش بسیار متأثر و متأسف گشته بر تو التفات بحال باز ماند های او افکند و پسران و خویشان را باضافه منصب و دیگر مراحم و مواهب کامیاب فرمود *

* آله وردی خان *

عالمگیر شاهی مهین پسر آله وردی خان مشهور است - جعفر نام داشت - اگرچه مزاج این پدر و پسر و دیگر برادران همه بمزاج و مطایبه مجبول و بشوخی و بیباکی مغطور و همه از یک کرباس بودند (چنانچه تا امروز هر که ازین سلسله است بتقاید اسلاف از سر سخرویت و مضحکه فرا نمی آید - و در هزل جد دارد) میوزا جعفر را با پدر از ابتدا موافقت نبود - دامن همت بکمر تلاش برزده

جدا قطره زن عرصة روزگار بود - بیداری بخت و حسن سعی مورد
الطاف اعلیٰ حضرت گشته در سال بیست و یکم بمذنب هزار
دو صد سوار سرفرازی یافت - و در سال بیست و سیوم بخدومت
قراول بیگی که ارثی اوست اعتبار انداخت - و پستر اضافه مذنب
یافته بفوجداری جانبی^(۲) مامور شد - و بعد از هزیمت دارا شکوه چون
باغ نور منزل بموکب عالم گیري نصارت یافت اول حکم (که از مکن
خاطر پادشاهی بمذنبه نفاذ رسید) تعیین مشار الیه است بفوجداری
متنهر و نظم مهمات آن چکله و نادیب مفسدان آن سوزمین که باتطاع
دارا شکوه تعلق داشت - و از تفرق مردم او (که بظلم و فسق مهمان آن
قیام می نمودند) مختل و نامنظم شده تهر سرشتان واقعه طلب
آنجا سر بفساد برداشته طریق بغی و عصیان پیموده بودند - او
بعطای ماده فیل و از اصل و اضافه بمذنب سه هزار سوار
ازان جماعه هزار سوار در اسبه سه اسبه مباحات انداخته رخصت
پذیرفت - و پستر بافروزی مذنب و خطاب آله وردی خان^(۳)
عالمگیر شاهی بلندنامی یافت - و در سال سیوم از فوجداری متنهر
تغیر شده بفوجداری گورکه پور تعیین گشت - و در سال هفتم جبهه سایی
آستان خلافت گشته چهارده زنجیر فیل (که از زمیذار مورنگ
گرفته بود) با نه زنجیر فیل پیشکش خود از نظر پادشاهی گذرانیده
مورد عاطفت گردید - و مدتها دران محل گذرانیده در سال نهم

بافزایش منصب و ارسال فرمان تفویض فوجداری مراد آباد کامیاب
 مراد گردید - و در سال دهم از اصل و اضافه بمنصب چهار هزار
 سه هزار سوار دو اسبه سه اسبه مورد عاطفت شد - و از تغیر
 بهادر خان کوکه بنظم موید آله آباد شتافت - و در سال دوازدهم
 سنه (۱۰۷۹) هزار و هفتاد و نه هجری همانجا بساط حیات
 در پیچید - بشجاعت و همت شهره روزگار بود - و بچون و سخاوت
 دسته بان داشت - و خالی از کمال نبود - شعر میگفت - صاحب
 دیوان است - ازو ست *

* کمتر ز ناشقے نتوان بود در طلب *

* صد تیشه میخورد که رساند ای بلب *

و با این خوبیا با پدر نمی ساخت - مشهور است که چون
 آله دردی خان بنا بر جهت بغض سلطان در آمد و اعلیٰ حضرت
 سردیوان فرمودند که این را کشیده بدر آرند جعفر چست و چالاک
 از دنگل بر آمده از عقب گریبان پدر را گرفته کشید - و بدر ساخت
 پدر که همیشه شاکی بود زبان شکوه دراز تر ساخت - جعفر باعزاز
 در آمد که هرگاه عدول از حکم پادشاهی ممکن نبود البته دیگر
 باین امر اقدام می نمود - در آن وقت ما را جای در نمودن نمی ماند
 و شاید حمیت و غیرت آن وقت کار را یکجا میسر سازید - پسرش
 امان الله است - چون در سال دوازدهم عم او حسن علی خان

بفوجدارى متهرا دستوري يافت ازرا فوجدار نواحى اكبرآباد ساخته
 باعانت خان مزبور مامور كردند - پس ازان خطاب خانى يافته
 بهمراهى محمد اعظم شاه در جنگ مورچال بيجاپور سال بيستم
 و نهم مردانه شربت واپسين نوشيد *

* انتقاد خان ميرزا بهمن يار *

بهر يعين الدوله خانخانان آصف خان است - آزاده مشرب
 لا ابالي منش فراغت دوست عشرت گزين بود - ايام زندگاني را
 به بهمين آئين بهر برده اسباب ثروت و مكنت آنچه بايد مهيا داشته
 داد عيش ميداد - با فوج و فوج كشي كارى نداشت - در كمال
 آسودگي و بيغمي شبه بروز و روزه بشب ميرسانيد - در ميربخشيگري
 هرگاه ميخواست بتمارض از (كاتب پادشاهي) تقاعد نموده در هر جا
 بساط آرامش و تن آسائي مي گسترد - و گاه بتقريب ملاقات برادر
 خود شايسته خان سرى بدكن مي كشيد - و گاه بهمين بهانه
 بولايت بنگاله مي شتافت - ارضاع مخترعه و كلمات متنوعه او بسيار
 بر زبانها ست - نظر بر حقوق نياگان عاليشان او و انتساب او بخاندان
 خلافت (چه اعلیٰ حضرت و چه خلدمكان) از برخى تكليف نوكرى
 مرفوع القام داشته در مراعات خاطرش ميكوشيدند - و در سال دهم
 جلوس فردوس آشياني به منصب پانصدي دريست سوار عز
 افتخار اندوخت - و پس از فوت پدر عاليقدر باضافه مناسب

استیاز یافته همواره محفوف عواطف خسروانه بود در سال نوزدهم
 از اصل و اضافه پدایه در هزاره دو صد سوار برآمده در سال بیست
 و دوم بمنصب سه هزاره سه صد سوار و خطاب خانه زاد خانی
 چهره مباحثات افروخت - در سال بیست و پنجم از دکن (که بدیدن
 برادر خود شایسته خان رفته بود) معارفت نموده سعادت اندوز
 ملازمت پادشاهی گشت - از پیشگاه خلافت در آخر همین سال
 بمنصب چهار هزاره پانصد سوار و خطاب موروثی اعتقاد خان (که
 پدر و عم او باین نام ممتاز بودند) مطرح انظار نوازش گردیده
 بتقویض میربخشی گری سرمایه اعتبار اندوخت - از آنجا (که
 اکثر باظهار بیماری مراسم عهده مرجوعه را نمی توانست بتقدیم
 (سانیید) سال بیست و ششم هنگام معارفت الویه پادشاهی از کابل
 بدار الخلافه چون ساحمت لاهور ^(۳) بعز نزل سعادت پذیر گردید
 التماس نمود که چندی در دار السلطنت اقامت گزیده بمعالجه
 پردازد - از بنده پروری بشرف دستوری برنواخته بتقرر سالیانه
 شصت هزار روپیه خورسند ساختند - و پس از حصول صحت در سال
 بیست و هفتم بدرگاه خسروی ناصیه سا گشت - از خانه زاد نوازی
 بمعالجی منصب و خدمت بآئین سابق سرافراز گردانیدند - و او
 تا آخر سال سیم بدان خدمت والا رتبت بی دواعی طمع و اغراض

(۲) در [بعضی نسخه] محفوف و مشمول عواطف خسروانه بود (۳) نسخه

[ب ج] بفر نزل سعادت پذیر

نفسانی در کمال استغنا و بے پروائی پرداخته ذخیره ستوده نامی اندوخت - و بعد از جنگ داریشکوه در مقام سموگده که شکارگاه است مشهور باحرار ملازمت عالمگیری کامیاب امتیاز گردیده در سال پنجم باضافه هزاره بمنصب پنج هزاره هزارسوار مطرح انظار عنایت خسروانه گشت - و در سال دهم بمرحمت علم اختصاص یافته بدیدن برادر کلان (که دران ایام ناظم بنگاله بود) از پیشگاه سلطنت مجاز گردید - و مدتی دران ولایت بعیش و کامرانی اوقات گذرانیده در سال پانزدهم سنه (۱۰۸۲) هزار و هشتاد و دوم هجری بسیر عالم بالا شتافت - خدایش رحمت کنان - عجب مرد راست و درست بے ساختہ و بے پروا بود - حق پرستی و فقیر دوستی بکمال داشت *

گویند روزی بدیدن مجدوبه کوچه گرد بے سر و پا شتافته بود چون این حرکات متناقض سطوت امارت است پادشاه از روی تعرض پرسید که کسی آنجا از بندهای پادشاهی هم بود - عرض کرد که یکے همین سیاه روی بود - و دیگر همه بندهای خدا بودند - پسرش محمد یار خان نیز در خوبیها یکتای زمان بود - احوالش جدا به تحریر آمده - و دختر او فاطمه بیگم زوجه مفتخر خان بن فاخر خان نجم ثانی در آخرها پیش خلد مکان اعتباری داشت و صدر النساء بود *

* اقصی القضاة قاضي عبد الوهاب *

دبیره شیخ محمد طاهر بوهرة است - که در یقن گجرات سکونت
 داشت - قحطی بفضل و کمالات یافته بحرمین شریفین شرافت
 و بشیخ عای متقی (رحمه الله) پیوست - و مرید شد - و در (۲)
 و تقوی و فن حدیث یگانه در زکار گردید - چون بوطن اصلی معاودت
 نمود بدعتهای (که اعتقاداً و عملاً در قوم خود شایع بود) برداشت
 و در شکست گرده مهدویه پیروان سید محمد جونپوری میکوشید
 و حسب وصیت شیخ خود مدان بحکمیت طلبه علم راست میکرد
 و در وقت حل کردن آن تدریس می نمود - می گفت که یکی از دیگرے
 چرا مانع شود - مجمع البحار غریب اللغت حدیث از تالیفات
 مشهور او است - در سنه (۹۸۶) نصد و هشتاد و شش میان اجین
 و سارنگپور مالوه جمعی در اثنای راه بر ریخته کارش با تمام رسانیدند
 گویند عهد کرده بود که تا سیاهی تشیع و بدعتهای دیگر از دل قوم
 خویش شست و شو ندهد دستار بر سر نه بزدن - چون در (۹۸۰)
 نصد و هشتاد عرش آشیانی داخل گجرات شده با شیخ ملاقات
 نمود دستار را بدست خود بر سرش پیچید - و گفت ایفای نذر شما
 بر ذمه من است - و میرزا عزیز کوکه را بحکومت آنجا نامزد ساخت
 شیخ پیادری میرزا اکثر رسوم آن قوم را برانداخت - پس از چندے
 (که ایالت آنجا بیک از امرای ایران باز گردید) آن جماعه باعانت او

(۴) نسخه [ب] و در زهد و تقوی (۳) نسخه [ج] بوطون اصلی *

بتازگی سرخلاف برداشتند - شیخ دستار از سر بکشاد - و بعزم دار الخلافه آگره کمر بست - و با وصف منع سید وحید الدین گجراتی محتاج نشد - و سید آنچه رسید - نعلش او را از مالوه بنهراله (که عبارت از پتن است) آورده بخوابگاه نیاگانش سپردند *

قاضی عبدالوهاب در علم فقه و اصول مهارت تمام داشت - و در عهد فردوس آشیانی مدتی بخدمت افتای پتن که مولد اوست می پرداخت - هنگامی (که شاهزاده محمد ادرنگ زیب بهادر بانظام مهمام صوبه دکن مامور گردید) قاضی بخدمت شتافته رعایت و احترام یافت - و از ابتدای جلوس آن شاه فتح نصیب بر سرور فرمان روائی مزدورستان بخدمت جایل القدر قضای عسکر در کمال استقلال و غایت نفاذ حکم و نهایت اعتبار و اقتدار اشتغال داشت و این امر چنانچه از قاضی مذکور متمشی شد از پیشینیان کسی را باین استقلال نشد - چه مزاج پادشاهی آنهمه مصروف پاس امور دینی بود که نظم و نسق مملکت بدین وسعت جز بحدود و سیاست شرعیه بکار نمی رفت - قضات بلاد و قصبات با حکام و ولات (۲) تار بزر می فروختند - قاضی حضور (که بزهد و تدین خود را نموده در تمشیت امور جزوی و کلی لوای انا و لا غیر می افرواشت) امرای عمده از حساب بر میداشتند و از حسد چون کباب می سوختند

(۲) نسخه [ب] نماز بزر می فروختند - و در [بعضی نسخه] نماز بزر

می فروختند - اما صحیح تار است که بمعنی قصاص و داد قذیل باشد و

و با این همه میگویند که قاضی در اخذ و جرید طولی داشت
و زره‌های خطیر اندرخته بود - مه‌بخت خان لهراسپ (که به بیباکی
و شوخی شهرت داشت) هنگامی (که بیساق دکن مرخص شد - و در
حوالی دارالخلافه بدرخواست مساعدت روزی چند فورکش نمود)
دران اثنا سراغ یافت که سه چهار لک روپیه را جنس کشمیر و آگره
خریده قاضی با مال تجار باحمدآباد میبرد - از قاضی دل‌پری داشت
همه را کشیده طلبید - و بسپاه تنخواه نمود - پس از آنکه بعرض
پادشاه رسید جواب داد که از روی اضطرار از سوداگران بطریق قرض
گرفته‌ام - با منافع بآنها خواهم رسانید - قاضی سوای اغماض مصلحت
ندید - و در سال هفدهم بسبب استیلاي مرض از حسن ابدال برفتن
دارالخلافه مجاز گردید - و سید علی اکبر قاضی لاهور بخیابت او
مامور گشت - و در سر آغاز سال نوزدهم هیزدهم رمضان سنه (۱۰۸۶)
هزار و هشتاد و شش هجری در شاهجهانآباد داعی اجل را لبیک
اجابت گفت - چهار پسر داشت - نخستین شیخ الاسلام که بقضائی
دارالخلافه قیام داشت - بموجب طلب بحضور رسیده از انتقال پدر
بخدمت قضای عسکر معلی معزز گردید - او بخلاف پدر دیانت
واقعی داشت - و درع و صلاح او منسوب برپا نبود - از ترک پدر
(که لک شرفی و پنج لک روپیه نقد و جواهر و جنس بسیار بود) دامن
نگرفته بدیگر ورثه قسمت نمود - بکمال نیک نفسی زیست میکرد

نظر بر فساد زمانه (که مزاجها بکذب و زور آشنا شده) انفصال قضایا
بر بینه و شواهد نمی نمود - و بیشتر ارخای عذاب میکرد - تا مدعی
و مدعی علیه باهم بفهمند *

گویند در باب جواز مهم بیجا پور و حیدر آباد پادشاه از و
استفسار مسئله فرمود - او خلاف مرضی جواب داد - و در سال
بیست و هفتم بتوفیق فطری الهی جذبه در ربود - مستعفی خدمت
گشته از تعلقات دنیوی دامن افشاند - با وجود عذایات پادشاهی
و تحریض بر عدم ترک خدمت قضا عذاب توجه از طرفی که رفته بود
نگرداند - و بتجویز او قضای اردر بسید ابوسعید خویش قاضی
عبدالوهاب که در دارالخلافه بود تفویض یافت - و در سال بیست
و هشتم بسفر حجاز مرخص گشت - و پس از معاودت ببندر سورت
خلد مکان باءزاز طلب داشته عنایت زیاده بحال او مبذول نمود
چنانچه مکرر عطر بدست مبارک بر جامه اش مالید - و تکلیف قضا
و صدارت بمیان آمد - ابا نموده التماس کرد که چند رخصت
رطن شود - که زیارت مقابر بزرگان و ملاقات عیال و اطفال دریافته
خود را برکاب رساند - پس ازان از جذاب الهی مسئلت می نمود
که باز آلوده عمل پادشاهی نشود - اتفاقات در سال چهل و دوم فرمان
شوق عنوان مصحوب نورالحق برادرش صادر گردید - باز آلوده آنکه بعد
آمدن بحضور اگر شغل صدارت اختیار نماید بار مفوض گردد

صَاحِبِ الْاِيَةِ ناچار باکراه با دل ناخواه (که همواره از جناب خداوند
 حقیقی مستدعی بود که آلوده عمل پادشاهی نشود - و زود بمقصد
 اعلیٰ پیوندد) از احمد آباد بار سفر بر بسمت - در همان ایام مرض
 اشتداد گرفت - و در سنه (۱۱۰۹) یک هزار و یکصد و نهم هجری طرف
 (که جاذبه اش گویان گیر بود) شتافت - پادشاه نیز نظر بر تقدس
 ذات او افسوس فرموده کلمه حق بر زبان راندند - که خوشا حال او که
 بعد از حج خود را ملوث بامور دنیا نساخت - درین سلطنت در صد ساله
 تیموریه در دیانت و خدا پرستی مثل او قاضی نگذشته - پیوسته
 در حالت قضا هم مستعفی بود - پادشاه نمی گذاشت تا به تقریب
 مهم بیجاورد (که جنگ مسلمین است) خود را کشید *
 این امر جلیل القدر را دین بدینا فروشان سخت آسان گرفته اند
 زرها بر شوت خرج می کنند - تا بابطال حقوق مردم صد چندان
 ستانند - نکاحه و مهرانه را حلال تر از شیر مادر میدانند - از قضات
 ارثی قضات چه توان گفت - که من علم نصیب اعداست - و دفتر
 دیسپاندری و گفته زمینداران کتاب و شرع آنهاست - هرگاه در شان قضات
 با علم و عمل حدیث وارد شده (که از سه قاضی یک بهشتی است)
 و خواجه محمد پارسا (قدس سره) در فصل الخطاب گوید آن قاضی
 بهشتی هم مگر قاضی بهشت باشد اندازه گمراهی و ضلالت این قوم
 که کمتر از جهال اند که تواند گرفت - آن موحوم را هم چهار پسر بود

ازان جمله شیخ سراج الدین که دیوان برار بود - و زره‌های پادشاهی
 بصرف آورده آخر کار خرقة دریشی پوشید - و در اوزنگ آباد در
 خدمت خواجه عبدالرحمن (که از مدتها خیرباد منصب و دربار
 گفته بدر توکل زده صاحب وجد و حال بود) مرید گشت - و پس از
 واقعه ناگزیر خلد مکان همراه شیخ خود بدار الخلافه شتافته بوقت
 موعود درگذشت - پسر دیگر محمد اکرم که مدتها صدارت احمدآباد
 داشت - و شیخ الاسلام خان خطاب یافته آخرها نابینا گشته در بندر
 سورت منزوی بود - در عهد خسرو زمان رخت هستی نه کرد - از پسران
 قاضی عبدالوهاب نورالحق و عبدالحق - که با یکدیگر در شکل و وضع
 بسیار مشابه و مانا بودند - (در پادشاه هم اشتباه نمود که کدام
 یک است - اولین باحتساب لشکر مامور بود - و دومین بداروغیهای
 حضور می پرداخت - پسر عبدالحق محمد معالی خان که خوگر
 شراب و شیفته راگ بود - و خود نیز بے حجابانه میخواند - و بشکار
 شوق کمال داشت - درین عهد مدتها بفوجداری ملکاپور برار (که
 هیزده کردهی برهانپور است) قیام داشته هیزده سال پیش ازین
 کما پیش درگذشت *

(۲)

باید دانست که بوهرة بزبان هندی بمعنی تاجر است - چون اکثر
 این قوم بتجارت اوقات میگذرانند باین اسم موسوم شده اند - گویند
 قبل ازین بچهار صد و پنجاه سال تخمینا بارشاد یکی از ملوهای فضلا

(که ملا علی نام داشت - و قبرش در قصبه کفایت است) جمعه
 از اهل گجرات (که در آن وقت عموماً بت پرست بودند) بدین اسلام
 در آمدند - و چون آن شخص مذهب امامیه داشت بهمان طریق
 گروآیدند - و پس ازان [که سلطان احمد (که از امرای معتبر سلطان
 فیروز شاه پادشاه دهلی بود) بران دیار تصرف یافت - و اسلام شایع
 گردید] بتعلیم علمای وقت (که همه اهل سنت و جماعت بودند)
 برخه ازان جماعت باین آئین در آمدند - و چون بین الفریقین نزاع
 و جدال از قدیم الایام معمول و مستمر است غبار مخالفت میان یکدیگر
 برخاست - آنها که بر تشیع مانده اند همواره یکی از مباحثای فضلا
 از قوم خود دارند - که در مسائل شرعیه بار رجوع می نمایند - و خمس
 مال را بسادات مدینه منوره می فرستند - و زکوة را بآن رئیس فاضل
 میدهند - که بفقرای قوم خود قسمت می نماید *
 (۴)

• اسلام خان رومی •

حسین پاشا ولد علی پاشا است - و پاشا بعرف آن ولایت عبارت
 از امیر است - بحکومت بصره می پرداخت - و در ظاهر اطاعت
 سلطان روم می نمود - محمد عم او بتقریبی از روی رنجیده باستنبول
 رفت - بداعیه آنکه برادر زاده را معزول گردانیده خود منصوب شون
 چون مطلبش دران جا صورت پذیر نگشت پیش ابشر پاشای حلب
 (که عزل و نصب حکام برخه بلاد متعلقه روم باختیار او بود) رفته

(۲) نسخه [ج] بفقرای قوم قسمت می نماید •

بد ساوکی و ناشایستگی اطوار برادرزاده ظاهر ساخت - و استدعای
 اقطاع نمود - که محصول آن را صرف حوائج ضروری نماید - ابشر
 بحسین پاشا نوشت - که محلی از لواحق بصره بوی باز گذارد
 بعد از آنکه ببصره آمد حسین پاشا بر طبق نوشته ابشر کار بند شد
 و محمد را بد لجنوی نزد خرد نگاهداشت - چون محمد با اتفاق برادر
 خود پا از اندازه بیرون گذاشته بے اعتدالی آغاز نهاد حسین پاشا
 هردو را بند نمود و روانه هندوستان نمود - ایذا بلطائف الحیل برکنار
 احسا از جهاز برآمده ببغداد پیش مرتضی پاشا رفتند - و محمد
 از روی تدبیر و تلبیس اتفاق حسین پاشا با تزلزلش و وفور خزانه او
 را نموده ظاهر ساخت - که اگر شما با جمعیت خویش آمده او را
 بوزارید و حکومت بصره بمن متعلق شود همین خزانه مزبور بشما
 عاید خواهد شد *

مرتضی پاشا این قصه بقیصر نگاشته دستوری گرفت - که
 از بغداد ببصره رفته حسین پاشا را برآورد - و بصره را بمحمد
 سپارد - و چون این عزیمت از قوت بفعل آرد - نزدیک بصره رسید
 حسین پاشا نیز پسر خود یحیی را با فوجی به نبرد او فرستاد - یحیی
 چون دانست (که با او جمعیت بسیار است - و قاب مقاومت
 ندارد) راه مطارعت سپرده بار پیوست - و حسین پاشا از شنیدن
 این خبر آسوده سر شده عیال و اموال خود را به بهیجا که از مضافات

شیراز است برده بقزلباش ملاجی گردید - مرتضی پاشا به بصره
آمده هر چند تجسس و تفحص نمود خزانه که محمد نشان داده بود
نیافت - ازین رهگذر او را با برادر و گروه دیگر از هم گذرانید - پس
از چند اعراب جزائر از بے هنجاری و بد سلوکی مرتضی پاشا
ستوه آمده هنگامه آرای قذال گشتند - مرتضی پاشا شکست یافته
بیغداد شتافت - و جمعی کثیر را از مردم او بتبع از هم گذرانیدند
و این مژده را بحسین پاشا رسانیده او را ببصره طلبیدند - او مال
و عیال خود به بهیما گذاشته به بصره آمد - و کار حکومت از سر
گرفت - و ده دوازده سال دیگر بایالت و حکمرانی آن آکا پرداخت
و همواره با سلاطین عظیم الشان هندوستان طریقه ارسال عرائض و هدایا
مسلوک میداشت - چنانچه در آخر سال سیوم عالم گیری نامه
اخلاص طراز مشتمل بر تهنیت جلوس با اسپان عراقی نژاد برسم
پیشکش فرستاد *

بالجمله چون فرمان روی ملک روم بظاہر بواعث نزاع و خلافی
که از سرزنش پاشا را بجایش تعیین فرمود مشارالیه نتوانست
دران مرزد بوم اقامت درزید - و روی رفتن نزد قیصر هم نداشت
ناکام با اهل و عیال و معدودے از ملازمان جلالی وطن اختیار کرده
روی عزیمت بایران دیار نهاد - پس از وصول دران سرزمین بوی
عنایت نشنید - و گل التفائی نیچید - برهمونی اقبال تصمیم عزم

هندوستان نموده رهگرا گشت - و این اراده دولت آماده از در پیشگاه
 خلافت درجه استخسان پذیرفته خلعت با پانکبی و ماده فیل
 حواله گرز بردار شد - که در راه بآن غربت گزین دیار امانی و آمال
 رسانیده آمید دار جلائل مراحم نماید - چون دوازدهم سال پانزدهم
 صفر سنه (۱۰۸۰) هزار و هشتاد هجری بحوالی دار الخلافه
 شاهجهان آباد رسید بخشی الماک اسد خان و صدرالصدور عابد خان
 تالاهوری درازگاه شهر پناه پذیرا شدند - دانشمندان خان میربخشی
 پیشوا آمد - و در بارگاه خلافت آداب موافق ضابطه بجا آورده باجارت
 بوسه دادن تخت و محاسن دست پادشاهی بر پشت او سرش
 از آسمان در گذشت - یک قطعه لعل قیمت بیست هزار روپیه
 و ده سر اسب پیشکش گذرانید - و بفوازش یک لک روپیه نقد
 و دیگر انواع عطایا سرافرازی یافته بمنصب پنجهازاری پنجهازار
 سوار و خطاب اسلام خان باند نامی اندرخت - و حوای رستم خان
 دکنی (که منزله سمت عالی بر لب آب جون) با فرش و دیگر لوازم
 و یک منزل کشتی (برای آنکه سفینه سوار از راه دریا بمنجرای پادشاه
 می آمده باشد) مرحمت گردید - و افراسیاب پسر کلانش بمنصب
 دو هزار سوار و خطاب خانی و دیگر پسران عالی بیگ خطاب
 خانی و هزار دیناصدی ممتاز گشتند - و پس ازان باضافه هزار
 هزار سوار و تقاضا ده ماهه نقد و معافی خوراک دراب چهره
 (۲) نسخه [ج] ده ماهه و معافی

مراد افروخت - و پستار بتفویض صوبه داری مالوه اختصاص یافت *

ازانجا (که شجاعیت و فراست از جبین حالش پیدا و کاردانی
و ریاست از جبهه روزگارش هویدا بود) بالطف پادشاهی مرقی
والاپایه امارت هندوستان شد - مرکوز خاطر خلد مکان آنکه اهل
و عیال خود طاییده دل نهاد توطن این مرز و بوم گردد - او بنابر وجه
در طلب قبائل و پسر سیومین خود مختار بیگ تعلل می نمود
و بلایت و لعل میگذرانید - ازین جهت از منصب برطرف شده
و از دولت حضور مهجور گردیده در ارجین رحل اقامت انداخت
در آخر سال یازدهم بالتماس عمده الملک خان جهان بهادر ناظم
دکن ببعالی منصب و خدمت فایز گشته ^(۲) بسرداری فوج هراول
همه بخش اریاب و غا گشت - و مکررا با عساکر عادلشاهیه و نجیره
بهراول بیجاپوری صف آرائیها اتفاق افتاد - در نوزدهم سال یازدهم
ربیع الآخر سنه (۱۰۸۷) هزار و هشتاد و هفت هجری در عین ترازو بودن
جنگ با غنیم جائے که خان مذکور بود قضا را وقت تقسیم آتش
در باردت افتاده فیل دم خورده راست در فوج غنیم رفت - مخالفان
مجموع آذره گرد گرفتند - و ریسمان عماري بریدند - و چون بر زمین
افتاد او را با پسرش عالی بیگ خان بنه تیغ در آردند * * بیعت *

* اجل راه سرکرد و افتاد پیش *

* کشان سوی دام فنا صید خویش *

(۲) در [بعضی نسخه] گشته خان مذکور بسرداری *

ادرا زندگی مهلت نداد - و الا کارکردگی و خدمت طلبی با پردای
و درست اندیشی جمع داشته مصدر کارهای نمایان میشد - بزرگی
و عمدگی بار میزدید - طبع موزون هم داشت - از دست * رباعی *

* یکچند که سیر بینوائی کردیم *

* بر درگاه کبریا گدائی کردیم *

* بردیم برسم هدیه لخته ز جگر *

* تا با سگ دوست آشنائی کردیم *

و بعد فوتش افراسیاب خان از اصل و اضافه بمنصب در هزار
و پانصدی هزار و پانصد سوار و مختار بیگ (که با متعلقان پدر
در سال هیزدهم باوجین (سیده غایبانه بمنصب هفتصدی صد سوار
سرافراز شده بود) بمنصب هزاری چهار صد سوار سر برافراختند
و اموال خان متوفی سه لک رزیه و بیست هزار اشرفی (که در
اوجین و شولا پور ضبط شده بود) پسرانش معاف گشته حکم شد
که مطالبه پدر را جواب کنند - و پس ازان افراسیاب خان بفوجداری
دهامونی مامور شده در سال بیست و چهارم بفوجداری مراد آباد
از انتقال فیض الله خان کامیاب مراد گشت - و در همین سال مختار
بیگ بخطاب نوازش خان مورد نوازش خسروانی گشته در سال سیم
بفوجداری و قلعه داری مهندسور رایت افتخار افراشت - و در سال
سی و هفتم بحراست چکاء مراد آباد مامور شد - و پس ازان

بفوجداري ماندو و ازان بعد بحکومت ایلچپور متعین گردید - و در
سال چهل و هشتم بصوبه دارمي کشمیر درجه اعتبار پیمود *

(۲) * اعظم خان کوکه *

معروف بفدائي خان کوکه مظفر حسین نام برادر کلان خانجهان
بهادر کوکلتاش است - در عهد اعلیٰ حضرت بدوام خدمات حضور
بمزید رشادت و اعتبار فاصیحه احوال افروخت - ابتدا بداروغی
عدالت فایز شده و پستور بمرافقت سفیر بیجاپور بایصال برخ
عطایای صاحبقران ثانی بعاقل شاه والی آنجا مامور گشت - و در
سال بیست و دوم بخدمت تونک سربراخواست - و در سال
بیست و سیوم بخشش گری احدیان یافت - و در سال بیست و چهارم
از اصل و اضافه بمنصب هزاره چهار صد سوار و بخشش گری
منصبداران کابل و داروغی توپخانه آنجا مفتخر گردید - و در سال
بیست و ششم شرف اندوز حضور گشته بتفویض میرتوزکی بر خود
بالید - و پس ازان داروغی فیول خاصه و پستور داروغی افیال حلقه
نیز بدو مفوض شد - و در سال بیست و نهم بیافتن داروغی
گرو برداران تحصیل مباحات نمود - و از تغیر تربیت خان میرتوزکی
باز ضمیمه کارها گردید - و از راه نوازش و خانه زاد پروری باضافه
پانصدی دو صد سوار بر نواخته در آغاز سال سیم ب خطاب فدائي
خان مورد عواطف خسروانه گشت - و بعد ازان (که مهم فرمانروائي

بقبضه اقتدار عالمگیری (درآمد) بوسیله نسبت کوکلتاشی مشمول
الطاف پادشاهانه شده هنگامی (که در تعاقب دارا شکوه باغ امرآباد
سوان دارالخلافت دهایی از فرزندل جهاننایبی نصارت تازه یافت)
ادرا بعطای نقاره باخذ آوازه فرموده بهمراهی امیرالامرا شایسته خان
بکفایت مهم سلیمان شکوه (که از اکهنو بجناح استعجال طی منازل
نموده اراده حقوق پدید داشت) مرخص گردید - خان مذکور پیش
از امیرالامرا بجانب بوریه ^(۴) شتافته آگهی یافت - که سلیمان شکوه
میخواهد - که باعانت پرتویی سنگه مرزبان سری نگر از گذر هرردار
گذشته سر بلهور کشد - مشارایه در یک شبانه روز هشتاد گروه
ایلغار کرده بهرردار رسید - آن سرگردان تیه حیرانی از وصول خان
جلالت آئین مجال عبور نیافته ناچار بکوهستان سری نگر درآمد
قدائی خان معاودت نموده ناصیه سالی آستان خلافت گردید - و رخصت
یافت که بخلیل الله خان (که در تعاقب دارا شکوه تعیین شده)
پیوسته ضمیمه جنود اقبال باشد - و در همین ایام (که الویه عالمگیری
بعزیمت ملتان بقصبه قصور پرتو نزل افکنده بود) حسب الطلب
بمحضور آمده از انتقال ارادت خان صوبه دار اودهه بفوجدارمی آنجا
و گورکھپور دستوری یافت - و بعد از جنگ شجاع و فرار او برفاقت
معظم خان میر جمله مامور گردید - که ملتزم رکاب سلطان محمد
بوده در تعاقب آن گریز پیا پردازد - پس ازان (که سلطان محمد

قرعین تکامشی و گرمی هنگامه جنگ و جدال که با عم داشت از
میر اهتمامی معظم خان ستوده آمده بشجاع پیوست - و پشتر قوم
ادبار و بیدرتی از سیمای احوالش برخوانده قرین ندامت و توبه
بمعمر پادشاهی (جع القهقوی نمود) معظم خان حسب الحکم فدائی
خان را با عوجی بخرامست و خردازی آن شاهزاده را صواب اندیش
بدانکه حضور ساخت - و در سال چهارم از تغیر صف شکن خان
بخدمت میر آتشی خلعت سرافرازی پوشید *

چون آغاز سال ششم خطه دلیذیر کشمیر مهبط موکب عالمگیری
گشت قوم سخیل (که قبيله ایست از قبائل افغان نیازی که آن طرف
دریای نیلاب ممکن دارند) در سواف ایام برخه از آنها در موضع
(۲) دهکوت موسوم بمعظم نگر (که این روی آب است) اقامت گزیده
مصدر شر و فساد میشدند - فوجداران و حکام بموجب حکم آنها را
ازین طرف بآن روی آب دریا کوچانیده بودند - درین دلا آن طایفه
بمقتضای جهالت مسلک تملک پیموده از آب نیلاب عبور نموده
نهانۀ پادشاهی را متصرف شدند - خان مذکور (که با توپخانه و مضمور
در کنار دریای چناب بود) بر طبق یرلیغ دالا باستیصال آن گروه
پرداخته عرصۀ آن ناحیه را از خار وجود آنها پیرایش داد - و بدو بست
آن سرزمین نموده بخنجر خان (که بفوجداری آنجا معین شده بود)
سپرده عمارت نمود - و در همین سال وقت مراجعت پادشاهی

(۲) نسخه [ب] ونکوت (۳) نسخه [ب] بآن روی دریا *

از لاهور بدار الخلافه چون عرصه شکارگاه کانواهن مضرب خیم
 پادشاهی گشت فدائی خان بمالش مفسدان توابع پتنه چالندهر (که
 از راه ناعاقبت بینی سر فساد برداشته بودند) معین گردیده کاربده
 حکم گشت - سال هفتم بمنصب چهارهزاری در هزار و پانصد سوار
 مربرافراخت - و در سال دهم بفوجدارئی گورکھپور باضافه هزار و
 پانصد سوار بمنصب چهارهزاری چهار هزار سوار بلندرتبگی یافت
 و بیشتر موبه دارئی اودهه نیز ضمیمه گردید - و در سال سیزدهم
 بحضور رسیده بمصاحب موبگی لاهور اعلام سوافرازی برافراخت
 چون در منزل غریب خانه شکست غریب باحوال محمد امین خان
 موبه دار کابل راه یافت از لاهور پیشاور شنافته بضبط آن نواحی
 پرداخت - و پستور بیساق جمو متوجه شد - و چون در همین ایام سال
 هفدهم سواد حسن ابدال معسکر پادشاهی گردید فدائی خان از
 تغیر مهابت خان بنظم کابل درجه پیمای اوج بلند نامی گشته بافوج
 شایان و سامان فرادان مرخص گردید - و بهوادلی آغر خان بمالش
 افغانان بدسگال کوشیده براه بازارک و سه چوبه جنگ گان از پیشاور
 بمجلال آباد رسید - و از انجا بکابل رفت - و وقت برگشتن افغانان
 زیاده از مورد صلح فراهم آمده سد راه گردیدند - کارزار سخت
 واقع شد - فوج هراول از توزک افتاده اکثر توپخانه و بهیر بناراج
 رفت - نزدیک بود که چشم زخم عظیم بار هم رسد - مردانه پای

تجداد افشوده قول را محفوظ نگاه داشت - و باز آفرخان را از تهانه
گذردمک طلبیده هراول ساخت - و بار دیگر بر سر کتل چلک که دره
دشوار گذار است نبرده معب اتفاق افتاد - سوای تیر و تفنگ
آنقدر سنگ فیل ربا از تلهای کوه می غلطانیدند که عرصه بر لشکر
پادشاهی ننگ گردید - بمحض تأیید ایزدی چندان تلاشهای دلیرانه
بکار رفت که آخر کار افغانان روگردان شده متفرق گشتند - فدائی
خان بهمعذاتی فتح و نصرت بجلال آباد رسیده در احداث محکمها
و تعیین تهاجمات پرداخت - و در دفع آن طایفه شورش انگیز از
موانع ناخست و تاراج و تخریب مساکن و مواطن چندانکه ممکن بود
و مساعی جمیله بفعل آورد - و در پیشگاه خلافت نیکو خدمتیهای او
مقدورون تحسین و آفرین گشته بخطاب اعظم خان کوکه فرق مباحثات
بذره اعالی سود - و در سال بیستم بحضور آمده از تغیر امیرالامرا
بمنظم عمده صوبه بنگاله اختصاص یافت - و در سال بیست و یکم
چون حکومت آن مملکت بپادشاهزاده محمد اعظم شاه مفوض گشت
صوبه بهار از تغیر دکلاهی شاهزاده مذکور نامزدش گردید - خان
(۲)
مشار الیه رهگرای عزیمت تعلقه بود که نهم ربیع الآخر سنه (۱۰۸۹)
هزار و هشتاد و نهم هجری بآخرت سرا شتافت - حویلی خان مذکور
واقع لاهور از مکانهای عمده آن بلده است - مدتها اقامتگاه صوبه داران
آنجا بود - پسر کلانش صالح خان (که خطاب فدائی خان یافته)

احوالش بجای خود رقم پذیرفته - درمی پسر و پدر خان داماد
(۲)
خانجهان بهادر بود - در سال سی و سیوم عالم گیری در فوجداری
(۳)
گوالیار برگزیده تاخته به تیر بندوق در گذشت *

• افتخار خان سلطان حسین •

پسر گلان امالت خان میر بخشی ست - چون پدرش سال بیستم
شاهجهانی در بلغ جهان گذران را پدرود نمود پادشاه قدر شخاص نظر
بر نیکو خدمتیهای آن بنده کار طلب تلاش مند پسرانش را منظور
نظر تربیت فرموده در سال بیست و یکم سلطان حسین بدادوگی
قورخانه سرافرازی یافت - و در سال بیست و دوم بدادوگی داغ
از تغیر رحمت خان سر عزت برافراخت - و در سال بیست و چهارم
جفوجداری میان در آب سرمایه اعتبار اندرخت - و در سال سی
و یکم باضافه سواران از اصل و اضافه بمنصب هزاره پانصد سوار
کامیاب در امت گردید - و بهمراهی هزارجه جسونت (که بصلاح اندوژی
دارا شکوه حقیقه بمقابل شاهزاده محمد اردنگ زیب بهادر تعیین
شده) (خصمت مالوه یافت - در همان ایام آن شاهزاده نصرت نصیب
بهمهذانی اقبال از دریای نوبده گذشته بدان صوبه در آمد - راجه
سد راه گشته مستعد کارزار گردید - پس ازان (که سران نامی (اجپوت
علف قیغ عالم گیر می شدند - و هزارجه هوش باخته راه فراز گرفت)
جمعه از کمکیان بهوکیب عالم گیر پیوسته بسیاری جان بدر بردند

سلطان حسین (که با معتبران به پیش آهنگی هراول متعین بود)
 خود را به کنار کشیده راه آگوه سر نمود - و چون سیر فرمان (رائی)
 هندوستان به جلوس عالم گیری تزیین پذیرفت از آنجا (که جوهر
 ماهیت او خالی از فروغ آگاهی نبود) با انواع التفات پادشاهی مفتخر
 گشته باضافه منصب و خطاب افتخار خان چهارا مباحات افروخت
 و بعد از جنگ شجاع از تغیر سیف خان بخدمت آخته بیگی
 و از امل و اضافه بمنصب در هزاری هزار سوار امتیاز گرفت - و در
 سال ششم از تغیر فاضل خان (که بوالا پایه وزارت برآمد) بخدمت
 میر سامانی خلعت افتخار پوشید - و چون خان مذکور پی بمزاج
 پادشاهی برده بود مدتها کار را باستقلال تمام سرانجام داد *

در سال سیزدهم پادشاه رسانیدند که شاهزاده محمد معظم
 ناظم دکن از بدمنشینی و طبیعت پرستی بفریب خوشامد گویان
 از جا رفته اراده خود رائی و خود آرائی دارد - لهذا او را مستعد
 و محرم راز دانسته رخصت دکن یافت - و اندرز تلخ و شیرین
 در خور وقت بزبان او حواله رفت - مومنی الیه خود را جلد و چسبان
 رسانیده امانت برگذارد - چون پادشاهزاده را مشرب اخلاص صافی بود
 و اخبار ناراست لمعان صدق نداشت جز تسایم و رضا طلبی جوابه
 سر نزد - و برادرت ذمه اش بر پادشاه متحقق گشت - و غضب باطاف
 تبدیل یافت - اما درین ضمن بسعایت بدگویان قابو جو بذابر جهته
 عتاب متوجه حال افتخار خان گردید - و بعد رسیدنش بحضور

با آن همه اعزاز و اعتباری که داشت مورد بوطرفی منصب و خطاب
 شده گرز بردار تعیین شد - که او را از دریای اُنک در گذرانند - و در سال
 چهاردهم بعفو تقصیر و بحالی منصب و خطاب مجدداً مشمول
 التفات گشته بنظم صوبه کشمیر از تغیر سیف خان مامور گردید - و پشاور
 از کشمیر معزول شده در آن هنگام (که شورش افغانان کابل شده بود) از
 باقامت پشاور (خصت یافت - و در سال نوزدهم بفوجداری بنکشات
 نامزد گشت - و در سال بیست و یکم بحکومت اجیر مرخص شد
 و پس ازان بهمراهی شاهزاده محمد اکبر دستوری یافت - و در
 سال بیست و سیوم بفوجداری جونپور سرافراز گردید - و در سال
 بیست و چهارم سنه (۱۰۹۲) هزار و نود و در هجری همان جا بساط
 همای در نوردید - پسرانش عبدالله و عبدالهادی و عبدالباقی
 بحضور رسیده خلع ماتمی یافتند - و در عهد خلد منزل یکی از آنها
 بخطاب امالت خان مخاطب گشته بنیابت مختار خان بامور
 خانصامانی می پرداخت - درین عهد کمال افلاس و فلاکت سرزده^(۴)
 بدکن آمد - تدرشاسیهای نواب آصفجاء بفردادش رسیده بدیوانی
 دکن منصوب گردید - و آخرها بحراست حیدرآباد متعین گشت
 و در آنجا پیمانۀ حیاتش لبریز گردید - و دیگرے بخوبی معذور خان
 شهرت داشت - خطاب تفاخر خان یافته در عهد محمد فرخ سید
 قلعه دار و هارس بیجاپور شده مدتها دران ویرانه بسر بود

و در سه از آسودگی و جمعیت بر احوال پراختلاش نکشود - همانجا زندگی بسپرد *

* آتش خان جان بیگ *

پسر بخندان بیگ روزهانی ست - که سال اول جلوس خلد مکان در جنگ محمد شجاع جان نثار گردید - نام برده در حین حیات پدر بدرت در شاهی پادشاه فایز بود - سال بیست و یکم بخطاب آتش خان لوائی ناهوری افراشت - و سال بیست و پنجم از تغیر سلاح خان بخند منک میرتوزکی چهره امتیاز برافروخت - برادرانش یکی منصور خان - که چند سال بمیر آتشی دکن مامور بود - پستور حارس اردنگ آباد گردید - درمین یوسف خان - که در عهد خلد مکان بفوجدارگی قمرنگر عرف کرنول سرافرازی داشت - و در عصر خلد منزل بظلم صوبه حیدرآباد نامزد شد - و پاپرا مفسد را کشت - اعقاب اینها در دکن باقی *

مجموعه از کیفیت پاپرا بزبان قلم میدهد - نام برده از اراذل اهل حرقه تلنگانه بود - در عهد خلد مکان ^(۲) که رستم دل خان بخی مختار صوبه دار حیدرآباد بود (پاپرا مذکور خواهر خود را که مالدار بود کشته بدان دستمایه پیدادگان قراهم آورده بر کوه ملجای خود ساخت و دست رهزنی و دست اندازی بر مسافری و رعایای آنطرف ^(۳) دراز کرد - فوجداران و زمینداران نواح در فکر گرفتن او شدند - او باستماع

(۲) نسخه [ب] خلد مکانی (۳) نسخه [ب] اطراف *

این امر نزد نگهبانان رام زمیندار برگزیده بولاس^(۲) سرکار ایامکندل شفافانه
 فوکرار گودید - و بعد چندی دران جا شروع بقطاع الطریق نمود
 زمیندار مزبور بعد اثبات دزدی از راه مقید ساخت - چون پسر
 زمیندار مذکور کسل ماند شده بود در ضمن اسارا بهائی یافته در
 موضع شاه پور عماء برگزیده تری^(۳) کزده سرکار بهونگیر که جای قلب^(۴)
 واقع شده با سروا نامی مفسد پیشه دمساز گشت - و درانجا گدھے
 ساخته علانیه بتاخت و تاراج می برداخت - رستم دل خان قاسم خان
 جماعه دار را فوجدار برگزیده کلپاک (که به مسافت قریب از شاه پور
 واقع گشته) مقرر نموده برای دستگیر ساختن پاپرا تاکید نمود - در
 جنگ قاسم خان کشته شد - و سروا با پسر دل خان نامی جماعه دار
 پیادگان همراهی خود در فزون سپاه گری بسفاهت پیش آمده جنگ
 یازک نموده کشته گردید - پاپرا چیره شده به بنای قلعه تاربخنده
 پرداخت - و تا درنکل و بهونگیر میدوید - و ابواب بلا بروی سنگه
 آن نواح می کشود *

خادم منزل بعد فتح بر محمد کام بخش یوسف خان (وز بهائی را)
 موبه دار حیدرآباد ساخته برای گرفتن پاپرا تاکید بلیغ فرمود - خان
 مزبور دلار خان جماعه دار را با فوجی شایان تعبیه نمود - نام برده
 در وقت (که آن شقی بمحاصره کلپاک سرگرم بود) بر سرش رسیده

(۲) نسخه [ب] بولاس سرکار ایامکندل (۳) نسخه [ب] تری کزده (۴)
 در [بعضی نسخه] بهونگیر

بعد زن و خورد او را منهزم ساخت - و در کلیاک نهانه قائم نمود
 درین ضمن خسرو پور [که با جمعی کثیر از مدعی در شاه پور
 محبوس و در شکنجه انواع عذاب بود - و غیر از زن او] که هر روز
 جنس خوردنی برای او می برد (هیچ کس ماذون نبود که پیش او
 برود) [بدست زن خود چند عدد سوهان طلب داشته زنجیر پای
 خویش و چند محبوس دیگر بریده روزه (که آن شقاوت آثار برای
 شکار ماهی بیرون شاه پور رفته بود) با اتفاق دیگران بر آمده پیداهای
 نگهبان محبوس خانه و دروازه قلعه را کشته متسلط گردید - باستماع
 این خبر پاپرا مضطرب گردیده خود را نزدیک قلعه رسانید - و صدای
 توپ از بالای قلعه بلند شد - چون برادرانش بزمینداران کلیاک
 اشاره این معنی کرده بود بمجرد رسیدن صدای توپ دلار خان
 با فوج روانه گشت - پس از رسیدن متصل شاه پور آریزو ستیز غریب
 زدند - آخر پاپرا هزیمت یافته بتاریکندگی شتافت - چون این خبر
 بیوسف خان رسید اول میوزا علی کار پوداز خود را تعیین نمود
 و ثانیاً خود هم با فوج شایان رسیده تا نه ماه بمحاصره قاریکند
 پرداخت - پس از آن جهنده قول استدان نمود - هر که از قلعه
 بر می آمد انعام می یافت - پاپرا تغیر وضع نموده از قلعه مزبور
 بدر زد - و بدست همان برادر زن گرفتار گردید - چون پیش یوسف
 خان آوردند خان مزبور بآن بزد او را جدا ساخته سراد بحضور

(۲) در [اکثر نسخه] او بدست زن خورد .

* بیت *

پادشاه فرستاد *

* دهقان سال خورده چه خوش گفت با پسر *

* کای نور چشم من بجز از کشته ندروی *

* امانت خان میرک معین الدین احمد *

خان آمرزش نشان میرک معین الدین احمد امانت خان خوافی
 راستی منش درستی آئین - دیده در حقیقت بین - فقیر مشرب
 غنی - راج - فرشته خوی قدس امزوج - پسندیده شیم ستوده اخلاق
 صاحب مرتبت بلند رفاق - سعادت سیمای عالی فطرت - صافی ضمیر
 والا فکرت - موسس قواعد دیانت و امانت - مشید بنیان فتوت
 و سماحت - نیکورای خیر اندیش - کم کینه و مهر بیش - اصل
 موطن اسلاف بزرگوار آن حمیده صفات بلده هرات دارالسلطنت^(۲)
 خراسان دیار است - جد کلانش میر حسن نام از پدر گرامی قدر
 خویش میر حسین (که از اعیان آن شهر بود) کیف ما اتفاق رنجیده
 بر سبیل تهاجر بقصبه خواف (که آنکه است مختصر از آن مملکت
 و مردم آنجا از قدیم الایام بکیاست و فطانت شهر آفاق اند) سرے
 کشید - خواجه علاء الدین محمد (که از اکابر و رسای آن مکان بود)
 نظر بر قدم شناسائی نیاگان باستمالیت و داجرئی پرداخته در خانه
 خود نگاهداشت - چون بوارق مجد و شرافت از ناصیه حالش لعل
 ظهور میداد صیغه خود را بحباله عقدش در آورد - ناگزیر مشار الیه

همان جا (رخت افامت انداخته صاحب اهل و عيال گردید - پس ازان) که خواجه شمس الدین محمد خوافي مشهور خلف رشید خواجه مذکور در ملازمت عرش آشیانی پایه افزای بزرگی و اعتبار گشت) میرک کمال ولد میر حسن مخطور مع پسر خود میرک حسین نزد تغائی خود بهندوستان آمده روزگار برفاه و آسودگی میگذرانیده درین جا نیز با یکی از بذات سادات همشهری خویش پیوند بیوگانی نمود - میرک عطاءالله ازان عقیقه متولد شد - که در یساق بلخ بخشی پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بود - و بمزید قرب و اعتبار امتیاز داشت - بنابر وجه از شاهزاده جدا شده در زمره ملازمان پادشاهی انسلاک یافته بمنصب هفت صدی سرافراز گشته اولاً ببخشی گری احدیان متعین و کابل و پستربدیوانی صوبه پنده تعیین یافت - همان جا در آخر عهد اعلیٰ حضرت شمع حیاتش به تذبذب اجل خاموش گردید - اما میرک حسین در عهد چنگ مکانی بمنصب سلطانی و التفات خاقانی چهره عزت افروخته بکاردانی و معامله فهمی سمت اشهار گرفت - در سال هشتم جهانگیری بهمراهی شاهزاده سلطان خرم مخاطب بشاهجهان بر مهم رانا متعین شد - چون آدیپور مضرب خیام شاهی گردید و مکانهای معتبر رانا تهانه نشین گشت مشار الیه ببخشی گری و واقعه نویسی کوهلمیر مامور شده

(۲) نسخه [ب] هم-ری خویش (۳) نسخه [ب] کوهلمیر - و در [بعضی نسخه] کوهلمیر .

و پس ازان ببخشي گري دکن سرمايه اعتبار افدرخت - و بعد
از جلوس صاحب قراني بتفويض ديواني دکن امتياز يافت - و ازان
وقت تا امروز (که زياده برصد سال است) اين کار ارضي ادين
خانواده شده - در سال هشتم بالعام ده هزار روپيه و عطاي خلعت
و اسب مياهي گشته بعنوان سفارت با ارمغاني پک لک و بيست
و پنج هزار روپيه نزد محمد خان رالي بلخ برفاقت پاينده بے
سفير خان مذکور رخصت يافت - و در نامه پادشاهي القاب مومي اليه
يفقره سيد معين النسب و پسندیده حسب مصدر گرديد - و بعد
معادرت از توران ديار بذاير جتے معاتب گرديد - چون فوت نمود
ورثه در مطالبه سرکار مشغول الذمه ماندند - خاندوران نصرت جنگ
ديرين آشنائي مرعي داشته باعانت خویش براءت آنها حاصل کرد
خلف ارشد آن مرحوم ميرک معين الدين احمد مذکور در ريعان
شباب بود - بعد تحصيل علوم رسمي بنوکري پادشاهي فايز گشته
در سال (۱۰۵۰) هزار و پنجاهم هجري از پيش گاه خلافت
ببخشي گري و راعه نويسي مربع اجمير چهره رشد ميان همسران
مرا فردخت - و پس ازان اغلب که بتقريب کارے بدکن شتافت
چنانچه شيخ معروف بهگري در نسخه ذخيرة الخوانين (که در
سال (۱۰۶۰) هزار و شصتم بتحرير در آورده) مرقوم ساخته - ميرک
معين الدين پسر ميرک حسين خواني (که حقيقت پدر و پدر کلان
ايشان در بزرگي و تبيله داري از آفتاب بزرگ تر است) درين حواله

بفهم و فواست و دانش و حسن خط بهره کامل دارد - و در دیار دکن
بعزت بصر می برد - در سال بیست و هشتم شاهجهانی بهمراهی
شاهزاده دازا شکوه بیساق قندهار رفته بعد معاودت از آن مهم در
همین سال مطابق سنه (۱۰۹۴) هزار و شصت و چهار هجری از
پیشگاه فردوس آشیانی بخدمت دیوانی و بخشیدگی و راقعه نویسی
صوبه ملتان نوازش یافت - و زمان ممتد در آن دیار گذرانید - وضع
و شریف و صغیر و کبیر آنجا نظر بر راستی و درستی و صلاح و تقوی
(که پیرایه حالش بود) حلقه ارادت در گوش کشیده مریدانه سلوک
میکردند - تا امروز میرک جیو زبان زد اهل آن دیار است - دو کرده
شهر باغ و حویله طرح کرده - که بگویند میرک جیو شهرت دارد
و در عهد عالمگیری بدیوانی صوبه کابل اختصاص گرفته بخطاب
امانت خان مخاطب گردید *

هرچند نزول اسما از میدان فیاض بمناسبت مهمی ست
و مهمی را در مطابقت اسم جهد بجا اما این جا نتوان گفت که اسم
عین مهمی ست - بلکه این را از هزاران شرف و بها ست - در عالم
ایجاد و تکوین هیچ صفتی بامانت و دیانت نمی رسد - بس عزیز
و کم یاب - هر جا گل کند بهار نمود برکت است - و سرمایه علو درجات
کیه پای اقبال و سعادت است - و سرچشمه افزونی و زیادت - در
چار بازار روزگار سودها بدلالگی دیانت برده اند - و در حدیقه
زندگانی ثمرات مقصود از شجر امانت چیده *

بالجمله در سال چهاردهم عالم گدري از اعمل و اضافه بمنصب
 هزاراي دود سوار و از تغير عذابت خان بدیوانی خالصه شریفه
 و عذابت درات بلور اعزاز اندرخت - و چون سال شانزدهم اسد
 خان (که پس از فوت جعفر خان بامور وزارت بر سبیل نیابت
 می پرداخت) دست از کارها کشید حسب الحکم خان مذکور
 و دیوان تن افراد دفتر خود را بدستخط و مهر خویش می رسانیدند
 از آنجا [که هم از باب دیانت (که بے شوب ریا و غرض باشد) مصرف
 احقاق حق و بهبود ولی نعمت است] اصلا از لومنت لایم خوف^(۲)
 و قوس نداشتند - در آن ایام بیگمات محل و خواجه سرایان معتبر (که
 پادشاه راه سخن داشته مغرور قرب و اعتبار بودند) بشوم طمع
 خود مجوز و مکلف کارهای بے ضابطه شده مکرر سفارش بیجا
 میکردند - چون اینجا سفارش وقع نداشت و هرچه متضمن کفایت
 سرکار و رفاه خالق الله می بود بے تحریک مکرر بعمل می آمد قطعا
 تیغ شان نبرید - ناگزیر کمر بستیزه چست بسته چون ناخن کاوش
 آنها هیچ جا بند نشد بتقریر عبد الحکیم پیش دست پرداختند
 از آنجا (که بمسبب سفارش پیروسته دل نگران و برای استعفا بهانه جو
 می بود بهمین تقریب در سال هیزدهم در مقامات حسن ابدال
 مستعفی گردید - هر چند پادشاه فرمود (که تقریر پیش دست موجب
 استعفا نمی گردد) قبول ننمود - چون نقش دیانت و کاردانی بر لوحه
 (۲) در [بعضی نسخه] خیف و قوس •

خاطر پادشاهی مرتسم بود فوراً خدمت حراست دار السلطنه لاهور
 و قلعه دارمی آنجا تفویض یافت - و هنگام رخصت دیوانی صوبه نیز
 ضمیمه گشت - هرچند از قبول کار مالی ابا آردن پادشاه فرمود که
 پسر کلانش عبدالقادر سرانجام خواهد داد - درانجا هم سوای حویلی
 خوانی پوره متصل چوک کلان حویلی و حمام طرح نموده که مشهور
 عالم است - در سال بیست و دوم هنگامی (که مراد اجمیر مضرب
 خیام پادشاهی بود) بتفویض دیوانی صوبجات دکن خلعت امتیاز
 یافت - ازان بعد تا امروز این دیوانی اکثر درین دردمان مانده
 چون سال بیست و پنجم خجسته بنیاد ارزنگ آباد پورون موکب
 پادشاهی فیض آمود گردید حویلی نظام شاه مشهور بسبز بنگله (که
 بالفعل حاکم نشین آن بلده است) محل سکونتش بود - بشاهزاده
 محمد اعظم شاه تعلق گرفت - خان مغفور خواست که گدھی هرسل را
 که در کورهی شهر است خرید نموده بطریق ملتان بهودباش خود
 بپاراید - پادشاه حویلی ملک عذیر را که متصل شاه گنج است تجویز
 فرمود - آن مرحوم باستعارت راضی نشده از سرکار والا اقباع نمود
 چنانچه آن هم بکوئله اشتهاار گرفته *

ارائل سال بیست و هفتم چون نهضت پادشاهی بجانب احمد نگر
 تصمیم یافت ازانجا (که پیش نهاد خاطر ممالک پیروی خلیفه زمان
 تسخیر بیجاپور و حیدر آباد بود) آن حق آگاه از جنگ مسلمین

آحتواز لازم شمرده فرد استعفای نوکری (که سر دست داشت)
 گذرانید - پادشاه قدر شناس متفرس گشته همراه گرفت - و بکراست
 خجسته بنیان گذاشت - پس از چند ماه سال (۱۰۹۵) هزار
 و نود و پنج هجری طایر روح پرفروش بسیر هوای حدیقه جهان
 پرواز نمود - جذوبی شهر (که متصل آن درگاه عرفان پناه شاه نور
 ۱۰۹۵
 همامی واقع شده) آسون * سید بهشتی شد * تاریخ این واقعه
 یافتند - حقیقه اطلاق این حرف مرگ بر امثال این بیدار دلان (که
 بتحصیل حسنات موزی و انذار مثنویات معنوی زندگی ابد دارند)
 از مرسومات است *

* هرگز نمرده اند و نمیرند اهل دل *

* حرفه ست نام مرگ برین قوم ترجمان *

حقایق آگاه میان شاه نور حمامی (که دریش صاحب کمال بود)
 اکثر میفرمود - که آنچه مردم از ما می طلبند این بابای پیر دارد
 و اشاره بآن شناسا دل می نمود *

خوافی خان صاحب تاریخ لب لباب (که مرد صادق القول
 انصاف پزوه است) آورده - که دیانت دار واقعی (که ترقی خویش
 ملحوظ نداشته رفاه خلق بیش از کفایت سرکار منظورش باشد
 و در حکومت او ضرر مالی و جانی باحدی نرسیده) بجز امانت
 خان کمتر شنیده و دیده شد - مکرر اعمال مطالبه دار و زمیذاران

نادار در محبوس خانه قریب بهلاکت رسیده برای سرکار غیر از
مظلوم و بدنامی حاصل نبود - قلیای بقدر حال بوعده و قصط بهرکس
مقرر نموده سرداد - چنانچه در لاهور یکدفعه ازین رجوع نقصان
دو لک روپیه از نوشته اخبار نویسان بعرض رسید - بر خاطر پادشاهی
گران گذشت - چون بر کیفیت حال اطلاع شد استعسان فرمودند
در دکن هم ده دوازده لک روپیه بابت بقایای سفوات بر ذمه
رعایای سقیم الحال بود - که هر سال احدیان و منصبداران تعیین شده
دامه وصول نا کرده خود مبلغ موقوفانه گرفته طومار ندارد می آوردند
همین قسم مبلغ خطیر از پیشکش به بومیان نادار یک قلم معاف
نمود - اتفاقاً روزی پادشاه تعریف دیانت او می کرد - عرض نمود
که مثل من خاین دیگر نمیخواهد بود - هر سال مال ولی نعمت را
بر باقی داران معاف می نمایم - پادشاه فرمود که میدانم شما خزانه
آخرت ما را معمور میکنید - انتهای کلامه *

في الواقع در پیشگاه خلافت نقش نوکری آن بزرگوار با این
مغصب قلیل (که زیاده بر دو هزار نبوده) بوضع غریب نشسته
بسا امور که در دایره مردمی^(۲) نمی گنجید اگرچه همه حکم پادشاهی
بوده از خدا ترسی و مهربانی بعمل نمی آورد - و ازان جهت
که خلاف مرضی آقا ست استعفاى نوکری می نمود - پادشاه حق آگاه
نظر بر بی غرضی و راست مزاجی او بتغافل میگردانید *

(۲) فسخه [ب] مروت *

از مخلص خان بخشی نقل کنند که میگفت امانت خان
 طرفه جا در مزاج خلد مکان داشت - در آن هنگام (که پادشاه اوزنگ آباد
 بقدم پادشاهی زینت پذیرفت) شاهزاده معزالدین عرضی نمود که
 کار خانجات ما بسبب قلمت مکان بیرون شهر افتاده درین بوشکال
 بوسیده می شود - حویلیهای سنجری بیگ متوفی که حمایش مشهور
 آن شهر است (که بتازگی داخل نزادی شده و هنوز در ثلث بر نیامده)
 برای نگهداشت اسباب مطلوب - پادشاه بنا بر تعلقه بآن مرحوم
 پروانگی فرمود - ناشنیده انگاشت - باز عرضی شاهزاده از نظر گذشت
 بمحمد علی خان خانسلمان (که در قرب و اعتبار سهیم و شریک
 فداشت) حکم شد - که بامانت خان سزادلی نموده آن مکان را بکسان
 شاهزاده حواله نماید - آن حق پرست باین هم اعتنا نمود - تا آنکه
 روزی در سوازی (که هر دو در جلو بودند) محمد علی خان عرض
 کرد که برای حویلی مرشد زاده هر چند سزادلی نموده بجائے نرسید
 پادشاه متوجه امانت خان شدند - خان مذکور بے محابا عرض کرد
 که هرگاه درین برق و باران بشاه زاده جا بهم نمی رسد مردم سنجری
 بیگ را کجا سرو سایه پیدا می شود - من بر خود می توهم که کل
 و کورے چند دارم - فردا این روز بر آنها سمت - معا فرد استغای
 نوکری گذرانید - که این کار بدیگرے مقرر شود - پادشاه سر فرد برده
 هیچ نگفت *

در اوضاع معیشت ضوابط اغذیا بکار نمی برد - و به تکلیفات
 دیاداران اصلاً آشنا نبود - و تعالی بفضل و کمالات رسمیه نیز داشت
 ترجمه شریعت الاسلام (که نسخه ایست جامع در آداب شریعت)
 از مولفات او ست - و در خط شکسته و نستعلیق صاحب تعلیم
 و تصرف است - هفت پسر و هشت دختر داشت - از همه اعیان
 کثیر مانده - الا وزارت خان متخلص بگرامی (که پسر دوم است)
 بحسنات شگرف سرآمد اوان بود - طبع موزون داشت - صاحب
 دیوان است - این شعر از مشهور *

* تا قافله سالار جزون فال سفر زد *

* دیوانه ما دامن صکرا بگمزد *

یک پسر داشت موسوم بمیرک معین خان - پیش ازین چندی
 ودیعت حیات سپرد - از فرزندان ماند - احوال دیگر اخلاف آن
 غفران پناه مثل میر عبد القادر دیانت خان و میر حسین امانت
 خان ثانی و کاظم خان جد بیواسطه محرز این اوراق جداگانه بر
 صفحه بیان ثبت گردیده - از حسن نیت آن بزرگوار است که درین
 انقلاب آباد روزگار (که بیک سمت و کشاد مژه چه خاندانهای عظیم الشان
 گرفتار دلت و خواری نگشته - و تا چشم زدن آنکه سر بفلک میسوز
 بخاک راه یکسان گردیده) فرزندان او بچهار واسطه تا حالت تحریر
 (که) (۱۱۵۹) هزار و یک صد و پنجاه و نهم هجری است) بعزت

و آبرو دیوانی دکن و دیگر خدمات عمده بے تفرق حادثه (رزگار) که کمتر بدیگران مشاهده میشود) دارند *

* ایرج خان *

خاف رشید قزلباش خان افشار است - در حیات پدر بزرگوارش دکارطلبی نام برآورده مصدر بهادری و پردای گردید - و در خدمت داروغگی توپخانه دکن بکار دافی و بیغرضی شهرت تمام گرفت - چون پدرش در سال بیست و دوم شاهجهانی در قلعه داری احمدنگر در گذشت او را از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار و خطاب خانی و محافظت قلعه مذکور سرافراز ساختند از همت فطری و کرم ذاتی مردم پدر را نگذاشت که متفرق شوند همه را از سپاه و شاگرد پیشه نگهداشت - و جویای نام گشت - و از سعادت مادی و نیک اندیشی قرض پدر را بر ذمه خود گرفته بهر پدرش خویش و تبار همت مصروف نمود - در سال بیست و چهارم باضافه پانصدی بر نواخته از انتقال قزاق خان بتهانه داری پاتھری مضاف صوبه دکن نوازش یافت - و پستتر بحضور رسیده در سال بیست و پنجم بخدمت صیرتوزکی چهره افتخار برافروخت - و چون پادشاهزاده دارا شکوه بالشکرگران بیساق قندهار مامور شد بخش دیگری بخان مزبور تفویض یافته بمطای عام تارک مباحات افراخت و پس از معارفت از ان مهم بقوجداری جمو و کانگرة و انعام پنجاه و هفت محل از کوهستان مزبور سر بلند گردید - و در سال سیّم

(۲)

چون شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر ناظم دکن بمالش علی
عادل شاه و تاخت و تاراج ملک او مامور شد خان وزیر نیز به همراهی
صیر جمله (که با لشکر جرار حضور کمکی شاهزاده قرار پذیرفته)

رخصت یافت - و شاهزاده بعد از کشایش قلعه بیدر او را باتفاق

(۳)

فصرت خان و کارطلب خان بسمت احمدنگر (که مردم سیوا و مذاجی

بهونسله سر بشورش برداشته بودند) کسپیل نمود - بذابر حدرت

عارضه بمزاج اعلی حضرت دارا شکوه از کمین جوئی و قابو طلبی (که

همیشه در شکست برادران میکوشید) مهم بانجام نارسانیده آمرای

کمکی را بسزاولی شدید طلب حضور نمود - ایرج خان (که با داراشکوه

ربط تمام داشت - و خود را داراشکوه می گرفت) باتفاق معتقد خان

یسرکلان نجابت خان نقاره زنان راه هندوستان گرفت - گویند شاهزاده

بوزیر خان نایب برهان پور نوشته بود که باستمالت هر دو پرداخته

نگاهداری - و الا فریب و غدری بکار برده آنها را دستگیر نماید - چون

بظاهر بادیه وزیر پیوستند خان مذکور بتقریب ضیافت استدعای

قدوم نمود - میخواستند که طریق اجابت بپایند - آگهی شد که

زیر کاسه نیم کاسه هست - همان وقت کوچ کرده پراة افتادند - و از

دریای نریده بدست قاصدان شاهزاده ایرج خان این بیت نوشته دان

ظاهرا وزیر خان فرستاده باشد *

* بیت *

(۲) نسخه [ب] بمالش عادل شاه (۳) نسخه [ج] نصیر خان و در [بعضی

نسخه [نصیری خان]

* صد شکر که از فریده پایاب گذشتیم *

* صد گوز و نود ریش که از آب گذشتیم *

و چون بحضور رسید بفوجداری یکی از محلات شرقیه دستوری یافت
و در ایام جنگ باشاره دارا شکوه جمعیت زیاده نگاه داشته روانه
مستقرالخلافه شده بود - نتوانست خون را بروقت رسانید - و پس
از آن (که کوس کامیابی عالمگیری بلند آوازه شد - و داراشکوه پی سپر
دشمن فرار گردید) خان مذکور ناصیه خجالت بر زمین ضراعت
گذاشته باستشفاع عمده الملک جعفر خان بعفو جرائم مشمول مرادم
خسروانه گشت - و در همان ایام خان مشارالیه بصوبه داری مالوه
رخصت یافت - ایرج خان نیز درسلک کهکبان آنصوبه انضام گرفت
و در آغاز سال سیوم بفوجداری بهیلسه مضاف صوبه مسطور سرمایه
عزت اندوخت - پس از آن بفوجداری ایلچپور اختصاص گرفت
و چون سال نهم دبیر خان بتحصیل پیشکش چاندا و دیوگده تعیین
یافت خان مذکور نیز بمرافقت او مامور شد - و بتقدیم نیکوخدمتی
دران مهم مورد عنایت پادشاهی گشته از اصل و اضافه بمنصب دوهزار
و پانصدی دو هزار سوار چهره دولت افروخت - پس از آن مدتی
بتعیذائی دکن گذرانیده در سال نوزدهم بار دیگر بفوجداری ایلچپور
از تغیر خانزبان متعین گشت - و در سال بیست و چهارم بنظم صوبه

(۲) نسخه [۱] بهسله - و نسخه [ب] بهسله (۳) نسخه [ج] چاندا و دیوگده .

برهان پور فوق اعتبار بلند نمود - و بعد ازان بصاحب صوبگی
 برار سرمایه اعزاز اندوخت - بیست و سیوم رمضان آغاز سال
 بیست و نهم سنه (۱۰۹۹) هزار و نود و ششم هجری بساط حیات
 در نوردید - و در باغ خودش (که پیوسته بدیوار قصبه ایالچپور است)
 مدفون گشت - متصل آن سرائی و پورق احداث نموده - و مقابل قصبه
 کنار رودخانه (که از میان می گذرد) طرح سکونت ریخته - تا حال
 واماند هایش همان جا اقامت دارند - مشار الیه بسیار خوش وضع
 و صاحب سلوک بود - و طعام خوب بوفور داشت - و چون اسباب
 و دستگاره زیاده بر امارت او بود همواره پیریشان و قرضدار می بود
 ابتدا صبیح صادق خان میر بخشی در خانه داشت - و بدان سبب
 گردن اعتبار بیش از دیگران بر می افراشت - ازان عقیقه اولاد نشده
 درگذشت - خان مزبور را سه پسر بود - هیچ کدام ترقی نکرد - میر مومن
 خویش او از همه رشیدتر بود - چندی بنیابت حسن علی خان بهادر
 عالم گیر شاهي بصوبه دار می ایالچپور می پرداخت - کلان تر پسران او
 میرزا عبدالرضا چون متکفل مکاسبه ذمه پدر شد سوا و پوره را
 بلا شرکت قابض گشت - لا ولد بود - زوجه اش مشهور ببهو بیگم
 مامای صالحه - تا رصال اوقات خود را بشایستگی بسر برده - و چه
 معاش همان موصول پوره بود - دیگر می میرزا منوچهر که در جوانی
 درگذشت - از پسر می ماند او باش وضع - بهو بیگم مذکوره دختر می

از برادر خویش بفرزندی گرفته بازواج او در آردن - پیش ازین
 هفت سال کما بیش چون آن صاحب رخت هستی ته کرد همه چیز
 بطریق ارث باز گردید - و بعد دو سال او هم راه عدم پیمود
 و پسرانش متصرف اند - سیومین میرزا محمد سعید بیشتر در
 ملازم پیشگی گذرانیده راه و رسم داشت - بشعر و سخن آشنا
 و از همه جا با خبر بود - ازوست *

* نقشه که بر زر است ندانید سوسری *

* این گرد نامه ایست که حاضر کند پری *

خطاب پدر یافته چندی تحصیلدار چافدا بود - آخرها پریشان شد
 و هیچ جا ناخنش بند نگردید - سرزده بسمت کرناٹک شتافت
 چندی همراه عبدالقادر خان پسر عبدالنبي خان میانه در بالاگهات
 کرناٹک گذرانید - پستر بپایان گهات رفته درانجا پیمانۀ هستیش
 پرشد - اولاد نداشته - درین پیرانه سالی هم خالی از حسن صورت
 نبود - با راقم صحبتی داشت - غفرالله له •

(۲)

* اشرف خان میر محمد اشرف *

پسر کلان اسلام خان مشهدی ست - بجامعیت کمالات نفسانیه
 موصوف - و باحتوای فضائل انسانیه معروف - هکامی (که پدر
 عالی قدرش ناظم دکن بود) او از جانب والد بکرامت بلده برهانپور
 می بود اخت - چون آن خان مغفرت نشان و دیعت حیات سپرد

مشارالیه باضافه پانصدی دو صد سوار بمنصب هزار و پانصدی
 پانصد سوار مورد مرحمت پادشاهی گردید - و در سال بیست
 و ششم بداروغگی داغ سرفرازی یافت - و چون سال بیست و هفتم
 شاهزاده دارا شکوه با عساکر موفوره بیساق قندهار دستوری یافت
 میرمذکور باضافه پانصدی و خدمت دیوانی آن فوج سربرافراخته
 بخطاب اعتمادخانی چهره ناموری برافروخت - و پس ازان بداروغگی
 کذاب خانه سرکار والا پیرایه اعزاز یافت - و در انجام سال سی و یکم
 (که زمان قریب الاختتام فرمان رائی اعلیٰ حضرت است) بخدمت
 دیوانی و بخشی گری فوج سلیمان شکوه (که باقالیقمی میرزا راجه
 جیسنگه بر سر شجاع غفلت آئین تعیین شده بود) امتیاز یافت
 و پس از جدک سموگده و هزیمت دارا شکوه چون الویه ظفر طراز
 عالمگیری بجهان ستانی ارتفاع آسمانی گرفت خان مذکور از مرافقت
 سلیمان شکوه تخلف ورزیده از اسلام آباد متهدرا بعز بساط بوس رسیده
 کامیاب افزایش منصب گردید - و در همین ایام چون موکب پادشاهی
 بعزم تعاقب دارا شکوه از دریای ستلج عبور نمود خان مشارالیه
 بصوبه دارچی کشمیر از تغیر لشکر خان دستوری یافت - و در سال چهارم
 بمناسبت اسم بخطاب اشرف خانی باند نامی گرفت - و در سال
 دهم از تغیر ضوی خان بخاری بخدمت دیوانی سرکار بیگم صاحب
 خلعت سرفرازی پوشید - و در سال سیزدهم بمنصب سه هزار

(۲) فسخته [ج] بقوچداری کشمیره

و خدمت خانسامانی والا مرتبه گردید - مدتی بدان کار پرداخته
 در سال بیستم و یکم بواقع خوانی مامور شد - و چون سال بیست
 و چهارم همت خان میر بخشی در گذشت اشرف خان مهذب آرای
 بخشگیری اول گردیده بدرسخت فهمی و ملایمت کارها بتقدیم رسانید
 (۲) و نهم ذی القعدة سال سییم سنه (۱۰۹۷) هزار و نود و هفت هجری
 (که پنج روز از فتح بیجاپور گذشته بود) شمع زندگی آن شرافت نشان
 خاموش گشت - بصلاح و عبادت و پرهیزگاری و تفاوت آراستگی
 داشت - و از بسکه ذایقه اش چاشنی گیر نعمت تصوف بود
 مثنوی مولانا را انتخاب نموده بمطالعه آن التذان وافر می برد
 رتبه خطوط نسخ و شکسته و تعلیق و نستعلیق را بدرجه کمال رسانیده
 اصاغر و اکابر از شکسته نویسی او سر مشق درست قلمی می گرفتند
 پسر نداشت *

* آفر خان پیر محمد نام *

از امرای عهد خلد مکان است - نسب این قوم باغر نام (که از
 اولاد یافت بن نوح علیه السلام بود) منتهی می شود - لهذا بدین
 لفظ ملقب گشته اند - اکثر این مردم بجوهر جرأت و جلالت موصوف
 در هر جا عالم جانفشانی برافراشته نام بجگرداری برآورده اند
 وقت سلطنت فردوس آشیانی حسین قلی نام (که ازین فریق با ثمن
 خود بنوکری پادشاهی امتیاز یافت) بمنصب هزار و پانصدی

مقصود سوار و خطاب خانی رسیده سال بیست و پنجم فوت نمود
 نام برده سال اول جلوس عالمگیری بسردارمی قبیله^(۲) قرار گرفته همراه
 شاهزاده محمد سلطان و معظم خان بدعاقب محمد شجاع جانب
 جنگاله تعیین گردید - و در معارک آنجا داد دلیری و دلادری داده
 ثرویات شایسته بظهور رسانید - گویند درزے لشکر پادشاهی را عبور
 از آب گنگ بایسته کرد - و آن طرف آب مذکور مردم محمد شجاع
 با سامان حرب فراهم شده مستعد ممانعت بودند - نام برده (که
 بقرارداری لشکر پادشاهی مامور بود - و پیش پیش دلیر خان هراول
 میرفت) اسپ را بآب زده همین که بالای آن گذار برآمده چپقلش
 عظیم درداد فیل هستی (که پیش روی فوج خصم بود) آمده او را
 با اسپ بخرطوم برداشته درز انداخت - نام برده در همان گرمی
 مضرب شمشیر کار فیلان را ساخته بجای او نشست - درین ضمن دلیر
 خان این ملجرا به چشم خود دیده از عقب رسید - و تحسین گویان
 برگرد ری گردید - نام برده گفت خیل برای آن خداوند گرفته ام
 بمن اسپ از اسبان کوتل مرحمت شود - دلیر خان گفت خیل هم
 بشما مبارک - و در اسپ خوب جهت ری فرستاد *

بالجمله موصی الیه سال سیوم بخطاب خانی سر برافراخته همراه
 خانخانان بمهم آشام شنافت - و کارهای دست بسته بتقدیم رسانید
 با آنکه خانخانان از توددهای او راضی بودند اما چون منلان او شیوه

تعدی بر اهل دیهات بکار برده خالی در نسق می افکندند و ممانعت
پیش نمی رفت فی الجملة در حق او تغافل داشت - ازین جهت
خان مزبور آزاده گشته سال پنجم خواجه نخواست دستک راه از خانخانان
گرفته در آنحضرت حضور گردید - اگرچه خانخانان این ماجرا به پسر خود محمد
امین خان که میر بخشی بود نوشت و او بعرض پادشاه رسانید و لهذا
آفرخان چند روز از ملازمت و محرابا معذوع و بتغیر منصب معاتب
ماند اما باز به عالی منصب مورد نوازش گشته در کمیان صوبه کابل
انتظام پذیرفت - و در آن صوبه بتذبییه افغانه خیبر (که فساد پیشگان
مقرری اند) گام سعی قراختر زده دقیقه از زد و کشت و تخریب اماکن
و مساکن آنها فرد نگذاشت - سال سیزدهم طالب حضور گردیده بیساق
دکن (که سیوا بهونسله سر تهرود برداشته بود) نامزد گشت - در آنجا
نیز جوهر مردانگی بر روی روز افکنده مکرر بر سر افواج مرهته
قاخته هزیمت داد - پستو حسب الحکم به پیشگاه سلطنت شتافته
سال هفدهم باز بمهم افغانه کابل مرخص گردید - و این مرتبه نیز
به نیروی شجاعت چنانچه باید بتادیب آنها پرداخت - سال هیزدهم
یتنهاده داری جگدالک قامت قابلیت آراست - سال بیست و چهارم
براه داری کابل و عطای نقاره کوس امتیاز بر نواخت - و سالها
در دارالملک بکارهای پادشاهی سرگرم ماند - سال سی و پنجم (که
پادشاه او را بدکن طلبداشته) پس از وصول بنواح اکبر آباد مردم جات
(که در آن ایام شیوه سرکشی و قطاع الطریق داشتند) بر سر قافله

دیده چند ارباب عجب مانده را تاراج نموده مردم را باسیری گرفتند - نام برده بدریافت این خبر برگذهی آنها تاخته گرفته را از چنگل آنها رها ساخت - و متهورانه بمحاصره گذهی دیگر پرداخت درین ضمن گوی بندوق بار رسیده مطابق سنه (۱۱۰۲) یک هزار و یکصد و در هجری بدار آخرت پیوست - پسرش آغر خان ثانی ست - که رفته رفته بخطاب پدر سربلند گشته - در عهد فردرس آرامگاه هم زنده بود - نامی به بلند رتبی بر آورده بوقت موعود درگذشت *

* ارسلان خان *

پسر الله وردی خان اول است - ارسلان نام داشت - سال پنجم جاوس خلد مکان از تغیر خواجه صادق بدخشی بفوجداری بنارس سرفرازی یافته سال هفتم از تغیر ضیاءالدین خان بفوجداری سیستان صوبه تته و از اصل و اضافه بمنصب هزاری نهصد سوار از آن جماعه هفتصد سوار دو اسپه سه اسپه و خطاب ارسلان خان نامور گشت و سال دهم بفوجداری سلطان پور باهری نامزد شده منصب دو هزاری هشتصد سوار دو اسپه سه اسپه ترار یافت - و سال چهارم باضافه پانصدی درجه تصاعد پیمود - تتمه احوال او مسموع نشد *

* امیر خان هیو میوان *

پسر خلیل الله خان یزدی ست - والد مکرمه او حمیده بانو

بیگم صبیحہ سیف خان و صبیحہ زادہ یمین الدولہ آصف خان است
 در سال بیست و نهم شاهجهانی باضافہ پانصدی صد سوار بمقتضی
 هزار و پانصدی پانصد سوار چہرہ امتیاز برافروختہ بخدومت
 میرتوزکی سرفرازی یافت - و در سال سی و یکم چون خلیل اللہ
 خان بصوبہ دارمی دہلی اختصاص گرفت ازرا بخطاب میرخانہ
 برنواختہ بہمراہی خان مذکور تعیین نمودند - و در عہد خالد مکان
 بعد فوت پدر باضافہ منصب فایز گشتہ بفوجدارمی کوهستان جمو
 پایہ اعتبار برافراخت - و در سال دہم بہمراہی محمد امین خان
 میربخشی بمالش فیہ طاغیہ یوسف زئی مامور گشتہ سردار ادرا
 با جمعہ بنواحی شہباز گدھے (کہ نزدیک لنگر کوت است) تعیین نمود
 از مواضع حوالی آن را غارت نمودہ در فضای کوه کرۂ مار درآمده
 چند قریبہ دیگر را آتش زدہ بخاک برابر ساخت - و با مواشی بسیار
 باشکر معاودت نمود - و در سال دوازدهم از تغیر حسن علی خان
 بداروغگی منصبداران جلو جبہ اعزاز افروخت - و در ہمین سال
 از انتقال آلہ وردی خان عالم گیر شاہی بصوبہ دارمی آلہ آباد قامت
 مہاجات برآراستہ از اصل و اضافہ بمقتضی چہار ہزاری سہ ہزار سوار
 دو اسبہ بلند پایہ گشت - و در سال چہاردهم از خدمت معزول شدہ
 سعادت ملازمت اندوخت - و بذاب چہتہ روزے چند بسلب منصب
 معاتب گردید - و در ہمین سال ببکالی مورد انظار عاطفت گشت

و چون در سال هفدهم از پیشگاه خلافت و جهانباتی فوجداری
 ایرج یار نامزد گردید بعلمت ابا و امتناع ازان کار از منصب برطرف
 شده گوشه انزوا برگزید - و در سال هیزدهم بتازگی مشمول عواطف
 خسروانه گشته بخطاب امیر خان و اضافه منصب درجه پیمای
 علم و مرتبت شد - و بایالت صوبه بهار رخصت یافت - و در آنجا
 یمانش عالم و اسمعیل و دیگر افغانان شاهجهان پور و کانت کوله
 مساعی موفور بظهور آورده آنها را (که بعد از استیلای افواج پادشاهی
 پیچاه قلعه درآمده بودند) دستگیر نمود - و در سال نوزدهم بتقبیل
 آستان سلطنت افتخار اندوخته در رکاب شاه عالم بهادر بیساق
 کابل مرخص شد *

(۴)
 از دیر این مرز و بوم بسکونت گزینی گروهها گرده افغان یلغاک خانه
 شورش و فساد گردیده - خصوص در عهد عرش آشیانی - که هر جوق
 بخود سوری و فتنه گری کردن افراخته و از عصیان منشی باهم یکتائی
 گزیده غبار طغیان برانگیختند - عساکر پادشاهی بقصد استیصال
 آن مفتنان بد سرشت مدتها آن زمین را پی سپهر سم ستوران داشت
 چون بقتل و غارت از اندازه افزون خرابی تمام بآن جمع نافرجام
 راه یافت هرچند بسیاری بزدایی ناکامی و پیغولهای گمنامی
 در ساختند لیکن هنوز اطفای نایره بغی و فساد آن اشرار بالکلیه
 واقع نشده همواره مهم کهنه لنگ در میان بوده به نیروی شمشیر زنی

سعید خان بهادر ظفر جنگ اکثر خار بن شورش این طایفه بد سرشت
 (۲) کنده گردید - و پس از آن بتوالی مرور و عبور موکب فردوس آشیانی
 بدارالملک کابل و آمد و شد افواج گران پادشاهی (که بتسخیر بلخ
 و بدخشان و جهت مهم تندهار ازین راه تعیین یافته) بیشتر ازینها
 ترک شورش انگیزی نموده پای ادب در دامن اطاعت پیچیدند
 و بسیاری از خود سران (که در مرز و بوم خود بسر برده گردن بر بقیه
 باج گذاری نمی دادند) از حد خویش قدم فراتر گذاشتند - بالجملة
 مهمات آن ولایت نظم و نسق شایسته گرفته صورت امن بظاهر پدید
 آمد - و پس از آنکه نوبت فرمان (وائی بخلد مکان رسید بنابر
 سستی و فراغت دوستی صوبه داران آن جسارت اندیشان تبه رای
 هوای فساد در دماغ پندار افکنده لوی خلاف و عصیان برافراشتند
 و چون زنبور خانه دفعه بر شوریده مثل مور و ماع بر جوشیدند
 و مانند خیل زاغ و زغن فضای آن ناحیه را در گرفتند - چه فوجهای
 پادشاهی دستخوش تاراج آن نکوهیده گزان گردیدند - و امرای عمده
 در مقابل آنها غیر از خود را بغارت دادن و کشته شدن طرفه
 نیستند - آخر الامر ریات پادشاهی بحسن ابدال برافراخته شد
 و تدابیر بسیار بکار رفت - قلع ریشه فساد آنها نگردید - و بعد
 معارفت بلاءور شاهزاده محمد معظم بخطاب شاه عالم بهادر
 امتیاز یافته تعیین آن مهم گشت - و پادشاه زاده بتقرس درست

و رای عائب خود یا از غیب دانی (که اهل دول اکثر ملهم می باشند)

بغدر و بست آن مملکت برهم خورده ^(۴) منحصراً بصوبه دارمی امیر خان دانسته تجویز آن کار بحضور بر نگاشت - خان مذکور در سال بیستم ^(۳)

سنه (۱۰۰۸) هزار و هشت هجری چهارم شهر محرم از لغیر اعظم خان کوکه بنظم آن صوبه رایت ناموری برافراخت - و ایقدا بهر ادلی آخر خان بمالش افغانان حوالی پشاور از قرار واقع پرداخته عوجی بصرکردگی خان مذکور بر لغانات کمیل نمود - و آخر خان دران نواحی افغانان کشی زیاده نموده یا ایل خان (که بشاه شهرت یافته دران کوهستان سکه بنامش میزدند) کار بمشت و گریبان رسانید - و از جسارت و پردلی درین حالت (که مردمش راه هزیمت سپرده بودند) قدم ثبات افشرد - نزدیک بود که از پای درآید - برخی هوا خواهان از جان نثارها نموده عذاش گرفته ازان مهلکه برآوردند و امیر خان پس از ضرب دست نمایان بتدریج چنان بتالیف و استمالت آن بیگانگان شهرستان آدمیت پرداخت که سران آن طایفه از وحشت و امیدگی برآمده بے وسواس پیش او آمد و شد صیگردند - و حساب بر میداشتند - و در حکومت بیست و دو ساله هرگز چشم زخمی باو نرسید - و هیچ زبونی و بد عملی نکشید در سال چهل و دوم بیست و هفتم شوال سنه (۱۱۰۹) یک هزار و یکصد و نه هجری جهان گذران را وداع نمود - در مذهب امامیه

(۲) نسخه [ب] برهم زده (۳) نسخه [ج] هشتم *

متعصب بود . و زره‌های بسیار بغضلا و صلاحی ولایت ایران میفرستاد
 بدارالخلافه در مقبره پدرش مدفون گردید - امیر ^(۱) بود تمام دانش
 خرد آئین - مدبران (دزگار و متدبران آموزگار نسخه تدبیرانه کایه
 و جزیه اگر از حاشیه میپوش بردارند سزااست - فکر حکمت آمیزش
 سوء المزاج فساد را از طبیعت مایه برآورد - و سبایه نبض شناس
 زمانه او رگ خواب فتنه گرفت - کارهای دست بسته اش دست
 ستمگران بر پشت عجز بر بست - و کوششهای دای بر جای او
 هرزه گردان کوی رهزنی (۱) از پا نشاندد - بنیاد جور برافکند - بال و پر ^(۲)
 از ستم برکند - بلند اقباله والا دولته - که هرچه ریاض اندیشه اش نهال
 تدبیر کاشت بثمرات تقدیر بارور گردید - بر لوحه ارادت او جز نقش
 مراد نهشت - و بر صفحه امیدش غیر معنی مقصود صورت نیست
 — (۳) سرگروه‌های افغان را (که سرخود سری یکسر و گردن از فلک برتر
 می افراشتند) چنان بربقه استمالات کشید که بایلی آرزومند گشتند
 و آن وحشی نژادان رمیده آشفته را چنان میدان اخلاص و دوستی
 نمود که خود را بفتراک اطاعت بستند - از نیرونگ پردازیهایی
 دست اندیشی او سوان آن قوم باهم بساط منازعت گسترده دری
 یکدیگر افتادند - غریب تر آنکه هر یک باصلاح کار خود بصوابدید او
 قوسل می جست *

(۲) در [بعضی نسخه] بال پرواز ستم (۳) نسخه [ج] بلند اقبال

والا دولته (۴) نسخه [ب] سرکرده‌های *

گویند نوبت کم طایفه از طوائف افغانان ماند که گرد نیمل خان فراهم نیامد - هرکه دران کوهستان بود آذوقه چند روزه برداشته حاضر شد - حشره و انبوهی مجتمع گردید - که تلاقی و تدارک آن بفوج صوبه دار کابل ممکن نبود - امیر خان مضطرب گشته از عبدالله خان خویشگي (که از مشاهیر منصبداران و اعیان کمکیان بود - و ریاست و کیاست معروف) مکتیب مزوره بصورت هر طایفه نویسانید - که ما صدتها منتظر لطیفه غیبی بودیم - که سلطنت بافغانان منتقل شود احمد الله که امید دیرین برآمد - لیکن از اوضاع این شخص (که پادشاهی برداشته اند) مطلع نیستم - اگر قابل سلطنت باشد بغویسند - ما هم خود را برسانیم - که اختیار فوکری مغل ناچاریست آنها در جواب تعریف ایمل خان نوشته ترغیب آمدن نمودند - عبدالله خان باز نوشت که این اوصاف مسلم - اما عمده در ریاست عدالت و رعایت سویت است در جانب و اجانب - بنابر امتحان بار تکلیف نمایند که آنچه ملک بتصرف آمده بمیان قوم تقسیم نماید اگر حقیق و میل دارد ظاهر خواهد شد - سران طوائف برزای او عمل نموده بار پیغام کردند - در ایستادگی کرد - که ملک قلیل بمردم کثیر چگونه بخش شود - بمنحدر این حرف در روی و اختلاف دید آمد - بسیاری از جهات و عوام برخاسته رفتند - ناگزیر شروع بتقسیم نمود - چون البته صراحت شیعه خون و آنها (که قریب تر بودند) واجب دید دگر باره گرد نزاع و غبار تذازع برخاست

هر یک از سران و سرداران راه موطن خود گرفته بعد از آنکه خان مأمورین آنها
 نوشتند - (زوجه محترمهاش مشهور بصاحبجی دختر نیک اختر
 علی مردان خان امیرالامرا عجب کد بافوی عاقله و ضابطه کار شفا
 بود - بیشتر در مقدمات ملکی و مالی شریک و سهیم میشد
 و به نیک اندیشی و معامله فهمی کارهای عمده متمم می نمود *
 گویند شبی از سوانح کابل فوت امیر خان گوش زد خلد مکان
 گردید - همان وقت ارشد خان را (که مدتی دیوان کابل بود - و دزان
 ایام بدیوانی خالصه اختصاص داشت) طلب داشت باضطراب
 فرمود - که سخت امری (دیداد - که امیرخان درگذشته - و ملک (که
 مهربای هزار شور افزائی و فتنه انگیزی ست) خالی مانده - تا رسیدن
 سردار دیگر مبادا فسادے شر کشد - خان مزبور بجزرات عرض کرد
 که امیر خان زنده است - که میگوید مرده - پادشاه حواله بسوانح
 داد - گفت مسلم - لیکن ضبط و ربط و رتی و فتن آن ملک را بسته
 بصاحبجی ست - تا از همت احتمال تخلل ندارد - خلد مکان
 همان وقت بآن مدبره کاروان نوشت - که تا رسیدن شاهزاده شاه عالم
 بهادر بخیرداری پردازد *

(۲)

گویند چون برآمد و در آمد از آن کوهستان پر شر و شور
 صوبه داران را خالی از دشواری فیست لشکر سردارے مرده چگونه
 بسلامت بر می آید - صاحبجی فوت امیر خان را چنان مخفی کرد

که اصلاً مدائے و ندائے بلند نشد - و شخصی را مشابه باصیر خان ساخته در پالکی آئینۀ دار نشانده طی منازل می نمود - و سپاه هر روز میدید - و مجرا میگرفت - بعد از آنکه از کوهستان بر آمد بتعزیم پرداخت *

گویند تا رسیدن بهادر شاه (که مدتی ممتد کشید) صاحبجی زیاده بند و بست آن ولایت نمود - چون اکثر قبائل سران افغانه بتعزیم امیر خان آمده بودند همه را باعزاز نزد خود نگاهداشته باافغانان پیغام کرد - که آنچه مرسوم شماست بگیریید - و دست فتنه انگیزی و دزدی کوتاه ساخته یا از اندازه فراتر ندهید - و الا این گوی و میدان - اگر من غالب آمدم تا قیام قیامت نامی بر صفحه درزگار خواهد ماند - آنها از سرانصاف بتجدید عهد و پیمان پرداخته اصلاً سر از اطاعت از نه پیچیدند *

از برخی ثقات شنیده شد که این بانوی عصمت آئین در ایام جوانی در زرت چودل هوار از کوچه میگذشت - فیل خاصۀ پادشاهی (که در تمام فیلان سر حلقه بود) در عین شورش مستی از در بر پیدا شد - هر چند ارباب اهتمام خواستند که آنرا برگردانند فیلیان (که این قوم خالی از شرافت نمی باشند - و غرور خاصگی پادشاهی سربازی بود) هرگز ممنوع نگردید - و بے محابا فیل راند - هر چند ازین طرف دست به قیوهای ترکش بردند فیل خرطوم خود را بر چودل انداخته خواست که در پیچیده بمالد - که ازان چودل را

بر زمین انداخته بدر زدند - آن شیر زن بدوکان صراف (که منشا می
چو تارلش بود) بر جسته بحجره آن خزیده دروازه بر بخت - امیر خان
روزه چند از غیرت هندوستان زائی بتهاجر و ناخوشی پرداخت
اعلیٰ حضرت بمواجهه فرمودند - که از کار مردانه کرد - و ستو خود
و ناموس تو نگاهداشت - اگر قیل بخراطوم پیچیده بعالم می نمود
کدام آبرو می ماند *

بالجملة امیر خان را از صاحبجی فرزندی نشد - و چون او
بر خان مزبور سخت غالب بود در کمال اخفا مدخولها نگاهداشته
اولاد بسیار بهم رسانید - و آخر الامر بر صاحبجی هم ظاهر گشته
بظفر التفات و تربیت بر نواخت - و پس از آنکه دو سال بعد فوت
امیر خان در بند و بخت کابل گذرانیده بهرمان دور رسید چون
از پیشگاه خلافت برخاست بیت الله مجاز شده بود یمران را روانه
حضور نموده خود به بندر سورت شتافت - پسر بذابر تفتیش مال
امیر خان حکم رفت - که صاحبجی نیز بحضور بیاید - تا رسیدن
فرمان جهاز از راهی شده بود - دران اماکن شریفه بسبب صرف
مباغهای خطیر شریف مکه و غیره باعزاز و احترام پیش آمدند
پسر کلان امیر خان بخطاب میر خانی و منصب هزاره شش صد
سوار سرافرازی یافته با صبیحه بهره مند خان میر بخشی کدخدا شد
و در عهد بهادر شاه بنیابت آصف الدوله بنظم صوبه لاهور چندی
مامور بود - دیگره از پسرانش میرزا جعفر عقیدت خان است

که در زمان خلد منزل بصوبه داری پتنه شتافته پستری به بخششگری
 پادشاهزاده عظیم الشان متعین گشت - و احوال میرزا ابراهیم مرحمت
 خان و میرزا اسحق امیر خان (که بیش از همه برادران علم اشتهار
 و ناموری برافراخته - و هر دو با خدیجه بیگم زوجه روح الله خان ثانی
 از یک مادر اند) جداگانه نقش پذیر خامه گشته - و دیگر پسران
 چندان اعتبار نیافتند - مثل هادی خان که بنیابت مرحمت خان
 به پتنه رفته - و سیف خان که بفوج داری پورنیه می پرداخت
 و اسد الله خان که بتجویز نظام الملک آصف جاه به بخششگری
 دکن فایز گشته *

• امانت خان ثانی •

میر حسین پسر سوم امانت خان خوافی ست - بحسن رشادت
 و جوهر فراست جلیس و انیس والد خویش بود - پس از رحلت آن
 آگاه دل پسندیده اخلاق نصیحت بسایر اخوان منظور نظر خلیفه الرحمن
 حضرت خلد مکان گردیده با کم منصبیها نقش اعتبار درست نشست
 گویا (من بركة البرامكة) بقیة همه اعتبارات بود که والد مرحومش
 داشت - که رمه این سلسله مشمول نوازش خانزاد پوروی بودند
 گویند در زمره پادشاه قدر شناس ببار عام بر آمد - خان مذکور
 با پسر چون بسراپوده در آمد چویداره (که این طایفه از عضویت

(۲) در [بعضی نسخه] من بركة البرامكة بقیة همه اعتبارات بود - و در

نسخه [ب] بجای بقیة القبة نوشته •

و گزندگی قاطبه شایان چوب و لایق دار است) دست پسر گرفته باز داشت - خان مذکور از فوط غضب و خشم پاس ادب و حفظ حضور ننموده برگشته آن سلاطنت آئین را زیر مشت گرفت - و رفته عرض نمود - که هرگاه خانه زادهان بامثال این مردم ننگ و غیرت خود بای دهند در کار حضرت ازینها چه توقع ناموس و حمیت است پادشاه بخاطر داشت از تمام چوکی آنروز ازین فرقه بر طرف فرمود *

بالجماء چون گردانی خان مشارالیه دل نشین پادشاه شده بود در ایام قریب باختتام سال سی و یکم (که بلده بیجاپور بذول ظفر شمول موکب سلطانی رشک امصار و اقطار گردید) در آغاز سال سی و دوم بخطاب پدر فرق اعزاز برافراخته مواد ناموری انداخت و بدیوانی صوبه دارالظفر بیجاپور متعین گشت - چون آخر سال سی و سیوم رایات فیروزی آیات از تصبه بدروی (که هفده کورهی شمالی بیجاپور است) باهتزاز آمده سواد قطب آباد کلمه^(۲) مضاف نورکل (که جنوبی بیجاپور بمسافت دوازده کوره بر کنار دریای کشناسمت) مضرب خیام نصرت اعتصام گردید خان مومنی الیه از دیوانی بیجاپور بدفتردارمی قن از تغیر حاجی شفیع خان پایه اعتبار بلند ترافراخت - و در سال سی و ششم از تغیر معمور خان بحر است خجستدبندان جبهه کاهوانی افروخت - و باضافه سواران و منصب از اصل و اضافه بهزار و پانصدی نهصد سوار درجه اعزاز پیمود

دران نواحی سراسیمه میگشت) دستگیر^{*} مردم پادشاهی گودین
اعتماد خان با دیگر آمرای گجرات دل در درلتخواهی بستد و چون
دراهم و رؤس مذکور را بطام اکبری مزین ساخته با امیران
و سرداران آندیار باستقبال فرآمده ملازمت حاصل نمود
چون چهاردهم رجب این سال بده احمد آباد بقدم پادشاهی
رونق گرفت برده و چانپایر و سرت به قبول اعتماد خان
و دیگر امرا قرار یافت - آنها استیصال میرزایان بر ذمه گردانی
خود گرفتند - چون پادشاه بسیر دریای شور متوجه گردید آمرای
گجرات (که بعد سرانجام اسباب در شهر توقف نمودند) چون
مدتی خلیع العذار بسر برده بودند دانستند که دیگر محال است
که بدستور سابق تسلط بهم رسد - در فکر گریز افتادند - اختیار المالک
گجراتی از همه سبقت چستد قرار گزید - ناگزیر درلتخواهان پادشاهی
اعتماد خان را با دیگران بحضور آوردند - ارا از نظر اذخذه
چندس حواله شهباز خان شد - و در سال بیستم بخازگی مشمول^(۲)
عواطف فرموده ریاست دربار عالی مفوض بدار گشت - که آنچه
از نقیر و قطمیر فیصل یابد (خصوص معاملت جواهر و موصع آلات)
بدیده ری او قرار گیرد - و در سال بیست و دوم چون بقافله سالاری
میر ابوتراب گجراتی مردم روانه حجاز شدند اعتماد خان (که
از دیرباز آرزوی طواف اماکن شریفه داشت) نیز رخصت

(۲) در [بعضی نسخه] نهاده *

وقت - و پس از مراجعت پتر گجرات با نطاع یافت - و در
 سال بیست و هشتم از تغیر شهاب الدین احمد خان بایالت گجرات
 سر باند گشته با جمعی از منصبداران (رشناس عمده دستری
 یافت - هر چند بعضی مقربان دولتخواه عرض کردند [آنروز] که
 او نیرو بکمال داشت - و در ستداران بکرو فراران) چاره خود سران
 گجرات نیارسته نمود - امروز (که عنصری بیکر در گامش و همراهان
 یکدل فایدید) فرستادن او بدین خدمت چگونه سزاوار باشد [
 در نگرفت *

چون اعتماد خان با احمد آباد در آمد شهاب الدین احمد
 خان عزیمت حضور نمود - ملازمان حق ناشناس او (که
 سابق هم بزر پرستاری در کمین جانگزامی بوده بمدارای ناهنجار
 خس پوش میزد) ازو جدا گشته ببسیج آنکه جاگیر از دست
 رفت - تا بدار الخلافه رسیده نشود و خرجها بمیان نیاید و داغ
 صورت نگیرد بلب نانے رسیدن دشوار - همان بهتر که سلطان
 مظفر را (که در پناه لوبه کانی^(۲) روزگار میگذرانید) بسری برگرفته
 هر بشورش برداریم - هر چند کار آگهان با اعتماد خان برگذارند
 که شهاب الدین احمد خان دست از دلاسا برگرفته بدرگاه میروند
 و آمرای کمکی هنوز نرسیده - آن سزاوار که او را ازین سفر باز داشته

(۲) نصیحت [ب] لوبه کانی - و در [بعضی نسخه اکبر نامه] لوبه کانی

و در [بعضی] لوبه کانی .

القطاع را روزی چند بار باید را گذاشت - یا تختی خزیده
بر کشاده چاره شورش آنها نمود - یا هنوز که هنگام ناسپاسان
خواهم نیامده بچستی و چالاکي کار آنها بانجام باید رسانید
هیچ کدام نپذیرفته گفت - فتنه را نوکران او بپذیرا کرده اند - او
خواهد نشاند - یا جواب خواهد گفت - چون سلطان مظفر
باشوب گریان پیوست و آتش فتنه شعله ور گشت ناگزیر اعتماد
خان بهر گردانیدن شهاب الدین احمد خان (که تا قصه گذشته
بسیست گروهی احمد آباد راه سپرده بود) شتافت - اگرچه
خیر اندیشان گفتند (که درین شورش که غنیم بدوازه کرده
رسیده شهر را پرداختن کار آسان را بر خود دشوار کردن است)
سودمند نیامد *

سلطان مظفر شهر را خالی پنداشته جلو ریز آمده
متصرف گشت - و جمعیت فوادم آورده آماده پیکار گردید
و بمجرد تقارب هنوز کارزار دست نداده بود که بیشتر
از همراهان شهاب الدین احمد خان جوش حقیقتی زده راه
بیوفائی سپردند - و سخت سراسیمگی رو آورد - اعتماد خان
و شهاب الدین احمد خان به یکن شتافته متحصن گشتند
و خواستند که ازین ملک برکناره شوند - ناگاه پاره کمی سپاه
و برخ مردم از غنیم جدا شده در رسیدند - اعتماد خان از
پیشین حال پندیده گرفته زرها داده سرگرم خدمت گردانید

* خود را شهاب الدین احمد خان به بنگاهداری ایستاده مردم را
 سرگردانی شهر خان پسر خود بکارزار شیرخان فولادی فرستاده
 چاره دست آمد - درین اثنا میرزا خان عبد الرحیم (که با فوج
 شایسته بمالش سلطان مظفر و سرتاپان گجرات تعین شده بود)
 در پیوست - و اعتماد خان را در دین گذاشته با شهاب الدین
 احمد خان درانگ مقصود گردید - اعتماد خان مدتی در حکومت
 آنجا گذرانیده در سانه (۹۹۵) نهصد و نود و پنج در گذشت
 دو هزار و پانصدی منصب داشت - اگرچه صاحب طبقات اکبری
 او را چهار هزار می نوشته - شیخ ابوالفضل گوید هراس و فریب
 و نادرستی با تدریس آراستگی و سادگی و فردائی معجون ساخته
 گجراتی نام کرده اند . و از آن میان اعتماد خان را سرآمد آن گروه
 گردانیده اند *

* امیر قلم الله شیرازی *

در حکمت نظری و عملی الهی (رزگار بود - اگرچه در دانش گاه
 خواجه جمال الدین محمود و مولانا جمال الدین شیرازی و مولانا
 کرد و میوه غیاث الدین مقصود شیرازی فواید شناسائی اندوخت
 لیکن پایه دانش از آنها بلفد تر گشت - ^(۲) علامی ابوالفضل چنان
 سواید که اگر کهن نادبای دانش مفقود شوند او اساس نو بر نهی
 زبان (فتها آرزو نبود *

* نظم *

* هلم علم را بقوت عقلش سر قدر *

* هلم عقل را بشوکت علمش علوشان *

عادل شاه بیجاپوری بهزادان خواهش از شیراز بدکن طایفه
و وکیل مطلق خود ساخت - پس از آنکه روزگارش سپری شد سال
بیست و هشتم سنه (۹۹۱) نهصد و نود و یک بفرمان طلب
عرش آشیانی بفتح پور رسید - خاندان و حکیم ابوالفتح پشیرا
شده به ملازمت آوردند - و باصناف نوازش پادشاهی اختصاص
یافته در کمتر زمان به درامت مصاحبت و پایه قرب و منزلت
برآمد - و به خدمت صدارت امتیاز گرفت - دختر مظفر خان
تربتی باز دراجش در آوردند - گویند به هه هزاره منصوب رسید
و در جشن سر آغاز سال سیم بامین الملکی بلند رتبه گردید - حکم
شد که راجه تودرمل مهمات ملکی و مالی بصوابدید میر (و برادر
کند - و کهن معاملها) که از زمان مظفر خان تشخیص نیافته)
باجام رساند - میر فصلی چند (که متضمن کفایت سرکار و رفاه
رعایا بود) برگذارد - پذیرفته شد - و در همین سال بخطابه
عضد الدوله ناموری اندوخته برهنمونی (اجبی علی خان مرزبان^(۴)
خاندیس دستوری یافت - از آنجا بذاکامی برگردیده بخان اعظم
(که بتاخمت ولایت دکن و مالش سران آندیار تعیین شده بود)
پیوست - چون او با شهاب الدین احمد خان و دیگر کمکیان

(۴) در [بعضی نسخه] راجه علی خان *

بود سلوکی پیش گرفت آن مهم نسق درست نیافت - میر
 فرادان آزار یافته سال سی و یکم اندوه خاک نزد خانخانان
 بگجرات شتافت *

گویند میر بسرائجام مهم دکن رخصت یافته بود - چون میان
 اعظم خان کوه و شهاب الدین احمد خان نقش صحبت درست
 نشست حاجی علی خان از مشاهده نفاق امرا لشکر دکن را
 بخود متفق ساخته بمقابله برخاست - هرچند میر خواست
 او را براه آرد صورت نیست - ناچار بگجرات نزد خانخانان آمد
 که او را بکمک برد - بنابر وجه آء هم دست نداد - از آنجا

ناصیه سالی آستان خلافت گشت - سال سی و چهارم سنه (۹۹۷)
 نهصد و نود و هفت هجری وقت معاودت پادشاه از کشمیر بعارضه
 در شهر ماند - حکیم عای را در تشخیص و تجویز لغزش رفت
 صاحب بدادنی گوید چون خود حکیم بود بمنع حکیم مصری
 ممنوع نشده چاره تب محرق بهرینه نمود - و زندگی بسپرد
 در خانقاه میر سید علی همدانی گذاشته بودند - بحکم پادشاهی
 برداشته بر فراز کوه سلیمان که دلکشا جائے ست نگاه داشتند
 فرشته^{۹۹۷} بود تاریخ یافته اند - عرش آشیانی بقوت میر بسیار
 متأسف و اندوه گین شده بر زبان مبارک گزرانیدند - که میر
 وکیل و حکیم و طبیب و منجم ما بود - اندازه سوگواری ما

که تواند شداخت - اگر بدست فروگ افتاده و همگی خزان
در برابر خواسته بآرزوی این سودا فزادان سود کرده - و آن
گرامی گوهر را بس اوزان اندوخته^(۲)
* نظم *

* شهنشاه جهان را در وفاتش دیده یز نم شد *
* سکندر اشک حسرت ریخت کافلاطون ز عالم شد *
شیخ فیضی در مرثیه از قصیده غوا گفته - این چند بیت
آزانجا ست *
* نظم *

* هرگز نموده اند و نمیرند اهل دل *
* حرفه سمت نام مرگ برین قوم ترجمان *
* بر قد روح پیرهنه بیش نیست زن *
* گیرد چو کهنه گشت سپهر کهن ستان *
* بارے ست بر حیات و غبارے ست بر فشاط *
* پوشیدن لباس کهن بر توانگران *
* لیکن کریم کیست درین قحط سال جود *
* کو جامه کهنه ناشده بخشد بناتوان *

در طبقات آرد که امیر فتح الله (با آنکه در جمیع علوم
عقلی و نقلی در ایران و هند بل در ربع مسکون ترین خود
نداشت) از نیرنگات و طلسمات ماهر بود - آسیائے ساخته که خود
حرکت میکرد - و آرد میشد - و آئینه در سمت کرد که از دور

و نزدیک اشکال غریبه مرئی میگشت - و آنکه بیک چرخ
 (۲)
 درازده بندرق پر میشد نیز از اختراع اوست - صاحب بدادئی
 نوشته که میر دنیا دوستی بمرتبه داشت که با این بزرگرتبگی
 دست از معلمی صبیان نمیکشید - بخانه امرا رفته پسران
 ایشان (سمی علوم می آموخت - و حرمت علم نگاه نمیداشت
 در جلو پادشاه تفنگ بر دوش و کیسه بر کمر پیاده میدوید
 و در فزون بهلوانی رستمی میکرد - و مشهور است که میر
 با این عام و فضل در حق پادشاه میگفت - که اگر در خدمت
 این کثرت آرای وحدت گزین نمی رسیدم راه بایزد شناسی نمی برم
 میر در سنه (۹۹۲) نهصد و نود و دو هلالی هجری تاریخ الهی
 وضع کرد - از دیرباز عرش آشیانی را اقدیشه آن بود که در آباد بوم
 هندوستان تازه سال و مهر بکار آید - که تاریخ هجری با کهنگی
 از ناکامی آگهی می بخشد - و آغاز آن روز شهادت اعدا و کلفت
 احباست - لیکن از اندوهی دانش دران رسمی که روائی تاریخ را
 ناگزیری دین ندارند پیدائی نمی گوشت - میر و امثال او
 (که بآئین الهی گرویدند) این تاریخ را اساس بر نهاده فرامین
 بممالک محروسه جهت اجرای آن قلمی گشت - بنای آن بر
 زیم جدید گرگانی گذاشته جلوس ابر را سر آغاز بر گرفتند

و سال و ماه شمسی حقیقی شد - و کبیسه از میان بر افتاد
و نام ماه و روز فارسی بحال خود ماند *

* اسمعیل قلی خان ذوالقدر *

برادر خرد حسین قلی خان خانجهان از آمرای اکبری است
در جنگ جالندهر چون بپیرام خان شکست خورده برگشت مردم
پادشاهی بتعاقب پرداخته اسمعیل قلی خان را زنده بدست
آوردند - و پس از آنکه برادرش نوازش یافت او نیز بعاطفت
پادشاهی اختصاص گرفته بهمراهی برادر مصدر کارها میشود
و چون خانجهان در صوبه دارمی بنگاله رخت هستی بر بست از
با اموال و اسباب برادر بحضور رسیده مورد الطاف گردید - و در
سال سیم بمالش الوس بلوچ (که راه سرتابی سپرده مراسم
اطاعت و پوستاری بجای نمی آوردند) مأمور شد - چون ببلوچستان
در آمد لخته بومیان تهر پیش گرفته زود زینهار می گشتند - و سران
آن طایفه غازی خان و وجیه و ابراهیم خان دولت ملازمت
دریافتند - از پیشگاه خلافت آن آباد ملک بآنها باز گردید
و در سال سی و یکم (که راجه بهگونمت داس را بعلمت جنون
از حکومت زاباستان بر گردانیدند) اسمعیل قلی خان بجایش
قرار یافت - اما از گرم بازاری خام آرزوها بمیان آورده از نظر
افتاد - حکم شد که بر کشتی نشانده از راه بهکر روانه حجاز

(۲) نسخه [۱] و چیده - و نسخه [۳] و چیده *

فمایند - ناچار بتضرع و لابه‌گذاری در آرد - اگرچه پذیرفته شد
 لیکن از آنجا باز داشته بمالش یوسف زئی تعیین گشت - ناکاه
 از نیرنگی فلکی اقسام بیماریها بعلمت فساد هوا در کوهستان
 سواد و بجزر پدید آمد - سرداران آن الوس خود بخود پیش
 خان آمده بعجز گرائیدند - چون ^(۲) زین خان حاکم زابلستان کار
 بر جلاله (روشانی بمرتبه تلک گرفت که او از تیراه بدین
 کوهستان در آمد زین خان بتلافی پیشین خجالت (که در هنگامه
 بیو بر تهاون فموده بود) بکوهستان در شد - و صادق خان از حضور
 دستوری یافت که در دشت سواد جا گیرد - تا جلاله بهر طرف
 که در گذارد گرفتار گردد - و اسمعیل قلی خان که تهاونه دار
 آن دشت بود از آمدن صادق خان تباها سگالی پیش گرفت
 و گذرگاه را خالی گذاشته روانه درگاه شد - ناکاه جلاله راه یافته
 بدرزد - ازین جهت اسمعیل قلی خان چندی معائب گردید
 و در سال سی و سیوم بایالت گجرات سرفرازی یافت - و چون
 شاهزاده سلطان مراد در سال سی و ششم بدائرانی مالوه دستوری
 گرفت اسمعیل قلی خان بپایه وکالت شاهزاده بلند نامی
 اندر خدمت - اما بامور اتالیقی نیازست نیک پرداخت - سال
 سی و هشتم صادق خان بجایش رفته از طلب حضور شد - و سال

(۲) در [نسخه ۱] اکثر جا [روشانی آمده - و نسخه ۲] [روسقانی - و اغلب که
 روسقانی باشد .

سی و نهم بکالپی که در قیولش بود دستوری یافت - تا آبادی
جاگیر در کوشد - و در سال چهل و دوم سنه (۱۰۰۵) هزار و پنچ
هجری بمنصب چهار هزاره باند رتبه گردید - گویند بسیار
عیش دوست بود - و در مآكل و ملبوس و فرش و ظروف تكلف
تمام بكار می بود - هزار و دویست زن داشت - چون بدربار
میرفت مهر بر ازار بند آنها میکرد - آخر همه ستوه آمدند
و اتفاق کرده مسموم نمودند - پسرانش ابراهیم قلی و سلیم قلی
و خلیل قلی در عهد اکبری مناصب مذاسب داشتند *

* آصف خان میرزا قوام الدین جعفر بیگ *

پسر میرزا بدیع الزمان ولد آقا ملای دولت دار قزوینی
مشهور است - میرزا بدیع الزمان هم در زمان دارای ایران شاه
طهماسب صفوی وزیر کاشان بوده - و میرزا جعفر بیگ نیز همراه
چند و پدر باریاب مجلس شاه میشد - در سال بیست و دوم اکبری
سنه (۹۸۵) نهمصد و هشتاد و پنج در ربیع شهاب تازه از عراق
وارد هند گشته همراه عم خود میرزا غیاث الدین علی آصف خان
بخشی (که از مهم ایدر را پرداخته بحضور آمده) ملازمت
پادشاهی دریافت - عرش آشپزانی بمنصب درستی داخلی
آصف خان سرافراز فرمود - او بکم منصبی راضی نشده ترك
مجرئی و آمد و رفت دربار نمود - این استغذا بر خاطر پادشاه
گران آمده بحال نباله به بنگاله (که در آنوقت آب و هوای

معلوم داشت - و گناه گارے را که میفرستادند اغلب زنده
 بود (نمیگشت) تعیین کرد *

گویند مولانا قاسم گاهی مازاء الزهری (که از کهنه شاعران بود
 و بکمال آزادی میزیست) در آگره بر خورده مستفسر احوال گشت
 چون معلوم کرد گفت تو نغزک جوانی - به بنگاله مرو - میرو
 گفت چه کنم - توکل بر خدا کرده میروم - خوش طبعانه گفت
 زینهار توکل برو ممکن - که همان خداست که مثل امام حسین را
 در کربلا بوده شهید ساخت - اتفاقاً میروا چون به بنگاله پیوست
 خان جهان ترکمان صوبه دار آنجا بیمار بود - در گذشت - و مظفر
 خان توبتی بجایش منصوب گردید - چندی نگذشته که بغی
 قاقشاهان و شورش معصوم خان کابلی گرد نایبمنی دران ناحیه
 برانگیخت - و بجائے کشید که مظفر خان در قلعه نائده در آمده
 محصور گشت - میروا همراه بود - چون او را گرفته کشتند اکثرے
 وفقاً بطلب زر گرفتار شدند - میروا بهذله گوئی و نکته سرائی
 ازان باز خواست رهائی یافته در فتح پور سیکری بسجود
 قدسی آستان سلطنت جبین سعادت افریخت - ازانجا (که
 بخواری و ناکامی بر آورده بودند - و او برهنه منعی اقبال باز
 خود را بفترک دولت بست) بر خاطر پادشاهی پسندیده آمد
 در اندک زمانی بمنصب دروڑائی و خطاب آصف خان بر نواخته
 از تغییر قاضی عالی بخشی بیگی به میر بخشی گوی علم اعتبار

افراخت - و بمالشی رانا زمیذدار اودیپور تعیین شد - از مراتب
 تاخت و تاراج و قتل و اسیر دقیقه فرود گذاشت - و در سال سی و دوم
 (که اسمعیل قلی خان ترکمان بذاپر خالی گذاشتن درگ که جلال الدین
 روشانی از آن بدر رفت معاتب گردید) آصف خان بجای او
 بتهانه داری دشت سواد تعیین گشت - و در سال سی و هفتم
 سده (۱۰۰۰) هزار هجری (چون جلالت روشانی که نزد عبد الله
 خان اوزبک والی توران رفته بود ناکام برگشته در تنگداهای نیرو
 آغاز فساد نمود - و افغانان افریدی و اورک زئی پیمان را
 گسسته بدو گرویدند) آصف خان از پیش گاه خلافت باستیصال او
 نامزد گشته در سده (۱۰۰۱) هزار و یکم باتفاق زین خان کوکه
 تذبیه واقعی بجلاله نموده اهل و عیال او را با وحدت علی (که
 برادرش می گفتند) و دیگر خویشان و یکجہتان او قریب چهار صد
 کس دستگیر ساخته بحضور آورد - و در سال سی و نهم (چون
 کشمیر از میرزا یوسف خان تغیر کرده باحمد بیگ خان و محمد
 قلی افشار و حسن عرب و غیره اویماق بدخشی تنخواه شد)
 آصف خان دستوری یافت - که آنولایت را بتازه جاگیر داران
 درخور بخش نموده زعفران و شکاری جانور بخالصه بازدارد
 او جمع را بدستور قاضی علی سی و یک لک خردار و هر یک
 بیست و چهار دام قرار داده بشایستگی تقسیم اقطاع نموده

در سه روز از کشمیر بلاهور رسید - و در سال چهل و دوم
 چون مملکت کشمیر بسبب جاگیر داران متفرقه (و بویورانی آردن
 آصف خان بحکومت آندیار اختصاص گرفت - و در سال چهل
 و چهارم آغاز (۱۰۰۸) هزار و هشت هجری از تغیر رای پتوداس^(۲)
 بدیوانی کل سر برافراخته دو سال باستقلال تمام سرانجام داد
 و چون در سنه (۱۰۱۳) هزار و سیزده شاه زاده سلطان سلیم خیال
 بغی از سر را کرده بتقریب تعزیمت مریم مکانی بملازمت پدر
 بزرگوار رسید و درازده روز در غسل خانه نظر بند مانده مشمول
 عواطف و اشفاق گشت قرار یافت که صوبه گجرات در تیول
 خود گرفته صوبه آله آباد و بهار را (که بے حکم متصرف است)
 را گذارد - چنانچه صوبه داری بهار بنام آصف خان مقرر شد
 و بمنصب سه هزاره امتیاز یافته بتعاقب مرخص گردید - و چون
 سریر خلافت بجلوس جهانگیری رونق گرفت طلب حضور گشته
 باتالیقی شاهزاده سلطان پرویز تحصیل افتخار نموده به تنبیه
 رانا (که مهم سر دست آنوقت بود) تعیین شد - اما بذایر شورش
 سلطان خسرو از راه برگردانیده در سال دوم (۱۰۱۵) هزار و پانزده
 هجری هنگام انتهای الویه جهانگیری بکابل از تغیر شریف خان
 امیر الامرا (که به بیماری معصب در لاهور ماند) بخدومت والی
 وکالت و منصب پنج هزاره و عنایت قلمدان مرصع بلند مرتبه

گشت - و (چون دنیا داران دکن خصوص ملک ممبیر حبشی بعد
 فوت عرش آشیاپی از کم فرصتی و قابو جوئی قدم جسارت
 و جرأت پیش گذاشته بسیاری از محالات بالا گهات را از تصرف
 اولیای دولت بر آورده - و خانخانان از هنگامه سازی و شورش طلبی
 در آغاز کار باطفای نایره نپرداخته را گذاشت - تا آتش فتنه
 بالا گرفت - و پس از آنکه خود متعهد تمشیت مهم دکن گردید
 استدعای کمک نمود) جنیت مکانی سلطان پوریز را با تالیقی آصف
 خان میرزا جعفر تعین فرموده اعظم امرا مثل راجه مانسنگه
 و خانجهان لودی و امیرالامرا و خان اعظم و عبد الله خان (که هر یک
 بافراده تسخیر ملکی را بسند بود) از پی یکدیگر رخصت دکن
 یافتند - اما از بے ارشدمی شاهزاده و افراط شراب و ارتکاب مغیرات
 کاره صورت نیست - بلکه بعلمت نفاق امرا هر مرتبه که لشکر
 ببالا گهات بردند بزبونی و سوائی برگشت - و با آن همه سر
 و سرداری بسبب اختلاف آرا از آصف خان تدبیر پیش رفت
 نشد - تا در سال هفتم (۱۰۲۱) هزار و بیست و یک هجری
 در همان جا باجل طبعی در گذشت - صد حیف ز آصف خان
 تاریخ است - از یکتایان روزگار بود - در همه فن صاحب
 یک فن - و در هر هنر تمام - فهم تئذ و فطرت بلند او شهره
 آفاق - خود میگفت هر چه من بدیده نفهم بیمعنی خواهد بود
 گویند بیک نگاه تمام سطر را میخواند - در فراست و کاردانی

و اجرای مهمان مالکی و مالی بد بیضاداشت - و بظاهر و باطن
آراسته - شعر و انشای او کمال متانت دارد - باعتماد جمعی بعد
از شیخ نظامی گنجیه مثنوی خسرو و شیرین به از کسی نگفته
در عشرت آرائی خسرو و شیرین گوید *

* نظم *

* هوس مطلق عذاب شد شوق خود کام *

* سر دست صدم بگرفت با جام *

* چنین بے نقل دادن باده تا کی *

* بده بوسه که هم نقل است و هم می *

* فتادش تن ز تاب شرم در تب *

* ز نام بوسه زد تپخاله اش لب *

* ملک بگرفت و شوقش کرده سر دست *

* ز دستش جام و بوسیدش لب و دست *

* صدم هر دم ز آب دیده آن شب *

* ز نقش بوسه شسته دامن لب *

این چند بیت نیز از دست *

* نظم *

(۲) هر کس که شب نشست با تو * بهیار بزر ما نشیند

تا با چوتوئی توان نشستن * دل پهلوی ما چرا نشیند

از حق مگذر نمی توان دید * با دلبر اگر خدا نشیند

جعفر ده کوی یار دانست * مشکل که دگر ز پا نشیند

* دیگر *

* شد حال غیر ظاهر برری ز یک تغافل *

* در بوالهوس شناسی باشد محک تغافل *

گویند شوق به گل و گلزار و باغ و چمن بسیار داشت
 نخل و نهال بدست خود می نشانند - اکثر روز بیل در دست
 کار میکرد - و زنان هم بسیار جمع کرده بود - در بیماری واپسین
 یکصد سیهایی را از محل برآورد - از اناث و ذکور اولاد بسیار
 گذاشت - اما هیچ کس از پسرانش پیش آمده نگرد - میرزا
 زین العابدین بمنصب هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار رسیده
 در سال دوم شاه جهانی از سرمایه زندگی قهی دست شد - پسرش
 میرزا جعفر که همنام و هم تخلص جد خون بود شعر را خوب
 میگفت - در هر موسم بفراهم آوردن جانوران شغف داشت - میان
 او و زاهد خان کوکه و میرزا ساقی پسر سیف خان اختلاط تمام بود
 اعلیٰ حضرت اینها را سه یار می نامید - آخر ترک منصب
 نموده باکبرآباد سکونت گرفت - فردوس آشیانی بسالیانه موظف
 فرمود - و در عهد عالمگیری باضافه سرافرازی یافت - در سنه
 (۱۰۹۴) هزار و نود و چهار پیمانه حیثیتش لبریز گردید
 از دست *

* نمی دهند بهر بوالهوس ریاست عشق *

(۲) در [نسخهای اکبرنامه] شافی نوشته *

* کهی که باب سردار گشت سردار است *

* دیگر *

* درین که کوهکن از ذوق داد جان چه سخن *

* همین که تیشه بسر دیر زد سخن باقی است *

* هزار بلبل شوریده خاک شد جعفر *

* هنوز رسم خود آرائی چمن باقی است *

دیگر از پسران آصف خان سهراب خان نیز در عهد اعلیٰ حضرت بمنصب هزار و پانصدی هزار سوار فایز گشته بمذلل خاموشان جاگزید - و دیگر میروا علی اصغر است - که در همه برادران عباس و نامقید بود - زبان باختیار نداشت - حرف بی صرفه و بی محل بسیار میزد - در یساق پریزنده میان پادشاهزاده شاه شجاع و مهابت خان سده سالار سنگ اندازها نمود - پس ازان در مهم جبهار بزدیله تعیین گشت - چون قلعه دار دهامونی در تاریکی شب بدر رفت مردم لشکر بقلعه در شده دست تطاول بغارت اموال گشادند - فلچار خاندوران به ممانعت تاراجیان بقلعه درآمد - شخصی از سمت جنوبی فریاد زد که در یکی از برجها جمعی از مقهوران ظاهر میشوند - علی اصغر گفت که من رفته دستگیر میکنم - هر چند خاندوران منع نمود که شب است - درین قسم هجوم عام (که دوست و دشمن تمیز نمیشود) رفتن خوب نیست مدفوع نگشه بدانجانب شتافت - چون بالای دیوار قلعه برآمد

(۴)

نایگاه گیل مشعل (که غارتگران روشن کرده به پژوهش مال میگشتند)
 پانبار بازو (که در ته برج بود) آفتاده آتش گرفت - تمام
 آن برج با هشتاد گز دیوار دو جانب آن که ده گز عرض داشت
 درید - علی اعمر با برخی از همراهان و جمعی از غارتگران که بالای
 دیوار بودند بهوا رفته متلاشی شد - صبیح معتمد خان بخشی
 در خانه داشت - چون دست تصرف بآن عقیقه فرسانیده بود
 بعد ازین رانمه بحکم پادشاهی خاندوران بعد خود در آرد *

• افضل خان شیخ عبدالرحمن *

پسر علامی فهامی شیخ ابوالفضل است - در خدمت پدر
 تربیت یافته - در سال سی و پنجم عرش آشیانی برادر زاده
 سعادت یار کوکه را بدو پیوند بیوگانی دادند - چون پسر ازو
 متولد شد پادشاه به بشوتن مسمی فرمود - که نام برادر اسفندیار
 بود از پهلوانان محکم - در هنگامی (که شیخ ابوالفضل بسپه سالاری
 دکن مامور گردید) نیز روی ترکش شیخ از بود - هرگاه کاری
 بر میداد و هر جا ضرور میشد شیخ عبد الرحمن را میدوانید - و او
 به نیروی پردایی و آگاهی سرانجام گزیده میداد - در سال چهل
 و ششم (که ملک عذیر حبشی علی مردان بهادر حاکم تلنگانه را
 در آویزه دستگیر ساخته آن ولایت را متصرف شد) شیخ او را
 با فوج جرار از ساحل گنگ بدان سو روانه نمود - و شیر خواجه را

که در پته‌ری بود برافتنش سرگرم ساخت - شیخ عبدالرحمن بالفاق
 شیرخواجه از نزدیکی ناندیر عبور گذر نموده قریب بآب مانچرا^(۲)
 با ملک عذیر در آویخته لوی فتح و نصرت برافراخت - الحق
 شیخ عبدالرحمن با شجاعت و کار دانی درست اندیش (وزگار شیخ
 بود - با آن همه ذخیره خاطر (که جنت مکانی را از جانب پدرش
 بود) در ایام فرمان (دائی ایشان بوزر خدمت و حسن پرستاری
 بل بمحض یاری طالع و بخت مدی خود را مورد التفات پادشاهی
 گردانیده بخطاب افضل خان و منصب دو هزاره سرفرازی یافت
 و در سال سیوم باضافه منصب و صاحب صوبگی بهار و پته از تغیر
 اسلام خان بلند رتبه گشت - چون گورکهور که شصت کورهی
 پته است بنارگی از پیش گاه خلافت و جهانبانی بجاگیر او
 مرحمت شد افضل خان شیخ حسام بنارسی و غیاث بیگ را (که
 بخشی و دیوان آن صوبه بودند) با جمعی از منصب داران
 در آن بلده گذاشته خون بگورکهور نهضت نمود - اتفاقاً قطب
 نام مجرور^(۳) از مردم اوچه^(۴) در زی^(۳) درویشی بولایت اجینه^(۴) که
 در نواحی پته واقع است رسیده خود را سلطان خسرو را نموده
 بانواع مواعید مفسدان واقعه طلب آنجا را بفریفت - و با خود
 متفق ساخت - و در کمتر فرصتی جمعی قواهم آورده بجماع استمجال

(۲) در [بعضی نسخه] مانچرا (۳) در [اکثر نسخه] اوچه (۴) در

[بعضی نسخه] اجینه - یا اجینه باشد و

به پکنه شتافته یکسر بقلعه درآمد - شیخ بنارسی از آسیمه سوری
 باستحکام قلعه نیارست پرداخت - با غیاث بیگ از راه دریچه
 خود را بکشتی رسانیده راه فرار سپرد - مفتغان اموال افضل خان
 و خزانه پادشاهی را متصرف گشته ملای داد و دهش در داده
 بجمعیت مردم پرداختند افضل خان بمحور استماع این خبر
 بمالش از گرم و گیرا رو آورد - آن جعلی قلعه را مستحکم ساخته
 خود با فوج در کنار آب پن پن عرصه نبرد آراست - و باندک
 زد و خوردی سر رشته جمعیت او از هم گسیخت - و دیگر بار
 خود را بقلعه رسانید - افضل خان پاشنه کوب بقلعه درآمد - آن
 رخیم العاقبت دست و پای زده چند کس را ضایع ساخت
 و دستگیر گشته بیاسا رسید - چون این ماجرا بعرض جنت مکانی
 رسید فرمان شد که بخشی و دیوان را با منصبداران (که در
 حراست شهر مساهله نموده اند) از همانجا سر و دیش تراشیده
 معجز پوشانیده و اثر نه بر رخ نشانده روانه درگاه سازند - و در
 شهرها و قصبها سر راه تشهیر نمایند - تا موجب عبرت سایر
 نامردان کوته اندیش گردد - و در همان ایام افضل خان را نیز
 عارضه طاری شده بود - طلب حضور گودید - و پس از ادراک
 ملازمت مدتی گرفتار الم دمل بوده سال هشتم از دار فنا
 بملک بقا پیوست *

* اسلام خان چشتی فاروقی *

شیخ علامه الدین نام داشت - از نباتو شیخ سلیم فتح پوری سمت
 برقرار اخلاق موعظه و قزاقی صفات پسندیده سرآمد افارب و عشائر
 خود بود - و بیمن نسبت کوکلتاشی خدمت مکانی به منصب
 پادشاهی و مزید عزت و اعتبار اختصاص داشت - و همشیره
 علامه قهّامی شیخ ابوالفضل بار منسوب بود - چون سریر خلافت
 بجایوس جهانگیری زینت پذیرفت بخطاب اسلام خانی و منصب
 پنج هزاره بلند رتبی یافته بصوبه دارچی بهار چهره مراد افروخت
 و در سال سیوم از انتقال جهانگیر قلی خان لاله بیگ بصاحب صوبگی
 مملکت وسیع بنگاله سرفراز گردید - چون آن ولایت از زمان
 شیر شاه در تصرف امرای افغان در آمده بود در عهد عرش آشیانی
 مساکر گران و جنود سنگین بسوی نوبندان عظام تعیین یافت
 و مدتها تلاش و تردد عظیم و قطره و پویه سترگ بکار رفت
 تا آن فیه مسلطه مستاصل گشتند - بقیه ازان قوم در سرحدات
 مانده - ازان میان عثمان خان پسر قتلوی اوهانی نامی به بزرگی
 برآورده مکرر با افواج پادشاهی مبارزتها نمود - خصوص در ایام
 حکومت راجه مانسنگه که هر چند مساعی نمایان بتقدیم (سانیده)
 خار بن فساد او برکنده نگشت - چون نوبت باسلام خان رسید فوجی
 بسرد (می شیخ کبیر شجاعت خان) که قرابت قریبه با خان مذکور
 داشت (با امرای کمکی از اکبر نگر ترتیب داده بر سرار تعیین نمود

و به نیروی پردلی و شهاست آن شجاع متهور پس از جنگی (که
 صاحب کارنامه رستم و اسفندیار تواند شد - چنانچه مفصل در احوال
 خان مذکور (قمزده کلاک خبرسنگ گشته) عثمان خان بعدم سرا
 شتافته برادرش زینهاری گردید - در جلدوی این نیکو خدمتی
 در سال هفتم بمنصب شش هزاری عام امتیاز افرخت - و سال
 هشتم سنه (۱۵۲۲) یک هزار و بیست و دو هجری ایام زندگیش
 بسر آمد - نعلش اوزا به فتح پور سیکری که مولد و مدفن
 فیالان اوست نقل نمودند - احوال او از نوادر حالات است - صلاح
 و اتقای او بمرتبه بود که غالباً در مدت العمر بمسکر و مذهبی
 ارتکاب ننموده - و با وصف آن جمیع طوائف رقاصیه تمام صوبه^(۲)
 بنگاله را (از لوی و هورکنی و کنچنی و قومنی) بهشتاد هزار
 روپیه در ماه نوکر کرده ساله نه لک و شصت هزار روپیه بآنها
 میرسانید - و مردم خوانهای زیور و اقسام اقمشه بخششی گرفته
 می استاندند - افعام میکرد - و توزک امارت را بجائے رسانیده بود که
 چهره^(۳) درشن خاص و عام و غسلخانه که لازمه سلاطین است بعمل
 می آورد - و فیلان را بچنگ می انداخت - و در لباس تکلف نمیکرد
 زیر دستار ثاقبه می گذاشت - و زیر جامه پیراهن می پوشید
 و از طعام تصرفی یک هزار لنگری بتکلف میکشیدند - لیکن اول

(۲) نسخه [ب ج] رقاصه تمام (۳) نسخه [ب] چهره درشن خیمه
 خاص و عام و غسلخانه

پیش از نان جوار و باجری و ساگ و خشکه برنج سانه می‌آوردند - همت و سخاوت از ناسخ داستان جود حاتم و معن گشته یک‌هزار و در صد فیل بمنصبدار و نوکر خود در صوبه‌داری بنگاله بخشید - و یک قلم بیست هزار کس از سوار و پیاده از قوم شیخ زاده نگاه داشت - پسرش اکرام خان هوشنگ نام همشیره زاده شیخ ابوالفضل میشد - مدتی تعینات دکن بود - در آخر عهد جهانگیری بقلعه داری آسیر مامور شد - دختر شیر خان تونور در خانه داشت - بار ساخت - برادرانش همشیره خود را از خانه او بردند با وصف انتساب چنین خاندان ظالم طبیعت بود - در اواسط عهد اعلیٰ حضرت بنابر وجهی از جاگیر و منصب در هزاری هزار سوار افتاده نقدی مقرر شد - در فتح پور انزوا گرفته بتولیت مزار شیخ سلیم چشتی قیام می نمود - در سال بیست و چهارم درگذشت - برادر علاقی او شیخ معظم بتولیت روضه مذکوره سرافرازی یافت - و در سال بیست و ششم بفوجداری فتح پور و از اصل و اضافه بمنصب هزاری هشتصد سوار امتیاز گرفت - و در جنگ سموگده (که با دارا شکوه در فوج الشمس بود) در عین گرمی کارزار مردانه نقد هستی بر افشاند *

* ابوالفتح خان دکنی *

از اولاد میر سید محمد جونپوری است - بسبب مصاهره

جمال خان حبشی بمراکتب سترگ دنیوی متقاعد گردیده در شجاعت و سخاوت علم اشتهاز افراخت - گویند چون در عهد مرتضی نظام شاه سلطان حسن بن سلطان حسین سهرزداري که احمد نگر را بود بخطاب میرزا خان مخاطب گشته بمفصب پیشوائی آن دودمان بلند رتبه گردید از بد سرشتی و تبه رائی میران حسین یسرش را از درلقاباد برآوردند با احمد نگر سریر آرا ساخت - و مرتضی (۲) نظام شاه را بتعذیب تمام روانه عدم نموده زیاده بر سابق عام استقلال و اقتدار افراشت - پس از چندی مقتدان مزج طرفین را از یکدیگر منحرف ساختند - چون حسین نظام شاه از کوتاه فکری و ناتجربگی کلمات آهیدید آمیز اکثر بر زبان رانده میرزا خان علاج واقعه را پیش از وقوع کاربند گشته او را در قلعه مفید ساخت و اسمعیل پسر برهان شاه را (که او در آن وقت از دست برادر خود مرتضی نظام شاه گریخته ملازم عرش آشیانی بود) تخت نشین آن مملکت نمود - و روز جلوس سایر امرای مغل را بقلعه طابیده بمبارکباد اشتغال داشت - که ناگاه جمال خان حبشی که (۳) منصبدار صده بود با دیگر دکنی و حبشی اتفاق کرده بر دروازه قلعه احمد نگر هجوم آوردن - که از چند روز حسین نظام شاه را ندیده ایم - او را بنمائیید - میرزا خان از غایت نخوت و استکبار

(۲) نسخه [۱] علم استقلال در اقتدار افراشت (۳) نسخه [چ]

در جواب بجنگ و جدل پرداخت - چون کار پیش گرفت
 ناچار میرزا خان سر حسین نظام شاه را بر سر نیزه کرده بالای برج
 نصب نمود - و قویان زدند که اینست سر کسی که برای او نزاع دارید
 پادشاه ما اسمعیل نظام شاه است - برخه بمشاهده این حال
 خواستند برگردند - جمال خان گفت که الحال ازین مرد انتقام کشیده
 عیان پادشاه را بدست خود باید آورد - و الا مال و ناموس ما
 در معرض تلف است - بسعی او بلوای عام گشته بدروازه قلعه
 آتش زدند - میرزا خان ناچار بجانب حقیر گریخت - و آنها
 داخل قلعه گشته غریب کشتی غریب نمودند - میرزا محمد تقی
 (۳) فطری و میرزا صادق اردر بادی و امین اعز الدین استرابادی را
 (۴) (که هریک بمنصب پیشوائی و امیری رسیده در آن عصر بکمالات
 و صمی در اقالیم سبعة فطیر خود فداشت) با بسیاری از رضیع
 و شریف مغل از فوکر و سوداگر که تیغ کشیدند - و میرزا
 خان را نیز از جنیر گرفته آورده اعضایش را از هم جدا کرده
 سر بازار آویختند *

جمال خان (که مهدری مذهب بود) زمام مهمات پادشاهی
 اسمعیل شاه بقبضه اقتدار خود آورده او را (که کوچک سال

(۲) در [بعضی نسخه] سر حسین را (۳) در [بعضی نسخه] فطری (۴)

نسخه [ج] از دوابدی (۵) نسخه [ب] عزالدین (۶) در [بعضی نسخه]

یهود (نیز بمذهب خود خوانده خطبه ائذا مشریه را بر انداخته و بتربیت طایفه مهدویه همت گماشته قریب بده هزار سوار مهدوی جمع ساخت - در آن هنگام این قوم از هر جانب باهمدنگر گرد آمدند - سید الاهدان (که از اهلخان میر سید محمد جوانپوری است که دعوی مهدویت نموده) با پسر خود سید ابوالفتح و از دکن گردید - چون سید الاهدان بزهده و ریاضت و تقاضات و پرهیزگاری شهرت داشت جمال خان بدو اخلاص بهم رسانیده دختر خود را پیشکش سید ابوالفتح نموده - آن سید زاده یک مرتبه بدولت عظیم رسیده صاحب اسباب و دستگاه گشت - چون برهان شاه از هرج و مرج دکن و فرمانروائی پسر واقف گردید از عرش آشیانی رخصت گرفته بولایت سورتی درآمد - و با صداه « راجه علی خان فاروقی و ابراهیم عادل شاه در حوالی دهکهنه با جمال خان جنگ نموده لوی چیرگی برافراخت - از قضا جمال خان بزخم تفنگ کشته گشت - و اسمعیل نظام شاه دستگیر گردید * * * بگو مردچ مذهب سر جمال گرفت *

بطریق تعمیه تاریخ آن واقعه است *

برهان نظام شاه از سرتو مذهب امامیه را رواج داده بقتل مهدویه و قارت اموال ایشان حکم عام فرمود - در اندک زمانی نام و نشان آنها نماند - سید ابوالفتح با برادر زن خود (که پسر جمال خان باشد) گرفتار گشته مدتها در حبس گذرانید - پس از

امامان از زندان گریخته فوج متفرق جمال خان را جمع نموده
 ملکی از بیجاپور بتصرف آورد - ابراهیم عادل شاه علی آقا
 ترکمان را بر سرش تعیین کرد - اتفاقاً علی آقا کشته شد - سید
 ابوالفتح فیلان و اسپان او را بدست آورده صاحب سرانجام گشت
 ناچار عادل شاه بتفویض منصب عمده و تذکراه برگشته کوکاک
 مستمال نموده پس از چندی در مقام غدر شد - سید بافتضای
 وقت دالده و زن خود را بر اسپان سوار کرده جریده ببهرائپور
 ایغار نمود - خانخانان مقدم او را گرامی داشته منصب
 پنج هزاری تجویز فرموده صاحب طبل و نقاره گردانید - و پس ازان
 به دیولدری مانکپور و صوبه دارمی آباد مامور گشته دران دیار نامه
 بشجاعت و مردانگی برآورد - و در سال هشتم جهانگیری بهمرامی
 شاهزاده سلطان خرم بهمیم رانا تعیین گشته بسنه (۱۰۲۳) هزار
 و بیست و سیوم هجری در تھانگ کوتھلمیر بیمار گشته در
 پور ماندل در گذشت *

میر سید محمد جونیوری سر چشمه مہدویہ است - اوپسی
 بود - از فرزان روحانیہ فیض بر گرفته بر صوزی و معنوی علم
 چیره دست آمد - برخه مرید و خلیفہ شیخ دانیال دانند - کہ
 خلیفہ راجی حامد شاه مانکپوری ست - حنفی مذهب بود
 در اواخر (۱۹۶۰) نصد و شصت هجری از شوریذگی حال
 و غلبہ وقت دہوی مہدویت کرد - بسیاریہ بدر گردیدند

و بسا خوارق برگذارند - گویند چون بافاقه آمد ازان دعوی برگشت
اما جمعی (که زمان صحران را ک ندموند) بر همان اعتقاد ماندند
چون بر آنکه مراد او از (انا مهدی) مهدی هادی است
نه مهدی موعود بلسان شرع - و بعضی گویند که در واقع رسید نمودند
که هائیکه میگفت (انت مهدی) لهذا دانست که من مهدی
موعودم - و مدتی برین بوده از جوانیور بهجرات شتافت - سلطان
محمود کلان والی آنجا به نیایش برخاست - از تنگ چشمی
زمانیان بهند نیارست بود - یازش اتران زمین نمود - که ازان
راه بهحجاز رود - در آنای سفر بروی کشف شد که این شخص
ابتلا بوده - بمردانی که همراه بردند گفت حق تعالی خطره
مهدویت از دل من محو کرد - اگر بسلامت برگردم همه را
از آنچه خوانده ام بر گردانم - چون بغراه رسید در گذشت
و همان جا آسود - چهل ضلالت کیش بیشتر از افغان پنی
و لخت از قوم دیگر ادرا مهدی موعود دانسته آن مذهب مخترع را
لازم گرفته اند - مولف این اجزا را با یکی از مقتدای این طایفه
اتفاق صحبت افتاد - ظاهر شد که سواى مسئله ما نحن فیه
تواعد و اصول چند از احادیث استنباط کرده معتقد خود
ساخته اند - که مخالف اصول و فروع مذاهیب اربعه است *

• احمد بیگ خان کابل •

چغتائی ست - و ابا عن جد خانۀ زادۀ دردمان تیموریہ
 فیگانش درین سلسلہ بر تہ امارت رسیدہ - جدش میر غیاث الدین
 نورخان از آموی صاحب قرانی بود - مشارالیه مدتها در کابل
 بموافقت میرزا محمد حکیم گذرانیدہ - و داخل یکہای میرزا
 بود - چہ جوانان یکہ تاز میدان شجاعت و بہادری (کہ بقریب
 و اعتبار میرزا اختصاص داشتند) بدان نام مشہور بودند - پس
 از فوت میرزا محمد حکیم بآستان بوسی اکبری استسعا یافتہ
 بمنصب ہفت صدی کامیاب عزت و دولت گشت - و در سئہ
 (۱۰۰۲) ہزار و در ہجری (کہ کشمیر از تغیر میرزا یوسف خان
 قوی بجاگیران متفرقہ تناخواہ شد) سرحلقہ آنها ار بود
 پستر چون ہمیشہ میرزا جعفر آصف خان بعقد ازدواج خود
 در آرد ثروت و مکنت دیگر بہم رساند - و اعتبار افزونتر
 پیدا کرد - و در عہد جہانگیری درجہ پیمای اوج امارت شدہ
 بہ منصب سہ ہزاری و خطاب خانہ علم اشتہار برافراشت
 و بکومت کشمیر چہرہ ناموری برافروخت - و در سال سہزدہم
 معزل شدہ بحضور رسید - و پس از چندے دور حیانتش
 سہری گردید - چون مردانہ پردل بود و بفضل و کمال بہرہ منفعہ
 ہفتصد سوار چیدہ با خود داشت - پسرانش ہمہ سپاہی
 و دلدار - سرآمد آنها سعید خان بہادر ظفر جنگ است کہ

بمنتهای مراتب منصب رسیده فخر در ده خود گردید - و ادبای
 نام نیاگان خویش نمود - برخی اوضاع و اشیاء را بقام او تا حال
 در هندوستان نسبت میدهند - زیان زد خاص و عام است
 احوالش جدا بشرح و بسط ثبت گردیده - و بصو کلانش
 محمد مسعود فامی در جنگ افغانه تیراه بکار آمده - دیگر
 پسرش مخلص الله خان افتخار خان است - که در میادی جلوس
 شاه جهانی باضافه پانصدی دو صد و پنجاه سوار به منصب
 در هزاری هزار سوار و بخطاب مذکور مفتخر گردید - و در سال
 دوم باضافه هزار سوار و فوجدارى جمو سر برافراخت - و دستور
 اضافه پانصدی یافته در سال چهارم بشهرستان فیستی شتافت
 و پسر دیگرش ابوالیقا ست - که با برادر کلان خود سعید خان
 بهادر می بود - در سال پنجم تهانه دارى پایان بنگش یافته
 در سال پانزدهم چون قلعه قندهار بتصرف پادشاهی در آمده
 در جایزه جنگ که با قزلباش در میان آمد سعید خان بخطاب
 بهادر ظفر جنگ و ار بامل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی
 هزار سوار و خطاب افتخار خان سرافرازی یافت *

* اعتماد الدوله میرزا فیات بیگ طهرانی *

(۳) پسر خواجه محمد شریف هجری تخلص است - که در میادی

(۲) نسخه [ج] پسر دیگرش (۳) نسخه [ب] پسر خرد محمد

شریف هجری تخلص است *

حال بوزارت تاتار سلطان ولد محمد خان شرف الدین ارغلی نیکو
 که بیگلر بیگی خراسان بود اختصاص داشته - از مشاهده کاردانی
 و رشادتش محمد خان وزارت خود را با جمیع مهم برای رزین او
 تفویض نمود - و پس از فوتش قزاق خان پسرش خواجه را
 صاحب اختیار خود ساخت - چون روزگارش سپری گشت پوتو
 التغات شاه طهماسب صفوی بر احوال او تافاه بوزارت هفت ساله
 یزد امتیاز یافت - چون آنرا بآلین شایسته سرانجام داد بوزارت

اصفهان مامور شده در سده (۹۸۴)^{۱۸۴۴} نهمصد و هشتاد و چهار
 در گذشت * یکی کم زملاان وزرا * تاریخ است - برادرانش خواجه
 میرزا احمد و خواجگی خواجه اند - اولین پدر میرزا امین مواف
 هفت اتلیم است - کلانتری زی با تصدی خالصه داشت -^(۲) طبعش
 موزون بود - شاه از کمال عاطفت می فرمود * * بیت *

میرزا احمد طهرانی ما * ثالث خسرو و خاقانی ما

و دومین نیز صاحب سخن است - پسرش خواجه شاپر که
 در شاعری مسام و مشهور است - و خواجه را در پسر بود - آقا
 محمد طاهر رحلی تخلص - و میرزا غیاث الدین محمد معروف
 بغیاث بیگ - که با صبیحه میرزا علاء الدوله آقا ملا منسوب بود
 بعد فوت پدر غیاث بیگ از ناسازی روزگار با در پسر و یک دختر
 بطریق فرار روانه هند شد - در راه اسباب بغارت رفته احوال

بمیراثه انجامید که همگی در استر سواری بودند - که بنوبست سوار میشدند - چون بقندهار رسید صبیغه دیگر مهرالها نام متولد گشت ملک مسعود ناچار قافله باشی که بحرش آشیانی (دشمنان) بود از حال او مطلع شده بساواک پسنجیده پیش آمد - چون بفتح دور رسید معرفتی نموده به ملازمت پادشاهی کامیاب گردانید - او بکهن خدمت و رفور رشادت بمذنب سه صدی رسیده سال چهارم بدیوانی کابل نامزد شد - و پس ازان بتدریج به منصب وزارت و دیوانی بیوات اختصاص یافت *

و چون سلطنت بجنت مکانی رسید در سر آغاز جلوس میرزا را بخطاب اعتماد الدوله سرافراز ساخته با میرزا جان بیگ وزیر الماک شریک دیوانی سرکار والا گردانیدند - و در سغه (۱۰۱۶) هزار و شازده هجری محمد شریف پسرش از تپاه خردی با جمعی متفق شده خواست سلطان خسرو را از قید برآورد که زود گرد شکافته شد - و راز مخفی برملا افتاد - جنت مکانی او را با دیگران بیاسا رسانید - میرزا در خانه دیانت خان محبوس گشته بجریمه در لک روپیه رهایی یافت - چون دخترش مهرالها زوجه شیرافکن خان بعد کشته شدن او حسب الحکم بحضور رسید از اینجا (که از سابق منظور نظر محبت پادشاهی بود چنانچه در احوال شیرافکن خان ثبت افتاد) خواستکاری بمیان آمد

(۲) در [بعضی نسخه] معرفتی نموده *

او بدعوی خون شوهر ایستادگی نمود - چنگ مکانی بذابر آنکه
 قطب الدین خان کوکلتاش بدست شوهرش کشته شده معاتب
 فرموده بسلیمه بیگم والده سببی خون بخشیده - (روز ۷ چنگ
 بناکامی گذرانید - در جشن نوروز سال ششم سنه (۱۰۲۰) هزار
 و بیست هجری بتازگی نظرفریب گشته کهنه خواهش نوی گرفت
 و دیرین آرزو تازگی پذیرفت - بهزاران سوار و سرور بوزواج در آمد
 اولاً نور محل و ثانیاً نور جهان بیگم خطاب یافت - و بتقریب
 این نسبت خاص اعتمادالدوله بوکالت کل و منصب شش هزار
 سه هزار سوار و علم و نقاره بلند پایه گردید - و سال دهم بعنایت
 مخصوص محض (که در حضور نقاره بنوازد) از سایر امرا امتیاز
 گرفت - و در سال شانزدهم سنه (۱۰۳۱) یک هزار و سی و یک (که
 مرتبه دوم گامشت کشمیر نصب العین عزیمت پادشاهی شد)
 چون حدود سیبیا مهبط رایات گردید پادشاه جویده بسیر قلعه
 کانگره متوجه گشت - (روز دیگر بذابر آنکه احوال اعتمادالدوله تنگی
 شده آثار یاس از چهره احوالش ظاهر گردید نور جهان بیگم
 شروع باضطراب کرد - ناچار عطف عنان بارو نموده بعبادت
 تشریف بخانه اعتمادالدوله ارزانی داشت - وقت سکرات بود
 گاهی از هوش هجرت - و گاهی افات میشد - بیگم بجانب پادشاه
 اشاره نموده بدور گفت - که میشناسید - او در چنین وقت این بیت
 (۲) یا سیبا باشد (۳) نسخه [۱] در چنان وقت

انثوري خواند * * نظم *

* آنکه نابيدای مادر زان اگر حاضر شود *

* در چدين عالم آرايش به بيدد مهتري *

بس از دو سه ساعت بروحمت حق پيوست - بچهل و يك كس
يفرزندان و خويشان او خلعت مائمي عذابت شد *

اعتماد الدوله اگرچه شعر نمي گفت اما تتبع شعر متقدمين
بسيار کرده - در انشا يد طولی داشت - و شکسته را صئين و آنداز
مي نوشت - و خوش محاوره رنگين صحبت شگفته (۲) بود - جهانگير
پادشاه ميگفت که صحبت او به از هزار مفرح ياقوتي سم
و با نويسندگي و معامله فهمي نيك انديش کار روا بود
و خوش سلوک پسندیده معاش و بسيار عايت بين سليم النفس
با دشمن هم عداوت نميکرد - و اصلاً غضب نداشت - بزد و زنجير
و تازانه و دشنام در خانه اش نبود - اگر همه واجب القتل
بوده همين که بدر ملتجي شده يا هفته مجرائی او گشته
رهائی يافته بمطلب خون رسیده - و با اين همه آسايش طلب
نبود - همه روزش در جزري و نوشتن ميگذشت - در ديوانی او
محاسبه اعمال پادشاهي که از مدتها ملتوي بود انفصال يافت *

نور جهان بيگم با حسن صوري خوبيهاي معنوي بسيار داشته
برسائی طبع و درستی سايقه و شعور تند و فکر بجا يگانه روزگار

بود - پادشاه میگفت تا از بخانه من نیامد زینت خانه و معنی
 کدخدائی نفهمیده بودم - اکثر زیور و لباس و اسباب تزئین و تقطیع^(۲)
 که معمول هند است اختراعی و ابداعی او است - مثل دو دامن^(۳)
 جهت پیشواز و پنجتولیه جهت ارتهنی و بادله و کفاری و عطر
 و گلاب که بعطر جهانگیری موسوم است و فرش چاندنی همه
 وضع او است - و بمرتبه پادشاه را شیفته و مطیع خود ساخته بود^(۴)
 که جز نامه از پادشاهی بجهانگیر نماند - مکرر میگفت که من
 سلطنت را بذور جهان پیشکش کردم - جز یک سیر شراب و نیم
 سیر گوشت دیگر هیچ چیز نمیخواهم - و فی الواقع بغیر از خطبه
 آنچه لوازم فرمان رائی بود بیگم بعمل می آورد - حتی در چهار که
 شسته صجرائی امرا میگرفت - و سکه بنام او زدند * * نظم *
 * بحکم شاه جهانگیر یافتند زیور *
 * بنام نور جهان پادشاه بیگم زر *

و طغرای مناشیر باین عبارت رقم می یافت - حکم علیه عالییه
 مهد علیا نور جهان بیگم پادشاه - و بقدر سی هزاری منصب
 محالات تنخواه شد - گویند تیول این سلسله آنچه حساب کردند
 نصف ممالک محروسه پادشاهی بود - جمیع خویشان و منسوبان
 این دردمان حتی غلامان و خواجه سرایان منصب خانی و توخانی

(۲) نسخه [ج] لباس تزئین (۳) در [بعضی نسخه] دو دامن (۴) نسخه

یافتند - هیره کزیز دانی دل آرام مرضعه بیگم بجای حاجی کوکه
صدر انات شد * * بیت *

* کنند خویش و تبار از تو ناز و میزید *

* بحسن یک تن اگر صد قبيله ناز کند *

و بیگم در انعام و بخشش نیز افراط داشت - گویند روزی که
بحمام میرفت سه هزار روپیه خرج مقرری بود - و در محل
پادشاهی از دوازده ساله تا چهل ساله کزیز بسیار جمع شده بود
با حدی و چپله عقد کرده داد - اما هر چند نسوان صاحب ملکات
رضیه باشند در اصل سرشت بنقصان عقل مغطور اند - با این
همه خوبیها آخر خمیرمایه شورش و آشوب هندوستان گشت
چه دختره که از شیرافکن خان داشت بشاهزاده شهریار پور
خرید چمت مکانی داده در فکر ارتفاع دولت او افتاد - و مزاج
جهانگیری را از چنین خلف رشید وارث مملکت (که بخطاب شاه
بلند اقبال شاه جهان ملقب بود) منحرف نموده کار بجائے (سانید
که بهوج کشی و قتال و جدال انجامید - و عالمی بچار موجه فدا
کرد رفت - چون تقدیر برآن رفته بود (که سریر خلافت بجلوس
صاحب قرآن ثانی (زینت یابد) هیچ فایده بر سهیهای بیکاملش
مترتب نگشت - پس از جلوس اعلی حضرت بسالیانۀ دو لک روپیه
موظف ساختند - گویند بعد از چمت مکانی جز لباس سفید نپوشید
و در مجالس شادی با اختیار خود نقشست - سال نوزدهم سنه

(۱۰۵۵) هزار و پنجاه و پنج در سن هفتاد و در سالگی در لاهور
و دیعت حیات سپرد - و در مقبره (که در حوالی موضع جنت مکانی
خود بنا نموده بود) مدفون گردید - بیگم طبع موزون نیز داشته
مخفی تخلص میکرد - ازوست * * نظم *

* دل بصورت اندم ناشده سیرت معلوم *

* بنده عشقم و هفتاد و در ملت معلوم *

* زاهدان هول قیامت مکن در دل ما *

* هول هجران گذراندم قیامت معلوم *

* اعتبار خان خواجه سرا *

از معتمدان جنت مکانی بود - و از مغل سن پادشاه
پیرستاری اختصاص داشت - چون خسرو بعد فرار گرفتار گردیده
بمحضر آمد و هنگام نهضت پادشاهی از لاهور بکابل شریف خان
امیر الامرا (که خسرو سپرد او بود) بنابر بیماری در لاهور ماند خسرو
حواله مومی الیه شد - نامبرده ابتدا بمنصب در خور سرفروزی
یافته سال دوم حویلی گوالیار به تذخوه او مقرر گشت - و سال
پنجم به منصب چهار هزار سوار کامیابی اندرخت - و سال
هشتم از اصل و اضافه بیایه پنجهزاری در هزار سوار لوائی شادکامی
برافراشت - و سال دهم باضافه هزار سوار بر فراز بلذرتی برآمد
و سال هفدهم به منصب پنج هزار سوار فایز شد
چون بسیار پیر گشته بود بتفویض صوبه دارئی مستقر الخلافه

و حراست قلعه و خزائن آنجا سرافندگار بآسمان رسانیده - و سال
هیزدهم (که پادشاهزاده شاه جهان از ماندور کوچیده عزیمت
ملازمت پدر نمود - و فیما بین بآتش افروزی جمعی شعله فتله زبانه
بر کشید) پادشاهزاده بفتح دور رسیده توقف داشت - و پس از
رسیدن افواج پادشاهی طرح داده بیک سو مایل گردید - پس از آنکه
موکب خسروی بنواحی اکبرآباد رسید از چون در حراست آنجا
شرائط نیکو بندگی بتقدیم رسانیده بود از اصل و اضافه بمنصب
شش هزاری پنچ هزار سوار و عطای خلعت و شمشیر مرصع و اسب
و قیل درجه اعتلا پیمود - و وقت موعود پا بخدمت سرا کشید *

* ابراهیم خان فتح جنگ *

خلف اعتماد الدوله میرزا غیاث است - ابتدا از پیشگاه
جنت مکانی ببخششگری و واقعه نویسی احمدآباد گجرات مامور شد
در آن هنگام شیخ فرید مرتضی خان موبه دار آنجا چهار بخشی را (که
میخواستند بضابطه کار کنند) دخل نداده بود - میرزا ابراهیم از
کارشناسی و زمانه سازی اصلاً نام تعاقب نگرفته هر (وز بهجری
میرفت - پس از یک ماه شیخ گفت که چرا بکار مرجوعه قیام
نمی نمائی - میرزا گفت مرا با کار غرض نیست - همین لطف نواب
میخواهم - شیخ بوکیل حضور برنوشت که هرچه او با اعتماد الدوله
نوشته باشد بے کم و کاست برنگارد - چون میرزا غیر از خوبیهای
شیخ هیچ بقلام نمی آرد وکیل به بیان واقع مطلع ساخت

مرتضی خان بآرامیده وضعی و سنجیده روزگاری میرزا استخوان
 نموده مهمات منصبداران بار را گذاشته حویلی و قیل و نقد از خود
 رعایت کرد - و پس از دو سه روز بمهمانی در خانه میرزا رفته
 جمیع اسباب ترک از فرش و ظروف طلا و نقره و دیگر لوازم
 (که از سرکار خود فرستاده بود) هبه نمود - و در آخر مجلس
 دستکی بزام منصبداران گجرات نوشت - که ضیافت بخشی نمایند
 پنججاه هزار روپیه در تحت اسم خود و پنججاه هزار روپیه بزام
 دیگر اهل مناصب و لک (روپیه) بزمینداران تفریق فرموده
 بمتصدیان خود گفت - که بالفعل از خزانه من این مبلغ بمیرزا
 برسانید - و شما بمردر تحصیل کوه داخل خزانه کنید - و مکرر
 بحضور نوشته در عرض یک سال بمنصب هزاری برآوردن - چون
 سلسله اعتمادالدوله پیش آمد کرد میرزا بحضور رسیده در سال
 نهم به منصب هزار و پانصدی سه صد سوار و خطاب خانی
 سرفراز گشته بخدمت بخشیدگویی حضور اختصاص یافت - و
 بتدریج به منصب والای پنج هزاری و خطاب ابوالهیم خان
 فتح جنگ لوی تفوق برافراشته بصاحب صوبگی بنگاله و اوقیسه
 دستوری یافت *

چون در سال نوزدهم که شاهزاده شاه جهان از راه تانگانه عازم
 بنگاله شد احمد بیگ خان برادر زاده او (که بذیابست اوقیسه

هی برداخت (بر سر زندان کوره^(۲) رفته از سفوح این امر
 غریب به پدای (که حاکم نشین آن صوبه است)^(۳) رسیده بانه
 و بار خود برداشته بکمتک (که دوازده کوزه است) شتافت - و چون
 استعداد مقاومت در خود ندید راه بنگاه پیش گرفت - شاهزاده
 باوقیسه در آمده بابراهیم خان مصدوب جان نثار خان و اعتماد
 خان خواجه ادراک پیغام فرستاد - که چون از نیرنگی تقدیر گذر
 موکب منصوره بدین دیار افتاده اگرچه وسعت این ملک در نظر
 همت جولانگاه نگاه بیش نیست اما چون این سرزمین سر راه
 واقع شده سرسری نمی توان گذشت و گذاشت - اگر از اراده رفتن
 حضور داشته باشد تعرض بدو و تصرف بمال و ناموس او نیست
 و اگر توقف را اصرار داند بهر جا که درین ملک اقامت گزیند بدر
 مسام است - ابراهیم خان (که از صیت نهضت ریاست شاهی از
 دهاکه باکیونگر آمده بود) در جواب معروض داشت - که فرموده
 حضرت ترجمان احکام الهی است - و جان و مال بندها بهحضرت
 تعلق دارد - اما آئین نمک شناسی و حقوق تربیت پادشاهی
 سد راه من شده - نه بملازمت میتوانم رسید - و نه قرار فرار بخود
 داده روی خجالت بادشال و اقراں توانم نمود - و چون پادشاه
 این دیار به پیر غلام سپرده اند برای زندگی مستعار مجهول الکمیتم

(۲) در [بعضی نسخه] کرونیه - و در [بعضی] کردهه (۳) نسخه [۱]

این صوبه است .

که معلوم است چه مانده - نمی توان در کار دای نعمت تهران
 ورزید - زلفار سرخود را پانصد از سم ستوزان موکب اقبال ساخته
 میخواستیم بعد از قتل من این ملک به بندهای درگاه ازانی باد
 چون مردم از متفرق بودند و حصار اکبرنگر وسعتی عظیم داشت
 ابراهیم خان بمقبره پسر خود [که یک کورهی تلعه بر کفار دریای
 کتک (که سابق پایان آن جریان داشته - و از مدتی بفصل مذکور
 افتاده) در کمال استحکام و رزانت اساس گذاشته] تحصن جست
 تا از جانب دریا کمک نواژه و آذوقه نیز تواند رسید *

شاهزاده از قول و فعلش (که حرف قتل بر زبان رانده
 و بیای خویش بمقبره در آمده) شگون فتح فرا گرفته دران بلده
 یزقو نزل افکنده بهادران را به محاصره آن معوطه برگماشت
 پس از آنکه از درون و بیرون نیران قتل التهاب گرفت عبدالله خان
 فیروز جنگ و دریا خان درهه - بخاطر آنکه آنطرف آب زه و زان
 اکثر همراهان ابراهیم خان بود (از دریا گذشتند - ابراهیم خان
 سراسیمه گشته با احمد بیگ خان (که در همان ایام بار پیوسته بود)
 از حصار برآمده عرصه کارزار آراست - جنگی عظیم بمیان آمد
 احمد بیگ خان مردانه استاده زخمها برداشت - ابراهیم خان
 از مشاهده این حال قاب نیاموده جلو انداخت - درین ناخشن
 سرشته انتظام از هم گسیخت - بیشتره همراهان دست بکار
 نا برده راه گریز سپردند - ابراهیم خان با معدود پای همت

(۲)
 افشرد - هر چند مردم خواستند که ازان مهلكه بر آرند راضي نشد
 و گفت كه وقت من مقتضى اين كار نيست - چه به ازين كه جان
 در كار آقا سپري شود - هنوز سخني تمام نشده بود كه از جواب
 هجوم آورده بزخمهای جان ستان كارش تمام ساختند - چون عيال
 و اموال ابراهيم خان در قماكه بود احمد بيگ خان خود را
 درانجا رسانيد - شاه زاده نيز از راه دريا بدان سو راهي گشت
 ناگزير مشارالیه ملازمت دريافت - و قريب چهل لك رديده نقد
 سواي ديگر اجناس از اقمشه و فيل و غيره بقيده ضبط شاهزاده
 درآمد - احمد بيگ خان ازان هنگام مورد عذابت شاهي بود - در
 سال اول جلوس منصب عمده يافته حاكم تازه و سيوستان گرديد
 و پس ازان بايالت ملتان امتياز ازدوخت - و باز بحضور رسیده
 برگذه جايس و اميتهي پورب بجاگير از قرار گرفت - همانجا
 باجل طبعي در گذشت - ابراهيم خان اولاد نداشت - اهليه او
 حاجي حور پور خانم (كه خاله نور جهان بيگم ميشد) زندگي
 دراز يافته تا واسط عهد عالمگيري در دار الخلافه شاه جهان آباد
 كول جالبي بطريق التمعا داشت - بجمعيه و وفاء گذرانیده
 در گذشت *

(۲) نسخه [۱] راضي نشد كه وقت من (۳) نسخه [ب] اميتوي پوري

* اسد خان معموری *

پسر عبد الوهاب خان غذائی^(۲) تخلص برادر خرد مظفر
 خان معموری است - که در سخن طرازی و عبارت سنجی سلیقه
 درست داشت - و صاحب دیوان است - در عهد جهانگیری
 ابتدا بخشی قندهار شد - پس از آن که سلطان داور بخش پسر^(۳)
 خسرو بازالیهی خان اعظم کوکه صاحب صوبه گجرات گردید او را
 ببخشیکری آن ولایت برنواختند - همانجا ودیعت حیات سپرد
 اسد خان سپاهی دوست بود - چون همراه عم خود مظفر خان
 به قندهار شتافت جوانان خوب از غنیمه نوکر کرده همراه گرفت
 و نامی بهمت و جوانمردی برآورد - و در پیشگاه سلطنت نیز^(۴)
 پایه اعتبار خویش برتر افراخت - و چون سلطان پرور بازالیهی
 مهابت خان بتعاقب شاهزاده ولیعهد رخصت یافت او هم در
 سالک کمکیان منتظم گشت - مهابت خان بعد از رسیدن
 برهان پور او را بحفاظت ایلیج پور تعین کرد - چون سایر امرا
 و منصبداران دکن بکمک ملا محمد عادل شاهی معین شدند او نیز
 همراهی برگزید - ناگاه در جنگ بهاتوری (که مابین ملا محمد
 و ملک عنبر اتفاق افتاد) چشم زخمی عظیم بعادل شاه رسید
 و بوی امرا پادشاهی دستگیر شدند - و خان مزبور گرم و گیرا

(۲) نسخه [ج] غذائی تخلص (۳) نسخه [اب] شده پس از آن (۴) در
 بعضی نسخه [سرمایه اعتبار خویش]

از آن معرکه برآمده خود را به برهان پور رسانید - و چون شاه جهان از بنگاله معارفت نموده بمحاصره آن بلده پرداخت خان مذکور با اتفاق راجا تھسن جسته در نگاهداشت شهر مساعی جمیاه بتقدیم رسانید - و کارهای دست بسته نمود - شاهزاده ناچار بے نیل مقصود برخاست - و از پیشگاه خلافت و جهانبا نی ببخششی گری دکن سر بلند گردید *

گویند خانجهان لودی (که بعد فوت سلطان پرویز باایالت دکن مستقل گشت) بفاضل خان آقا افضل که دیوان دکن بود از روی تعظیم بر میخواست - و برای او قیام نمی نمود - بسیار اظهار صلاحیت کرده - و گفته که برای مغل بر می خیزد - و برای من سید بر نمی خیزد - در سبادی جلوس اعلی حضرت از خدمت معزول گشته بحضور شتافت - و چهارده زنجیر فیل پیشکش گذرانید و چون در ایام محاصره برهان پور مردم از در مواجهه مردم شاهی زبان بدشنام و قحش کشوده بودند سخت متوهم و خوفناک بودند - از آنجا که صاحبقران ثانی دریای کرم و معدن عفو بود بالطاف پادشاهانه خوشدل و خرسند ساخت - و در سال دوم بخدمت فوجداری لکھی جنگل باضافه پانصدی ذات^(۲) بمنصب دو هزار و پانصدی در هزار و پانصد سوار معزز و مفخر گردانید

(۲) نسخه [ج] بمنصب دو هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار *

و در سال چهارم سده (۱۰۴۱) هزار و چهل و یکم هجری در لاهور
بصاط هستی در نوردید *

• اوداجی رام *

از بهمن دکن است - بهوشیاری و فطانت صاحب نام و نشان
گشته زمینداری مهور تا مکر بدست آوردن - و به نیروی بخت
بیدار و رشادت و کار طلبی نزد ملک عذیر اعتباری بهم رسانیده
صاحب حشم و جاه گردید - و در عهد جنم مگانی در سلک
ملازمان پادشاهی انصلاک یافته بمنصب چهار هزاره ذات و سوار
پایه برتر افراخته در کمیان دکن امتیاز یافت - چون خالی
از زور و مکر نبود نزد همه صوبه داران دکن نقش از بوقار و بزرگی
نشسته - هرگاه عساکر منصوره ببالاگهات دکن بر می آمدند بذابر
شناسائی آن سرزمین صوابدید کارها برای او مفوض میشد - و او
از نیک طینتی در کارسازی خلق کوشیده وسیله کامیابی عالم
میکشت - سال هفدهم جهانگیری پادشاه زاد و ولعهد شاه جهان
عزیمت بنگاله و جهه همت ساخته از برهانپور بمهور رسید - امرای
دکنیه را که چشم داشت رفاقت از آنها نبود رخصت فرموده
احمال و اثقال زیاده را با فیلان حواله اوداجی رام نموده در قلعه
مهور گذاشت - و چون مشارالیه در تقدیم خدمات پادشاهی هم
مساعی جمیده بکار می برد مهابت خان زیاده تر از همه عزت
و اعتبارش افزود *

چون سال نوزدهم آمرای پادشاهی را بکمک عادل شاهیه
 با ملک عنبر در موضع بهاتلوری پنج کوزه‌ای احمد نگر اتفاق جنگ
 افتاد و از کشته شدن ملا محمدلاری سردار لشکر بیجاپور سر رشته
 انتظام آنها گسیخت جادو رای و ارداجی رام دست بکار برده
 راه هزیمت سپردند - و بشومی اینها شکست عظیم بر فوج پادشاهی
 افتاد - لشکر خان ابوالحسن و میرزا خان منوچهر ^(۲) و عقیدت
 خان بخشی دکن با رشیدا پسرش و چهل و دو مصلحدار اسیر
 سر پنجه تقدیر گشته گرفتار قید ملک عنبر آمدند - بدنامی
 این چشم زخم با آنکه جادو رای کانتیه عمده تر بود عاید
 حال ارداجی رام گشته بسوء تدبیر و گریز پائی زبان زد مردم
 گردید - و متاع اغتبارش کسان یافته گرمی بازارش بآن رونق نهادند
 و چون سال سیوم ساحت برهانپور از پرتو قدوم اعلیٰ حضرت
 ضیا پذیرفت و افواج گیتی کشا باستیصال خان جهان لودی تعیین
 یافت ارداجی رام را بعطای چهل هزار روپیه و اضافه هزاری
 هزار سوار بمنصب پنج هزاری پنج هزار سوار برنواخته آب رفته
 بجوی آمالش باز آمد - و در سال ششم سنه (۱۰۴۲) هزار
 و چهل و در هجری بهمراهی خانخانان مهابت خان در ایام
 محاصره قاعه دولت آباد دیرین مرفعی که داشت اشتداد نموده
 رخت هستی بر بست *

ارداجي رام با آنکه بحیال کاری و نزدیک شهرت گرفته بود لیکن
 نامه بهمت و سخاوت برآورده - در فیض (سانی) خلأ تقصیر
 نمیکرد - و ازین رو سرآمد امرای دکنیه بود - با وجود ضعف بنیه
 در پیرانه سالی بعشق و شاهد بازی حریص بود - زنی داشت
 مشهور برای باگهني - که پس از امور زمینداری را بآئین شایسته
 سرانجام میداد - چون مردم کار آمدنی نوکر داشت بعد فوتش
 سیه سالار باقتضای وقت (که مردم او متفوق نگردند) جگ جیون
 پسرش را با وجود صغر سن سه هزاری ذات دو هزار سوار منصب
 تجویز نموده مخاطب بارداجي رام ساخت - و او چون بسن رسید
 و تمیز رسید از نظم و نثر فارسی و حسن خط بهره تمام برگرفت
 و اوضاع اهل دکن را ترک داده بزرگ امرای هند معاش
 بر ساخت - و بعزت و وقار بسر برده ماهر در جاگیر داشت
 پس از هر که بجانشینی آن سلسله نشسته خود را ارداجي رام
 می نامید - از غرائب اتفاق همه آنها لاولد بودند - کار بمتنبی^(۴)
 افتاد - بلکه جگ جیون را نیز متنبی می شمارند - و چون بعد او
 نویت بونکت زار رسید آن حالت و منصب و آن دولت
 و جمعیت مانند - برسوم دیسمکھی اوقات میگذرانید - پس از
 در متنبایش داده و از د شکر (از قایل منصب یافته محاللات
 زمیندار) سرکار ماهر و باسم بینهما تقسیم یافت - و رفته رفته

از پیرشدن آنها و تسلط حکام دخل دیسمی هم منقطع گشته
اگر احیاناً در مکالمه گذاشته دخیل باشد باز گشت بآنها ندارد
درین ایام نخستین از منصب و جاگیر افتاده در گذشت - و در همین
فی الحماه در برگذنه باسم دخل دارد - و رسم میگیرد *

• افضل خان ملای ملا خکوالله همرازی •

در دارالعلم شیراز پس از دانش اندوزی مدتی بدرس
و افتاده علوم رسمی اشتغال داشت - چون از راه دریا به بندر
سورت رسیده وارد خطه برهان پور شد خانخاندان (که مقتضایس
دایا بود) صید احسان خود نموده نگاهداشت - و بمصاحبیت برگزیده
بعد از آن بشاهزاده شاهجهان پیوسته میر عدل لشکر ایشان شد
و در مهم رانا منشی و مصاحب همراز بود - چون بصوابدید او
مصاحبیت با رانا قرار یافت بیش از پیش اعتبارش افزوده
بدیوانی سرکار پادشاه زاده امتیاز گرفت - و پس از انجام یافتن
آن یساق بالتماس شاهي از پیشگاه فرمان برآئی بخطاب افضل خان
ناموزی اندوخت - و در مهم دکن از جانب شاهزاده با راجه
بکرماجیت بمراقبت وکلای عادل شاهیه به بیجاپور شتافته او را
بشاهراه عقیدت و فرمان برداری رهنمون گشته بنگاه زنجیر فیل
کوه شکوه و نفائس جنس و نقد و مرمع آلات برسم پیشکش آورده
از نظر گذرانید - و در سال هفدهم (که برگذنه دهوپور شاهزاده

(۲) در [چند نسخه] تسلط احکام دخل (۳) فسخه [ج] عادل شاه •

بجاگیر خود در خواسته دریا خان را بهاسپانی آن تعیین نمود - و پیش
 ازین استدعا آن برگنه بهسلطان شهریار تهنخواه گشته از طرف او
 شریف الملک دخیل کار گردید - و فیما بین بهرخاش انجامیده
 اتفاقا تهنکه بهچشم شریف الملک (رسیده کور ساخت) زمانه را
 خمیرمایه فتنه بدست افتاد - مزاج نور جهان بیگم (که جانب
 شهریار را داشت) باشوب گرائید - جنت مکانی هم (که زمام اختیار خود
 بقبضه افتاد) بیگم سپرده بود (باغرای او از پسر و یعهد دل دگرگون
 فرمود - و شاهزاده (که بهجهت مهم فتنه از دکن طلب حضور
 شده بود) موقوف گشته آن یورش بر شهریار باثالیقی میرزا رستم
 صفوی قرار گرفت - و شاهزاده حکم شد که عوض جاگیر قدیم از صوبه
 دکن و گجرات و مالوه بتصرف آورده هر جا ازین مکان خواسته باشد
 محل اقامت نماید - و امرای کمکی برای یساق فتنه دار روانه کند
 غرض آنکه اگر شاهزاده بتغیر جاگیر و جدائی مردم تن در دهد
 بمرور فتور دیگر بجمعیت و سامان او راه خواهد یافت - و اگر
 بشورش در آید و طریق سوء ادب پیش گیرد ناگزیر تادیب او را
 وجهه همت سازند - تا روزگار فتنه پرداز پیشتر چه نیرنگیها
 بر روی کار آرد *

شاهزاده - افضل خان را بحضور روانه نمود - که بهراهمین عقلی
 خاطر نشین جنت مکانی نماید که این کدنگش محض خطاست

سهل انگاری چنین مهم سترگ غیر از بداندیشی دولت ثمره
ندارد - امور کلی بر رای زنان مفوض نداشته خود بنظر دوربین
بسنجند - و عاशा که در ارادت این معتقد قنورے واقع شده باشد
اگر بگفته بیگم جاگیر من تغیر می فرمایند باین وضع میان دشمنان
چگونه بسر برد - التماس آنست که جاگیر مالوه و گجرات نیز
تغیر شود - و بادر سورت که دروازه مکه است عذایت فرمایند
که رفته مزدوجی شوم - و همگی غرض شاهزاده آنکه شاید غبار
شورش که مرتفع گشته بآبیاری مدارا و ملائمت قرر نشیند - و پرد
آزم و ادب از میان برداشته نشود - اما بدخواهان واقعه طلب
نوعی اسباب فساد را آماده نساخته بودند که باصلاح کوشی افضل
خان نتیجه مرتب گرد - اگرچه جنت مکانی متأثر شده به بیگم
فهماندند بیگم زیاده بر سابق بعناد و عداوت افزوده بے نیل
مقصود رخصت معارفت داد - چون شاهزاده را بیقین پیوست
(که هر چند مدارا بکار رود محمول بر زیونی داشته بر تحکم
خواهد افزود) ناچار پیش از اجتماع افواج پادشاهی باید شفافیت
یکتمل که این حجاب از میان برگرفته آید - چون این قصه درین
اذراق هر جا بقدر اقتضای مقام تحریر یافته بتکوار نپرداخته
بمطلب می گراید - که پس از آنکه شاهزاده از مقابل پدر عطف
عنان نموده بماند و از اینجا بدرهان پور طرح اقامت انداخت

افضل خان بذاير برخه مصالح مهمات برهان بيجاپور دستوري يافت
 و چون شاهزاده از وصول عساکر حضور آوشت برهان پور صلاح ندیده
 براه قلنگانه عازم بنگاله گرديد اکثر ملازمان راه بيوفائي سپردند
 ميرزا محمد پسر افضل خان نيز با اهل و عيال فرار نموده
 جدائي گزید - شاهزاده سيد جعفر بارهه را که بشجاعت خان
 مخاطب گشته با خان قلي اوزبک برادر کلان قليج خان شاهجهاني
 بدنبال فرستاد که تا مقدر بمواسا برگردانند - و الا سوش بيارند
 او پای حميت افشوده بکمانداري ايستاد - هرچند بسخن سرائي
 و چرب زباني دلدهي نمودند موثر نشد - خان قلي را از پا درآورد
 و سيدجعفر را زخمي ساخت - و خود هم مردانه جان در باخت و چون
 شاهزاده همواره در صدد تدارک مافات بوده استرضای خاطر پدر
 بزرگوار را جویا بود بعد از مراجعت بنگاله افضل خان را با پيشکش
 شايسته در سنه (۱۰۳۵) هزار و سي و پنج سال بيستم جهانگيري
 روانه حضور ساخت - جنت مکاني از نامهرباني افضل خان را هم
 در حضور نگاهداشته بخدمت خانساماني مباحث بخشيد - و سال
 بيست و دوم (که انتهای الويه پادشاهي بسير کشمير اتفاق افتاد)
 افضل خان بذاير معمولت راه با کارخانجات زايد در لاهور ماند
 و هنگام مراجعت سانه ناگزير زوداد - شهریار در لاهور خود را
 بصلطنت موسم ساخته افضل خان را وکیل و مدار عايمه جمیع مهمات
 گردانید - و چون او در باطن دولتخواهی شاهجهان مضمون داشت

روزه (که شهریار افواج مرتب ساخته بسرداری سلطان بایستخر بمقابله آصف خان تعیین کرد - و خود هم سوار گشته از عقب (اعی شد) بر گذارد که رفتن خود شایان دولت و مذاصب حال نیست - توقف تا رسیدن خبر لشکر ضرور است - بمبالغه نگاهداشتن قبا مردم بے سر و پا (که زرهایی مفت گرفته فراهم شده بودند) بدو سردار بے آنکه هنگام ستیز و آریز گرم شود پویشان گشتند ناچار شهریار بقلم ارک خزید - و چون در سنه (۱۰۳۷) هزار و سی و هفت فردوس آشیانی سریر آرای هندوستان گردید بیست و ششم جمادی الآخر سر آغاز جلوس بوسیله فضائل صوری و معنوی و ذریعه اخلاص خالص و عقیده راسخ و قدم خدمت و رفور مزاجدانی و کار شناسی (که بمزید اعتبار و مزیت اعتماد امتیاز داشت) از دارالسلطنت لاهور رسیده دولت ملازمت اندوخت و باضافه پانصدی پانصد سوار بمذصب چهار هزاری ذات و دو هزار سوار سر بلند گشته بخدمت میر سامانی بدستور سابق منصوب گردید - و در سال دوم از تغیر اراک خان سارجی بخدمت والا مرتبت دیوانی کل و اضافه هزاری هزار سوار پایه بلند تر ^{۱۰۳۸} افراخت * مصرع * شد فلاتون وزیر اسکندر * تاریخ است و در سال ششم برای تحصیل مجدد و شرف التماس ^{۱۰۳۸} قدم پادشاهی بمذزل خود (که مسمی و مورخ بمذزل افضل است) نمود

و از محل رکوب خلافت پناهی تا منزل خود (که بیست و پنج
 جویب مسافت داشت) اقسام افمشه یا انداز گسترد - و در سال
 یازدهم بمنصب هفت هزاره سر افتخار بکیوان رسانید - و در سال
 دوازدهم که سنش بهفتاد رسیده بود عارضه جسمانی طاری گشته
 آثار ارتحال بر روچنات احوالش لایح گردید - اعلیٰ حضرت بعبادت
 بسر وقت از تشریف فرموده بذل تفقذات نمودند - دوازدهم رمضان
 سنه (۱۰۴۸) هزار و چهل و هشت هجری در لاهور ازین سرای
 بر ملال در گذشت - تاریخ فوتش یافته اند *
 ۱۰۴۸

* ع *

* ز خوبی برد گوی نیک نامی *

فاضل مذهب الاخلاق بود - اعلیٰ حضرت مکرر می فرمود که در بیست
 و هشت ساله ملازم پیشگی در حق هیچ کس از افضل خان
 سخن بد نشنیده ام - در فصاحت حسان وقت بود - و در هیئت
 و هندسه و حساب نیز مهارت داشت - آنچه گویند (با این همه
 علم و دانش اصلا بکاغذ نمی رسید - و سیاق دان نبود) یکتامل که
 بظاہر عالی جاهی و بے پیرائی باشد - بله تمام اختیار بر دیانت رای
 ناگر گجراتی (که پیش کارش بود) گذاشته - همه جواب و سوال
 او می کرد - چنانچه یک از ظرفا بعد فوتش در مرثیه گفته که چون
 فرشتها در قبر سوال نمودند خان گفت که از دیانت رای بپرسید که
 جواب شما خواهد داد - مقبره او آنروی آب چون واقع اکبر آباد است

فرزند از نامند . برادرزاده خود مقامت الله خان مخاطب
بعاقل خان را به پسوي برداشته بود *

* اخلاص خان حمين بيگ *

از والا شاهيان فردوس آشياني ست - پس از آنكه اطي حضرت
بر تخت پادشاهي نشست سال اول او به منصب دو هزار
هشت صد سوار و ائعام شش هزار روپيه نقد لواي كامراني برافراشته
بديواني صوبه بوهان پور مامور گرديد - و سال سيوم باضافه دو صد
سوار كام دل برگرفت - و سال چهارم بفوجداري اجمير سرمايه
سرباندي اندوخت - و سال سيزدهم مطابق سنه (۱۰۴۹) هزار
و چهل و نه هجري سفر آخرت اختيار كرد - نعيم بيگ پور او
بمنصب پانصدي دو صد و بيست سوار مرقعي گشته سال پانزدهم
او بعدم خانه نهاد *

(۲) * آصف خان مشهور باصف جاهي *

ميرزا ابوالحسن نام پسر اعتماد الدوله و برادر كلان نور جهان
بيگم است - پس ازان كه بيگم بشرف ازدواج جنت مكاني اختصاص
گرفت ميرزا بخطاب اعتقاد خاني و خانماماني امتياز يافت
و در سال هفتم جهانگيري سنه (۱۰۴۰) هزار و بيست هجري
صبيه او از جملة بانو بيگم را (كه به ممتاز محل موسوم است

و دخترزاده میرزا غیاث الدین آصف خان میشد) در عقد نزدیک
شاهزاده سلطان خرم مخاطب شاهجهان در آوردند - و سال نهم
بخطاب آصف خانی و اضافهای پی در پی بمنصب شش هزار
شش هزار سوار سر افتخار برافراخت - و در آن آیام که میان
جنت مکانی و شاهزاده شاه جهان غبار کلفت و ملال برخاست
بد اندیشان رافعه طلب آصف خان را بجانب داری شاهزاده متهم
داشته مزاج بیگم را از چنین برادرے که رکن (کین خلافت بود
منحرف ساختند *
* بیت *

* چون غرض آمد هنر پوشیده شد *

* مدح حجاب از دل بسوی دیده شد *

و او را محل مطلب پنداشته بتقریب آوردن خزائن آگره از حضور
بر آوردند - اما آصف خان بذایر وصول شاهزاده بفتح پور بر آوردن
خزانه از قلعه مبارک آگره صلاح وقت ندانسته بعضور برگشت
و هنوز بحوالی متعرا نه پیوسته بود که ارباب کنگاش بزم شاهی
بمبالغه عرض کردند که درین هنگام مثل آصف خان سردارے را
از دست نباید داد - چه فوت چنین تابو خلاف آئین حزم و
هوشیاری ست - شاهزاده که (همگی همت والای او بتحصیل
رضا جوئی پدر بزرگوار مصروف بود) عدا مسامحه بکار برد - و پس
از آنکه شاهزاده از مقابل پدر والا قدر عذاب تاب گشته بمالوه
(۲) نسخه [ا ب] که شاهزاده را که همگی *

شتافت سال هیزدهم آصف خان بصاحب صوبگی بنگاله رخصت
 یافت . اما دران ایام که روانه شدن شاهزاده به بنگاله بتحقیق پیوست
 بتقریب نگرانی خاطر بیگم از جدائی برادرزاده از راه برگردانیدند
 چون در سال بیست و یکم سنه (۱۰۳۵) هزار و سی و پنج برکناره
 آب بهت از مساعله و مسامحه او مهابت خان استیلا یافته
 جنت مکانی را بدست آورد آصف خان (که سلسله جنیان این همه
 فساد بود) پس ازین حرکت بے حرکت دید که سعی بجائے نمیرسد
 و رهائی از چنین دشمن قوی غیر متصور است - ناگزیر بقلعه
 ائلب که در قیوایش بود شتافته متحصن گشت - مهابت خان
 بسرکردگی میرزا بهروز پسر خود جمعی را فرستاد که گرم و گیرا رفته
 محاصره نمودند - و بعد ازان خود شتافته بعهد و پیمان بر آورده
 با ابوطالب پسر و خلیل الله خویش او نزد خود نگاه میداشت
 و پس ازآنکه از حضور اداره گشت در گذاشتن آصف خان
 قهوان می نمود - بعد از مبالغه از جانب پادشاهی خاطر خود
 بعهد و سوگند را پرداخته روانه درگاه ساخت - درین هنگام
 آصف خان بصاحب صوبگی پنجاب اختصاص یافته مذهب والای
 وکالت نیز همیشه مراحم گردید - و بعد آن بمذهب هفت هزار
 هفت هزار سوار لوی ناموری افراشت - و در سنه (۱۰۳۷) هزار
 و سی و هفت هجری سال بیست و دوم جنت مکانی هنگام معارفت

از کشمیر چون از منزل راجور کوچ نمود در اژدای راه پیانگ معداد
خواست - همین که بلب نهاد گوارا نیفتاد - و تا رسیدن منزل
حال بدین منزل بود - روز دوم بیست و هفتم صفر سفر آخرت
گزید - غریب شورش در اردو افتاد - آصف خان داور بخش پسر
خسرو را از قید برآورده بمسلطنت موهوم برداشت - او باور نمیکرد
بایمان غلاظت ساي بخش خاطر او شده روانه منزل پیش گشت
بیگم (که خواهان سلطنت شهریار بود) میخواست آصف خان را
با اعظم خان میربخشی (که هر دو رکن رکن سلطنت و مصل
مدعی او بودند) مقید نماید - هر چند کسان بطلب برادر
فرستاد آصف خان عذر خواسته نزد او نرفت - بیگم نیز با نعل
جنت مکانی از عقب راهی شد - آصف خان بخارسی نام هندو مشرف
فیل خانه را (که در تیزروی و هیک تگی شهرت داشت) از منزل
چنگیز هتی بخدمت شاهجهان کمیل نمود - و چون وقت مقتضی
تقدیر نبود این خبر را بتقدیر او حواله کرده انگشتری مهر خون
بار سپرد - تا سحله باشد براعتقاد - و آن شب در نوشهره بهر برده
روز دیگر از کوه برآمده در بهنهر نزل نمودند - و بتجهیز
و تکفین پرداخته نعل را پیشتر فرستادند - تا در باغی (که بیگم
آنطرف آب لاهور اساس نهاده بود) بخاک سپارند - چون مجزوم
و متیقن و ضیع و شریف بود (که این همه توطیه استقامت دولت
شاهجهان است - و داور بخش گوسفند قربانی پیش نیست) همه

امرا و سایر بزرگان فرمان پذیر آصف خان بودند - و او (که از بیگم مطمئن خاطر نبود) سر رشته احتیاط از دست نداده مردم را از آمد و رفت نزد بیگم ممنوع ساخت - بلکه گردید بیگم را از محل پادشاهی برآورده در منزل خود جا داد - چون بسه گرهی لاهور رسید سلطان شهریار (که بعلمت داء الثعلب موی ریش و بر دست ریخته و از تف آنشک آبه زده پیشتر بلاهور شتافته بود) خود را باسم بے مسمای سلطنت موسوم ساخته در عرض یک هفته بصرف هفتاد لک روپیه لشکر فرام آورده بسردار می میرزا بایسنغر پسر سلطان دانیال از آب گذرانید - و خود با دو سه هزار سوار در ظاهر شهر لاهور ایستاده انتظار نیرنگی تقدیر داشت * ع *

* منتظر تا فاک از پرده چه آرد بیرون *

بعد تلافی فریقین در حمله اول انتظام فوجش از هم گسیخت - و دست بکار نا برده هر کدام براه شتافت - شهریار ازین خبر موخش بهبود خویش نهانجیده بقلعه در آمد - و خود را بپای خویش بدام افکند - امرا بیرون ازک شتافته داور بخش را سریر آرا ساختند - و شهریار را (که بحرم سرای جنّت مکانی رفته در کنجه خزیده بود) قیروز خان خواجه سرا بیرون آورده به آله وردی خان سپرد - او فوطه کمرش کشوده هر دو دستش بآن بسته پیش داور بخش حاضر ساخت - و پس از تقدیم کورنش و تسلیم محبوس گشته بعد از دو روز مکحول گردید *

و چون این ماجرا از روی نوشته ساهوکاران معلوم شاهجهان
 شد خدمت دوست خان رضا بهادر را از احمد آباد گجرات پیش
 آصف خان بلاهور فرستاد - و بخط خاص ترقیم یافت که درین وقت
 (که آسمان آشوب طلب و زمین فتنه خیز است) اگر داور بخش را
 با دیگر شاهزادگان آواره محکمی عدم نمایند بصلاح قریب تر است
 آصف خان روز یکشنبه بیست و دوم شهر ربیع الآخر سنه مذکور
 داور بخش را دستگیر ساخته خطبه بدام شاهجهان خواند - و بیست
 و ششم جمادی الاول او را با گوشاسپ برادرش و سلطان شهریار را
 با طهمورث و هوشنگ پسران سلطان دانیال از زندان زندگانی
 برآورد - چون فردوس آشیانی بآگره رسیده سریر آرای هندوستان
 گشت آصف خان با شاهزاده دارا شکوه و محمد شجاع و محمد
 ادرنگ زیب (که نجسه او می شدند) و سایر آنها از لاهور بآگره
 رسیده دوم رجب همین سال بر زمین بوس خلافت استماع یافته
 بخطاب یمین الدوله آصف خان و در مخاطبات با لفظ عمو سرش
 بفلک برین رسید - و بپایه والای وکالت و تفویض مهر اورک و منصب
 هشت هزاره هشت هزار سوار در اسبه سه اسبه (که تا آن وقت
 هیچ امیری بدان مرتبه نرسیده بود) بلند مرتبه گردید - و پس ازان
 (که یمین الدوله در محلائی فوج خون پنج هزار سوار خوش اسبه
 درست یراق از نظر گذرانید) منصب نه هزاره نه هزار سوار و جاگیر

سیر حاصل پنجاه لک روپیة وصولی مرحمت شد - و در آغاز سال
 پنجم از برهان پور جهت گوشمالی محمد عادل شاه بیجاپوری بتزک
 تمام و فوج سنگین دستوری یافت - و چون حوالی بیجاپور مخیم
 عساکر نموده دست بزدن و بستن برکشاد محمد امین مصطفی خان
 داماد ملا محمدلاری و خیریت خان عم رندوله خان حبشی از قلعه
 (۴) (۳)
 برآمده به پیشکش چهل لک روپیة آشتی قرار داده بقلعه برگشتند
 خواص خان که مدار عالیہ سلطنت بیجاپور بود از دیوانی آن ملک
 و قلمت آذوقه و کمی کاه و هیمة در فوج پادشاهی آگهی یافته بدفعیه
 می پرداخت - گویند درین یساق نه قحط غله فقط بود - بلکه فقدان
 همه مایحتاج بجائے رسیده که جفت کفش بچهل روپیة می ارزید
 و فعل بندگی بک اسپی بده روپیة میشد - ناچار یمین الدوله
 از گرد بیجاپور برخاسته بسمت رای باغ و مریچ که ملکی آباد بود
 سرے کشیده از قاضی و قزاق دقیقه فرود گذاشت - چون برشکال
 بر سر رسید مراجعت نمود *

گویند درین مهم روزی در مجلس خلوت آصف خان تقریر
 شد - اعظم خان گفت که الحال پادشاه محتاج ما و شما نیست
 آصف خان گفت غیر از ما و شما هم کار ملکی نخواهد شد - این
 حرف بهادشاه رسید - گران آمد - فرمود که احسان او بر ذمه من
 ثابت است - لیکن آینده در امور خلافت باز تصدیع نباید داد

پس ازان صحبتها اگرچه کم دارد و مریز بود لیکن بظاهر سر موئی
 در رتبه و اعتبار نکاست - بلکه پس از فوت مهابت خان در سال
 هشتم خطاب والای خانخانانی و سپه سالاری ضمیمه القابش
 گردید - سال پانزدهم سنه (۱۰۵۱) هزار و پنجاه و یک در لاهور
 بمکوفت صمد استسقا بعالم بقا خرامید - گویند با خوش خوری
 اشتهای بسیار داشت - یک من شاه جهانی خوراک شبانه روزی
 میشد - و چون بیماری بدید کشید بیک پداله نخود آب اکثفا
 ۱۰۵۱
 می نمود - (زه افسوس آصف خان) تاریخ است * در حوالی مقبره
 جنت مکانی مدفون گشت - حسب الحکم عمارت و باغچه ترتیب
 یافت - (وزی که اعلی حضرت بعیادت او رفتند سوی حویلی
 لاهور که به بیست لک روپیه مرتب شده و دیگر منازل و بساطین
 دهایی و آگرة و کشمیر در کرد و پنجاه لک روپیه از جواهر و نقد
 و طلا و نقره و اجناس دیگر نوشته از نظر اعلی حضرت گذرانید
 که همه ضبط سرکار شون - پادشاه بیست لک روپیه بسه پسر
 و پنج دختر او و حویلی لاهور بدارا شکوه مرحمت نموده تنه
 ضبط فرمود *

آصف خان از هر عام بهره داشته - و معقولات را بیشتر ورزیده
 لهذا در القای (که برای او در دفاتر پادشاهی می نوشتند)
 این فقره داخل است (شعله افروز فطرت اشرافیان دانش آموز
 طبیعت مشائیان) و از خوش نویس درمست معارده و سیاق دان

معامله فهم بود - محاسبهٔ اعمال خالصه و امرای دیگر خود قبضه
می‌کرد - احتیاج برهنه‌مونی کسی نبود - اخراجات و مصارفی که در
سرکاش بود بعقل نمی‌گذرد - خصوص در ضیافت قدوم پادشاه
و شاهزادها و بیگمان که بقربابت قریبه اکثر اتفاق میشد - سوای
پیشکش و نذر (که مبلغی خطیر بود) چه تکلفها که در اطعمه
و اشربه بکار نمی‌رفت - و چه آرا و پیرا که بیرون و درون را
در نمی‌گرفت - و نوکر هم عمده و بیش قرار نگاه میداشت - و مثل
پدر بسیار ملایم و متواضع بود - پسران و خویشان آن نویین
مذبح الشان (که درین دولت والا اقتدار بمراتب سترگ امارت
فایز گشته اند) درین محائف هر یک بجای خود رقم پذیر شده
اما ممتاز محل (که صبیحهٔ قدسیهٔ او ست)^(۲) در سن بیست سالگی
بشرف هم‌خوابگی فردوس‌آشیا^(۳) در آمده چهارده نوبت متکفل
بار حمل گشت - ازان جمله چهار پسر و سه دختر تا آخر ایام
سلطنت والد ماجد نصرت بخش چارچمن زندگی بودند - سال
چهارم جلوس سنه (۱۰۴۰) هزار و چهارم هجری در بلاد برهان پور
آن عقیقه را (که عمرش از سی و نه سال در گذشته بود) بمحرم
تولد دختر ستوده سیر موسوم بگوهر آرا بیگم حال متغیر گشت
بطلب پادشاه اشاره نمود - اعلیٰ حضرت بکمال اضطراب رسیده بملاقات
وایسین ذخیره مدت دوری اندرختند - هفدهم ذی‌قعدة بیگم

(۲) در [بعضی نسخه] لفظ که نیست .

در باغ زمین آباد آفریدی آب قیّتی باصانت مدفون گردید * * * ع *

* جای ممتاز محل جنت باد * تاریخ است *

گویند محبته مغرط میدان زرجین مکرمین بود - چنانچه
اعلی حضرت بمفارقت آن پورده نشین خلوتگده عدم مدتها ترک
صلبوس رنگین و استماع نغمه و استعمال عطریات فرموده ترقیب جشن
و اعیان موقوف نمود - و تا در سال از جمیع مستلذات اجتناب
بعمل آمد - و متروکه آن سرحد (که زیاده بر یک کردار رویده
بود) نصف به بیگم صاعده و قتمه بدیگر فرزندان تقسیم یافت
و پس ازین واقعه شش ماه شاهزاده محمد شجاع و وزیر خان
و سستی خاتم صدرالغیا نعلش آن مغفوره را باکیرآباد پورده
جنوب رویه مشرف بر دریای جون (که تعلق بر اجه مانسنگه داشت
و ارتا بر اجه جیسنگه رسیده بود) دفن کرده (روضه رفیعہ بکمال
طراحی و تقطیع (که نظیر آن در هندوستان نیست) بصرف پنجاه لک
روپیه در مدت دوازده سال صورت انجام گرفت - و سی موضع
از حوای اکبرآباد و برگنه نگر چند ^(۲) بمامل یک لک روپیه از قرار
دوازده ماه و محصول دکانین و سرای متعلقه آن مقبره که دو لک
روپیه است وقف نمودند *

* اهتمام خان *

از والا شاهیان فردوس آشیانی ست - سال اول جلوس بمنصب

هزاری دو صد و پنجاه سوار مورد تفضل شد - سال سیوم [چون آنکه
 دکن معسکر پادشاهی گردید - و سه فوج بمرداری سه امیر جهت
 مالش خان جهان لودی و تخریب ملک نظام الملک دکنی (که
 او را پناه داده بود) تعیین یافت] از بهمراهی اعظم خان بداروگی^(۲)
 توپخانه آن فوج اختصاص گرفت - و در محاربه (که اعظم خان
 بر سر خان جهان لودی تاخت آورد - و بهادر برادرزاده خانجهان
 بمدافعه پا قائم ساخت) در برآمدن بر قلعه کوه او با اتفاق بهادر خان
 درهله از پیش قدمان بوده مصدر تروتن نمایان گردید - و پس از آنکه
 اعظم خان عزیمت استیصال مقرب خان و بهلول پیش نهاد همیت
 ساخته جانب جامکهوری راهی گشت او به تسخیر قلعه تلنگی
 نامزد شده در گرفتن آن فیکو خدمتی بظهور آورد - سال چهارم
 از اصل و اضافه بمنصب هزاری چهار صد سوار امتیاز یافته
 به تهنه داری جالنه مامور گشت - و سال پنجم باضافه دریمت
 سوار سربلندی پذیرفت - و سال ششم بمنصب دو هزاری هزار و
 دریمت سوار سرمایه امتیاز اندوخت - و سال نهم (که اعلیٰ حضرت
 فوت دوم بدکن تشویف فرمود - و سه فوج بمرداری سه عمده
 بکرشمال ساهو بهونسله و تخریب ملک عادل خانیه مرخص شد)
 او باضافه سه صد سوار بهمراهی خان دوران دستوری پذیرفت
 و در محاصره قاعه اوسا حصول مجرا نموده بعد تسخیر بتفویض

(۲) نسخه [۱] و داروگی

قلعه داری آنجا سر عزت بر افراخت - و سال دهم بعنایت نقاره گوس
شادمانی نواخت - و سال سیزدهم از آنجا عزل یافته حسب التماس
شاه زاده محمد ادرنگ زیب بهادر خاکم دکن به تهاذه داری کهیزله
مضاف برار لوای امتیاز بر افراشت - و سال چهاردهم از دکن بحضور
شتافته بمرحمت خلعت و اسب و فیل به تهاذه داری غور بند
از تغیر سمت خان طبل شاد کامی زد - و سال دهم هجری همراه شاهزاده
مراد بخش بتسخیر بلخ و بدخشان شتافته بعد افتتاح قلعه غور
بجراست آن مخصوص گشت - و چون ظاهر شد که سلوک خوب
با مردم آنجا ندارد سال بیستم تغیر شده در همان سال مطابق
سنه (۱۰۵۹) هزار و پنجاه و شش هجری در گذشت *

* اسلام خان مشهدی *

(۳)

میر عبد السلام مخاطب باختصاص خان است - از دیرین
ملازمان ایام شاهزادگی فردوس آشیانی ست - در ابتدا سمت
منشی گری داشت - در سنه (۱۰۳۰) یک هزار و سی سال پانزدهم
جهانگیری (که الورد شاهی مرتبه ثانی باملاح مهیات دکن بآهتزاز
آمد) میر بوکالت دربار مامور شده به منصب درخور و خطاب
اختصاص خان سرافرازی یافت - در هنگامی (که مزاج جنت مکانی
از جانب شاهزاده منحرف شده او را از حضور بر آوردند)
بخدمت شاهی پیوسته در گردش فلکی از رکاب شاهی انفکاک

نخست . و پس از آنکه قلعه جابر مطرح اقامت شاهي گزیدند
 (چون در آن ایام ابراهیم عادل شاه رخت زندگانی ازین جهان فانی
 بر بسته بود) بتعزیت و داجویی رای عهد از محمد عادل شاه
 رخصت بیجاپور یافت . اختصاص خان مراسم تسلیه و آداب سفارت
 چنانچه شاید بتقدیم رسانیده در سر آغاز جاوس اعلی حضرت
 بر سر بر فرمان روایی هندوستان با پیشکش گوان و اقسام جواهر
 بیش بها سعادت استلام عتبه خلافت اندوخته بمنصب چهار هزار
 دو هزار سوار و خطاب اسلام خان و خدمت بخشی گری دوم و عرض
 مکرر (که مقصدی آن جز معتمد نشاید) سر برافراخت - و چون
 اعلی حضرت باستیصال خانجهان لودی لوامی عزیمت بدیار جذوبی
 برافراشت از بکراسمت اکبر آباد (که مستقر الخلافه و دارالسلطنه
 هند بوده) مامور شد - و چون شیر خان تونور ناظم گجرات سال چهارم
 بمطاط هستی در نوردید اسلام خان به تفویض منصب پنج هزار
 و مرزبانی آن دیار نامزد گردید - و در آخر سال ششم بوالا پایت
 میر بخشی گری تصاعد نمود - (بخشی مالک) تاریخ است *
 و سال هشتم از تغیر اعظم خان بظام ممالک فسیحه الممالک بنگاله
 دستوری یافت - و در آنجا ابواب فتوحات شرف بر روی درگارش
 کشوده گردید - مالش آشامیان بآئین گزین - و اسیر شدن دامان
 مرزبان آشام - و تسخیر قلاع که یکروز در عرض دو پهر یانزده حصار
 (۲)

مفتوح گشت - و گرفتن سرب گهاک و ماندور - و تهلان نشین شدن
تمام محال کوچ ها جو - و بدست افتادن پانصد سفینه آنها در سال
یازدهم پیرایه وقوع گرفت - و مانک زای برادر مرزبان ملکه
(که باستقلال حکومت چانگام داشت) از استیلای مردم (خنگ
ملتجی) باسلام خان گشته سال دوازدهم سنه (۱۰۴۸) هزار و چهل
و هشت در جهانگیرنگر معروف بدگاه که بخان مذکور پیوست - و در
سال سیزدهم اسلام خان حسب الطلب بحضور رسیده بومول رتبه
رفیعه وزارت دیوان اعلی چهره برتری افروخت - و چون خاندوران
نصرت جنگ صاحب صوبه دکن گشته شد اسلام خان در روز جشن
سال نوزدهم بمنصب شش هزاره ذات و سوار چهره کامیابی افروخته
بمرزبانهای آن ولایت اختصاص گرفت - و برادر و پسران و داماد
و باضافه مناصب خوش دای اندرخته بهمراهی تعیین گشتند *
گویند چون خبر فوت خاندوران رسید اعلی حضرت باسلام خان
فرمود که کسی را برای صوبه داری تجویز نمایند - از بخانه آمده
با مشیران هوا خواه خود گفت - که پادشاه چنین فرموده - بعد از
تامل دانی آنچه بخاطر میرسد نام خود باید گرفت - گفتند این
چه دای صواب است - وزارت اعظم و قرب حضور بآنچه بحکومت
دکن نمیدهد - گفت مسام - اما آنچه بذهن درآمده پادشاه برای

(۲) در [اکثر نسخها] سنه (۱۰۴۸) چهل و هشت - اغلب که رقم هزار را

به عدد اختصار فری گفته *

وزارت سعدالله خان که پدر سرالتفات است بهانه طلب شده - مبادا
 بتقریبی عزل بمیان آید - پس درین صورت چه بهتر - همه باستحسان
 وای او گزائیدند - همان روز آخر وقت بخلاف معمول و استمرار
 شمشیر و سپر بسته بدربار حاضر شد - پادشاه استفسار فرمود
 عرض کرد - حکم شده بود که کسی را بجهت دکن برگزیند - سوای
 غلام دیگری بخاطر فرسید - مستحسن افتاده فرمودند که نیابت
 وزارت بکه باید داد - گفت بهتر از سعدالله خان کسی نیست
 منظور شد - همین که از رهگرایی تعلقه گردید وزارت کل بالاصالت
 به سعدالله خان تفویض یافت - در سمت قیاسی و راست اندیشی
 اسلام خان برهمگان ظاهر گشت - و در سال بیستم از اصل و اضافه
 بعالی منصب هفت هزار و هفت هزار سوار امتیاز یافت *

و چون از برهان پور به بلده اردنگ آباد انتهای نمود عارضه
 جسمانی طاری گشت - دانست که سفر را پسین است - بصواب دید
 چتر بهوج کاتب سرکار خود و خواجه عذیر مقصدی جاگیر دفاتر را
 سوخته اموال را بیسوان و برادران و سایر مردم محل خفیه
 قسمت کرده طومار بیست و پنج اک (دوبه روانه حضور
 ساخت - چهاردهم شوال سال بیست و یکم سنه (۱۰۵۷) هزار
 و پنجاه و هفت پیمانده حیاتش لبریز گردید - حسب الوصیت
 در سوان آن معموره مدفون گشت - و مقبره و باغی طرح انداخت
 تا امروز اگرچه کهنگی درافته و تازگی دارد - خواجه عذیر

بر سر قدر نشست - اعلیٰ حضرت ازین ماجرا آگاهی یافته نظر بر
دیرین باندگی او اغماض نمود - و در خور هر کدام به پسرانش
رعایت اضافه و خدمت فرمود - و چتر بهوج بدیوانی ماله
سرافراز گردید *

اسلام خان از علم معقول و منقول و انشا و خط بهره تمام داشت
و در مهمات پادشاهی حریص بود - نمی خواست که بدیگر ارباب کار
داخل دهد - و کارها را بدقت و سختی می کرد - اهل دکن (که
از خاندوران دلریش بودند) چشم مرهمی داشتند - حاصل نشد
اما در ملک آبادی همه گماشت - و ذخائر قلاع را بفاییت فروخته
از سر نو مرتب کرد - اسپ و فیل خوب در سرکارش جمع شده بود
با آنکه طاقت سواری اسپ نداشت لیکن در تیمار و احتیاط
آن سعی بایغ می کرد - شش پسر داشت - ازان جمله احوال
اشرف خان و صفی خان و عبدالرحیم خان جدا گانه ثبت شده
پسر سیومین از مپور محمد شریف بعد فوتش به منصب هزارگی
در صد سوار سرافرازی یافته - و سال بیست و دوم فردوس آشیانی
همراه سلطان محمد ادرنگ زیب بهم قندهار شتافته - و سال
بیست و چهارم بداروغگی مرمع آلات نامور شد - پسر بدخشیدگری
و رافعه نویسی دارالخلافه چهره عزت برافروخت - آخرها متصدی
بندر سورت گردید - در ایام استیلای مرص اعلیٰ حضرت (که سلطان
مراد بخش اراده سلطنت نمود) او را گرفته محبوس ساخت

چهارمین میر محمد غیاث بعد فوت پدر بمنصب پانصدی
مد سوار سر بلند گردیده سال بیست و هشتم فردوس آشیانی
بخشی گری و رانعه نویسی برهان پور و داروغگی کرکیرافخانه آنجا
یافت - و در عهد عالم گیری مکرر متصدی بذر سورت و بخشی
و رانعه نگار ارزنگباد شده سال بیست و دوم بساط حیات در نوردید
ششمین میر عبدالرحمن سال شانزدهم عالمگیری بحجابیت حیدر آباد
دستوری پذیرفته چندی بخشی و وقایع نگار باده ارزنگباد بود
مدتی باخته بیگی گری و داروغگی عرض مکرر می پرداخت *

* اصالت خان میر عبدالهادی *

پسر میر میران یزدی ست - که با پدر خویش میر خلیل الله
در سال دوم جهانگیری از حادثه قازانی رخت ناکامی بدارالامن
هندوستان کشید - یعنی مزاج شاه عباس ماضی صفوی از میر
انحراف یافته بر سر عتاب و غضب شتافت - و سحر جمعیت
احوالش بشب دیجور تفرقه انجامید - ناچار پهای فرار بادیه
غربت پیمود - چون ازان مهله نیم جان سلامت بدر بردن
صفت خود میدانست پسر زاده عبدالهادی و خلیل الله را
بنابر صغر سن و مضیق فرصت نتوانست همراه برداشت
هر در در عراق ماندند - هنگامی که خان عالم بمفارت ایران دیار
اختصاص یافت چنگ مکانی از کمال التفات و مهربانی باحوال
میر میران در نامه نامی اشاره بطالب پسرانش بر زبان خاصه

گذازش فرمود . شاه عالی جاه از فرط مرورت و مردمی آن هر دو
 هجران دیده جفا کشیده را روانه هند ساخت - و پس از تلنیم
 سده خلافت و جهانبنایی بصیر چشمه افضل جنت مکانی دامن احوال
 آن دو غم آمود (که غبار آلود حوادث بود) شست و شو یافت *

میر عبدالهادی در سال سیوم شاهجهانی بخطاب امالت خان
 مورد الطاف خسرو زمان گشته بحسن عقیدت و اخلاص و مزید
 پرستاری و جانفشانی پایه اعتبار برافراخت - و در سال پنجم
 بهمراهی یمین الدوله بمالش عادلشاهی و پی سپهر ساختن مملکت
 بیجاپور رخصت یافت - چون بحوالی بهالکی رسیده قبل فرمودند
 اهل آن مکان از کوته نظری روزانه بمردان قوب و تغنگ پرداخته
 در تاریکی شب از طرفی که مورچال نداشت بدر رفتند - امالت
 خان (که از پیش قدمان این فوج بود) از جلادت و جسارت فراز
 قلعه برآمده بالای چوبین تختی (که در زیر آن ادوات آتشبازی
 گذاشته بودند) ایستاد - ناگاه آتشی بآن آلات در گرفت - و با آن
 تخت ازرا بهرا برده بمکانی که انبار کاه بود افتاد - پاره از دست
 و ریش بباروت سوخته - اما پیاسبانی لطف ایزدی از آسیب
 هلاک محفوظ ماند - و در سال ششم از اصل و اضافه بمنصب
 هزار و پانصدی ذات پانصد سوار و بخدمت بخشی گرمی فوج
 متعینه شاه شجاع (که به یساق پرینده دستوری یافته) سر بلند
 گردید - و دران مهم در تقدیم خدمات پادشاهی بهرتبه کوشید

که مهاجرت خان سیمه سالار با هده که خلقی سوجه احوالش گشته
 دستخط قبول و برات بنیابت خود بخان مذکور را گذاشت
 و چون ازان سفر بحضور رسید در سال هشتم از تغیر باقر خان
 نجم ثانی به تفویض صوبه داری دارالملک دهلی باذن پادشاهی
 یافته باضافه هزار و پانصدی ذات هزار و هفتصد سوار (که بواسطه
 ضبط صوبه افزونی جمعیت ناگزیر است) بمنصب سه هزار و دو هزار
 و پانصد سوار و عذایت علم و فیل و خلعت خامه چهره کامیابی
 برافروخت - و چون چکنا زمیندار موء از فاسپاسی سر خود سری
 برافراشت از پیشگاه خلافت سه فوج سی هزار سوار ازان جمله یک
 مسرداری اصالت خان تعیین گردید - خان مذکور بمحاصره نور پور
 پرداخته هر روز اسباب تضییق محصوران آماده تر میکردانید
 چون قلعه موء (که قوی اعتضاد چکنا بود) بسعی بهادران منصور
 مفتوح گردید متحصنان نور پور نیم شبی (که گریز بیموده آن مکان را
 باسانی را گذاشتند - پستتر اصالت خان باتفاق سران دیگر در
 به تسخیر تاراگده آمدن - و آن مهم را بآئین شایسته بانجام رسانید
 و در سال هیزدهم بخدمت جلیل القدر میر بخشیر گری از انتقال
 صلابت خان فایز گردید *

چون تسخیر بلخ پیش نهاد همت پادشاهی گشت بامیرالامرا
 ناظم کابل اشاره رفت - که تا (سیدن عساکر قاهره از بدخشانات

(۲) در [بعضی نسخه] چکنا (۳) نسخه [ج] موء

هرچه تواند بتصرف آرد - و اصالت خان با برخی از منصبدار
و احدی در مبادی سنه (۱۰۵۵) هزار و پنجاه و پنج هجری
(خصت کابل یافت - که از چغتای و دیگر الوسات حوالی کابل
و غور آن جوانان کار طلب فراهم آورده امیرالامرا تجویز منصب
نموده باقی را در سلک احدیان منسلک سازد - و از مناهج
توران دیار آگهی گرفته راهی که دشوار گذار نباشد اختیار نموده
به تصفیة طرائق آن پردازد - خان مزبور بعد فراغ از امور مرجوعه
و پس از تعیین عساکر حضور در سال نوزدهم بهمراهی امیرالامرا
از غور بگذشته خواست عازم بدخشانان گردد - چون بکلهار رسید
ظاهر شد که راه بکمال معوبیت است - و آذوقه نایاب - بصوابدید
امیرالامرا اصالت خان با ده هزار سوار کار طلب با هشت روزه
آذوقه بقصد تاخت خنجان و اندراب بر سبیل ایلغار از همد گذشته
بنواحی اندراب رسید - و مواشی بسیار با سایر اسباب و اموال
اعالی آنجا غنیمت گرفته احشام علی دانشمندی و بیلاق کرمکی
با خواجه زاده اسمعیل اتائی و مودودی و قاسم بیگ میر هزاره
اندراب را همراه برداشته بهمان سرعت عنان مراجعت بر تافت
و چون همدین سال شاه زاده مراد بخش با لشکر منصور بجانب
بلخ دستوری یافت خان مذکور بسرکردگی فوج طرح دست (است)

(۲) نسخه [۱] بکلهار رسید (۳) نسخه [ج] خنجان (۴) در [بعضی

نسخه [بیلاق (۵) نسخه [ج] کرمکی .

متعین گردید - و از کابل پیشتر باستعجال راهی شده در توسیع
مضائق راه کمال جد و جهد بکار برد - و پس از وصول عساکر
پادشاهی بدایع در آغاز سال بیستم با اتفاق بهادر خان زوله بتعاقب
نذر محمد خان والی توران شناسیده بدستبرد نمایان آواره بادیه
فرار گردانیده باضافه هزاره بمنصب پنجهازه بلند آوازه گشت
و چون شاهزاده دل نهاد توقف آن ولایت نگزیده عام معارفت
افراخت حکومت آنجا بهادر خان و اصالت خان تفویض یافته
استیصال اهل تمرد و فساد به نخستین را گذاشته کار سپاه و خزانه
و احوال پردازی رعایا بدو مین باز گردید - و در آخر همین سال
بیستم سنه (۱۰۵۷) هزار و پنجاه و هفت خوشی لبچاک
با پنج هزار سوار المانان باشاره عبدالعزیز خان والی بخارا
از گذر کلیف گذشته اراده داشت که بصوب دره کز و شادمان (که
چراگاه دواب لشکر پادشاهی بود) اداره گردد - اصالت خان مالش
آن مفسد بمبالغه بعهده خود گرفته بگام سرعت روانه گشت
و تنه بمخادیل رسید که اینها یاره مواشی آن حدود رانده میبردند
رستمه با مخالفان در آویخته بسیاری را بر خاک هلاک انداخت
و استخلاص مواشی نموده بتعاقب بقیة السیف پرداخت - چون
شب پرده ظلام افکند در دره کز فرود آمد - و بجهت تجدید وضو
چلته را بر کزد - بتصرف هوا گرفتار تب گشته بشهر برگردید
و بهمان کوفت بر بستر ناتوانی افتاده در عرض درهفته بساط حیات

در نوردید - و چون هنوز پهل مرحله از منازل عمر طی نکرده
 بسامانه جذبانای بخت کارفرما از حقیقت وزی و فاعرشتی مصدر
 کارهای شگرف میشد پادشاه از فوئش قرین تأسف و تفسر شده
 بر زبان گذرانید که اگر اجلی فرصتش میداد امور عمده از تمشیت
 می یافت - و مرتقی مدارج علایا می گشت - اصالت خان در زمان
 خویش بحسن سلوک و نیکو معاشی شهرت تمام داشت - و در
 صورت و خیای چشم یکنای روزگار بود - حرف درشت بر زبانش
 نرفته - و در شکست کسی نمیکوشید - و شجاعت با قدیر هم آغوش
 داشت - پسرانش سلطان حسین افتخار خان و محمد ابراهیم
 ملتفت خان و بهاء الدین اند - و بجای خود مذکور - آخرین چندان
 قوتی نکرده *

* امیر خان میر ابوالبقا *

رشید ترین پسران قاسم خان نمکین است - به کارشناسی
 و معامله دانی سرآمد برادران بود - و با رجمندی و بختیاری ممتاز
 اخوان - بحضور پدر در عرصه تلاش و پیش گذاشته بمنصب پانصدی
 رسید - و پس از فوت پدر بتدریج اوج پیمای مراتب عالیه گردید
 در عهد جدت مکانی بمنصب دو هزار و پانصدی هزار و پانصد
 هزار سرافوازی یافته بزیارت همین الدوله بحکومت صوبه ملتان
 تعیین گشت - و در سال دوم شاهجهانی چون مرتضی خان انجو
 صوبه دار قندهارخت هستی بر بست خان وزیر باضافه پانصدی ذات

پانصد سوار بمنصب سه هزاری در هزار سوار سر برافراخته بنظم
 آنصوبه مامور شد - و در سال نهم هنگام معارفت شاهزاده از دولابان
 بدارالخلافه به تیولدار می سرکار بپیر مضاف صوبه دکن تعیین شده چند
 در کمپان آنولایت انتظام داشت - و در سال چهاردهم از تغیر قزاق
 خان بضبط الکای سیوستان رخصت یافت - و در سال پانزدهم از تغیر
 شاد خان باز دیگر بصاحب صوبگی تنهه اختصاص گرفت - و همانجا
 در سال بیستم سنه (۱۰۵۷) هزار و پنجاه و هفت هجری پیمانه
 حیاتش برآمد - و در گورخانه پدر موسوم بصفه صفا که بر کوه محاذی
 جنوب رریه قلعه بهر است مدفون گردید - زیاده بر صد سال عمر داشته
 و اصلا در حواس و قوایش فتور واقع نشده - در زمان جهانگیری
 بخطاب میو خان معروف بود - اعلی حضرت بافرایش الف بخطابش
 یک لک روپیه ازو پیشکش گرفته بامیر خان قاسمی فرمود - او هم
 مثل پدر اولاد بسیار داشت - پسر کلانش عبدالرزاق فیصدی
 شاه جهانی ست - در سال بیست و ششم جلوس اعلی حضرت
 دو گذشته - دیگر ضیاء الدین یوسف که در اواخر عهد فردوس آشیانی
 بمنصب هزاری شش صد سوار فایز گشته و پستتر بخطاب ضیاء الدین
 خان درجه اعزاز پیچوده - نبیره اش میر ابوالوفا نامی که در آخرهای
 زمان خالد مکان داروغگی جافماز خانه ضمیمه خدمات دیگر داشت
 و بحدت نهم و درستی استعداد در شناس پادشاه قدر شناس بود

و دیگر پسرش که شاید از همه خرد تر خواهد بود میر عبدالکریم
ملانغت خان است - که مقرب حضرت عالم گیر پادشاه بود - و بخطاب
پدر مخاطب گشته - احوالش جدا بتحریر در می آید - صبیح خان
مرحوم در خانه شاهزاده مراد بخش بود - اما این وصلت شگرف
پس از فوت خان مزبور بعد مدتها واقع شد - چه شاهزاده مرقوم را
از دختر شاه نواز خان صفوی فرزندت نمیشد - اعلیٰ حضرت در سال
سیم آن عقیقه را که شایستگی ازدواج شاهزاده داشت یک لک
روپیه از جواهر و دیگر اشیا بطریق جهاز عنایت فرموده باحمد آباد
فرستاد که در عقد نکاح شاهزاده که در آن وقت صاحب صوبه
آن ولایت بود در آرند *

• اعظم خان میر محمد باقر عرف ارادت خان •

از نجبای سادات ساوه است - که از بلاد قدیمه عراق است
خشک شدن بحیره آنجا بمیلاد سعادت بنیاد جذاب خاتم النبیین
(صلی الله علیه و آله) بین الناس مشهور - میر ابتدا که وارد هند
گردید از جانب آصف خان میرزا جعفر بفوجداری سیالکوٹ و گجرات
و پنجاب شتافته پس ازان بدامادی خان مذکور شهرت گرفته
بردشناسی جنت مکانی امتیاز یافت - و بعد آن بوسیله یمین الدوله
آصف خان ترقی کرده به منصب عمده و خدمت خانها مانی
افتخار اندوخت - و چون درین کار دولت خواهی و جز رسمی بسیار
بکار برد مشمول عواطف پادشاهانه گشته سال پانزدهم از خانها مانی

بصوبه دارى کشمير سر برافراخت - و ازان جا بحضور رفته بمنصب والای مير بخشى گري بلند رتبه گرديد - پس از ارتحال جنت مکاني در هنگامه شهریار با يمين الدوله همداستان و یکجهت بوده لوازم حسن عقيدت و مراسم نيکوبندي بتقدیم رسانيد - و پيش از يمين الدوله از لاهور با گره آمده دولت ملازمت فردوس آشياني دريافت - و باضافه پانصدي هزار سوار بمنصب پنجهزاري ذات و سوار و مرحمت عام و نقاره و بعلی مير بخشى گري سر برافراخت و بعد ازان بر طبق التماس يمين الدوله پنجم رجب سر آغاز جاوس وزارت ديوان اعلى بدو اختصاص گرفت - و در سال درم بنظم موبجات دکن مامور گشت *

و چون مبادى سال سيوم معموله برهان پور بفرستدم اعلى حضرت رونق و بها يافت از ادب خان شرف اندوز آستان بوس شده بخطاب اعظم خان عام مباحثات افراشت - و بسرى سه فوج پنجاه هزار سوار بهالش خان جهان لودي و تسخير مملکت نظام شاهيه دستوري يافت - خان مزبور بهوشکال را در ديول گانوں گذرانیده چون موضع رام پوري ساحل گنگ مخيم گرديد و ظاهر شد که هنوز خانجهان از نواحى بيو برنيامده اردو در مچهاي گانوں گذاشته شبگیر نمود و بخت بر سر خانجهان رسيد - او که راه فرار بستهديد و پای گريز شکسته ناگزير آماده پیکار گشت - اما چون اکثر مردم عساکر پادشاهي

(۲) نسخه [ج] منجهاي گانو يا مچهي گانو باشد *

بتاراج بانه و بارش پرداخته بودند افواج از ترک افتاد - خانجهان
 درین فرصت بر کوه برآمد - و پای همت افشوده تلاش و تردید
 نموده آخر الامر راه فرار سپرد - اگرچه از چنگ چندین فوج سنگین
 بدر رفتنش دشوار می نمود با آنکه بهادر خان زو هله و برخه (اچپوتیه)
 در جانفشانی تقصیر نکردند لیکن لشکر پادشاهی که زیاده بر سی کوه
 نور دیده بود و طاقت طاق گشته نتوانست دنبال گرفت - و پس از آنکه
 او در پناه دولت آباد خزین اعظم خان بمالش نظام شاهیه رو آورد - هنگامی
 که بسه کروهی ده روز رسید خواست قصبه را ناخته تسخیر قلعه را
 (که بدشوار کشائی و فزونی اسباب قلعه داری در دکن مشهور - و بر فرار
 پشته واقع شده از دو جانب چهرهای عمیق دشوار گذار دارد) بوقت
 دیگر واگذار - اهل قلعه بانداختن تیر و تفنگ اشتغال ورزیدند
 و مردم قصبه (که اسباب و اموال بخندق در آورده بودند) باستظهار
 آن بجنگ میکوشیدند - ناچار جمعی بخندق در شده دست فربس
 و اسر کشوده غنیمت بسیار برگرفتند - اعظم خان از فرط دلیری
 و دلوری شب پیاده بخندق در آمده بعد ملاحظه معلوم کرد که
 در یک جانب آن دریاچه ایست بگیج و سنگ برآورده - آنرا به بیل
 و کلدی شکافته بقلعه در میتوان آمد - و سنگ انداز هم ندارند
 و طرز قلعه داری هم خوب نیست - دل بکشایش حصار بر نهاد
 و بازو بجرأت و جهارت بر کشاد - نگهبانان قلعه را از مشاهده
 کار طلبی و پیکار گزینی بهادران دست از کار و کار از دست رفت

بیست و سیوم جمادی الاخری سال چهارم سنه (۱۰۴۰) هزار و چهل و یوزش نموده خان اعظم با سایر سران ازان در پیچه درآمد سیدی سالم قلعه دار و اهل و عیال اعتبار را و شمس عم ملک بدن و جده مادر وی نظام شاه با همگی عمله و فعله اسیر گشتند - و اسباب بسیار بغارت رفت - و قلعه بفتح آباد مسمی گردیده حراست آن بمیر عبدالله رضوی مقرر شد - اعظم خان بمنصب شش هزار و شش هزار سوار بلند رتبه گردید - و چون کار نظام شاه از نظام و ذوق افتاد و مقرب خان (که سپه سالار او بود) باعظم خان ملتجی گشته در همین سال در سلک ملازمان پادشاهی انتظام گرفت خان مذکور به پیغام زندوله خان بیجاپوری (که بوسیله شما اگر عفو تقصیرات عادل شاه شود متکفل می شوم که دیگر او را از دایره انقیاد بیرون نهد) برکنار آب مانجرا رسیده فرود آمد اتفاقاً (۲) روزی گروهی از مخالفان هجوم کرده بهادر خان رهله و یوسف محمد خان تاشکندی را زخمی ساخته دستگیر کردند - و بسیاری از لشکر پادشاهی قتل و اسیر گردید - اعظم خان بطرف چنگوبه (۳) و بهالکی و بیدر رفت - که شاید تلافی خسارت آنها نماید - بنابر فقدان آذوقه و عایق برآمشته از گزند گذشت - و چون بوضوح پیوست (که نظام شاهیه بارادگ مصالحه با بیجاپوریان ببالاگهات

(۲) در [بعضی نسخه] روزی کهی مخالف هجوم کرده (۳) نسخه [ب]

چنگوبه - و در [بعضی نسخه] چنگوبه

برآمده بجانب قلعه برزده شتافته اند (عفا عن مزاحمت بدان)
 منعطف گردانید - و قلعه مذکور را گرد گرفت - چون بیست کردی
 آن گیاه نموده بود که قبل مدعا برخاسته بدهار در آمد - و در
 همین سال حسب اطلب بحضور رسید - اعلیٰ حضرت فرمود که
 درین یساق از تو دو کار شایسته یک اداره ساختن خانجهان و درم
 فتح قلعه دهار در بوقوع آمد - و دو خطا نیز واقع شد - چه بعد
 التجای مقرب خان نبایستی بسمت بیدر شتافتی - و هرگاه تصحیر
 پرینده صورت پذیر نبود توقف چرا بایست کرد - خان مذکور بخطای
 خود اعتراف نمود - و چون تمشیم مهمات دکن ازو چنانچه باید
 فشد معزول گردید - و در سال پنجم از انتقال قاسم خان جوینی
 بصوبه اری بنگاله رخصت یافت - در انجا جمعیت نیک فراهم آورد
 اکثر از مردم ایران بودند - سال هشتم بحکومت آله آباد نامزد گشت
 و در سال نهم بنظم صوبه گجرات تعیین شد - و چون منکوحه شاهزاده
 محمد شجاع دختر میرزا دستم صفوی در گذشته بود در سال
 دوازدهم سنه (۱۰۴۹) هزار و چهل و نه هجری صبیغه اعظم
 خان را برای شاهزاده خواستگاری کردند - سلطان زین العابدین
 از بطن او متولد شد *

اعظم خان در مملکت وسیع گجرات مدتها بضبط و ربط
 پرداخت - در سال چهاردهم از کار طلبی بر سرزمیندار جام (که

بخلاف سایر بومیان سر باطاعت در نمی آورد (فوج کشیده
 بدوانگر که حاکم نشین آن ولایت است رسید - جام از مستقی نخوت
 بهوش گرائیده بتقبل یکصد اسپ کچه‌ی و سه لک محمودی
 برسم پیشکش و برانداختن دارالضرب آنجا که سکه محمودی میزد
 راه انقیاد و اطاعت پیموده اعظم خان را دید - از ازان خود سر
 را برداشته باحمدآباد معاودت نمود - و پس ازان به تیولداری
 اسلام آباد متعین مامور شده سرا و پوره در آنجا احداث نمود
 و بعد آن بحکومت بهار شتافت - در سال بیست و یکم بجهت
 صوبه داری کشمیر طلب رفت - از عرضی نمود که مرا تحمل
 سرمای آن دیار نیست - از تغییر میرزا حسن صفوی بهر است
 سرکار دارالخیر جونپور مباحی شد - و در سال بیست و دوم
 سنه (۱۰۵۹) هزار و پنجاه و نه بعد از طی هفتاد و شش مرحله
 از مراحل عمر در بلده مسطور از عالم فانی بجهان جاودانی
 انتقال نمود - تاریخ فوتش از کلمه (اعظم اولیا) مستفاد می‌گردد
 در بانه که پیش از انقضای سال حکومت بر گذار دریای جونپور
 اساس گذاشته و تاریخ بغای آنست *

۱۰۵۸

* بهشت نهم بر لب آب جوی *

مدفون گردید - پسرانش بمقامب عمده ترقی کردند - احوال هر یک
 جداگانه تحریر یافت - گویند اعظم خان بصفات حسنه اوصاف
 داشت - مگر در محاسبه اعمال تشدد می‌کرد - در سلطنت

تیموریه بامدار کارهای نمایان مزیت و رجحان گرفته از ابتدا تا انتها
بعزت و آبرو گذرانید - البته خالی از مفاهی نیت نخواهد بود
که تا امروز (که قریب صد سال گذشته) اخلاف و اعقاب او
در هر زمانی برفعت و اعتلا ناموری داشتند - چنانکه این صحیفه
از هر کدام باز گوید *

• اعتقاد خان میرزا شاپور *

پسر اعتمادالدوله و برادر آصف خان است - در لطافت مزاج
و نظافت رضع و مفاهی معاش و تکلف ملبوس و نفاست اطعمه
و مبالغه در الوان آن از یکتایان روزگار بود - گویند در آن وقت
یعین الدوله و میرزا ابوسعید و باقر خان نجم ثانی بخوش طعانی
شهره آفاق بودند - اما از درین امر از هر سه بیش بوده - در سال
هفدهم جهانگیری بصاحب صوبگی کشمیر سر افتخار برافراشت
و مدتها در حکومت آنجا گذرانید - و درین مدت برونج مکود
و پان کنگیری از برهان پور برای او می بردند - در ایام صوبه داری او
حبیب چک و احمد چک (که سرهای بیمغز آن شوریشان بدعوی
ریاست آن مملکت آگنده بود) فسادهای عظیم برانگیخته آخر کار
رخت ادبار به قبت کشیدند - اعتقاد خان (که بمنصب پنجزاری
ذات و سوار اختصاص داشت) در سال پنجم جلوس اعلی حضرت
از کشمیر معزول شده در آغاز سال ششم باحراز سعادت ملازمت
مستعد گردیده نفائس و نوادر کشمیر از کاکیهایی پرقاز (که

مشکین پرچم سلسله هوپان را بیتابی رشکش چون صوی آتش دیده
 سرگرم پیچ و تاب دارد) و انواع شال از جامه وار و کمربند
 و گوش پیچ طرحدار خصوصا پشمینه از لوس و کرک که جانورهای ست
 وحشی ماکول اللحم (که در ولایت قرا تبت ^(۲) بهم رسد) و قالینهای
 شال بان خوش تماش و خوش طرح (که گز به صد روپیه مرتب
 می شود - و قالینهای کرمان نسبت بآن حکم پلاس دارد) برسم
 پیشکش از نظر انور گذرانید - و در همین سال هفدهم شعبان
 خدمت صوبه دهلی از تغیر لشکر خان نامزد او گردید - و در سال
 شانزدهم از تغیر شایسته خان بصوبه داربی بهار مامور شد - چون
 زمیندار پلاؤن متعلقه آن صوبه بسبب کثرت تراکم اشجار و تشابک
 اغصان سرنخوت برافراشته تن باطاعت حکام در نمیداد اعتقاد
 خان در سال هفدهم زودست خان را با قوچ آراسته کسایل کرد - او
 بکمال دلیری و چستی از کتلهای دشوار گذار و جنگلهای خاردار
 گذشته مفسدان سروزه را از تیغ بیدریغ گذرانید - پرتاب زمیندار
 آنجا در مقام ایایی درآمده بوسیله خان مذکور بتقبل لک روپیه
 پیشکش هر ساله اعتقاد خان را در پتله دریافت - و از پیشگاه
 خلافت بر رفق ملتزم اعتقاد خان بمنصب هزاربی ذات و سوار
 سربرافراخته پلاؤن را یک کرد در دام قرار داده جاگیرش تن گردید
 و چون در سال بیستم شاهزاده محمد شجاع از بنگاله طلب

حضور گشت نظام آن ولایت (که در آبادی و فراخی و فرزندی
 محصول و کثرت مواد معیشت با اقلیم مساوی ست) نیز
 بعد از اعتقاد خان تفویض یافت - و چون یار دیگر صوبه بنگاله
 بشاه شجاع نامزد گردید اعتقاد خان ازان دیار برآمده بآهنگ
 احرام آستان سلطنت رهگرا گردید - هنوز بحضور نرسیده بود
 که نظم صوبه اودهه بار قرار گرفته فرمان بصدر پیوست که هر جا
 رسیده باشد بعد از وصول بتعالقه شتاید - و در سال بیست و سیوم
 سنه (۱۰۶۰) هزار و شصتم هجری اعتقاد خان از بهراچ روانه
 شده بمستقر الخلافه رسیده سپنجی سرای دنیا را پدرود نمود
 گویند اول کسی (که در اکبر آباد طرح حویلیهای جدید اقداخت)
 سه کس بودند - خواجه جهان جهانگیری - و خواجه دیسی دیوان
 سلطان برریز - و اعتقاد خان - و از همه مطبوع تر و مصنوع تر حویلی
 خان مذکور بود - چون پسند طبع دنت آفرین اعلی حضرت افتاد
 خان مشارالیه پیشکش نمود - ازان رو که بهترین منازل آن شهر
 بوده در سال شانزدهم بعای مردان خان امیر الامرا بطریق انعام
 مرحمت شد *

* آله یار خان *

پدرش افتخار خان ترکمان که در عهد جنت مکانی از کمپان
 بنگاله بود - چون نظم آن مملکت باسلام خان چشتی تفویض یافت
 او فوج را بسرکردگی شجاعت خان شیخ کبیر بر سر عثمان خان

(۴) نوهانی (که در آن حدود سرخود سري و نمرود مي افراخت)
 کسپیل نمود - سردار مي برانغاز نامزد افتخار خان بود - چون کارزار
 تراز گردید و هر فوجی مقابل خود گوم مجادله گشت عثمان خان
 فیل مست جنگی را پیش انداخته بر هراول فوج پادشاهی
 تاخت - و آن را زیر و زیر ساخته بکارزار افتخار خان پرداخت
 خان مذکور پای همت افشوده دست و بازوی نبرد بر کشاد
 و پس ازان (که جمعی از نوکوان و رفقای قدیمش بگونه جان نثاری
 چهره (ادوردی بر افروختند) آن سرشار نشه جلالت مردانه چهره
 ممانت در کشید *

آله یار خان پس از جان نشانی پدر مورد نوازش جنت مکانی
 گشته بمردر ایام پایه دولت و امارت برتر افراخت - در اواخر عهد
 آن پادشاه عالی جاه و سر آغاز جلوس صاحبقرانی به منصب در
 هزار و پانصدی اختصاص داشت - و بدستور قدیم در کمکیان بنگاله
 انتظام یافت - قاسم خان ناظم آن مملکت عنایت الاله پسر خود را
 با خان مذکور به تسخیر بندر هوگلی (که از مشاهیر بذا در بنگاله
 اسمت) رخصت نمود - در حقیقت سرداری و کار فرمائی مفوض
 بخان مشار الیه بود - دران فلاح مصدر خدمات شایسته گشته بتدایر
 صایبه و بهادر بهای نمایان در سال پنجم درخت کفر و ضلال فرنگ
 (۳)

(۲) نسخه [۱] نوهانی (۳) نسخه [ب] درخت تسلط فرنگ

که دران مورد بوم *

(۲) که در آن مرز و بوم رگ و (پشه فرو برده بود) برافکنده بجای
 ناقوس آواز تسبیح و تهلیل بلند گردانید - و در جلدوی آن باضافه
 سواران و منصب سرافراز گشت - و پس از آن خان مذکور در
 صوبه داری اسلام خان با اتفاق برادرش میرزین الدین علی سیادت خان
 ولایت کوچ هاچو که شمالی بنگاله است لشکر کشیده در استیصال
 مخازیل آشامیان (که در اعانت مرزبان ولایت مذکور کوشیده محاللات
 سرحد پادشاهی را بجزیر و قهر متصرف شده بودند) مصاعفی جمیله
 بکار برده بسیاری از آن تفصیده دلاں بادیه ضلالت را از سرچشمه انتقام
 سیراب ساخته بدستبردهای قوی سرکشان آن ناحیه را عذرت پذیر
 و فرمان بردار گردانیده سالم و غانم معاودت نمود - و از پیش گاه
 خلافت بمنصب سه هزار و سه سوار تارک افتخار برافراخت
 و در همان صوبه حیات مستعار بپایان آورده در سال بیست و سیوم
 آغاز سنه (۱۰۹۰) هزار و شصت رخت هستی برپست - صاحب
 اولاد و عشیره بود - پسرانش اسفندیار و ماه یار و ذوالفقار بجاگیر
 و قبول در خور و تعیناتی آن صوبه کام اندوز بوده درمین در سال
 بیست و دوم بحضور پدر و سیومین در سال بیست و ششم بعد
 از والد خود در گذشتند - و رحمن یار برادرش سال بیست و پنجم
 بالتماس شاهزاده محمد شجاع ناظم آن دیار از اصل و اضافه

بمقصد هزار و پانصدی هزار سوار و بخدمت حراست جهانگیرنگر
 سربو اقامت - پستو بخطاب رشید خان مخاطب گشته در سال
 بیست و نهم بنیابت شاهزاده محمد شجاع بهراست موبه اودیسه
 مقرر شده بود - از رفتن آن دیار تقاعد نموده به نخستین کار
 می پرداخت - هنگامی (که شجاع از مقابل عالمگیر شاه روگردان شده
 بهنگاه رخت ادبار کشید - و بتعاقب معظم خان خانانان بے ثبات
 گشته دست و پای بی حاصل میزد - و در سال دوم عالمگیری بجهت
 گذراندن برشکال در تانده طرح اقامت انداخت) چون شنید
 (که رشید خان در مقام سرکشی و خلاف است - و مجموع زمینداران
 آنحدود بموافقت او دم از مخالفت میزنند - و می خواهد با نوار
 پادشاهی بمعظم خان پیوند) لهذا مهین پسر خود زین الدین را
 با سید عالم یار هم تعیین نمود - تا از بعد از وصول بجهانگیرنگر
 تمهید گشتن (حمن) یار کرده از روی غدر و مکیدت بفسانه و قصه
 دراز او را در بارعام طلبیده بمردم اشاره نمود - هر یک حربه
 انداخته از هم گذرانیدند *^(۲)

• احمد خان نیازی •

پسر محمد خان نیازی است - بشجاعت و سخاوت اوصاف
 داشت - و بجمع ملکات رضیه موصوف بود - در عهد جنت مکانی
 چون (حیم خان دکنی) (که از امرای نظام شاهیه بود) با جود

(۲) در [بعضی نسخه] گذرانید •

فراران بر سر ایلیچچدر آمده آنرا حیرا و قهرا بدست آوردن با آنکه
فوج گران از جیوش پادشاهی دران حوالی نبود احمد خان در
آغاز شباب از جلالت فطری و تهوور ذاتی با مردم قلیل مکرر
بآن متصرف و متغلب عرصه مصاف برآراسته بآویزش نمایان
و دستبردهای شایان او را از شهر برآورده عام نام آوری برافراشت
و ازان وقت پیوسته در یساق پر مشاق دکن به تقدیم خدمات
پادشاهی مساعی مشکور بکار برده در ایام محاسره دولت آباد
بهمراهی خاندان بهادر باوردن خزانه و رسد غله (که از برهان پور
(۴) بمکتل روهنکیره (سیده بود) روانه گشت - خان زمان احمد خان را
(که فی الجمله کسل مزاج داشت) با بهار سنگهه بذریله در ظفرنگر
(۳) گذاشت - اتفاقاً هردو سردار با معدودے نزدیک قصبه فرود آمده
سپاه خود را همراه خانزمان راهی ساختند - ناگاه یاقوت خان حبشی
(که بعادل شاهیه پیوسته بود) بهیئت مجموعی که بر سر خانزمان
میرفت آنها را با مردم قایل در میدان خالی یافته بے محابا ریخته
بجنگ در پیوست - احمد خان با بهار سنگهه بذریله نوعی پای ثبات
افشرد که آن خیره سران را روی کار نمانده انگشت حیرت بداندان
گرفته پشت گردانیدند - روز فتح عذبرکوت نیز قردن نمایان از
احمد خان سرزد - و مردم کار آمدنی او بسیار بکار آمدند - چنانچه
مهابت خان میگفت که شریک غالب این فتح اوست - و در یساق

دریافته (وزیر) که بر سر کوهی غنیمت به پادشاهان چیرگی نمود (احمد خان تالشهای بجا کرده مورد تحسین و آفرین گشت - و ازین رو خان سپه سالار در احترام و اعزازش کوشیده سوای خان زاده نام نمی گرفت *

چون سال نهم ساحت دولتآباد به پرتو ورود اطن حضرت مغور گردید خان مذکور باضافه پانصدی پانصد سوار بمنصب دوهزار و پانصدی دوهزار سوار سر برافراخته بهمراهی شایسته خان (که بتسخیر سنگمذیر و ناسک دستوری یافته بود) معین گردید (۲)
 او از کار طلبی باجارت سردار افتتاح قلعه (ام سچ وجهه همت ساخته آنرا به نیروی تدبیر و بازوی شهاست از دست مردم ساهو برآورده بحوزه تصرف درآورد - و پس از آن بعنایت نقاره بلندپایگی یافته ملتزم رکاب پادشاهی بود - دستر بفوجداری گلشن آباد کام دل اندوخت - چون نهال استعدادش نشو و نما یافته آن سرزمین بود بهمعنائی سرور و انبساط عیان عزیمت بدان دیار تافت - و در سال بیست و سیوم از اصل و اضافه بمنصب سه هزار و ذات و سوار مهابه گشته بصیانت قلعه احمدنگر سرافراز گردید - و در سنه (۱۰۶۱) هزار و شصت و یکم آغاز سال بیست و پنجم برحمت الهی پیوست - ملکه شجاعت و سخاوت ارثی داشت - و دیگر اوضاع و اطوارش هم در کمال استواری بود - در سرکارش هرگز برطرفی نمیشد

جاگیره (که در وجه علوفه که تنخواه میگردد) گویا ملک او بود - اگر ده بیست اضافه هم می آرد دست متصدیان سرکارش ببار یافت آن نمی رسید - و باوجود اسباب دولت و بزرگی با همه کس سر تواضع فرود آرد - و بکمال خاکساری و خدا شناسی بسر برد - و از بسیاری عشائر و اولاد تمندار عمده بود - چون پدرش اشتی برادر را وطن قرار داده مدفن خود ساخت مشار الیه در آبادی قصبه کوشیده طرح باغی انداخت - و بتاسیس مسجدی عالی و مقبره پدر پرداخت - مدتها باقامت اذان و صلوة زیارت گاه خلایق بود - درین ایام غیر از اجدات که نه از قطن نامی و نه از مسکن نشانه مانده *

* آتش خان حبشی *

از امرای حکام دکن ست - در عهد جنّت مکانی بدرگاه پادشاهی ملتجی شده بمنصب درخور سرافرازی یافته پس ازان (که سرپر خلافت بجلوس فردوس آشیانی زیب و فر پذیرفته) او سال اول از اصل و اضافه به منصب در هزار سوار امتیاز انداخته سال سیوم (که دکن مورد فوج پادشاهی گشت) بانعام بیست و پنج هزار روبیه مفتخر گشته در افواج متعینه جهت گوشمال خاندجهان لودی و تادیب نظام الملک دکنی بهمراهی شایسته خان مختص گشت - و پس ازان در کمکیان موید دکن انتظام یافت در محاصره دولت آباد همراه خانخانان مهابت خان و یستر

بالتفاق خان زمان سرگرم مهمات سرکار پادشاهی بود - پستور بحضور
 رسیده سال سیزدهم بخاکست و اسپ و انعام ده هزار ردپیه کام دل
 برگرفته بخاکست فوجدارمی بهاگل پور مضاف صوبه بهار بلندرتبگی
 حاصل ساخت - و سال پانزدهم (که شایسته خان ناظم آنجا بر سر
 یرتاب (زمیندار پلاؤن لشکر کشید) از بسرکردگی برانغار معین گردید
 سال هفدهم بحضور رسیده یک زنجیر فیل بطریق پیشکش گذرانید
 و ظاهر را باز تعینات دکن گشته سال بیست و چهارم از دکن آمده
 یک فیل دیگر پیشکش نمود - و سال بیست و پنجم مطابق سنه
 (۱۰۶۱) هزار و شصت و یک هجری بملک عدم شتافت *

* اله قلی خان اوزبک *

پسر النگ توش مشهور است - که از قزاقان و یکه تازان توران دیار
 بوده - اصلش از اوس المان - نامش جتی^(۳) - در جنگی سینه را
 قخته ازان وقت در الصنه عوام بالنگتوش اشتهار یافت - النگ
 در ترکی برهنه است - و توش سینه را گویند - نوکر نذر محمد
 حاکم بلخ بود - و کهمرد را با لواحق و توابع با هزارجات در قبول^(۴)
 داشت - و چون نوکر علوفه خوار کم داشت ایمانچی و غارتگر
 بسیار فراهم آورده پائین قندهار و غزنین بتاخت و تاراج روزگار
 میگذرانید - و پیوسته بر سر خراسان میدوید - شاه ایران نتوانست

(۲) نسخه [۱] پالمون (۳) در [بعضی نسخه] جینی (۴) در

[بعضی نسخهای اکبر نامه] کهمرد - و اله اعلام *

شر او را از رعایای آنحدود کفایت کرد - رفته رفته بهمدین قزاقی
 نامه بسپه سالاری برآورد - و دست تصرف باطراف و جوانب
 دراز کرده بجهت ضبط هزارجات (که یورت آنها در حدود غزنین
 واقع است - و از قدیم بحاکم غزنین مال گذاری می نمودند)
 حصارے اساس گذاشته تهاغه خود قایم نمود - و بر سر آن میان او
 و خانه زاد خان خانزمان پسر مهابت خان (که از جانب پدر
 در کابل حکم رانی می کرد) در سال نوزدهم جهانگیری حصارے
 عظیم واقع شد - ارزبک و المان بسیار علف تیغ انتقام گردیدند
 النک توش چنگ رسا خورده راه هزیمت برگزید - و بعد از واتهغه
 هایله جنت مکانی در سر آغاز جلوس اعلیٰ حضرت نذر محمد
 خان از فرصت طلبی بهوس تسخیر کابل گران لشکرے کشید
 النک توش بقصد تلافی صافه در قتل و غارت سکان حوالی کابل
 تقصیر نمود - و آخرها چون ایام دولت نذر محمد خان بسر آمد
 و اقبالش رو بادبار آورد قبول النک توش را بے سابقه تقصیر
 تغیر نمود - و بک سبحان قلی پسر خود داد - و همچنین اکثر ارکان
 و اعیان خود را رنجانید - و کشید بجائیکه کشید - آله نلی پیش
 از آنکه نذر محمد خان امام قلی خان برادر کلان خود را خلع نموده
 ممرقون و بخارا را ضمیمه بلغ نماید مشار الیه از پدر جدا شده
 به مددگاری بخت باران بدگمی درگاه پادشاه از مادرء النهر

سال سیزدهم بکابل رسید - پادشاه دریا نوال از راه قدر شداسی
پنج هزار روپیه بطریق انعام بر خزانه انگ تنخواه فرمود - و پنج هزار
روپیه سعید خان ناظم کابل (که بوسه مساعدت از خزانه آنجا داده)
آن نیز بصیغه انعام محسوب گردید - و چون سال چهاردهم اخراج
ملازمت نمود بمنصب هزاری سرفرازی یافت - چون غریب نوازی
و خاندان پروری شیوه رضیه فردوس آشیانی بود او را باضافهای
بی در پی به منصب دو هزاری بلند پایه گردانید - و در سال
بیست و دوم به همراهی رستم خان و قلیچ خان در نبرد قزلباشیه
قندهار مصدر ترندات نمایان گردیده بافزایش پانصدی سرمایه
عزت اندوخت - و چون در سال بیست و چهارم جعفر خان
بصاحب صوبگی بهار رخصت یافت خان مذکور بدان صوبه تعیین
گشت - و در سال بیست و ششم از آنجا بحضور آمده بافزونی
سواران از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و پانصدی هزار و پانصد
سوار علم اعتبار افراخت *

* الفی خان امان بیگ *

اصلش چغتایی برلاس است - ابا عن جد حاقه ملازمی سلسله
تیموریه در گوش بندگی داشته - عالی شیر خان (که از معتمدان
و کارپردازان صاحب قرانی بود) از اجداد اوست - پدرش میرزا
جان بیگ (که بتبدل احوال^(۲) اختلال بمبانی اوضاع سابقه او راه

(۲) در [بعضی نسخه] که تبدل احوال و توسط اختلال *

یافت) در خدمت خاندان میروزا ^{عبد الرحیم ملازم گردیده} بیوزگی پایه افزای اعتبار و چهره آرای عمدگی گشت - چون بساط حیات در نور دید امان بیگ بمردود دور احیای طریقه پیشین اسلاف نموده در سلک نوکران صاحب قران ثانی انتظام گرفت - و بقلادزی بخت بیدار و پای مردی زشادت اطوار بمنصب هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار و تفویض نگهبانی قلعه قندهار^(۲) در مدارج دولت و معارج اقبال متصاعد شد - و مدتی مدید و زمانه مستند دران حصار متانت انحصار گذرانیده در سال بیست و ششم بخطاب الف خان جبهه ناموری افروخت - و در آخر همین سال سنه (۱۰۶۳) هزار و شصت و سیوم هجری زخمت زندگی ازین سپنجی سرا بر بیست - پسران جوان شایسته داشت - ازان جمله قلندر بیگ که شش صدی شاهجهانی بود - بعد نخستین محاربه دارا شکوه (که نزدیکی عماد پور متصل سموگدهه اکبر آباد اتفاق افتاده) از موارد تفصل عالمگیری بخطاب خان^(۳) و قلعه داری کلان مضاف صوبه بیدر سرفرازی یافته برخست دکن جمعیت اندوخت - در بارگاه سلطنت این خانواده گویا باب قلعه داری قرار یافته بود - خان مذکور و پسرانش مدتی العمر خود را در حفاظت حصون دکن گذرانیده خان مذکور مدتها در کلان پسر برده پسر بکراست احمد نگر

(۲) در [بعضی نسخه] قندهار دکن (۳) نسخه [ب] این خانواده باب

* بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ *

ستایش بیکران و نیایش بے اندازه مالک الملک را سزد
 که آثار بادشاهان نامدار و مآثر امرای کامگار نمونه ایست
 از قدرت شامله و ارادت کامله او - فرمان فرمائی که احکام
 بالغه اش دل و دست جهانیان را فرا گرفته - هیچ ذره را
 بے اقدار جلیل المقدار او حرکت میسر نیست - و بے حکم
 محکم او هیچ متحرک را سکون مقدور نه - انتظام بخشه که
 بساط بسیط را بوجوه سلاطین عالی تبار زیب و زینت داده مهد
 امن و امان ساخت - و نوینان بلند مقدار را با تخت نشینان
 نسبت جوارح با دل بخشیده واسطه انجراح امور عامه برآید
 گردانیده - نافذ الحکم که بیک لفظ کن عالم عالم مصروفات را
 از ممکن عدم بعرضه و چون آرد - بالغ الحکمت که در خلقت
 اشیا جهان جهان لطائف (که صاحب طبعان از دریافت آن بعجز

گرایزند) ردیعت نهاد * لراقمه * * نظم *

خدایا بحکم تو اندر جهان * زمین ساکن است و دران آسمان
بزرگی ده جن و آدم توئی * همه شه شهنشاه عالم توئی
و درود نامحدود بر قافله سالاری که پس از بعثت اتباع احکام
آئی نموده قلت متابعان و کثرت مخالفان را بنظر در نیارند
و بر گمراهان ضلالت منمش غایت بنیان ناخت و تاراج برده
شکستهای متواتره داده جزای اعمال در گذار آنها فهاد - تا آنکه
دین متیفش روی عالم را فرا گرفت - و باطراف و اکناف
رسیده راج و دائی یافت * لراقمه * * نظم *

محمد شه ملک دنیا و دین * که تیغش برانداخت بخیان کین
بخیل رسل جمله تاج سراسر است * که ختم سری چون نبوت بر سر است
و بر آل خیر مآل و اصحاب نیک نصاب از باد - که رکن رکن
ایوان حکم رانی و دره از معموره همه دانمی آریند *

اما بعد بر تماشائیان این بازیچه عبرت و ناظران این تماشگاه
اعتبار مخفی نماید - که والد مغفور راقم این سطور میر
عبد الرزاق (که مخاطب به مصمم الدوله گردیده) در ایامی (که
بقطب پوره ادرنگ آباد حالت انزوا داشت) چون در فن سیر
خیله آگاهی بهم رسانیده (حتی که احوال سلاطین تیموریه هندوستان
و امرای عهد آنها سر زبانش بود) و در نسب دانی قسمی
مهارتش رسیده (که اکثره نام و احوال فیالکون خود ازو

تحقیق میکردند) برای صرف وقت مشغله اندیشیده بتالیف
این نسخه (که مشتمل است بر احوال امرای عهد پادشاهان
مربور) توجه می گماشت - چنانچه احوال بسیاری از آنها مسوده
نموده و جمعی از تصوید به تبییض برده بود - پس ازان (که
نواب آصف جاه بر سر عنایت آمده بحضور طلبداشته بکار
سرکار خود مامور گردانید - و پستتر نواب نظام الدوله شهید دیوانی
سرکار خون سپرده صاحب اختیار ساخت) اتمام آن نسخه در
پردۀ التوا ماند - روزی محرر این کلمات ظاهر نمود که نسخه
خوبی تمهید یافته - اگر اتمام می پذیرفت - آن بزرگ بر زبان
آورد که تو تمام خواهی کرد - پستتر آن مبرور بوکالت نواب
صلابت جنگ امتیاز اندوخته آخر سردر هر آن کار کرد - و خانه
بتاراج آمد - آن اجزا بغارت مردم رفت - بعد از چند سال
قدری اجزا بدست آمد - میر غلام علی آزاد سلمه الله (که با
آن مغفور دوستی بسیار داشت) آن اجزا را فراهم آورده خطبه
و تمهید نوشته احوال آن مرحوم ضمیمه ساخت - و پس ازان
جزری چند دیگر هم بهم رسید - چون راقم را فرموده آن بزرگ
بخاطر می خاید همواره بخیال آن سرگرمی داشت - تا آنکه
در سال (۱۱۸۲) هزار و یکصد و هشتاد و دو هجری شروع نموده
احوال نتمه مردم از کتب تاریخ فراهم آورده انضمام داد
و تمهید (که والد مرحوم در ابتدا خود نوشته - و محرر بر بیاض

نقل گرفته بود) و خطبه و تمهیدے (که میر آزاد نوشته) با چهار ترجمه (که آن هم مرتوم قلم میر آزاد است) نیز ثبت نمود *

کتابی (که در وقت تالیف بنظر محرر این سطور بود) بدین تفصیل است - اکبرنامه شیخ ابوالفضل مبارک - طبقات اکبری تالیف خواجه نظام الدین احمد - منتخب التواریخ تالیف شیخ عبد القادر بداینی - گلشن ابراهیمی مشهور بتاریخ فرشته تالیف محمد قاسم - عالم آرا تالیف سکندر بیگ منشی شاه عباس دارای ایران - هفت اقلیم تالیف امین احمد رازی - زبدة التواریخ تالیف نورالحق - اقبال نامه تالیف معتمد خان بخشبی - جهانگیر نامه که جذبت مکانی احوال درازده ساله خود نوشته - ذخیره الخوانین تالیف شیخ فرید بهکری - مجمع الافغانی که کسب برای خانجهان لودی نوشته - پادشاه نامه تالیف ملا عبد الحمید لاهوری و محمد وارث - عمل صالح تالیف محمد صالح کنبو - وقائع تغدهار - عالمگیر نامه تالیف محمد کاظم منشی - مرآت العالم تالیف بختاور خان خواجه سرا - تاریخ آشام - خلاصة التواریخ که در عهد عالمگیر پادشاه هندوئی نوشته تاریخ دلکشا مشتمل بر بعضی سوانح عهد عالمگیری که هندوئی نوشته متأثر عالمگیری تالیف مستعد خان محمد شافی - بهادر شاه نامه تالیف نعمت خان عالی - لب لباب تالیف خواجیخان تاریخ محمد شاهي - فتحیه تالیف یوسف محمد خان - تذکره

مجمع النفائس تالیف سراج الدین علی خان آرزو - مرآت واردات
تالیف محمد شفیع وارد تخصص - جهان کشا تاریخ نادر شاه
تذکره سرد آزاد و خزانه عامره هر دو مؤلف میر غلام علی آزاد
مرآت الصفا تالیف میر محمد علی برهانپوری - تاریخ بنگاله *

امید از مطالعه کنندگان این کتاب آنست که اگر سهوی یا خطائی
بنظر آید در اصلاح کوشند - و بنظر عیب پوش بوشند *

مخفی نماند که مغفور میرور جامع این نگارین زامه بنای تقدیم
و تاخیر احوال اشخاص که مذکور اند بر سال فوت قرار داده
چون سال فوت بعضی معلوم نشده بنابراین تا ساله که احوال آنها
نگارش یافته همان سال را بجای سال فوت اعتبار نموده شد *

لله المنة این نامه طرب افزا در سال (۱۱۹۴) یکهزار و یکصد
و نود و چهار هجری با اتمام رسید - و تا وضع اتمام از چنین
سوزت گرفت *

قلم حدیقه آراست از بهار سخن * پند اهل خرد عیش گاه هردانا
سواد کلک بهار آفرین راقم آن * شکست ناز ارم رشک جفقه المادی

۱۱۹۴

دبیر عقل رقم کرد سال اتمامش * زه ادیب مصاحب مآثر الامرا

تمهیدے کہ مولف مغفور این نسخه

ہنگام شروع بقید قلم آورده

از مبادی سن رشد و تمیز با وصف صرف اوقات بمثل اولات

درسیه شوق بتصحیح سیر و تاریخ بود - هرگاه فرمتی دست میداد
 برخی بسرگذشت سلاطین سابقه عبرتی فرا میگرفت - و لختی از احوال
 نوئیان بلند مرتبه تذبذب^(۲) میشد - گاهی کلام حکما و اصحاب ثقی^(۳)
 بصیرتی می افزود - و وقتی موزون سخنان شعرا اهتزاز می آورد
 تا آنکه در عشره ثالثه^(۴) سنن ندامت قرین (که ازان بعمر تغیر رود)
 زمانه بکشاکش ملازم پدشگی افکند - و اوقات به تحصیل معاش
 صرف گردید - پس ازان ترقه و تذمّ باشغال دیگر انداخت
 محاسن صفحه نماند - و آشنائی کتاب از میان رفت - مگر گاه گاهی
 اندیشه تسوین اندر ختها پیرامون خاطر میگردد - تا ارغانی
 بنورسان عالم شهود سرانجام یابد - اما زمانه بزبان حال می سرانید *
 * نظم *

* دماغ برفلک و دل بپای مهر بتان *

* چگونه حرف زخم دل کجا دماغ کجا *

ناگاه از نیرنگی تقدیر و بوالعجبی روزگار در سنه (۱۱۵۵) یک هزار
 و یکصد و پنجاه و پنج عزلتی و اندرائی روی داد - که بظاهر آبستن
 هزاران تشویش و خلش توهم میشد - لیکن دل رهین فراوان
 آسودگی و آسایش بوده این فرصت غیر متصور و فراغ
 نامتوقب را مغتنم ینداشت - و همان دیرین آرزو سراپای دل گرفت

(۲) بعضی نسخه [تذبذب] (۳) نسخه [۱] نفی - یا اصحاب

و کهنه زمانه بتازگی گل کرد - اما ملاحظه تجدید ترتیب مانع تحریر گردید - چه هر آئینه و روشی (که بخیال میگذشت) پیشینیان بدان اسلوب دفترها پرداخته اند - و سایر فرق را از صاحب کمالان معذوب و والا دستگهان صوری رأساً و ضمناً و امالاً و تبعاً هم بعنوان بسط و اطناب و هم برسم ایجاز و اختصار استیغاب و استیفا نموده - و دل بدان نسق نمی گرانید - و از قبیل اعلام معلوم می شمرند - که بغتةً بخاطر فرو ریختن که اگر

۹۶۳

از آغاز نخستین سال جلوس عرش آشیانی (که نصرت اکبر ازان مُذنبی ست) تا زمان حال اُمرای والا شان و نوئیضان بلند مکان (که در نوبت دولت خود برخی به نیروی اقبال و حسن ذیبت خیر مال مصدر اُمور فخریه و مظهر کارهای عظیمه گشته گوی نیکنامی بستوده انجامی برده اند - و چو بباد بروت شوکت و دستگاه و نخوت مال و جاه بخود سری و گردن کشی و بال و نکل اندوخته) به تاسیق حروف تهجی نگارش پذیرند و در ضمن احوال مقالات غریبه و حکایات عجیبه و تدابیر صایبه و کاروانیهای شگرف و فوج کشیهای سترک و بهادری نمایان و مردانگی شایسته گذارش یابد و تقریباً کلیات سوانح دو صد ساله سلاطین ستوده شمیم تیموریه هندوستان شکر اله سعیدم با بسیاری کهنه خانوادها ذکر پذیرد هر آئینه بتازه نگارین مفضله تالیف نقشه نو می بغداد - و این نامه را از مؤلفات دیگران امتیاز

بهم مبرسد - لهذا دل نوی گزین را بدین ترتیب غریب آئین
 داعیه تصمیم یافت - و چهره مقصود بشکوف وجه روی نمود *
 اگرچه درین وقت کتابی موسوم بذخیره الخواصین ^(۴) تصنیف
 شیخ معروف بهکری متضمن احوال امرا بنظر رسید و اکثر
 مطالب آن ضمیمه این نسخه گردید لیکن چون بنای آن بر اخبار
 سمعی متخالف تحقیق اهل این فن بود و ماخذ این نسخه کتب
 معتبره ثقات است و جحانی بدیهی و مزین ظاهر بران متحقق
 و ثابت گشت - و چون در عهد عرش آشیانی (که منتهای
 مناصب امارت پنج هزاره گری بود - مگر در آخر دولت آن پادشاه
 والا جاه دوسه کس بمنصب هفت هزاره پایه عزت برافراختند)
 نوکری پادشاهی قدری عظیم و منصبها اعتباری سترگ داشته
 بسیاری در قلیل منصب صاحب جمعیت و دستگاه بوده اند
 بنابراین تا پانصدی آنوقت مذکور ساخت - و تا عهد فردوس آشیانی
 و اواسط زمان خلد مکان (که کثرت مناصب و مراتب بمیان
 آمد) تا سه هزاره و صاحب طبل و علم بقید تحریر آرد و
 و بعد ازان بنابر یساق پر مشاق دکن و افزایش نوکران و کم حاصلی
 ملک آن حلاوتها نماند - و رفته رفته این دایره وسیعتر گردید
 چنانچه درین زمانه بی خیر و برکت (که بسا هفت هزاره بهفت

و هشت روزگار خسارت زده ننگ و نام اند - و در هر ناحیه و جانب
 بسیاری شش هزاره و پنج هزاره سیای خور شش و پنج
 چرخ بد سرانجام (بهمت و پنج اکتفا نمود - و بیشتر اسلاف
 (۲)
 (که هزاره نشینی خمول فرسوده اند) به طفیلی داستان اخلاف
 گرامی رتبه بنام آردی جاوید زندگی افروختند - و بسیاری این
 و احفاد (که از بے شدی بمنصب عالیہ ترقی نکرد) در ذیل نیاگان
 یازد مرتبه بفروغ بیان چهره احوال افروخته - و جوته بقا بر کمال
 از کمالات صوریہ حسبیہ بلا تقید منصب معتبر بنگارش آمد
 و این نسخه جامع کثیر الآثار بمآثر الامرا مسمی گردید *

چون دژین دودمان سلاطین تیموریہ برای هر یک از آباء
 سامیه و امهات صافیه لقبی تعیین می یابد (چنانچه صاحبقران مراد
 از امیر تیمور است - و فردوس مکانی اشاره بظہیر الدین محمد
 بابر پادشاه - و جنت آشیانی عبارت از نصیر الدین محمد همایون
 و عرش آشیانی لقب عظیم جلال الدین محمد اکبر است
 و جنت مکانی ایما به نور الدین محمد جهانگیر - و فردوس آشیانی
 و اعالی حضرت هر دو خطاب شهاب الدین محمد صاحبقران ثانی
 شاه جهان است - و خلد مکان مراد از نفس نامی محبی الدین محمد
 اردنگ زیب عالمگیر غازی است - و خلد منزل قطب الدین

محمد معظم شاه عالم مخاطب بهادر شاه است - و والدۀ ماجدۀ
 عرش آشیانی حمیدۀ بانو بیگم ملقبه بهریم مکانی - و أم محترمه
 خلد مکان ارجمند بانو بیگم مخاطب به ممتاز محل - و همشیره کلان
 ایشان جهان آرا بیگم مدعو به بیگم صاحبۀ اند (بنابرین دین کتاب
 هر جا ضرورت دای بود بنابر اختصار بالقاب اکتفا رفت - و بنام
 دیگر پادشاهان تصریح بکار آمد - مگر بعضی جا محمد شاه پادشاه را
 بملقب فردوس آرامگاه یاد نموده شد *

خطبه و تمهیدے کہ میر غلام علی آزاد ادامه

الله بر سر اجزای فراهم آمده ابتداء نوشتند

چون نسخه مزبور (واج یافته فی الجملة نام شهرت تحصیل
 نموده و نیز خطبۀ مذکورہ مشتمل بر احوال مولف مرحوم بود
 راقم سطور آنرا ضمیمہ کتاب گردانید *

حمد شاهنشاهی کہ اورنگ نشینان سلطنت را رتبہ والای
 جهانبانی کرامت نمود - و مساند طرازان امارت را منصب
 پیش دستی این گروہ والاشکوہ مرحمت فرمود - و صلوة و سلام
 بر جهان پناہی کہ نظم و نسق کارامت بچہ رونق پرداخت - و عالم
 جن و بشر را بمهر خدا داد نبوت مسخر ساخت - و آل
 بر خندہ خصال کہ شاهرادهای والا تبار اند - و اصحاب تقدس انتساب
 کہ رزای عالی مقدار اند *

اما بعد این کتابی است ممتاز و کارنامه ایست بے انبار
تصنیف مورد تأییدات یزدانی جامع کمالات انسانی امیر
بے نظیر نواب مصمم الدوله شاه نواز خان علیه الرحمة و الرضوان
که بخاتم سحر طراز بتدویر این نسخه پرداخت - و مدت پنج سال
باحیای جمعی ابزاری جنسی خود صرف ساخت - مآهوان فن اخبار
و محققان وقائع روزگار می شناسند که مصنف علیه الرحمة چه قدر
خون از رگ اندیشه چکانیده - و مراتب تحقیق مطالب و تصحیح
مقاصد یکجا رسانیده - اما اوراقی که بتسوید درآمد قریب دوازده سال
در طاق نهیان ماند - و این طاووس غذا در کنج قفس بال و پر
بیفشاند (۲) - فرصت دست نداد که مسوده از سواد به بیاض برآید
و شب یلدا بصبح عالم افروز گراید - تا آنکه مصنف علیه الرحمة را
جرعه شهادت چشانند - و نتایج طبع والا را بگرد یتیمی
نشانند - خانه مصنف بتاراج درآمد - و کتب خانه یکقلم شیراز
جمعیت گسیخت - فقیر غلام عالی متخلص بآزاد حسینی واسطی
باگرامی (که با مصنف علیه الرحمة دوستی لاینت داشت)
بر فقدان این کارنامه بے نظیر دستهای افسوس برهم مالید - و مدتی
ریشه سراج در شش جهت روانید - هیچ گل نکرد که این نسخه
کجا رفت - و بدست که افتاد - بعد یک سال کامل از شهادت

مصنف علیه الرحمة سر رشته تفحص بجائی رسید - و یوسف گم گشته
 چهره پیدائی را نمود - طرفه شگفتگی بهم رسید - و عجب انشراح
 دست داد - فی الفور آستین بترقیب و تلبیض این مسوده بر شکست
 و اوراق پریشان را شیراز جمعیت بر بست - و هرگاه این نسخه و جزا
 از کتب خانۀ مصنف علیه الرحمة هجرت نموده جای دیگر افتاد
 از بے احتیاطی اجزاء نسخه یکجا نماند - و حکم اوراق خزان
 بهم رساند - بعد محض تمام اوراق پراگنده فراهم رسید - لیکن
 ترجمۀ قطب الملک عبدالله خان وزیر اعظم محمد فرخ سیر پادشاه
 (که مصنف علیه الرحمة بقلم داده بود) بمعرض تالف درآمد
 و ترجمۀ امیر الامرا سید حسین علی خان برادر قطب الملک
 از اول ناقص بدست افتاد - و ترجمۀ نواب آصف جاه و خلف او
 نواب نظام الدوله شهید مصنف علیه الرحمة خون بتحریر
 در نیارد - و تنگ چشمی در زگار فرصت ندان - جلالت شان این
 هر چهار امیر آفتاب نظیر ظاهر - و اثبات تراجم اینها درین نامه
 والا قدر از جمله ضروریات - اتفاقاً فقیر تراجم اربعه را در تالیف
 خود سر آزاد لباس رقم پوشانیده - ترجمۀ قطب الملک و نواب
 (۲)
 آصف جاه و نواب نظام الدوله شهید از سر آزاد درینجا نقل
 افتاد - و ترجمۀ امیر الامرا سید حسین علی خان هر قدر که

بدست آمد بحال داشته آغاز آن از سرآزاد انضمام پذیرفت
و بعضی تراجم دیگر ضروری درین اجزا نیست - مثل ترجمه شیخ
ابوالفضل صاحب اکبرنامه که عمدگی او حاجت شرح ندارد
و مصنف علیه الرحمة در انشا قتلش او میکند - و ترجمه
محمدالله خان وزیر اعظم فردوس آشیانی - و مصنف علیه الرحمة
در بعضی مواضع حواله مطلبی بزرگان قام میدهد - و محل حواله
ناپیدا است - ازینجا مستفاد میشود که نامه طراز علیه الرحمة
(۲)
تراجم عمدگان را در سبک تحریر کشیده - لیکن قندباد حادثه
بغارت برد - و نیز قلم مصنف علیه الرحمة بعضی تراجم را
ناقص گذاشت - هرچه شد شد - و هرچه ماند ماند - اکنون
کرا دماغ که این تراجم را فراهم آورد - و بالحق پردازد - و دیباجه
کتاب مصنف علیه الرحمة خود املا نمود - مگر تحریر حمد
و صلوة باقی مانده بود - فقیر فقرات حمد و صلوة نوشته مصدر
(۳)
ساخت - و درین مقام اول ترجمه مصنف علیه الرحمة ثبت
میشود - بعد ازان شروع در تحریر اصل کتاب میروند - بعونه
سبحانه تعالی *

(۲) نسخه [ب] عمده را (۳) نسخه [ب] فقیر در مکان حمد و

صلوات آیه قرآنی را تبرکاً تاج عنوان ساخت *

قواب مصمصام الدوله شاه نواز خان شهيد

خوافي اورنگ آبادي رحمه الله تعالى

نام اصلي او مير عبد الرزاق است - و اصلش از اعيان سادات
خواف - جدّ اعلاي او مير کمال الدين در عهد اکبر پادشاه
از خواف سرے بهند کشيد - و در سلک عمده نوکران پادشاهي
در آمد - پسرش ميرک حسين در زمان جهانگيري نوکري
درگاه سلطاني بامتياز داشت - پسرش ميرک معين الدين
مخاطب به امانت خان در عهد شاه جهاني بمنصب عمده
فرق امتياز برافراخت - و در عهد عالمگيري ديواني لاهور
و ملتان و کابل و کشمير بنوبت سرفرازي يافت - و هنگامي
(که صوبه داري ملتان بشاهزاده شاه عالم نامزد شد) نيايت
صوبه داري بامانت خان ضميمه ديواني قرار يافت - و او
باتتضای خطاب خود در کمال امانت و ديانت بسر مي برد *

وقتے در ايام ديواني حکم سلطاني بنام او صادر يافت - که
فلان شخص را درانگاه بايد ساخت - امانت خان آن شخص را
طلبیده تکليف رفتن درگاه سلطاني کرد - آن شخص گفت اگر شما
کفيل آبروي من ميشويد ميروم - امانت خان جواب داد
که من بر شخصے که با پدر و برادران سلوک چنين و چنان

کرده باشد (یعنی عالمگیر پادشاه) اعتماد ندارم - چگونه کفیل
 میتوانم شد - منتهیان این خبر را به پادشاه رسانیدند - پادشاه
 در غضب آمد - و از منصب و جایگیر و دیوانی خالصه^(۲)
 عزل کرد - امانت خان ایامی معدود بیکار ماند - آخر پادشاه را
 نقش خاطر شد که این شخص از خدا ترسید - و ملاحظه من
 نکرد - همین وصف والا مرئی شد - پادشاه او را باز نواخت
 و بمنصب و جایگیر و دیوانی خالصه پیرایه امتیاز بخشید
 و نوعی شخصیت او ذهن نشین شد - که در جمیع مهمات قول
 و فعل او را اعتماد کلی بهم رسید - ایامی (که پادشاه در هذن
 بود - و صوبه دارمی دکن بخانجهان بهادر کوکلتاش عنایت فرمود)
 دیوانی دکن و بخشی گری و وقایع نگاری به امانت خان
 مرحمت شد - او دیوانی را باستقلال تمام کرد - خان جهان
 بهادر اکثر بخانه او می آمد - و او را نظامت اردنگ آباد هم
 شده بود *

از جمله پهلوانان او چهار کس اعتبار بهم رسانیدند - اول
 میر عبد القادر دیانت خان - دوم میر حسین امانت خان
 که یکی بدیوانی تن و دیگری بدیوانی خالصه سرفرازی یافت
 و نیز امانت خان را حکومت بندرسورت مقرر شد - و بعد

(۲) نسخه [ا ب ج] جایگیر و خدمت عزل کرد *

فوت از حکومت آنجا بدیانت خان عنایت شد - و این دیانت
 خان پیش از حکومت سورت بدیوانی دکن مامور شده بود
 و بعد حکومت سورت دو باره بدیوانی دکن سر عزت برافراخت
 سیوم میر عبدالرحمن رزاق خان - متخلص بگرامی - از بدیوانی
 مالوه و دیوانی بیجاپور سر بلندی یافت - شعر برجسته میگفت
 و دیوانه فراهم آورده - ازوست *

* تا قافله سالار جنون فال سقر زد *

* دیوانه ما دامن صحرا بکمر زد *

* دیگر *

* فصل گل آمد و من توبه بیجا کردم *

* چه ستم برفدح و جور بمینا کردم *

* با رفیقان زخودرفته سفر دست ندان *

* سیر صحرای جنون حیف که تنها کردم *

چهارم کاظم خان که بدیوانی ملتان سرفرازی یافت - میر
 حسن علی پسر کاظم خان مذکور پدر نواب مصمم الدوله
 شاه نواز خان است - و نسب نواب مصمم الدوله از جافب مادر
 بمیر حسین امانت خان که بالا مذکور شد میرسد - میر
 حسن علی والد نواب مصمم الدوله در عمر بیست سالگی فوت کرد
 و فرصت نشو و نما نیافت *

مخفی نماند که ارلان میرک معین الدین امانت خان مذکور
بعد کثرت رسید - و محاکم عظیمه ازین قبیله در بلده اوزنگ آباد
آبادی پذیرفت - و دیوانی دکن و اکثر خدمات عمده این
ممالک باین دودمان تعلق گرفت - و عالمی از فیض این خاندان
بهره اندوخت - دیوانی دکن بعد میر عبدالقادر دیانت خان
به خلف او علی نقی خان مقرر شد - و بخطاب پدر یعنی
دیانت خان مخاطب گردید - و بعد وفات او این منصب والا
بمیرک محمد تقی پسر او تفویض شد - و خطاب وزارت خان
یافت - و بعد از انتقال او ببرادرش میر محمد حسین خان
تقرر گرفت - میر محمد حسین خان در عهد نواب آصف جاه
و بعد آن در کمال اعتبار بسر می برد - و آخرها بخطاب بمین الدوله
مذکور جنگ سرفرازی یافت - و او و نواب مصمم الدوله
در یکروز بمرتبه شهادت فایز شدند *

اکنون باحوال نواب مصمم الدوله زبان قلم را رطبت می سازم
مذاق این امیر بے نظیر زیاده از انست که زبان قلم تقریر
تواند کرد - یا وسعت قسطاس احاطه تواند نمود - حقا که چشم
روزگار امیر باین جامعیت کمالات ندیده - و سوهن کهن سال
صاحب دولتی باین حیثیت در میزان نظر نسجیده - از عذفوان
فشوونما آثار رشد از ناصیه او پیدا بود - و انوار استقبال از جبین
حال جلوه می نمود - ولادت او بیست و نهم رمضان سنه (۱۱۱۱)

احدى عشر و مائه و اىف در دار السلطنت لاهور واقع شده
چون اقرباء او اكثر در ادرنگ آباد بودند باین علاقه در ريعان شباب
از لاهور بادرنگ آباد آمد - در آواى بمنصبى از پيشگاه نواب
آصف جاه (طاب نواه) سرفرازي يافت - و بعد چنده بديوانى
پادشاهى صوبه برار مامور شد - و مدتی برين عهده قيام نمود
و بر وجه احسن سرانجام داد - نوعيكه نواب آصف جاه نوبتى
فرمود - كار مير عبد الرزاق خان نمکى دارد - چون محمد شاه والى

دهاي در سنه (۱۱۵۰) خمسين و مائه و اىف نواب آصف جاه را
بمحضور خود طلبيد و نواب آصف جاه خلف الصدق خود نواب
نظام الدوله نامر جنگ را به نيابت خود در دكن گذاشته عازم
دارالخلافه شد صحبت نواب مصمص الدوله با نواب نظام الدوله
گيرا افتاد - نواب نظام الدوله او را بديوانى سرکار خود و ديوانى
پادشاهى هر دو سرفراز فرمود - و او هر دو خدمت عمده را
باستقلال تمام سرانجام داد - و ديانت و امانت را بسرحد
كمال رسانيد *

چون نواب آصف جاه از هند بدكن لواى معارفت برافراخت
مغويان نواب نظام الدوله را بر سر مخالفت والى بزرگوار آوردند
راى نواب مصمص الدوله برين نبود - بلكه تحريض بر موافقت
مینمود - چون جم غفير از مغويان هر طرف بودند گفته نواب
مصمص الدوله پيش نرفت - روزى كه پايدر و پسر جنگ رافع

شد نواب مصمص الدوله بر فیل ردیف نواب نظام الدوله بون
 چون فوج نواب نظام الدوله شکست خورد و مردم آصف جاهی^(۲)
 فیل او را حلقه کردند حرز الله خان نیرنگ سعد الله خان وزیر
 (که با نواب مصمص الدوله آشنایی داشت) با او گفت - که
 نظام الدوله بخانه پدر میروند - شما کجا میروید - شرط رفاقت^(۳)
 تا وقتی که باید بجا آورید - اکنون ازین مهلت^(۴) کناره باید کرد
 مشارالیه از فیل فرود آمده بکوشد - و مدتی معاتب نواب
 آصف جاه ماند - و انزوائی اختیار نمود - درین ایام بتحریر و تسوین^(۵)
 مآثر الامرا اشتغال ورزید - و مدتی پنج سال اوقات برون مذوال
 گذرانید - آخر نواب آصف جاه در پایان عهد خود مطابق سنه
 (۱۱۶۵) ستین و مائه و الف او را از عتاب برآوردن - و بدستور
 سابق بدیوانی برار مامور ساخت - و عنقریب نواب آصف جاه
 درگذشت - و نواب نظام الدوله بر مسند پدر به نشست - و نواب
 مصمص الدوله را از برار طلبیده بدیوانی سرکار خود بدستور
 سابق سرفراز ساخت - و او باستقلال تمام عهد دیوانی را
 (که کار وزارت شش صوبه دکن است) سرانجام داد - و چون نواب
 نظام الدوله حسب الطلب احمد شاه فرمانروای هندوستان قصد

(۲) نسخه [۱] مردم آصف جاه (۳) نسخه [چ] نواب نظام الدوله (۴)

در [بعضی نسخه] انزوا اختیار نمود .

شاه جهان آباد کرد نواب مصمم الدوله را بدکن گذاشت . و وقت
وداع انگشتری خود را بار عنایت کرد . و فرمود این مهر
سلیمانی است . لیکن نواب نظام الدوله تا دریای نویده^(۲) رفته
بر طبق حکم سلطانی بدکن عطف عنان نمود . و چون رایات
نواب نظام الدوله در ملک ارکات خرامید و بر مظفر جنگ
ظفر یافت نواب مصمم الدوله هر چند بنواب نظام الدوله
عرض کرد که اقامت این^(۳) آکا مصلحت نیست محمد علی
خان پسر انورالدین خان شهادت جنگ گویاموئی را با اتفاق
فرنگیان انگریز درین ملک باید گذاشت که اینها برای تنبیه
نصارای فراسیس پهلچهری^(۴) کفایت میکنند نواب نظام الدوله
گوش نکرد . و بعضی کوتاه اندیشان (که بنابر اغراض نفسانی
خود اقامت آن ملک میخواستند) و برای مافعت جزوی چشم
از انتظام کلی پوشیدند) مزاج نواب نظام الدوله را بر سر اقامت
آن ملک آوردند . تا آنکه گذشت آنچه گذشت *

بعد شهادت نواب نظام الدوله ریاست بمظفر جنگ رسید

(۲) نسخه [اب ج] نرید - بالف (۳) در [نسخها] الکه بها می نویسد
اما در کتب لغت آکا بالف آمده (۴) نسخه [ج] نصاری فراسیس کفایت
میکند (۵) در [بعضی نسخه] پهلچهری - و در [بعضی] پهلچهری - و در
[بعضی] پهلچهری - و در [بعضی جا] پهلچهری *

و ازان ملک عطف عثمان فرمود - و قریب شهر کریمه (۲) رسیده بقتل رسید - و مسند ریاست بتمکن نواب صلابت جنگ امیر الممالک خلف الصدق نواب آصف جاه زیمنت پذیرفت - و الویه فیروزیه از نواحی کریمه بر سر شهر کرنول رسید - نواب مصمم الدوله قا اینچا همراه لشکر بود - در کرنول از لشکر جدا شده بر جناح استعجال خود را بادرنگ آباد رسانید - فقیر محروم ترجمه فیروز با اتفاق وقت با نواب مصمم الدوله از لشکر بادرنگ آباد آمد نواب مصمم الدوله بشهر رسیده چندین خانه نشینی اختیار کرد و نهم رجب سنه (۱۱۶۵) خمس و ستین و مائت و الف قصد حضور نواب امیر الممالک بحیدر آباد کرد - و بعد وصول حضور بصوبه داری حیدر آباد امتیاز یافت - و بعد چندین از صوبه داری معزول شده بادرنگ آباد آمد - و گوشه انداز برگزید - تا آنکه نواب امیر الممالک بادرنگ آباد تشریف آورد و چهاردهم صفر سنه (۱۱۶۷) سبع و شصتین و مائت و الف نواب مصمم الدوله را بعطای خلعت و کالت مطاق خود و از اصل و اضافه بمنصب هفت هزار و هفت هزار سوار و خطاب مصمم الدوله بر نواخت - و او مدت چهار سال بمنصب و کالت مطلق پرداخت و بحسن رای و تدبیر مهمات جزئی و کلی را طرئه رونق داد

باوصف بے اسبابی طاسمے بر بھمت - کہ عقل عقلا را حیران
 ساخت - چه وقت (کہ وکالت بار مقرر شد) سرکار نواب امیرالممالک
 عجب حالتی داشت - کہ از بے زبی نوبت بفروخت اثاث البیت
 (سیدہ بود - نواب مصمص الدولہ نوعی حصن تردد نمود کہ آب رفوہ
 بجوی آمد - و نسق بر ہم خورده باز انتظام پذیرفت - سرکشان
 حلقہ اطاعت در گوش و کچ مزاجان غاشیہ راستی بردوش کشیدند
 و امن عجبی در ممالک بهم رسید - و رعایا و برابا در ظلال عدالت
 و انصاف طرفہ آسودگی یافتند - و در عرصہ چہار سال مدت
 وکالت خون جمع و خرج ملک را برابر کرد - می گفت سال آیندہ
 انشاء اللہ تعالی جمع بر خرج می افزاید *

بالجماعہ بعد تقرر وکالت عنقریب رایات نواب امیرالممالک را
 در اہنزاز آورد - و بارانہ تنبیہ رگھو بھوسلہ جانب برار متوجہ شد
 و رگھورا مالش دادہ پنج لک (دوبیہ پیشکش برگرفت - و از برار
 رو بطرف نرمل کرد - سربرا را^(۲) زمیندار نرمل از عہد نواب
 آصف جاہ پای تمدن افشودہ مکرر فوج سرکار را غارت کردہ بود
 نواب مصمص الدولہ بحکمت عمالی ادرا عقید ساخت - و ملک
 او را بضبط سرکار عالی درآورد - و در سال ادل از وکالت
 ابن دو کار عمدہ برکرسی نشاند - و ایام برشغال در حیدرآباد

گذرانید - و در سال دوم از وکالت سنه (۱۱۶۸) ثمان و ستین و مائۀ و الف نواب امیر الممالک را بملک میسور برد - و از راجۀ میسور پنجاه لک روپیہ پیشکش بر گرفت - و اوائل موسم برشکال بحیدرآباد معارفت نمود - درین ایام سلطان دہلی عالم گیر ثانی برای نواب مصمص الدولہ ماہی و مراتب فرستاد - شخصی این مصرعہ تاریخ یافت *

* ح *

۱۱۶۸

* از شاہ ہند آمد ماہی و ہم مراتب *

در سال سیوم از وکالت سنہ (۱۱۶۹) تسع و ستین و مائۀ و الف کمک راو بالاجی کرد - بیانش اینکہ راو بالاجی شہر سانور را ^(۲) محاصرہ کرد - افغندہ سانور حصار شہر را مستحکم نمودہ پای جلالت افشردند - و بارہا از حصار برآمدہ مردم مورچال را زدند - راو بالاجی عاجز آمد - و استمداد از نواب مصمص الدولہ کرد - سبھان اللہ مثل راو بالاجی (کہ ممالک دکن و ہند را بتصرف در آوردہ - و پادشاہ دہلی و ارکان ^(۳) سلطنت را متزلزل ساختہ) رجوع بنواب مصمص الدولہ آورد - و دست بدامن استعانت زد - نواب مصمص الدولہ نواب امیر الممالک را کمک راو بالاجی برد - و لشکر را بسانور رسانیدہ - و مورچال قایم کرد و آتش کاری توپخانہ بجائے رسانید کہ افغندہ رنگ باختند

و در مصالحه زدند - بعد ازین نواب نظام الدوله در فکر
بر انداختن نصاری افتاد *

مخفی نماند که چون نواب نظام الدوله ناصر جنگ برای
دفع مظفر جنگ بملک ارکات رفت مظفر جنگ باعانت نصاری
فراسیس ساکن پهلجهری مصاف داده شکست یافت - نصاری
به پهلجهری خزیدند - و مظفر جنگ دستگیر شد - باز نصاری با اتفاق
افغانه راه غدر پیمودند - و نواب نظام الدوله را شهید ساختند
و مظفر جنگ را بسرداری برداشتند - ^{نوعی} (که راقم ترجمه در سر آزان
مفصل بقلم آورده) اینکه پیش ازین نصاری در بزار مخصوص بودند
و با از حد خود بیرون نمیگذاشتند - بعد شهادت نواب نظام الدوله
چیره شدند - و لذت مالگیری دریافتند - بعضی ملک ارکات را
فراسیس بتصرف درآورد - و بعضی آن‌ها را نصاری انگریز فراگرفت
و نیز انگریز بر بنگاله مسلط شد - و قلعه بندر سورت را گرفت
و هلم ^(۳) چرا ابتدای بذای تسلط نصاری اینست *

القصه بعد شهادت نواب نظام الدوله مظفر جنگ نصاری
فراسیس را نوکر گرفت - و رفیق خود ساخت - و بعد قتل او
نصاری بصیغه نوکری در رکاب نواب امیر الممالک شدند
و سیکاکل و راج بندری و دیگر مواضع را در جایگیر خود گرفتند

و طرقة اقتداره بهم رسانیدند - که حکم حکم ایشان شد
 موسی بوسی سردار نصاری بخطاب سیف الدوله عمده الملک
 نازوری اندوخت - و حیدر جنگ صاحب اختیار سرکار عمده الملک
 گردید - جنس و فصل حیدر جنگ اینکه نام اصلی او
 عبدالرحمن است - پدرش خواجه قلندر بلخی در عهد نواب
 آصف جاه از بلخ آمده اعتبار پیدا کرد - و فوجدار مچھلی بقدر
 شد - و محاسبه سرکار بر نموده او برآمد - و او در مچھلی بقدر
 با بعضی نصاری آشنا شده بود - باین علاقه به بقدر بهولجھری رفت
 و در پناه نصاری نشست - حیدر جنگ در آن وقت خود سال بود
 و کورندور نام کپتان یغنی حاکم بهولجھری از او بسیار دوست
 میداشت - و چون مظفر جنگ رئیس شد کورندور جمعی نصاری را
 بسرداری موسی بوسی همراه مظفر جنگ کرد - و عبدالرحمن را
 (بذابرا اینکه جهت جامع بین المسامین و النصاری است) همراه
 موسی بوسی داد - و چون عبدالرحمن جوهر قابل بود ترقی عظیمی
 کرد - و حل و عقد سرکار فرنگی بدست آورد - و باسد الله
 حیدر جنگ مخاطب شد *

الحاصل نواب مصمم الدوله بعد انفصال معاملہ افغانہ سانور
 خواست که نصاری را از میان بردارد - نواب امیرالممالک باشاره
 نواب مصمم الدوله نصاری را از نوکری برطرف کرد - نصاری
 از لشکر جدا شده راه حیدر آباد گرفتند - و شهر حیدر آباد را

در اختیار خود کرده متحصّن شدند - نواب امیر الممالک متعاقب^(۲)
 رسیده شهر را محاصره کرد - قریب دو ماه محاصره ماند - و جنگها
 باهم واقع شد - آخر بنا بر نفاق اعیان بصلح انجامید - و عمده الملک
 و حیدر جنگ آمده ملاقات نمودند - و چون در ایام محاصره
 انتظام جایگیریات نصاری برهم خورده بود عمده الملک و حیدر جنگ
 رخصت گرفته بطرف راج بندری^(۳) و سیکانول محلات جایگیر خود
 رخت بر بستند - نواب مصمم الدوله برشکال در حیدر آباد بسر بود
 و در سال چهارم از وکالت شاه (۱۱۷۵) سبعین و هشتاد و الف
 از حیدر آباد برآمد - رام چندر مرهته از عهد نواب آصف جاه
 بهالکي و غیره محلات توابع صوبه بیدر جایگیریات لئوک در تصرف
 داشت - و از بے سلیفگی و بے حیثیتی بتقدیم لوازم نوکری
 نمی رسید - نواب مصمم الدوله خواست که جایگیریات را از
 اندراج نماید - رام چندر باستعداد اسباب جنگ پرداخت - و حرکت
 مذبوحی کرده حلقه اطاعت در گوش کشید - و جایگیریات از سوی
 بهالکي بضبط سرکار عالی درآمد - نواب مصمم الدوله از اول برشکال
 با نواب امیر الممالک واردنگ آباد آمد - و درین ایام فوجی را فرستاده
 قلعه دواخت آباد را محاصره کرد - و از سادات بخاری (که از
 عهد عالمگیر پادشاه قلعه داری را متواث بودند) قلعه را گرفت

بعد ازین فلک شعبده باز ورق گردانی آغاز کرد - و در شکست
نواب مصمم الدوله کمر کین بر بست - و آن همه عقل و هوشی
که داشت ازو باز گرفت *

مجملا شرح واقعه ایذکه - زرمشاهری سپاه بسیار بر ذمه سرکار
بود - مغویان سپاه را برغلانیدند - سپاه هنگامه تقاضا برپا نمودند
نواب مصمم الدوله اگر قصد میکرد بسرانجام در لک روپیه
این فتنه فرو می نشست - چون وقت زوال دولت رسیده بود
اعتنا نکرد - بتاریخ ششم ذی القعدة سنه (۱۱۷۰) سبعین
و مائة و الف مردم سپاه نواب شجاع الملک بسالت جنگ خلف
نواب آصف جاه را از خانه برآورده پیش نواب امیر الممالک
بردند - و خلعت و کالت مطلق از عزل نواب مصمم الدوله
دهانیدند - طرفه بلوای عام شد - و اوباش و بازاریان شهر
غلو کرده خواستند که بر خانه نواب مصمم الدوله ریزند
اما اسبابی بظهور آمد که تا شام بلوای در توقف افتاد - شب
اهل بلوای متفرق شدند - نواب مصمم الدوله اندیشید که فردا
اگر یورش نمایند با آقا مقابل شده نمی توان جنگید - بهتر آنکه
کناره باید کرد - نیم شب احوال و ائصال ضروری بر اخیال بار نمود
و خانه را با امته لکوک و اقسام نفائس و کنسوقات را گذاشت
و با جمیع اهل بیعت نکور و انات قصد قلعه دولتآباد کرد - از رفقاء او
قریب پانصد کس سوار و پیاده حق رفاقت بجا آوردند - مشعلها

روشن کرده مصالح از خانه برآمد - و در بظفر دروازه حصار شهر پناه
آورد - محافظان ظفر دروازه تاب اقامت نیادرده و به فرار نهادند
قبل دروازه شکسته از دروازه شهر پناه برآمد - و قریب بصبح هشتم
ذی القعدة سنه (۱۱۷۰) سبعین و مائتة و الف بدولت آباد رسید
بعد رفتن او بقلعه اثاث البیت او قدری بتاراج غارتگران رفت
و اکثر بضبط سرکار عالی درآمد - بعد چندی فوجی از سرکار تعیین شد
و قلعه دولت آباد را محاصره کرد - و جنگها در میان آمد *

نواب مصمم الدوله بشمائل رضیه و خصائل مرضیه متعلی بود
اما گاه باشد که حق تعالی نظر کردهای خود را از نظر خلق می اندازد
و برای رفیع مراتب اخروی در دار الامتحان دنیا ببطلان مبتلا می سازد
مصدق این معنی در نواب مذکور مشاهده افتاد - که با آن فضائل
و شمائل جمیع خلایق امیر و فقیر و درباری و بازاری از برگشتن
و جز بگیر و بکش حرفی بر زبان نمی آوردند - اگر کسی بر جاده
وفا قایم بوده دوستی او را بحال داشت کجا یارا که دم زند
یا سلسله تلاشی جنیان - فقیر تنها خون را بر آشوب قیامت زدم
و نظر از مخالفین تمام عالم برداشتم - و با نواب شجاع الملک
ملاقاتها نموده بذای مصالحت گذاشتم - و برای تمهید قواعد
اصلاح و تشدید مبانع آشتی مکرر بقلعه رفتیم - و بچه سحر پردازی

و افسون کاری محاصره قلعه را بر خیزانیدم - و هنوز شروط مصالحه با تمام نرسیده بود که نواب نظام الدوله ثانی ناظم صوبه برار از ایلچپور باورنگ آباد تشریف آورد - و نواب امیرالممالک او را بمنصب والای ولای عهدی خود مخصوص ساخت - و بنظام الممالک آصف جاه مخاطب گردانید - نواب آصف جاه ثانی راقم ترجمه را طلبیده باستمال نواب مصمم الدوله مامور ساخت - و طومار مطالب او را موافق استدعا دستخط فرموده حواله فقیر نمود طومار را گرفته بقلعه رفتیم - و او را سرگرم ازاد^۱ حضور ساختیم - نواب آصف جاه سرداران عمده را باستقبال فرستاد - نواب مصمم الدوله غره (بیع الاول سنه ۱۱۷۱) احدی و سبعین و مائة و الف از قلعه برآمده در ظاهر قلعه با سرداران استقبال ملاقات نمود - و همان روز ملازمت نواب آصف جاه ثانی و نواب امیرالممالک حاصل کرد و مورد انواع مراحم گردید *

درین ایام بالاجی زار یازده مخالفت قریب اوزنگ آباد رسید و بهواس زار پسر خود را مقدمه الجیش کرد - و راجه رام چندر (که از موطن خود بعزم حضور نواب امیرالممالک بسندکھیر سی کردهای اوزنگ آباد رسیده بود) مرهه او را درانجا محاصره نمود - و قافیه او را تذک ساخت - نواب آصف جاه (۲) از اوزنگ آباد بسندکھیر نهضت فرمود - و رام چندر را از ورطه

هلاکت و زهانید - و در عرض راه محاربات عظیمه بوقوع آمد
 نواب آصف جاه داد شجاعت و جگردازی داد - و جمع کثیر^(۲)
 اعادی را بشمشیر آتشبار سپید هجر ساخت - نواب مصمص الدوله
 درین نهضت ملتزم رکاب بود - درین اثنا خبر آمد که عمده الممالک
 موسی موسی و حیدر جنگ از کار جایگیریات خود فراغ حاصل
 کرده قصد حضور نواب امیر الممالک دارند - و بحیدر آباد
 رسیدند - و حیدر جنگ نواب مصمص الدوله را متواتر خطوط^(۳)
 نوشت - و آن قدر مراتب اخلاص بمرض اظهار درآورد که
 مشار الیه را بر اخلاص او اعتماد کلی بهم رسید - و از مکر و بیم
 غفلت تام روی داد - و لشکر فیروززی از سندنکیر معاونت نموده
 در حوالی شاه گدھے رسیده بود که حیدر جنگ بحضور رسید
 و لشکر بهیئت مجموعی بارزنگ آباد آمد - و سواد شمالی
 شهر متخیم شد *

نواب مصمص الدوله زمام اختیار خود را بکلی بدست
 حیدر جنگ سپرد - و او براه چابلسیه در آمد - و دامی از مکر
 و فریب برچید - هر چند آشنایانی که بر خداع او آگاه شدند
 بصراحت و کذابت بنواب مصمص الدوله خبر کردند بارز نمود
 و تکیه بر اخلاص دشمن نموده خیر خواهی آشنایان را در میزان

اعتبار نسیانچید - تا آنکه بتاریخ بیستم و ششم (ج) سده (۱۱۷۱)
 اهدی و سبعین و مائة و الف فواب امیر الممالک بسیر باغ بیگم
 واقع اوزنگ آباد تشریف برد - و حیدر جنگ ماده خداع
 آنجا مهیا ساخت - فواب مصمص الدوله و نواب یمین الدوله
 که بالا مذکور شد حسب الطلب در باغ بیگم رفتند - هر دو را
 نظر بدن کردند - و بلشکر برده هر کدام را در خیمه علیحدہ
 جای دادند - و میر عبدالحمی خان و میر عبدالسلام خان و میر
 عبد الذبی خان پسران نواب مصمص الدوله را نیز طلبیده با پدر
 در یک خیمه مقیم ساختند - و دور خیمه محافظان نصاری
 نشستند - و خانه نواب مصمص الدوله را دو باره آنچه جمع شده بود
 بغارت بردند - و مستورات سادات را از خانه اخراج نمودند
 و اقربای نواب مصمص الدوله را و متوسلان که فی الجمله استطاعت
 داشتند آنها را در قید شدید کشیدند - و زرها گرفتند - و ستم
 بر سادات گذشت که واقعه کربلا بتازگی صورت گرفت *

الحاصل این حرکات بر حیدر جنگ مبارک نیامد - نواب
 آصف جاه ثانی درین فکر افتاد که نقش هستی ادا از صفحہ روزگار
 بشوید - وجهش اینکه حیدر جنگ با نواب مصمص الدوله نقض
 عهد کرد - و اطمینان ازو برخاست - وجه دیگر اینکه حیدر جنگ

اول نواب آصف‌جاه را بے پروا بال ساخت - بعد ازان بقید نواب
مصمّم الدوله پرداخت - بیانش اینکّه نواب آصف‌جاه فوج سنگینه
از برادر در رکاب آورد - و راق و فتق مهمات ملکی و مالی در قبضه
اقتدار خود کرد - حیدر جنگ دید که با وصف نواب آصف‌جاه
نقش تسلط من درست نمی‌تواند نشست - در شکست نواب
آصف‌جاه افتاد - و بانواع حیل سازي فوج را از نواب جدا ساخت
و زرسپاه هشت لک رویه از نزد خود تسایم نمود - و نواب را
تذبا ساخت - بعد ازان نواب مصمّم الدوله را مقید کرد - و خاطر
خود را از هر دو طرف جمع نمود - و خواست که نواب آصف‌جاه را
ببهبانه صوبه داری حیدر آباد بحدیدر آباد فرستد - و در قلعه
گلکنده نگاه دارد - و میدان را برای جولان خود خالی سازد
و ندانست که تقدیر بر تدبیر می‌خزد *

سیوم رمضان قریب باستوا سنه (۱۱۷۱) احدی و سبعین

و مائة و الف حیدر جنگ در خیمه نواب آصف‌جاه آمد
نواب آصف‌جاه پیشتر با مشیران خود مخفی قتل حیدر جنگ
قرار داده بود - حضار محفل خاص حیدر جنگ را گرفته ذبح کردند
و نواب آصف‌جاه بر اسبی سوار شده از لشکر تذبا بر آمد - و این همه
توبخانه فرنگ در مقام حیرت معطل ماند - و جرأت نمود
که کارنامه رستم و افراسیاب را منسوخ ساخت - از مذبح شدن
حیدر جنگ عمده الماک موسی بوسی و دیگر اعیان لشکر

هوش باختند - و درین دستخیز واقع طلبان نواب مصمص الدوله
و یمین الدوله و میر عبدالغنی خان پسر خرد نواب مصمص الدوله را
شربت شهادت چشانیدند - طرفه اینکه حیدر جنگ (که در
حقیقت قاتل این سادات است) چهار گوی پیشترا از سادات
بقتل رسید - و قتل او را نواب مصمص الدوله بگوش خود شدید
و گفت که حالا سلامت ما هم بظن نمی آید - و باستقلال تمام
مستقبل قبله نشست - تا آنکه لچه‌هان نام هندوئی از رفقاء نصاری
آمد - و شهین ساخت - پدر و پسر را در مقابر آباء (که جانب
جنوبی شهر قریب بدرگاه شاه نور قدس سره است) زیر خاک
سپردند - و یمین الدوله را در قبرستان آبای او (که پائین گذین
شاه نور قدس سره است) دفن ساختند - (اقم ترجمه تاریخ شهادت
۱۱۷۱

هر سه سید آیه کریمه (رجوع یومئذ مسفره) یافت - و نیز تاریخ
شهادت نواب مصمص الدوله درین قطعه نظم کرد * * نظم *

رفت مصمص الدوله ز جهان * سیوم ماه شریف رمضان
۱۱۷۱

سال این واقعه آن سید خود * گفت ما کشته عبدالرحمن

و نیز این رباعی مستزاد در تاریخ نظم ساخت * * رباعی *

* مصمص الدوله آن امید—رالا - دانش آگاه *

(۴)

* ناحق شده کشته در کمین گاه دغا - و ا مظلوماه *

(۲) نسخه [ب] سلامت ما (۳) نسخه [ج] لچه‌هان (۴) نسخه [ب]

این غم چارگاه *

* آزاد بعرض میرساند تازیخ - یازان شنوین *

۱۱۷۱

* کردند شهید ناکسان سید را - انا لله *

مخفی نماید که میر عبدالحی خان و میر عبدالسلام خان (وزر شهادت
والد خود محفوظ ماندند - سببش اینکه میر عبدالحی خان را
بتقریب یک روز پیشتر از پدر جدا ساختند - و میر عبدالسلام خان را
بعارضه بیماری از خیمه در عمارت فرستادند - از آنجا که حیات هر دو
برادر مقدر بود حافظ مطلق (تعالی شان) در دل اعدا انداخت که
هر دو پسر را از پدر جدا نمودند - در سلامت میر عبدالحی خان
و میر عبد السلام خان نکته بخاطر (رقم ترجمه القاشد که الاسماء
تتنزل من السماء - اسم حی و سلام کار خون کرد - و هر کدام
مسمای خود را محفوظ داشت *

القصة بعد کشته شدن حیدر جنگ نواب ابر الممالک و نواب
شجاع الماک و عمدة الماک موسی بوسی و ذوالفقار جنگ
برادر حیدر جنگ (که بعد قتل او قایم مقام شد) قصد حیدر آباد
کردند - و بعد وصول حیدر آباد ذوالفقار جنگ بطرف راج بزدری
و سیکاکل محالات جایگزین خود رفت - و عمدة الماک راه پهلوانچهری
گرفت - با ذوالفقار جنگ و زمیندار سیکاکل جنگ در میان آمد
ذوالفقار جنگ شکست فاحش خورد - و سپاه تمام بغارت در آمد
و کارخانجات جواهر خانه و توشه خانه و اخیال و توپخانه بدست
زمیندار افتاد - و با معدر در جان بسلامت برد - و لچهمذان

قاتل نواب مصمص الدوله بقتل رسید - و همچنین محمد حسین
 جماعه دار فرقه کاردیان (که با جماعه خود بر نواب مصمص الدوله^(۲)
 و اقربا و رفقاء او متعین بود - و انواع بدسلوکیها بعمل آورد)
 خود با جماعه کشته شد - و عمده الماک موسی موسی (که
 بطرف پهلوجهری رفت)^(۳) چینا پتن بندر انگریز را محاصره کرد
 و مکرر آتش کارزار اشتعال گرفت - آخر انگریز غالب آمد
 و عمده الملک با کمال خستگی به پهلوجهری گریخت - و در
 چند ماه انتقام خون سادات گل کرد - بلکه انتقامی (که از
 ذات حیدر جنگ شد) نواب مصمص الدوله بگوش خون
 شنیده رفت *

نواب مصمص الدوله جامع الکمالات بود - و با جمیع علوم آشنا
 مسائل هر فن در خزانه حافظه حاضر داشت - و در شعر فهمی
 دم یکتائی میزد - و مصطلحات زبان فارسی خوب می دانست
 میرزایان ولایت (که با او بر می خوردند) در مصطلحات دانی
 تعجب میکردند - میگفت من در در چیز دعوی دارم - یکم
 عدالت که بدقائق معاملات چنانکه باید را می رسم - و حق را
 از باطل جدا می سازم - در شعر فهمی - (و ز) با راقم ترجمه
 گفت که این مطلع فیضی مشهور است *

* بیت *

* موا برای محبت در مشکل افتادن است *

* که خون گرفته ام و یار قاتل افتادن است *

مطابق معنی ظاهر یک مشکل خون گرفته شدن عاشق است
و مشکل دوم قاتل افتادن یار - پس نجات متعذر - و بخاطر من
معنی دیگر رسیده - یک مشکل اینکه عاشق خون گرفته است
مبادا سوای معشوق دیگری او را کشد - مشکل دوم اینکه یار قاتل
افتاده است - مبادا سوای عاشق دیگری را کشد - هر دو امر بر عاشق
ناگوار است - منشئی بے بدل بود - و انشاء او در خطوط نویسی
طور خاصی دارد - حیف که منشآت او جمع نشد - اگر تدوین
می یافت چشم ناظران را کحل الجواهر میکشید - در تاریخ دانی
یکتای عصر می زیست - خصوص احوال امرا و سلاطین تیموریه هند
که نسابه این گرده بود - برهانش همین کتاب متأثر الامراست
که قدر آنرا صاحب این فن می شناسد - کتب خانه عظیمی از کتب
عربی و فارسی فراهم آورد - و اکثر این کتب را بدست خود
مقتضایه و تصحیح نمود - درین هنگامه کتب خانه برهم خورد
ارصاف حمیده او زیاده ازان است که زبان تقریر ادا نماید - مدلل
علو مزاج و متانت رای که ارسطو را شاگرد او توان گفت - و وقار
و تمکین و کوچک دلی و غمخواری خلایق و عدالت و خیالی چشم
و وفا و صفا و صدق و راستی - با صفت دروغ سخمت ناخوشی
داشت - و دروغ گویا اصلا در نظر اعتبار نمی آورد و زری

که از راه حامل می شد همان وقت ده یکی برای مستحضر
 بر می آورد - و خزانه ده یکی علیحده میشد - و بر ارباب
 استحقاق صرف می یافت - امیر امارت زیب بود - وقتی
 که بر مسند می نشست بے تکلف شان امارت را زیب میداد
 و شکوه ریاضت در جبین او بچه رونق جلوه میداد - در هفته
 دو روز برای عدالت مقرر داشت - جمعه و سه شنبه - و مدعی
 و مدعی علیه را در حضور خود طابیده بنفس نفیس متوجه
 تفتیح میشد - مراقب نظم و نسق ملک همه سردست داشت
 در روز و شب اصلاً خلوتی برای مشورت ملکی نبود - و هیچ
 مشیر نداشت - دانیان عصر بر علو نظر و رفور عقل او
 آئینه حیرت بودند - نماز صبح خوانده متوجه مهمات میشد
 وقت استراحت قیلوله میکرد - و نماز ظهر خوانده باز در مهمات
 می آورد - و تا نیم شب بلکه بیشتر بکارهای مالی و ملکی
 می پرداخت - و اصناف مردم ارباب مطالب سوال و جواب
 خود را خود بالمواجه می کردند - و واسطه دخل نداشت
 در دیوان بجهت می نشست - و در خلوت بکوچک دلی
 و انبساط تمام اختلاط میکرد *

نواب سالار جنگ بهادر نقل کرد که نواب مصمم الدوله
 بعد آمدن از قلعه دولت آباد با من گفت که چنین معلوم
 شده بود که این اسباب ظاهری (که نزد من جمع شده) هیچ

باقی نماند - گفتم چه طور معلوم شد - گفت چنین بمن
 آگاهی دادند - و نیز نواب مذکور فقل کرد که (روزه) که
 وکالت را ازو گرفتند - و هنگامی عجبی پریا شد (من و جمعی
 کثیر در خانه نواب مصمص الدوله شب بیتوثت کردیم - مردم را
 از فکر خواب نبرد - بگاه تر) که با نواب مصمص الدوله برخوردیم (و
 گفت امشب بحضور خواب رفتم - و نیز نقل کرد که نواب
 مصمص الدوله با من گفت که پیش از رفتن قلعه موجودات فراشخانه
 گرفته شد - دو صد و کسری زیاده قالین و شطرنجی برآمد
 و (روزه) که بقاعه رفتم) هیچ فرش نبود - دران حالت اصلا تغییر
 بخاطر راه نیافت - راقم ترجمه گوید وقتی (که نواب نظام الدوله
 بمالک اذکات تشریف برد - و بر مظفر جنگ ظفر یافت) عامل
 آن مالک حضور طلب شدند - و بعلاقه دیوانی بر در نواب
 مصمص الدوله خیمه نصب کرده آنها را جای دادند - (روزه از خیمه
 نواب مصمص الدوله برآمدم - شخصی دریده آمد - و گفت که
 حاجی عبدالشکور عامل معزل میگوید - که من در اختیار
 سزاولانم - از جا جذبیدن نمیتوانم - شما تا اینجا تصدیق
 کشید - فقیر با عامل مذکور آشنا نبودم - لیکن نرفتن دور
 از شیوه مروت دیدم - رفتم - او از محاسبه و تقید سزاولان

تأیید کرد - همان ساعت نزد نواب مصمم الدوله برگشتم و گفتم حاجی عبدالشکور نام عاملی در زمرة عمال بر در حاضر است او را دوباره باید طلبید - نواب گفت ضابطه نیست که عامل محاسبه دار دوباره بیاید - گفتم نمیگویم که محاسبه او معاف شود همین قدر میخواهم که یک مرتبه دوباره شود - نواب در مقام انکار بود - و من در مقام اصرار - آخر نواب او را دوباره طلبید و حالت او را مشاهده کرد - و شفقت بسیار نمود - گفت فردا بر در خانه نواب نظام الدوله حاضر باید شد - و چوبدار را تأکید کرد که هر وقتی که فلانی حاضر شود مرا خبر باید کرد - فردا حاجی عبدالشکور بر در خانه حاضر شد - و چوبدار خبر رساند نواب مصمم الدوله بنواب نظام الدوله عرض کرد - که حاجی عبدالشکور نام عاملی در زمرة عمال محاسبه دار طلب حضور شده میر غلام عالی بمن گفت که او را یک مرتبه دوباره باید طلبید گفتم عامل محاسبه دار دوباره نمی آید - هر چند انکار بمبالغه کردم میر مرا نگذاشت - ناچار دوباره طلبیدم - حالا من هم بحضرت همین عرض دارم که یک مرتبه آن شخص دوباره بحضرت بیاید - نواب نظام الدوله حکم فرمود که حاضر شوند همین که از در در آمد و نظر نواب نظام الدوله بر هیئت او

افتاد چه می بیند - پیر نود ساله منگنی - پیراهن در بر
 و دستار سبزه بوسه - و عصا و تسبیح^(۲) در دست - صورت ولایت
 و مکل ترحم - نواب نظام الدوله از را نزدیک^(۳) خود طلبید
 و نشاند - و حرفها پرسید - و بر فرد محاسبه^(۴) او دستخط
 معاف کرد - و یوصیه معین نمود - و سواری از سرکار خود
 عذایت نموده رخصت فرمود - مذاکره^(۵) که از نواب مصمم الدوله
 رنگ بست بیان شده (نیمه از سحاب و پرتو از آفتاب است
 حق تعالی آن مرحوم را برحمت خاص نوازد - و صدر بهشت
 برین را بجلوس از مزین سازد *

پوشیده نماید که بعد از شهادت نواب مصمم الدوله چون
 لشکر بحیدر آباد رفت میر عبدالکلی خان را همراه برده در
 قلعه گلکنده نگاه داشتند - و میر عبدالسلام خان بنابر بیماری
 در اورنگ آباد ماند - او را بقاعه دولت آباد فرستادند - و نواب
 آصف جاه ثانی بعد قتل حیدر جنگ شهباز عزم جانب برار
 جولان داد - و فوج و سامان حرب فراهم آورده کمر به تذبیه
 جانوجی پسر (گهو بهونسله بر بست - و باوصف قلمت جمعیت
 این طرف و کثرت غنیمت لوی فیروزی برافراخت - و بعد ازان

(۲) نسخه [ج] تسبیح (۳) نسخه [ب] نزه یک طلبید (۴) نسخه [ج]

بعد شهادت نواب *

زری توجه بتحیدر آباد آورد - نواب امیر الممالک (که برای نظم و نسق مالکی جانب مجهلی بذکر خرامیده بود) عطف عذر نمود - در سواد حیدر آباد ملاقات هر دو برادر واقع شد نواب آصف جاه بدستور سابق بر مسند ولایت عهدی نشست (۲) و زمام مهمات مالی و مالکی بقبضه اقتدار خود در آورد (۳)

و پانزدهم ذیقعدة سنه (۱۱۷۲) اثنین و سبعین و مائة و الف میر عبدالحی خان را از قلعه برآورده از سرنو احیا فرمود سابق خطاب میر عبدالحی خان شمس الدوله دلار جنگ بود (۴) بعد برآمدن از قلعه بخطاب پدر (یعنی مصصام الدوله مصصام جنگ) و منصب ششزاری پنج هزار سوار مورد عذایات گردید - و میر عبد السلام خان هم حسب الحکم از قلعه دولت آباد برآمد - و با اهل بیعت خود برخورد - سلمهما الله تعالی *

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله و سلام على عباده الذين اصطفى - اما بعد عرض

میدارن فقیر عبد الرزاق الحسینی الخوارزمی الاورنگ آبادی (۵) که از مبادی سن رشد و تمیز الخ - انتهى کلامه *

(۲) نسخه [ب] بر مسند و آلاء ولی عهدی فشت (۳) نسخه [ج] مهمات

(۴) نسخه [ب] خان بهادر (۵) یعنی تا آخر آنکه پیشتر در نسخه

[۵] گذشت *

مقدمه در فهرست کتاب

باید دانست که برخی ترجمه‌های رقم‌زده کلک بانی این نسخه بذابر راه یافتن افراط و تفریط بمسوده‌ها ناقص بود - حتی المقدور باتمام و اصلاح آن کوشیده بعد اختتام آن فهرس اصامی مردم مذکور الاحوال را جزو کتاب ساخته بعد اسماء ملحقه قاف الحاق بشنگرف رسم نمود - که فارق باشد میان گفتگوی آن بزرگ ومن هیچمدان - و این مجموعه جلیل القدر بنقوش هفت صد و سی ترجمه زیب و زینت گرفت - چنانچه تفصیل ذیل آئینده‌دار این مدعاست *

۸۵

حرف الالف - هشاد و پنج ترجمه

اسمعیل بیگ دولدی (ق) - اعتبار خان خواجه عنبر (ق)
 افضل خان خواجه سلطان - ادهم خان کوکه - اشرف خان
 میرمنشی - ابراهیم خان اربک (ق) - آصف خان عبدالمجید
 اسکندر خان اربک - الخ خان حبشی (ق) - اعتماد خان
 خواجه سرا - آصف خان خواجه غیاث الدین علی - اعتماد خان
 گجراتی - امیر فتح الله شیرازی - و کیفیت وضع تاریخ الهی
 اسمعیل قای خان ذوالقدر - آصف خان میرزا قوام الدین جعفر بیگ
 افضل خان شیخ عبد الرحمن - اسلام خان چشتی فاروقی
 ابوالفتح خان دکنی - و بیان مذهب مهدویه - احمد بیگ خان
 کابلی - اعتماد الدوله میرزا غیاث بیگ طهرانی - و احوال نورجهان

بیگم - اعتبار خان خواجه سرا (ق) - ابراهیم خان فتح جنگ
 اسد خان معمری - اودا جی رام - افضل خان شکر الله
 اخلاص خان حسین بیگ (ق) - آصف خان ابو الحسن مشهور
 بآصف جاهی - و احوال ممتاز محل - اهتمام خان (ق) - اسلام
 خان مشہدی - اصالت خان عبد الہادی - امیر خان ابو البقا
 اعظم خان میر محمد باقر - اعتقاد خان شاہ پور - الله یار خان
 یحییٰ افتخار خان - احمد خان نیازی - آتش خان حبشی (ق)
 الله قلی خان اوزبک - الف خان امان بیگ - احمد بیگ خان
 برادرزادہ ابراهیم خان - اوزبک خان نذر بہادر - اخلاص خان
 شیخ الہدیہ (ق) - افتخار خان خواجہ ابو البقا - ارادت خان
 میر اسحاق - اشرف خان خواجہ برخوردار (ق) - الله وردی^(۲)
 خان - اکرام خان سید حسن (ق) - الله یار خان میر
 توزک (ق) - اسلام خان میر ضیاء الدین حسین - احتشام خان
 اخلاص خان (ق) - اصالت خان میرزا محمد - اعتماد خان شیخ
 عبد القوی - الله وردی خان پسر الله وردی خان - اعتقاد خان
 میرزا بہمن یار - اتضی القضاۃ قاضی عبد الوہاب - و احوال
 قاضی شیخ الاسلام - اسلام خان رومی - اعظم خان کوکھ - افتخار
 خان سلطان حسین - آتش خان جان بیگ (ق) - امانت خان
 میرک معین الدین احمد - ایرج خان ولد قزلباش خان - اشرف

(۲) نسخہ [۱] الله وردی خان غرق - یا غرق - والله اعلم •

(۲)

خان میرزا محمد اشرف - آغر خان پیر محمد (ق) - ارسلان
 خان ارسلان قلی (ق) - امیر خان میو میران - و احوال
 صاحب جی صبیح علی مردان خان - امانت خان میر حسین - ارشد
 خان میر ابوالعلا (ق) - اسمعیل خان مکھا (ق) - ابو نصر خان
 پسر شایسته خان (ق) - امان الله خان نیرنگ الله وردی خان
 ابراهیم خان پسر علی مردان خان - احسن خان سلطان حسن (ق)
 امیر خان عبد الکریم - آصف الدوله جمله المالک اسد خان
 امیر الامرا حسین علی خان - اعتقاد خان محمد مراد فرخ شاهي
 و کیفیت گرفتاری محمد فرخ سیر پادشاه - اعتقاد الدوله محمد
 امین خان بهادر (ق) - اخلاص خان اخلاص کیش (ق) - امین
 خان دکئی - امین الدوله امین الدین خان بهادر سنبهلی (ق)
 اعتقاد الدوله قمرالدین خان بهادر (ق) - امیر الامرا غازی الدین
 خان بهادر فیروز جنگ (ق) - ابوالخیر خان بهادر امام جنگ (ق)
 ابو المنصور خان بهادر صفدر جنگ (ق) - آصف الدوله
 امیر الممالک (ق) - اسمعیل خان بهادر پنی (ق) *

۲۹

حرف الباء - بیست و نه ترجمه

بیروم خان خانانان - و احوال سلیمه سلطان بیگم - بهادر
 خان شیبانی - باز بهادر بایزید - بابا خان قاقشال - بهادر

(۲) در [بعضی نسخه] میر محمد اشرف (۳) در [بعضی نسخه] امین خان

چینی بهادر (۴) در [بعضی نسخه] سنبهلی (۵) یا پلنگی باشد *

پسر سعید بدخشی (ق) - باقی محمد خان کوکه (ق)
 پاینده خان مغل (ق) - پیشرو خان مهتر سعادت (ق)
 بهادر الملک (ق) - بهرم بیگ ترکمان - بهادر خان اوزبک (ق)
 بیکارخان - بالچو قلیچ^(۲) (ق) - بے بدل خان سعیدای گیلانی
 و کیفیت تخت طارسی - باقرخان نجم ثانی - بهرجی زمیندار
 بکلانه - و احوال آن آلکا - بهادرخان دهله - بادل خان بهرام خان
 باقی خان چيله قلماق - پرتوی راج (اهور) (ق) - بهرام سلطان ولد
 فذر محمد خان - و احوال خانان توران - و کیفیت استرداد بلخ
 بهادر خان باقی بیگ - پادشاه قلی خان تهور خان - و کیفیت
 ابتدای بغی سلطان محمد اکبر - بزرگ امید خان (ق) - بهرام صند
 خان میر بدخشی - باقی خان حیات بیگ - و کیفیت نظر بند
 نمودن سلطان محمد معظم^(۳) - بسالت خان میرزا سلطان نظر (ق)
 بیان خان شیخ قاردقی (ق) - برهان الملک سعادت خان (ق) *

حرف الفاء - شازده ترجمه

تردی بیگ خان ترکستانی - قاتار خان خراسانی (ق)
 ترسون محمد خان - تولک خان قوچین (ق) - تردی خان (ق)
 ترخان مولانا نورالدین - تخته بیگ سردار خان (ق) - تاش بیگ
 تاج خان (ق) - تربیت خان عبدالرحیم (ق) - تهور خان میرزا
 محمود - تربیت خان فخرالدین احمد - تقرب خان حکیم دأرد

تربیت خان شفیع الله - تربیت خان میر آتش - و کیفیت تسخیر
قاعه ستاره - ترکتاز خان (ق) - تیغ بیگ خان میرزا کل (ق) *

حرف الذاء - دو ترجمه

ثانی خان هروی - ثناء الله خان امان الله خان (ق) *

حرف الجیم - هفده ترجمه

جعفر خان تکلو - جلال خان قورچی (ق) - جگ مال برادر
خرد راجه بهارهمل (ق) - جانش بهادر (ق) - جهانگیر قلی خان
لاله بیگ - جگناثه پسر راجه بهارهمل (ق) - جان سپار خان
ترکمان - جادو رای کایتیه - جهانگیر قلی خان شمس الدین
جگراج عرف بکرماجیت (ق) - جان نثار خان قدیمی - جان سپار
خان خواجه بابا (ق) - جلال کاکر (ق) - جعفر خان عمده الملک
جان سپار خان پسر مختار خان - جان نثار خان خواجه
ابوالمکارم (ق) - چورا من جات *

۴۲

حرف الحاء - بیست و دو ترجمه

حاجی محمد خان سیستانی - حسن خان کهتریه (۳) - حیدر
محمد خان آخته بیگی (ق) - حاجی یوسف خان (ق)
حکیم مسیح الدین ابوالفتح - حکیم عین الملک شیرازی (ق)
حکیم همام - حسن بیگ خان بدخشی شیخ عمری - و کیفیت

بغی خسرو - حکیم علی گیلانی - و حقیقت جنگ فیلان
 در حضور عرش آشیانی - و کیفیت حوضی که حکیم مزبور ساخته
 حاکم بیگ داماد اعتماد الدوله - و احوال اچهد درپ سٹاسی
 حکیم مدرا مسیح الزمان - حبش خان سیدی مفتاح - و احوال
 بعضی عادل شاہیہ - حیات خان داروغہ آبادار خانہ (ق) - حسام الدین
 خان - حکیم حاذق گیلانی - حقیقت خان اسحق بیگ (ق) - حسین
 بیگ خان اوزبک - حسن علی خان بہادر عالمگیر شاہی - و احوال
 رضی الدین خان - حکیم الملک میر مہدی - و بیان عروض
 استسقای محمد اعظم شاہ (ق) - حسین خان خورشیدی - و احوال
 شاہ بیگ - حمید الدین خان بہادر عالم گیر شاہی (ق) *

حرف الخاء - چہل و چہار ترجمہ

خضر خواجہ خان - و احوال سکندر سور - خواجہ جلال الدین
 محمود - خواجہ معظم برادر مریم مکانی - خان زمان علی قلی
 خواجہ جہان ہریدی - خان عالم چلمہ بیگ - خانخانان منعم بیگ
 خان جہان حسین قلی بیگ - خواجہ شاہ منصور شیرازی
 خداوند خان دکنی - خواجہ نظام الدین احمد - خواجہ
 شمس الدین خوافی - و تحقیق خواف - خواجگی فتح اللہ (ق)
 خواجگی محمد حسین (ق) - خواجہ جہان کابلی جہانگیری
 خسرو بے اوزبک - خان اعظم کوکہ - و کیفیت فوت سلطان مظفر
 گجراتی - و ارتداد اکبر پادشاہ - خانخانان عبد الرحیم - و احوال

میان فہیم - خدمت پرست خان رضا بہادر - خان جہان لودی
 خان عالم برخوردار - خواجہ ابوالکھمن توبی - خان زمان امان اللہ
 خواجہ جہان خواہی (ق) - خان دوران نصرت جنگ - خان جہان
 بارہہ (ق) - خسرو سلطان ولد نذر محمد خان - خواجہ
 عبد الہادی (ق) - خوشحال بیگ کاشغری (ق) - خواص
 خان بختیار خان (ق) - خلیل اللہ خان برادر خرد اصالت
 خان - خان دوران سید محمد - خانزمان میرخلیل - و کیفیت
 عشق سلطان اورنگ زیب با زین آبادی - خواجہ عبد الرحیم
 خان (ق) - خانزمان شیخ نظام - خانجہان بہادر کوکلتاش میر ملک
 حسین - خدا بخدہ خان پسر شاہستہ خان - خان عالم اخلاص خان (ق)
 خانجہان بہادر کوکلتاش خان عالی مراد (ق) - خاندوران امیر الامرا
 خواجہ عامر - و احوال نادر شاہ (ق) - خدا یار خان ٹٹھی (ق)
 خان زمان میواتی - خواجہ عبداللہ خان (ق) - خواجہ قلی خان
 بہادر (ق) *

حرف الدال - بیست و یک ترجمہ

دریا خان عذایت - دستم خان (ق) - دولت خان لودی
 دیانت خان قاسم بیگ (ق) - دلار خان کاکر - داراب خان
 میرزا داراب - دربار خان زہلہ - دیانت خان دست بیاضی
 دیندار خان بخاری (ق) - دولت خان خواص خان - دانشمند
 خان - داؤد خان توبی - دیانت خان حکیم جمالا (ق) - داراب

(۲) خان بن سخندار خان - دلیر خان دادزی (۳) - دلیر خان عبد الرؤف
 صیانه (ق) - دیانت خان میر عبدالقادر - داود خان و بهادر خان
 و سلیمان خان (ق) - دلدار خان بهادر (ق) - دیانت خان میر
 علی نقی - دهیراج راجه جی سنگه سوانی (ق) *

حرف الذال - شش ترجمه

ذوالقدر خان ترکمان (ق) - ذوالفقار خان قرامانلو - ذوالفقار
 خان محمد بیگ - ذوالفقار خان نصرت جنگ - ذکریا خان بهادر (۴)
 هزبر جنگ (ق) - ذوالفقار الدوله میرزا نجف خان بهادر *

حرف الراء - هشتاد ترجمه

رئسی برادرزاده راجه بهارهمل (ق) - راجه بهارهمل - رای
 سرجن هادا (ق) - رای لونکرن کچهواکه (ق) - راجه بیربر
 راجه نودرمل کهتری لاهوری - و ضوابط مستحدثه او - راجه
 بهگونت داس - راجه مدهکر بنذیانه (ق) - راجه رام چند
 بکھیل (ق) - رام چند چوهان (ق) - راجه بکرماجیت پتر داس (ق)
 رای بهوج پسر رای سرجن هادا (ق) - رای درگا سیودیہ (ق)
 رای رای سنگه بهوزانهیه - و کیفیت قلعه دیوگده (ق) - راجه (۷)

(۴) در [اکثر نسخه] بنی سخندار (۳) در [بعضی نسخه] داورئی - اما
 گمان برم که داود زئی باشد (۴) امالی صحیح زکریا ست بزای معجمه
 عجب که مولف این نام را در ذال آورده (۵) نسخه [۱] بهارهمل (۶)
 در [بعضی نسخه] سیودیہ (۷) نسخه [۱] آبرگده *

رامداس کچهواده - (راجه باسو (ق) - راجه مان سنگهه پسر
 راجه بهگونمت داس کچهواده - و کیفیت الکای اَدیسه - راجه
 راج سنگهه کچهواده (ق) - (راجه ایسال درباری - رانا سکرا پسر
 رانا اودی سنگهه (ق) - (راجه صها سنگهه و جگمت سنگهه (ق)
 راجه سورجمل پسر (راجه باسو - راجه سورج سنگهه راتهور (ق)
 راجه بکرماجیت رای رایان - و کیفیت قلعه کانگره - رای
 گوردھن سورج دهج - (راجه بر سنگهه دیو بندپاه (ق) - رستم
 خان شغالی - (رانا کون پسر رانا امرا (ق) - راز رتن هادا پسر
 راز بهوج (ق) - (راز سور بهورتیه (ق) - راجه بهارتهه بندپله (ق)
 راجه ججهار سنگهه بندپاه (ق) - راجه (رز افزون (ق)
 رحمت خان میر فیض الله (ق) - راجه انوب سنگهه
 بدگوچر - (راجه گچ سنگهه پسر راجه سورج سنگهه (ق) - راجه
 رامداس نرری (ق) - راجه کشن سنگهه بهدریه (ق) - راز
 امر سنگهه پسر کلان راجه گچ سنگهه (ق) - رای مکند کانهه
 راجه جگمت سنگهه پسر (راجه باسو (ق) - راجه جهرام بدگوچر (ق)
 رشید خان انصاری - و کیفیت جلالت و نیاکانش - راجه
 بیتل داس کور (ق) - راجه بهار سنگهه بندپاه (ق) - راز
 ستر سال هادا نیبره (راز آن (ق) - راجه سیورام کور (ق) - راجه

(۲) در [بعضی نسخه] شمالی (۳) در [بعضی نسخه] بوندپله (۴)

در [بعضی نسخه] کایت - یا کاتب باشد .

اندرمن دهندهیره (ق) - رام سنگه ولد کرمسی رائهور (ق)
 روپ سنگه رائهور (ق) - رستم خان مقرب خان (ق) - راجه
 انورده کور (ق) - راجه راجروپ (ق) - راجه رگهوناته (ق)
 رحمت خان حکیم ضیاء الدین - و احوال فوت دارا شکوه
 و مراد بخش (ق) - راجه تودرمل شاهچرازی (ق) - راور کور
 بهورتهیه (ق) - راجه سحان سنگه بندیل (ق) - راجه دیبی سنگه
 بندیل (ق) - راجه رای سنگه سیودی (ق) - راجه رام سنگه
 کچهوا (ق) - رشید خان الهام الله (ق) - راور بهار سنگه
 هادا (ق) - رضوی خان سید عالی (ق) - زندوله خان غازی (ق)
 روح الله خان اول پسر دوم خلیل الله خان - روح الله خان
 خانه زاد خان (ق) - راور دلپیت بندیل - و کیفیت کلاه پوشان
 فرنگ (ق) - رام سنگه هادا (ق) - رستم دل خان - راجه جهیل رام
 ناگر (ق) - راجه محکم سنگه کهتری (ق) - رعایت خان ظهور
 الدوله (ق) - روشن الدوله رستم جنگ (ق) - راجه چندر سین
 (ق) - راجه سلیمانجی بنالکر^(۴) - راجه گوپال سنگه کور (ق)
 راجه ساهوجی بهونسله^(۵) (ق) - رکن الدوله سید لشکر خان بهادر
 نصیرجنگ - راجه بیور بهادر (ق) *

(۴) یا سحان سنگه باشد (۳) در (بعضی نسخه) راور دلپیت (۴) یا

بنالکر باشد (۵) در [چند جا] بهومله نوشته ه

حرف الزاء - چهار ترجمه

زین خان کوکه - زاهد خان پسر صادق خان (ق) - زاهد خان
 کوکه (ق) - زبردست خان (ق) *

حرف الهمین - پنج ترجمه

سیف خان کوکه - سید محمود خان باره (ق) - سید
 احمد خان باره (ق) - سلطان خواجه نقشبندی - و کیفیت
 مشیرعی عرش آشیانی - سید حامد خان بخاری (ق) - سید
 عبد الله خان پسر میر خواننده (ق) - سمانجی خان قرغوجی (ق)
 سید راجو باره (ق) - سعید خان چغتای - سید قاسم و سید هاشم
 باره (ق) - سیف خان سید علی امیر (ق) - سردار خان خواجه
 یادگار (ق) - سید دلیر خان باره - و کیفیت فیل سفید (ق)
 سید وزیر خان باره (ق) - سیف خان میرزا صفی - سرافراز
 خان چغتای (ق) - سید شجاعت خان باره - سپهدار خان محمد
 صالح (ق) - سعید خان بهادر ظفر جنگ (۲) - سردار خان شاه جهانی
 سرافراز خان پسر لشکر خان (ق) - علامی سعد الله خان - و کیفیت
 دولتخانه خاص - و حقیقت قرارداد داشتن قاپیضان (ق) - سید
 منصور خان باره - سبحان سنگه و پرمیدیو پسران سورجمل
 سیودی (ق) - سید عالم باره (ق) - سید هدایت الله صدر (ق)
 سید اختصاص خان باره عرف سید صلابت خان (ق) - سید

شجاعت خان بهادر بهکری (ق) - سعادت خان پور ظفر خان (ق)
 سیادت خان میرزین الدین علی (ق) - سید مظفر خان بارهه و سید
 لشکر خان بارهه - سید سنگهه ^(۲) سیودی (ق) - سرافراز خان بلوچی ^(۳)
 سید اختصاص خان سید فیروز خان (ق) - سید عزت خان ^(۴)
 عبدالرزاق گیلانی (ق) - سید امیرخان خوافی (ق) - سربلند خان
 خواجه رحمت الله (ق) - سیف خان فقیر الله - سیف الله خان
 میر بهر - سید عبدالله خان بارهه (ق) - سردار خان چیله
 و کیفیت نظر بند شدن سلطان محمد معظم - سیادت خان سید
 اوغلان (ق) - سیدی یاقوت خان حبشی (ق) - سرافراز خان سید
 لطیف (ق) - سید حسین خان بارهه (ق) - سید رستم خان
 دکئی (ق) - سعد الله خان هدایت الله (ق) - سید نجم الدین
 علی خان بارهه (ق) - ستر سال بندیله (ق) - سعادت الله خان (ق)
 سیف الدوله عبدالصمد خان بهادر دلیر جنگ (ق) - سیف الدوله
 سید شریف خان بهادر (ق) - سعد الله خان بهادر مظفر جنگ (ق)
 سادات خان ذوالفقار جنگ (ق) - سراج الدوله انور الدین خان
 بهادر ظفر جنگ (ق) *

۵۴

حرف الشین - پنجاه و چهار ترجمه

شمس الدین محمد خان - شاه قلی خان نارنجی (ق) - شاه

(۲) در [بعضی نسخه] سید سنگهه (۳) در [اکثر نسخه] بلوچی

(۴) یا عرب خان باشد *

بداغ خان (ق) - شیخ گدائی کنبو - شیخ محمد بخاری (ق)
 شاه محمد خان ولایتی - شیخ احمد فتح پوری - شاه فخر الدین (ق)
 شجاعت خان عرف مقیم خان عرب - شیخ عبدالذبی صدر
 شیخ عبد الرحیم لکهنوی - شیخ جمال بختیار (ق) - شهاب الدین
 احمد خان - شیخ ابراهیم پور شیخ موسی (ق) - شیردیه
 خان (ق) - شیخ عبداللہ خان - و مجملے از احوال شیخ محمد
 غوث و شیخ بہاول - شیخ ابوالفیض فیضی - شہباز خان کنبو
 شریف خان انگہ (ق) - شاہم خان جلاپر - شاه قلی خان محرم
 شیخ ابوالفضل مبارک - شیر افگن خان تلی قلی بیگ - شریف
 خان امیرالامرا - شجاعت خان شیخ کبیر - شمشیر خان ارسلان بے
 ارزبک (ق) - شیخ فرید مرتضیٰ خان بخاری - شجاعت خان
 سلام اللہ عرب (ق) - شاه بیگ خان ارغون - شاه نواز خان بہادر میرزا
 ایرج - شیر خواجہ (ق) - شہباز خان معروف بشیر و ہلہ (ق)
 شیر خان تونور - شیر خان تربتی - شاه قلی خان وقاص حاجی (ق)
 شادی خان ارزبک (ق) - شجاعت خان شادی بیگ (ق)
 شاه بیگ خان ارزبک (ق) - شیر خان سید شہاب بارہہ (ق)
 شیخ مہر خوافی (ق) - شاه نواز خان صفوی - شمس الدین خان
 پسر کلان نظر بہادر (ق) - شمشیر خان حیات تربتی (ق) - شجاعت
 خان رعد انداز بیگ خان (ق) - شہامت خان سید قاسم بارہہ

شمشیر خان تربتی - شیخ عبد العزیز خان (ق) - شریف الملک
حیدر آبادی - شایسته خان امیر الامرا - شجاعت خان محمد بیگ
قرکمان (ق) - شجاعت خان بہادر محمد شاہ فام (ق) - شہدان
خان خویشگی - شجاع الدولہ - و احوال احمد شاہ درانی (ق)
شجاع الملک امیر الامرا (ق) *

حرف الصاد - $\frac{۹}{۱}$ نہ ترجمہ

صادق محمد خان ہروی - صادق خان میر بخشہ - صلابت خان
روشن ضمیر (ق) - صفدر خان خواجہ قاسم (ق) - صف شکن
خان میرزا لشکری (ق) - صف شکن خان محمد طاہر (ق)
صفی خان پسر دوم اسلام خان مشہدی - صلابت خان خواجہ
میر خوافی - صف شکن خان میر صدر الدین (ق) *

حرف الضاد - $\frac{۱}{۱}$ یک ترجمہ

ضیاء الدولہ پسر خواجہ سعد الدین خان (ق) *

حرف الطاء - $\frac{۲}{۱}$ دو ترجمہ

طیب خواجہ جویباری - طاہر خان طاہر شیخ (ق) *

حرف الظاء - $\frac{۲}{۲}$ دو ترجمہ

ظفر خان پسر زین خان کوہ (ق) - ظفر خان خواجہ
احسن اللہ (ق) *

حرف العین - می ترجمه

علی قلی خان اندرابی (ق) - عبدالله خان اوزبک - عبدالملک
 خان (ق) - عرب بهادر - علی مردان بهادر (ق) - عزت خان
 خواجه بابا (ق) - عوض خان قاشقال (ق) - عبدالله خان
 فیروز جنگ - عزیزالله خان پسر یوسف خان (ق) - عاقل خان
 عنایت الله - و احوال سنی خانم (ق) - عبدالرحیم بیگ اوزبک (ق)
 عرب خان نور محمد (ق) - علی مردان خان امیر الامرا
 و کیفیت هنگام اوزبکان در بلخ - عبدالله خان سعید خان (ق)
 عسکر خان نجم ثانی (ق) - عبدالرحمن سلطان (ق) - عبدالرحیم
 خان پنجمین پور اسلام خان مشهدی (ق) - عنایت خان خوافی
 عبد الرزاق خان لاری (ق) - عادل میر مسکری (ق) - عزیزالله
 خان پسر سیوم خلیل الله خان (ق) - علی مردان خان
 حیدر آبادی (ق) - عیسی خان مبین^(۲) - عنایت الله خان (ق)
 محمد الدوله عوض خان بهادر قصور جنگ (ق) - عبد العزیز خان
 بهادر شیخ مقبول عالم (ق) - عمدة الملک امیر خان میر
 اسحق (ق) - علی محمد خان زوله (ق) - علی رزوی خان
 میرزا بندی (ق) - عمان الملک غازی الدین خان پسر امیر الامرا
 فیروز جنگ (ق) *

(۲) در [بعضی نسخه] مبین - و در (بعضی جا) مبین *

حرف الغین - هفت ترجمه

غازی خان بدخشی - و کیفیت اختراع سجده پیش عرش آشیانی
غیرت خان خواجه کامگار - غالب خان بیجاپوری (ق) - عضنفر
خان پسر الله وردی خان - غیرت خان محمد ابراهیم (ق)
غازی الدین خان بهادر فیروز جنگ - غازی الدین خان بهادر
غالب جنگ (ق) *

حرف الفاء - پانزده ترجمه

فرحت خان مهتر سکائی (ق) - فتح خان حبشی - و احوال
ملک عنبر - فدائی خان میو ظریف - فدائی خان میرزا هدایت الله
فاضل خان آقا افضل اصفهانی^(۲) - فیروز خان خواجه سرا (ق)
فتح جنگ خان درهه - فاخر خان نجم ثانی (ق) - فیض الله خان
پسر زاهد خان کوکه - فتح جنگ خان میانه - فاضل خان شیخ
مخدوم صدر (ق) - فدوی خان محمد صالح و مقدر خان محمد
جمال الدین (ق) - فاضل خان برهان الدین - فضائل خان مهر
هادی - فتح الله خان بهادر عالمگیر شاهي *

حرف القاف - بیست و نه ترجمه

قرا بهادر خان (ق) - قاسم محمد خان نیشاپوری (ق) - قتلوق قدم
خان (ق) - قمر خان (ق) - قیا خان کذک - قطب الدین خان انگه

(۲) در [چند نسخه] فاضل *

قاسم علي خان (ق) - قریش سلطان کاشغري - قاسم خان مير بحر
 قطب الدين خان شيخ خوين - قليچ خان اندجاني - قاسم خان تمکين
 قاسم خان جويني - ر کيفيت هوگاي بندر - قبيچاق خان امان بيگ
 قزلباش خان افشار (ق) - قزاق خان باقي بيگ ارزنگ - قاضي
 محمد اسلام - قليچ خان توراني - قاسم خان مير آتش - قباد خان
 مير آخور - قطب الدين خان خويشگي پسر دوم نظر بهادر
 قوام الدين خان اصفهاني - قلعه دار خان ميرزا علي - قليچ خان
 خواجه عابد پور عالم شيخ (ق) - قاسم خان کرمانی - قطب الدين
 خان خويشگي عرف بابزید - قطب الماک سيد عبد الله خان
 قادر داد خان بهادر انصاري (ق) - قطب الدوايه محمد انور
 خان بهادر *

حرف الکانف - نه ترجمه

کمال خان گکهر - کاکر علي خان (ق) - کنور جغت سنگهه
 کشن سنگهه رانهور - کاکر خان عرف جهان خان (ق) - کار طلب
 خان (ق) - گنج علي خان عبد الله بيگ (ق) - گيري سنگهه
 کامگار خان پسر دوم جعفر خان (ق) *

حرف اللام - پنج ترجمه

لشکر خان اکبري - لشکر خان مشهدي - لشکر خان جان نثار
 خان - لطف الله خان - لطف الله خان صادق (ق) *

حرف المیم - یکصد و پنجاه و دو ترجمه

مصاحب بیگ - ملا میر محمد خان شیروانی - میر شاه
 ابو المعالی - محمد سلطان میرزا - مهدی قاسم خان - محمد
 قاسم خان بدخشی - محمد قای توقدائی (ق) - محمد قای
 خان برلاس - مجنون خان قاقشال - میر محمد خان مشهور
 به خان کلان - معین الدین خان فرخودی (ق) - مهر علی خان
 سلدوز (ق) - میرزا میرک رضوی خان (ق) - محمد مراد خان
 پسر امیر بیگ (ق) - مظفر خان تربتی - میر معز الملک
 اکبری - میر علی اکبری موسوی - میرزا شرف الدین حسین
 محب علی خان پسر میر نظام الدین علی^(۲) - معصوم خان فرخودی
 میر گیسوی خراسانی - مخدوم الملک عبد الله - و احوال شیخ
 محسن علائی - میرزاده علی خان (ق) - میرزا فولاد بیگ پسر
 خدا داد برلاس - و مجمله از احوال ملا محمد تنوی - میرزا
 سایمان - محب علی خان رهناسی - میر ابو تراب گجراتی - میر
 شریف آملی - و تحقیق مردم نقطویه - میر مرتضی سبزواری
 معصوم خان کابلی - میرزا مظفر حسین صفوی - میرزا جانی
 بیگ ازغون - و احوال موبغ تته - میرزا یوسف خان رضوی
 مادهو سنگه کچهواکه (ق) - میر حسام الدین - مخصوص
 خان برادر خرد سعید خان چغتای (ق) - میر معصوم خان

بهگري - ميرزا شاه رخ - مير خايل الله يزدي - و احوال شاه
 نعمت الله واي - محمد قاي ترکمان (ق) - مهتر خان انيس (ق)
 ميرزا غازي بيگ - ميران صدر جهان - ميرزا چين قايج
 ميرزا فردون خان برلاس (ق) - معتمد خان شيخ قاسم (ق)
 ميرزا علي بيگ اکبر شاهي - مير جمال الدين انجو - ميرزا
 راجه بهار سنگهه (ق) - مير فضل الله بخاري - معظم خان
 شيخ بايزيد (ق) - محمد تقی سيم ساز - ملا محمد ثنه
 محمد خان نيازي - مظفر خان مير عبد الرزاق - مقرب خان
 شيخ حسو - مرتضی خان انجو - مصطفى بيگ ترکمان (ق)
 مهابت خان خانخانا - مختار خان سبزواري - مير محمد
 امين مير جماله - و کيفيت اصفهان - مکلدار خان - مرشد قاي
 خان ترکمان - و احوال مرشد قاي خان الله استجار - مخلص خان
 برادر گلان الله وردی خان - معتمد خان محمد شريف - ميرزا
 وستم صفوي - موسوي خان صدر (ق) - مبارز خان زرهه - مهيس
 داس (ائهور) (ق) - مير سيد جلال صدر - و احوال ملا محمد
 صوفي مازندراني - محمد زمان طهراني (ق) - مادهو سنگهه
 هادا (ق) - ميرزا دالي - مكرمت خان ملا مرشد - و کيفيت بلده
 شاه جهان آباد - ميرزا حسن صفوي - مرتضی خان سيد نظام
 معتقد خان ميرزا بيگي - ميرزا عيسى قر خان - محمد علي
 خان محمد علي بيگ - مغل خان پسر زين خان کوک - مير

شمس (ق) - مرشد قلي خان خراساني - و کيفيت دهار و دکن
 ملتفت خان - معمر خان مير ابوالفضل - مکند سنگه هانا (ق)
 معتمد خان محمد صالح خوافي (ق) - مبارک خان نيازي
 ميرزا ابوسعيد - مصطفى خان خوافي - ميرک شيخ هروي
 مانوجي و پرسوجي - ملا علاء الملک - مير جمله معظم خان
 و احوال سلطان شجاع - و کيفيت جنگ بهادر و آسام - ميرزا نودر
 ميرزا ابوالمعالي - محمد صالح خان تورخان - ملا احمد نايه
 و تحقيق نويس - مخلص خان قاضي نظاما (ق) - ميرزا راجه
 جي سنگه کچهوايه (ق) - محمد قلي خان بهوسله - ميرزا سلطان
 صفوي - ميرزا مکرم خان صفوي - ميرزا خان مذوچهر - مهابت
 خان لهراسپ - مبارز خان ميرکل - مرتضی خان سيد شاه
 محمد (ق) - مهاراجه جسونت سنگه رانهور - مير سيد محمد
 قنوجي - و حکايت شيخ محمدي - ملتفت خان مير ابراهيم حسين
 محمد امين خان مير محمد امين - مختار خان شمس الدين
 مغل خان بلخي - محمد علي خان خانسلمان - مهابت خان
 حيدرآبادي - موسوي خان مير معز - محمد بدیع سلطان (ق)
 مصطفى خان کاشي - و حکايت آمدن محمد اعظم شاه نزد
 خلد مکان (ق) - مخلص خان عالمگيري - مرتضی خان سيد

(۲) در [بعضی نسخه] مير محمد سعيد مير جمله معظم خان (۳) در

[بعضی نسخه] ميرزا معز

مبارک خان (ق) - محترم خان میر ابراهیم - مطلب خان سبزواری
 میرزا صفوی خان (ق) - منور خان شیخ میران (ق) - مختار خان
 قمرالدین - میرزا یار علی بیگ (ق) - میر احمد خان اول - محمد
 اسام خان (ق) - منعم خان خانخاندان بهادرشاهی - میرزا محمد
 هاشم خلیفه سلطان - محمد مراد خان پسر مرشد قلی خان
 محمد حسین (ق) - میرزا شاه نواز خان صدرالدین - مکرّم
 خان میر اسحق - میر ریس غلزی (ق) - محمد یار خان
 پسر میرزا بهمن یار - میر جملہ خانخاندان عباد اللہ نام (ق)
 مرحمت خان بہادر غضافر جنگ (ق) - محمد کاظم خان - و احوال
 مولف تا رویداد انزرا - مبارز خان عماد الملک - معزالدولہ
 حیدر قلی خان امفہانی (ق) - موتمن الملک جعفر خان (ق)
 مہاراجہ اجیت سنگھہ رائہور - و کیفیت قوت سلطان محمد
 اکبر (ق) - میر احمد خان ثانی - و کیفیت ہنگامہ محبوب خان
 در کشمیر - معزالدولہ حامد خان بہادر صلابت جنگ (ق) - محمد
 غیاث خان بہادر غیاث بیگ (ق) - محمد خان بنگش (ق)
 موتمن الدولہ اسحق خان (ق) - متہور خان خویشگی - محترم
 خان میر خان - مقرب خان پسر امین خان (ق) - مبارز الملک
 سر بلند خان - مہاراجہ جانونجی جسونت بذالکر (ق)
 (۲)
 معزالدولہ عبدالاحد خان (ق) *

حرف النون - پانزده ترجمه

ذیابنت خان عرب (ق) - نور قلیچ (ق) - نقیب خان میر
 غیاث الدین - نورالدین قلی (ق) - نظر بهادر خوشگي - نجابت
 خان میرزا شجاع - نوازش خان عبدالکافی - نامدار خان (ق)
 ناصر خان محمد امان (ق) - نصیرالدوله ملاپش جنگ (ق)
 نظام الملک آصف جاه - نظام الدوله ناصر جنگ - نجیب الدوله
 شیخ علی خان بهادر (ق) - نجیب الدوله نجیب خان (ق)
 نظام الملک نظام الدوله آصف جاه *

حرف الواو - پنج ترجمه

وزیر جمیل (ق) - وزیر خان هرزي - وزیر خان مقیم نام (ق)
 وزیر خان حکیم علیم الدین - وزیر خان محمد طاهر *

حرف الہاء - شش ترجمه

هاشم خان یسر قاسم خان (ق) - هادی داد خان (ق)
 هوشدار خان - هریر خان خلف آله وردی خان (ق) - همت خان
 میر عیسی - همت خان سپہدار خان *

حرف الیاء - هشت ترجمه

یوسف محمد خان کوکلتاش (ق) - یوسف خان کشمیری (ق)
 یوسف خان ولد حسین خان تگریه (ق) - یعقوب خان بدخشی (ق)

یاقوت خان حبشی - یوسف محمد خان تاشکذدی - یکه تاز خان
عبدالله بیگ - یلنگتوش خان بهادر (ق) *

حرف الالف - اسمعیل بیگ دولدی

از آمرای فردوس مکانی ست - در دلاوری و کنگاش مسلم
وقت بود - چون همایون پادشاه از ملک عراق مراجعت نمود
و بمحاصره قلعه قندهار پرداخت و کار بر محصوران دشوار گردید
و امرا از میرزا عسکری جدائی گزیده هر یک از قاعه پایان آمده
خود را نزد پادشاه مزبور رسانیدند مشارالیه نیز شرف زمین بوسی
دریافت - و پس از فتح قندهار حکومت زمین داور بمشارالیه
مقرر شد - و در ایام محاصره کابل او بهمرای خضر خواجه خان
بر سر شیرعلی نوکر میرزا کامران [که بر طبق گفته میرزا از کابل
بنابر غارت قافله ولایت (که بچاریکاران (سیده بود) رفته بعد غارت
بنابر انسداد طرق (که مردم پادشاهی نموده بودند) فتوانست
بکابل رسید - لهذا بجانب غزنین شتافت] تعیین گردید - و در کتل
سجاولد بشیرعلی مذکور (سیده بجنگ در پیوست - و مردم
پادشاهی ظفر مزد گردیده با فرادان غنائم بحضور جنت آشیانی
رسیده مشمول عنایت گردیدند - و چون قواچه خان (که تقدیم
خدمات شایان نموده مطرح عنایت بیخایت شده بود) بدر
تنگ حوصلگی زده جمعی کثیر را از راه برده بجانب بدخشان نزد
میرزا کامران روان شد مومی الیه هم از فریب خوردن های او بود

ازین جهت در حضور پادشاه یاسمعیل خراسی ملقب گشته - و پس از آنکه پادشاه خود متوجه ملک بدخشان گردید روز جدک با میرزا کامران مشارالیه دستگیر شد - و بشفاعت منعم خان جان بخشی یافته سپرد او شد - و در پورش هذروستان همراه رکاب خسروانی بود - و پس از فتح دهایی به همراهی شاه ابوالمعالی بجانب لاهور نامزد شد - تتمه احوالش بملاحظه نیامده *

* امتیاز خان ناظر *

خواجه عذیر نام خواجه سرای مقرب فردوس مکانی بود - در سال (که همایون پادشاه عزیمت عراق مصمم نموده از متصل فندمار روانه شد) او را با جمعی دیگر بذایر آوردن هودج مریم مکانی (خصمت فرمود - او وقت خدمت پسندیده بجای آوردن - و در سده ۹۵۲) نهصد و پنجاه و دو هجری او در کابل بحضور رسیده ادراک سعادت ملازمت نمود - پادشاه او را در خدمت شاه زاده محمد اکبر تعین فرمود - و پس از انتقال جفت آشیانی اکبر پادشاه او را روانه کابل فرمود - که مکمل مریم مکانی والدۀ پادشاه را بحضور آورد - چنانچه در سال دوم جاوس او در رکاب مریم مکانی بشرف ملازمت امتیاز اندوخت - و بعد چندک به حکومت دهلی علم افتخار افراخته در آنجا درگذشت *

* افضل خان *

خواجه سلطان علی فام - ابتدا در سوکار جنت آشیانی باشراف

خزانه اختصاص داشت - از رشادت و کاردانی مشمول لطاف
(۲)

همایونی گشته در سنه (۹۵۶) نهمصد و پنجاه و ششم صاحب دیوان
خرج گردید - یعنی بمساعدت طالع ارجمند بمشرفی بیوتات امتیاز
یافت - و چون در سنه (۹۵۷) نهمصد و پنجاه و هفت هجری میرزا
کامران برادر خرد جنت آشیانی در مخالفت برادر بزرگوار (که
زیاده بر پدر اشفاق و الطاف مرعی میداشت) بر دارالملک کابل
استیلا یافت با متصدیان و ملازمان پادشاهی در مقام گرفت و گیر
در آمده خواجه را نیز مقید ساخت - و بزجر و تعدی نقد و جنس
بر گرفت - و چون نهضت هندوستان پیش نهاد عزم پادشاهانه
گردید خواجه بوالا منصب میر بخشیدگري علم ترقع می افراشت
چون راقع ناگزیر جنت آشیانی بمیان آمد تردی بیگ خان
(که ادعای امیر الامرایی داشت) باتفاق خواجه بانظام مهمات
دهای پرداخت - از آنکه در جنگ هیموی مشهور خواجه بهمراهی
هر دار انتظام بخش فوج قول بود در هنگامی (که آن بقال فتنه ساز
خود بر قول تاخت آورد) خواجه را پای ثبات از جا رفته باتفاق
اشرف خان میر منشی و مولانا پیر محمد شردانی (که برای
شکست هنگامه سپه سالاری تردی بیگ خان قابو می جست)
مسلك فرار اختیار نمود - چون امرا انهرام خورده با هزاران
خجالت و شرمساری بموکب اکبری (که از صوبه پنجاب

بقصد محاربهٔ هیمو بجهت رسیدن بود (۲) پیوستند بیرام خان
 قردی بیگ خان را فرصت نداده از هم گذرانید - و خواجه را
 با میر منشی (که گمان نفاق و زردایی میداشت) نظر بدن
 نمود - و پس ازان خواجه با میر منشی فرار نموده سفر حجاز
 اختیار کرد - و در سال پنجم اکبری بشرف آستان بوس استسعا
 یافتند - و مورد افضال عرش آشپزانی شده بپایه والای امارت
 و منصب سه هزاره مرقی گردید - مآل کار او تاریخ فوقش
 بخاطر شیرازه بند این پریشان اوراق نرسیده *

* ادهم خان کوکه *

پسر خرد ماهم آنکه است - که بفروغ عقل و درستی
 اخلاص نصیحت قوی بعرض آشپزانی داشت - از زمان آسایش
 گهواره تا آرایش تخت بدوام ملازمت و وفور اعتبار و کثرت
 محرمیت و اعتماد ممتاز بود - در برهم زدگی دولت بیرام خان
 شریک غالب گشته تمشیت مهم ملکی و مالی از پیش خود
 گرفت - و با آنکه مذموم خان وکیل السلطنت هم شد باستقلال
 تمام بکارها می پرداخت - ادهم خان از اُمراء پنج هزاره ست
 ابتدا بمقامه مانکوت در رکاب پادشاهی به بهادره
 و ران مردی بلندنامی اندوخته - آن قلعه ایست در کوهستان (۳)

(۲) نام سابقش مرهون است - در زمان اکبر شاه بهرند زبان زد روزگار

گشت (۳) نسخه [ب] دلاری - و ران مردی بمعنی دلاوری ست .

سوالک بر قلعه کوه فالک قوسا متضمن بر چهار قلعه - بر فراز
 کوهچها بطرز غریب ساخته اند - که تمامی آن یک حصن
 بنظر می آید - سلیم شاه وقت (که از مهم گجراتان برگشت)
 اساس آن گذاشت - تا برای لشکر پنجاب سامنه باشد - میخواست
 لاهور را ویران کرده آنجا آباد سازد - چه آن شهرت سم
 بزرگ - مسکن اقسام تجار و اصناف مردم - باندک توجه
 لشکر عظیم و یراق فوجها مهیا توان کرد - چون سر راه فوج مغل
 واقع شده بود مبادا در آنجا رسیده استعداد فوادران بهم رسانند
 و کار از علاج بگذرد - درین اندیشه اجاش در رسید - در سال
 دوم سکندر سور در آنجا متحصن گشته آخر بزمینهار گرائید - و قلعه
 تسلیم نمود - سال سیوم بیرام خان (که همیشه از ادهم خان
 متوهم می بود) محال هژگانده (۲) نزدیکی آگره مسکن طایفه
 بهدریه (که نمود و سرکشی آنها با سلاطین روزگار شهره
 آفاق بود) بجایگزینش مقرر کرد - تا بدین وسیله هم متوهمان
 آن نواحی سزا یابند - و هم او در حضور نباشد - و بیک
 خیال دو کار شگرف صورت گیرد - با چندی از امرا رخصت داد
 ادهم خان بکوشش نمایان آن ضلع را عملی ساخته ارباب عصیان را
 بر انداخت - و بعد از آوارگی بیرام خان و اختتام کارش
 عرش آشیانی آخر سال یزجم مبادی سنه (۹۶۸) نهصد و شصت

و هشت هجری اورا با پیر محمد خان شردانی و همراه دیگر
 بتسخیر ولایت مالوه (که بیداد گری و مدهوشی باز بهادر
 مکرر بعرض (سیده بود) تعیین نمودند - چون بفواشی سارنگپور
 (که مستقر او بود) پیوست باز بهادر از مستی و بیهوشی
 (که شب و روز درین کار بود) اندک بخود آمده در مقام
 بیکار نشست - پیوسته از طرفین دلداران (زم آزموده بر آمده
 لوازم نبرد بجا می آوردند - تا روزی چپقلش عظیم بمیان
 آمد - باز بهادر شکست خورده بجانب خاندیس قرار نمود
 آدهم خان بصرعت شتابان خود را بسارنگپور رسانیده امام اموال
 و اسباب او را با پانژان و کفیزان (که نغمه حسن و حسن نغمه
 ایشان در آفاق امتیاز و اشتها^(۲) داشت) متصرف شد - و ازین
 کامیابی و حصول خزائن و دفائن و استعده نفیسه (که اندوخته
 سالها بود) کلاه نخوت او کج شد - و نشه^(۳) غرورش افزود
 هر چند پیر محمد خان نصیحت کرد سونمذ نیفتاد - مملکت
 مالوه بامرا تقسیم کرده چند زنجیر فیل از جمله غنائم همراه
 صادق خان ارسال حضور نمود - و خود بعیش و عشرت مشغول
 گشت - بخاطر عرش آشیانی گران رسید - اصلاح او اهم دانسته
 در شازده روز از آگوه ایلغار فرمود - و بیست و هفتم شعبان

(۲) نشه [ج] انتشار و اشتها داشت (۳) در فارسی نشه می نویسند - اما

این لفظ که عربی است در اصل نشوه است *

حال ششم رفته (که ادهم خان بهزیمت تسخیر قلعه کاکرون
 در کردهی سارنگپور برآمده میرفت) ناگاه موکب اقبال پیدا
 شد - بدریافت شرف زمین بوس مباهی گشت - عرش آشپانی
 یکسر بخانه اش رفته فرود آمدند - گویند ادهم خان خیال
 فاسد در سر داشت - و بهانه می جست - (۲) روز دوم ماهم
 انگه با مردم محل رسید - و پسر را از گران خواب غفلت
 هوشیار ساخته آداب پیشکش و ضیافت بتقدیم رسانید - و آنچه
 از باز بهادر بدست آورده بود از صامت و ناطق با همه پاتران
 بنظر اشرف گذرانید - عرش آشپانی برخی را بار مرحمت نموده
 بعد رفته چهار روز علم معاودت با گره افراشتند *
 گویند چون عرش آشپانی لوی معاودت بر افراختند در
 منزل اول ادهم خان از سفاهت و بیخردی ماهم انگه مادر خود را
 (که صاحب اختیار محل بود) بران داشت که در مغذیه
 حمینه از پاتران باز بهادر مخفی بدر حواله نماید - که بنا بر
 دادرسی کسی بحال آنها نخواهد پرداخت - اتفاقاً همان ساعت
 پیدایش خبر رسید - حکم مقام فرموده مردم را بتفحص
 برگماشت - ادهم خان مضطر گشته هر دو را بصحرا برداد
 چون متفحصان گرفته آوردند ماهم انگه آن بیگناهان را بقتل
 رسانید - و عرش آشپانی اغماض فرمودند - لیکن همین سال باقتضای

مصاحبت ملکی حکومت مالوه به پیر محمد خان باستقلال مقور شد
و ادهم خان حسب اطلب بحضور رسید *

چون شمس الدین محمد خان انگه بقرب و اعتبار لوای تفوق
و برتری افراخته در جمیع امور خلافت دخل تمام داشت این مدهوش
جوانی و سیه مست دولت همواره بر و حسد بود - منعم خان
خانخانان (که گرفتار همین بیماری بود) همواره بکهنه عیاری
آن مغرور تهور و مغلوب خشم را بفتنه و غدر تحریک می نمود
تا آنکه درازدهم رمضان سال هفتم در دولتخانه پادشاهی
انگه خان و منعم خان با امرای دیگر مشغول مهمات سلطنت
بودند - ادهم خان بے اعتدالانه با جمعی از خود بے اعتدال تر
رسید - همه بتعظیم برخاستند - انگه خان نیم قیام نمود - آن
بے محابا دست بخنجر کرده متوجه انگه خان شد - و اشاره
بهمراهان کرد - بزخمهای جانگزا کار آن آقسقال دولت تمام کردند
و پس ازان ادهم خان بے باکانه شمشیر در دست گرفته
متوجه محل سرا شده بر ایوان مرتفع (که بر در محل خاصه
بود) برآمد - غوغا بلند گشت - عرش آشیانی از خواب بیدار
شده از دیوار قصر سر بر آورده استکشاف احوال نمودند
و بخشم و غضب شمشیر گرفته برآمدند - همین که ادهم خان
بنظر آمد فرمودند که ای بچه لاده انگه مرا چرا کشتی
آن گستاخ پیش رویده دستهای عرش آشیانی گرفت - و گفت

پادشاه غور فرمایند - اندک تلاش واقع شده - پادشاه دست
 از جنگ او کشیده مشتت بقوت بر روی او زدند - که معلق^(۲)
 بزمین افتاد - بفروخت خان خامه خیل و بسنگرام هوسناک
 (که ایستاده بودند) فرمودند - که چه تماشا میکنید - این
 دیوانه را بربندید - آنها فرمان پذیر گشته بر بستند - حکم شد که
 از بالای صفا سرنگون اندازند - دو مرتبه انداختند - تا گردن
 آن خود سر شکست - و باین طرز آن سفاک هتاک^(۳) مطابق
 سنه (۹۶۹) نهصد و شصت نه هجری بقصاص مکافات رسید
 ۹۷۰

حسب الارشاد هر در نعمش را روانه دهایی ساختند - (دو خون شد)
 تاریخ است - گویند ماهم انگه (که درین وقت بر بستر بیماری
 افتاده بود) شنید که ادهم خان چنین بے اعتدالی نموده
 پادشاه مقید کردند - مهر مادری برداشته او را بملازمت آوردن
 شاید پسر را راهاند - پادشاه ماهم انگه را دیده فرمودند
 که ادهم انگه ما را کشت - ما هم او را کشتیم - آن عاقله روزگار
 گفت خوب کردند - اما نمی دانست که بمسیاست رسیده - چون
 بییقین پیوست حفظ آداب حضور نموده بظاهر جزع و فزع

(۲) نسخه [ب] معلق زنان افتاد (۳) در [بعضی نسخه] دیوانه سر را

(۴) نسخه [ج] هتاک بقصاص مکافات رسید (۵) چون این واقعه

در سنه (۹۶۹) بود تاریخ [دو خون شد] که عددش ۹۷۰ است غلط

نخواهد بود زیرا که تاریخ گویند فرق یک یا دو عدد جایز داشته اند و

نگرد - لیکن رنگ از رو رفت - و دل بهزاران زخم مسخروح
گشت - پادشاه نظر بر قدم خدمت او بتسلای خاطرش پرداخته
رخصت خانه فرمودند - آمده بسوگواری نشست - و مرضی که
داشت دو بتزاید آورد - و بعد ازین واقعه بچهل روز بدار بقا
شتافون - عرش آشیانی مشایعت نعش او نموده رفته بودند
و باعزاز و احترام روانه دهلی ساخته عمارت عالی حسب الحکم
بر مزار ماهم انکه و ادهم خان اساس یافت *

* اشرف خان میر منشی *

محمد اصغر نام - از سادات حسینی مشهد مقدس است
و صاحب طبقات اکبری او را از سادات عرب شاهی شمرده
یستامل که بنابر عموم و خصوص تدابیر درین کلام نباشد - اما آنچه
علامی شیخ ابو الفضل ادرا سبزواری نوشته لامحاله از تخریفات
نسخه نویسان است - در فن انشا و دقائق سخن ید طولی داشت
و سرموئے از دقت یابی و موشگافی فرد نمی گذاشت - و در
خطاطی و خوش نویسی بهفت قلم آستان - خصوص در تعلیق
و نسخ تعلیق سرآمد روزگار و یگانه دهر بود - علم جفر را با عمل
ورزیده - در ملازمان جنت آشیانی انساک یافته بمزید قرب و عزت
درجه اعتبار پیهموده بخطاب میر منشی امتیاز یافت - و پس
از فتح هندوستان بخدمت میر عری و میر مالی اختصاص
گرفت - و در قضیه تردی بیگ خان (که با هیمو بقال در سوان

دهلي اتفاق افتاد و انڈرے دل بای داده راه گریز سپردند (۲)
 او (که در امر جنگ مشیر و همدستان بود) نیز در فرار زده
 متهم ببنفاق و بد دلی گردید - (دزد) که بیرام خان نردی بیگ
 خان را بقتل آورد) اشرف خان را با سلطان علي افضل خان
 بعلمت گریز پائي مقید ساخت - و پس ازان سفر حجاز اختیار

نموده سال پنجم اکبري سنه (۹۶۸) نهمد و شصت و هشت
 هجري هنگامی (که عرش آشیانی از ماچهبواره باختتام مهم
 بیرام خان مترجه کوه سواک بود) شرف آستاندوس دریافت
 ازان بعد همواره مشمول عواطف پادشاهی بوده بافزایش منصب
 سر برافراخت - سال ششم هنگام معاودت رایات پادشاهی از مالوه
 بخطاب اشرف خانی مشرف گردید - و در یساق بنگاله بهمراهی
 خانخافان منعم خان دستوری یافت - در سنه (۹۷۳) نهمد
 و هفتاد و سیوم در بادگ گور (که بنابر سمیت هوا وبای
 عام شیوع یافته اکثر نویذیان عمده رهگرای غذا گشتند) رخت
 هستی بر بست - بدر هزاري منصب رسیده - و با کمالات
 دیگر موزن طبع بود - گاه گاهی اشعار صاف متین انشا میکرد

از دست * * نظم *

* یارب تو مرا بآتش تهر مسوز *

* در خانه دل چراغ ایمان افروز *

* این خلعت بزدگی که شد پاره ز جرم *

* از راه کرم برشته عفو بدوز *

و در تاریخ آبشخوری (که مولانا میر در دار الخلافه آگره

بنیاد کرده) گفته *

* نظم *

* در راه خدا کرده بنیاد ملا میر *

* چاه ز برای نفع مسکین و فقیر *

* گر تشنه لب بدرسد از سال بنیاد *

* گوئی آبی ز بقعه خیر بگیر *

پسرش میر مظفر نیز در عهد اکبری بمنصب مناسب پایه افزای

روزگار خود گشته در سال سی و هشتم بحکومت ولایت او ده

می پرداخت - حسینی و بهرائی بنابر اشرف خان در دور

اعلی حضرت بمنصب قلیل سرافرازی داشتند *

* ابوالهیم خان ازبک *

از امرای جذت آشیانی سمت - در سال فتح هندوستان او را

همراه شاه ابوالمعالي ببلهور تعین کردند - که اگر سکندر سرور

از کوهستان برآمده دست اندازی در ممالک پادشاهی نماید

تدارک آن باحسن وجوه بظهور رسد - پس ازان خان مزبور

سرپرور مضاف جونپور بجایگیر یافتند همواره با علی قلی خان

(۲) نسخه [چ] گوید (۳) در [بعضی نسخه] سرپرور - و در [بعضی]

به سرپرور مضاف جونپور جایگیر یافته *

خان زمان بحفظ آنحدود می پرداخت - تا آنکه بعهد عرش آشیانی
 آثار بغی خانزمان و سکندر خان اوزبک بر روی روز افغان - و اشرف
 خان میر منشی فرمانی مشتمل بر مواعظت پیش سکندر خان
 برد - سکندر خان بگرمی بر خورده گفت که ابراهیم خان اقسقال
 یعنی (پیش سفید و قرب جوار اسمت - او را رفته می بینم - و باتفاق
 وی متوجه بازارگاه خسروانی می شوم - بدین اراده بسر هر روز رفت
 و از آن جا هر دو باتفاق نزد خان زمان رفتند - و قرار دادند
 که خان مذکور همراه سکندر خان بحضرت لکنو رفته آتش
 خلاف افروزند - چنانچه خان مذکور بدان سمت شتافته مصدور
 هنگامه آرائی شد *

چون منعم خان خانخانان با علی قلی خان زمان ملاقات کرده
 قرار بندگی از او به تجدید گرفت و از حضور خواجه جهان
 (که مدار علیه مهمات سلطنت بود) رسید خانخانان خواست
 که باتفاق او بحکیم خان زمان رود - و خان مزبور را بگور در لشکر
 خود طلبید - و قرار برین یافت که خان زمان والده خود و خان
 مزبور را با پیشکش لایق روانه حضور نماید - لهذا خانخانان
 و خواجه جهان (و بازارگاه سلطانی نهادند - و خان مزبور را
 تیغ و کفن در گردن انداخته بنظر والا رسانیدند - و پس از قبول
 این معنی و عفو جرائم خان زمان تیغ و کفن را از گردن او
 فرود آوردند - و چون بار دیگر خان زمان و سکندر خان سال دوازدهم

اکبري سلسله جنابان بخي و عدوان گشتند خان مذکور باتفاق سکندر خان بجانب اردیه شتافت - و چون سکندر خان راه بنگاله گرفت خان مزبور بواسطه خانخانان ^(۲) بعفو جرائم مشمول عواطف گشته داخل متعینان خانخانان گردید - تاریخ فوتش بنظر نیامده - پسرش اسمعیل خان است که علی قلی خان زمان قصبه سندیله در جایگیرار داده بود - چون سال سیوم اکبري قصبه مزبور بجایگیر سلطان حسین خان جلایر از حضور مقرر شد او در عمل دادن ایستادگی بمیان آورد - پس از آنکه بزرگ گرفت فوجی از خان زمان آورد - و جنگی کرده شکست یافت *

* آصف خان خواجه عبدالعزیز هروی *

از فرزندان شیخ ابوبکر تائیدی ^(۳) ست - که از صاحب کمالان وقت بود - امیر تیمور چون در سنه (۷۸۲) هفت صد و هشتاد و دو بمصغیر هرات (که در تصرف ملک غیاث الدین بود) رو آورد بتأیید رسید که کسی نزد شیخ فرستاد - که چرا به تیمور ملاقات نمی کنی - گفت مرا با او چه کار - امیر خود رفت و بشیخ گفت - چرا ملک را نصیحت نکردی - جواب داد نصیحت کردم نشنید - خدای تعالی شما را برو گماشت - اکنون شما را نصیحت میکنم بعدل - اگر نشنوید دیگر مرا بر شما

(۲) نسخه [۱] بعفو تقصیرات مشمول (۳) نسخه [ب] ایبادی - و در

[بعضی نسخه] تائیدی *

گمارد - امیر میگفت مرا در سلطنت بهر کس از درویشان صحبت
شد هر کدام را از خود در دل و هم دیدم - مگر شیخ که من
خود را در حجاب می یافتم *

خواجه عبد المجید در سالک ملازمان خدمت آشپانی انتظام
گرفته بحسن رشادت و کار دانی در وقت نهضت هندوستان
به دیوانی سرکار همایونی سر برافراخت - و چون کهن روزگار
بجلوس عرش آشپانی (رنق جوانی از سر گرفت خواجه بوفور
کار طبیبی از دیوانی بسر داری رسیده جامع سیف و قلم گردید
و در آن هنگام (که عرش آشپانی بتقریب هنگامه بیرام خان لوی
عزیمت پنجاب برافراشت) خواجه بخطاب آصف خان سرافراز
گشته بحکومت دهلی مباحثات اندوخت - و بتدریج صاحب
طبل و علم شده بمنصب سه هزاره امتیاز یافت - و چون
فتو نام غلام عدلی (که قلعه چنار را متصرف بود) اظهار
تسلیم آن نمود حسب الامر پادشاهی آصف خان باتفاق شیخ
محمد غوث رفته آن قلعه را بصلح برگرفت - قیولدار ^(۲) سرکار
کوه مانکپور بخان مزبور تفویض یافت - در آن ایام غازی خان ^(۳) تئوری
(که از امرای عمده افغان بود) مدتی در خدمت عرش آشپانی
گذرانیده بدر فرار زده با برخی بولایت ^(۴) پنده (که ملکه ست

(۲) در [بعضی نسخه] تئور - و در [بعضی] سور (۳) در [بعضی نسخه]

پنده - و در [بعضی نسخهای اکبرنامه] پنده آمده *

بسر خود (پناه برده در مقام فتنه انگیزی در آمد - آصف خان در سال هفتم هجری (ام چند در والی آنجا پیغام برگذار - که در سلک خراج گزاران ممالک محروسه در شده مخالفان را بمباران راجه از سرمایگی نخوت و غرور باتفاق آن مخاذیل آماد (۲) پیکار گردید - آصف خان چیره دستیها نموده پناه بودها را بقتل رساند - و راجه هزیمت یافته بقلعه باندهو (که مستحکم ترین قلاع آن ولایت است) متحصن گشت - آخر بوسیله قبول بزدگی درگاه و باستشفاع راجهائی (که مقرب بساط سلطنت بودند) حکم عدم مزاحمت باحوال راجه بآصف خان رسید خان مذکور دست از ان باز داشت - لیکن ازین فتح قوت و مکنت تمام بهم رسانیده داعیه تسخیر گدده پیش گرفت چه جنوبی ولایت پنه ملکه ست وسیع مشهور بگونلوانه - صد و پنجاه کوه غول - و هشتاد کوه عرض - گویند در باستانی زمان هشتاد هزار قریه آبادان داشته - سکنه آن گوند - که قومه ست فررتو - و اهل هند زبانش شمروند - پیشتر چندین راجها بسرمی بردند - درینوقت ریاست آنجا برانی درگادقی نام زنی رسیده - که برفور شجاعت و حسن تدبیر و بسیاری داد و دهش تمام ملک را یک قامه ساخته - و گدده بلده عظیم آن ملک است و کنگه نام موضعی که بانضمام آن شهرت دارد *

آصف خان از جواسیس استکشاف مداخل و مخارج آن ملک کرده در سال نهم با ده هزار سوار عزیمت آن دیار نمود رانی (که در انوقت جمعیت فراهم نداشت) با معدودی آماده جنگ شد - و گفت منکه سالها ریاست آن ملک کرده باشم در حوصله فطرت من گریختن کی گزجد - مردن بذا موس خوشتر از زیستن بعار است - آیدان آنولایت سماجت از کار بردند که قرار داد جنگ مستحسن - اما سر رشته تدبیر از دست دادن نه آئین شجاعت است ^(۲) - چندی بجاهای محکم بسر باید برد تا تفرقه لشکر بجمعیت گراید - بنابراین چندی باین وضع گذرانید - چون آصف خان گدازه را متصرف شده دنبال نمی گذاشت رانی سران لشکر را طلبیده گفت که خاطر من خواهان جنگ است - هر که خواسته باشد برود - جنگ من شق ثالث ندارد - یا مردن است یا فتح - بمکارند رو آورد چون بیرسره پسرش زخمها بوداشت گفت از معرکه او را برآورده بمانی رسانند - و چون خود زخمی گشت بمعتبری گفت که مغلوب جنگ شده ام - مبادا مغلوب نام و ننگ شوم حق نمک بجا آر - و بخنجر کار مرا اتمام کن - او جرأت نکرد ناچار جمدهر برآورده کار خود ساخت - آصف خان بتسخیر چورا گدازه (که قلعه ایست دارالملک آنجا - و بکثرت خزائن

و دفائن بر اکثر سمانک مزین داشت - و بپرسه ساه مستحکم ساخته بود) روی توجه آورد - و پس از آرزوش چون بپرسه مردانه فرو رفت قلعه مفتوح گردید - و بعد ازین فتح (که سرآمد فتوحات آصف خان بود) صاحب جواهر و خزائن بقیاس شده فخرت و غرور را بخود راه داد - و بپرسه روی پیش گرفت - از هزار فیل غنیمت در صد فیل محصور فرستاد - اما سال دهم (که خان زمان شیبانی با اتفاق اصرای اوزبکیه شرقی علم بخي برافراشته مجنون خان قاتشال را در قلعه مانکپور محصور ساخت) آصف خان با پنج هزار سوار کمک رسید - و چون عرش آشیانی باطفاى خایره آن فسان بدان ناحیه پیوست از شرف ملازمت دریافته نفائس ^(۲) فنائم گداه پیشکش نموده مجلای سپاه بظردرآورد - و بتازگی مشمول عواطف گشته بتعاقب فیه باغیه نامزد شد - لیکن متصدیان سلطنت (که چاشنه خور رشوتهای او شده بودند) در بوقت از راه طمع و حسد ذخیره اندوختی و خیانت دزدی او بر سر و ایما میگفتند سخن سازان دورویه یکم را هزار ساخته بآصف خان میفرستادند و از دل بای میداد - تا بیستم صفر (۹۷۳) نهم و هفتاد و سه حفظ مرتبه خود نکرده بتوهم واهی گریخت - و در سال یازده (که مهدی قاسم خان بحکومت گداه تعیین شد) آصف خان بهزاران ^(۳) حسرت دل ازان ملک برداشته با وزیر خان برادر خود حسب الطلب

(۴) در [اکثر نسخه] ملازمت دریافته (۳) نسخه [ب] خرابی *

خانزمان در جوانپور بدر ملحق گشت - در صحبت اول نجیب و نخوت او دیده از آمدن پشیمان گردید - و چون معاوم کرد که خانزمان چشم بهال او دوخته بجدائی فرصت جو گردید - درین اثنا خان زمان او را همواره برادر خود بهادر خان بر سرافغانان فرستاده وزیر خان را نزد خود نگاهداشت - بذکرین هر دو برادر موعود فرار قرار داده برای مانکپور هر یک گریخت - بهادر خان بتعاقب شتافته در آریخت - مردم آصف خان بهزیمت پراکنده شده خود دستگیر گشت - که ناگاه وزیر خان بسر وقت بهادر خان رسیده از سرگذشت آگاهی یافت - چون مردم بهادر خان بتاراج اشتغال داشتند وزیر خان خود را راست کرد - ناچار بهادر خان فرار گزید - و اشاره کرد که آصف خان را (که بالای فیل مقید بود) از هم بگذرانند یک دو شمشیر حواله کردند - سرانگشت دست جدا شده بر سر بینی زخمی رسید - که وزیر خان آمده خلاص ساخت - و هر دو برادر در سنه (۹۷۳) نهصد و هفتاد و سه بکوه آمدند - آصف خان وزیر خان را نزد مظفر خان تربتی باگروه فرستاد - تا بوسیله او عفو جرائم شوند - مظفر خان (که بموجب طلب در سنه (۹۷۴) نهصد و هفتاد و چهار روانه پنجاب بود) وزیر خان را همراه برده در شکارگاه بملازمت عرش آشیانی رسانیده استشفاح تفصیلات نمود - حکم شد که آصف خان باتفاق مجنون خان در کوه مانکپور بمحافظت سرحد قیام نماید - و در همین سال

(که عرش آشیانی بر سر خازمان و بهادر خان ایلغار فرموده
 آنها را عاف تیغ بیدریغ ساخت) درین جنگ آصف خان
 مراتب جانفشانی بکمال فدویت تقدیم رسانید - و در سنه
 (۹۷۵) نهم و هفتاد و پنج برگزیده نیاک از تغیر حاجی محمد
 خان سیستانی بجاگیرش مقرر شد - که سرانجام خود نموده
 در مهم رانا اردیسنگه منقلای لشکر فیروزی باشد - چون در اواسط
 ربیع الاول سنه مذکور عرش آشیانی از آگره بمالش رانا نهضت
 نمود رانا قلعه چیتور را بجیمین نامی (که سابق در قلعه میرتیه
 بود) سپرده خود بزدایی کوهستان متواری گشت - آصف خان
 در محاصره آن قلعه استوار (که بر فراز کوهی ست - و ارتفاعش قریب
 بیست کوه - و آن کوه میان دشت مسطحی ست که بلندی و پستی
 مطلقاً ندارد - و از پایان دوزش شش کوه - و جائیکه دیوار است
 سه کوه - و سواى حوضهای بزرگ و سنگین که از آب باران
 پر میشوند چشمه آب بالا نیز هست) مصدر خدمات شایسته
 و مورد کارهای دست بسته گردید - پس ازان (که بعد از چهار
 ماه و هفت روز محاصره بیست و پنج شعبان سنه مزبور
 سال دوازدهم اکبری قلعہ مفتوح شد) تمام سرکار چیتور بجاگیر
 آصف خان مقرر گشت *

* اسکندر خان اوزبک *

از سلاطین زاده‌های آن قوم است - در خدمت چنگ آشیانی
 مصدر کارهای شایسته گشته ابتدای عزیمت هندوستان بخطاب
 خانی امتیاز یافت - و پس از فتح بحکومت آگره اختصاص گرفت
 و در هنگامهٔ هیمو آنرا گذاشته در دهایی بتردی بیگ خان بدوست
 و بهمراهی او بسرداری جرانغار رو به پیکار آورد - چون دلیوان
 هر دو سو دل از جان برداشته باهم آویختند هراول و جرانغار
 پادشاهی شرائط مردانگی بتقدیم رسانیده هراول و جرانغار غنیم را
 از پیش برداشته بتعاقب شتافتند - و غنائم فراوان بدست افتاده
 سه هزار کس از مخالف بخاک نیستی فرو رفت - درین هنگام
 (که فتح چنین کرده در پی گریختها شتاب داشتند) هیمو بتردی
 بیگ خان تاخته بفرار آورد - بهادران (که از تعاقب برمیگشتند)
 حیرت زده براه تردی بیگ خان میشتافتند - بالجماعه اسکندر خان
 ناچار از معرکه عیان‌تاب گشته در شهرند بملازمت عرش آشیانی
 رسید - و در فوج مقله با عای قای خانزمان بجنگ هیمو تعیین
 گشت - و پس از فیروزی بتعاقب عزیمت یافتگان و حراست
 دارالملک دهلی از دست برد ارباشان دستوری یافت - او
 مسارعت نموده خیلی از نفوس شریره و اشخاص معطله را از زندان
 زندگانی خلاص ساخت - و غنائم موفوره اندوخت - و در جادوی

قردوات پسندیده بخطاب خان عالم عام افتخار افراشت *
 چون خضر خواجه خان حاکم پنجاب از پیش روی سکندر خان
 سور (که مدعی ملک بود) برگشته در لاهور باستحکام برج و باره
 همت گماشت و از تحصیل آذولایت را مفت وقت دانسته سرگرم
 اجتماع مردم گردید عرش آشیانی عجالة الوقت سکندر خان را
 سیالکوٹ و آنحدود در جاگیر داده بر جناح استعجال روانه فرمود
 که اعتضاد خضر خواجه خان باشد - و پس ازان بتیولداري اوده
 کامیاب گردید - چون آرام و آسایش شوره مزاجان واقع طلب
 در فساد انگیزی و فتنه پڑدهی میباشد دعیم سال اسباب طغیان
 سرانجام داده راه سدان را گذاشت - اشرف خان میرمنشی از بارگاه
 سلطنت تعیین شد که مستمال تفقادات ساخته بحضور بیارد - و
 چندی بلیت و لعل گذرانیده نزد خان زمان شتافت - و باتفاق
 یکدیگر زایت بغی برافراخته هریک بذاحیه دستمایه آشوب
 گشتند - چنانچه اسکندر خان با بهادر خان شیبانی یکتائی گزیده
 در نواحی خیرآباد با میر معزالملک مشهدی (که از جانب پادشاه
 بمالش آن طایفه ناسپاس تعیین شده بود) عرصه کارزار بر آراست
 هر چند آخرها بهادر خان چیره دستی یافت اما اسکندر خان
 اول جنگ شکست خورده اداره دشت هزیمت گردید - و در سال
 دوازدهم (که خانزمان و بهادر خان بار دیگر محرک سلسله بغی
 و فساد گشتند) اسکندر خان را (که نیز در اوده دم نخوت میزد)

محمد قلی خان برلاس با فرج گران بر سرش تعین گشته در آورده
 محصور نمود - مدتی از طرفین جنگ قایم بود - چون خبر گشته شدن
 خانزمان و بهادر خان رسید اسکندر خان شکیب بای داده از در
 مکر و تزویر در آمد - و آشتی پیش گرفت - و چندی بدین حیل
 بسر برده با اهل و عیال بکشتی چند (که برای همین روز
 آماده می داشت) نشسته از دریا گذشت - و پیغام نمود که من
 بر همان عهدم - عنقریب می رسم - چون زبانش با دل موافق نبود
 امرا از دریا عبور کرده سر در دنبالش گذاشتند - از خود را
 بقصبة گورکهور (که در آنوقت در تصرف افغانان بود) رسانیده
 ذن سلیمان کرانی حاکم بخاله شتافت - و همراه پسرش بتسخیر
 آدیسه رفت - چون برگردید افغانان بودنش در میان خویش مذاسب
 ندیده با وی در کمین غدر شدند - خان مذکور آگهی یافته
 بخانخانان (که در جونیپور بود) ملتیجی شد - سپه سالار استمراج
 پادشاهی نموده بهزاران امید طلب داشت - اسکندر خان ایغاز کرده
 بخانخانان پیوست - خان سپه سالار سال هفتم سنه (۹۷۹)
 نهم و هفتاد و نه هجری همراه خود بملازمت پادشاهی آورده
 بذریعه شفاعت آن عمدة الملک صفح جرائم او شده به تبولداری
 سرکار لکهنو مورد التفات گردید - و وقت رخصت بعنایت چارقب
 و کمر و شمشیر مرصع و اسب با زین طلا سرافرازی یافته با خانخانان
 تعین گشت - و چون بلکهنو رسید بعد چندی مزاج عنصری او

از اعتدال طبعی پیروز رفته بر بستر بیماری افتاد - تا دهم جمادی الاول
سنه (۹۸۰) نه صد و هشتاد و نوار و پود همتی او گسیخت
از امرای سه هزاری بود *

* الف خان حبشی *

از غلامان سلطان محمود گجراتی ست - در سلطنت او اعتبار
یافته بمرتبه سرداری رسید - عرش آشیانی در سال هفدهم جلوس
(که متوجه احمد آباد بود) خان مذکور با جمعیت خود باتفاق
سید حامد بخاری پیش از امرای دیگر آمده استلام سده
سلطنت نمود - و سال هیزدهم به تیول مناسب سرافراز گردید
و سال بیست و دوم به همراهی صادق خان به تنبیه راجه مددگر
بندیله زمیندار اوندچه تعیین گشته در روز نبرد آثار جلالت
بظهور آورده چو قشای مردانه کرد - و سال بیست و چهارم
[چون راجه تودرمل و غیره برای دفع فتنه عرب (که آخرها
به نیابت خان مخاطب گشته - و دران سال در مضافات صوبه بهار
گرد فساد انگیزه بود) مرخص شده] او نیز باتفاق صادق خان بکمک
راجه مذکور مقرر شد - و در گوناگون تودرات شریک خان مزبور
بود - در جنگی (که چینه باغی کشته شد) سرداری جرانغار تعلق یار
داشت - و مدتها تعینات صوبه بنگاله بود تا آنکه در گذشت
بسرانش بجایگیرات سرافراز گردیده درانجا بسر می بردند *

(۲) در [بعضی نسخه] چینه - و در [بعضی نسخهای اکبرنامه] خبیطه *

* اعتماد خان خواجه سرا *

پهل سالک نام - در ایام حکومت سلیم شاه بجوهر رشده که داشت بخطاب محمد خان ممتاز گشت - چون دولت افغانان بر افتاد او در سالک ملازمان اکبری منسلک گردیده خدمات شایسته بتقدیم رسانید - و بنابر آنکه متصدیان اشغال سلطنت از خیانت ورزی و بد نیّتی یا از بیوقوفی و ناپرواّیی در معمری خانه خود کوشش نموده گنجها برای خود سامان می دادند و در تحصیل خزانه پادشاهی تا بتکثیر و افزونی آن چه رسد اعمال می ورزیدند عرش آشیانی در سال هفتم بعد سنوح قتل شمس الدین خان آنکه خود بدین کار توجه گماشت - محمد خان بمقتضای کاردانی مکنون ضمیر پادشاهی دریافته در باب تحصیل خزانه و تعمیر آن مقدمات معقوله ذهن نشین ساخت - و از پیشگاه خلافت بخطاب اعتماد خان و منصب هزاری اختصاص یافته جمیع خالصات بدر موقوف گردید - در اندک فرصتی بحسن آوردن و لطف کفایت او قسمی که مرکوز خاطر عرش آشیانی بود کارخانه عظیم البنیان خزانه بوجه شایسته انتظام گرفت و در سال نهم هنگامی (که ماندو بهر تو نزول ریات پادشاهی فروغ آگین شد) میوان مبارک شاه والی خاندیس بار سال پیشکش مصحوب ایلاچیان کاردان اظهار بندگی و قدومیت نموده درخواست که صبیّه رضیه خود را بحرم سرای سلطانی در آوردن

بپذیرائی ملتحمس از اعتماد خان (که معتقد بیک اندیش
بود) مامور گردید - چون نزدیک بقعه آسیر رسید میران مبارک
شاه باکرام و احترام بدرون قلعه برده آن عقیقه را با جمع از
اعیان ولایت خود و سرانجام گزیده روانه ساخت - اعتماد خان
وقت (که عرش آشیانی از ماندو مراجعت باگروه فرموده) در
نخستین منزل شرف آستانبوس دریافت - پس ازان مدتی
بهمراهی خانخانان منعم و خانجهان ترکمان تعیین بنگاله برده
بصدور مردانگی و شگرف پرستاری نفس فیکو خدمتی می افزود
چون بحضور رسید از آنجا (که بعدالمت پژوهی و کارشناسی
اتصاف داشت) در سال بیست و یکم سنه (۹۸۴) نهند و هشتاد
و چهار از انتقال سید محمد میر عدل بحکومت بهکر از حدرد
دیبالپور مالوه دستوری یافت - و از کار طلبی لشکر بصوب
سیهوان برده چیره دستی نمود - و بمصالحات باز گشت *
چون کامیابی و مقصود آرائی بیشتر را سرشته خون
از دست برد [خاصه این طایفه را (که در حقیقت بدهنجاری
و هزینه درائی مفاطور اند) چه آزمون کاران دانشور چنان برگذارند
که جز آدمی هر جاندار را که خصی کنند ازان سرکشی فور نشیند
و مردم زان را برافزاید] ادرا غرور افزوده از زیردستان اعتبار
نگرفته پیوند دلها در نظر نیادرد - و با سکنه و مخادیم آنجا

(۲) در [بعضی نسخه] نقش *

بد سلوکی پیش گرفت - و با این خوی نگره‌دهنده با نوکر در داد
و ستد گفتگوی بی‌آزوبی کرد - و حیلۀ افروزی را تدبیر اندوخت
نام نهاده حق نگذارده - در سال بیست و سیوم سنه (۹۸۶)
فهد و هشتاد و شش (که عرش آشیانی بمملکت پنجاب
اندهاض فرمود) او خواست سپاه خود را بجبهت داغ اسپان
درانگ حضور نماید - از خرد غنودگی پیشین وامها (که برادرکاران
داده بود) سرانجام اندیشید - هرچند تهنیدستی خود را نمودند
دل نهان حق گذاری نشد - صبحه مقصود عالی نام نوکر - (که
یک چشم بود) با برخه بد گوهزان فرومایه آن خواب آلود غفلت را
از هم گذرانید - برخه برافکند او عرض احوال خود می نمود
بر هم شده گفت که بر چشم کور تو باید شاشید - او بی توقف
جمدهر بشکمش زد - که نفس نکشید - اعتماد پور شش کرده^(۲)
آگره آباد کرده اوست - تالاب کلائے و عمارت ساخته مقبره هم
برای خود اساس گذاشته بود - همانجا مدفون گردید *

• آصف خان خواجه فیث الدین علی قزوینی •

پسر آقا ملای دولت دار - مشهور است که در عهد شاه طهماسب
صفوی از باریابان مجلس شاهی بود - و دیگر پسر افش میروا^(۳)
بدیع الزمان و میرزا احمد بیگ یوزارت بلاد عظیمه ایران اختصاص
داشتند - گویند از اولاد شیخ الشیوخ شیخ شهاب الدین

سه‌روردی سخت - که از کمال اشتهار و نهایت کمال محتاج بیان
 و توصیف نیست - او در نسب به محمد بن ابی بکر الصدیق
 میرسد - و در تصوف انتساب به خویشتن شیخ نجیب الدین
 سه‌روردی دارد - جامع علوم ظاهر و باطن و شیخ الشیوخ
 بغدادی بود - و صاحب تصانیف رایقه ^(۴) - مثل عوارف المعارف
 در سنه (۶۳۳) ششصد و سی و سه یا در بر محمد حق پیوسته
 خواجه غیاث الدین علی بطلاقت لسان و کسب کمال اوصاف
 داشت - و خالی از جلالت و پردی نبود - چون بهندوستان
 وارد گردید برهمونی بخش سعید مشمول تذات عرش آشیانی
 گشته به بخشگیری امتیاز یافت - و چون در سنه (۹۸۱)
 نصد و هشتاد و یک در ایالت گجرات و مهاربه
 با شورش افزایان آنجا (که میرزا کوکه را در احمد آباد محاصره
 داشتند) خدمات مستحسنه بتقدیم رسانیده بود بخطاب
 آصف خان سر افتخار برافراخت - و هنگام معارفت الویه
 ظفر طراز پادشاهی بدارالخلافة او را بجهت تمشیت مهمات
 بخشگیری آن صوبه (که باستصواب میرزا کوکه در رفاه و اصلاح
 سپاه کوشید) مامور ساخت - و در سال بیست و یکم بصوبه
 ایندر (که مضاف صوبه احمد آباد گجرات است) با جمعی
 از امرا تعیین شد - که آن سرزمین را از خس و خاشاک

سرکشان گردن فراز پاک سازد - زمیندار آنجا نراین داس را نهور
 از غرور افزائی و تباه اندیشی با برخ از نهور گزینان از تفکدای
 کوهستان برآمده عرصه مبارزت آراست - چپقلشهای هکت
 از طرفین جوهر زدای همت و مردانگی گردید - فوج هراول
 پادشاهی را پای ثبات از جا رفت - میرزا معقیم نقشبندی (که
 مقدمه الحیش بود) دران گورمی آریزش شربت گوارای وادین
 در کشید - نزدیک شد که چشم زخم عظیم رسد - آصف خان
 با سرداران بوانغار و جرانغار پای جلالت افشرد و بکارزار
 در آمد - مخالف باندازه توانائی گرد پیکار انگیزخته غبار آلود
 هزینه گشت - و در آخر سال بیعت و سیوم عرش آشدانی
 ادرا از مزیت اعتبار و رفور اعتمادش بجانب مالوه و گجرات
 وخصت قرمود - که سپاه مالوه را باستصواب شهاب الدین احمد
 خان ناظم آنجا بداغ رسانیده - بگجرات شتابد - و بصوابدین
 قلیچ خان حاکم آن دیار (دقی افزای جنود پادشاهی گشته
 از چگونگی سپاه چراغ شناسائی افروزد - آصف خان کاربند
 حکم پادشاهی شده بلوازم امر مرجوعه و مراسم خدمت ماموره
 از روی راستی و درستی می پرداخت - تا در سنه (۹۸۹)
 نهصد و هشتاد و نه در گجرات ابلق ایام خود را بداغ اجل
 رسانید - از پسرانش یکی میرزا نورالدین است - که چون

سلطان خسرو گرفتار گردید و جنت مکانی روزی چند حواله
 آصف خان میرزا جعفر فرمود نور الدین (که پسر عم آصف خان
 میشد) تنها پیش خسرو رفته صحبت میداشت - و قرار
 داده بود که هرگاه قابو بدست آید از قید برآورده کاهرا گرداند
 پس ازان (که خسرو حواله اعتبار خان خواجه مرا شد)
 نور الدین هندوئی را (که نژاد خسرو میرفت) همراه گردانیده
 هر کرا از فدائیان خسرو در می آوردن بآن هذر نوشته میداد
 تا در پنج شش ماه قریب چهار صد کس هم عهد و پیمان گشته
 خواستند که در انذای راه قصد جنت مکانی نمایند - اتفاقاً یکی
 از رفقا بتقریب کبیده خواجه ویسی دیوان شاه زاده سلطان
 خرم را ازین ماجرا آگاهی داد - او فوراً بشاهزاده اظهار نموده
 بهجنت مکانی رسانید - همان زمان باحضار آن خون گرفته حکم شد
 نور الدین و محمد شریف پسر اعظم الدوله را با چند
 دیگر بر دار کشیدند - و طومار اسم نویسی آنها را (که
 از پیش هندوی اعتبار خان برآمده) بالتماس خان جهان
 کودی ناخوانده در آتش افداختند - و الا کس بسپاره
 پیاسا میرسیدند *

• اهتمام خان گجراتی •

از غلامان هندی سلطان محمود والی گجرات بود - چون

سلطان را اعتماد تمام بدو بهم رسید در عزم خود محرم ساخته
 آرایش زنان بار حواله نمود - اعتماد خان بجهت ملاحظه
 و احتیاط کفور خورده اسقاط رجولیت از خود کرد - (از آنجا
) که بعقل معاش و متانت وضع و صلاح ظاهری اتصاف داشت
 بتدریج بپایه امارت برآمد - چون در سنه (۹۶۱) نهمصد
 و شصت و یک سلطان بعد انقضای هیزده ساله سلطنت بخدر
 برهان نام خادمی کشته شد و آن بد گوهر بهبانکه طلب سلطانی
 درازده امیر را نامه زندگی در پیچید اعتماد خان از پیش بیخی
 شرفه بامدادان یکجهتن را فراهم آورده به پیکار برآمد - و آن
 شایان نیستی را از هم گذرانید - چون سلطان فرزند نداشت
 اعتماد خان برای تسکین نایره فتنه و فساد رضی الملک نام
 خود ساله را از اولاد سلطان احمد بانی احمد آباد بر سریر
 خلافت اجلاس داده بمسلطان احمد شاه مخاطب گردانید
 و تمام مهمات دارائی بقبضه اقتدار خود در آورده جز نام
 پادشاهی بر نگذاشت - سلطان پس از پنج سال از احمد آباد
 برآمده بمید مبارک بخاری (که از اعظم امرا بود) پیوست
 و بعد از جنگ از اعتماد خان شکست خورده اداره داشت
 سرگردانی گشت - و باز چون نزد اعتماد خان آمد از همان
 سلوک پیش گرفت - سلطان از نابخردی همواره با همدمان خود
 (۲)

مشورت قتل او میکرد - اعتماد خان آگهی یافته پیش دستی نموده
از میان برداشت - و در سنه (۹۶۹) نهصد و شصت و نه
طفلی نژاد نام (۲) (که از آن طبقه نبود) بحضور امرا آورده قرآن
برداشت - که این پسر صلیبی سلطان محمود است - مادرش
آبستن بود - سلطان بمن سپرد - که اسقاط حمل نمایم - لیکن
پنج ماه سپری گشته بود - بدان پیام نمودم - ناچار امرا تصدیق
نموده سلطان مظفر ملقب ساخته بسلطنت برداشتند - و وزارت
برو نهج سابق با اعتماد خان باز گردید - اما مملکت را امرا میان
خودها تقسیم کرده هر یک مستقل گشت - و با هم در افتاده
غالب و مغلوب یکدیگر بودند *

چون اعتماد خان سلطان را باختیار خود نگاه میداشت
چونگیز خان پسر اعتماد الملک غلام ترک دم استقلال زده
با اعتماد خان بر سر این (که اگر سلطان مظفر فی الواقع پسر
سلطان محمود است چرا او را مطلق العنان نمی سازی) بتنازع
برخاست - و آخر باعانت مرزبان باغیه (که از عرش آشیانی گریخته
بار پیوسته بودند) بر سر اعتماد خان لشکر کشید - از بے استعمال
سیف و سنان سلطان را گذاشته بدرنگر پور شتافت - پس از چند
الف خان و چهار خان (که از امرای حبشیه بودند) سلطان را
آورده با اعتماد خان سپردند - و خود جدا شده باحمد آبان بچونگیز

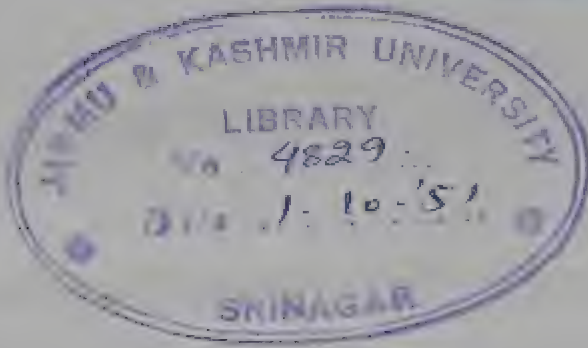
خان پیوستند - و از جهت متوهم گشته بقتلش برخاستند
 اعتماد خان ازین ماجرا آگاهی یافته سلطان را همراه گرفته
 با احمد آباد آمد - چون آمرا با یکدیگر کمر مذاکره چسب
 بستند میرزایان باغیه بشفید اختلال آندیار از مالوه برگشته
 بهرونج و سورت را متصرف شدند - سلطان هم (که اندک فرصت
 میبست) روزه از احمد آباد برآمده نزد شیر خان فولادی
 (که طرف راجه داشت) شتافت - اعتماد خان بشیر خان
 فرشت - که نذر پسر سلطان محمود نیست - من میرزایان را
 طلبیده بپادشاهی بر میدارم - امرائی (که با شیر خان متفق
 بودند) گفتند - که حضور ما اعتماد خان مصحف پادشاه
 الحال این سخن از روی عداوت میگوید - شیر خان بر سر
 احمد آباد فوج کشید - اعتماد خان متخصص گشته بمیرزایان
 التجا آرد - و هنگام شورش گرم شد - چون نزاع و جدال بطول
 انجامید اعتماد خان دید که کار پیش رفت نمی شود - و اصلاح
 آن ولایت برهم خورده از اندازه طاقت او بیرون است - بعرض آشیانی
 ملتنجی گشته ترغیب تسخیر گجرات نمود - پادشاه در سال
 هفدهم سنه (۹۸۰) نهصد و هشتاد چون به پتن گجرات رسید
 سنگ تفرقه در جمعیت شیر خان افتاده - و میرزایان نیز
 به بهرونج شتافتند - و سلطان مظفر (که از شیر خان جدا شده

Allama Iqbal Library

4829

THE
MAĀSIR-UL-UMARĀ

BY

NAWĀB SAMSĀMUD-DOWLA SHAH
NAWĀZ KHAN

VOL. I

EDITED FOR THE ASIATIC SOCIETY OF BENGAL

BY

MAULAVĪ ABD-UR-RAHĪM
ARABIC PROFESSOR CALCUTTA MADRASAH.

CALCUTTA.

PRINTED BY MAULAVI KABIR-UD-DIN AHMAD KHAN BAHADUR, AT
THE URDU GUIDE PRESS AND PUBLISHED BY THE ASIATIC SOCIETY
NO. 57 PARK STREET, CALCUTTA.

1888.

